

VEERTIEN NAGELATEN BIDDAGSPREDIKATIËN

Door de zeer geliefden en Godzalige heer

THEODORUS van DER GROE

**IN ZIJN EERWAARDE LEVEN BEDIENAAR VAN HET HEILIG
EVANGELIE**

TE KRALINGEN

**Eerste uitgave
J. van der Vliet, Czn.
Rotterdam, 1840**

**Tweede uitgave
A. Roskam**

**Derde uitgave
UITGAVE: W. M. DEN HERTOOG
UTRECHT**

**Digitale uitgave
STICHTING GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

**OP DE UITMUNTENDE NAGELATEN LEERREDENEN
VAN DE
WELEERWAARDEN HEER THEODORUS van DER GROE.**

*Gelijk een vriend, - ons hart voor dezen waard,
Maar die we sedert lang als dood bewenen, -
Op 't onvoorzienst aan onze zij verschenen,
Ons door Zijn stem een blij ontroering baart:*

*Niet anders komt uws dier'bren Herders geest
Gelovigen, u in deez blaân verrassen,
En zegt, wat bloem kon op zijn grafterp wassen,
Die u zo zoet, zó welkom waar geweest?*

*Wendt u naar 't oord, waar 't licht dier Fakkelscheen,
Naar Kralingen en hoort de stervende ouden,
Wier vroege jeugd zijn lippen 't Woord ontvouwen,
Hun van DER GROE nog kennen aan zijn reên!*

*Wat kloeke taal! nu, troostrijk, kalm en zacht, -
Een snoer der liefde om 't hart aan God te binden, -
Een loktoon, die men uitstort voor beminden,
Als door de mond der Twaalve voortgebracht;*

*Dan, vol gezalfden ernst, vol heilig vuur
Verbrijz'lend zelfs voor 't allerhardst geweten, -
Een weekreet als van Israels Boetprofeten, —
Een jammerklacht uit Salems kraken muur:*

*Maar, in wat toon zich ook zijn ziel ontsluit,
Uit zuivre drift voor 's Hoogsten eer geboren,
Boeit die uw geest, o Vromen, meer dan d' oren
Der wereld haar wellustigst maatgeluid.*

*Bekoorde u ooit dit omgaan in 't gemoed
Met die omhoog de lieflijkheên reeds delen
Van 't land der rust, - het moet u dubbel strelen,
Terwijl 't geweld van de tijd u treuren doet:*

*Des boze tijd, die van zijn dienaars eist
Dat z' uw aan 't Kruis verkleefde schaar versmaden,
Die, wijd van één, langs d' onbekende paden
Van 't vreemd gewest bekommerd henen reist.*

*Welaan! dat zich. 't kleinmoedig hart vermaan:
Wie, waar een held als deez' ons aan komt vuren,
Zou 't vluchtig leed diens tochts niet blij verduren
Om 't eeuwig jaar van vreugd in 't Hemels Kanaän?*

1840, A. J.

REGISTER DER LEERREDENEN

1. JEREMIA 6:8.

Laat u tuchtigen, Jeruzalem! opdat Mijn ziel van u niet afgetrokken worde. Opdat Ik u niet stelle, tot een woestheid, tot een onbewoond land.

2. HOSEA 9: 12.

Want ook wee hun, als Ik van hen zal geweken zijn!

3. PSALM 85: 2. Dankdagpreek 11 juni 1749

Gij zijt Uwen lande gunstig geweest, Heere!

4. LUKAS 19: 41 en 42.

Vers 41. ***En als Hij nabij de Stad kwam en de Stad zag, weende Hij over haar.***

Vers 42. ***Zeggende: Och! of gij ook bekendet, ook nog in dezen uwen dag, wat tot uw vrede dient; maar nu is het verborgen voor uw ogen.***

5. JEREMIA 5: 3.

O Heere! zien Uw ogen niet naar waarheid? Gij hebt hen geslagen, maar ze hebben geen pijn gevoeld; Gij hebt hen verteerd. Maar ze hebben geweigerd de tucht aan te nemen. Ze hebben hun aangezichten harder gemaakt dan een steenrots, ze hebben geweigerd zich te bekeren.

6. OPENBARING 3: 15 en 16.

Vers 15. ***Ik weet uw werken, dat gij noch koud zijt, noch heet. Och, of gij koud waart, of heet!***

Vers 16. ***Zo dan, omdat gij lauw zijt en noch koud, noch heet, Ik zal u uit Mijn mond spuwen.***

7. HANDELINGEN 17: 30 te Rijnsaterwoude

God dan de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom, dat ze zich bekeren.

8. SPREUKEN 1:24.28.

Vers 24. ***Omdat Ik geroepen heb en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb en daar niemand was die opmerkte;***

Vers 25. ***En hebt al Mijn raad verworpen, en Mijn bestraffing niet gewild.***

Vers 26. ***Zo zal Ik ook in ulieder verderf, lachen. Ik zal spotten, wanneer uw vreze komt;***

Vers 27. ***Wanneer uw vreze komt, zoals een verwoesting en uw verderf aankomt gelijk een wervelwind. Wanneer u benauwdheid en angst overkomt;***

Vers 28. ***Dan zullen ze tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden. Ze zullen Mij vroeg zoeken, maar ze zullen Mij niet vinden.***

9. EZECHIEL 33: 11.

Bekeert u! Bekeert u! van uw boze wegen! want, waar om zoudt gij sterven, o huis Israëls?

10. JEREMIA 2: 13

Want Mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de Springader des levendigen

waters, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden.

11. OPENBARING 2: 5.

Gedenkt dan, waarvan gij uitgevallen zijt en bekeert u en doet de eerste werken en zo niet, Ik zal u haastelijk bijkomen en zal uw kandelaar, van zijn plaats weren, indien gij u niet bekeert.

12. HOSEA 7: 8-11.¹

Vers 8. Efraïm is een koek, die niet is omgekeerd.

Vers 9. Vreemden verteren zijn kracht en hij merkt het niet. Ook is de grauwigheid op hem verspreid en hij merkt het niet:

Vers 10. Dies zal de hovaardij Israëls in zijn aangezicht getuigen, omdat ze zich niet bekeren, tot de Heere hun God, noch Hem zoeken in allen dezen.

Vers 11. Want Efraïm is als een botte duif zonder hart.

13. JESAJA 64: 1-9.

Vers 1. Och! dat Gij de hemelen seheurdet! dat Gij nederkwaamt! dat de bergen, van Uw aangezicht vervloten:

Vers 2. Zoals een smeltvuur brandt en het vuur de wateren doet opbobbelen. Om Uw Naam Uw wederpartijders bekend te maken! Laat zo de heidenen van Uw aangezicht beven.

Vers 3. Toen gij vreselijk dingen deed, die wij niet en verwachtten: Gij kwaamt neer, van Uw aangezicht vervloten, de bergen.

Vers 4. Ja, vanouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, noch geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God, wat Hij doen zal dien die op hem wacht.

Vers 5. Gij ontmoet de vrolijke en die gerechtigheid doet, degenen die Uwer gedenken op Uw wegen. Zie, Gij waart verbolgen, om dat wij gezondigd hebben; in dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden werden.

Vers 6. Maar wij allen zijn als een onreine en alle onze ongerechtigheden zijn als een wegwerpelijke kleed; en wij alle vallen af, als een blad en onze misdaden voeren ons heen weg, als een wind.

Vers 7. En daar is niemand, die Uw Name aanroept, die zich opwekt, dat hij U aangrijpe: want gij verbergt Uw aangezicht voor ons en Gij doet ons smelten, door het middel van onze ongerechtigheden.

Vers 8. Maar nu Heere, Gij zijt onze Vader; wij zijn leem en Gij zijt onze Pottenbakker en wij alle zijn Uw handen werk.

Vers 9. Heere, wees niet zozeer verbolgen en gedenkt niet eeuwig der ongerechtigheid. Zie, aanschouw toch; wij allen zijn Uw volk.

14. ROMEINEN 11: 26.

Gelijk geschreven is, de Verlosser zal uit Sion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.

¹ In het origineel is deze preek no 14

1. BIDDAGSPREDIKATIE UIT JEREMIA 6:8.

Laat u tuchtigen, Jeruzalem! opdat Mijn ziel van u niet afgetrokken worde. Opdat Ik u niet stelle, tot een woestheid, tot een onbewoond land.

Onder de grote en heerlijke voor rechten, van het Joodse volk, onder het Oude Testament, was dit het aller voornaamste en gelijk als de grond en fontein van al de andere, dat God een zodanig verbond met hen gemaakt had, *volgens welke Hij hen tot een Vader was en dat ze Zijn huisgezin en Zijn kinderen waren.* Hoort eens van 's Heeren zijde! Jeremia 31: 9. Want ik ben Israël tot een Vader en Efraïm is mijn eerstgeborene. Alsook aan de zijde van des Heeren volk! Jesaja 64: 16, *Gij zijt toch onze Vader! want Abraham, die anders hun aller vleselijke vader was, weet van ons niet, doordat hij al lang dood was en Israël kent ons niet; Gij, o Heere! zijt onze Verlosser! vanouds af is Uw Naam.*

O, dierbaarder geluk en zegen, kan een volk niet genieten, dan de Allerhoogsten God, des Hemels en der aarde, tot een Vader te hebben en van Hem erkend en gehouden te worden voor Zijn kinderen! Want daar handelt de Heere God een zodanig volk in alles, met een Vaderlijk hart en liefde.

(1) Hij bemint het, zoals een vader zijn huisgezin en Zijn kinderen. Ze zijn dan de beminden des Heeren. Zijn lust is aan hen.

(2) Hij beschermt ze als Zijn kinderen.

(3) Hij bestuurt en regeert ze, als Zijn kinderen.

(4) Hij maakt ze groot en zegent ze en bewijst hun alles goeds, naar ziel en lichaam.

(5) En dat is het nog niet alles. Maar, als ze tegen Hem, hun Almachtige Vader, ongehoorzaam zijn en naar zijn stem niet willen horen, dan straft en kastijdt Hij hen ook, als zijn kinderen en brengt over hun allerlei plagen, oordelen en bezoeken. En dikwijls zulken, die zeer hard en zwaar zijn, naar dat hun misdaad en ongehoorzaamheid dit vereist. Zoals de Heere zelf dat zegt en voor de oren van Zijn volk verkondigt, Psalm 89: 31, enz.: *Indien Zijn kinderen Mijn wet verlaten en in Mijn rechten niet wandelen; indien ze Mijn inzettingen ontheiligen en Mijn geboden niet houden, zo zal Ik hun overtredingen, met de roede bezoeken en hun ongerechtigheden met plagen.*

(6) Maar gelijk een goed vader Zijn kinderen niet kastijdt met een grimmige toornigheid om ze te verderven, maar alleen uit noodzakelijkheid en uit liefde om ze te tuchtigen en te verbeteren en hen van hun ongehoorzaamheid te genezen en om er goede kinderen van te maken. Zo handelt de Heere ook met Zijn volk en kinderen. Als Hij hen, om hun ongehoorzaamheid, met de roede van Zijn oordelen bezoekt en straft, dan doet Hij dat niet in Zijn grimmige toorn, om hen te verderven en geheel ten onder te brengen. O nee, dat wil zijn trouw en Vaderlijke liefde niet lijden. Maar Hij doet het, om hen te tuchtigen en te verbeteren en om er nederige en gehoorzame kinderen van te maken. Die Hem, hun grote Vader, zouden eren en vrezen. Dit is het grote einde of oogmerk, dat de Heere, in alle zijn tuchtoefeningen, met Zijn volk voor heeft. Nimmer brengt Hij Zijn toorn over hen, of Hij gedenkt altijd des ontfermens, midden in Zijn toorn. Hab. 3: 2. Geheel ongraag en bezwaarlijk komt de Heere daartoe, dat Hij Zijn volk en kinderen zou verderven. Als Hij daartoe genoodzaakt wordt, dan wordt Hij gezegd *een vreemd werk te doen* Jesaja 28: 21, dat Hem geheel vreemd en kwalijk ter hand staat. Zoals het een geheel vreemd en onnatuurlijk werk is, voor een recht geaard vader, als hij zijn eigen kinderen en zaad, zou moeten verderven. Nee, midden in Zijn toorn en kastijdingen, roept de Heere Zijn volk en kinderen nog toe, bidt en smeekt hun met een ontfermende, Vaderlijke liefde, dat ze zich toch van Hem, willen laten kastijden en tuchtigen. En dat ze zich toch onder zijn slaande hand, van

hun zonden en ongehoorzaamheid willen laten afbrengen en zich met ootmoed tot Hem willen bekeren. Zo doet en handelt de Heere hier in de tekst, met het Joodse volk, wat Hij, in het midden van Zijn oordelen en kastijdingen, zoals als een vader Zijn kinderen toeroept: *laat u tuchtigen*, enz.

De Heere heeft, door Zijn Profeet, in de vorige hoofdstuk het Joodse volk, hun zware zonden en goddeloosheden, laten voor ogen stellen, waaraan ze schuldig stonden en waarmee ze Hem zolang en zo schrikkelijk getergd en vertoornd hadden. Ja, daar ze tot hiertoe, nog zo onboetvaardig en onbekeerlijk in verder gingen; niet, alsof ze Gods volk en kinderen, maar alsof ze woeste heidenen waren, die nooit iets, van de ware God des hemels, gekend noch gehoord hadden. Men heeft maar met aandacht het vorige 5de hoofdstuk na te zien, waar de Heere, als in een register, al de gruwelen en goddeloosheden van het Joodse volk samen brengt en optelt; gelijk de overzetters van de Bijbel, die in de korte inhoud aan het hoofd van dat hoofdstuk, het zo samentrekken: *klacht over de gruwelijke toestand van Juda en Jeruzalem*. Daarop laat de Heere hun nu, in dit ons teksthoofdstuk, door de Profeet bedreigen, zijn schrikkelijke oordelen, die Hij nu over hen zou brengen, door de hand der Chaldeeën en de konings van Babel, die Hij met een machtig heirleger, in het Joodse land zou doen komen, om de stad Jeruzalem en de tempel te verwoesten en het ganse land te verderven en het volk gevankelijk van daar weg te voeren naar Babel. Dit grote kwaad stelt de Heere, of de Profeet eerst, in het algemeen voor, vers. 1, *vlucht met hopen!*, enz. en breidt het nader uit, in het bijzonder vers 26, *Ik heb wel de dochter Sions*, enz. En opdat de heiligheid en rechtvaardigheid van deze grimmige toorn des Heeren, tegen Zijn volk des te klaarder zou blijken, mengt God hier alweer, tussen beiden, de schrikkelijke zonden en goddeloosheid van Zijn volk in, waarom hun dit grote en verderfelijke kwaad zou overkomen. Zeggende van Jeruzalem en van het ganse land, vers 6, 7, *in het midden van haar is enkel verdrukking*, enz.

Maar o, onbegrijpelijke trouw en barmhartigheid Gods, jegens Zijn volk! Midden in zijn heilige grimmigheid en rechtvaardige toorn, gedenkt Hij evenwel nog des ontfermens! Hoewel hun boosheid en goddeloosheid, zo schrikkelijk groot was en Hij nu zulke droevige oordelen, tegen hen bereidde, nochtans wijkt Zijn Vaderlijke liefde niet van hen, maar Hij behoudt Zijn teer hart nog voor hun. Hij wil ze, om hun boosheid wel zwaar bezoeken en hen anderen ten voorbeeld stellen. Maar Hij wil ze nochtans niet geheel verderven. Daarom bukt Hij, de Allerhoogste God hier in het midden van Zijn heilige toorn, nog zo laag voor hen neer. En smeekt deze, Zijn gruwelijke en boze kinderen, dat ze zich van Zijn Vaderlijke hand toch, tot hun verbetering en behoud, zó willen laten tuchtigen en kastijden en Hem toch niet noodzaken, om Zijn ziel geheel van hen af te trekken en hen geheel en al te verdelgen en te verwoesten, dat er geen helpen noch genezen meer aan is. Want zo roept de Heere Zijn volk toe, in de tekst: *laat u tuchtigen*, enz.

Wij zullen nu eerst dit Vaderlijke vermaningswoord des Heeren, aan Jeruzalem en het Joodse volk, wat nader met uw aandacht overwegen en u de zin en inhoud openleggen. En dan zullen wij dat wat nader, naar de toestand en gelegenheid van de tijd op onszelf en ons land toepassen. Drie zaken ontmoeten wij hier, ter aandachtige overweging:

- I. de personen die hier zo ernstig van de Heere vermaand worden. *Het is Jeruzalem*.
- II. De vermaning zelf, ze moesten zich van de Heere, hun vergamd God en

Vader, wegens hun goddeloosheid *laten tuchtigen*.

- III. Het einde van deze vermaning des Heeren. En de noodzakelijke aandrang, tot deze hun plicht: *opdat Gods ziel van hen niet mocht afgetrokken worden en Hij niet genoodzaakt worden, hen te stellen, tot een woestheid, enz.*

I. Door Jeruzalem wordt in Gods Woord verstaan

(1) de aardse stad Jeruzalem, ziet Jesaja 31: 9 en Psalm 68: 30, *om uwes tempels wil te Jeruzalem, zullen U de koningen geschenk toebrengen*.

(2) De eigenlijke inwoners van de stad Jeruzalem, of de Joden, die daarin woonden. Zie, Jeremia 4: 14.

(3) het gehele Joodse volk, dat aan Jeruzalem verbonden was en aan de tempel en Godsdienst. Ziet Ezech. 16: 2, 3, *mensenkind maakt Jeruzalem haar gruwelen bekend; en zegt zo zegt de Heere der heirscharen tot Jeruzalem*.

(4) Door Jeruzalem wordt soms ook verstaan, de kerk Gods hier op aarde, ziet Psalm 51: 20.

(5) Ook de verheerlijkte en triomferende kerk bovenin de hemel, Gal. 4: 26.

Hier ter plaats verstaat de Heere door Jeruzalem in het algemeen, het ganse Joodse volk. Zo die binnen Jeruzalem, als die in geheel Judea woonden, de beide stammen Juda en Benjamin. En niet alleen verstaat de Heere hier door *Jeruzalem* zo in het algemeen, het Joodse volk, dat meestal onbekeerd was en geen aasje ware vreze Gods bezat. Maar ook die weinige vromen en bekeerden onder het Joodse volk, die er nog hier en daar gevonden werden, maar die thans, in dit algemeen verval, al ook zeer zondig en geesteloos leefden en die zich zeer bedekt en verborgen hielden. Zodat ze op de straten van Jeruzalem, zich in het openbaar, niet durfden vertonen, om tegen de zonden en goddeloosheid van het volk, openlijk te getuigen en hen in des Heeren Naam tot bekering te vermanen. Want zulke getrouwe en vrijmoedige vromen, waren er niet. Ja zelfs niet één enige, als blijkt uit het vorige 5e hoofdstuk, vers 1, enz. Daarom zondert de Heere hier de weinige vromen, die er in deze tijd, nog onder het Joodse volk waren, dan ook niet uit, zo Hij anders wel gewoon is te doen. Maar Hij behandelt hen hier allen op een en dezelfde wijze, met het gehele volk, die allen gelijk Gods toorn en oordelen hadden verdiend en daarom allen gelijk Gods vermaningen om zich te laten tuchtigen, nodig hadden. Hadden de vrome en Godzalige Joden zich getrouw, naar hun plicht en staat, voor de Heere onderscheiden en waren ze openlijk, voor de zaak en de Naam des Heeren uitgekomen - de Heere zou hen dan ook van de andere onderscheiden hebben en hen over hun ijver en getrouw Godzaligheid, in het bijzonder getroost hebben. Maar nu stonden zij, wegens hun geesteloosheid, met al het andere volk, zeer schuldig voor de Heere en deden hun plicht niet, als Gods vrome en bekeerde volk betaamde. Maar ze hielden zich, uit vreze en zondige moedeloosheid, bedekt en verborgen. Daarom laat hen de Heere hier nu ook, in het verborgen blijven en maakt van hen, geen bijzondere melding, alsof ze er niet waren, maar behandelt hun en al het andere volk even eens: Gods oordelen zouden, zowel over hun komen, als over al de anderen; de Heere zou hun uiterlijk niet verschonen. Maar het zou hier toegaan, zoals Salomo zegt Pred. 9: 2, enerlei wedervaart de rechtvaardigen, en de goddelozen.

Dit is ons een lering dat, als de vromen en Godzaligen willen, van God geëerd, geprezen en van de goddelozen onderscheiden worden, dat ze dan zichzelf, door een vroom en Godzalig leven, ook moeten onderscheiden van de goddelozen. En dat de

Heere hen getrouw in hun plicht moet vinden, als Hij komt, om Zijn gericht tegen een land of volk uit te voeren; anders wil de Heere hun, met de grote menigte, uiterlijk op een wijze behandelen, zo wij dat hier zien in het Joodse volk.

II. Maar laat ons nu eens horen des Heeren ernstige vermaning aan Jeruzalem! Hij wil, ***dat ze zich zal laten tuchtigen!***

Het woord tuchtigen. betekent:

(1) onderwijzen, leren, enz. Zie Psalm 16: 7, zelfs bij nacht onderwijzen mij mijn nieren. En Spreuken 31: 1, de last daarmee zijn moeder hem onderwees.

(2) Tuchtigen, kastijden, bestraffen, enz., wat dan weer op meer dan een wijze geschiedt: of door woorden, als men iemand met scherpe woorden bestraft en doorhaalt, enz. Zie, Spreuken 29: 19, *een knecht zal door de woorden, niet getuchtigd worden*. En Spreuken 9: 7, *wie de spotter tuchtigt behaalt zich schande. En die de goddelozen bestraft, schandvlek*.

Maar ook betekent het woord, iemand tuchtigen of kastijden met straffen, zegen en oordelen. Zie, Psalm 94: 10, *zou Hij die de heidenen tuchtigt niet straffen?* Salomo spreekt van een tuchting der boeien. Spreuken 7: 22. En de Heere bedreigt Zijn volk te tuchtigen, met een wee, Hoséa 7: 12, 13, *Ik zal ze tuchtigen, zoals gehoord is, in hun vergadering. Wee hun! want ze zijn van Mij af gezworven*.

Als men dus de betekenis van het woord, aandachtig overweegt, worden wij gewaar, dat het als een opklimmende betekenis heeft, naar de personen of voorwerpen, waaromtrent het wordt gebruikt en die van ons getuchtigd worden.

(a) De eerste tuchting geschiedt, door middel van zachte leringen en stille onderwijzingen, als de gemoederen teer en buigzaam zijn en ze niet, of weinig in het kwaad verhard zijn.

(b) De tweede tuchting geschiedt, door middel van harde woorden en scherpe bestraffingen, als de gemoederen reeds zo ver in het kwaad verhard zijn, dat ze niet luisteren, naar eens zachte vermaning en onderwijzing.

(3) Maar de derde wijze van tuchting geschiedt, door middel van harde straffen, slagen, kastijdingen en wordt van ons dan te werk gesteld, als wij te doen hebben met ongehoorzame, verstokte en stoute mensen of kinderen, die naar de twee eerste manieren van tuchting niet vragen, maar welke die versmaden en verachten; deze moeten van ons, door harde middelen en gevoelige tuchtigingen, tot rede gebracht worden.

Nu, op dezelfde wijze, is de Heere God ook gewoon, met ons mensenkinderen te handelen. Hij begint Zijn tuchting altijd eerst met lering en onderwijzing. Hij laat hun Zijn Goddelijk Woord op allerlei wijze bekend maken. Hij stelt hun daarin voor ogen, hun zonden en hun verdoemelijke en rampzalige staat. Hij vermaant hen, tot ware boete en berouw. Hij stelt hun voor ogen, de weg der zaligheid in Zijn Zoon. Jezus Christus en onderwijst hen van Zijn genade en van de beloften van het heilig Evangelie en zoekt hen, langs die weg, tot een ootmoedig geloof en ongeveinsde bekering te bewerken. Maar, als de mensen naar zulke onderwijzingen en vriendelijke tuchtigingen des Heeren, niet willen vragen. Als ze daarentegen blijven voortgaan en volharden in hun zonden en ongehoorzaamheid en zich weigeren tot God te bekeren, dan vangt de Heere aan, hen op een harde wijze te tuchtigen, door scherpe bestraffingen en bedreigingen. Dan stelt Hij hun, hun ongelovigheid, verstoktheid en onbekeerlijkheid, met grote ernst voor ogen. En bestraft hen daarover zeer scherp en bedreigt hen, met Zijn vloek, toorn, zware straffen en oordelen, indien ze in hun zonden willen blijven voortgaan en weigeren zich tot Hem, met hun ganse hart te bekeren. Maar als dit alles evenwel niet helpt en de Heere daarmee niets vordert, dan

komt Hij eindelijk de zondaar te tuchtigen en te kastijden met de roede van Zijn oordelen. Dan brengt Hij allerlei geestelijke en lichamelijke bezoeken over hen en doet hun de bittere smart daarvan gevoelen. Evenals een vader zijn ongehoorzaam, en weerspanning kind, met harde slagen kastijdt, of hij het daardoor ook tam en ootmoedig mocht maken.

Ja, de Heere laat de zondaar dan nog al zwaarder straffen en oordelen bedreigen. Ja, met een geheel bederf en ondergang, indien ze halstarrig blijven en weigeren naar Hem te horen. En dat voert Hij dan ook over hen uit, als Hij niet anders met hen te rede kan raken. O, droevige en beklagenswaardige zaak! Dat die aller-goedertierendste en barmhartigste Vader, die roept: grimmigheid is bij Mij niet, tot zulke straffe wegen en harde handelingen, van de zondaars genoodzaakt wordt en dat ze liever van Hem, voor eeuwig willen verdorven en vernield worden, dan naar Zijn stem horen en Zijn zalige gunst en genade, voor eeuwig genieten.

En op zodanige wijze had de Heere ook gehandeld, met het Joodse volk. Dit had Hij ook:

(1) Eerst veel jaren lang getuchtigd met Zijn Woord en Leer. Hij had het op een zeer zachte en vriendelijke wijze, met hen aangevangen of begonnen. Maar helaas, dat had weinig kunnen helpen op het gemoed, van zo'n onbekeerlijk en verstokt volk. Ze hadden op dit woord en onderwijs des Heeren, zeer weinig acht geslagen, maar waren al meer en meer, in hun zonden voortgegaan.

(2) Dus was God toen begonnen hen te tuchtigen met scherpe vermaningen, bestraffingen en bedreigingen over hun zonden, welke Hij van tijd tot tijd, door Zijn dienaren, de Profeten, aan hun liet doen, zoals wij dat uit der Profeten predikingen vernemen kunnen. Maar ook deze tuchting des Heeren, had weinig kunnen helpen. Hoe ernstig en krachtig, hoe menigvuldig en aanhoudend, hoe bewegelijk en ontfermend, de Heere ook in deze weg, met hen gehandeld had. Het was maar alleen geweest de Moriaan gewassen. Het Joodse volk week al, hoe langer hoe meer van de Heere af, tot allerlei zonden en goddeloosheid en wilde zich van Gods hand, niet laten tuchtigen.

(3) Dus was de Heere hen eindelijk dan komen tuchtigen, met de roede van Zijn oordelen en had hen van tijd tot tijd geslagen en zwaar bezocht, beide met lichamelijke en geestelijke bezoeken, zie hoofdstuk 5: 3, *o Heere! zien uw ogen niet naar waarheid?*, enz. Gods toorn en oordelen hadden al gebrand tegen Juda en tegen Jeruzalem, onder de regering van de vrome koning Jozia, onder wie Jeremia heeft begonnen te profeteren. Want hoewel Jozia, zo'n bijzonder vroom koning was en zozeer arbeidde aan de hervorming en bekering van het volk, bleef des Heeren toorn nochtans tegen Juda branden, wegens al de tergingen van Manasse, 2 Kon. 23: 25, 26. Maar helaas, het Joodse volk kon door al die plagen en oordelen Gods, ook niet gebeterd worden; niettegenstaande ze zo'n ijverige en Godzalige koning hadden, namen ze nochtans eerder toe, in verstoktheid en goddeloosheid. Dus stond de Heere hen nu in korte tijd, met nog veel groter plagen en oordelen te straffen, door de hand des konings van Babel. Ja, Hij zou hen in Zijn grimmige toorn, eindelijk geheel verderven en ten onder brengen, indien ze dan nog bleven weigeren zich te bekeren.

Daarom komt Hij nu hier en smeekt hun, dat ze zich toch eenmaal van Hem wilden laten tuchtigen: *laat u tuchtigen, Jeruzalem! Jeruzalem!* Daarmee vermaant de Heere hen dan eigenlijk, dat ze zichzelf also geheel zouden neerbuigen onder Zijn rechtvaardige oordelen en zich daaronder zo zouden vernederen, dat Hij Zijn einde of oogmerk, namelijk hun bekering, daardoor kon bereiken. Zodat God hier dan al dit volgende van hen vordert:

1) Dat ze toch alle die zware straffen en oordelen, die de Heere nu over hen bracht en verder door de hand des konings van Babel, over hen brengen zou, als rechtvaardige en heilige kastijdingen wilden erkennen, die ze door hun langdurige ongehoorzaamheid en goddeloosheid, over zich hadden verwekt, hebbend de Heere, hun God, zo schrikkelijk met hun zonden vertoornd en getergd, dat Hij hen nu zo zwaar moest straffen. Dat Hij het niet kon nalaten, wegens Zijn heiligheid en rechtvaardigheid. Zie, zo wilde de Heere, dat zij Zijn rechtvaardige toorn en oordelen, zouden billijken en erkennen, dat alles en nog meer verdiend te hebben en waardig te zijn.

(2) Dat zij, onder het smartelijk gevoel, van Zijn ontstoken toorn en oordelen, zouden komen, tot een smartelijk berouw, schaamte en hartelijke droefheid over hun zonden, waarmee ze de Heere, hun goedertieren en genadig God, zo schrikkelijk vertoornd hadden. Dat ze daarom, een oprechte belijdenis zouden doen, voor Zijn aangezicht en zich daarover alleszins voor Hem zouden vernederen, beklagende hun zonden en die met diepe schaamte betreurende, uitroepende zoals er staat bij Daniël 9: 5, enz. *wij hebben gezondigd*, enz.

(3) Dat ze zich, onder de kastijdende hand des Heeren, met stille ootmoed en verslagenheid, zouden onderwerpen, dragende Zijn oordelen zonder murmureren. Die houdende voor Vaderlijke kastijdingen, hen ten beste, enz. Dat ze zouden zeggen: *ik zal des Heeren gramschap dragen. Want ik heb tegen Hem gezondigd*. Micha 7: 9.

(4) Dat ze zichzelf, met een hartelijk berouw en leedwezen van hun zonden, geheel zouden werpen in de slaande hand des Heeren en Hem met een oprecht en standvastig geloof, om Zijn Goddelijke genade en grondeloze barmhartigheid zouden aanroepen, dat Hij hen toch niet wilde verderven en uitroeien in Zijn toorn. Maar dat Hij in Zijn rechtvaardige toorn nog wilde des ontfermens gedenken en vergeven hun uit genade, al hun zonden en ongerechtigheden en verzoenen zich weer met hun en verlossen hen weer van zijn slaande hand, enz.

(5) Eindelijk, dat ze door deze tuchtiging des Heeren, een oprechte haat en afkeer tegen de zonden zouden krijgen en zich daarvan, door Zijn Goddelijke genade en hulp van Zijn Geest geheel zouden bekeren, verlatende hun vorige zondige wegen en zich begevende, om de Heere, hun God, van ganser hart lief te hebben, te eren, te vrezen en in alle Zijn heilige rechten en inzettingen te wandelen, zoals Hij hun, in zijn Wet. geboden had. Want dit was het, dat God van hun verzocht en waartoe Hij hen nu kwam werpen in de smeltkroes der ellende, om al dat boze en vuile schuim der goddeloosheid, van hen af te schuimen. Daarom riep Hij hun toe hoofdstuk 4: 14, *wast uw hart van boosheid, o Jeruzalem! opdat gij behouden wordt*. En vers 1 en 4, *zo gij u bekeren zult Israël, spreekt de Heere, bekeert u tot Mij, besnijdt u den Heere! en doet weg de voorhuid uws harten*, enz. Ziedaar, op zo'n wijze wilde de Heere, dat Jeruzalem zich zou laten tuchtigen, onder Zijn slaande hand.

En die vermaning doet de Heere nu in het algemeen, aan het Joodse volk, aan geheel Jeruzalem. Het is: Laat u tuchtigen, *o Jeruzalem!* Iedereen werd dus vermaand, vromen en onvromen, jongen en ouden, rijken en armen, grote en kleinen, overheden en onderdanen, geestelijken en wereldlijken. Ze allen, zonder onderscheid, moesten zich zo laten tuchtigen. Want:

(1) Ze hadden algemeen, tegen God gezondigd en zwaar overtreden; niemand was hier onschuldig.

(2), Gods toorn was tegen het ganse volk ontstoken en zijn slaande hand lag op een

ieder. Niemand zonde hier vrijgaan.

(3) God wilde hun aller bekering en zaligheid. Hij wilde hen allen kastijden, als Zijn kinderen, opdat ze zich allen, voor Hem vernederen zouden en Zijn genade zouden zoeken. Het is dan, alsof de Heere wilde zeggen: 'O Jeruzalem! die zo zwaarlijk tegen Mij, de Heere gezondigd hebt en Mij door uw gruwelijke en langdurige boosheid, zo schrikkelijk beledigd en vertoornd hebt; laat mij nu toe, dat Ik Mijn rechtvaardige toorn over u brenge en Mijn grimmigheid over u uitstorte. O, laat u nu toch van Mij tuchtigen en kastijden! Leg u toch in een waarachtig berouw en heilige verbreking des harten, onder Mijn slaande en bezoekende hand neer! Draag nu met geduld Mijn toorn! Belijd, belijd toch nu uw zonden! Verneder u voor Mijn aangezicht! Val Mij toch te voet! Smeek mij om genade en bekeer u tot Mij, met uw ganse hart! O Jeruzalems! laat u nu toch tuchtigen!'", enz.

En zie, deze ernstige vermaning des Heeren aan Jeruzalem, komt ons hier nu voor, als een laatste poging, die God nog gebruikt en aanwendt, tot behoud van het Joodse volk. Als een laatste hulpmiddel, dat Hij hun in Zijn oneindige barmhartigheid voorschrijft, waarmee zij hun gehele ondergang én verderf, nog mochten voorkomen en Hem niet noodzaken door verdere onboetvaardigheid en aanhoudende onbekeerlijkheid, onder Zijn heilige oordelen, om Zijn hart, geheel en al van hen af te trekken en hen, in Zijn grimmige toorn, geheel te verderven en te verwoesten. Want zo verklaart hun de Heere hier dit Zelf: *laat u tuchtigen Jeruzalem! opdat Mijn ziel niet van u afgetrokken worden.*

III. Maar laat ons nu ook verder horen, hoe de Heere zijn vermaningen en de geëiste plicht, op het gemoed van het Joodse volk aandringt en vastmaakt! ***Laat u tuchtigen, zegt Hij, Jeruzalem, opdat Mijn ziel van u niet afgetrokken worde.***

Dat God hier van *Mijn ziel* spreekt, moet van ons niet eigenlijk verstaan worden, alsof God een ziel had, zoals wij mensen. God is wel een zuivere en aller-volmaakste Geest. Hij heeft nochtans geen menselijke ziel. Maar wij weten, dat Hij, de Heere Zichzelf, Zijn ganse Woord door, op een lage, menselijke wijze, aan ons beschrijft en voorstelt, ten einde daardoor, ons klein en zwak verstand te hulp te komen, om ons enige kennis van Hem en van Zijn Goddelijke deugden en werken toe te brengen. Indien Hij alleen met ons sprak, op een Goddelijke wijze, zouden wij arme mensen, niets van Hem verstaan kunnen. Maar nu komt Hij ons doorgaans tegemoet en spreekt met ons, op een menselijke wijze, opdat wij Hem zo enigszins zouden kunnen begrijpen en verstaan. Wanneer God dan tot ons spreekt van *Mijn ziel*, dan moeten wij daardoor God zelf verstaan, aangemerkt, in enige bijzondere eigenschap, van Zijn hoog, aanbiddelijk Wezen, wat met zekere eigenschap, van onze menselijke ziel, enige overeenkomst heeft. Zoals bij voorbeeld Lev. 26: 11, *en IK zal Mijn tabernakel in het midden van, u zetten en Mijn ziel zal van u niet walgen*. Daar betekent Gods ziel Zijn heilig mishagen en afkeer, dat Hij van de zonde en van hen, die ze bedrijven heeft, zoals wij mensen, met onze ziel een walging en mishagen aan iets hebben. En dus wil de Heere daar tot Zijn volk zeggen, dat Hij geen afkeer, noch mishagen, maar een lust en behagen aan hen wil hebben. Zo ook hier in de tekst. Daar betekent Gods ziel Zijn liefde en genegenheid, die Hij voor Zijn volk heeft. Zoals wij mensen, met onze ziel beminnen en liefhebben. En dan is de zin, opdat *Mijn ziel*, dat is, *Mijn liefde en toegenegenheid van u niet afgetrokken worde*, en niet geheel in haat en toorn verandere.

Wij moeten weten geliefden, dat de Heere God, Zijn ziel of toegenegenheid kan zetten, op een volk en dat zelf een lange tijd kan beminnen, zegenen, beschermen en weldoen, op allerlei wijzen, zolang zo'n volk Hem weer blijft beminnen, eren en

vrezen. Maar, indien ze tegen de Heere, hun God, ten uiterste weerspanning en ongehoorzaam zijn en niet ophouden, Zijn goedertierenheid en liefde te versmaden en Zijn genade en lankmoedigheid, alleszins te verachten. Ja, als ze geheel weigeren, naar de stem des Heeren te horen en ze zich op generlei wijze van Hem willen laten vermanen, of door Zijn oordelen zich laten tuchtigen. Maar als ze zich geheel boos en onbekeerlijk, tegen de Heere blijven aankanten; dan kunnen ze Hem zodanig, in toorn en gramschap ontsteken, dat God geheel, of enigermate Zijn hart of genegenheid, van hen komt af te trekken en ophoudt hen langer op die wijze, als eertijds te beminnen, te zegenen, te helpen en te beschermen. Dit maakt dan wel geen verandering in de Heere, alsof het zo met Hem ging, als met ons mensen, die zeer veranderlijk en onbestendig zijn in onze liefde; nee geenszins! God, de Heere handelt hierin altijd, geheel heilig en volmaakt.

Wij moeten Zijn liefde en genegenheid voor de mensen tweezins aanmerken: óf een algemene, óf een bijzondere liefde.

Zijn algemene liefde, gaat over alle mensen. Over een geheel volk, wat Hij wil zegenen en goed doen en die Hij op zo'n wijze werkt om tot Hem te bekeren.

Maar zijn bijzondere liefde in Christus, gaat alleen over Zijn kinderen, alle ware bekeerden en gelovigen, waarmee Hij Zijn verbond, tot in eeuwigheid heeft gemaakt en opgericht. Wanneer Gods ziel van een volk wordt afgetrokken, dan moeten wij dit zo verstaan,

(1) In opzicht van zijn algemene liefde, waarmee Hij tevoren, een geheel volk omhelsde en beminde en hen uit dien hoofde alleszins hielp en zegende; dan geeft het dit te kennen, dat God Zich door de goddeloosheid en aanhoudende onbekeerlijkheid van zo'n volk, daartoe laat brengen, dat Hij ophoudt de uitwerking van Zijn liefde en genade, aan zo'n volk meer te bewijzen als tevoren. En dat Hij hen nu meer doet gevoelen, het schrikkelijke van Zijn toorn en heilig ongenoegen dat Hij tegen hun heeft opgenomen, wegens hun zonden en aanhoudende goddeloosheid. Zodat, in plaats van hen meer zo te zegenen en wel te doen als tevoren, toen Hij nog hoopte en wachtte op hun bekering, Hij hen nu in Zijn rechtvaardige toorn gaat straffen en geheel verderven. Nochtans laat Hij daarom Zijn liefde voor hen niet varen, die Hij tevoren had. En Hij wordt omtrent hen, niet wezenlijk veranderd, op een menselijke wijze. Maar Hij kan hen Zijn liefde, welke Hij voor hen heeft, nu niet meer betonen, omdat ze die nu geheel versmaden en verachten. En zo moet God dan nu, Zijn schrikkelijke toorn en wraak, tot hun verderf uitvoeren, hoe lief Hij hen anders ook mocht hebben, indien ze Hem nog maar wilden eren en vrezen en zich van Hem laten tuchtigen en kastijden. Zoals bijvoorbeeld een rechter, die de kwaaddoeners, door zware straffen, moet verderven en ter dood brengen; niet omdat hij hen haat en geheel geen menselijke liefde en medelijden met hen heeft, maar omdat hij hen wegens hun kwaad, nu rechtvaardig moet straffen, al heeft hij hen anders nog zo lief.

(2) Wat nu aangaat Gods bijzondere liefde, voor Zijn uitverkoren en gelovig volk daaromtrent is het zo te verstaan, dat Gods ziel of genegenheid, ook van hen afgetrokken wordt, als de Heere Zijn liefde voor hun, voor een tijd als het ware aan een zijde stelt, om plaats te maken voor Zijn straffen en oordelen en voor de uitvoering van Zijn heilige oordelen, die Hij over hen heeft gebracht wegens hun zonden en onbekeerlijkheid. Evenals een vader die zijn ongehoorzaam kind, streng zullende kastijden, dan zijn genegenheid en liefde voor het, enigszins als aan een kant stelt en het zodanig behandelt, als had hij voor het kind geen vaderlijk hart of genegenheid meer. Maar als ware al zijn liefde in haat veranderd. Maar nochtans blijft de vader zijn kind in de grond der zaak liefhebben, hoe hard hij ook

genoodzaakt is, zó te moeten handelen. Zo blijft ook Gods hart en genegenheid in de grond onveranderlijk voor Zijn volk, ook dan, als Zijn hart van hen afgetrokken wordt. Als Hij het meest op hun vergramd en vertoornd is en als Hij hen het zwaarste straft en kastijdt, roept de Heere Zelf uit Mal. 3: 6. *Want Ik, de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij kinderen Jakobs niet verteerd.* En Paulus zegt van God, 2 Tim. 2: 13, *indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw, Hij kan zichzelf niet verloochenen.*

Zie, zo is het te verstaan, in opzicht van bekeerden en onbekeerden. Als Gods hart van hen gezegd wordt, afgetrokken te worden, dan is, er voor beiden, maar inzonderheid voor de laatsten, niet dan nare ellende en rampspoed te verwachten. En let wel, de Heere zegt hier niet, dat Hij zo zelfs Zijn hart van Zijn volk zou aftrekken, als ze weigerden, zich van Hem te laten tuchtigen; nee, maar in een lijdende zin: *dat het van hen zou afgetrokken worden.* Zij zelf zouden dat grote kwaad veroorzaken, door hun verschrikkelijke ongehoorzaamheid en onbekeerlijkheid. Daardoor zouden ze de Heere, hun God, tot zo'n afkerigheid van hen en tot een zo'n grimmige en harde behandeling noodzaken; de schuld daarvan zou geheel alleen bij hen zijn en niet in het minste bij God, die hen onveranderlijk zou blijven beminnen, helpen en zegenen, indien ze zich maar van Hem wilden laten tuchtigen.

Want dat de Heere hier bijzonder bedoelt, dit Zijn volk te doen verstaan, blijkt ook zeer klaar, uit de kracht van het Hebreeuwse grondwoord, dat hier voorkomt en door *afkerig* worden is overgezet. Dat woord betekent zoveel als, het verwringen, of uit het lid scheuren, van een der leden van het lichaam, wat zeer pijnlijk en met groot geweld toegaat. Zo wordt het gebruikt, vaak het verwringen, van het gewricht van Jakobs heup, als hij met de Engel worstelde Gen. 32: 25.

En dus geeft dat hier dan drie dingen te kennen:

- (1) Gods zeer nauw vereniging tevoren met Jeruzalem;
- (2) hoe smartelijk Hem deze ontbinding of afscheiding zou vallen;
- (3) dat er, door een spoedige en oprechte bekering, nog hoop van herstel was.

En helaas, als des Heeren ziel, zo van een volk wordt afgetrokken, dan blijft er voor hun niet dan een schrikkelijke ellende en verwoesting over. Zoals de Heere hier dan ook aanstonds laat volgen en zeer ernstig aan Jeruzalem bedreigt, *opdat Ik u niet stelle, tot een woestheid, tot een onbewoond land.*

Uit deze verhandelde woorden nu, leren wij zeer klaar, indien wij anders maar enigszins ogen hebben om te zien.

(1) Gods onbegrijpelijke goedertierenheid, genade en lankmoedigheid, over Zijn volk en ook over alle onbekeerden, die met Hem staan, in een algemeen of uiterlijk verbond.

(a) Hoe lang Hij hun ongehoorzaamheid en snode goddeloosheid tegen Hem, kan verdragen en met een taai geduld, naar hun beterschap en bekering kan staan wachten.

(b) Hoe Hij met Zijn tuchtiging en oordelen, niet haastig en onverwacht, nee, maar zeer langzaam en allengskens, tot hen komt treden. En dat nog niet, dan na onophoudelijke vermaningen en waarschuwingen, dat ze toch hun zondige wegen mochten verlaten.

(c) Ja, hoe de Heere, als Hij nu op het hoogste van de zondaars gesmaad, getergd en tot toorn verwekt is en nu gereed staat om hen, door Zijn schrikkelijke oordelen te verderven, dan nog eerst alle aanzoekingen, bij een zondig en ongehoorzaam volk komt doen en hun, zoals als komt bidden en

smeken, dat ze het toch totdat uiterste niet willen laten komen. Maar dat ze nog liever in tijds, Hem in de roede willen vallen. Zich van Hem laten tuchtigen, ten einde daardoor, hun uiterste verderf en ondergang, nog voor te komen. O, er is niets, daar de Heere God, noodzakelijker en ongraag toekomt, dan om een land of volk te verderven. Eer Hij daartoe overgaat, zet Zijn getrouwe mensenliefde Hem aan en dwingt Hem nog eerst, alle pogingen, tot bekering en behoud, van zo'n volk aan te wenden.

(2) Maar hier zien wij ook, hoe de enige weg en het laatste genees- en hulpmiddel, voor een zondig volk, om behouden te worden en hun uiterste verderf en ondergang te ontgaan, dit is, dat ze zich van de Heere laten tuchtigen.

(3) Eindelijk zien wij hier ook, dat als de zondaars, dit laatste genees- en hulpmiddel, dat God hun zo ernstig voorschrijft, tot hun behoud, niet willen gebruiken, maar het geheel blijven versmaden. Als ze Gods getrouwe vermaningen blijven verachten en als iedereen van hen, onbekeerlijk in zijn zonden voortgaat, er als dan niet anders, dan een schrikkelijk verderf en ondergang, van zo'n volk gewis voor de deur staat. Dat des Heeren ziel dan noodzakelijk van hen moet afgetrokken worden. En dat daaruit dan niet anders, dan alle ellende en rampzaligheid, kan voortkomen. Dat God hen dan plotseling en zeker moet stellen tot woestheid en tot een onbewoond land. Dit kan niet anders zijn. Want:

(a) God is zo oneindig heilig én rechtvaardig, dat Hij de goddeloosheid niet kan verdragen. Hij is te rein van ogen, om het kwaad te zien. Zijn ziel kan niet altijd vast gehecht blijven aan een volk, dat zich geheel van Hem afscheidt en dat weigert tot Hem terug te keren. Maar ze moet daar eens van afgetrokken worden.

(b) God kan de goddeloosheid en ongehoorzaamheid van een volk, wel lange tijd aanzien en met veel geduld en lankmoedigheid verdragen; niet omdat Hij hun zonden klein en gering acht en ze niet wil straffen, zoals de zondaars verkeerdelijk menen. Maar omdat Hij nog al wacht, op hun bekering.

(c) Maar als dit bij voortduring achter blijft en er in het geheel niets van wil komen, dan breekt de Heere God, Zijn lankmoedigheid eindelijk af en dan trekt Hij Zijn ziel van hen weg en wijkt van hen en stelt hen tot woestheid, enz.. Dan zijn er geen plagen en oordelen zo schrikkelijk, dewelke God dan niet in Zijn grimmigheid en toorn over zo'n zondig volk uitstort.

(d) Wij hebben de droevige voorbeelden daarvan, voor onze ogen, in het Joodse land en volk. Immers heeft niet de Heere Zijn ziel, wegens hun onverzettelijke goddeloosheid en onbekeerlijkheid, eindelijk van hen moeten aftrekken en hen stellen tot woestheid en een onbewoond land? Is dat heerlijke en schone land Kanaän, nu tegenwoordig niet een woestheid en een onbewoond land, onder het geweld der ongelovige Jurken? Waar is nu dat heerlijke Jeruzalem? Die wonderlijke tempel van Salomo en de tweede tempel, die in haar plaats gebouwd is? Waar zijn nu al die schone steden en prachtige gebouwen van Kanaän, die er oudtijds geweest zijn? O, het is nu alles geworden, tot een akelige woestheid en tot een rampzalig onbewoond land! Ja, waar is nu het Joodse volk zelf? Die kostelijke kinderen Sions, tegen fijn goud geschat? Dat gezegend zaad van Abraham? Zijn ze nu niet, het ellendigste, rampzaligste, gehaatste en verachtste volk, van de aardbodem? Waar komt dat alles vandaan, dan van hun schrikkelijke zonden en goddeloosheid? En dat ze zich, van de Heere hun God niet hebben willen laten tuchtigen en dat daarom des Heeren ziel van hen afgetrokken is

En helaas, heeft dit hun schrikkelijk oordeel nu niet reeds 1700 jaren lang geduurd? Is

de Heere tot hiertoe, wel tot hen teruggekeerd? Of zijn ze wel tot de Heere, de God van hun vaders wedergekeerd? O nee, ze blijven tot op deze huidige dag van Hem gescheiden en Zijn oordeel rust nog op hen.

Och, is dit dan geen voorbeeld voor ons geliefden, en voor het ganse volk van Nederland, dat het ons immers niet beter zal vergaan, dan het Gods oude en zo zeer beminde volk der Joden vergaan is, indien wij hun goddeloosheid en schrikkelijke verstoktheid en onbekeerlijkheid willen navolgen? En indien wij ook volstandig willen blijven weigeren, ons van de Heere te laten tuchtigen? O, wij en alle inwoners van Nederland staan, van lange tijd af, ook reeds schuldig voor de Heere de God des hemels en der aarde, aan de schrikkelijkste zonden, goddeloosheid, verstoktheid en onbekeerlijkheid, waarin wij en onze Vaders, tot hiertoe geleefd en gewandeld hebben!

(1) Och! hadden wij, iedereen voor onszelf, maar eens ogen, om het te kunnen zien! Wij zouden ons, op deze dag, in de aller-diepste rouw en schaamte, vroom en onvroom, voor de Heere, onze God moeten vernederen en allen samen 's Heeren oneindige goedertierenheid en lankmoedigheid, moeten aanbidden, dat Hij niet reeds totaal Zijn ziel van ons afgetrokken heeft en ons gesteld tot woestheid, enz. Wij zouden moeten uitroepen: *O, het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn. Dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben!* Klaagl. 3: 22.

(2) O, daar zijn geen zonden en goddeloosheden, daar ons land en wij allen samen, voor de Heere niet aan schuldig staan, van oude dagen af! Gelijk de Heere over Jeruzalem klaagde: vers. 6, 7. Zo heeft Hij ook reden te klagen over Nederland en haar goddeloze en verstokte inwoners; ze is de stad, die bezocht zal worden, enz. Zouden wij ons daarin begeven, om alle onze en van het land zouden en goddeloosheden, hier in een ordelijk register op te halen en aan iedereen voor ogen te stellen. Ik zou niet weten, waar te beginnen, noch te eindigen! O, er konden, over deze droevige en rampzalige stoffe, veel grote boeken tegen Nederland en tot een rechtvaardige beschaming van alle deszelfs inwoners, geschreven worden. Want het verval, de goddeloosheid en de onbekeerlijkheid onder ons, is hedendaags zo groot en zo algemeen geworden, dat er helaas, geen orden, of rang van personen, van uit te zonderen is. *O, allen zijn ze afgeweken! tezamen zijn ze stinkende geworden*, enz.

Uit wat wij er, in de voormiddag, breder van gezegd hebben, kan een Godvruchtig gemoed, met schrik en ontroering oordelen waartoe het helaas, nu al met ons en met ons land gekomen is. En in welke rampzalige zondvloed, van algemene onbekeerlijkheid, goddeloosheid, afwijking en verlating van God, wij en het ganse land, in deze tijd gedompeld liggen. O, gave de Heere God ons nog maar eens ogen, om het te kunnen zien!

(3) Het is daarom, dat de Heere, ook reeds van lange tijd op weg geweest is, om Nederland en ons allen, wegens onze schrikkelijke ongehoorzaamheid en goddeloosheid te tuchtigen, op allerlei wijzen. Opdat Hij ons mocht tot beterschap en bekering brengen.

aHij heeft Zijn tuchtiging onder ons, eerst aangevangen, met zachte lere en vermaningen. O, wat heeft de Heere ons, in de oude tijd, niet een menigte van ijverige, Godzalige, wijze en getrouw Leraars gegeven! Wat hebben die, zonder ophouden, met mond, wandel en pen, het volk van Nederland, niet al menigvuldig geleerd en vermaand, (gelijk wij dat, uit hun achtergelaten, Godvruchtige schriften en prediciën, nu tegenwoordig nog zien kunnen) dat ze toch wilden wandelen, in de

wegen des Heeren. En Hem van harte dienen, eren, beminnen en vrezen! Wat scheen het licht der Goddelijke Leer en waarheid, in die oude tijd, toen die leraars leefden, zoals wij leerden, niet geheel helder op de kandelaar! Wat is er onze tegenwoordige tijd en eeuw, niet een nare nacht en schrikkelijke duisternis bij!

Maar helaas, wat heeft deze dierbare en getrouw tuchtiging des Heeren, toch kunnen helpen? O, niets met allen! Wat heeft Nederland deze tuchtiging, dit onderwijs en deze dierbare vermaning des Heeren, al vroeg versmaad! En heeft die geheel achter zijn rug geworpen. Wij zijn daar, van tijd tot tijd, bozer, goddelozer, verstokter en onbekeerlijker tegenaan geworden. Onze zonden zijn daar onder, van jaar tot jaar, hoger aangewassen. Zo heeft de Heere dan ook, als een wijs en getrouw Vader, Zijn tuchtiging over ons verzaagd. En Zijn hand, van tijd tot tijd, zwaarder en sterker, tegen ons opgeheven. Hij heeft ons veel jaren lang getuchtigd, niet alleen met harde bestraffingen en schrikkelijke bedreigingen, door Zijn Woord en boden, die Hij ons, van tijd tot tijd, gezonden heeft.

Maar Hij heeft ons daar benevens, ook onophoudelijk getuchtigd, met zeer veel zware plagen en oordelen, die Hij van jaar tot jaar, over ons goddeloze land heeft uitgestort, in Zijn rechtvaardigen en grimmige toorn.

1. Wat heelt de Heere ons al niet menigmaal en zwaar getuchtigd, met het zwaard des oorlogs! Wat heeft ons kleine Nederland, na het eindigen van die langdurige en zware Spaanse oorlog van tachtig jaren, al zeer veel en lange zware oorlogen moeten voeren, voornamelijk met de Koning van Frankrijk, daar wij de droevige naweeën en ellenden, in de uitgeputte zenuw van financiën van ons land, nu tegenwoordig nog zo jammerlijk gevoelen! Wat was dat niet een zware tuchtiging en kastijding des Heeren, in dat droevige nood-jaar van 1672 en 1673, toen ons land zo nabij gekomen was, tot het punt van haar totale ondergang, door het geweldig en overheersend geweld en de macht der Fransen en hun bondgenoten, die in een kleine tijd, van omtrent een grote maand of zes weken, drie van de zeven Provinciën, door het overheersend geweld, van hun ontzagelijke heirlegers, innamen en jammerlijk verwoestten. En op dezelfde wijze, het gehele land schenen te zullen inzwelgen, indien niet de Heere God ons, met Zijn almachtige hand, toen nog zelf bewaard en weer genadig geholpen en verlost had!

2. Hoe menigmaal heelt de Heere, Nederland ook niet getuchtigd en geslagen, met het zwaard der pestilentiën, of sterfte van mensen en beesten! Wat heeft Hij niet dikwijls de pest en allerlei kwade ziekten, onder de inwoners van Nederland gezonden en daardoor duizenden van mensen weggesleept. En hen verdelgd van de aardbodem! Hoe dikwijls en hoe langdurig, heeft God ons niet bezocht, met de sterfte onder het rundvee. En wat heeft ons land daardoor niet, een schrikkelijke schade en verlies geleden, daar duizenden van inwoners en van huislieden, immers nog hedendaags, het droevig gevoel van hebben!

3. Wat heeft de Heere Nederland, menigmaal getuchtigd en zwaar geslagen, met harde winters, zware storm winden, te land en ter zee; met doorbraken van dijken; met droevige watervloeden en schrikkelijke overstromingen van landen en plaatsen onder ons? Immers, wie heugt zodanig zwaar oordeel Gods niet, over ons en ons land, nog maar een jaar of drie geleden?

4. Wat heeft God Nederland, ook al veel jaren lang getuchtigd, met allerlei andere plagen en oordelen, als: met hongersnood, duren tijd en onvruchtbare jaren! Met

velerlei schadelijk ongedierte, te water en te land. En ook bijzonder met neringloosheid. Het verval van koophandel, aangroeiende armoede en gebrek, alom door het hele land? Het verloop van 's lands geldmiddelen of financiën, enz.? Immers, met deze laatste plagen en oordelen, komt de Heere ons land, van dag tot dag, nog al meer en zwaarder tuchtigen. Zodat wij in rijkdom en aanzien, macht en welvaart, enz., gedurig al verder en verder afnemen en de lasten en schattingen, hoe langer hoe hoger klimmen. Als ook de weelde, dartelheid, pracht en grootheid van de inwoners, die altijd moeten aangezien worden, voor de bronnen van der volken aannaderende ondergang. Wie, die niet blind is, bespeurt daar in niet klaar de slaande hand des Heeren aan Nederland?

Maar och! waren het deze tijdelijke oordelen en bezoeken des Heeren alleen! Maar wat kastijdt en tuchtigt de Heere het ongehoorzame en weerspannige Nederland, sinds lange tijd ook niet, met de aller-droevigste, geestelijke plagen en oordelen, die wel duizendmaal schadelijker en verderfelijker zijn, dan alle lichamelijke oordelen, hoewel zij, van een onbekeerlijk volk, doorgaans minst geacht of gevoeld worden? Als daar zijn:

- (a) De algemene goddeloosheid en hand over hand toenemende boosheid, van Nederlands volk en inwoners.
- (b) Het droevig gemis van Gods Geest, het ganse land door.
- (c) De schrikkelijke verstoktheid, zorgeloosheid en onbekeerlijkheid van Nederlands volk, onder alle des Heeren bestraffingen, vermaningen en tuchtigingen.
- (d) De schrikkelijke geveinsdheid en algemene lauwheid en ijverloosheid in de Godsdienst. Zodat de Heere over ons heeft uitgegoten, een Geest des diepen slaaps.
- (e) De rampzalige blindheid. En het dagelijks toenemend verval in de heilige leer en waarheid.
- (f) Het jammerlijk gebrek, van goede, wijze en ijverige Leraren.
- (g) Alsmede van vrome en Godzalige mensen en het beklaaglijke verval en geesteloosheid, onder de weinige, die er nog zijn.
- (h) Het verval van kerkdienst, van scholen en de aanwas van het afgodisch pausdom en van allerlei zielverderfelijke dwalingen en ketterijen.

O, wie ziet niet uit alle dezen, hoe de slaande hand Gods, over het goddeloze Nederland is opgeheven? En hoe de Heere niet ophoudt ons van alle kanten, zwaar te kastijden en te tuchtigen? Maar helaas, wat acht geven wij toch, op de grimmigheid en ontstoken toorn des Heeren, tegen ons en ons Land?

(1) Wie heeft het tot hiertoe, ter harte genomen, of er eens met ernst op gezien en gemerkt? Leven wij daaronder niet zo dom, bot en gewetenloos, als de beesten des velds? En mag de Heere niet wel zeggen van geheel Nederland, *een os kent zijn bezitter*, enz., Jesaja 1.

(2) Wie onzer schrikt, vreest en beeft voor de Heere, voor Zijn ontstoken toorn en slaande hand? Wie wordt er onder gewond en verslagen? En treurt en bedrijft rouw daarover, dat wij de Heere, door onze ongehoorzaamheid, tot zulke harde wegen en handelingen met ons te houden, genoodzaakt hebben? Is het met ons niet, zoals de Profeet zegt, Jeremia 5: 2, *o Heere! Gij hebt ze geslagen, maar ze hebben geen pijn gevoeld?*

(3) Ja, wie brengt het alles, op zichzelf thuis en zegt: *het zijn mijn zonden!* Daarom is de Heere nu zozeer op Nederland vertoornd! Wie belijdt zijn zonden? Wie doet er

ware boete over? Wie roept God vurig aan, om Zijn genade en laat zich, door Hem tuchtigen en zoekt zich, met zijn ganse hart tot Hem te bekeren? Integendeel, worden wij, onder Gods slaande hand, die ons zo bezoekt, niet hoe langer hoe erger en goddelozer? Zodat de Heere ook tot ons zeggen moet, als oudtijds tot het Joodse volk, Jesaja 1: 5, *waartoe zoudt gij meer geslagen worden, gij zoudt des afvals des te meerder maken.*

Och! mijn vrienden! daar de zaken helaas, zo met ons en met het ganse land staan, wat is er dan toch anders voor ons te wachten, indien wij nog langer blijven weigeren, ons van de Heere onze God te laten tuchtigen, dan dat ons aller verderf en ondergang gewis voor de deur staat. Dat Gods lankmoedigheid en barmhartigheid over Nederland en over elk onzer, eens een einde zal nemen? Dat Zijn ziel van ons zal afgetrokken worden en dat Hij ons zal stellen tot een woestheid, enz.? Er hangen immers van alle kanten, donkere wolken van zware en benauwde oordelen Gods, over het hoofd, die wij wel helder met onze ogen zien zouden, indien wij niet reeds zó diep, in schrikkelijke blindheid en zorgeloosheid verzonken lagen?

God, de Heere weet, in welk een droevige en schadelijke oorlog met Frankrijk en zijn samen verenigde machten, wij eerlang zeker staan ingewikkeld te worden en welke schadelijke gevolgen, die oorlog voor ons zwakke Nederland zal hebben. Immers, onze overheden tonen daarvoor hun rechtmatige vreze en maken ons in de brief van de Bededag, openlijk bekend, dat er grote en onalgemene voorbereidselen, tot voortzetting van de oorlog, aan de zijde van Frankrijk, volgens de geruchten, tegen de barrières van onze staat staan gebruikt te worden. Zodat de tegenwoordige toestand, aan veel kanten zeer duister en gevaarlijk voorkomt en ze daardoor niet zonder grote bekommernissen zijn, enz.

O, de Heere weet, wat Hij met ons goddeloos, zorgeloos en verstokt Nederland voor heeft. En welke plagen en bezoeken, Hij nog verder tegen ons zal brengen en hoe haast Hij ons rechtvaardig verderf en ondergang zal te huis zenden! Want,

1. Onze zonde en aanhoudende onbekeerlijkheid verdienen het en roepen om Gods gestrenge wraak en straffe.
2. Hij heeft het ons zeer lang en van jaar tot jaar laten bedreigen en wij vragen er niet naar. Wij spotten maar met God, met Zijn Woord en boden.
3. Wat staat er dan toch nu, anders voor ons te wachten, dan het algemeen verderf van ons land en van elk onzer, in het bijzonder, zo wij nog langer, op onze onbekeerlijke weg, willen blijven voortgaan, Gods Woord en Heilige geboden versmaden en wij ons, met een opgeheven hand, tegen Hem blijven aankanten, om nergens naar te luisteren; wat Hij ons ook al laat vermanen, bestraffen, gebieden en bedreigen, ja bidden en smeken?

Och geliefden, daarmee is de Heere God, immers nog op deze dag, zo ernstig bezig! Hij roept heden nog luid tot ons, die hier samen vergaderd zijn en tot geheel Nederland: *laat u tuchtigen, o Jeruzalem!* Enz. Alsof God, tot elk onzer in het bijzonder zegt "O zondig, onbuigzaam en goddeloos volk, daar Ik al zolang tegen geroepen en betuigd, maar tot hiertoe nog geen het minste gehoor van gekregen heb! Nu is het eindelijk daartoe gekomen, dat Ik gereed sta, om voor eeuwig van u weg te gaan en met Mijn genade en Geest, van u allen te scheiden; nu staat Mijn ziel van u afgetrokken te worden. En Ik ben nu genooddaakt, dat Ik u haast zal moeten stellen tot woestheid, enz.

O ontwaakt, ontwaakt toch uit uw zorgeloze zondeslaap en laat u van Mij tuchtigen, o Nederland! opdat gij moogt behouden werden! Zie, dit is het enigste middel voor de

behoud van ons Nederland in het algemeen en van elk onzer in het bijzonder, dat wij ons, zonder langer uitstel of vertoeven, van de hand des Heeren laten tuchtigen, als goede en gehoorzame kinderen.

Maar zie, zal dat nog geschieden, door Gods ontfermende genade, dan moet elk onzer in het bijzonder, beginnen van zichzelf en van zijn eigen huis.

(1) Want Gods raad en vermaning, laat u tuchtigen, wordt gedaan aan het ganse land, in het algemeen en aan ieder inwoner van hetzelfde, in het bijzonder, van wat staat, stand, sexe of ouderdom, hij ook wezen mag. Zowel vromen als onvromen; een ieder, zonder onderscheid, moet zichzelf, van de Heere laten tuchtigen.

(2) Iedereen heeft voor zichzelf in het bijzonder, ook genade te verwachten, indien hij zich nog van de Heere, wil laten tuchtigen, al bleef het gehele land, in deszelfs zonden en goddeloosheid volharden. Ja, al maakten ze het nog alle dagen erger. Zodat Gods toorn over ons, eindelijk ontstoken werd, dat Hij Nederland kwam stellen tot woestheid, enz, - dan zal degene, die zich in tijds van de Vaderlijke hand Gods, heeft laten tuchtigen, al was het dan maar een enig mens, van de Heere zeker verschoond en behouden worden. Het verderf Gods, zal tot hem niet genaken. Want zoals Noach en Loth, genade vonden bij de Heere, zo zal hij ook voor eeuwig, bij God genade vinden, hoe een groot en gruwelijk zondaar, hij tevoren ook mag geweest zijn.

(3) Deze troostrijke en ontfermende vermaning van God, is als een gewis pardon, dat God nog aan allen en aan ieder zondaar laat aanbieden en dat elk in het bijzonder, voor zijn hoofd, nog mag aannemen, indien hij er maar een hartelijke begeerte toe heeft.

(4) O, mijn lieve vrienden! Laat ons dan daar naar toch niet blijven trachten, totdat het ganse land, zich ga bekeren tot de Heere. Want daartoe is zeer weinig hoop, dat dit ooit geschieden zal. Maar laat iedereen onzer, hier de zaak voor zichzelf aanvangen en beginnen! Laat elk trachten de eerste te zijn, om zich te laten tuchtigen!

Wilt u eens horen, hoe dit grote werk van ons aan te vangen, verder te zetten en ten einde te brengen is? Dan zal ik dit nu nog eens met weinig woorden aan iedereen voordragen. Och! dat de Heere zelf, het u eens recht deed verstaan en uw ogen en oren, daar voor opende!

1. Dan moeten wij recht leren zien, bekennen en op ons hart drukken, hoe Gods toorn tegen ons land ontstoken is. En hoe Hij het nu, aan alle kanten, met Zijn plagen en oordelen tuchtigt, enz.
2. Wij moeten overtuigd zijn, dat dat is, niet alleen om de algemene zonden van het land, maar ook in het bijzonder, om onze eigen zonden, enz.
3. Tot dat einde, moeten wij ernstig gaan onderzoeken, welke onze bijzondere zonden zijn, enz.
4. Moeten wij leren te vrezen, het verderf dat God over ons en over ons land zal brengen, indien wij ons van Hem niet laten tuchtigen, enz.
5. Wij moeten daar naar staan en vurig tot de Heere bidden, om een wind des Geestes, dat die in onze harten waaie, om ons tot een recht berouw en verslagenheid te brengen, over onze zonden en tot een ongeveinsd geloof, in de Heere Jezus en dat wij ons, van ganser hart, van alle onze zonden, tot Hem mogen bekeren, enz. En dat wij niet eerder mogen rusten voor dat wij ons, met de Heere onze God verzoend en van onze zonden bekeerd vinden, door Zijn Geest en genade, enz.
6. En om in dit grote werk voorspoedig te handelen, moeten wij ons van deze dag af aan, geheel overgeven, aan de vermaning en het onderwijs, van Gods

getrouwe bodem en gezanten, door wie Hij ons Zijn Woord laat prediken. Ze zijn ons van de Heere gegeven, tot onze leraars om ons zonder ophouden, Zijn Heilig Woord te leren, hoe wij ons van Hem moeten laten tuchtigen, en ons van onze zonden, tot de levendige God bekeren, enz. O, die boden Gods moeten wij dan nu naarstig horen en ons geheel overgeven aan hun Goddelijk onderwijs, vermaning en bestraffing! Wij moeten ons van hen, in de Naam Gods, laten bestraffen en tuchtigen. Ons geheel onderwerpen aan hen en van harte afleggen die vervloekte zonde, van zo gedurig vijandig tegen hen en het woord Gods op te komen en aan te druisen. Zolang wij daartoe niet willen komen, door Gods genade, blijven wij staan in onze boosheid en vijandschap tegen God en zijn ver af van de weg der bekering.

Och, mijn lieve vrienden! wij bidden u allen zonder onderscheid, als een gezant van Christus en alsof God door ons bade, *laat, laat u toch zo tuchtigen!* Bekeert, bekeert u toch, zonder langer uitstel, tot de Heere uw God! O, begint het werk met alle ernst heden, op deze dag! Laat het u genoeg zijn, tot hiertoe, zo schrikkelijk ongehoorzaam, tegen God geweest te zijn! Och, komt toch eens tot inkeer, heden, heden nu gij nog de stem des Heeren hoort, verhardt toch uw harten niet!

(1) Ach, bedenkt toch dat het Gods raad, bevel en vermaning aan u is!

(2) Dat het de enige weg en middel is; niet alleen tot behoud van het, land, maar van een ieders kostelijke en onsterfelijke ziel!

(3) Dat bij langer uitstel van gehoorzaamheid, Gods ziel van u zal afgetrokken worden, enz.

(4) Dat God nog heden met u wil handelen, als een goedertieren en genadig Vader, indien u ook met Hem wil handelen, als goede en gehoorzame kinderen.

(5) Het werk mag groot en zwaar zijn. Maar o, als u er maar enige, oprechte gewilligheid des harten toe hebt, om het te aanvaarden, wees verzekerd, God zal u helpen en bijstaan. Hij zal u Zijn Geest en genade, van de hemel schenken. En uw zwakke pogingen en begeerten sterken, veel meer, dan ge zou kunnen denken of hopen.

Och! zoekt de Heere dan nu maar, terwijl Hij nog voor u te vinden is! En roept Hem aan, terwijl Hij nabij is!

Ik moet afbreken en eindigen, bij gebrek van tijd en krachten. Mijn God doet mij nu de genade, dat ik heden op deze dag, tot u allen ook kan zeggen zoals Mozes tot de kinderen Israëls, Deut. XXX: 19: *Ik neem heden, tegen ulieden tot getuigen de hemel en de aarde. Het leven en de dood heb ik u voorgesteld; de zegen en de vloek; kiest dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw zaad! Amen.*

2. BIDDAGPREDICATIE UIT HOSÉA 9: 12.

Want ook wee hun, als Ik van hen zal geweken zijn.

Wanneer eens Gods getrouw dienstknecht Mozes, de heerlijke en gezegende staat van het volk van Israël, boven die van al de volkeren van de aarde, op het hoogste wilde roemen en verheffen, bediende hij zich, van deze merkwaardige uitdrukking: *Want wat groot volk is er, welke de goden zo nabij zin, als de Heere, onze God, zo dikwijls wij Hem aanroepen?* gelijk wij dat zo vinden Deuter. 4: 7. Mozes stelt hier aan de kinderen van Israël, hun gelukkige en gezegende staat voor ogen, die bijzonder daarin gelegen was, dat de Heere, hun God, hen zo nabij was, zo dikwijls ze Hem maar aanriepen.

Door Gods nabijheid onder en bij het volk van Israël, verstaat hij Gods grote goedertierenheid, Zijn genadige hoede en bescherming, voor en omtrent de Israëlieten, waardoor Hij met Zijn Goddelijke gunst en zegenrijke bewaring, altijd nabij hen was en hun gebeden verhoorde, zo menigmaal ze Hem maar, met een ware ernst aanriepen. Want, dan wordt de Heere gezegd, nabij een volk te zijn, wanneer Hij met Zijn zegen, genade en bescherming hen, zoals als omringt en hen van alle kanten, grotelijks begunstigt. Dan is Hij bijzonder nabij hun en in het midden van hen tegenwoordig. Zodat, zo spoedig ze Hem maar aanroepen, Hij tot hun hulp en bescherming vaardig staat. Zoals wij dat zo vinden Psalm 145: 18, *de Heere is nabij allen, die Hem aanroepen, allen die Hem aanroepen, in der waarheid.*

En op zo'n wijze, was de Heere ook nabij het volk van Israël; meer, dan bij enig volk van de aarde. Hij beminde dat volk grotelijks, als Zijn eigen volk, dat Hij op zo'n wonderlijke wijze, uit de handen van hun vijanden verlost had en dat Hij voornemens was tot de hoogsten top van luister en heerlijkheid te verheffen. En daarom was Hij met Zijn zegeningen, genadige hoede en bescherming, hen zeer nabij, zich dag en nacht, in een wolk en vuurkolom, in het midden van hun vertonend. En in die genaderijke nabijheid des Heeren, stelt hier de man Gods, Mozes, de gezegende en gelukkige staat van het volk van Israël, boven alle andere volken van de aarde gezegend te zijn. En werkelijk geliefden, dat doet hij met recht. Want, om het geluk en welvaren van een volk te verheffen, is er niet anders nodig, dan maar te kunnen roemen, dat de Heere nabij zo'n volk is. Groter zegen en geluk, kan er niet wezen, dan des Heeren dierbare en genadige nabijheid. Die brengt een volk alle veiligheid, alle bescherming, alle zegen en alle tijdelijke en geestelijke welvaart aan. Zodat een volk, dan eerst recht gelukkig kan geroemd worden, *als er God, de Heere nabij is.*

Maar, bestaat daarin het hoogste geluk en welvaren, van een land of volk, dat het God, de Heere nabij zich heeft, dan spreekt het vanzelf, dat het grootste ongeluk en rampzaligheid van een volk, dan ook noodzakelijk daarin gelegen is, dat de Heere Zijn genaderijke nabijheid, van hen komt weg te nemen. En dat Hij, uit het midden van hun met Zijn zegen, gunst en bescherming, heengaet en wegwijkt. Wanneer Hij, zodanig een land of volk in Zijn toorn verlaat en van hun bescherming, heil en welvaren, de hand aftrekt en hen laat varen, dat is het allerdroevigste en zwaarste oordeel, dat er kan bedacht worden. Dan gaat een volk, van dat ogenblik af aan, met grote schreden, naar hun ondergang en verderf toe. Dan is het geheel uit en gedaan, met hun voorspoed en welvaren. Dan staat er niet dan allerlei rampzaligheid en ellende voor de deur. Hierom is dit de allergrootste straf, die Hij aan een volk bedreigen kan, *dat Hij hen zal verlaten en van hen zal wijken.* Zo'n bedreiging is dan een gewisse aankondiging, van eens volks ondergang en verwoesting. En hoe naar is het er dan niet gesteld, als de Heere Zijn bedreiging, ook metderdaad uitvoert en van een volk

weg wijkt! Ongelukkiger, bedroefder en rampzaliger staat, kan er niet bedacht worden. Alle oordelen en bezoeken, van de Allerhoogsten God zijn nog licht. Maar heen te gaan en van een volk weg te wijken, o, bedroefder oordeel, zwaarder straf, kan er niet gevonden noch bedacht worden.

Waartoe dit met een brede omslag van woorden, verder vertoond en opengelegd? Hoort, hoe God de Heere er zelf van spreekt, in de voorgelezen woorden van onze tekst, daar Hij dat Israël, dat Hij eertijds zo nabij was, nu om haar zonden en gruwelen, zo vreesselijk bedreigt, zeggend door de mond van Zijn knecht Hoséa: *Want ook wee hun, als ik van hen zal geweken zijn.*

Alvorens deze woorden zelf te verhandelen, is het weer noodzakelijk geliefden, enige dingen dienende tot een beter begrip en verstand ervan vooraf aan te merken en uw aandacht voor te houden. Hoséa, uit wiens Godspraken deze woorden genomen zijn, is de eerste geweest, van al de zestien profeten die na de dood van Salomo en de scheuring der twaalf stammen in Israël, geprofeteerd heeft. Hij heeft beginnen te profeteren, omtrent een grote acht honderd jaren voor de geboorte van Christus; volgens de netste tijdrekening, in het jaar 682, na de uitgang der kinderen Israëls, uit Egypte. En dus bij de 200 jaren, voor de Profeet Jeremia, die de laatste geweest is van de Profeten, die vóór de Babylonische gevangenis, onder de Joden geprofeteerd heeft. Deze tijdrekening moet wel worden in acht genomen. Want daaruit kunnen wij leren begrijpen, de rechte toestand, van het volk Israël, in de dagen van ieder Profeet. Onze Hoséa's heeft geprofeteerd, onder vier bijzondere Koningen van Juda. En onder verscheiden koningen van Israël. Want Juda en Israël, die tevoren maar een enig volk waren, waren nu na Salomo's dood, in twee bijzondere volken verdeeld of liever gescheurd, die ieder hun afzonderlijke Koningen hadden; van welke de een genoemd werd, *Koning van Juda*. Dat is, van de twee stammen Juda en Benjamin, die zijn regering en hof had te Jeruzalem; *de andere Koning van Israël*. Dat is, van de tien andere stammen, die zijn hof en regering hield te Samaria. Zodat Israël en Juda, dan nu twee bijzondere volken en koninkrijken waren, die beiden hun Profeten hebben gehad, die onder hen profeteerden. Want al de Profeten, hebben niet tegelijk in Juda en Israël geprofeteerd. Maar er zijn er geweest, die maar alleen, óf in Israël, óf in Juda geprofeteerd hebben. Maar wat onze Profeet betreft, die heeft geprofeteerd, voor beide deze volken, voor het volk van Juda en voor dat van Israël, zoals het klaar, uit de inhoud van zijn Godspraken zelf, kan worden afgenomen; die niet anders zijn, dan een bundel van boetpredikatiën, door hem in verscheiden tijden, voor de Joden en Israëlieten gedaan, waarin hij hun beider zondige gruwelen en goddeloosheden, levendig voor ogen stelt. En hen daar over bedreigt en voorzegt des Heeren toorn en toekomende oordelen, die hun in volgende tijden eens zeker zouden overkomen. Hoe Juda zou gestraft worden, door middel van de Babyloniërs; en Israël, door de Assyriërs, daar ze beiden eens, om hun goddeloosheid, gevankelijk stonden weggevoerd te worden; de een naar Babel, de ander naar Assyrië. Zie, op deze wijze, liet de Heere, Zijn oordelen zo lang tevoren, door onze Hoséa, die de eerste van de Profeten was, het volk aankondigen, teneinde, of het ook iets kon doen om hen, in hun goddeloosheid tegen te houden en hen op te wekken, tot beterschap en bekering.

Wat nu ons teksthoofdstuk betreft, dat behelst in zich, een profetische predicatie, die Hoséa gedaan heeft op zekere tijd, voor het volk van Israël, zijnde de Tien Stammen, die zich, zoals wij gezien hebben, van de twee andere stammen, Juda en Benjamin, hadden afgezonderd en een bijzonder koninkrijk hadden opgericht, verrichtende hun Godsdienst, in een afzonderlijke tempel, die ze zich gebouwd hadden, op de berg

Gerizim, bij Samaria. Deze Tien Stammen zich alzo, na Salomo's dood, onder Jerobeam, hun Koning, van het overige lichaam van Gods volk, afgescheurd hebbend, kwamen ze al vroeg te vervallen, tot de vuile afgodendienst der heidenen; verlatende hun vaderlijken God. En erende, in Zijn plaats de vuile afgoden.

Behalve dat, waren deze Tien Stammen van Israël, in deze tijd ook vervallen in allerlei goddeloosheid en gruwelen; gaande daarin, de twee stammen, Juda en Benjamin zeer ver te boven. Hoewel onder die twee stammen toen het verval van de ware Godsdienst, ook reeds vrij groot was.

Tegen deze vuile afgodendienst en goddeloosheid der Israëlieten, profeteerde hier Hoséa, in dit ons teksthoofdstuk. En vaart er, in de negen eerste verzen, zeer hevig tegen uit, hen bedreigende de vreselijk oordelen des Heeren, die hen daar over zeker genakende waren.

Met het tiende vers, maakt de profeet een verandering van spraakwending. En, daar hij tot nog toe, zelf gesproken had, voert Hij nu God, de Heere, sprekende in en dat wel, op deze wijze.

Vers 10 haalt God aan en vertoont aan de Tien Stammen van Israël, de grote weldaden, die Hij eertijds aan hun Vaderen bewezen had. En tevens van die Vaderen hun snode ondankbaarheid, zeggende: *Ik vond Israël als druiven in de woestijn*, enz. Omdat nu deze tegenwoordige Israëlieten, de goddeloosheden en de gruwelijke afgodendienst van hun vaderen, niet alleen navolgden, maar die zelfs nog zeer ver te boven gingen, zo is het dat God, de Heere, nu verder laat volgen een bedreiging, van Zijn vreselijke oordelen, waarmee Hij het goddeloze volk van Israël eens, te Zijner tijd zou straffen en bezoeken, wegnemende al hun heerlijkheid en uitroeide hun kinderen, al terstond na hun geboorte en zelfs in 's moeders lichaam. *Want zo spreekt de Heere, aangaande Efraïm*, enz. Dit vreselijk oordeel bevestigt de Heere nader in ons tekstvers, daar Hij de Israëlieten bedreigt dat, wanneer ze al enige van hun kinderen, mochten in het leven houden en grootbrengen, Hij er hun als dan, toch van zou beroven, zeggende: *hoewel ze ook haar kinderen mochten grootmaken, ik zal ze er toch van beroven*, enz.

Maar, hiermee nog niet vergenoegd, komt Jehovah nu nog verder, in de woorden van onze tekst en bedreigt aan de Israëlieten, de aller-schrikkelijkste straffen en bezoeken, die Hij over een land of volk, wegens hun gruwelen en goddeloosheid kan brengen, bestaande in een gehele verlating en wegwijking van hen. Zodat Hij naar hen, niet meer zou omzien, maar hen geheel, aan hun verderf en verwoesting zou overgeven. Zó luidt des Heeren verschrikkelijke bedreiging:

Want ook wee hun, als ik van hen zal geweken zijn.

Woorden geliefden, die niet anders zijn, dan een levendige vertoning, van het aller-rampzaligste oordeel, dat eens in der tijd, over de Tien Stammen van Israël, wegens hun afgoderijen en goddeloosheden, zeker zou komen. Zijnde daarin gelegen, dat God de Heere eens Zijn hand, geheel van hen zou aftrekken; met zijn zegenrijke hoede en genadige bescherming, ten enenmale van hen zou wijken, hen voor altijd begeven en verlaten.

Ons oogmerk was, deze woorden eerst kort te verhandelen en die dan, naar tijdsgelegenheid, op onszelf en op ons land toe te passen. Gave God! dat het met Zijn Heilige zegen mocht gepaard gaan en dat het nog van enige vrucht mocht wezen, voor onze zielen!

O Jehovah! aanbiddelijke God! wijk toch niet geheel van ons weg! Maar weest nog eens in dit uur, krachtadig bij én met ons! Of het mogelijk nog eens kon dienen tot

Uw eer en tot onze bekering en behoud! Amen.

Wij zullen onze tekstwoorden verhandelen aandachtigen! in deze orde:

- I. Eerst zullen wij beschouwen het oordeel zelf van God, dat over de Tien Stammen van Israël komen zou, hierin bestaande, *dat de Heere van hen zou weg- of afwijken.*
- II. En dan hun beklaaglijke en rampzalige toestand, onder dit verschrikkelijk oordeel, die ons hier vertoond wordt, door het bedreigend en beklagend woordje *wee*. *Want ook wee hun*, enz.

I. Wat dan het verschrikkelijk oordeel van God, over het volk van Israël betreft, dat stelt de Heere daarin gelegen te zijn, ***dat Hij van hen zou weg wijken.***

Het Hebreeuws grondwoord, van de onzen vertaald, door van iemand weg te wijken, betekent eigenlijk zoveel als heengaan. Wegtrekken; ergens van afwijken, enz. En dus geeft het dan te kennen, een scheiding of afzondering van twee zaken, die tevoren bijeen en samen gevoegd waren. In zo'n zin, komt het zeer dikwijls voor in Gods Woord en wordt daar gebruikt van alle zaken en personen tussen welke een scheiding of afzondering geschiedt. Zo wordt het genomen, voor van de rechte weg af te wijken en die te verlaten; voor van des Heeren geboden af te wijken, enz. Onder andere vinden wij dat woord ook gebruikt van God, de Heere om te betekenen, dat Hij iemand verlaat en van hem afwijkt, door hem Zijn gunst, genade en bescherming te onttrekken en hem zo geheel te begeven. Zodat hij aan zichzelf wordt overgelaten en zonder de Heere wandelt. Hetgeen dan een zekere voorbode is, van zo iemands aannaderende ondergang. Zo vinden wij het van de koning Saul, 1 Sam. 18: 12, daar wij lezen: en Saul vreesde voor David. Want de Heere was met hem en Hij was van Saul geweken. En zo sprak Saul naderhand zelf, tot de gewaande profeet Samuel, 1 Sam. 28: 15, *ik ben zeer beangstigd. Want de Filistijnen krijgen tegen mij en God is van mij geweken en antwoordt mij niet meer.*

Zo hier, in onze tekst nu ook. Jehovah bedreigt aan de Tien Stammen van Israël, dat Hij van hen zou weg wijken. Dit moet niemand zo opvatten, als werd hier door dit wegwijken des Heeren, van dit volk van Israël verstaan, zo'n volkomen wegwijking van hen, waardoor Hij zou ophouden, met Zijn alomtegenwoordigheid en algemene Voorzienigheid, onder hen te zijn; nee. Want in die zin kan God niet, uit een plaats of land weg wijken, omdat Hij, door Zijn Goddelijke Voorzienigheid en alles-onderhoudende kracht, noodzakelijk altijd in en door het gehele geschapendom, moet werkzaam blijven en alle dingen besturen, naar de raad van Zijn Goddelijke wil. Immers, zo getuigt Hij van zich zelf, Jeremia 23: 23, 24, *dat Hij een God is van nabij en van verre en dat Hij de hemel en de aarde vervult.* Nee, het wegwijken des Heeren, van de Tien Stammen Israëls, waarvan hier gesproken wordt, is van een gehele andere natuur. Dat betekent niet minder, dan een wegwijken des Heeren, dat geschiedt, door een ophouding, van Zijn genaderijke hulp, goedheid zegen en bescherming omtrent een volk, als Hij Zijn genadige hand van hen aftrekt. Zijn gunst hun ontnemt en zo dan, niet Zijn zegeningen van hen afwijkt. Zodat ze Hem tevergeefs, in gebeden en smekingen, overal lopen zoeken. Want, dat valt zeer ligt, om te begrijpen geliefden, er kan geen heil, geen zegen of welvaren, van een volk wezen, of het moet van God, de Heere afkomen. Bijgevolg moet de Heere dan, met Zijn goedheid, hulp en bescherming, nabij zodanig een volk zijn en in het midden van hun tegenwoordig. En waar dat zo is, daar geniet een volk, alle tijdelijk en geestelijk welvaren, omdat het de Heere, met Zijn zegen en bijstand nabij zich heeft. Hierom is er nu niets algemener in Gods Woord, dan dat alle heil, geluk en welvaren, doorgaans alleen daarin vervat en

opgesloten wordt, dat God, de Heere bij, of met iemand is. Zoals wij zo de man Gods, Mozes, Israëls gelukzalige staat, boven alle andere volken van de aarde daarin hebben horen stellen, dat de Heere God dat volk zo nabij was. Hieruit kunnen wij klaar begrijpen, wat het eigenlijk te zeggen is, wanneer de Heere van iemand, of van een volk of land weg wijkt. Dit namelijk, dat Hij ophoudt langer met Zijn genaderijke gunst, zegen en bescherming bij, of in het midden van hetzelfde tegenwoordig te zijn. Dat Hij zijn zegenende en beschermende hand ervan aftrekt en zo'n volk, geheel laat varen. Dit wordt anders in de Heilige Schrift, ook wel genoemd, dat de Heere een volk verlaat of begeeft, als Jeremia 23: 33, waar de Heere zo zegt tot de Profeet: *Wanneer dan dit volk, of een Profeet of priester, u vragen zal zeggende: wat is des Heeren last? Dan zult gij tot hen zeggen: wat last? Dat Ik ulieden verlaten zal, spreekt de Heere.* En Psalm 94: 14, daar wij deze troostrijke belofte vinden: *de Heere zal Zijn volk niet begeven, noch Hij zal zijn erve niet verlaten, enz.*

Om nu te weten, wat er al toe behoort, als de Heere zo van een volk weg wijkt en het begeeft en verlaat en hoe dat eigenlijk geschiedt, geeft maar acht geliefden, op al dit volgende:

1. De Heere wijkt in de eerste plaats van een land of volk, als Hij op het wegens de zonden en goddeloosheden een geruimere tijd, hardnekkig bedreven, ten hoogsten vergramd en vertoornd, er Zijn liefde, gunst en genegenheid van komt af te trekken en die in afkeer, haat en vijandschap verandert. Zodat Hij nu, zo'n land of volk, dan ten hoogste haat en zich deszelfs vijand en tegenpartijder verklaart. Niet anders, dan wij lezen van de goddeloze koning Saul, tot wie de gewaande profeet Samuel, zo spreekt, 1 Sam. 28: 16, *omdat de Heere van u geweken en uw vijand geworden is.* Dit gaat zo altijd door een noodzakelijk verband samen: als God van een volk, met Zijn gunst en genade wegwijkt, dan wordt Hij deszelfs vijand en tegenpartijder. Zoals wij dat zo van het Joodse volk getuigd vinden, dat de Heere hen in een vijand verkeerd was en Zelf tegen hen had gestreden, Jes. 63: 10.

2. Nog eens, God de Heere wijkt dan van een volk, wanneer Hij het berooft van alle zegeningen, geluk en welvaren; niet slechts in het tijdelijke, maar ook en wel voornamelijk in het geestelijke. In het tijdelijke, wijkt de Heere weg, met Zijn zegeningen en weldaden, als Hij al datgene, dat in staat is om een volk, in het wereldlijke, gelukkig te maken en te doen bloeien, van hen wegneemt. Zodat zodanig volk dan tevergeefs zoekt naar welvaren en voorspoed, omdat de Heere toch Zijn hand, daartegen verheft en de zegen, in een vloek verandert. Dan vervalt eerlang hun geluk, heerlijkheid, rijkdom, macht en vermogen; in een woord, alles wat dient, om een volk, in het tijdelijke, gezegend en gelukkig te doen zijn. Van zo'n wegwijken des Heeren met Zijn milde zegeningen, uit het midden van een volk wordt gesproken, Jeremia 16: 5, daar Jehovah, van het Joodse volk zegt: *Ik heb van dit volk weggenomen, spreekt de Heere, mijn vrede, goedertierenheid en barmhertigheden.*

3. Maar wel inzonderheid, wijkt de Heere van een volk weg, door het te beroven van alle geestelijke zegeningen, aan welke het eeuwig heil en geluk, van zo'n volk, gelegen is. Zoals als daar is

(a) het wegnemen van alle genade en bekeringsmiddelen, die tevoren in overvloed, waren bezeten geworden. Wanneer de Heere het volk berooft van de zuivere waarheid en Godsdienst, van Zijn dierbaar Woord, deszelfs prediking van getrouw en ijverige leraars en herders en van andere vrome en Godvruchtige lieden, waardoor in korte tijd alles vervalt in een jammerlijke en beklaaglijke

onwetenschap, zorgeloosheid, lauwheid; in een woord, in een uiterste boosheid en onbekeerlijkheid, zonder dat er enige, de minste hoop van beterschap of herstel te wachten is.

(b) Wijkt de Heere van een volk, in het geestelijke, als Hij van en uit het midden van hen Zijn Heilige Geest zelf wegneemt, met deszelfs genaderijke werkingen. Zodat er geen bekering, noch inwendige genade meer gevonden wordt, maar een algemene geesteloosheid en verharding in het kwade, waardoor vast, de een voor de andere na, in zijn zonden komt te sterven en heengaat, naar een eeuwig verderf.

(c) Nog al meer, de Heere wijkt nog van een volk, wanneer Hij zodanig een volk van alle tijdelijke en geestelijke zegeningen beroofd hebbende, verder geheel en al aan zichzelf overgeeft en aan hun onbekeerlijkheid en verhard hart, trekkende Zijn hand, ten enenmale van hen af, latende hen zo wandelen, naar hun eigen goeddunken, zonder in het minste meer te doen of aan te wenden, tot hun bekering en behoud. Zoals wij dat zo vinden Hoséa 4: 17, daar God zelf zo spreekt, van de Tien Stammen Israëls. *Efraïm is vergezeld met de afgoden; laat hem varen!* En Psalm 81: 13, daar Jehovah, van hetzelfde volk getuigt, dat Hij het had overgegeven, in het goeddunken huns harten, dat ze wandelen in hun raadslagen.

(d) En nog hebben wij het hier niet alles; God de Heere wijkt van een volk weg, wanneer Hij hun onttrekt alle hulp, bijstand, bescherming en verlossing, hen latende zitten in al hun rampen en tegenspoeden en ten prooi van hun vijanden, zonder Zich in het minste, meer met hen te bemoeien, of zich over hun ongelukkige en bedroefde toestand te bekreunen. Zoals de Heere zo van de goddeloze koning Saul afweek, hem latende van alle kanten benauwen en bestrijden, door de Filistijnen, zonder hem in het minste te helpen, bij te staan of te verlossen. Zo wijkt de Heere dan van zo'n volk ook geheel af, laat hen over ten prooi van hun rampen en van hun vijanden, totdat ze eindelijk geheel omkomen en vernield worden.

(e) En om hier geen meerdere bijzonderheden op te halen, de Heere wijkt ten laatste van een volk weg, als Hij zich ten enenmale verbergt, voor al hun smekingen en gebeden. Zodat, hoezeer ze in hun benauwdheid, tot Hem ook om hulp, bijstand en genade roepen, Hij nochtans, naar dit hun geroep niet hoort, maar zijn oren ervoor stopt. Zo vinden wij dat bedreigd Spreuken 1: 26 enz., daar de Heere zo tot de goddelozen spreekt, die lange tijd hardnekkig, al Zijn vermaningen hadden tegengestaan en verworpen: *Zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen. Ik zal spotten wanneer uw vreze komt. Wanneer uw vreze komt, zoals een verwoesting en uw verderf aankomt, als een wervelwind. Wanneer u benauwdheid en angst overkomt, dan zullen ze tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden. Zij zullen Mij vroeg zoeken, maar zullen Mij niet vinden.*

Ziedaar geliefden, op zodanig een wijze is het, dat de Heere in Zijn toorn van een land of volk weg wijkt. Zó trekt Hij Zijn hand, van een volk af en verlaat het. Maar, hier moet wel worden aangemerkt, dat zo'n verlating en wegwijking des Heeren, niet haastig en terstond, in een ogenblik geschiedt; nee, maar zeer langzaam en dan nog allengskens, zoals als bij trappen.

Eerst laat de Heere zo'n volk, een geruime tijd tevoren, met alle ernst waarschouwen, hen tot beterschap en bekering vermanen, met bedreiging, dat Hij van hen zal wegwijken en hen verlaten, als ze hardnekkig in hun goddeloosheid komen verder te gaan, zonder naar Hem te horen, wanneer nu het volk daar niet naar luistert. Maar des

Heeren bedreigingen en vermaningen, op een aanhoudende wijze bespot en veracht. Dan komt Hij eindelijk en wijkt gelijk wij gezien hebben, al van langzamerhand, van zo'n volk; evenwel niet, zonder het, nog al gedurig tot inkeer en tot afstand van hun goddeloosheid, ernstig te laten vermanen, met belofte, dat Hij dan ook tot hun, met Zijn regen en genade, weer zal terugkeren en niet verder van hen zal wijken.

Maar, als de Heere eindelijk ziet dat alle middelen van bekering, door Hem aangewend, geheel en al vruchteloos en te vergeefs zijn. Dat het volk naar Hem niet wil horen, maar zijn vermaningen en bedreigingen bespot en veracht en dat ze hand over hand, in allerlei boosheid en goddeloosheid toenemen, dan komt Hij te laatste, en wijkt van zodanigen volk ten enenmaal af. Dant verlaat Hij het geheel, zoals wij gezien hebben. En zo'n vreselijk en rampzalig oordeel, lag hier nu ook besloten, over de Tien Stammen Israëls, wegens hun vuile afgoderijen en menigvuldige gruwelen, die ze bedreven en waarin ze nog dagelijks bozer en hardnekkiger werden.

Want zo spreekt de Heere hier: *Want ook wee hen! als Ik van hen zal geweken zijn.*

Het is een manier van spreken, bij veronderstelling. Maar die niet duister, een openlijke bedreiging in zich bevat dat de Heere werkelijk van de Tien Stammen Israëls zou wegwijken, indien ze in hun boosheid en gruwelen verder kwamen te gaan. Want deze is Gods gewone handelwijze, gelijk wij gezien hebben, dat Hij eerst een geruime tijd tevoren, Zijn oordelen bedreigt, eer Hij die werkelijk uitvoert. En zo geven deze woorden, *als Ik van hen zal geweken zijn*, dan duidelijk te kennen, dat de tijd eens stond geboren te worden, op welken Jehovah, zodanig van Israël zou wegwijken. En helaas, wat waren ze dan niet, ten allerhoogste rampzalig en ongelukkig! Want deze wegwijking des Heeren is het aller-zwaarste en verschrikkelijkste oordeel, dat een volk of land kan overkomen. Hoort! wat er de Heere Zelf van zegt! Hij roept vanwege dit aanstaande zwaar oordeel, reeds vooraf een naar wee uit, over het volk van Israël, zeggende: *wee hun*, enz.

II. Gezien hebbende, het verschrikkelijk oordeel des Heeren, dat eens zeker, over de Tien Stammen van Israël stond te komen, moeten wij nu verder gaan, beschouwen en overwegen, de aller-rampzaligste staat der Israëlieten, onder dat zware oordeel. De Jehovah drukt dat uit, door op dusdanige wijze een naar en beklaaglijk wee over hen te spreken, zeggende: ***want ook wee hen als Ik van hen zal geweken zijn.***

Wee is een woord van zware bedreiging, zeer algemeen in de Heilige Schrift. Waardoor, zoals als een samenloop, van allerlei zware oordelen, beklaaglijke rampen en onheilen, die over iemand staan te komen, worden uitgedrukt, die al te groot en te veel zijnde, om achter elkaar genoemd en opgeteld te worden. Daarom, door dat ene woord van beroering en ontzetting, wordt dat samen gebonden en uitgedrukt. En zo geeft dit woord dan niet anders te kennen, dan iemands jammerlijke, beklaaglijke en rampzalige toestand, waarin hij of reeds is, of nog in het vervolg door des Heeren slaande hand, staat te komen.

En zo moet het hier ook genomen worden, voor een aller-levendigste en krachtigste vertoning en aanduiding van der Israëlieten, geheel rampzalige, jammerlijke en ongelukkige toestand in die tijd wanneer God de Heere dus van hen zou weggeweken zijn. Werkelijk, dit stuk behoeft geen zeer brede, of lange verklaring; iedereen begrijpt licht, dat onder alle plagen en oordelen Gods, deze de aller-zwaarste en verschrikkelijkste is, dat Hij zodanig, zoals wij gezien hebben, van een land of volk wegwijkt en hen geheel begeeft en verlaat. Droeviger of jammerlijker toestand voor een volk, kan er niet bedacht worden! Want let en geeft maar eens acht, op dit volgende! als de Heere van een volk, met Zijn genade, hulp en bescherming geweken is, dan moet het aanstonds noodzakelijk vervallen in de ellendigste en rampzaligste

staat, die er zijn kan, beide in het lichamelijke en in het geestelijke. In het lichamelijke, komt en geraakt zo'n volk dan, in een zeer ongelukkige en rampzalige staat, omdat het van dat ogenblik af, geheel versteken en ontbloot wordt, van al dat dient om een volk gezegend en gelukkig te maken. Want,

(1) Zo spoedig als de Heere dus geheel van een volk geweken is, verliest het aanstonds al deszelfs luister en uitwendige heerlijkheid en het wordt een veracht en versmaad volk, zonder enig aanzien of achting meer te behouden, bij andere volken. Zoals wij dit zo, van de Joden getuigd vinden, Jeremia 6: 30, daar God zelf, zo van hen spreekt: *men noemt ze een verworpen zilver. Want de Heere heeft ze verworpen.*

(2) Een volk waarvan de Heere zo geheel geweken is, verliest ook terstond al haar sterkte, macht en vermogen, evenals wij lezen van Simzon, dat hij zijn sterkte en kracht verloor, nadat de Heere van hem geweken was, Richt. 6. En geen wonder! Want omdat God alleen de sterkte, hulp en bijstand van een volk is en er geen andere macht is, dan van Hem, valt het licht te begrijpen, dat de Heere niet zo spoedig wegwijkt, of die sterkte van Hem wijkt ook aanstonds weg. Zoals wij dat ook alweer, van het Joodse volk, vinden aangetekend, Ezech. 24: 25, dat de Heere van hun de sterkte zou wegnemen.

(3) Nog al meer, als de Heere van een volk geheel is weggeweken, dan wordt zo'n volk aanstonds, aan alle onheilen, rampen en kwaden blootgesteld. Dan houdt haar tijdelijke zegen en voorspoed geheel op. Het welvaren, daar een volk van bestaan moet, vermindert dan en neemt dag op dag, grotelijks af. Het land geeft dan zijn vruchten en inkomsten niet meer, maar het houdt die in; *men wacht dan naar vrede, maar daar is niets goeds.* Jeremia 14: 19; alle zegen verandert dan geheel in vloek; een grote menigte van kwaden en rampen, worden dan, onder zo'n volk gezonden. Zoals daar zijn: wrede hongersnoden, verslindende pestilentiën, alles vernielende oorlogen, jammerlijke armoede en gebrek en honderd andere plagen en oordelen des Heeren, waardoor, zo'n volk, al van langzamerhand verteerd wordt. Zo vinden wij het alweer aan het volk van Israël bedreigd Deut. 31: 17, daar Jehovah zo van hen spreekt: *Zo zal Mijn toorn, ten die dage, tegen het ontsteken. En Ik zal ze verlaten en mijn aangezicht van hen verbergen. En veel kwaden en benauwdheden, zullen het treffen, dat het te die dage zal zeggen: hebben mij deze kwaden niet getroffen, omdat mijn God in het midden van mij niet is!*

(4) Eindelijk, wanneer de Heere dus geheel van een volk komt weg te wijken, dan wordt zodanig een volk daardoor, zoals als overgegeven, tot een prooi en roof aan deszelfs vijanden. Die vallen dan van alle kanten, met groot geweld op het aan. En omdat tegelijk met de Heere, alle welvaren, macht en sterkte, te gelijk van hen geweken is, moet noodzakelijk volgen, dat de vijanden zo'n volk, in korte tijd, geheel vernielen en ten onderbrengen. Want zo vinden wij dat ook in de Heilige Schrift, wanneer de Heere van een volk wegwijkt en het verlaat, dat Hij het dan ook te gelijk geheel in de handen van de vijand overgeeft, als 2 Kon. 21: 14, daar de Heere ons sprekende in Zijn toorn voorkomt: *Ik zal het overblijfsel van Mijn erfdeel verlaten en zal ze in de hand, van hun vijanden geven. En ze zullen tot een roof en plundering worden van al hun vijanden, enz.* Zie, zo droevig en jammerlijk, is het geschapen geliefden, in het tijdelijke en lichamelijke, met een volk, dat van God de Heere verlaten is en van Hem is weggeweken.

(5) Maar, dit alles is nog niets, in vergelijking van de nare en rampzalige toestand van zodanig een volk, in het geestelijke. Dat is nog wat anders te zeggen, om dat het de eeuwige zaligheid en behoud raakt daar het alles aan gelegen is. Want zo spoedig

verlaat de Heere een volk niet geheel en al, of zie, aanstonds stuit Hij hun de deur, voor de zaligheid, als toe. Hij neemt van hun weg, zoals wij gezien hebben, niet alleen al de middelen van genade, maar ook tegelijk Zijn Heilige Geest, waardoor zo'n volk, aan de onbekeerlijkheid en de verharding huns harten, ten enenmale wordt overgegeven. Zodat er geen ware Godzaligheid, noch deugd meer in het midden van hen gevonden wordt. Maar de boosheid en goddeloosheid, nog dagelijks, hand over hand onder hen toenemende, zo krijgt de Satan, met de wereld, geheel alle macht en vermogen, over zo'n volk. Want dat volgt elkaar; zo spoedig de Heere iemand geheel verlaat en van hem afwijkt, komt hij aanstonds, in des satans macht en heerschappij. Zoals het zo geschiedde met de goddeloze koning Saul, van wie wij lezen 1 Sam. 16: 14, dat de Geest des Heeren van hem week en dat een boze geest van de Heere, hem verschrikte. Dus beheerst de satan zo'n volk voortaan ook geheel, naar zijn wil en doet het van kwaad tot kwaad, van erger tot erger voortgaan. En wat is er rampzaliger staat, dan te zijn in de macht en overgegeven in de handen van de satan? Dat gaat immers alle ellenden zeer ver te boven? Van de zodanigen mag billijk geroepen worden, zoals er staat Openb. 12: 12, *wee de genen, die de aarde bewonen! want de duivel is tot u afgekomen*. Een volk dat zo van God verlaten en aan de duivel is overgegeven, dat heeft immers niet anders te verwachten, dan een gewis en eeuwig verderf, na dit leven, beide van ziel en lichaam. En dat is immers de aller-hoogste rampzaligheid, daar een mens toe komen kan, zoals een ieder, die het gewicht van een eeuwige zaligheid of verdoemenis, op het hart draagt, zeer licht zal kunnen begrijpen?

Wat dunkt u nu, mijn vrienden! Als tot verstandigen spreek ik. Oordeelt gij zelf! Blijkt niet uit allen deze klaar, dat er wel degelijk een rampzalig wee, mag uitgeroepen worden, over een volk, daar God, de Heere van weg geweken is? Mag men dat nare wee, niet wel eens en meermalen herhalen en luide roepen: *wee! wee! wee! een volk of land, wanneer de Heere het komt te verlaten en daarvan komt weg te wijken?* Zeker ja! Zo er ergens een wee mag worden uitgeroepen, het is billijk alhier. En daarom, terecht bedient Jehovah er Zich nu ook van op deze plaats, om de Tien Stammen van Israël, hun ellendige en rampzalige staat, aan te kondigen, wanneer Hij also met Zijn goedheid en genade van hen zou weggeweken zijn. En let wel op de zonderlinge ernst en nadruk, van Jehovahs reden! Hij zegt niet, zo maar in het algemeen en uiterlijk weg, wee hun!, enz. Nee, maar Hij roept met grote nadruk: *want, ook wee hun*, enz. De woordjes *want ook*, kunnen gevoeglijk vertaald worden door, *gewis ook*. En dan dienen zij tot een krachtige bevestiging, van der Israëlieten rampzalige toestand, onder dit vreselijk oordeel Gods. Als wilde de Heere zeggen: *gewis, voorzeker ook wee hun!*, enz. Zodat deze onze woorden, dan hiermee, aan de voorgaanden worden samen gebonden en vastgeknoopt: Daar had Jehovah bedreigd, dat Hij het volk Israël eens, wegens hun boosheid, zwaar zou komen bezoeken en hen van hun kinderen beroven, zelfs als ze die nu al groot gebracht hadden. Zodat die nu niet meer onder de mensen zijn zouden.

Maar, hier ook houdt Zijn straf bedreiging nu nog geenszins op; nee, de Heere vergroot die in onze verhandelde tekst nog merkkelijk, met te voorzeggen, dat Hij zelfs eens geheel van hen zou wegwijken en dat ze dan ten hoogste ellendig en rampzalig zouden zijn, roepende: *want gewis, ook wee hun!*, enz. Als wilde Hij zeggen: niet alleen zal Ik de heerlijkheid van Israël we nemen en hen van hun kinderen beroven, hoewel ze die al groot gebracht hadden. Maar Ik zal zelfs, om hun aanhoudende boosheid en goddeloosheid, hen eens geheel verlaten, en van hen wegwijken. *En wee hun! als Ik dat zo kom te doen*; gewis, dan zullen ze het ongelukkigste en rampzaligste volk zijn, van de gehele wereld.

En om er dit nu verder, nog met een woord bij te voegen, niemand denke, dat deze woorden des Heeren, zo maar een losse en ijdele bedreiging zijn geweest; nee, geheel niet, mijn vrienden! Toen de tijd, tot uitvoering van Jehovahs vreselijk wraakoordeel bestemd daar was, waren Israëls gruwelen en goddeloosheid, ten hoogste top gestegen waren. Toen heeft de Heere gedaan, wat Hij hier zo ernstig bedreigt. Omtrent een grote honderd jaren, na dit geprofeteerde van Hoséa, gebeurde het dat Jehovah ziende, dat de maat van der Israëlieten goddeloosheid vervuld was, Hij van de Tien Stammen geheel wegweek en met hen eensklaps een voleinding maakte, door middel van Salmanasser, de koning van Assyrië, die Hij tegen Israël verwekte. Deze vorst viel, met een geweldig heirleger, in het land der Israëlieten. En na een driejarige belegering, nam hij eindelijk de hoofdstad Samaria in, die tot nog toe, de Rijkszetel was geweest, van de koningen van Israël. Hij voerde de stammen gevangelijk, uit hun land met zich naar Assyriën, waar hij ze verdeelde en deed wonen als zijn slaven in Halah en Habor, aan de rivier Gazan en in de steden der Perzen en Meden daar ze toen veel jaren, in slavernij hebben geleefd.

En eindelijk meestendeels, zijn zij, als versmolten en teniet gelopen, uitgenomen enigen, die naderhand weer naar hun land werden teruggezonden. Zo maakte Salmanasser dan een einde, van het koninkrijk van Israël, nadat het, van Salomo's dood afgerekend, onder hun bijzondere koningen, afgescheiden van die van Juda gestaan had, een tijd van 254 jaren.

Leest het als gij te huis gekomen zijt, met aandacht na Toehoorders! U kunt het alles beschreven vinden 2 Kon. 27. Zie, zo heeft de Heere dan Zijn bedreiging, in allen dele uitgevoerd. Zo is Hij werkelijk geheel van de Tien Stammen Israëls geweken en heeft hen, ten enenmale, in de handen van hun vijanden overgegeven. En niet lang daarna, week hij ook weg, van de twee andere stammen, Juda en Benjamin, die overgeevende in de handen, van de koning van Babel. En zo was het nu dan gedaan, met het gehele volk; met al de twaalf stammen, waarvan er tien in slavernij zaten in Assyrië en de twee overigen in Babel. En op die wijze heeft zich God de Heere, over dit boosaardig en goddeloze volk dan nu gewroken.

Toepassing

Het is al meer dan tijd, dat wij al dit verhandelde, nu eens wat nader, op onszelf gaan overbrengen en toepassen, naar de gelegenheid des tijds. Daar blijken deze drie voorname waarheden bijzonder uit:

- (1) Dat het zwaarste en schrikkelijkste oordeel, dat over een land of volk, of over iemand in het bijzonder komen kan, is dat God weg wijkt, met Zijn Goddelijke zegen, Geest en genade.
- (2) Dat de Heere God dit zware oordeel niet zendt dan na veel voorafgaande vermaningen, bedreigingen en waarschuwingen, door Zijn dienaren en gezanten die Zijn Woord tot de mensen spreken.
- (3) Dat de Heere Zijn bedreigingen dan ook met der daad vervult en waar maakt en van de mensen afwijkt en een land of volk geheel verlaat, wanneer de mensen, naar Zijn dienaren niet willen horen, maar al evenzeer voortgaan, in hun zonden en onbekeerlijkheid.
- (4) Nochtans is dit ook waar, dat als God nu Zijn vreselijk oordeel begint werkstellig te maken en uit te voeren, dat Hij dan niet aanstonds of in een ogenblik, zo geheel en al van een zondig land of volk wijkt. Nee, maar de Heere doet dat allengskens en wijkt al van trap tot trap, gaande al met langzame treden uit het land uit en verlaat ons zo al hoe langer hoe meer. En als dit zo van de Heere geschiedt, wordt het van de zondaars,

in het minste niet gemerkt, noch in acht genomen. Want naarmate de Heere al meer en verder met Zijn Geest, zegen en genade, van hen wijkt en heengaat, worden de zondaars hoe langer hoe geruster, lauwer, zorgelozer, verstokter en goddelozer en ze worden des Heeren gemis en vertrek van hen, niet eerder recht gewaar, voordat de Heere geheel en te enenmale van hen gegaan en geweken is en dat hen al die plagen en zware oordelen komen te treffen, die God dan, als een vijand en een vertoornd en grimmig Wreker, over hen brengt.

Nu, och, of deze dingen niet al geheel waarachtig waren geworden van ons land en Kerk in het algemeen en ook van deze plaats in het bijzonder!

1. Het is maar al te zeker mijn vrienden! dat God de Heere, grote en onbeschrijfelijk heerlijke weldaden, zo geestelijke als tijdelijke, van den beginne af aan ons land bewezen heeft, het zo wonderlijk en met Zijn machtige arm verlossende, uit het antichristische Babel en uit de Spaanse tirannie of dwingelandij. En het geheel zeer verheffende en verhogende, geestelijk en lichamelijk. Zodat de Heere ook van ons en van ons land zegt, volgens vers 10. *Ik vond Israël als druiven in de woestijn*, enz.
2. Ook is het zeker, dat wij al van den beginne, zwaar tegen God, de Heere hebben gaan zondigen. En dat Nederland al vroeg, zich tegen God, die het zo wonderlijk verlost en verhoogd had, geheel heeft aangekant. Zodat ook op ons en op onze vaders past, wat er staat vers 9.
3. Daarbij is het ook zeker, dat God de Heere ons, van tijd tot tijd zwaar door zijn dienaars, die Hij tot ons zond, heeft laten bestraffen. En ons Zijn toorn en oordelen heeft laten betuigen en ons bekend maken, dat Hij geheel van ons wijken zou, indien wij ons niet bekeerden van onze zonden.
4. Het is verder almede geheel zeker, dat wij ons tot de Heere, geenszins in waarheid en oprechtheid bekeerd hebben. Maar dat het volk van Nederland, al van tijd tot tijd, hoe langer hoe zondiger, schuldiger en goddelozer geworden is. En dat de zonden van Nederland, van jaar tot jaar, geheel zeer zijn toegenomen en aangegroeid. Zodat de Heere menigvuldige plagen en allerlei zware oordelen en bezoeken, over ons en ons land heeft moeten uitstorten; die alle op te halen niet doenlijk is. Nochtans zijn wij daardoor, niet het minste gebeterd. Maar de ongerechtigheden, zonden en goddeloosheden van het land, zijn al meer en meer en onder Gods slaande en onder Zijn zegenende hand, geheel zeer toegenomen.
5. Eindelijk is het ook ook geheel waar, dat de Heere God, om alle dezen, nu zeer en ten hoogsten op ons en op ons land is vertoornd en dat Hij al Zijn vreselijk oordeel, over ons heeft beginnen te vervullen, met op een zeer zichtbare wijze van ons en ons land te wijken, al sinds omtrent vijftig jaren tevoren; en dat Hij, o, zware bezoeking! nog dagelijks, hoe langer hoe meer en verder van ons wijkt.

De Heere is van ons reeds grotelijks geweken:

(a) In het tijdelijke, met Zijn zegen en genade. Hij bezoekt ons land hoe langer hoe meer met zware oordelen, waardoor haar voorspoed en welvaren, nu al zodanig is afgenomen, dat het niet te zeggen is, hoe droevig en ellendig het in dezen nu al met ons land gesteld is.

(b) Echter, dit is nog maar het geringste. Maar helaas, de Heere is reeds ook grotelijks van ons en ons land geweken, in het geestelijke met Zijn Heilige Geest, Licht en genade. Want

(1) Er is reeds een algemene lauwheid, zorgeloosheid, onbekeerlijkheid en verstoktheid in en door ons ganse land gekomen, onder groten en kleinen, jongen

en ouden, overheden en onderdanen, leraars en gemeenten. Alles ligt nu bijna reeds in een diepe slaap van zonde en goddeloosheid gedompeld. En de getrouwen in het land zijn zeer weinigen geworden.

(2) Het licht van des Heeren waarheid, is reeds boven mate zeer, onder ons verdonkerd en schijnt nu maar zeer flauw op de kandelaar. Onze ware Gereformeerde Leer begint reeds geheel jammerlijk te struikelen op de straten; de oude zuiverheid, eenvoudigheid en geestelijkheid van onze Leer wordt bijna niet meer onder ons gevonden. Overal breken de dwalingen, nieuwigheden en vleselijke wijsheid, onder ons door. En onze Gereformeerde Leer is nu bij velen in onze kerk, als wat vreemds geworden.

(3) Met de prediking van des Heeren Woord en de andere middelen der genade, is het nu geheel ellendig gesteld. Onder de leraars, vindt men er maar weinigen, die werkelijk de Heere vrezen en die zich, op de zaligheid en eeuwige behoud van onsterfelijke zielen, met ernst toeleggen. De meesten leggen het maar alleen toe, op een deel ijdele letterkennis. Maar geenszins op ware praktijk, geloof en Godzaligheid. Weinig leraars doen naar behoren onderzoek, op der mensen staat en op de oprechtheid van hun geloof, boetvaardigheid en bekering. Ook zijn de predikingen van Gods Woord en de middelen der genade, nu grotelijks vruchteloos en ongezegend, omdat de Heere zozeer, met Zijn Heilige Geest, van ons is begonnen te wijken. Jaar en dag wordt er gepredikt in de gemeenten, eer er één enig mens door bekeerd wordt. De mensen blijven blind, doof, stom en dood, omdat de Heere Zijn Heilige Geest, als een rechtvaardig oordeel, nu komt in te te houden.

(4) Alle Godsdienst hier te lande, is nu lauw, sleurachtig, ijdel, hart en geesteloos en wordt van de meesten grotelijks bespot en veracht, omdat de Heere reeds zeer ver met Zijn Geest van ons geweken is. De dag des Heeren wordt op de schrikkelijkste wijze, hier en overal, door het ganse land ontheiligd. En al de heilige instellingen van Gods Woord, worden algemeen, van de meesten, zeer veracht en verwaarloosd.

(5) Zelfs des Heeren volk is in deze geesteloze tijd, ook ten hoogste ijverloos, lauw en geesteloos geworden! Onder hen heeft wereldsgezindheid, lossigheid, ijdelheid, onboetvaardigheid en alle zonden, bovenmate toegenomen. Een teken dat de Heere ook al, helaas, grotelijks van Zijn volk is begonnen te wijken. Scheuringen, twisten en verdeeldheden nemen nu onder hen overal zeer de overhand. En onder hen zijn veel snode huichelaars en geveinsden. Zie, dit en nog zeer veel andere droevige zaken, zijn klare blijken, dat God de Heere reeds zichtbaar, met Zijn Heiligen Geest van ons en ons land is begonnen te wijken.

En wat is er nu anders te wachten, zo de Heere voortaan, in Zijn heilige en rechtvaardige toorn, verder van ons wil wijken, dan:

(1) dat Zijn tijdelijke zegen dan ook, hoe langer hoe meer van ons en van ons land zal afgewend worden. En dat zijn plagen en zware oordelen over ons in grote menigte, nu van jaar tot jaar staan te komen. En dat God ons door oorlogen, pestilentiën van mensen en beesten, hongersnoden, watervloeden enz., allengskens meer en meer zal verbreken en ons land en deszelfs welvaren daardoor doen te gronde gaan. Want wat zegen of voorspoed heeft ons land toch te wachten, nu de Heere daarop reeds zozeer vertoornd is en zover van het geweken is?

(2) Wij hebben te wachten, dat de inwoners van ons land, naar mate de Heere, met Zijn Geest van hen wijkt, ook des te zorgelozer, verstokter en goddelozer zullen worden. Want wie zou hen toch bekeren, als de Heere Zijn Heilige Geest van hen

wegneemt en Zijn hemel voor hun toesluit?

(3) Ja, wij hebben te wachten, dat de Heere eens en voor altijd van ons wijken zal en van elk in het bijzonder. En dat Hij ons en ons land zal overgeven aan onze vijanden, tot een verwoesting. En dat Nederlands staat en volk, dan eens geheel zal te gronde gaan en dat wij gevangelijk zullen weggevoerd worden, onder de tirannie en slavernij van wrede, paapse vorsten, waartoe tegenwoordig de weg voor ons al schijnt gebaad te worden.

(4) En was het dan dit nog maar alleen! Maar o, als de Heere zo geheel van ons zal geweken zijn en ons aan onze vijanden zal overgeven, dan zal Hij ons ook doen sterven en omkomen in onze zonden. Want dan zal hij ons de Geest der bekering, die wij zolang versmaad en veracht hebben, geheel onthouden en verstoten ons voor eeuwig, van Zijn aangezicht, in de hel en in het eeuwig verderf.

(a) Want als de Heere zo geheel van ons zal geweken zijn, de zal Hij tot ons niet willen wederkeren.

(b) Dan zal Hij ons gebed niet horen, maar dat verwerpen. Omdat wij Hem en Zijn vermaningen en bestraffingen, niet hebben willen horen.

(c) Dan zal Hij geen het minste medelijden met ons hebben. Maar Hij zal in ons verderf lachen, enz.

Och! of dit alles dan nu nog eens, van ons mocht in acht genomen worden, door Gods ontfermende genade!

(1) Och! of wij hier nog eens, tot een recht gezicht mochten komen, van onze zonden, goddeloosheid en rampzalige staat!

(2) Och! of wij nog eens ernstig, daar over bedroefd, verlegen en verslagen mochten worden!

(3) Och! of wij voor Gods aannaderend, verschrikkelijk oordeel, nog eens recht bevreesd mochten worden!

(4) Och! of wij nog eens, een recht medelijden mochten hebben, met onszelf, en met de zaligheid van onze onsterfelijke zielen en met het welvaren en het behoud van ons land en van onze arme kinderen na ons!

(5) Och! of wij ons nog eens, in ware ootmoed en boetvaardigheid onzes harten, vanwege onze zonden, voor de Heere mochten vernederen!

(6) Och! of wij Hem nog eens, in en door een waar geloof, om genade, verzoening en bekering, geheel ernstig mochten aanroepen!

(7) Och! of wij de Heere eens recht mochten in de roede vallen en Hem vurig en gelovig bidden, dat Hij toch voortaan, niet verder van ons en ons land mocht wijken. Maar met Zijn genade, Geest, zegen en goedertierenheid tot ons mocht wederkeren!

1. Och! of wij het alle samen mochten doen! dat er de een de andere eens ernstig toe mocht opwekken!

2. Och! of de meerderen onder ons, mochten voorgaan en dat de minderen mochten volgen!

3. Och! of wij het alle, oprecht mochten doen en dat de Heere daartoe ons allen, Zijn Heiligen Geest gave!

4. Och! of wij het in tijds mochten doen en zonder langer uitstel,

(a) Nu de Heere nog niet geheel van ons geweken is!

(b) Nu Hij nog tot ons wil wederkeren.

(c) Nu Hij onze gebeden nog wil horen.

(d) Nu Hij ons nog roept en vermaant tot bekering en ons Zijn Geest en genade nog aanbiedt! Amen.

3. DANKDAGPREDKATIE, PSALM 85: 2.

Gij zijt Uwen land gunstig geweest Heere!

Dankdag door de overheid uitgeschreven wegens de vrede van Aken, 8 oktober 1748; die een eind maakte aan de Oostenrijkse Successie-oorlog

De Heere onze God en barmhartige hemelse Vader is van de aanvang der wereld af gewoon, allerlei middelen te gebruiken tot zaligheid en tot bekering van zondaren. Want Hij is een genadig en barmhartig God en Zijn liefde tot de mensen en tot hun eeuwige behoud is zeer groot. Hoort wat de Heere daar Zelf van uitroept, tot de profeet Ezechiël, hoofdstuk 33: 11, *Zegt tot hen, te weten tot het goddeloze volk der Joden, dat als wanhopig onder de last van hun ongerechtigheden en boze gruwelen, lag te versmachten, zo waar als Ik leef, spreekt de Heere, Heere, zo ik lust heb in de dood des goddelozen. Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van Zijn weg en leve. Bekeert u! bekeert u, van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?* En hiertoe, om de bekering en behoud van een zondig volk te bereiken, is de Heere nu gewoon, velerlei, zeer krachtige middelen te gebruiken en in het werk te stellen. Soms gebruikt Hij daartoe zware kastijdingen en oordelen; allerlei drukkende plagen en bezoeken, die Hij brengt over een zondig land en volk, ten einde om hen te tuchtigen en tot inkeer te brengen. Evenals een vader die zijn weerspanning kind hard kastijdt, opdat hij het hierdoor mocht beteren en door gevoelige slagen, van zijn verkeerde weg, indien mogelijk afbrengen. Dat het leer zijn vader te vrezen en naar zijn geboden luisteren. Dan vervult de Heere Zijn

Woord, dat wij vinden Job 36: 8-10. *En zo zij gebonden zijnde, in boeien vast gehouden worden, met banden der ellende, dan geeft Hij hen, hun werk te kennen en hun overtredingen, omdat ze de overhand genomen hebben en openbaart het voor hunlieder oren ter tucht en zegt dat ze zich, van de ongerechtigheid bekeren zouden.* Ziet u wel, die harde kastijdingen en oordelen des Heeren, worden alleen aangevoerd en ingericht, ter tucht en tot bekering van een zondig volk, dat anders naar de Heere, hun God niet luisteren wil. Daarom moeten ze zo hard van Hem aangetast en gekastijd en in boeien en banden der ellende gesloten worden. Indien ze zich nu beteren en bekeren, door zulke harde weg des Heeren, dan is het wel. Dan bereikt God Zijn oogmerk. Dan zullen zij, zoals er bij Job aangetekend staat, *hun dagen eindigen in 't goede en hun jaren in liefelikheden.* En dan zal de grimmige toorn des Heeren over hen weer gestild worden en zij zullen vrede genieten van rondom.

Maar behalve dat, zo heeft de Heere God, ook nog een ander soort middelen, welke Hij aanlegt en gebruikt tot bekering van een zondig volk. Te weten allerlei goede zegeningen, weldaden en goedgunstigheden, waarmee Hij, in Zijn oneindige barmhartigheid en lankmoedigheid een zodanig volk, lange tijd achter een overstort en begunstigt. Opdat ze mochten leren, zo'n goedertieren en ontfermend God te vrezen en zich van hun zondige wegen, tot Hem te bekeren. En o, wat is dit niet een zeer dierbare en beminnelijke weg Gods, tot der zondaren behoud en eeuwige zaligheid! Die een ander met goedheid en weldaden zoekt te winnen en van het verderf zoekt af te trekken, wat is zo een al niet prijzenswaardig! Hoe wenselijk was het niet, dat hij zijn heilzaam oogmerk mocht bereiken! Maar zo doet ook de Heere, onze God. O, Hij schenkt aan een zondig land of volk, duizenden weldaden en zegeningen teneinde Hij hen met zulke mensenzelen en touw van liefde mocht tot Zich trekken en hen

bewegen om de zonde en het kwaad te verlaten. Dit deed de heilige Petrus zeggen, 2 Petrus 3: 9, *De Heere is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan. Maar dat ze allen tot bekering komen.* En hoort eens, wat er een ander Apostel van zegt, Rom. 2:4, *of veracht gij de rijkdom van Zijn goedertierenheid, verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt.*

En deze goedertierenheid en barmhartigheid Gods, strekt zich niet slechts alleen uit, tot die mensen in het bijzonder, welke de Heere met veel zegeningen en weldaden, genadig begunstigt, om hen door zodanige weg te roepen tot bekering. Maar de Heere gaat hier zelfs nog veel verder. Hij strekt ook Zijn barmhartigheid en goedertierenheid uit tot een geheel volk en land. Hij zegent een land, op allerlei wijzen. Hij toont er Zijn liefde, genade en goedgunstigheid, zeer overvloedig aan, ten einde het gehele land zich tot Hem mocht wenden en alle inwoners, klein en groot, zich van hun zondige wegen mochten bekeren. God bewijst zijn zegeningen in het algemeen, opdat er een algemene bekering mocht zijn van al het volk en opdat Hij de zonden des hele volks, mocht verzoenen en weg nemen en Hij hen allen mocht genadig zijn en hen in het leven behouden.

En dit is het, dat de man Gods, David, ons hier voor ogen stelt, in de woorden van onze tekst. Daar belijdt hij en roept uit des Heeren grote genade en goedertierenheid, over het Joodse land zeggende: *Gij zijt Uw land gunstig geweest, Heere!* alsof Hij wil zeggen: Gij hebt er, o barmhartig en getrouw God! allerlei genade, zegeningen en weldaden, zeer overvloedig aan bewezen; Gij hebt dat lange tijd achtereen gedaan; Gij hebt daarmee niet opgehouden, teneinde Gij het volk van Uw Land aan U mocht verbinden, hen van hun zondige wegen mocht aftrekken en hen allen gezamenlijk, was het mogelijk, in het leven behouden. O Heere! hiertoe zijt Gij Uw land gunstig geweest.

Van deze woorden van David, hebben wij voorgenomen geliefden, in deze ure bijzonder ons gebruik te maken, ten einde, om onze gemeente voor ogen te stellen, de grote weldaden en zegeningen, die de Heere God, de Vader der barmhartigheid tot hiertoe aan ons allen en aan ons land zo genadig bewezen heeft. Zodat wij ook reden hebben, om hier met de profeet David, in diepe ootmoed en erkentenis voor de Heere, onze God uit te roepen: ***o Heere! Gij zijt Uw land gunstig geweest.***

Gij zijt uw Nederland en ons allen samen, die daar nog in wonen, gunstig geweest en hebt ons, hoe geheel onwaardig wij het ook al zijn, door onze zonden, evenwel echter tot hiertoe nog, met onbegrijpelijk veel zegeningen en grote barmhartigheden begunstigd, en zijt ons zeer genadig geweest.

Och, mijn lieve vrienden! mochten wij heden allen eens, in een zo hartelijke erkentenis, voor de Heere onze God staan en de Naam van Zijn veelvuldige barmhartigheid over ons en ons land, ootmoedig prijzen! En dat met een oprechte bekentenis van onze en van geheel Nederlands diepe onwaarde. En met een hartelijke boete, schaamte en berouw, over alle onze zonden en van het land! Dat wij ons voor de voeten van een zo barmhartig God en Vader, allen samen mochten neerwerpen en uitroepen, met een recht gebroken en verslagen hart: *O, het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn. Dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben. Ze zijn alle morgen nieuw: Uw trouw is groot.* Klaaglied. 3: 22, 23. Och! of er onzer aller harten, door de kracht van des Heeren Geest, eens recht toe opgewekt en bewrocht werden! O, dat is het immers, dat God nu van ons allen samen eist en vordert?

Want het is op Zijn bevel en op Zijn Woord, dat onze Hoge lands Overheden, deze

dag ons verordineerd en voor ons uitgeroepen hebben, tot een algemeen Dank- Vast- en Bededag over het ganse land. Wil hebben U hun bevelbrief daartoe dienende, immers luide van deze predikstoel voorgelezen. Daar hebt u immers uit gehoord, wat ze ons, hun gemeente en onderdanen, in de Naam Gods, ernstig bevolen hebben. Waarvoor wij die hoge God, nu al te prijzen en te danken hebben. Wat wij al, in was boetvaardigheid des harten voor Hem te belijden hebben en wat wij in oprechte ootmoed des Geestes, van die geduchte Majesteit, te bidden en te smeken hebben.

Ach! of de Heere gave, dat wij allen heden, op deze dag, eens recht gehoorzame onderdanen van onze wereldlijke overheid bevonden werden, door wie God ons nog, zo genadig, zo zacht en goedertieren belieft te regeren, dat geen land in de wereld beter Overheden heeft. Och! of alle ziel de machten over hen gesteld, in dit heilig en Godzalig werk, van de dienst des Heeren, nu eens recht onderworpen waren!

Daartoe verlene de allerhoogste God aan ons en aan al het volk van het land, nu Zijn hulp en genade, Zijn Geest en zegen! Amen.

Wat dan onze tekst betreft, de Koning en profeet David, stelt ons daarin en in het vervolg van de Psalm voor ogen Gods grote genade en weldaden, die Hij zo lange tijd achtereen bewezen had, aan het Joodse land en Volk. Hij bidt de Heere ootmoedig, dat Hij verder Zijn genade, aan Zijn volk wilde bewijzen. En dat Hij Zijn grimmige toorn, van hen wilde afwenden en hun hun ongerechtigheden, genadig wilde vergeven. Hij stelt zich eindelijk, met zijn hart in een gelovig betrouwen op de Heere Zijn God neer en roemt Zijn goedertierenheid en menigvuldige trouw. En hij schikt zich geheel daarhee, om het goede, van de hand des Heeren, voortaan in geloof te verwachten. Zie, dit is de korte zakelijke inhoud, van deze Psalm, daar wij ons nu niet verder in 't algemeen, ook zullen ophouden.

In de tekst dan, verheft de man Gods, David zo des Heeren genade en goedertierenheid, over het Joodse land en volk, van oude tijden af daar aan bewezen, zeggende: ***Gij zijt uw land gunstig geweest, Heere!***

Wij zullen ons thans, zozeer niet binden geliefden, aan de letter van de tekst. Maar de zaak wat algemener behandelen, zoals die een algemene waarheid behelst: én voor het oude Joodse volk en land, én voor alle landen en volken, daar de Heere Zijn genade en zegen over uitstort. Want zo zullen wij meer lering en stichting uit de tekst kunnen halen, dan dat wij maar alleen en bepaald bleven staan, bij het oude Joodse volk en land, daar de profeet David hier wel eerst en meest op ziet.

Wij zullen dan. deze twee zaken uw aandacht, met de Goddelijke bijstand, wat nader zoeken open te leggen.

- I. Zullen wij overwegen, wat het al te zeggen is, wanneer een land, *des Heeren land* geheten wordt, zoals David hier het Joodse land, *Gods land* noemt, of *Uw land*, richtende zijn aanspraak, tot God de Heere.
- II. Dan zullen wij gaan bezien, hoe de Heere Zijn land gunstig is en wat God dan al aan Zijn land doet om er Zijn gunst en genade aan te bewijzen.

I. Wij horen hier dan gewagen van Gods land, Uw land Heere!

Het is waar, de gehele wereld, met alles wat er in of op is, is Gods land en goed, omdat Hij door zijn grondeloze macht, dat alles uit niet geschapen heeft en nog dagelijks onderhoudt en regeert. Daarom roept David met verheffing uit: *De aarde is*

des Heeren, mitsgaders haar volheid, de wereld en die daarin wonen. Psalm 24: 1. Dus is er dan geen land of volk, op de wijde aarde, daar men in een algemeen zin, niet van zeggen moet: *Uw land Heere! Uw volk.* Maar wij moeten dat hier in de tekst, zo algemeen niet nemen, maar meer bijzonder. David spreekt hier van het Joodse land Kanaän. Maar niet van dat uiterlijke land, als land op zichzelf aangemerkt. Maar met betrekking op het Joodse volk, dat daar in woonde en aan welke de Heere dat schone, dat vruchtbare, dat voortreffelijke land, tot een erfdeel gegeven had, uit kracht van Zijn Verbond, dat Hij had gemaakt, met Abraham en Zijn zaad, Gen. 17: 8. Daar belooft de Heere aan Abraham: *en Ik zal u en uw zade na U, het land uwer vreemdelingschappen geven, het gehele land Kanaän, tot een eeuwige bezitting. En Ik zal hen tot een God zijn.*

Zo moeten wij dan hier, door dit land des Heeren, eigenlijk in de eerste plaats verstaan het Joodse land, met haar inwoners. Dat gezegend volk, daar God Zijn Verbond ook gemaakt had, tot in eeuwigheid. Want dat is zeer algemeen en gebruikelijk in de Heilige Schrift, dat een land of plaats, daarin genoemd wordt, voor haar inwoners. Neemt van velen maar eens die een tekst van Jeremia, hoofdstuk 22: 29, welke wij, als de Heere wil, in de namiddag uur hopen te verhandelen. *O land, land, land, hoort des Heeren Woord!* Het uiterlijke eigenlijke land kon des Heeren Woord niet horen.

Maar het land betekent hier haar inwoners: het Joodse volk. Dat moest des Heeren Woord horen. Zo dan, de profeet David, sprekende hier van des Heeren land, verstaat er beide en het land zelf door en het volk van het land, dat daar in woonde. En in beide opzichten, noemt hij het dan hier des Heeren land.

1. Het land zelf was, in een bijzondere zin, des Heeren land, om deze vier redenen:

(a) Omdat dit land een goed van Gods verbond was, dat de Heere God, uit een bijzondere gunst en genade aan Israël Zijn volk gegeven had. Hij geeft, in Zijn algemene Voorzienigheid, aan alle mensen en volkeren van de aarde, wel hun eigen land om te bewonen; want Zijn goedheid en barmhartigheid gaat in het algemeen, over al Zijn schepsels. Hij heeft toch, uit één bloede, het ganse geslacht der mensen gemaakt, om op de gehele aarde te wonen, bescheiden hebbende de tijden, tevoren geordineerd en de bepaling van hun woningen. Hand. 27: 26. Maar de Heere gaf de kinderen Israëls hun land, in een veel gunstiger en bijzondere Voorzienigheid, zoals Hij aan geen ander volk van de aarde, ooit enig land gaf. Hij gaf het hen met een bijzondere goedgunstigheid en liefde, als een Vaderlijk erfgoed, dat Hij hun, als Zijn volk en kinderen, deed erven en bezitten, uit kracht van Zijn Verbond, zoals wij gehoord hebben. Waarom het volk Israëls daarop, zo dikwijls gewezen wordt, in de Heilige Schrift, dat de Heere hen dat land beloofd en gegeven had. Daarom was het dan bijzonder, het land des Heeren.

(b) Nog eens, Kanaän was des Heeren land, om dat de Heere Zijn zegen, zo in het bijzonder op dat land gelegd en daaraan verbonden had. Daarom had Hij Zijn lust en vermaak, om dat land goed te doen. Hij maakte het een schoon, vruchtbaar en allervoortreffelijkst land, dat van melk en honig overvloedde en dat zijn weerga niet had, onder al de landen van de aarde. Zoals wij zo in de Heilige Schrift, het land Kanaän dikwijls genoemd vinden. Daarom wordt het, in onderscheiding van alle andere landen van de aarde genoemd, *het gewenste land*, Psalm 106: 24.

(c) Ook was Kanaän des Heeren land, omdat de Heere Zijn Kerk en gemeente in dat land geplaatst had. Daarin woonde het volk Gods, des Heeren kinderen en gunstgenoten, daar Zijn zegen en genade op rustte. Terwijl in de andere landen der wereld niet, dan 's duivels volk woonde, allemaal ongelovige en goddeloze afgodendienaars. Daarom noemde God Kanaän, *het land van Zijn volk*, Jesaja 32: 13.

(d) Eindelijk, Kanaän was des Heeren land, omdat God zijn zuivere Godsdienst, in dat land opgericht had. In alle andere landen der wereld, diende men de duivel en de stomme afgoden. Maar in het Joodse land, stelde God Zijn tabernakel, Zijn tempel. Daar gaf Hij het volk Zijn heilige rechten en inzettingen. Zijn dienaren, de priesters en de profeten. Ja, daar gaf Hij Zijn Geest. Daar hield Hij Zijn vuur en haardstede. Daar woonde Hij met Zijn geduchte tegenwoordigheid, in het midden van Zijn volk en werd van hen gekend, gediend, gevreesd en dagelijks in de inzettingen van de Godsdienst gezocht en aangeroepen. Daarom wordt het Joodse land, dan ook bijzonder des Heeren land genoemd, zoals er zo gezegd wordt *Immanuëls Land; de breedte uws lands, o Immanuël!* Jes. 7: 48.

2. Maar indien wij het land hier verder ook nemen voor haar inwoners, het Joodse volk, het welk dat Land als een erfdeel des Heeren bezat en daar in gewoond heeft, tot na de dood van Christus, dan is dat ook al weer des Heeren Land. Want het Joodse volk, de nakomelingen Abrahams, waren des Heeren volk. Daar staan ze overal in de Heilige Schrift, voor geroemd en bekend. God had hen geroepen en verkoren, uit alle volken en geslachten van de aarde, om Zijn eigen en bijzonder volk te zijn. Hij maakte met hun Zijn verbond, tot in eeuwigheid. Hij beschermde hen. Hij beminde hen. Hij zegende hen. Hij hielp en bewaarde hen. Hij woonde bij hen. Hij verhief en verheerlijkte hen boven alle andere volken der wereld; deze waren maar als stro en kaf, in des Heeren ogen. Maar Israël, het zaad Abrahams Zijns liefhebbers was de tarwe. Het stro en kaf wierp Hij weg en verbrandde het met vuur. Maar de tarwe behield Hij en verzamelde die in Zijn schuren. Hoort! hoe Mozes dit, de kinderen Israëls voor ogen stelde, Deut. 7: 6. *Want gij zijt een heilig volk, den Heere uw God; u heeft de Heere uw God verkoren, dat gij Hem een volk des eigendoms zoudt zijn, uit al de volken, die op de aarde zijn.*

Zie, uit hoofde van dit alles, noemt de man Gods, David hier het Joodse land en volk, des Heeren land zeggende Gij zijt uw land gunstig geweest Heere! Hier uit leren wij, in een algemene zin, dat alle landen en volken, nog tegenwoordig in het bijzonder des Heeren land zijn en daar voor ook van ons, moeten aangezien en gehouden worden, als al deze vijf zaken, daar in bevonden worden plaats te hebben.

(1) Als de Heere een land, in een bijzondere goedgunstigheid en met een blijkbare voorzienigheid, aan een volk tot woning geschonken heeft.

(2) Als des Heeren zegen en goedertierenheid, bijzonder op een land rust. Zodat zo'n land zijn voorrechten en voortreffelijkheden heeft, hoven andere landen en een gewenst land is, voor haar inwoners.

(3) Als de Heere Zijn was kerk en gemeente, doet wonen in zo'n land.

(4) Als Hij dat zelfde land ook begunstigt, met het zuivere licht, van Zijn hemelse waarheid en met de zuivere Godsdienst, of de was Religie, die daar openlijk vastgesteld en beleden wordt.

(5) Als God de inwoners, of het volk van dit Land, op een bijzondere wijze toe genegen is, hen houdt voor Zijn eigen volk. Hen boven andere volken der wereld beminnende, beschermende, helpende en zegenende, geestelijk en lichamelijk. Zie, waar wij deze vijf zaken vinden, daar is een land met haar inwoners, in het bijzonder des Heeren land. Daar is de Heere God de Patroon, de Vorst en de beschermer van zo'n land. Daar wil Hij voor gehouden en van allen voor erkend zijn.) gelukkig Land! dat zo des Heeren land is! Dit land heeft niet dan alles goeds, al dierbare zegen en genade, van de Heere te verwachten; bijzonder zolang haar inwoners zich blijven gedragen, als des Heeren land en volk en de Heere hun God blijven beminnen, dienen, vrezen en in Zijn inzettingen en rechten blijven wandelen. O, dan kan het zo'n land

onmogelijk kwalijk gaan. Want de Heere, de Allerhoogste God, waakt dan voor zodanige lands welstand en behoud. Hij is en blijft dan Zijn land goedgunstig, zoals de profeet David dat hier zo uitroept en belijdt, zeggende met een dankbare erkenning: *Gij zijt uw land gunstig geweest, Heere!*

II. Nu gaan wij over, om wat nader aan te tonen, en samen met uw aandacht te overwegen, ***hoe de Heere Zijn land gunstig is***, zoals David dit hier zo van het Joodse land getuigt.

Maar wij zullen de zaak liefst, om ons eigen nut, wat meer in het algemeen beschouwen. Maar zó, dat alles zeer licht van iemand die in Gods Woord ervaren is, op het Joodse land en volk, kan toegepast worden.

(1) De Heere is Zijn land gunstig, wanneer Hij dat zelf volstandig blijft beminnen en liefhebben. Want Gods liefde is de fontein, van al zijn genade, zegen en goedgunstigheid. Zo spoedig als God Zijn liefde van ons wegneemt en die zelf in haat en toorn verandert, dan neemt Hij ook tevens Zijn gunst, genade en zegen van ons weg, zolang als Gods liefde dan duurt, zolang duurt ook Zijn gunst en goedertierenheid. Als God dan Zijn land gunstig is, zo blijft Hij volharden in Zijn liefde voor het. Zo houdt Hij dat land Zijn trouw en verbond. Zo gedraagt Hij zich, jegens Zijn land, als een getrouw man, jegens zijn vrouw. En als een vader jegens Zijn lieve kinderen en zweert hun, dat Hij hen niet zal verlaten, indien ze in Zijn rechten en inzettingen blijven wandelen. Dan is het, zoals er staat Psalm 87: 2, de. Heere bemint de poorten Sions, boven alle woningen Jakobs. Dan noemt God zo'n land, de beminde van zijn ziel, zoals Hij zo het Joodse volk en land noemt, Jeremia 12: 7. Maar als God Zijn gunst van een volk of land wegneemt, dan neemt Hij eerst Zijn liefde van hen, weg en zegt tot hun, zoals er staat Hoséa I: 9, noemt zijn naam *Lo-ammi*. *Want gij zijt mijn volk niet, zo zal Ik ook de uwe niet zijn.*

(2) De Heere is Zijn land gunstig, als Hij de machtige Patroon en Beschermers van het blijft om dit Zijn land, met Zijn machtige hand te bewaren, tegen alle haar vijanden en tegen alle kwaden en verderfelijke onheilen. O, dan is de Heere de Sterkte van zo'n lands. Dan kan niemand dat beschadigen. Want dan verbreekt en verijdt de Heere alle machten en kwade raadsragen van haar vijanden. Dan is het met zo'n land, als er staat, Joël 3: 16, *maar de Heere zal de toevlucht van Zijn volk en de sterkte der kinderen Israëls zijn*. Dan waakt de Heere, bij dag en bij nacht voor het behoud van zo'n land, en maakt de grendelen van hun poorten sterk, Psalm 147: 13.

(3) De Heere is Zijn land gunstig, als Hij dat ook in het tijdelijke met menigvuldige zegeningen overstort; met aardse voorspoed en welvaart. Zoals wij dat vinden, Psalm 67: 7, *de aarde geeft haar gewas; God, onze God zal ons zegenen*. Dan geeft de Heere Zijn land vruchtbare tijden en zegent hun koren, most en olie. Dan zegent Hij hun koophandel, van binnen en van buiten, dan schenkt Hij Zijn land stilheid en vrede. Hij helpt hen in de oorlog en maakt hun wapens voorspoedig, dat ze alom hun vijanden verslaan. Dan doet Hij 's lands aanzien en ere wassen en maakt dat de uitnemendste volkeren, hen met geschenken komen vereren. Kortom, dan rust de zegen Gods over op zo'n land. Zodat het in welvaart, in eer, boven andere landen en volkeren, grotelijks wordt verheven. Dan zegt de Heere tot Zijn land: *van toen af, dat gij kostelijk zijt geweest in Mijn ogen, zijt gij verheerlijkt geweest en Ik heb u lief gehad*, Jes 43: 4.

(4) De Heere is Zijn land gunstig, als Hij Zijn plagen en oordelen, waarmee Hij in Zijn rechtvaardige toorn en grimmigheid, andere landen bezoekt, genadig van Zijn land afwendt en hen zo verschoont, zoals een vader zijn zoon verschoont, die hij liefheeft. Dan doet God gelijk wij lezen Joël 2:18, *zo zal de Heere ijveren over Zijn land en Hij*

zal Zijn volk verschonen. Of, als de Heere de plagen en oordelen, die Hij over zo'n land, om de zonden van het volk uitstort, aan hen heiligt en zegent. Zodat die hen niet strekken tot verderf, noch vernieling. Maar tot bekering en behoud. Want de Heere is ook een Heilig God, die, opdat Hij in Zijn land gevreesd worde, dat land ook menigmaal zwaar bezoekt en tuchtigt, met Zijn oordelen. Maar geheel uit liefde en gunst, zoals een vader zijn zoon kastijdt, die Hij liefheeft. Dan laat de Heere Zijn grimmigheid en oordelen, niet altijd op Zijn land rusten. Maar Hij neemt die op 's volk boete en berouw, weer haastig van hen weg en ontmoet hen dan weer aanstonds met zegeningen van het goede. Immers, zo roept David dit hier uit vers 4, *Gij hebt weggenomen al uw verbolgenheid; Gij hebt U gewend, van de hittigheid Uws toorns.*

(5) De Heere is Zijn land gunstig, als Hij dat met Zijn goedertieren en machtige hand steeds redt uit alle gevaren en onheilen, waarin het anders zeker zou omkomen en vergaan. Als Hij de verdrukking en benauwdheid van Zijn land vanuit de hemel aanziet. Hun geroep en smekingen doet komen tot zijn oren en Zich over hen ontfermt. Hen uit liefde komt helpen en verlossen, zoals wij dat zo vinden van het Joodse volk Jeremia 50: 3, *maar hun Verlosser is sterk. Heere der heirscharen is Zijn Naam. Hij zal hun twist zeker twisten, opdat Hij het land in rust brenge.* En dat getuigt David hier ook weer in het vervolg van de tekst, zeggend tot de Heere: *de gevangenis Jakobs hebt Gij gewend.*

(6) De Heere is Zijn land gunstig, als Hij aan het vrome Overheden en goede Regenten schenkt, die het land vroom en wijs regeren; haar welvaart alleszins ter harte nemen; recht en gerechtigheid trouw voorstaan; de zonden en goddeloosheden, met alle macht zoeken te weren en de zuivere leer en dienst Gods, zoveel doenlijk beschermen en voorstaan. O, dat is een grote goedgunstigheid Gods over een land, meer dan wij wel bevatten! Want kwade Regenten, zijn de rechte middelen van 's lands verderf en ondergang. *Wee u land! wiens koning een kind is,* zegt Salomo Pred. 10: 11. Een kind in verstand en wijsheid; een kind in Godzaligheid, enz. Maar goede en vrome Regenten, zijn als de voornaamste pijlaren, van 's lands welvaart en behoud. Daarom, als de Heere Zijn liefde en gunst had weggenomen van de Tien Stammen Israëls, die Hem en Zijn dienst verlaten hadden, gaf Hij hun geen andere meer, dan kwade en ondeugende vorsten. Maar aan de twee stammen Juda en Benjamin, gaf Hij nog al veel wijze, goede en Godzalige koningen, omdat Hij hen gunstig was en Zijn liefde van hen nog niet had weggenomen. En zo ontdekt de Heere Zijn gunst aan Zijn volk en land, als Hij hun belooft Jesaja 49: 23 *en koningen zullen uw voedsterheren zijn, en hun vorstinnen uw zoogvrouwen.*

(7) De Heere is Zijn land gunstig, als Hij Zijn Woord, waarheid en zuivere Godsdienst, daarin bewaart en beschermt. Als Hij de dwalingen, ketterijen en valse Godsdiensten, daarin tegen gaat en uitroeit. Als Hij Zijn Kerk doet bloeien. Als Hij haar wijze, Godzalige en ijverige herders en leraars geeft, die met alle macht, door 's Heeren genade arbeiden, om Jeruzalems muren op te bouwen. Het rijk des satans en der zonde onder hun hand af te breken, als Hij hun arbeid en de genade middelen van uit de hemel zegent en Zijn Geest daaronder en daarover uitstort. Zodat de waarheid, de gerechtigheid en de Godzaligheid dan, in zo'n land bloeien en de Heere zelf, midden onder Zijn volk woont, O, dit zijn de dierbaarste zegeningen en gunstbewijzen, die de Heere over een volk en land kan uitstorten. Dan mag men zeggen, van de genaderijke inwoning Gods, in zo'n land, zoals er staat Psalm 76: 2, 3. *God is bekend in Juda, Zijn Naam is groot in Israël en in Salem is Zijn hut en Zijn woning in Sion.* Maar, als de Heere Zijn land niet meer wil gunstig zijn, dan neemt Hij ook deze zijn genadige inwoning, uit het land weg en voert aan het dat schrikkelijk oordeel uit Openb. 2: 5, *Ik zal uw kandelaar van zijn plaats weergin, indien gij u niet*

bekeert. En dan blijft er over dat woord van Hoséa hoofdstuk 9: 12, Want ook wee hen, als Ik van hen zal geweken zijn!

(8) De Heere is Zijn land gunstig, als Hij dat met Zijn machtige en genadige hand bewaart, voor de verdervende vloed, van allerlei zonden en goddeloosheid, die anders, als de Heere Zijn gunst, van een land wegneemt, in korte tijd, door de boosheid der mensen, daarin de overhand nemen; als de Heere door middel van vrome regenten en geestelijken, tegen van het land zonden, onophoudelijk en met alle macht laat ijveren en tegen het verval in waarheid en Godzaligheid. Dan laat de Heere, tegen de zonden van het land, als het ware, sterke dijken en dammen leggen, opdat die het ganse land, niet als een zondvloed verderven en overstromen. Zo deed de Heere met het Joodse volk en land. Hij gaf hun in bedorven tijden vrome vorsten en Godzalige en ijverige koningen. Alsook priesters en profeten, die gelijkelijk met alle macht, de handen in een sloegen, om het land, de Kerk en de Politie te reformeren. Waarheid en Godsdienst te beschermen en de sterke stroom van een loop van allerlei heiligschennis of profaniteit en goddeloosheid, door goede wetten en strenge straffen te stuiten. Dit was een blijk, dat de Heere Zijn land, niettegenstaande al haar zonden, nog goedgunstig was.

(9) De Heere is Zijn land ook gunstig, als Hij van het land zonden en ongerechtigheden, graag wil vergeven en uitdelgen, wanneer Zijn volk daarvan een oprecht berouw heeft en het zich van hun zonden, ook graag wil bekeren. Als Hij een land niet aanstonds om haar zonden straft en verderft. Nee, maar dat met grote lankmoedigheid verdraagt. O, als de Heere God een land gunstig en toegenegen is, dan is Zijn geduld en genade, over zo'n land onbegrijpelijk groot en Hij verderft, noch verlaat dat land niet, voordat hun zonden, eerst ten hoogste top geklommen zijn en daar geen verbeteren meer aan valt. Zoals wij dat zo lezen, van het Joodse volk, wat God, ten aller uiterste verschoond heeft, Jeremia 44: 22, daar de profeet eerst al de gruwelen en boze zonden van het land voorgesteld hebbende, daar dan verder bijvoegt, dat de Heere het niet meer kon verdragen, *vanwege de boosheid uwer handelingen; vanwege de gruwelen, die gij deedt. Daarom is uw land geworden tot een woestheid en tot ontzetting en tot een vloek, dat er niemand in wone, zoals het is ten dezen dage.* En hoe de Heere de zonden Zijns lands vergeeft, getuigt David hier in de Psalm vers 3, *de misdaad Uws volks hebt Gij weggenomen; Gij hebt al hun zonden bedekt.*

(10) Eindelijk, de Heere is Zijn land gunstig, als Hij in tijden van groot verval en ellenden nog alle middelen aanwendt en in het werk stelt, om zoveel doenlijk 's lands verderf te verhinderen en zijn totale ruïne voor te komen. Als Hij zonder ophouden werkt om het vervallene weer te herstellen en al zo dan nog zijn laatste pogingen doet, om Zijn land en volk te behouden, indien het mogelijk was. O, hoe klaar is dat immers niet gebleken, in het Joodse land en volk. Hoe heeft de Heere nog ten allerlaatste en ten uiterste toe, voor de behoud van dit Zijn land gearbeid en het op allerlei wijzen en door allerlei middelen, nog met hen beproefd, totdat er niets meer aan te doen viel, wanneer Hij Zijn land eerst, als gedwongen aan het verderf overgaf.

Ziedaar geliefden, dat alles en nog meer, ligt er opgesloten in dit getuigenis van de profeet Davids: *Gij zijt Uw land gunstig geweest, Heere!* Al die gunsten en weldaden had de Heere zeer overvloedig aan het Joodse land en volk bewezen, lange jaren en eeuwen achter elkaar, wat wij, met duizend en meer bewijzen, uit de Schriften van het Oude Testament, behalve die wij reeds bijgebracht hebben, zouden kunnen bevestigen. En zo handelt en doet de Heere ook met andere landen en volken, die Hij voor de Zijnen aanneemt. En daarin betoont Hij, welk een genadig, ontfermend en

menslievend God Hij is. Hoe getrouw en standvastig Hij is in Zijn Verbond; hoezeer Hij Zijn volk en land bemint, als een getrouw Man en goedertieren Vader, enz. Terecht dan, roept de man Gods, David, hier zo tot des Heeren lof en ere uit: *Gij zijt Uw land gunstig geweest, Heere!*

Toepassing

Het wordt tijd geliefden, dat wij deze verhandelde zaken, eens wat nader, tot onszelf en tot het land, waarin wij wonen, gaan overbrengen, zoals de gelegenheid des tijds, nu van ons vereist. O, hoe waar mag men, van ons verenigd Nederland, dit woord van David ook zeggen: *Gij zijt Uw land gunstig geweest, Heere!*

Ach, of dat heden, van ons allen eens recht kon erkend worden en dat wij de ondoorgrondelijke goedertierenheid en genade, van de Allerhoogste Gods, over ons en ons land, heden eens in was ootmoed en met dankbare harten, mochten prijzen. Ach! of de Heere al Zijn volk dan heden, op deze dag, eens genade wilde schenken, èn hen geven een recht inzien, in hun eigen en die van het hele land, diepe schuld en onwaarde voor de Heere!

O, mijn vrienden! wij moeten geenszins twifelen, of dit ons verenigd Nederland, is werkelijk en tot heden, op deze dag toe, des Heeren Gods land, zozeer indien niet meer, dan enig ander land van de aarde. De Heere heeft dit land, reeds van oude tijden af voor Zijn eigen land en volk gehouden en aangenomen. Hij heeft er Zichzelf op een bijzondere wijze aan verbonden, om er de God en Heere van te zijn. Hij heeft er Zijn hart geheel op gesteld. Hij heeft er Zijn liefde en gunst aan gegeven. Hij heeft het, voor geheel de wereld willen tonen, dat Nederland Zijn eigen land is en dat Hij de God en Vader, van Nederland is. O, Hij heeft Zijn rechterhand, in een bijzondere goedgunstigheid en genade over dit ons land verhoogd. En alle volkeren der wereld, hebben het sinds lange tijd bekend, dat Nederland Gods uitverkoren en beminde land was. O, ziet toch eens, wat grote dingen de Heere al aan ons Nederland gedaan heeft om dat land, tot Zijn bijzonder eigendom te maken!

(1) Hij heeft Zijn volk dit land, tot een woning gegeven, in een aller-gunstigste en heerlijkste Voorzienigheid, zoals men niet zal bevinden, van enig ander land, van de hele aarde. Hij heeft het, met Zijn machtige hand, door een zeer langdurige, tachtigjarige zware oorlog, eindelijk uit de rampzalige tirannie en slavernij, van de Spaanse koning verlost. O, wat heeft de Allerhoogste God, in al die tijd voor ons Nederland gestreden en aan de gehele wereld getoond, dat Hij dit land, in Zijn gunstige bescherming had genomen en dat Hij niet wilde aflaten, voor dat Hij het van alle vijandelijk geweld, geheel vrijgemaakt en verlost had! Men kan immers, onze Nederlandse geschiedenissen, die veel grote boeken beslaan, niet lezen, dan met de hoogste verwondering over Gods ondoorgrondelijke goedertierenheid, macht en bescherming, aan ons klein en gering land verleend.

(2) Ook heeft de Heere ons land, van tijd tot tijd door middel van de koophandel, die Hij heeft uitgebreid, over de gehele aarde, zo grotelijks in aardse pracht, rijkdom, sieraad, hoogheid en heerlijkheid gezegend, dat wij van de geringste beginselen, tot een zeer hoge top, van eer en luister zijn opgestegen en dat wij, in alle landen en koninkrijken der aarde, zeer werden geacht en gevreesd. En dat vreemde natiën, van alle kanten, onze aangezichten, met geschenken hebben komen smeken.

(3) Maar dat alles was nog gering geweest, indien de Heere ook niet Zijn beminde volk en Kerk, in dit land gesteld had. O, Hij heeft dat zelf land gemaakt, tot een schuilplaats en een toevlucht voor Zijn onderdrukte gelovigen, die door de vervolgingen van de satan en de antichrist, uit veel andere landen, hierheen zijn

gevloden en hier in Nederland, een gerust verblijf en woning gevonden hebben. Zodat aan ons is bewaarheid geworden, dat woord des Heeren, Jesaja 43: 6, *Ik zal zeggen tot het Noorden geeft! en tot het Zuiden en houdt niet terug! brengt Mijn zonen van verre en Mijn dochters, van het einde der aarde!*

(4) Ja, de Heere heeft dit ons land, ook zo genadig begunstigd, boven meest alle andere landen van de aarde, met de kandelaar van Zijn Goddelijke Woord en het zuivere licht van Zijn waarheid en Godsdienst. Hij heeft ons met Zijn machtige hand verlost, eerst uit het goddeloze Heidendom en vervolgens ook, uit het antichristische Papendom. En uit dat wrede diensthuis, van de helse pauselijke inquisitie, daar dit verenigd Nederland zoveel eeuw lang, als in verzonken en begraven had gelegen. O, wat heeft de Allerhoogste God daartoe, niet al genade en goedertierenheid en grote wonderen, aan dit land gedaan! Wie zou die allen, in orde kunnen verhalen? Men heeft immers, gehele boeken geschreven, van de wonderen van de Allerhoogste aan en over Nederland in dat land, van zijn drekgoden te zuiveren en te reformeren.

(5) Eindelijk, het verenigd Nederland, is ook des Heeren land, omdat de Heere, tot hiertoe, zo in het bijzonder getoond heeft, dat Hij de grote Patroon en Beschermmer van het is en dat Hij Nederlands volk, boven alle volkeren der wereld, gunstig en toegenegen is. O, die niet geheel blind, in de wegen van de Allerhoogste Gods is, die moest daar immers iets van zien en ook met de profeet David uitroepen: *Gij zijt uw land gunstig geweest, Heere!*

Och! mijn waarde Toehoorders! zouden wij hier gaan ophalen, alle des Heeren goedgunstigheden en getrouwe barmhartigheden en weldadigheden, over Nederlands volk, waarmee de Heere, naar Zijn grote genade en ontferming zoveel jaren lang, onvermoeid heeft aangehouden? O, daar was noch begin, noch einde aan! Daar kon een zeer groot boek van volgeschreven worden; al die goedgunstigheden Gods over een land, welke wij in de verklaring opgenoemd en voorgesteld hebben, heeft de Heere, de een meerder, de andere minder, tot deze tegenwoordige tijd toe, ook nog laten gaan, naar Zijn grote barmhartigheid, over ons Nederland. Hij heeft er ons geen één van die allen onthouden, die Hij ons niet zou bewezen hebben. Enige van Gods bijzondere weldaden en Vaderlijke goedgunstigheden over ons land, mogen wij niet, met stilzwijgen voorbij gaan.

(1) Hij is Nederland zeer goedgunstig geweest daarin, dat Hij ons, tot op de huldigen dag toe, zo genadig bewaard en beschermd heeft, bij onze dierbare en kostelijke vrijheid. Hij heeft ons met Zijn eigen hand, nog steeds verlost van het ijzeren juk, dat onze vijanden, zo dikwijls voorgenomen hadden, ons op de schouderen te leggen; alle tirannie en slavernij, daar zoveel andere landen en volkeren, jammerlijk onder zitten te zuchten, heeft Hij met Zijn machtige hand, tot nu toe, zo genadig geweerd van onze halzen. O, wat is dat niet een grote weldaad en goedgunstigheid van de Heere?

(2) De Heere onze God, is Zijn land, het verenigd Nederland, ook in het bijzonder goedgunstig geweest, door zo grote en blijkbare verlossingen, als Hij van tijd tot tijd daar aan geschonken en gewerkt heeft, wanneer wij gekomen waren, in de grootste zwarigheden, gevaren en rampspoeden. Zodat het scheen, dat ons verderf en ondergang gewis gekomen was en dat wij waren gebracht, in een geheel hulp en radeloze staat, door het grote geweld, van onze machtige vijanden. Zo gebleken is in dat benauwde jaar 1672 en op andere tijden voor en na. O, hoe heeft de Heere, met Zijn eigen Goddelijke hand, het scheepje van onze staat gered en behouden, als het reeds aan 't zinken was!

(3) De Heere is Nederland, ook grotelijks goedgunstig geweest daarin, dat Hij de zuivere Waarheid en Godsdienst, nog zo genadig onder ons bewaard en beschermd heeft, in zo ver als het nog ten deze dage, daar ook gelegen is. O, wat heeft de satan al veel onbegrijpelijke listen en geweld tegen 's Heeren waarheid en Godsdienst gesmeed, van de Remonstrantse troebelen af, tot nu toe! Maar o, geloofd ze de Heere! de machtige Israëls, die tot hiertoe, zo krachtdadig en door zoveel aanbiddelijke wonderwegen, voor Zijn heilige Waarheid en Godsdienst gewaakt heeft! En niettegenstaande, 's lands grote ongerechtigheid, evenwel Zijn kandelaar nog niet, van zijn plaats geweerd heeft.

(4) De Heere is Nederland goedgunstig geweest, omdat Hij daar, tot nog toe, zijn inwoning met Zijn Geest en genade, in gehouden heeft, hoezeer onze zonden Hem ook al gedrongen hebben, om geheel van ons te wijken. Hij heeft nog Zijn volk en was kerk onder ons. Hij heeft nog Zijn uitverkorenen in dit land, hoewel in een zeer klein getal, die Hij nog van tijd tot tijd, nu hier, dan daar komt roepen en bekeren. O, Gods hand is nog onder ons verhoogd. Zijn licht, Zijn genade en Geest, is van ons nog niet geheel geweken.

(5) En om niet verder uit te weiden, wegens de verlopen tijd, de Heere is Nederland, tot op deze dag toe gunstig geweest, in duizend, duizend bijzondere blijken van genade, waarmee Hij ons steeds bezocht heeft en nog dagelijks bezoekt.

(a) O, wat heeft Hij al onbegrijpelijk veel geduld en verdraagzaamheid met ons geoefend!

(b) Wat heeft Hij vele, ja talloze zegeningen en weldaden, aan ons bewezen, tot op deze dag toe! Wie zou ze in orde kunnen verhalen?

(c) Wat heeft Hij ons nog gespaard en gedurig Zijn oordelen en plagen, weer van ons afgenomen, die wij, door onze zonden en menigvuldige tergingen, waarmee wij Hem steeds getergd hebben, op ons geladen hadden.

(d) O, hoe heeft Zijn genadige hand, ons tot hiertoe nog niet verschoond dat Hij ons nog niet ter verwoesting heeft overgegeven! Hij heeft ons land nu immers haast dertig jaren lang, in een stille en geruste vrede laten leven, daar in die tijd, het schrikkelijk oorlogsvuur, zoveel andere landen en volkeren, de gehele wereld door, zo jammerlijk bedorven en verwoest heeft en dat nog verder blijft doen, te dezen dage. Zijn hand heeft ons nog onlangs, een grote verlossing te weeg gebracht, doordien Hij Frankrijks gevreesde macht, in de tegenwoordige oorlog, zonder ons toedoen, zozeer verbroken en haar schrikkelijke heirlegers, als kaf en stro vernield heeft. En dus ons land, van een allergrootst gevaar, voor ditmaal weer, zo genadig gered en verlost heeft. Want wat zou er van onze staat toch geworden zijn, indien het machtige Frankrijk, onze oude gevreesde vijand, zijn gewelddadige en hoogmoedige voornemens, omtrent het vervallen huis van Oostenrijk, eens had kunnen gelukkig ten uitvoer brengen en zich meester maken van de Spaanse Nederlanden, zoals dit zeker zijn voorname doelwit geweest is. O, dan had hij ons immers in korte jaren, gewis de voet op de nek gezet. Want menselijker wijze, hadden wij zijn vreselijk macht, dan niet kunnen tegenstaan. Maar o, de Heere heeft voor onze behoud gewaakt en ons nog weer tot hiertoe, uit de hand van deze onze grote en trotse vijand en geveinsde vriend verlost, als een vogel uit de strik des vogelvangers.

(e) En eindelijk, hoe blijkt ook niet des Heeren goedgunstigheid tot ons hierin, dat Hij nog heden, zoveel middelen en pogingen laat aanwenden tot onze en het hele lands behoud en bekering! O, hoe groot Nederlands algemeen verval, nu ook toegenomen is, in kerk- en burgerstaat. En hoe zeer wij onze zonden en

goddeloosheden ook al, voor Zijn aangezicht vermenigvuldigd hebben. Hij, de Heere laat nochtans evenwel niet af, ons nog de vrede, de zegen en het leven aan te bieden en de genadige vergeving en verlossing, van alle onze zonden, hoe groot, hoe veel en hoe langdurig die ook zijn mogen. Indien wij heden nog naar Zijn stem horen willen en nog hartelijk gewillig zijn, onze oude zondewegen, af te gaan en te verlaten en ons met een oprecht en waar berouw tot Hem te bekeren. O, wat laat de Heere door Zijn getrouwe dienaren en gezanten, daartoe nog onophoudelijk, dagelijks, in het midden van Nederland arbeiden! Wat worden er zelfs hier in deze plaats, nog veel ernstige predicatiën gedaan. En zoveel andere middelen daartoe aangewend en dat al gedurig en bij aanhoudendheid! O, hoe laat de Heere Nederland, nog alle dagen toeroepen: *bekeert u! bekeert u! want waarom zoudt gij sterven, o huis van Nederland!* Waarom zoudt gij in uw zonden rampzalig omkomen en vergaan? Waarom zou Mijn hand u allen samen, tegelijk verwoesten en verderven?

Och! ziet dan eens de grote genade en barmhartigheid Gods, die nog hangt over geheel Nederland en over ons allen in het bijzonder.

1. Och! of het van onze blinde ogen eens gezien en van ons harteloos volk, eens recht gemerkt mocht worden, eer het de Heere voor ons eens geheel duister zal maken.
2. Och! of wij allen hier eens geheel weg mochten zinken, in een ootmoedige en dankbare erkenning, voor zo grote genade en barmhartigheid Gods, over ons en ons land, dat wij hier, met de profeet David ook eens in een heilige verwondering en aanbidding des harten, voor de Heere mochten uitroepen en belijden: *Gij zijt Uw land gunstig geweest Heere!* Gij hebt er duizend en meer, onverdiende weldaden en genaden, tot op deze dag toe aan bewezen. *O Heere! het is enkel uw goedertierenheid, dat wij niet vernield zijn en dat Uw barmhartigheden over ons, nog geen einde hebben, enz.*
3. Och, of wij ons allen, door Gods genade, met een diepe, hartelijke schaamte en berouw, over onze zonden en onwaarde en die van het ganse land, voor de Heere mochten belijden en bekennen hoe grotelijks wij Hem vertoornd, getergd en versmaad hebben, door onze aanhoudende boosheid en onbekeerlijkheid. En hoe waardig wij en al de inwoners van het land zouden zijn, dat de Heere Zijn gunst en genade, Zijn zegen en bescherming, geheel van ons wegnam. En dat Hij met ons handelde, evenals met alle goddeloze landen en volkeren, die volstandig weigeren te horen, naar de stem des Heeren onzes Gods!
4. Och! mijn lieve vrienden! mochten wij allen nu eens genade hebben, om ons op het diepste voor de Heere onze God, de God der ganse aarde te vernederen!
5. Och! mochten wij tot Zijn grondeloze genade en barmhartigheid, in het zoenbloed van Christus, eens geheel onze toevlucht nemen en Hem oprecht gelovig en ootmoedig smeken, om de genadige vergeving van alle onze en van het land hooggaande zonden en ongerechtigheden. En ook om de Geest der ware bekering! Dat de Heere die in onze harten en in het midden van ons land, nog eens genadig wilde uitstorten! Want anders staat het zeker te verwachten, dat de Heere Zijn gunst en genade eens haastig van ons en van ons land zal wegnemen en ons overgeven zal aan een aller rampzaligst eeuwig verderf.
6. Och! of wij allen ogen hadden, om het te zien!
Wat er verder voor te stellen is, tot het grote werk onzer bekering, wensen wij met de hulpe Gods te doen, in de namiddaguur. Laat ons nu de Heere kort, om Zijn genadige zegen, over dit gesproken woord bidden!, enz.

4. BIDDAGSPREDICATIE LUKAS 19: 41 en 42.

Vers 41. ***En als Hij nabij de Stad kwam en de Stad zag, weende Hij over haar.***

Vers 42. ***Zeggende: Och, of gij ook bekendet, ook nog in deze uwen dag, wat, tot uw vrede dient, maar nu is het verborgen voor uw ogen.***

Het is een spreekwoord, dat onder ons zeer bekend is, als men zegt: *een blind mens, is een arm mens*. Zo immer iets waars gesproken kan worden geliefden, is het dit. Onder alle lichamelijke plagen en bezoeken, weet ik niet, dat er een bedroefder en ellendiger is, dan de blindheid. Laat iemand nog zozeer aan het lichaam bezocht worden met allerlei ziekten, kwalen en ongemakken, het licht is hem nochtans altijd zoet en het is zijn ogen goed, de zon te aanschouwen, volgens Pred. 11: 7. Hij geniet, door het gezicht van zijn ogen nochtans, in het midden van zijn smarten, een ongelofelijke aangenaamheid en verkwikking. Maar is het, dat hem dit, door enig ongelukkig toeval komt te begeven, dan wordt hij, naar het lichaam, de ongelukkigste mens van de wereld. Dan wordt hij in een eeuwige donkerheid en duisternis, zoals als gedompeld en begraven en hij mist de aller-aangenaamste verkwikking die er naar het lichaam, op de wereld te vinden is. Het is daarom, dat God, de Heere, onder de lichamelijke kwalen, daar Hij het volk van Israël, om hun goddeloosheid ook bedreigt te bezoeken, ook de blindheid telt, Deut. 28: 28 daar wij lezen: *de Heere zal u slaan met onzinnigheid en met blindheid, en met verbaasdheid der harten*.

Maar wel voornamelijk is de blindheid, een zeer droevige bezoeking, wanneer die geheel ongeneeslijk is. Als al de werktuigen van het gezicht, ten enenmale onbekwaam en bedorven zijn en er geen de minste hoop overig is, dat zo'n blinde immer het aangename daglicht, weer aanschouwen zal. Dan mag zo een billijk van zichzelf verwachten, dat zijn woning altijd zal wezen in de duisternis en in de akelige donkerheid. En dat hij zijn leeftijd, hier op aarde zal doorbrengen, als een levendige dode. Maar hoe naar, hoe beklaaglijk en droevig ook deze blindheid van het lichaam is, zo is die toch, in genen dele te vergelijken, noch te waarderen, bij de geestelijke blindheid van de ziel, waar ook een onbekeerd zondaar bevangen is. Deze is zoveel droeviger en ongelukkiger, als de ziel waardiger en groter is, dan het nietige lichaam. Op een geestelijke wijze, geheel blind te zijn, naar de ziel; wel ogen te hebben, maar niet te kunnen zien, is de beklaaglijkste en droevigste rampstaat van de gehele wereld. Hoewel die zelfs van de blinde zondaar, hier in de tijd, niet gevoeld, noch gezien wordt. Want, die in het geestelijke naar de ziel, blind is, is ook ten aller uiterste arm en ellendig, evenals wij dat vinden van de lauw Laodiceesche gemeente, Openb. 3: 17, daar van die getuigd wordt, dat ze niet slechts geestelijk, naar de ziel blind waren. Maar ook tegelijk ellendig, jammerlijk, arm en naakt. Maar dit alles is, in zeker opzicht, nog gering en weinig te achten, als het niet voor altijd duurt. Als er hoop is, dat God de Heere, met de algenoegzame ogen zalf, van Zijn Heilige Geest, nog eens die jammerlijke blindheid der ziel, genadig zal komen genezen en wegnemen.

Maar dan is het de aller-ellendigste en beklaaglijkste staat, als deze geestelijke blindheid van de ziel, ten enenmale ongeneeslijk is. Wanneer God een zondaar, aan deze inwendige blindheid des harten, zoals als aan een rechtvaardig oordeel, geheel overgeeft en hem Zelf de ogen, als voor eeuwig toesluit. Zodat zo-een, nooit ziende kan worden. O, dat is het verschrikkelijkste van al Gods oordelen, dat wel hier in dit leven, het minste gevoeld wordt. Maar dat nochtans de aller-zekerste weg is, tot het eeuwig verderf van ziel en lichaam. Dan zijn alle middelen van genezing, omtrent zo'n rampzalige zondaar, geheel tevergeefs. Dan kan nimmer, het minste straaltje, van

Gods liefderijke en zielverkwikkende genade hem beschijnen. Dan moet hij in de aller-rampzaligste duisternis der ziel blijven: hier tijdelijk en hierna eeuwig. Tevergeefs wordt er dan op zulke zondaars gewerkt. Want de genadedeur is voor hen, eindeloos toegesloten. De weg, die naar het leven en de eeuwige gelukzaligheid leidt, is dan geheel voor hun verborgen en daar is voor hen, niet de minste hoop, van enige verlossing. Omdat het aan de zijde Gods, vast besloten is, dat ze in Zijn zalige rust, nimmer zullen ingaan. Maar dat zij, door hun rampzalige blindheid, ten verderve zullen komen.

Om uw aandacht niet langer met dit ons algemeen voorgesprek op te houden, ziet en beschouwt de zaken zelf wat in 't bijzonder in de woorden van onze tekst! Daar is de het, dat wij het levendigste voorbeeld vinden, van een zo aller-rampzaligst oordeel, van geestelijke blindheid des harten, in het boosaardige en hardnekkige Joodse volk, dat door de Heere Jezus zolang en zo overvloedig, tot bekering en tot een recht gezicht, van hun zondige wegen vermaand zijnde en tot op die dag toe, niet hebbende willen zien, en dan eindelijk geheel van Hem, aan het oordeel der geestelijke blindheid werd over gegeven, om nimmer de vrede en het leven na deze te zien. Maar dan eeuwig, in de rampzalige blindheid huns harten, verloren te gaan.

Zo wordt het ons door Lukas verhaald: *en als Hij nabij de stad kwam*, enz. De Evangelist Lukas heeft ons, in het vorige van dit hoofdstuk, een omstandig verhaal gedaan, van de plechtige optocht van de Heere Jezus, naar Jeruzalem, om daar een feestelijke intrede te doen, achtervolgens hetgeen daarvan oudtijds, door de profeten was voorgezegd geworden. Hij verhaalt, dat de Heiland zich door twee van Zijn discipelen, een veulen liet brengen, daar Hij opsteeg en waarop Hij in grote zegepraal reed naar Jeruzalem, wordende de wegen voor Hem, door de Joodse schare, met hun klederen bespreid. Hij ontving van alle kanten niets dan blij geluk en zegenwensen, van de menigte, die Hem omringde. En die Hem, voor *de grote Koning der eer* uitriep. In een zo luisterrijke toestand scheen het, dat de Heere over de grote eerbied van het volk voor Hem, zich had moeten verheugen. Maar in plaats daarvan geschiedde het nu hier geheel anders. Want niet zo spoedig was Hij onder de statelijke geluk- en zegenwensen van het volk, de Olijfberg afgereden en nu bij de stad Jeruzalem gekomen, of ziet de Heiland de stad aanziende, werd met innerlijke bewegingen van droefheid, over haar aangedaan. Zodat Hij zelfs over haar wenende en deze merkwaardige taal sprak: *och! of gij ook bekendet*, enz.

Wat de te verhandelen tekst betreft geliefden, daar moet u geen brede verklaring van verwachten, zoals wij anders gewoon zijn over de woorden van de Schrift te geven. De tijdsgelegenheid eist thans een ander werk van ons. Alleen zullen wij maar trachten de tekst, in haar hoofdzakelijke inhoud voor u open te leggen. Om dan, op de voorafgelegde grondslag onze verdere redevoering, die wij in de Naam des Heeren, tot u zullen spreken, te kunnen bouwen.

Twoe stukken dan worden ons hier, tot onze korte beschouwing opgegeven.

- I. Des Heeren Jezus weemoedig en geheel liefdedragend gedrag, omtrent het Joodse volk en goddeloze stad Jeruzalem, met haar verstokte inwoners, vers 41.
- II. En dan het aller droevigste en rampzaligste oordeel, dat Hij op de tederhartigste wijze over hun, met innerlijke beweging des gemoeds kwam uit te spreken, vers. 42.

I. Wat het eerste betreft, dat beschrijft ons Lukas alzo: *en als Hij nabij de stad kwam.*

De Heere Jezus kwam hier aanrijden op een veulen, komende van Bethfagé, bij Bethanië, volgens het vorige 29 vers en zijnde omringd van een grote schare of menigte volk, die niet slechts takken van bomen, maar ook hun klederen voor Hem, op de grond uitspreidden en zonder ophouden uitriepen: *Hosannah! gezegend is Hij, die komt in de Naam des Heeren*; en meer andere lof- en zegenwensen. En zo in die toestand voortrijdende, trok de Heiland over de Olijfberg, die vlak voor de stad Jeruzalem gelegen was. En die overgetrokken zijnde, bevond Hij zich weldra dicht bij de stad. En zich gesteld hebbende op een plaats, daar Hij die luisterrijke stad, met haar prachtige tempel, heerlijke muren, paleizen en hoge torens, vlak voor zich had liggen, hield de Heiland, naar alle waarschijnlijkheid, een weinig stil, zonder verder te rijden. En daar nu zo, in de tegenwoordigheid van al Zijn discipelen en van de hele menigte van het volk, die Hem met groot gejuich en gezang omringden, was dit het eerste dat Hij deed, dat Hij, volgens het verhaal van Lukas, de stad zag. De Heiland de heerlijke en schone stad Jeruzalem, de koningin van al de steden van Juda, zo niet van de gehele wereld, daar zo vlak in Zijn gezicht, voor zich hebbende, zag die stad aan en vestige zijn ogen op daarop. Maar tot welk einde?

Niet, om zich over haar luisterrijke schoonheid, pracht en heerlijkheid te verwonderen en die hemelhoog te verheffen. Nee, met een zodanig oog, beschouwende de Zaligmaker hier Jeruzalem niet. In het zien op die beroemde stad, had Hij niet zozeer haar schone gebouwen en heerlijke paleien in het oog, als wel haar inwoners en al degenen die door de Gods dienst aan die stad en haar heiligdom verbonden waren. Dezer toestand stelde de Heiland zich hier nu op het levendigste voor ogen en die beschouwende in haar ware toestand, zoals die tegenwoordig was en eerlang zijn zou, verwekte nu in Hem de innigste en teerste beweging van droefheid en medelijden. Zodanig dat de Zaligmaker hier in tegenwoordigheid van de hele schare, die Hem geleidde, Zich niet onthouden kon van tranen te storten en te wenen, zoals Lukas ons dat zo verhaalt. Schrijvende dat Jezus, als Hij nabij de stad gekomen was en die aanzag, wenende.

Dat het wenen en storten van tranen het eigenlijk teken is, van inwendige droefheid en verdriet die het gemoed ergens over gevoelt, is te bekend, om daar breder over te spreken. Het is de menselijke natuur eigen, dat ze zwaar bedroefd zijnde, zich naar buiten ontlast in tranen en geweend. Maar dit wenen dat hier geschiedde, is iets geheel bijzonders en merkwaardigs. Omdat het gedaan werd, van de grote Zaligmaker der uitverkoren wereld, de Heere Jezus. Hem ontmoeten wij hier, over de stad Jeruzalem en haar inwoners, tranen stortende en wenende. Een voorval, dat aan sommigen onder de ouden, zo wonder vreemd en zeldzaam is voorgekomen, dat ze het naar het getuigenis, van de grote Kerkleraar Epifanus, hier in de tekst, hebben uitgeschrapt. Maar ach, dit was een zeer stout gedrag, dat in generlei wijze kan worden toegestemd. Het is opmerkelijk geliefden, dat wij in de hele Bijbel, niet aangetekend vinden, dat de Heere Jezus ooit gelachen, of zeer vrolijk geweest is. Zelfs niet, toen Hij zich op de plechtige bruiloftmaaltijd bevond te Cana in Galiléa, daar het nochtans de rechte tijd geweest was, zo het enigszins in overeenkomst met de waardigheid van Zijn Persoon had kunnen geschieden. Maar dat Hij tranen gestort en geweend heeft, vinden wij in de Evangelische geschiedenissen meer dan eens aangetekend. Sommigen menen daarin te kunnen vinden, dat de Heiland wel, tot zeven bijzondere reizen zou geweend hebben. Andere tellen het maar op vier malen. Maar als wij de Heilige Schrift nauwkeurig willen volgen, dan vinden wij maar drie gelegenheden, uitdrukkelijk gemeld, in die de Zaligmaker in Zijn leven tranen gestort en geweend heeft. De eerste

reis was, over het afsterven van Lazarus, volgens Joh. 11: 35. De tweede reis hier, over Jeruzalem. De derde hangende aan het hout des kruises, volgens wat ons de Apostel Paulus, daarvan aangetekend heeft Hebr. 5: 7.

Wij gaan hier veel dingen voorbij aandachtigen! die wij in het algemeen, over dit wenen van de Zaligmaker, zouden kunnen aanmerken en die, in een andere gelegenheid als deze, haar nauwkeurige overweging wel zouden verdienen. Wij willen ons voor het tegenwoordige nu bijzonder alleen maar bepalen, tot dit wenen van de Heiland in onze tekst. Volgens de kracht van het grondwoord, heeft de Heere Jezus hier over Jeruzalem geweend, met het storten van tranen en het vertonen van andere tekens van grote droefheid, die van de tegenwoordig zijnde menigte, die Hem geleidde en vergezelde klaar konden gezien en gehoord worden. En dat was des te bijzonder, naarmate de uiterlijke gelegenheid der zaken, dat minder van Hem scheen te vorderen. Want Hij bevond zich hier in het midden van een juichende schare, of grote menigte volk, die Hem in volle zegepraal naar Jeruzalem geleidde en die de lucht van rondom, met het geroep van *Hosannah, Hosannah* en ander vreugdegeschal vervulde.

Maar ziet eens! hoe weinig de Zaligmaker zich deze uiterlijke eer en wereldse luister aantrekt! Midden in het grootste vreugdegeschal, ziet men Hem hier geheel, als aan de droefheid overgegeven en voor al het feesthoudende volk, openlijk wenen, zonder Zijn droefheid te kunnen inhouden. Maar waarover weende de Heiland hier nu zo openlijk? Wat was de oorzaak van Zijn smartelijke en bittere droefheid? Was dat over Zichzelf, omdat Hij hier naar Jeruzalem, hoewel in zo'n luisterrijke zegepraal, gevoerd werd, ten einde daar binnen weinige dagen te lijden en te sterven, door de handen van Joden en heidenen?

Nee geliefden, deze was de oorzaak van 's Heilands droefheid niet. Tot dit lijden was Hij wel getroost en gewillig, om dat voor Zijn uitverkoren volk te ondergaan. Maar Zijn bittere droefheid, overkwam Hem hier van een geheel andere kant. Volgens Lukas wenende Hij zo over de stad Jeruzalem, die Hij hier nu voor zich beschouwende. Want zo schrijft hij: *als Hij de stad zag, wenende Hij over haar*.

Niet zozeer over de stad zelf, als wel over haar inwoners en over het gehele Joodse volk, dat met en door die stad verbeeld werd. Deze beschouwde de Heere Jezus hier, in haar aller-ongelukkigste en rampzaligste toestand, waarin die inwoners in die tijd waren en verder eerlang stonden te komen. Hij wist onder wat een verschrikkelijk oordeel van onbekeerlijkheid, goddeloosheid en verharding ze lagen. Hoe de maat van hun gruwelen haast geheel vervuld zou zijn. Hoe ze Hem, die tot hun zaligheid en verlossing hier op de wereld gekomen was, zo smadelijk hadden verworpen en al Zijn vermaningen, leringen en wonderwerken, geheel hadden in de wind geslagen. Ja, hoe ze nu in korte dagen, Hem op de snoodste en wreedste wijze, daar te Jeruzalem, zouden ombrengen en doen kruisigen.

Dit beschouwende de Heiland op dit ogenblik. Dit kwam Hem, op het gezicht van de stad, aller-levendigst voor ogen. Daarbij ging Zijn aanmerking hier ook over het aller-verschrikkelijkste en rampzaligste oordeel, dat nu in korte tijd, over Jeruzalems snode inwoners, stad en tempel, ja, over het gehele volk komen zou. Hoe maar een klein overblijfsel, naar de verkiezing der genade uitgezonderd, wat Hij nog onder dat volk had, het overige gezamenlijk, naar de ziel voor eeuwig ongelukkig zou zijn. Omdat ze Hem, het enige Middel der zaligheid verworpen hebbende, er geen ander middel voor hen meer overbleef om behouden te kunnen worden. Ja, hoe in het tijdelijke, ook het aller-vreselijkste oordeel over hen, vast besloten was. Hoe die schone stad Jeruzalem, met haar grote tempel en alle haar heerlijke paleizen en gebouwen, in korte jaren, door de Romeinen geheel en al zou verwoest worden. Zodat de één steen op de andere zou blijven. Hoe in die verwoesting, duizenden Joden, van allerlei ouderdom en kunne,

door het vuur, het zwaard, de honger en andere vreselijk ellenden, op het verschrikkelijkste zouden omkomen. En hoe het overgeblevene volk dan, veel eeuwen lang, van God zou verstoten en verlaten worden. Zodat ze hier op de wereld, als de rampzaligste ballingen zouden omzwerven zonder God, zonder Christus en zonder enige hoop van zaligheid. ziet dit alles en nog meer, dat wij zouden kunnen opnoemen, kwam hier de Heere Jezus, op het levendigste voor ogen, terwijl Hij hier, van zo nabij, de stad aanzag en beschouwde. En dat maakte in Hem een zo grote beweging en ontroering, dat Hij zich niet onthouden kon openlijk, voor de hele menigte die Hem omringde, tranen te storten en de beklaaglijke toestand, van de stad Jeruzalem en die van het gehele Joodse volk, dat door die stad verbeeld werd, bitter te bewenen. En zo bleek hier dan nu klaar uit:

(1) Dat de Heere Jezus, een ware menselijke natuur bezat, die aan gelijke natuurlijke bewegingen, als alle andere mensen onderhevig was. Waarom Hij dan ook, van de Apostel Paulus, duidelijk genoemd wordt, *een Hogepriester der gelovigen die kan medelijden hebben, met hun zwakheden en die in alle dingen, zoals als zij, is verzocht geweest, maar zonder zonde*. Heb. 4: 15.

(2) Aan de andere kant, bleek hier niet minder, de tere liefde van de Heere Jezus, voor het menselijk geslacht en zelfs voor Zijn bitterste vijanden. Want, wat kan er liefderijker teken van Hem geschieden, dan dat Hij hier, door een innig medelijden, over de rampzalige staat van het Joodse volk, dermate aangedaan wordt, dat Hem de brakke tranen daar over uit Zijn gezegende ogen vlieten, zoals beken. Zozeer ging Hem het oordeel en verderf van dat volk ter harte!

Iemand zal mogelijk denken: wel, indien de Heiland werkelijk zodanig, over het ongeluk van Jeruzalem en het Joodse volk bewogen was, waarom Hij dit dan niet heeft voorgekomen, door aan hen Zijn Geest der genade en der bekering te schenken? Maar zo iemand moet weten dat, zelfs in de raad van de drie-enige God, reeds van eeuwigheid anders besloten lag. En dat de Heere Jezus daarin, volkomen heeft moeten en willen berusten. Maar dat Hij nochtans als mens, der Joden ongelukkige staat betreurd heeft, omdat het verderf uit hun was en ze zich dit oordeel moedwillig hadden op de hals gehaald en dat hun staat ook werkelijk, ten hoogste te betreuren was en alle medelijden verdiende. Zodat het dan geenszins tegen elkaar strijdt, dat de Heere Jezus, als Mens, de rampzalige staat van een zondaar beweent en nochtans, voor zover Hij God is, die zondaar Zijn genade weigert. Omdat Hij geenszins verplicht is, hem die genade te geven en naar Zijn hoogste Goddelijke wijsheid en vrijmacht, dat ook niet belijft te doen, als bevindende Zich, in het verderf van die zondaars, meer verheerlijkt. Zodat, de Zaligmaker weent hier als Mens over Jeruzalem en het gehele Joodse volk, voorziende het rampzalig verderf dat over hen komen zou.

Maar Hij voldeed zich niet, met slechts tranen te storten en te wenen. Maar hoort! wat een weemoedige en hartbrekende taal, Hij ook verder al wenende, over Jeruzalem en het Joodse volk uitspreekt! Het is: *och! of gij ook bekendet, ook nog in deze uwen dag, enz.*

Niet zo ras, had de grote Heiland en Zaligmaker der uitverkoren wereld hier, op het gezicht van de stad Jeruzalem bitter begonnen te wenen, of ziet opdat Zijn discipelen en de hele schare, die Hem omringde en al juichende vergezelde, van de war beweegreden van deze Zijn grote en smartelijke droefheid, niet zouden onkundig zijn, openbaarde de Heiland die nu hier aan hen, wanneer Hij Zijn ogen, op de stad Jeruzalem houdende, haar al wenende dus aansprak: *och! of gij ook bekende, enz.*

Hetgeen de Heere Jezus hier van Jeruzalem, of liever, van het gehele Joodse volk

afvordert en hartelijk wenste, dat nog heden, op deze dag, bij hun mocht kunnen gevonden worden was, *dat ze mochten bekennen, wat tot hun vrede dient.*

Door de vrede van Jeruzalem en het Joodse volk, verstaat de Heiland hier in het algemeen niet anders, dan hun tijdelijk en eeuwig welzijn, of behoud. Want het is zeer algemeen in de Heilige Schrift, dat allerlei heil, zegen en welvaart, van ziel en lichaam, beide tijdelijk en eeuwig, onder het enkele en uiterlijke woord van *vrede* wordt voorgesteld. Zoals als Psalm 29: 11, daar gezongen wordt: *de Heere zal Zijn volk zegenen, met vrede.* Dat is, met allerlei geestelijke en lichamelijke voorspoed. Op die wijze moet het woord *vrede* hier, in onze tekst, nu ook genomen worden. De Heere Jezus verstaat er door:

(1) De tijdelijke vrede, voorspoed en welvaren, van Jeruzalem en het Joodse volk, waardoor ze een gelukkig volk konden zijn, alleszins van de Heere gezegend worden en met menigerlei heil en vrede bekroond.

(2) Maar wel voornamelijk, verstaat de Heiland hier, door deze vrede, de geestelijke vrede van het Joodse volk en hun verzoening met God in Zijn bloed. In een woord, hun eeuwig heil en gelukzaligheid, die ze hadden te wachten gehad, als ze zich van hun goddeloosheid bekeerd en Hem, door het geloof, voor hun Christus en Zaligmaker, hadden omhelsd en aangenomen. Van deze aller-kostelijkste en gelukzaligste vrede, wenst de Zaligmaker hier geheel ernstig, *dat toch Jeruzalem en het Joodse volk, mochten bekennen, ook nog op deze hun dag, wat daartoe diende.* Door wat dat, tot hun vrede dient, verstaat de Heiland hier deze vier dingen.

1. Een recht gezicht en bekentenis, van hun zonden, goddeloosheid, van het verderf en het zware oordeel Gods, dat hun deswege genakende was.
2. Een hartelijke droefheid, vreze, verlegenheid en verslagenheid daarover. En een diepe vernedering en verootmoediging voor God, wien zij, door hun zonden zo vertoornd hadden.
3. Een oprecht en waar geloof, waardoor ze geheel uit zichzelf mochten gaan, tot Gods genade, en tot Hem, hun Verlosser en Zaligmaker, hun toevlucht mochten nemen.
4. Eindelijk een ware en ongeveinsde bekering, waardoor ze hun zondige wegen geheel mochten verlaten. ziet deze dingen waren het, en wel deze alleen, die tot Jeruzalems vrede dienden. En daarom wenst de Heere Jezus hier nu, dat ze deze dingen, die zo tot hun vrede dienden, toch nog mochten bekennen. Dat is, dat ze in dezen nog eens mochten krijgen, verlichte ogen des verstands, een recht zien en erkennen, die weg en middelen hun dienstig waren, om een tijdelijk en eeuwig verderf, naar lichaam en ziel, intijds te ontvlieden en naar die beide, tot vrede en gelukzaligheid te geraken. Dat ze hierin nog eens ogen mochten ontvangen om te zien en oren om te horen. Dat hen dus het middel ter zaligheid en behoud, zijnde geloof en bekering, nog eens recht mochten bekend gemaakt worden. Zodat ze dat middel, dadelijk mochten kunnen omhelzen en in deze dag en ure, van genade en zaligheid, nog eens in Hem mochten kunnen geloven en zich van hen zondige wegen tot God bekeren.

Zie, dat wenst de Heiland hier, dat nog eens omtrent Jeruzalem en het Joodse volk mocht geschieden *en dat nog heden, op deze hen dag.* Want zo zegt Hij: och! of gij ook bekende, enz. ook nog in deze uw dag, enz. Door deze dag, die de Zaligmaker *Jeruzalems dag* noemt, of de dag van het Joodse volk, verstaat Hij onzes oordeels, bijzonder deze dag, op welken Hij thans sprak en die een doorluchtige dag was, omdat Hij op die dag Zijn plechtige intrede binnen Jeruzalem stond te doen en zich aan het

volk, als de grote Zaligmaker openbaarde en te vertonen. En zo was die dag dan terecht, de dag van het Joodse volk, omdat het voor hen nog was, als een dag van zaligheid en bekering, in die Gods genade, hen nog uiterlijk werd aangekondigd en ze nog door de Heere Jezus zelf, tot geloof en bekering werden geroepen. Op deze dag dan, wenst Hij hier nu, met innerlijke bewegingen van medelijden en barmhartigheid, dat ze toch nog eens, op een rechte wijze mochten weten en bekennen, wat tot hen tijdelijke en eeuwige vrede diende, zeggende: *och! Of gij ook bekendet!* enz. Als wilde Hij zeggen: "O, inwoners van Jeruzalem en gij gehele Joodse volk! Ik ben met innerlijk medelijden, over uw rampzalige en geheel ongelukkige toestand aangedaan. Ik zie uw tijdelijk en eeuwig verderf, onvermijdelijk voor handen. Och! of gij toch, naar Mijn vermaningen gehoord had, die Ik zo ernstig en met zoveel liefde aan u gedaan heb! Och! of gij nog maar naar Mij hoorde! dat gij nog eens wist en kon bekennen, wat tot uw vrede, tot uw tijdelijk en eeuwig welzijn diende! Dat gij nog in deze dag eens ogen kon krijgen om te zien en oren om te horen. Dat uw onbekeerlijkheid maar eens kon ophouden en gij Mij heden, op deze dag, nog eens voor uw Zaligmaker kon erkennen en door het geloof aannemen en omhelzen! O, dan zoudt gij nog behouden kunnen worden! Gij zoudt dan nog vrede met Mij kunnen maken en tijdelijk en eeuwig gelukkig kunnen zijn."

II. Maar helaas geliefden, welk groot medelijden en beweging de Heere Jezus ook met Jeruzalem en het Joodse volk had; hoezeer Hij, als Mens, ook hen vrede en behoud wenste en begeerde. Ja, hoewel Hem hen rampzalige blindheid, zelfs gehele beken van tranen uit de ogen perste. - Het was alles tevergeefs. De zaken waren te ver gekomen, om hersteld en geholpen te kunnen worden. Hoort! welk een droevig en aller-verschrikkelijkst oordeel, de Heiland hier verder over hen uitspreekt: ***maar nu, zegt Hij, is het verborgen voor uw ogen.***

Deze woorden behelzen in zich een aanwijzing, van de geheel bedroefde en rampzalige staat van het Joodse volk, voor welks ogen thans, het middel van genade, vrede en zaligheid, door een rechtvaardig oordeel Gods, ten enenmale bedekt en verborgen was.

Het is zo geliefden, dat de Goddelijke genade, in het uitwendig roepen van zondaars tot bekering, haar bepaalde tijd heeft, dat ze duurt. Wanneer het gebeurt dat een zondaar, die tijd van genade laat voorbijgaan, zonder 's Heeren roepende stem gehoord en zich op die bekeerd, van zijn zondige wegen zich afgewend te hebben, dan komt God eindelijk, en brengt over deze hardnekkige en onbekeerlijke zondaars, het rampzalig oordeel van geestelijke verblindheid en verharding des harten. Dan geeft Hij hen geheel over aan zichzelf en de onbekeerlijkheid en neemt Hij het middel der genade, dat ze tot dusver, hardnekkig versmaad en verworpen hebben, voor altijd van hen ogen weg. En dat is dan de zekere weg, tot zodanige zondaren eeuwig verderf. Dan worden hen ogen voor eeuwig, zoals als toegesloten. Zodat ze na dezen, wel ogen hebben, maar niet kunnen zien, enz.

Zie, dit is het rampzalig oordeel, dat de Heere, in Zijn rechtvaardige toorn, laat komen over zondaars, die lang genoeg, Zijn genade veracht en versmaad hebben en die geweigerd hebben Hem te zoeken, wanneer Hij voor hen te vinden en Hem aan te roepen, wanneer Hij nabij was. En op die wijze had de Heere met Jeruzalem en het Joodse volk, nu ook gehandeld; deze had Hij op allerlei wijzen, een lange tijd geroepen tot bekering en als het laatste middel, Zijn Zoon zelf, tot hen gezonden. Maar omdat ze allen Zijn raad nu schaamteloos hadden verworpen en de aangeboden genade, geheel met voeten getreden en veracht hadden, had de Heere het grootste

gedeelte, van dat hardnekkige en onbekeerlijk volk, aan het oordeel van geestelijke blindheid en verharding overgegeven en de deur van Zijn genade, voor eeuwig voor hen gesloten. En dat is het dat de Zaligmaker hier met deze woorden: *maar nu is het verborgen voor uw ogen*, enz., wil te kennen geven. Zodat Zijn mening dan is: "O, Joodse volk! en gij, inwoners van Jeruzalem! wat waart gij gelukkig, indien gij, zelfs nog op deze dag, eens kon bekennen, wat tot uw vrede dient! Och! of uw ogen nog eens geopend werden en dat gij nog heden eens recht mocht zien en bekennen, wat er werkelijk dient en strekt, tot uw vrede en eeuwige behoud! Maar helaas, dat ziet u nu niet. Dat is nu nog geheel, voor u verborgen! Gij juicht, gij zingt, gij verheugt u; gij leeft in alle weelde en vergenoeging. Maar helaas, gij ziet uw aller-rampzaligste staat niet, welk een onbekeerlijk en aller-goddeloost volk gij zijt en welk een schrikkelijk, tijdelijk en eeuwig oordeel gij te wachten hebt. Dat alles is nu geheel verborgen, voor uw ogen! Gij hebt wel ogen, o Jeruzalem! maar gij, ziet niet. Wel oren maar niet om te horen, enz."

En zo gaat het doorgaans, met verstokte en onbekeerde zondaars, daar God Zijn hand en genade van aftrekt.

Ziedaar geliefden, zo was het gesteld en gelegen met de stad Jeruzalem en het Joodse volk, in de tijd dat onze Zaligmaker hier op aarde verkeerde. Zo naar, zo beklaglijk en bewenend was hen staat, dat ook de Zoon van God moest komen van de hemel om die met hete tranen te beschreien. En waar kwam dit alles toch anders vandaan, dan alleen van de zonde? O, de zonde en het verlaten van God en Zijn dienst, maakten dit volk zo deerniswaardig en ten aller-uiteerste ellendig en bracht hen nu tot aan de poorten van hen tijdelijk en eeuwig verderf, dat haast stond te komen.

Toepassing

Laat ons nu van het Joodse volk afscheidende, ons ook eens met goede aandacht gaan begeven, tot een ernstige overweging en beschouwening van onze eigen staat en hoe het met ons Nederlands volk nu, in deze tijd gelegen is. O, of wij eens ogen ontvingen van de Heere, om ons eigen zelf en ons land en volk in het algemeen, recht en naar waarheid, zoals het is, te kunnen bezien! Gewis, zo de Heere Jezus nu nog naar Zijn mensheid, op de aarde verkeerde, Hij zou niet minder wenen en tranen storten over Nederland, dan Hij deed over Jeruzalem. Hij zou ook luide en met grote kracht en beweging tot ons roepen: *o Nederlands volk en inwoners! Och of gij nog wist, nog heden, op deze dag, wat tot uw vrede dient*, enz. Wie heeft er ogen ontvangen, die niet Zie, hoe geheel beschreiens en beklagenswaardig, het er in deze tijd uitziet met ons en onze Staat? Wie kan een ernstig aanschouwer zijn van Nederland, zonder met de Zaligmaker te wenen en tranen te storten?

Onze Staat geliefden, is alleszins deernis- en beschreienswaardig, wegens het naar verval en de schrikkelijke verdorvenheid, van Nederlands volk in deze tijd. O, dat kan met geen woorden recht uitgedrukt worden, hoezeer en hoe ver wij, van God de Heere, zijn afgeweken. En hoe onze zonden zijn vermenigvuldigd, tot aan de hemel. Daar was een groot boek over te schrijven, om aan te wijzen en klaar te ontdekken, het jammerlijk verval van ons Nederlands Christendom. Op ons past alleszins dat scherpe woord des Heeren Jesaja 1: 4, *Wee den zondigen volke! het volk van zware ongerechtigheid, het zaad der boosdoeners, de verdervenden kinderen! Ze hebben de Heere verlaten. Ze hebben de Heilige Israëls gelasterd! Ze hebben zich vervreemd, wijkende achterwaarts*. Waar wij hier onze ogen slaan of heenwenden, wij ontmoeten

anders niet dan zonden, goddeloosheid, geesteloosheid en verachting van God en Zijn heilige dienst. En dat overal, in alle staten van mensen, geen uitgezonderd! Overheden, leraren, particulieren, o, allen zijn en staan ze hier al even schuldig voor God! Allen hebben ze hen weg, in deze tijd, grotelijks voor het aangezicht des Heeren verdorven.

1. Zien wij op onze Overheden, op de vaderen onzes lands, die de Heere in hoogheid over ons gesteld heeft en door welker hand Hij ons belooft te regeren. O, wat is hier niet een stof om te schreien en te wenen en een bitter beklag in te brengen tegen hun, aan die wij nochtans, naast God, alle eerbied en gehoorzaamheid schuldig zijn! Wat was hier niet al te zeggen, als wij eens naar waarheid zouden openleggen, hoe het persoonlijk, met de Overheden van het land, doorgaans gesteld is! Hoe weinig ware Godzaligheid, ernst en ijver voor de dienst van God, er bij de meeste Overheden gevonden wordt. Daar ze nochtans allen, in hun personen, bijzondere voorbeelden, in alle ware Godsvrucht, voor het volk moesten zijn. En voor alle andere, hun huizen moesten reformeren en die zuiveren, van alle ongodsdienstigheid. Weelde, darterheid, hovaardij en van alles wat strijdig is, met de heilige staat van een recht christelijk leven! O, wat een naar en rampzalig verval in Godzaligheid is er toch in deze tijd, bij de groten van het land! Hoe zijn ze toch van achter de Heere afgekeerd en hebben Zijn vreze verlaten! Gewis, het is wat zeldzaams in deze tijd bij hoge, aanzienlijke lieden, was vroomheid en Godzaligheid te vinden! Wel mag er van gezegd worden, zoals een algemeen Latijns spreekwoord luidt en in onze taal overgezet zegt: hij begeve zich *uit* de hoven, der grote heren, die God wil vrezen. Hier vandaan komt het geliefden, dat onze Overheden zo weinig ijveren en hen hoge macht zo weinig aanleggen, om de dienst en de eer Gods te handhaven en Nederland te zuiveren, van zoveel schrikkelijke zonden en heersende goddeloosheden, als daar nu allerwegen, openbaar in zwang gaan.

- (1) Men laat toe en duldt dat schrikkelijke sabbatschenden, overal in Nederland. Dat heilloos ontheiligen van de dag des Heeren, op duizenderlei wijzen; ieder goddeloos mens mag hier, zonder enige straf of boete, de sabbat zoveel schenden en ontheiligen als hij wil. Onze Overheden zien het aan helaas, en laten het volk daarin begaan, zonder hen met ernst, in hen vuile zonden te stuiten.
- (2) Men ijvert niet met alle ernst en macht, om de bestaande plakaten, tegen de schrikkelijke zonden van vloeken, zweren, valse eden, lasteren en spotten met Gods Woord enz, ten uitvoer te leggen, waardoor al die gruwelijke zonden, tot de hoogste ontering, van de Heilige Naam van God, dan nu zo openlijk en ongestraft, overal in zwang gaan.
- (3) Ook wordt er geen behoorlijke zorg gedragen, tegen die heilloze boosheden en gruwelen van hoererijen, overspelen en allerlei ontuchtigheden en onreinheden, die er in deze tijd, hier te lande zo schrikkelijk in zwang gaan, onder groten en kleinen. Er wordt geen ernst genoeg aangewend, om alle zulke Godtergende zonden te ontdekken en ze als afschrik zonder aanzien van personen te straffen. Om alle bordelen, hoerhuizen en zoveel onnutte kroegen en herbergen, die niet anders dienen, dan tot ontuchtigheden, spelen, dobbelen, zuipen, brassen, vloeken, zweren, vechten en smijten enz., overal in het land uit te roeien.
- (4) Ook duldt men, dat jaarlijks, in alle steden en dorpen, het gehele land door, die goddeloze kermessen en bachusfeesten gehouden worden. En dat alle ongebondenheden en verfoeilijke darterheden, dan vrij uit, van de gehele wereld, losbandig gepleegd worden, tot een gruwelijke terging, van de Allerhoogste God, wat nochtans onze Overheden, met Gods zegen, zeer gemakkelijk, zouden kunnen weren en verbieden, indien ze maar de macht hen van God verleend, daartoe trouw

wilden te werk stellen. Daar komt bij, dat men in veel plaatsen, ook openlijk toelaat, allerlei ijdele en zondige spelen: koorddansers, goochelaars, komedianten, enz. Ja, dat in sommige steden, publieke schouwburgen gehouden worden, onder protectie van de Overheden, daar niet anders, dan zondige ijdelheid, in het openbaar gepleegd en vertoond wordt. En daar groot en klein, met statie samen vloeit, evenals in de kerk; niettegenstaande, het zondige en snode, van al zulke spelen, zo overvloedig door getrouwe leraars en kerkenraden, menigmaal aangetoond is. En waar was er een einde aan, als wij al het zondige en verkeerde, wat de Regenten van ons land aanhangt, van stuk tot stuk, zoals het behoorde, zouden aanhalen en voor het aangezicht van de Allerhoogste Gods belijden? De weinige zaken, die wij genoemd hebben, mogen ons klaar genoeg doen zien, hoeveel stof hier is, voor een Godvruchtig gemoed, om met de Zaligmaker over ons Nederlands Jeruzalem, bitter te schreien en te wenen.

2. Gaan wij van de Overheden eens af, tot de leraars en predikanten van Nederland en tot alle kerkelijke personen. O, daar zal voor ons niet minder, maar nog veel meer, te betreuren en te bewenen zijn.

Wat onze predikanten en leraars betreft, denkt niet geliefden, als ik dezer zonden en ongerechtigheden aanhaal, dat ik dan hier mezelf enigszins zou willen uitsluiten, als stonde het met mij beter, dan met andere. O nee, geenszins! Ik zou het mijn zalig voorrecht achten, indien ik mij heden eens mocht zien, als de aller-schuldigst van al de leraars van het land en dat ik mij op deze dag, over mijn onnoemelijke zonden, zwakheden, verzuimen en verkeerdheden, eens in ware ootmoed, voor de Allerhoogste God, der gehele aarde, mocht vernederen. De Heere kent en oordeelt mijn gemoed, dat ik in dezen, oprecht tot u spreek. Was er ooit een tijd, waarin men jammerlijke klachten moest opheffen, over de staat der publieke leraren onder ons en over hen diepe verdorvenheid, verval, geesteloosheid, lauwheid en onheiligheid. Het is gewis onze tegenwoordige tijd, die wij nu beleven.

(1) O, wat worden er tegenwoordig weinig ijverige, Godzalige, hemelsgezinde en recht Christelijke leraars, hier in Nederland gevonden! Hoe mag men tegenwoordig op ons, predikanten, niet wel toepassen, dat droevige klaaglied van de koning David Psalm 12: 2, *behoudt o Heere! want de goedertierene ontbreekt. Want de getrouwen zijn weinigen geworden, onder de mensen kinderen.*

(2) Als men de leraars van Nederland maar eens recht naar waarheid beziet o, hoe ijdel, wereldsgezind en ongodsdienstig zijn ze doorgaans! Wat een wereldse pracht, grootheid, hovaardij en ijdelheid, blinkt toch uit in al hen doen! In hun klederen, in hun huizen en huisraad; in hun vrouw en kinderen. Hoe zijn ze niet, in allen deze geheel gelijkvormig, aan de kinderen dezer wereld! Hoe ijdel en los is toch hun omgang en verkering! Wat opwekking tot Godzaligheid en ware stichting, kan men toch in deze tijd van de meeste predikanten, in de dagelijkse omgang ontvangen? Zodat het als tot een spreekwoord nu geworden is, onder de mensen, dat, als men van de predikanten gesticht wil worden men ze maar half zien moet, namelijk, op de Predikstoel. O, droevige en schandelijke zaak!

(3) Bezie men ook eens recht der meesten predikdienst. O, wat is die niet jammerlijk ellendig en geesteloos! Wat zijn de leraars van Nederland, doorgaans niet slap, ernst- en ijverloos, in het ter harte nemen, van Gods eer en der mensen zaligheid! De grootste en wezenlijkste waarheden en plichten, worden van velen, op de predikstoel, zo flauw, oneerbiedig en sleurachtig, voorgesteld en behandeld, alsof ze zelf niet geloofden, wat ze andere prediken. Wat hoort men niet al veel dorre, magere en geesteloze predicatiën hier te lande, daar het volk niet het minste

door ontdekt, geroerd noch bewogen wordt. O, onze leraars zijn niet zoals de heilige Paulus, in barensnood en arbeiden niet, met alle macht en ijver, om mensen voor Christus te winnen en onsterfelijke zielen, uit het vuur der hel te rukken. De zonden en goddeloosheden worden niet, met rechte ernst bestraft. De valse droggronden en hartsbedriegerijen der mensen, worden niet naar behoren ontdekt; dood en eeuwigheid, zaligheid en verdoemenis, worden niet met kracht, op der mensen harten gedrukt. De Geest des onderscheids schijnt als geweken te zijn. Men tast de stille mondbelijder, de bedrieglijke naam-Christen, de valse en geveinsde huichelaar, met het zwaard des Geestes, niet genoeg in het hart. Men dient de arme, verlegen en bekommerde zielen, de rechte gronden van vertroosting niet toe; men wijst ze niet zuiver en ernstig genoeg, tot de Heere Jezus en tot de heilige leer des geloofs en der vrije genade. O, wat is er in onze Leraren toch een grote onwetenschap, blindheid, geesteloosheid, onervarenheid in de waarheden en in de wegen Gods die Hij houdt in het zaligen van Zijn volk. Dit kan met geen tranen genoeg beschreid worden. Wij zijn die mannen, die het gezicht der ogen hebben, maar helaas, wat zijn wij nog jammerlijk blind!

(4) Beschouwen wij eens de andere stukken en deden van de heiligen dienst. Och! wat staat het daar, in deze toch ook ten hoogste droevig en ellendig voor. Want gelijk het een is, zo is ook het andere. De geesteloosheid breidt zich algemeen, over alles uit.

(a) Wat worden de Goddelijke Sacramenten van Doop en Avondmaal, niet schandelijk los bediend! Wat rammelen velen dat formulier des Doops daarheen, als ze het lezen! Hoe geesteloos, ernsteloos en oneerbiedig, gaat het er niet toe! Wat wordt er weinig acht genomen op de Heilige Sacramenten! Hoe bedient men ze aan allerlei onboetvaardige, ijdele en wereldsgezinde mensen, zonder een ernstig onderzoek, toezien en wachthouding te doen! Ach! hoe schrikkelijk wordt God daardoor niet vertoornd en Zijn heilige Naam onteerd!

(b) Wat gaat het er doorgaans, ook niet slordig, verzuimachtig, ernsteloos en sleurachtig toe, in de huisbezoeken, in catechisaties, in het zieken bezoeken, in het particulier vermanen en behandelen van de mensen; in het opzicht houden over de gemeente, in het oefenen van de kerkdiscipline, in het getrouw voorstaan en beschermen, van het kerkrecht, in het aannemen van ledematen, kerkenraadsvergaderingen, classen en Synoden. O, mijn Toehoorders! die al deze dingen, in deze tijd, met een recht oog mag bezien, die moet er van zeggen, zoals er staat Jeremia 9: 1, 2, *Och dat mijn hoofd water ware en mijn oog een springader van tranen, zo zou ik dag en nacht bewenen, de verslagenen der dochter mijns volks. Och! dat ik in de woestijn een herberg der wandelaars had! Zo zou ik mijn volk verlaten en van hen trekken. Want ze zijn alle overspelers, een trouweloze hoop.*

3. Bezien wij ook eens, de andere kerkelijke personen, als daar zijn:

(1) De Ouderlingen van de gemeenten; met deze is het al niet beter, gesteld, dan met de leraars. Wij hebben laatst van het ambt van ouderlingschap, voor de gemeente met opzet gehandeld en gezien, wat er tot een trouwe bediening, van dat heilig en Goddelijk ambt al behoort. Maar helaas, waar vindt men zulke bekwame, Godzalige, naarstige en ijverige ouderlingen, hier in Nederland? O, wat is het verval in dezen, onder ons ook niet groot! Hoe moet men niet al weer, met bittere tranen dat bewenen! En van verre de grootste hoop onzer kerkelijke ouderlingen uitroepen: zijn dat die mannen, die de Heilige Geest, tot Opzieners gesteld heeft, over de gemeente, die Christus met Zijn bloed verkregen heeft? Zijn deze, die voorbeelden der kudde, de huis verzorgers Gods? Zijn deze gekomen, in de plaats der Apostelen en eerste

ouderlingen, die mannen waren, vol des Heiligen Geestes en des geloofs? O, nare vertoningen, in Nederlands kerk!

(2) Wat onze Diakenen betreft, daar staat het immers al even droevig en ellendig mee. Hoedanigen deze moeten zijn, zullen ze hun Goddelijk ambt, met goede stichting, in de gemeente des Heeren kunnen waarnemen, wijst de Heilige Schrift ons aan, Hand. 6: 3, daar de Apostelen, wanneer ze allereerst, de Diakenen verordeneerden, de discipelen zó vermaanden: *ziet dan om broeders! naar zeven mannen uit u, die goede getuigenis hebben, vol des Heiligen Geestes en der wijsheid, die wij mogen stellen, over deze nodige zaak.* Maar helaas, waar vindt men nu ter tijd zulke Diakenen onder ons? Hoe zijn de meeste Diakenen, hier te lande, een deel ijdele en wereldsgezinde mensen, zonder Geest, zonder wijsheid en zonder Godzaligheid, die het heilig ambt niet anders bedienen, dan slechts als burgerlijke armmeesters.

(a) Ze gaan de arme, ellendige, gebrekkige en zieke mensen, de weduwen en wezen, aan hen opzicht en bezorging toebetrouwd, weinig aan hen huizen bezoeken.

(b) Ze maken geen werk, om de armen die ze verzorgen, van nabij, onder hen oog te houden en dragen geen vaderlijk opzicht over hen en over hen staat, leven en wandel. Ze zoeken ze niet, met alle ernst steeds te leren, te vermanen en op te wekken, tot een Godzalig leven, tot een ernstige waarneming, van de openbare Godsdienst, enz. Ze dragen geen zorg, om ze te bestraffen en van hen zondige wandel en grove verzuimen af te brengen. Ze zorgen maar alleen voor de lichamen en niet voor de zielen van de arme mensen.

(c) Ze arbeiden ook niet om de arme kinderen, in de ware kennis en in de vreze Gods op te voeden. Om de ellendigen en bedroefden, uit Gods Woord te troosten, hen ziels- en lichaamsnoden naarstig te onderzoeken. En om voor de vrome en begenadigde armen, als zijnde Gods geliefde kinderen, een bijzondere zorg en vlijt te dragen. O, wie dit alles recht inzielt kan zich al weer onthouden, zo'n groot en zwaar verval, met hete tranen te bewenen?

Nu, ziedaar geliefden, zo is het in deze onze dagen gesteld, met de voornaamste personen; met de hoofden en voorgangers van het volk, in de Politie en in de Kerkenstaat. Zo zienk is dit gehele hoofd, wereldlijk en geestelijk! O, wat moet het er dan ook niet geheel ellendig, bedorven, ziek en zwak, met het lichaam van het volk uitzien! Wie is in staat, om hier een rechte beschrijving te geven van het schrikkelijk verval en de ellendige verdorvenheid, van Nederlands volk, in deze nare en geesteloze tijd, die wij nu beleven? Het is als een lichaam, dat geheel vol wonden, striemen en etterbuilen is, daar bijna niets goeds, niets heels, noch gezonds aan gevonden wordt. Zodat men nauwelijks weet, waar het te vatten of aan te tasten, om het te behandelen en naar haar plagen onderzoek te doen. En nochtans, wij mogen hier niet zwijgen. Want dit is de dag, op welke de Heere nog luide roept, tot Zijn knechten, Jes, 58: 1: *roept uit de keel en houdt niet in! verheft uw stem als een bazuin en verkondig Mijn volk hen overtreding en de huize Jakobs hen zonden.*

's Lands Overheden hebben, naar Gods Heilig Woord, bevolen, dat wij allen op deze dag, een oprechte belijdenis van onze en de zonden van het hele land voor God de Heere zullen doen, met ware boete en berouw. Zo moeten dan nu, al de zonden van Nederland, ook openlijk en zonder verschooning genoemd en daar, voor het aangezicht Gods, van ons neergelegd worden.. Daarin mag niet geveinsd, noch gezwegen worden.

4. Keren wij ons dan nu eerst eens tot het beste volk, hier in Nederland. Tot de

weinige was vromen en Godzaligen, die er onder ons nog overgebleven zijn! Want gewis, zulke zijn er ook nog, door Gods oneindige, genade en goedertierenheid. Ons land zou tot deze dag toe niet staande gebleven zijn, als er deze niet waren. Want het is hier met ons, zoals er staat, Jesaja I: 9, *zo niet de Heere der heirscharen, ons nog een weinig overblijfsel had gelaten, als Sodom zouden wij geworden zijn. Wij zouden Gomorra gelijk zijn geworden.* Maar ach! hoe geheel naar en droevig is het, in deze tijd, niet gesteld met het weinige vrome en Godzalige volk hier in Nederland! Ik twijfel, of het ware Christendom wel ooit in groter verval en geesteloosheid gelegen heeft, als tegenwoordig, in onze tijd. Gewis, de bruid Christus heeft haar schoonheid en heerlijkheid, nu zozeer verloren en is zo lelijk, naakt, vuil en stinkende geworden, door de zonden, dat ze nauwelijks meer te herkennen is voor dat zaad, dat de Heere gezegend heeft. En dit, o, dit is het meest van alle nu, met hete tranen te beschreien en te betreuren! De Heere riep eens uit en zei met grote beweging van Zijn oude volk, Hoséa 4: 15, *zo gij, o Israël! wilt hoereren, dat immers Juda niet schuldig worde.* Maar o, in deze tegenwoordige tijd, hoereert Israël, of het onbekeerde wereldvolk alleen niet. Maar ook Juda, Gods volk, is nu ook schuldig geworden en heeft ook schandelijk beginnen te hoereren.

(1). Wij beleven nu een tijd, dat de ware Godzaligen, zo diep vermengd zijn, onder allerlei soort en slag van huichelaren, geveinsden, half bekeerden en bijna-Christenen; evenals de goede tarwe vermengd en verborgen staat onder allerlei onkruid. God weet, hoeveel duizenden, er hier in Nederland, voor bekeerde Christenen en voor fijne, vrome mensen gaan en onder de Godzaligen vermengd lopen, die nochtans geen aasje of korrel ware genade, ooit in hen harten hebben gedragen. Het is thans geen kunst om voor vroom en Godzalig te gaan, onder de mensen; dat kan elk doen, die zich maar bij de partij der Godzaligen, uiterlijk wil voegen en zich houden, onder de ernstige middelen en zich een weinig in woord en wandel, van de grote, wereldse hoop wil afzonderen. Daar wordt geen ernstig onderzoek, naar de staat der mensen meer gedaan; men weet bijna niet meer van elkaar getrouw te behandelen en huichelaars te ontdekken en te waarschuwen; men weet zelfs niet meer te zeggen, wat ware genade is en die de rechte kenmerken zijn, van het werk van de Heilige Geest. Want daar heeft men reeds grotelijks, over beginnen te twisten. O, jammerlijk verval en nare blindheid en verkeerdheid!

(2) Wat zijn er in deze tijd, toch al droevige twisten, onenigheden en verdeeldheden, onder het Christenvolk! Wat al bijzondere partijen en aanhangers! Hoe zegt de een, ik ben van Paulus, de andere ik ben van Apollos, enz. Wat een bitterheid en verachting, dragen ze elkaare veeltijds toe! Hoe wroet men in elkaars ingewanden!

(3) O, als wij de vromen en Godzaligen van deze tijd, eens recht met licht bezien. Wat licht er weinig glans en sieraad van genade op hun! Hoe is dat fijne goud nu verdonkerd! hoe dodig, hoe geesteloos, hoe duister en naar, ziet het er overal uit! Ach! wat is er hedendaags zeldzamer, dan een teer, levendig Christen, die met zijn hart, nabij de Heere leeft? Hoe is niet de liefde nu verkoudt! de genade verstorven en verslapt. En de ijver voor de Heere en Zijn dienst, jammerlijk verflauwd!

(4) Wat ligt er een droevig werelds wezen op Gods volk! Hoe ijdel en aardsgezind. Hoe zelfzoekende, hoe laatdunkend en hovaardig; hoe los en ongeregeld; hoe lauw en laag zijn niet doorgaans de Christenen van deze tijd!

(5) De heilige godsdiensten worden doorgaans, zo sleurachtig, zo slaperig, zo geesteloos betracht en waargenomen, zonder ernst en ijver, dat het schandelijk, om te zeggen is. De verborgen oefeningen, van zelfonderzoek, stille hemelse meditatieën, vernederingen over zonde, geloofsoefeningen en worstelingen met de Heere, nauwe wachthoudingen over zijn hart en al zijn daden. O, dit alles schijnt in deze dagen, als

buiten praktijk geraakt.

(6) Wat is er weinig vruchtbaarheid, in goede werken en in alle heilige deugden en plichten van Godzaligheid! Wat is er weinig voortgang, toenemen en wasdom in genade! O, de meesten gaan meer achteruit, dan vooruit en verliezen nog alle dagen, het weinige leven, dat ze hebben!

(7) Dat zalig nabij-leven en gemeenzaam verkeren met God in de gelove. Dat loven en prijzen van de Heere, dat teer en innig omhelzen van de Heere. Dat verlustigen en verblijden, in Zijn dienst. O, dat alles is verdwenen, uit de harten der meeste Christenen; en in plaats van dat, zijn hun zielen, jammerlijk dor, mager, ledig, dodig, werkeloos, enz. Zodat het Christendom tegenwoordig, als gezonken ligt, in een nare doodslaap. De Geest, de Geest is van ons geweken. En alle verdorvenheden hebben de overhand. Zodat men een Christen, van een werelds en onbegenadigd mens nu nauwelijks meer kan onderkennen. O naar en droevig verval! Hoe moet er nu niet, van Nederlands Christendom, geestelijker wijze gezegd worden, wat er staat Joël 2: 7, *Het – te weten het rampzalig ongedierte, van allerlei zonden en verdorvenheden, - heeft mijn wijnstok gesteld, tot een verwoesting en mijn vijgenboom tot schuim. Het heeft hem geheel ontbloot en neergeworpen. Zijn ranken zijn wit geworden. Kermt! als een jonkvrouw, die met een zak omgord is, vanwege de man van haar jeugd. O, wie moet met de Zaligmaker, over dit Jeruzalem niet wenen?*

5. Komen wij nu ten laatste ook eens tot Nederlands volk, in het algemeen! waar toch zal ik hier beginnen, waar eindigen, om de droevige ellende van dit volk u voor te dragen?

(1) O, wat loopt ons land, in deze tijd niet over, van allerlei zonden en goddeloosheid! Wie is machtig die allen te noemen? Er zijn geen zonden en ongerechtigheden, die hier in Nederland, onder het helder licht van het Evangelie, niet vurig van de mensen gepleegd worden. En die nog niet dagelijks meer onder ons toenemen en aanwassen. O, de maat van Nederlands gruwelen en heilloze boosheid, zal haast vol zijn.

(2) Wat worden er niet al veel valse, vuile en goddeloze religiën, in Nederland geduld en geleden, tot schrikkelijke smaad en ontering, van de Allerhoogste God en van Zijn waarheid en dienst! Papisten, Socinianen, Joden, geestdrijvers, libertijnen, atheïsten. O, al dit gruwelijk en dode volk, bedekt al de hoeken van ons land. En steken hun hoofden thans veel stouter en onbeschaamder op, dan ooit voorheen!

(3) En wat ons Gereformeerd volk betreft, wat ziet er dat thans naar en ellendig uit! Wat is er bij de mensen al een schrikkelijke onkunde en een Heidense onwetendheid, in de heilige waarheden van het Christendom! Wat zijn de verborgenheden van ons Christelijk geloof, in deze tijd, niet diep verzegeld en verborgen voor de ogen der mensen! Men roept wel van *nieuw licht* en van meerder licht in de kerk. Maar het is een ijdel stallicht, dat bedriegt. De oude paden zijn helaas, jammerlijk verdonkerd. De dag is onder ons gedaald. De avondschemering is gevallen en de nare, duistere nacht is op handen.

(4) Daar is in Nederlands volk, een algemene onbekeerlijkheid, onboetvaardigheid en stijve zorgeloosheid. Men vindt er het ware wezen van het Christendom niet. Maar slechts alleen, zo wat een uitwendige schijn of gedaante, van het Christendom. De ware Godzaligheid, in haar kracht en praktijk, wordt er overal gehaat, bespot en veracht. Onze kerk, ze mag schijnen wat ze wil, is toch al meest anders niet, dan een dor geraamte, zonder Geest en leven. Het is een vallei van dorre beenderen. De grote hoop onzer belijders weet niets met al van overtuiging van zonden, van ware boetvaardigheid; van verbondmaking met God, in Christus; van bekering en wedergeboorte; van alleen en geheel te leven voor de Heere. O, dat alles wordt

versmaad en weggeworpen, als ijdele dweperij en talmerij. Ons volk denkt zonder dat alles, wel in de hemel te komen en leeft er maar gerust en ruimschoots op aan. Wat hartenloos praten en belijden van de leer der Christelijke waarheid. Wat burgerlijke eerlijkheid en zedigheid, uiterlijke Godsdienstigheid en zich te wachten voor grove fouten en zonden. Daar hebt gij Nederlands algemeen geloof, in deze tijd. Op die weg wandelt helaas, meest al ons volk en gaat daarop, zoetvoerig en gerust, naar het eeuwig verderf.

(5) Bezie men eens, hoe het volk bij zichzelf, in hen huizen leeft; men zal weldra bespeuren, hoe weinig ware vreze Gods, hier in Nederland bij de mensen, groten en kleinen te vinden is; God, de Heere weet, of er van de 50 huisgezinnen, hier in het land wel één is, daar men op een Christelijke wijze zoekt te leven. De Christelijke huisoefeningen zijn bij ons volk haast niet meer te vinden; men leest niet gezet alle dagen, binnenshuis, met eerbied Gods Heilig Woord, in tegenwoordigheid van het gehele huisgezin. Men zingt niet samen Psalmen en geestelijke liederen, met een Godvruchtig hart; men houdt niet alle dagen, gezette bedestonden in zijn huis, gezamenlijk met elkaar. De huisvaders en huismoeders maken geen behoorlijk werk, om hen kinderen en dienstboden dagelijks te onderwijzen, te catechiseren en tot Godzaligheid op te wekken en te vermanen. De predicatiën worden niet gedurig herhaald. Daar wordt niet met ernst, over God en Goddelijke zaken gesproken. Maar het is alles van de wereld en van de ijdele aardse dingen, dat er in de huisgezinnen omgaat, van 's morgens tot 's avonds laat. Men voedt de kinderen, van der jeugd af aan, niet met alle ernst en getrouwheid op, in de ware kennis en vreze Gods. O nee, de vrome en Godvruchtige opvoeding der kinderen, is als uit dit land geweken! Kortom, alles, alles, heeft Zijn weg, geheel verdorven. Het verval, de geesteloosheid en goddeloosheid van Nederlands volk en inwoners, kan met geen woorden, zoals het werkelijk is, genoemd, noch met geen pen beschreven worden.

Wat zegt u gezamenlijk, vrienden? Hebt u nog enigszins ogen om te zien, bekend dan met mij of het nu geen tijd geworden is, om geheel af te leggen, alle vrolijkheid en blijdschap en met onze Zaligmaker bitter te wenen, over Nederlands Jeruzalem? Temeer, als wij letten, op van 's lands schrikkelijke en aanhoudende onbekeerlijkheid. Want, welke moeite en arbeid de Heere door middel van Zijn getrouwe gezanten en dienstknechten, ook nog dagelijks en sinds zo lange jaren doet aanwenden, tot Nederlands bekering en behoud; o, het is allemaal vruchteloos en tevergeefs. Men hoort, noch verneemt bijna, in deze tijd van geen bekering onder de mensen. De predicatiën, de catechisaties, alle middelen van genade, worden aangewend. Maar zonder vrucht en zegen. Wordt er al eens een zondaar, nu of dan, als door een Goddelijk wonder bekeerd, er blijven er mogelijk wel honderd, of duizend tegen, zorgeloos leven in de zonden. Waarom de Heere dan nu ook moet zeggen, van Nederlands volk, zoals er staat, Jeremia 5: 3, *ze hebben hen aangezichten harder gemaakt dan een steenrots. Ze hebben geweigerd zich te bekeren.* O, als de Geest der bekering, zo van ons uitgegaan en geweken is; is het dan nu al weer geen tijd geworden, om bitter over onze ellenden, over onze nare en wanhopige staat te wenen? Zo wij hier nu, voor het laatst, ook eens bij neerleggen,

(1) Al die droevige bezoeken, plagen en oordelen, die God, van tijd tot tijd in Zijn rechtvaardige toorn, over ons heeft uitgestort. En die aan te halen, geen einde zonde zijn.

(2) Alsook de bedroefde, gevaarlijke en kommervolle staat, daar wij ons met ons land, thans meer dan ooit, in bevinden.

(3) En eindelijk ook het nare en vreselijk verderf, dat ons zeker binnenkort, te wachten

staat, als wij langer in onze zonden blijven voortgaan; (alle samen zaken, waarvan wij op de namiddag, nog nader hopen te spreken;) wanneer wij, zeg ik, dat alles nu ook eens recht inzien, bij al het vorige; o, mijn toehoorders! moet het dan niet, een allerverstokst, stenen hart zijn, dat weigert met de Zaligmaker bitter te schreien en te wenen, over het Nederlands Jeruzalem?

Ziedaar, zo hebben wij dan heden gezocht, u een kort, waar vertoog en afbeelding te geven, van onze en van 's lands droevige staat; in welke ellende en zwaar verval en rampzalige goddeloosheid, wij nu gevallen zijn.

Och! of God gave, dat u allen eens ogen mocht hebben, om het te kunnen zien! O, dat wij gezamenlijk, onze eigen en de algemene ellende van het land eens, met een heilige droefheid, voor de Heere mochten bewenen! Dat wij onze harten eens mochten scheuren, en niet onze klederen!

Mijn lieve vrienden! is het mogelijk, neemt het toch eens ter harte! Blijft er toch niet langer, ongevoelig en verstokt onder! Opent, opent uw ogen toch eens! De ontfermende God wille ze voor u openen, opdat gij uw ellende en aannaderend verderf, eens recht mag zien. O, heft toch eens een geschrei op! Weent, weent toch! o volk van Nederland!

Och! of gij ook bekende ook nog in deze uw dag, wat tot uw vrede dient!

Och! of gij daar eens een recht gezicht van kreeg!

Maar helaas, tot hiertoe schijnt, het verborgen te zijn voor uw ogen.

Tot uw vrede en behoud, dient een algemene, oprechte, spoedige bekering. O, bekering, bekering alleen, kan u de vrede geven, door Gods ontfermende genade en grondeloze barmhartigheid!

Daarom is ons voornemen van deze zaak, met 's Heeren hulp en bijstand nader te handelen, in de namiddag uur. Amen.

5. BIDDAGSPEDICATIE, JEREMIA 5: 3.

Heere! zien Uw ogen niet naar waarheid? Gij hebt hen geslagen, maar ze hebben geen pijn gevoeld; Gij hebt hen verteerd. Maar ze hebben geweigerd de tucht aan te nemen. Ze hebben hun aangezichten harder gemaakt dan een steenrots, ze hebben geweigerd zich te bekeren.

Onder al de geschiedenissen van het Oude Testament, zijn in het bijzonder merkwaardig, die van Farao, de koning van Egypte, die de heilige geschiedschrijver Mozes, ons breedvoerig heeft aangetekend in zijn tweede boek, Exodus en waarvan dit volgende de korte en voornamelijk inhoud is: Farao kreeg bevel van de Allerhoogste God des hemels, dat hij het volk van Israël, de nakomelingen van Abraham, die hij tot zo lang in zijn land, in zware dienstbaarheid en slavernij gehouden had, nu vrij zou laten uittrekken naar het land, dat de Heere aan de voorvaders van die kinderen plechtig beloofd had.

Maar ziet die hoogmoedige monarch weigerde niet alleen deze bevelen des Heeren te gehoorzamen, maar hij antwoordde ronduit aan Mozes, dat hij de Jehovah of Heere, van Wie deze bevelen kwamen, niet kende noch van Hem wist. Hierover was het, dat God grotelijks op deze trotse koning vergramd en vertoornd werd. En willende hem doen zien wie Hij was, nam Hij voor, die hoogmoedige Vorst en zijn onderhorig land zwaar met Zijn oordelen en plagen te bezoeken en te beproeven of Hij hem daardoor ook, tot onderdanigheid en gehoorzaamheid aan Zijn geduchte bevelen, kon bewegen. Tot dat einde zond God toen, in het land van Egypte tien zeer vreselijk plagen en oordelen, die zowel de koning Farao en zijn gehele hof, als al de Egyptenaars troffen. Maar zie, niettegenstaande deze vreselijk plagen en oordelen des Heeren, bleef nochtans de Egyptische monarch, even verstokt en hardnekkig, weigerende de Allerhoogste God des hemels te gehoorzamen. Waarom de Heere, klaar ziende, dat aan deze hoogmoedige koning van Egypte, geen vermurwen was en dat al Zijn geduchte oordelen tot nog toe, op zijn versteende ziel, niets ter wereld konden uitrichten, ten laatsten hem met één slag, geheel en al te morzelen sloeg, doende hem op de rampzaligste en ellendigste wijze, met geheel Zijn machtig heirleger sneuvelen en jammerlijk verdrinken, in de onstuimige en woedende wateren van de Rode Schelfzee, zonder dat er een enige ziel ontkwam.

Een geschiedenis, mijn vrienden! wel degelijk waard dat wij er met onze gedachten een klein ogenblik bij stilstaan. De trotse en hoogmoedige koning Farao, komt ons hier voor, als die niet ongepast kan verstreken tot een aller-levendigst zinnebeeld, van alle verstokte en verharde zondaars en goddelozen. Want, zoals deze hoogmoedige vorst openlijk weigerde, de vermaningen en bevelen van de Allerhoogste Gods te gehoorzamen en zich als een weerspannige tegen Hem aankantte; zo is het ook, met veel zondaars en goddelozen, die alle bevelen Gods in de wind slaan. Die naar Zijn geduchte vermaningen niet het minste vragen, maar die zich als weerspannigen tegen de Heere en Zijn uitgezonden dienstknechten aankanten, roepende luide en openlijk uit, met Farao: *wie is de Jehovah, dat ik Zijn stem zou gehoorzamen, ik ken de Jehovah niet.* Daarom zond God de Heere om deze weerspannige vorst te tuchtigen en tot gehoorzaamheid te brengen, een menigte van vreselijk plagen en verschrikkelijke oordelen over hem en zijn land. Niet anders handelt de Allerhoogste ook weer dikwijls, met de wederhorige en verstokte zondaars en goddelozen. Als Hij ziet dat ze naar Zijn geboden en vermaningen niet vragen en naar zijn dienstknechten niet willen horen, dan komt Hij hen ook dikwijls, met Zijn plagen en oordelen bezoeken, straffende hen dus in Zijn toorn en hen kastijdende, in Zijn grimmigheid. Maar bleef

de koning Farao, in het midden van des Heeren vreselijke oordelen en bezoeken nochtans even ongehoorzaam en verstokt, werd zijn hart daar harder en onbewegelijker tegen aan; het gaat alweer dikwijls zo met de zondaars en goddelozen, hoewel de Allerhoogste God hen slaat en bezoekt, met Zijn plagen en oordelen, die Hij over hen en hen land in menigte doet komen. Hoewel Hij de kwellende roede der kastijding aan hen gebruikt, ziet men dikwijls, dat zodanige zondaars en goddelozen daardoor, niet alleen niet beter en gehoorzamer worden, maar dat ze zelfs nog verstokter en harder worden, tegen des Heeren oordelen aan; in zover, dat ze al hun gevoel, geheel schijnen verloren te hebben. Maar, kwam God de Heere eindelijk en verdelgde Hij de verstokten en hardnekkige koning Farao, hem met al Zijn volk doende verdrinken, in de wateren van de Schelfzee; men ziet Hem op die zelfde wijze ook dikwijls handelen, met hardnekkige zondaars en goddelozen. Als God nu alle middelen ter bekering, vruchteloos heeft aangewend; als Hij nu ziet dat zelfs Zijn plagen en oordelen, geheel tevergeefs zijn en dat de inwoners er van dag tot dag, verstokter tegenaan worden, dan komt Hij ook eindelijk, wanneer Zijn lankmoedigheid vol geworden is en Hij slaat de laatste hand aan het werk, met zulke hardnekkige zondaars en goddelozen eensklaps te vernielen en in Zijn grimmige toorn te verdelgen, door hun landen geheel te verwoesten en de inwoners aan de allergrootste ellenden over te geven.

Is iemand belust, dit alles eens weer in een levendig voorbeeld aangewezen en bevestigd te zien, hij wende zich maar weer tot het goddeloze Joodse volk, in de dagen van de profeet Jeremia.

Heden morgen vertoonden wij de algemene boosheid van dit heilloze volk, hoe er in het gehele land, op alle Jeruzalems straten en wijken, niet één enige gevonden werd, die recht deed, enz, volgens wat God de Heere Zelf, in een gezicht aan onze profeet vertoonde. Nu zullen wij in dit namiddaguur gaan beschouwen, de onbegrijpelijke verstoktheid en verharding van dat boze volk, tegen al des Heeren oordelen en kastijdingen aan. Hoe ze daardoor, zo min als koning Farao, niet alleen niets gebeterd, noch vermurwd werden, maar integendeel, nog veel harder en onbekeerlijker tegen die aan waren geworden. Zodat God de Heere, nu niet langer lankmoedigheid en verdraagzaamheid kon oefenen, maar dat Hij dat boze en verstokte volk noodzakelijk moest uitroeien en verdelgers. Immers, dus luidt het antwoord, dat de profeet Jeremia de Heere op Zijn voorstel en klacht, over de algemene boosheid en goddeloosheid, van het Joodse volk gaf: *o Heere! zien Uw ogen niet naar waarheid?*

Kom aan, mijn broeders en zusters! wij zullen deze tekstwoorden weer,

- Eerst kort uw aandacht openleggen en
- Die dan vervolgens weer letterlijk op onszelf en op ons land overbrengen en aantonen, dat Nederlands inwoners ook sinds enige jaren, tegen alle des Heeren plagen en oordelen aan, waarmee Hij hen, van tijd tot tijd bezocht heeft, bozer, hardnekkiger, verstokter en onbekeerlijker zijn geworden; bijgevolg, dat er voor ons ook niet anders, dan een haastig en schielijk verderf en een geboden ondergang te wachten is, indien wij ons nog niet bij tijds in waarheid tot de Heere bekeren.

Ach, mocht het de Allerhoogste God behagen, dat dit alles eens kon dienen om ons tot inkeer en ware boetvaardigheid te brengen! Dat deze onze leerrede daartoe nog eens, een gezegend middel mocht zijn! *O grote God! scheur toch heden eens, Uw hoge hemel, daal met Uw Geest eens op Uw knecht en op al dit volk neer! Zend heden eens een van Uw Heilige Serafijnen, die Gij toch bij duizenden voor Uw troon hebt staan;*

laat die de lippen van Uw knecht, nu eens aanroeren, met een kool vuur van Uw Zoon, de Heere Christus genomen, als het ware Altaar. Opdat hij heden zo mag spreken, dat hij de harten van zijn toehoorders eens mag treffen en bewegen! O God! Gij kunt het doen. Het behoeft U maar een enige wenk, een enkel bevelwoord te kosten en het zal geschieden; amen!

Wat dan onze tekstwoorden betreft, die behelzen in zich het antwoord dat de profeet Jeremia aan de Heere gaf op zijn ingebrachte beschuldiging, tegen het goddeloze Joodse volk, wegens de algemeenheid van hun boosheid en afwijking, van de Heere hen God; in welk antwoord de profeet, wel ver van het Joodse volk, bij de Heere te verontschuldigen, integendeel alles, wat de Jehovah tegen dat volk had ingebracht, niet slechts toestemt, maar het nog nader vast maakt en bevestigt. Zodat er in dit antwoord, dan eigenlijk twee delen zijn, waarvan

- I. Het eerste is, de toestemming van de profeet en berusting in alles, wat de Jehovah tegen het Joodse volk, wegens de algemeenheid van hen Goddeloosheid had ingebracht! die toestemming hij also voorstelt: ***o Heere! zien Uw ogen niet naar waarheid?***
- II. De nadere aandrang, die hij deed, om des Heeren beschuldiging volkomen te bevestigen, door een nadrukkelijke vertoning, van des volks onbekeerlijkheid en ongelooflijke verstoktheid en hardnekkigheid, tegen alle Gods plagen en oordelen aan, stellende die zo voor: ***Gij hebt ze geslagen, maar ze hebben geen pijn gevoeld.***

I. Het eerste stuk dan betreffende. Jehovah, willende de algemeenheid aantonen, van der Joden gruwelen, verval en goddeloosheid, had aan onze profeet bevolen, dat hij zou omgaan door de wijken van Jeruzalem en toezien of er een was die recht deed, enz. Daarop geeft deze nu, aan de Allerhoogste God, dit volgend antwoord: *o Heere! zien Uw ogen niet naar waarheid?*

De profeet begint zijn aanspraak, op een zeer ootmoedige en eerbiedige wijze, noemende God met Zijn Naam *Jehovah* of Heere. Jehovah is Gods heilige gedenknaam, die uitdrukt de volmaaktheid van Zijn Goddelijk Wezen. En die Hij daarom nimmer aan iemand van Zijn schepsels wil gegeven hebben, maar die Hij alleen geheel voor Zichzelf behoudt. Willende ook met die naam van Zijn volk en van hen, die tot Hem naderen, benoemd worden. Hierom spreekt Jeremia hier dan ook de Heere met die naam aan zeggende: *o Jehovah!* als wilde hij zeggen: O vreselijk en Almachtige Opperheer! Grote Koning aller koningen, die noodzakelijk zijt en bestaat uit U eigen zelf en die altijd ook bevonden wordt die Gij zijt, namelijk: de getrouwe Waarmaker van alle Uw geduchte beloften en bedreigingen; bij Wie geen de minste verandering is, noch enige schaduw van omkering. O vreselijk en hoge God! O Jehovah of Heere!

Wat heeft de profeet nu die Jehovah of Heere te zeggen? Hij vraagt Hem, Zien Uw ogen niet naar waarheid? Vooraf moeten wij u zeggen aandachtigen, dat hier de overzetting van onze taalsmannen, weer enigszins moet veranderd worden. En dat hetgeen ze hier door *waarheid* vertolken, door *geloof* moet worden overgezet. Want hier ontmoeten wij het zelfde grondwoord, dat de Heere in Zijn gesprek tevoren ook gebruikt, willende dat Jeremia zou zien en vernemen, naar een die recht deed en waarheid zocht. Nu hebben wij u in het morgenuur getoond, dat het Hebreeuwse grondwoord, daar niet door waarheid, maar door *geloof* moet worden overgezet, omdat het meermalen om het was zaligmakend geloof te betekenen, van de heilige

schrijvers gebruikt wordt. Nu heeft het hier dezelfde betekenis, als in het vorige eerste vers en dus moet het hier dan nu ook weer vertaald worden door geloof, op deze wijze: *zien Uw ogen niet naar geloof?*

Het onderwerp van des profeten vraagswijze voorstelling aan Jehovah, is dan het geloof namelijk: het was zaligmakend geloof, zoals dat door de Heilige Geest, in der uitverkoren zielen gewerkt wordt, waardoor ze met de Zoon van God, op het nauwst worden verenigd, gemeenschap aan Hem krijgen en dus alleen met de Heere leven, volgens Hab. 2: 4, *de rechtvaardige zal door zijn geloof leven*. Van dat geloof, waardoor de uitverkoren zondaar zo met de Heere gemeenschap krijgt en voor eeuwig behouden wordt, doet de profeet hier aan Jehovah, deze vraagswijze voorstelling: *zien Uw ogen niet naar geloof?*

Hij spreekt van des Heeren ogen. Het is bekend dat God, een geheel zuiver geestelijk Wezen zijnde, ook in een eigenlijke zin, geen menselijke ledematen en dus ook geen ogen kunnen worden toegeschreven. Maar als dit geschiedt, dat dan geheel oneigenlijk en op een Gode betamelijke wijze moet worden opgevat. Op dezelfde wijze moet dit nu hier ook geschieden. Jehovahs ogen betekenen eigenlijk Zijn alwetendheid, waardoor Hij alles ziet en weet. Als nu God de Heere gezegd wordt, met Zijn ogen ergens naar te zien, dan betekent dat, niet slechts letterlijk, dat Hij iets weet en kent, maar wel inzonderheid, dat Hij iets ziet en weet, met genegenheid en goedkeuring. Dat Hij iets met een toegenegen oog en gezicht aanschouwen, zoekt en goedkeurt. Evenals onder ons mensen, als wij iets graag zien, goedkeuren en begeren. Dan zijn wij gewoon, dat met een vriendelijk oog te aanschouwen en daar naar te zien. Dan geven wij, met ons oog of gezicht zelfs te kennen, dat zo iets, daar wij op zien, ons bekoorlijk en aangenaam is, daar in tegendeel, als wij ergens, onze onaangenaamheid, tegenzin en afkerigheid, omtrent willen betuigen, onze ogen van zo iets, schielijk afwenden, zonder het te willen aanzien. Zo dan, de spreekwijs die Jeremia hier gebruikt, *dat Gods, of Jehovahs ogen naar geloof zien*, zegt en betekent eigenlijk niet anders, dan dat God een zodanig geloof, niet alleen in het bijzonder goedkeurt en voor aangenaam houdt. Maar dat Hij het ook zeer begeert. Dat Hij daar in een groot welbehagen heeft, enz. Zodat de profeet hier dan eigenlijk ook wil uitdrukken, de bijzondere begeerte van God, tot het geloof. Zijn welbehagen, dat Hij daar in schept. Hoe Hij dat, als een noodzakelijk middel, ter zaligheid en ter behoud, van een iegelijk eist en vordert, enz.

Dat hij dit nu aan de Heere vraagswijze voorstelt, Hem vragende: Heere! zien Uw ogen niet naar geloof? Dat geschiedt, om de zaak, met des te meer nadruk te bevestigen, als wilde Hij zeggen: *Jehovah! Uw ogen zien immers naar geloof?* Dat eist, dat vordert Gij immers, als een noodzakelijk stuk van allen, die met U gemeenschap willen houden?

En de zaak zelf ingezien zijnde, is immers ook ten volle waar? Want, dat Gods ogen in het bijzonder, naar een waar en oprecht geloof zien. Dat Hij dat van iedereen eist en vordert, die met Hem en Zijn Zoon, gemeenschap zal houden, wordt ons, de gehele Bijbel door, overvloedig geleerd. Overal immers, eist en begeert Jehovah dit geloof van de uitverkoren zondaar. Het is de enige voorwaarde, die Hij aan Zijn zijde in het verbond der genade, van die zondaar afvordert. Zonder dat geloof wil Hij met de zondaar geen gemeenschap houden; want zonder het geloof is het onmogelijk, de Heere te kunnen behagen. Zo dan, de profeet stelt dit stuk hier terecht ter neer, als een vaste en ontwijfelbare waarheid, zeggende: *o Jehovah! zien Uw ogen niet naar geloof*, enz. En let wel! dat stelt hij hier voor bij wijze van een antwoord, dat hij aan Jehovah gaf, op Zijn ingebrachte beschuldiging, tegen het goddeloze Joodse volk. De Heere had aan Jeremia bevolen, dat Hij zou omgaan, door alle wijken en straten van

Jeruzalem en toezien, vernemen en zoeken, of hij daar ergens iemand vond, die recht deed en het geloof zocht. Daarop antwoordt de profeet nu hier, met deze vraagsgewijze voorstelling: *O Heere! zien Uw ogen niet naar geloof*, enz. Iemand zal mogelijk denken, hoe dit vraagsgewijze antwoord van onze profeet kan worden begrepen, toepasselijk te zijn op Jehovahs gesprek, wegens de algemene boosheid van het Joodse volk, aan de Heere gedaan?

Het is waar, in de eerste opslag schijnt dit antwoord van de profeet, op Jehovahs redenen niet wel te vleien, waarom wij de uitleggers hier dan een weinig verlegen vinden, hoe ze met de reden van de profeet die de Heere tot hem gesproken had, best zullen samenknopen en overeenbrengen. Maar, als men er wèl acht opgeeft is dit zo moelijk niet, aandachtigen! Wij begrijpen het op deze wijze: Jehovah wilde dat Jeremia overal in het Joodse land, zonde gaan vernemen en zoeken, of hij er te dezer tijd één kon vinden en aantreffen, die werkelijk geloofde en in Jehovahs rechten wandelde. Nu verschoont de profeet zich hiervan bij de Heere en oordeelt deze nauwkeurige zoeking en navorsing, naar een op recht gelovige onder het Joodse volk, geheel tevergeefs en onnodig, omdat hij wel verzekerd was, dat hij er zó een nergens zou vinden. Dat hij nergens enig waar geloof, al zocht hij er ook nog zo na, zou aantreffen. En dat hij met een huichelaar, die maar een uiterlijk geloof vertoonde, (hoedanigen er thans, in het Joodse land genoeg waren) voor de Heere niet zou kunnen bestaan, omdat die zag naar een waar zaligmakend oprecht geloof. En dus wil hij hier dan, met die vraagswijze voorstelling, *o Heere zien Uw ogen*, enz, eigenlijk dit te kennen geven: "O Jehovah! zou ik volgens Uw bevel, al de wijken en straten van Jeruzalem doorgaan, om te vernemen en te zien, naar één ware gelovige, die in Uw geboden en rechten wandelt. Wel Jehovah! hoe zou ik er zé een kunnen vinden. Want Uw ogen zien immers, naar een waar, zaligmakend geloof. Zulk en geen ander geloof wekt en begeert Gij. Welnu, ik ben verzekerd, dat er niemand te vinden is, in het gehele Joodse land, die zo'n geloof heeft en die openlijk in Uw rechten wandelt. En daarom, verschoon mij toch van de uitvoering van dit Uw bevel. Want het zou geheel tevergeefs en vruchteloos zijn. Gij begeert en ziet alleen naar een oprecht geloof, dat de ziel heiligt en dat weet ik nergens in de wijken en straten van Jeruzalem te vinden." Zie, op deze wijze begrijpt iedereen nu, hoe deze woorden van de profeet, zeer gepast slaan, op hetgeen Jehovah, van de algemene goddeloosheid van het Joodse volk, tot Hem gesproken had; hoe hij dit gesprek des Heeren en zijn ingebrachte klacht, tegen dat boze en zondige volk, daardoor ten volle instemt en gelijk als beaamt.

Maar, hiermee houdt de profeet nu niet op. Nee, hij gaat verder verder en vervolgt zijn reden. Hij bevestigt Jehovahs ingebrachte beschuldiging tegen het goddeloze volk, nu nog nader, aantonende de verschrikkelijke verstoktheid en hardnekkigheid van dat volk, tegen zo menigvuldige plagen en oordelen, waarmee Jehovah hen en hen land, van tijd tot tijd zwaar bezocht had. Maar, waardoor ze nog slimmer, verharder en onbekeerlijker dan tevoren waren geworden: ***Gij hebt ze geslagen***, spreekt hij verder tot de Heere, ***maar ze hebben geen pijn gevoeld***.

Gij hebt ze geslagen, zo vervolgt de profeet tot Jehovah te spreken en het heilloze en boze Joodse volk voor Hem te beschuldigen. Maar ze hebben geen pijn gevoeld. Twee dingen getuigt hij hier van het Joodse volk, namelijk, dat de Jehovah hen had geslagen en zelfs verteerd. Maar dat ze nochtans van die slagen geen pijn hadden gevoeld. Dat zij, niettegenstaande de Jehovah hen dus verteerd had, evenwel halsstarrig hadden geweigerd de tucht aan te nemen.

De Heere had hen geslagen namelijk, met Zijn oordelen en bezoeken, die Hij van tijd tot tijd op hen en hun land had uitgezonden. De profeet bedoelt hier in een

zinspeling, de burgerlijke rechtspleging, in die men de misdadigers gewoon is met roeden te slaan en te geselen, om hen daardoor over hen gepleegde misdaden te kastijden en te straffen. En langs die weg, is het mogelijk, tot beterschap en tot inkeer te brengen. Op dezelfde wijze getuigt nu Jeremia hier, dat de Jehovah het goddeloze. Joodse volk ook, wegens hen boosheid en goddeloosheid, met de roede van Zijn oordelen had getuchtigd en geslagen. Waarmee hij dan niet anders wil te kennen geven, dan dat de Heere van tijd tot tijd, dit heilloze Joodse volk, met Zijn oordelen zwaar had bezocht. Dat Hij, als een rechtvaardig en vergramd Richter, hen meermalen had gekastijd en met de gesel van Zijn oordelen had geslagen, evenals de hardnekkige koning Farao, om te beproeven, of ze door dat middel, ook tot inkeer kon gebracht worden. Zoals er zo staat Jesaja 5: 25 *daarom is de toorn des Heeren ontstoken tegen Zijn volk. En Hij heeft tegen het zijn hand uitgestrekt en Hij heeft het geslagen.* Zie ook Jeremia 14: 19. En zo kwam God hier dan met het Joodse volk te handelen, zoals Hij dat aan het volk van Israël, door hun profeet Mozes reeds had doen bedreigen, dat wanneer ze van Zijn wegen kwamen af te wijken en tegen Hem ongehoorzaam te worden, niet meer wandelen in Zijn rechten en inzettingen, dat Hij hen dan met Zijn oordelen zou komen bezoeken, slaan en kastijden. En dat had de Heere nu al zeer dikwijls gedaan, Hij had hen met de roede van zijn grimmige oordelen, van tijd tot tijd bezocht en geslagen. En dat niet op een lichte, maar op een teer strenge en harde wijze.

Want dat geeft de profeet te kennen, met er bij te voegen, *dat de Jehovah, dit volk niet slechts zo met Zijn oordelen had gekastijd en geslagen, maar zelfs verteerd.* Dit laatste geeft te kennen, de schadelijkheid van deze oordelen en kastijdingen des Heeren, omtrent het goddeloze Joodse volk. Jehovah had hen daardoor *als verteerd.* Dat is: merkbaar verminderd in macht en vermogen, in eer, aanzien, rijkdommen, inwoners, enz. Zodat ze door die oordelen, grotelijks in dit alles waren verzwakt geworden en een goed gedeelte van hun krachten, volk, aanzien en vermogen hadden verloren. Zo'n vertering of vermindering van een volk, is God de Heere doorgaans gewoon voornamelijk uit te voeren, door deze drieërlei soort, zeer vreselijk en schandelijke oordelen; namelijk: door hongersnood, door het zwaard en door pestilentie. Zoals Hij die alle drie aan het Joodse volk bedreigt, Jeremia 14: 12.

Behalve deze, heeft God nog een menigte van andere oordelen en bezoeken, die Hij ook gewoon is te gebruiken, om een goddeloos volk en land daardoor, al langzamerhand, te verslinden en te verteren. Al die bezoeken, al die plagen, al die vreselijk en schadelijke oordelen had Jehovah van tijd tot tijd, dit heilloze en boze Joodse volk in grote menigte toegezonden. En daarmee had Hij hen nu niet slechts geslagen, en zwaar gekastijd, maar zelfs grotelijks beschadigd, verzwakt en verteerd. Zodat ze op verre na, nu zo machtig en ontzaggevolg niet meer waren als tevoren. Want, dit kan hier uit klaar worden afgenomen, dat God in die tijd, een menigte van machtige vijanden, tegen hen verwekt had, die tegen hen oorloogden en van wie ze neerlaag op neerlaag kregen, in zover, dat hun goddeloze koningen gevankelijk van hen werden weggevoerd. De koning Joahas naar Egypte. En de koningen Jojakim en Jehojakim naar Babel, te gelijk met de aller-kostelijkste vaten van de tempel, zoals blijkt uit 2 Kron. 36: 3. Daarom zei de Heere tot hen Jesaja I: 7, *uw aardrijk is een verwoesting; uw steden zijn met vuur verbrand; uw land dat verteren de vreemden in uw tegenwoordigheid.* Zie, zo had God dit boze Joodse volk thans ter tijd door Zijn oordelen, voor een groot gedeelte, als verteerd en van hun luister, welvaart, macht en sterkte beroofd.

Maar wat was nu het gevolg van deze slaande hand des Heeren geweest? Was dit volk daardoor wijzer en voorzichtiger geworden en gekomen tot inkeer, berouw en

bekering? Geheel niet, mijn vrienden! Hoort wat er onze profeet van zegt! *Gij hebt ze geslagen en verteerd*, zegt hij, *maar ze hebben geen pijn gevoeld. Ze hebben geweigerd de tucht aan te nemen.*

Ze hadden geen pijn gevoeld. Dat is: deze gedurige slagen van Jehovahs vreselijk oordelen, hadden op hun zielen geen de minste uitwerking gemaakt, noch enige smart, pijn noch wonden veroorzaakt; evenals een misdadiger, wiens rug, door het gedurig slaan met roeden, als verhard en vereeld wordt. Zodat hij op het laatst van de allerfelste geselslagen, geen of weinig gevoel meer heeft, maar die op zijn harde huid, als ongevoelig afkaatsen. Zo was het hier nu ook gegaan met het goddeloze Joodse volk. Ze hadden de gedurige felle slagen van Gods oordelen niet gevoeld. Ze hadden zich die niet aangetrokken. Ze hadden er geen de minste droefheid over, noch pijn, noch smart van gehad; integendeel, ze hadden die oordelen des Heeren licht geacht en ze gelijk, als niet eens in het hoofd gevoeld. Zover was het er vandaan, dat ze door een smartelijk gevoel van des Heeren grimmigheid en oordelen, enigszins tot inkeer en tot beterschap zouden zijn gebracht. In plaats van onder Gods slaande hand te roepen: *o, wee mij, over mijn breuk! mijn plaag is smartelijk.* Zo hadden ze integendeel geroepen: *dit is immers een krankheid die ik wel dragen zal!* Gelijk de profeet zelf getuigt hoofdstuk 10: 19. Zie, zo hard, zo ongevoelig was dit volk geweest, onder alle des Heeren strenge oordelen, met welk en Hij hen sinds enige tijd herwaarts, zo zwaar geslagen en bezocht had. Ze hadden dan geen smart, geen pijn gevoeld.

Had des Heeren slaande hand dit boze volk dan geen pijn kunnen verwekken, zo kon het ook niet anders zijn, of ze moesten in het midden van al die oordelen en bezoeken, nochtans even verkeerd en goddeloos blijven. En dat was ook zo. Want, zo voegt er de profeet verder bij, ***dat ze hadden geweigerd de tucht aan te nemen.*** Het aannemen van de tucht, is eigenlijk niet anders, dan dat men zich door des Heeren oordelen en kastijdingen, laat tuchtigen en tot inkeer en beterschap brengen. Zoals Salomo vermaant Spreuken 3: 11, *mijn zoon! verwerpt de tucht des Heeren niet en zijt niet verdrietig over Zijn kastijding.* Dit aannemen van de tucht is het einde of oogmerk van Jehovahs oordelen en kastijdingen. Daarom bezoekt en slaat hij de zondaars en goddelozen daarmee, opdat ze daardoor ten goede zouden getuchtigd worden. Evenals een vader zijn zoon, die hij liefheeft, met de roede slaat en kastijdt. Hij doet dat met geen ander oogmerk, dan opdat zijn zoon, door die tuchtiging beter zou worden en hem, zijn vader, meer zou gehoorzamen en vrezen dan tevoren. In die zin spreekt de profeet Jesaja van Gods oordelen hoofdstuk 26: 9, daar hij tot de Heere zegt: *want wanneer uw gericht op de aarde zijn, zo leren de inwoners der wereld gerechtigheid.* Maar dat einde, dat gewenste oogmerk, had de Heere nu met Zijn oordelen en kastijdingen bij het Joodse volk niet getroffen. Nee, ze hadden geweigerd de tucht aan te nemen. Dit getuigt hij daarom ook zelf Jeremia 2: 30, daar Hij dit boze geslacht dus aanspreekt: *tevergeefs heb Ik uw kinderen geslagen. Ze hebben de tucht niet aangenomen.* De profeet wil hier dan met deze beschuldiging, *ze hebben enz*, niet anders te kennen geven, dan dat al die zware oordelen en bezoeken van God, waarmee Hij nu sinds zoveel jaren dit boze en hardnekkige volk geslagen, ja verteerd had, ten enenmale vruchteloos en tevergeefs geweest waren. Dat ze er in het aller minste niet door getuchtigd of gebeterd waren. Dat ze er geheel geen gerechtigheid uit geleerd hadden; integendeel, dat ze daardoor hoe langer hoe meer van de Heere waren afgeweken en het hoe langer hoe meer door hun goddeloosheid tegen Hem verdorven hadden. Zodat God tot hun moest zeggen Jesaja 1: 5, *waartoe zoudt gij meer geslagen worden, enz.*

En wilde de Heere, dat het hier nog maar bij had mogen blijven, maar zie, de profeet slaat hier nu nog een toon hoger en belijdt voor de Heere, dat dit Zijn volk, niet alleen door dit slaan en verteren met Zijn oordelen niet het minste was gebeterd, maar zelfs dat het tegen al die oordelen en zware bezoeken aan, nog veel goddelozer, hardnekkiger en verstokter was geworden. Want, zo getuigt hij verder: **ze hebben hun aangezichten harder gemaakt, dan een steenrots**. De spreekwijs van het aangezicht te verharderen, of harder te maken dan een steenrots, is eigenlijk een beschrijving van de aller-grootste onbeschaamdheid en verstoktheid. Wanneer iemand zover in zijn boosheid is gekomen, dat hij daarvan geen de minste schaamte heeft, maar alle eerlijkheid, schaamte en schande, als uitgetrokken heeft. Zodat er aan hem nu niet meer te doen valt, noch geen zelf meer, zoals men zegt, is te strijken. Dit nu wordt omschreven als een verharding, of hard maken van het aangezicht, omdat het aangezicht, als de zitplaats is van de schaamte, waaruit men iemands schaamte kan merken, omdat de schaamte iemands aangezicht rood maakt. En zo is het schielijk veranderen en rood worden van iemands aangezicht, dan in sommige gevallen een duidelijk en levendig teken van een eerbare schaamte, die zo in iemands ziel huisvest. Daar in tegendeel onbeschaamde mensen, die van geen ere, noch schaamte meer weten, maar de schande dóór zijn, zoals men zegt, ook zelden in het aangezicht rood worden of veranderen; die hebben een verhard en verstokt aangezicht, waaraan, zoals het spreekwoord zegt, geen verbleken noch verblozen meer is. Dezen hebben aangezichten harder als een steenrots en diamanten, waar geen de minste indrukken van beweging, schaamte en aandoening, meer in kunnen gemaakt worden. De Heilige Geest schildert ons zulke schaamtelozen, anders wel af als die bezitten een hoeren voorhoofd, dat weigert schaamrood te worden; omdat een vuile hoer, door zich met alle man schandelijk te vermengen, met der tijd, alle beweging van schaamte en eerlijkheid zodanig kwijtraakt, dat ze de aller-schandelijkste dingen kan spreken en bedrijven, zonder in het minste daarover te blozen.

Zo was het nu met het goddeloze volk der Joden in deze tijd ook. Ze waren nu tot die trap van verstoktheid en goddeloosheid gestegen, dat ze van alle schaamte en eerbaarheid, geheel ontbloot waren en hun aangezichten harder gemaakt hadden dan een steenrots. En dus zijn deze woorden van de profeet hier dan, een aller-levendigste beschrijving, van de aller-grootste staat van verstoktheid, boosheid en verharding, waarin en waartoe een zondig volk kan komen. Zolang er nog maar geringe indrukken, van eerlijkheid en schaamte, in van een zondaar ziel of gemoed overig zijn, zal hij ten minste nog voor de wereld, zijn gruwelen enigszins inhouden. Hij zal nu en dan nog wel eens, met enige kleine beweging en aandoening, in het hart kunnen getast worden. Maar wanneer de zondaar, eens vooral alle schaamte geheel heeft uitgeschud, als hij alle indrukken van deugd, ten enenmale uit zijn ziel heeft verbannen, dan is alles voortaan te vergeefs. Dan zijn er geen banden noch koorden meer die zodanig zondaar kunnen vast, of enigszins in de loop van zijn gruwelen tegenhouden.

En op die wijze was het nu met het Joodse volk. Ze hadden nu alle eerlijkheid en schaamte geheel uitgetrokken en weggeworpen. Ze hadden hun aangezichten harder gemaakt dan een steenrots. En dus viel er aan zulke boze, schaamteloze en verstokte volk, in het allerminste niet meer te doen; noch plagen, noch oordelen, noch bestraffingen, noch vermaningen; alles was nu voortaan vruchteloos en te vergeefs.

De profeet voegt er, om de maat van hun verstoktheid en schaamteloze boosheid, voorts geheel vol te maken, nog voor het laatste bij: **ze hebben geweigerd zich te bekeren**. Over de bekering zullen wij thans niet breedvoerig spreken, maar alleen

zeggen, dat de bekering in het algemeen is, wanneer een zondaar in zijn boze zondeloop, gestuit wordende, daarvan afstapt en met een hartelijke droefheid en leedwezen over zijn vorige zonden, tot de Heere terugkeert. Hem ernstig smeekt om genadige vergeving en voortaan van ganser hart voorneemt, de Heere te dienen en te vrezen en in Zijn rechten en inzettingen te wandelen. Tot zo'n bekering nu, had Jehovah dit goddeloze Joodse volk zo dikwijls en zoveel jaren lang, laten roepen en nodigen en hun door allerlei middelen en wegen, tot die getracht te brengen. Daartoe had Hij hun zelfs met Zijn oordelen geslagen en verteerd. Maar wat was het gevolg? Het was alles tot nog toe, geheel en al vruchteloos geweest. *Ze hebben geweigerd*, zegt Jeremia, *zich te bekeren*. Ze hadden tot op die huidige dag, van geen bekering willen weten, maar waren hoe langer hoe onbeschaamder en onbekeerlijker geworden. Jehovah had zijn handen de hele dag tevergeefs uitgebreid, tot het boze, verstokte en weerspannige volk. Maar ze hadden geweigerd zich te bekeren.

Daar schiet dan niet anders over, dan dat wij deze verhandelde woorden van de profeet, nog kort zetten en brengen in hun verband en samenhang, met de vorige.

De profeet spreekt hier dit alles zo, bij wijze van een antwoord, dat hij aan Jehovah geeft, op zijn nadrukkelijke en ernstige beschuldiging, die Hij tegen het Joodse volk, in de twee vorige verzen had ingebracht. De Heere had aan Jereinia bevel gegeven, dat hij zou omgaan, door alle wijken en straten van Jeruzalem en daar nauwkeurig toezien, zoeken en vernemen, of hij ergens iemand kon vinden, die openlijk de wil des Heeren deed, in een ongeveinsd geloof; met belofte, indien Jeremia maar zo een kon aantreffen, dat Hij Jehovah dan om die enen, het gehele volk nog zou genadig zijn en hun sparen.

Daarop antwoordt de profeet hier nu de Heere en verklaart Hem, *dat hij geheel tevergeefs zou omgaan, door Jeruzalems straten en wijken*. Omdat hij wetende, dat Hij, Jehovah niet dan een waar en oprecht geloof begeerde, wel verzekerd was, dat bij niemand in het Joodse land, een dusdanig geloof werd gevonden. Dat het gehele volk nu integendeel, op de droesem van hun ongerechtigheid en boosheid, ten enenmale was verstijfd geworden. Dat zij, in het midden van des Heeren menigvuldige oordelen en bezoeken, waarmee Hij hen, niet alleen geslagen, maar zelfs verteerd had, niet alleen geheel verstokt en ongevoelig waren gebleven, maar zelfs in die tijd, alle schaamte over hun gruwelen, geheel hadden uitgeschud en openlijk geweigerd hadden, zich tot de Heere te bekeren. Zodat er nu gevolgelyk, niet anders aan te doen viel, dan dat de Heere maar aanstonds de laatste hand aan het werk sloeg en met dit boze, verstokte, onbekeerlijke en schaamteloze volk, een gehele omkering en vol-einding maakte.

Want dat is zeker geliefden en de ondervinding van alle tijden en eeuw, leert het ons zeer klaar, dat de versmading van Gods kastijdingen en oordelen en de verstoktheid en onbekeerlijkheid van een volk daaronder, de ware middelen zijn, om het verderf Gods te verhaasten en te maken dat God een voleinding brengt, over een land of volk. O, zie en leert dat eens aandachtig, uit des Heeren Woord! Ezechiël 21: 13, *als er beproeving was, wat was het toen? Zou er dan ook geen versmadende roede zijn, spreekt de Heere, Heere?* Zie, eerst zendt God Zijn beproevingen vooraf, door een menigte van plagen en oordelen, die Hij over een volk uitstort, om het te beproeven of Hij hen langs die weg ook tot inkeer en bekering kan brengen. Maar als dat alles niet kan helpen, dan komt eindelijk zijn versmadende roede. Ziet ook Jesaja 9: 12, 13 en Jesaja 42: 24, 25. Hoe zou dit toch anders kunnen zijn? Want de versmading van des Heeren oordelen en kastijdingen en de onbekeerlijkheid van een volk daaronder, is de allerhoogste en uiterste verzwaring van de zonden en een gehele verwerping van de

laatste middelen, die God tot behoud van een volk gebruikt. Daarom moet Hij dan het verderf en de ondergang van zo'n volk verhaasten. Ziet Levit. 26: 23-25! En daarom vraagt Job hoofdstuk 9: 4, *wie heeft zich tegen Hem verhard en vrede gehad?*

Zoals dit dan ook kort daarna zo uitgevallen en gebeurd is. Want God de Heere ziende, dat de boosheid en de schaamteloze gruwelen, van dit heilloos Joodse volk nu tot de hoogste top waren gestegen. Dat de maat van vervuld was en dat er Zijn rechtvaardigheid en heiligheid aan was gelegen. zulk volk, naar verdiensten gehandeld en gestraft moest worden, verwekte tegen hen de geweldige en machtige koning van Babel, Nebukadnézar die met een vreselijk en ontelbaar heirleger in hun land viel. Zodat tegelijk met de stad Jeruzalem en de heerlijke tempel, geheel en al vernield werd; hij die omkeerde en verwoestte en al de heilloze inwoners met zich nam en als slechte en verachte slaven, gevankelijk voerde naar Babel, waar ze toen zeventig jaren lang, in een zeer harde en ellendige slavernij, vervreemd van de God van hun vaders hebben gezeten. En meest allen samen op de droevigste en rampzaligste wijze zijn gestorven, zonder immer hun verwoeste vaderland te hebben mogen wederzien. Ziet zo waar is het, dat de wijze koning Salomo elders zegt, namelijk Spreuken 25: 1, *een man die dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt, zal schielijk verbroken worden. zodat er geen genezen aan zij.*

Toepassing

Hiermee hebben wij de droevige en rampzalige toestand van het Joodse volk, ten tijde van Jeremia, dan nu wat nader ingezien. Helaas, of het met dat volk maar alleen zo erg gelegen was en dat het niet evenzo ook heden, met het volk van Nederland en met ons allen gesteld was! Maar dit moest ons gezamenlijk strekken tot een bittere droefheid dat, al wat in de tekst gezegd is, van het oude Joodse volk, ook eveneens waar is, van het gehele volk van Nederland. Al deze stukken en zaken, moeten ook in der waarheid van ons allen getuigd worden:

(1) dat God ons Nederland heeft geslagen; (2) dat Hij het heeft verteerd; (3) dat wij nochtans geen pijn, van al die slagen Gods gevoeld hebben; (4) dat wij tot hiertoe, geheel hebben geweigerd de tucht aan te nemen; integendeel, dat wij onder alle Gods zware kastijdingen en oordelen, nochtans onze aangezichten harder hebben gemaakt dan een steenrots en geweigerd hebben ons te bekeren.

Vanmorgen zagen wij de schrikkelijke zonde en afwijking van Nederland, tot welk een hoogte van schuld en ongerechtigheid wij thans gekomen en allengskens opgeklommen zijn. Hoe alles geheel jammerlijk onder ons vervallen, verdorven en van de Heere afgeweken is. Hoe groot en klein, jong en oud, overheden en onderdanen, geestelijken en wereldlijken, gezamenlijk in de hoogste graad tegen de Heere overtreden en allen gelijk hun wegen voor Zijn aangezicht schrikkelijk verdorven hebben. Dit is zo niet geliefden, van gisteren of van heden, maar reeds van oude tijden af; van jaar tot jaar is Nederlands ongerechtigheid, als een watervloed opgerezen en heeft allengskens, aan- en toegenomen tot die hoogte waar die nu toe gekomen is. Dit kon de Heere, die een heilig en rechtvaardig God is en in Wiens ogen het kwaad een gruwel is, al zo geenszins ongestraft laten. Maar Hij heeft dit land, om deszelfs ongehoorzaamheid en toenemende goddeloosheid, van tijd tot tijd zwaar moeten straffen, met de gesel en de roede van Zijn kastijdingen en oordelen. Wanneer wij dit eens aandachtig komen te overwegen, dan zullen wij zeer klaar kunnen bespeuren, hoe de rechtvaardige God op ons en ons land, van een lange tijd herwaarts, zeer zwaar vertoornd is geweest en daarom het van jaar tot jaar ook zeer zwaar geslagen en bezocht heeft, met veel scherpe kastijdingen en oordelen. Maar niet alleen heeft God zodanig ons land geslagen in de voorleden tijd, maar ook nog heden rust

zijn bezoekende hand immers nog zeer zwaar op ons. Want:

(1) al die zware en geestelijke oordelen, die wij opgenoemd hebben, leggen tegenwoordig niet alleen nog zo op ons, maar nemen zelfs dagelijks hand over hand meer toe. O, wie die maar een weinig gezicht heeft van de verbreking Jozefs en er niet geheel blind en zorgeloos onder leeft, moet het niet met droefheid zien en bekennen, dat Gods hand, in de zwaarste geestelijke oordelen tegen ons opgeheven is? Want ook onze zonden en goddeloosheid zelfs, is een zwaar en verschrikkelijk oordeel Gods, doordat er geen scherper plaag noch bezoeking van de Heere, ooit over een volk zijn kan, dan dat de Heere zonde, met zónde kastijdt en Zijn Geest en genade van een volk wegneemt. O, dan staat het naaste en verschrikkelijkste wee voor de deur. Want dan roept God een land of volk toe: *wee! wee hun! als Ik van hun zal geweken zijn!*

(2) Maar behalve al deze geestelijke oordelen, komt God in Zijn rechtvaardige toorn en grimmigheid, ons land tegenwoordig ook zwaar slaan en bezoeken, met de roede van lichamelijke oordelen, als daar zijn, zoals die van 's lands hoge overheden, in de Biddagsbrief genoemd worden: die zware oorlogen, die reeds sinds enige jaren geduurd hebben, tussen de voornaamste Mogendheden van Europa en die zich, hoe langer hoe verder uitbreiden en mogelijk van dit jaar, nog verschrikkelijker en bloediger zullen zijn dan tevoren, zo God het niet genadig verhoedt. Die verslindende oorlogen zijn ook een zwaar oordeel Gods over ons land,

(a) wagens wat onze commercie en scheepvaart daarbij reeds geleden hebben en nog verder naar alle gedachten bij staan te lijden, tot groot bezwaar van het land en haar inwoners.

(b) Wegens de schade, die onze staat daardoor reeds heeft geleden, in hun barriere of voormuur, waarvan de roofzuchtige Fransen, in het voorleden jaar, behalve andere plaatsen van minder gewicht, reeds drie voorname sterke vestingen hebben weggenomen, namelijk: Iperen, Menen en het fort De Knokke, die ze nog heden in hun bezit houden, waardoor onze barrière aan die kant, tegen het geweld van onze machtige vijanden, aanmerkbaar verzwakt is.

(c) Wegens de zware kosten, die wij tot ondersteuning onzer bondgenoten, volgens de traktaten, in het zenden van machtige hulptroepen, reeds genoodzaakt zijn geweest te maken. en die alreeds verscheiden miljoenen bedragen, tot groot bezwaar van ons land.

(d) Wegens het hand over hand toenemend gevaar, dat ons land, zo het de Heere niet genadig verhindert, ook eerlang in een zeer verderfelijke oorlog staat ingewikkeld te worden, wanneer het met ons wel zeer droevig en ellendig zou kunnen aflopen en ons land zeer spoedig aan zijn ondergang zou kunnen komen. Want het ziet er tegenwoordig meer dan ooit zeer gevaarlijk uit.

(e) Hier benevens heeft de Almachtige God ons land van deze winter, weer zeer zwaar bezocht en geslagen, met een schrikkelijke pestilentie, of sterfte onder het rundvee, zodanig, als ik niet weet dat ooit tevoren, zo vreselijk of geweldig meer onder ons gezien of gehoord is: dat in zo korte tijd, door zo'n zichtbaar oordeel Gods, zo'n verbazende menigte van rundvee, het hele land door is weggerukt. Ik weet met genoegzame zekerheid, dat alleen in weinige weken, alleen in het dorp Zoeterwoude, wel drieduizend koeien van de beste die in ons land gevonden worden, door de verschrikkelijke pestilentie Zijn weggerukt. En omdat dit zwaar oordeel Gods, thans genoegzaam het gehele land door ontstoken is, wat moet er dan niet een ontelbare menigte van kostelijke beesten, reeds gestorven zijn! En de Heere God weet, hoe weinig

vee ons hier te land zal overgelaten worden. Want het sterft er dagelijks nog even zeer op aan en de almachtige hand Gods is nog hoog opgeheven. Wat staan uit dat een oordeel niet al droevige ellenden voorons en ons land te volgen!

a. Hoe staat het niet te duchten dat het gehele land haast van rundvee zal ontbloot zijn en dat de landerijen overal leeg en tot schade zullen liggen.

b. Wat zal het niet groot geld moeten kosten, uit andere landen weer een zo talloze menigte vee te moeten halen, als hier in dit land nodig is!

c. Wie weet of de Heere die nieuwe beesten dan niet weer in Zijn toorn zal wegrukken. En de pestilentiën, zoals tevoren, jaren achtereen laten aanhouden!

d. Hoe menig huisman zal daardoor niet verarmd, ja zelfs door bedorven worden! Hoe menig landheer zal er niet de grootste schade door lijden! Wat zal het land er zelfs niet grotelijks aan inkomsten door verliezen!

e. Wat staat er voor al de inwoners van het land, niet een zeer dure tijd en ander groot ongemak uit te verwachten! Begint men dat niet reeds het gehele land door merkbaar te gevoelen? En wie weet wat nog het einde hiervan zijn zal!

f. Kan de Heere niet zelfs die pestilentie, ook haast doen overslaan tot ons ander vee, tot schapen, paarden, enz. en die ook weghalen?

g. Ja, kan Hij Zijn hand, ook niet haast uitstrekken tot de mensen en die ook slaan met de gesel der pestilentie, dat er zoveel en meer duizenden mensen sterven, als er nu beesten gestorven zijn en nog dagelijks sterven? O, is dit dan niet een erg zichtbaar, zwaar en droevig oordeel Gods, over ons en ons land? Mag men hier ook niet wel zeggen: *Heere! Gij hebt ze geslagen.*

Voegt hierbij bij zoveel andere zware oordelen Gods, waarmee ons land tegenwoordig zo geslagen en bezocht wordt! Van slechte tijden en neringloosheid, het gehele land door; verval in koopmanschap en verloop van allerlei handwerken, die voorheen onder ons zo plegen te floreren en zoveel rijkdom en welvaart in het land brachten; van zoveel drukkende lasten en belastingen, als tot 's lands onderhoud vereist worden, die niet alleen duurzaam blijven, maar van jaar tot jaar gedurig merkbaar vermeerderd worden, zonder enige de minste hoop van herstel, voor het toekomstige. Waar zal dat eindelijk nog naar toe gaan geliefden, bijzonder als de Heere ons laat vallen, in een langdurige kostbare oorlog? Het is waar, men zal zeggen, er is nog geld en rijkdom genoeg in het land. Maar,

(a) Het is zeker, dat geld en die rijkdom die er nu nog onder ons is, is tegenwoordig niet half zo vee waardig, dan het tevoren voor een honderd jaren wel zou geweest zijn; eensdeels wegens het algemeen verloop in alles, de duurte van alles en de menigvuldige lasten en schattingen die er van alle dingen op te brengen zijn. Anderdeels, wegens de verschrikkelijke verdorvenheid van weelde, pracht en hovaardij, die nu algemeen bij klein en groot de overhand verkregen heeft, waardoor de mensen nu met eens zoveel geld, inderdaad veel armer zijn dan tevoren, met half zoveel geld en goed.

(b) En wat meent gij, dat er aan de rijkste goudmijn met er tijd geen uitputten is en dat een oud, rank schip, met er tijd, wel zo belast en overladen kan worden, dat het in de grond zinkt? De meeste rijkdom van Nederland bestaat enkel in 's lands schulden. Als God nu eindelijk, door de tijd, het land eens zo zwaar slaat, dat het niet meer machtig is, zijn schulden of uitgiften te betalen, dat met er tijd al heel licht zou kunnen gebeuren, wat zal er dan wezen van onze kostelijke rijkdom. En wat zullen wij dan

uitvoeren niet onze schone papieren? O mensen, zie dan toch eens hier! En laten wij eens onze ogen openen, hoe de hand des Almachtige Gods nu tegen Nederland is opgeheven en hoe Hij het nu aan alle kanten slaat, met de felle gesel van Zijn oordelen! Niet tevergeefs stond daar, in het voorleden jaar, die schrikkelijke komeet of staartster, alle avonden een tijd lang voor onze ogen. Nu zien wij heden voor onze ogen, of dat maar losse, algemene en natuurlijke tekenen zijn, daar men geen acht op moet nemen, noch waardoor men iets kwaads te vrezen heeft. Gewoonlijk zijn diergelijke tekenen, droevige voorboden van Gods nakende oordelen en bezoeken. En ik vrees zeer dat God ons deze waarheid nog al nader en verder zal leren.

Maar had God het Joodse volk, niet slechts zo geslagen, met Zijn oordelen. *Maar het ook verteerd*, zoals wij gezien hebben.

1. O, hoe waar moet dat ook niet getuigd worden van ons Nederland. De Heere heeft ons in Zijn rechtvaardige grimmigheid, ook reeds merkbaar en sinds een geruime tijd herwaarts als verteerd. Het is met ons land gegaan evenals met een ziek, teringachtig mens. Wij zijn in ere, hoogheid, macht, vermogen en welvaart, van jaar tot jaar al ongevoelig verminderd en afgenomen. De kracht van 's lands voorspoed en welvaart, is allengskens grotelijks verteerd en verzwakt; er ligt een verborgen oordeel Gods en een verterende mot in alles, niettegenstaande al die verschrikkelijke weelde, pracht en hovaardij, die overal in het land heerst. Door die hovaardij en overdaad zelfs verteert God ons. Daarmee verkwisten wij zijn zegeningen en voorspoed. En zo zijn wij nu op de rechte weg, om haast te worden een kaal, beroofd en geplunderd volk. Met dagelijks grote vuren op de haardstede te stoken, komt men haast ten einde van turf en hout. Nu moet Nederland, in alle weelde domineren, totdat het zal uitgedomineerd zijn. Nu moet klein en groot in prachtige koetsen rijden, totdat het alles weer zal te voet gaan en men geen onderscheid meer zal kunnen zien tussen de knecht en de Meester. De mot teert zolang in het kostelijke laken, totdat het laken in stukken en brokken van elkaar valt.

2. Maar, hoe verteert de Heere God ons ook niet! in onze Godsdienst en geestelijken kerkstaat. — O, wij hebben het immers van deze dag gehoord, tot welk een schrikkelijke ellende en verderf Nederlands kerk tegenwoordig gekomen is. Be zonde heeft alreeds bijna alle geest, kracht en leven in de kerk verteerd en ons bijna niet anders overgelaten, dan een dor en uitgeteerd geraamte zonder geest; een hoop geesteloze predikanten; geesteloze prediciën, geesteloze ordonnantiën, geesteloze gemeenten, scholen, enz. Ziet dit alles is ons toegezonden, van de hand des Heeren; van de heiligen, rechtvaardige toorn Gods. Dit alles zijn de bittere vruchten, van onze langdurige en onverbeterlijke zonden, waarmee geheel Nederland nu zoveel jaren, tegen de Allerhoogste God gezondigd heeft, niet willende horen naar Zijn stem en weigerende te wandelen in Zijn wegen.

3. Maar, hoe zijn wij, onder dat alles, toch nu gesteld geliefden? Niet anders, dan oudtijds het Joodse volk! Zoals deze zich gedroegen, onder Gods slaande en verterende hand, zo doen wij en geheel Nederland tegenwoordig nog eveneens. Wij hebben, van al die zware kastijdingen en oordelen Gods, tot heden toe, nog in het minst geen pijn gevoeld.

(a) Wij hebben ons des Heeren toorn en al Zijn bezoeken, niet eens ter hart genomen. Wij hebben er nauwelijks eens opgemerkt, noch er acht op gegeven.

(b) Wij hebben die slaande en verterende hand Gods, tot hiertoe geheel versmaad. Wij hebben de Almachtige God, tot hiertoe laten toornen en slaan, zoveel het Hem

beliefde.

(c) Wij hebben er geen smart van gevoeld. Wij hebben er ons niet hartelijk over bedroefd, noch het minste berouw, over onze zonden getoond.

(d) Maar wij zijn, wij allen, Overheden, kerkelijken, in het algemeen, jongen en ouden, even diep gerust en zorgeloos, tot hiertoe in onze zonden blijven leven.

4. Wij hebben geheel geweigerd de tucht aan te nemen.

a) Wij haten die tucht en de Wet Gods, meer dan enig ding.

b) Wij houden ze voor zwaarhoofdige Predikers, voor fijnen en femelaars, die veel van tucht en reformeer, tot ons spreken.

e) Wij werpen de tocht en bestraffing, hoe langer hoe wijder en verder van ons af en willen er niet eens van horen.

d) Wij maken het van jaar tot jaar, al gedurig slimmer en erger. Dat onder ons vervallen en verdorven is dat blijft staan, zoals het is en wij verderven alle dagen, hoe langer hoe meer. Ja wij hebben onze aangezichten ook harder gemaakt, dan een steenrots.

1. O, Nederland is niet alleen, geheel ongevoelig en verstokt geworden, onder alle Gods oordelen en in het midden van alle haar ellenden. Zodat niemand zich de verbreking Jozefs aantrekt; zelfs de vromen, die er nog zijn helaas, wat ziet men bij hun een aller-diepste zorgeloosheid en verstoktheid! Het is of er geen toorn noch oordelen Gods, op het land lagen, maar of alles wel en zeker met ons was.

2. Maar het volk van Nederland is heden, ten uiterste hardnekkig en onbeschaamd geworden in het zondigen; alle zonden worden maar openlijk en vrij uit onder ons bedreven. Honderden ongerechtigheden zijn door de langdurige gewoonte, bij ons zo diep in geworteld en ingekankerd, dat ze niet eens meer voor zonden erkend, maar met de uiterste onbeschaamdheid, het gehele land door vurig bedreven worden

3. Ja, wij spotten met God, Godsdienst, Woord predikanten, vermaningen, bestraffingen, enz. En het volk roept: *de Heere ziet het niet en de God Jakobs merkt het niet.*

4. Ieder inwoner draagt in zijn boezem een hart, dat harder is dan een steenrots. Dat door al Gods bedreigingen en oordelen en door duizend predicatiën, in het allerminste niet gebogen, noch vermurwd kan worden.

5. En bij dit alles, zijn wij nog zo verhard en onbeschaamd en hebben zodanig een hoerenvoorhoofd aangenomen, dat wij nog vragen durven: welk kwaad hebben wij toch gedaan? Ieder inwoner denkt van zichzelf, dat hij wel een deugdelijk goed mens is. Dat hij een Godsdienstig leven leidt en dat zijn zonden maar lichte struikelingen en zwakheden zijn. Dat, indien al het volk in het land zo leefde, God Zijn toorn en oordelen weldra van ons zou wegnemen.

5. Eindelijk, wij hebben tot heden toe, ook geweigerd ons te bekeren

(a). Niemand wil van Zijn zonden afstand doen; niemand wil zich daarheen schikken, met zijn hart tot oprechte boete en berouw: noch Overheden, noch kerkelijken, noch in het algemeen; niemand wil een hand lenen, aan de reformatie of verbetering van wat, sinds zo lange tijd, in de staat, in de kerk, in de scholen, in de huisgezinnen, in het hart, in het leven en wandel ontsteld en bedorven is.

(b) Wij begeren allen te blijven zoals wij zijn en niet anders te doen en te leven dan tevoren. De een legt het hierop, de ander legt het daarop; kortom, Nederlands ware praktijk is heden zo geworden: "Liever land en ziel en alles verloren, dan de zonde

verloren; liever verteerd en verdelgd te worden, dan gereformeerd en bekeerd te worden. En willen de leraars daar wat tegen roepen en prediken, ze mogen dat doen, zoveel en zolang ze willen. Het is zo hun ambt en plicht; maar ons betreffende, wat ze tot ons spreken in de Naam des Heeren, wij zullen naar hun niet horen, enz.; een deel uitwendige zedigheid en godsdienstigheid. Of een deel schone geveinsdheid en gepleisterde Godzaligheid, daarmee zullen ze zich tevreden moeten houden, maar meer, of anders denken wij daar niet aan te doen."

Ziedaar geliefden, dat is zo de ware staat en gesteldheid van ons land. En die er anders over oordelen, die hebben deze dingen, nog nooit in het rechte licht aanschouwend.

Helaas, wat staat hier toch nu anders van te wachten, indien dit voortaan zo onder ons voortgaat, dan dat ons land door een rechtvaardig oordeel Gods, zo zeker en haastig zal te gronde gaan en wij allen samen, eeuwig zullen verloren raken, zoals er een almachtig, heilig en rechtvaardig God, daarboven in de hemel leert?

O, het is de uiterste dwaasheid en zinneloosheid, indien wij daarvan nog andere gedachten zouden maken. Wij hebben deze waarheid in de verklaring, klaar genoeg gezien.

O, of de ontfermende God, de Vader der barmhartigheid, die wij door onze zonden, zolang en schrikkelijk vertoornd hebben, dan nog heden, naar Zijn grondeloze genade ons dit alles eens wilde op het hart drukken en onder ons van de hemel uitstorten, de Geest van ware boete en bekering! Dat wij Hem, in der waarheid, met een gebroken hart mochten te voet vallen en wij ons in stof en as voor Hem mochten vernederen! Er is voor ons en voor al de inwoners van het land, maar een enige Weg of middel, om de toorn Gods te verzoenen en genade te verwerven. Om land en Kerk, ziel en lichaam en alles nog voor een geheel bederf te behouden.

Och! dat de Heere hiertoe Zijn Geest wilde geven! Dat wij, met al de inwoners van het land, dit enig middel onzer behoud dan nog eens, zonder langer verzuim of uitstel, mochten gaan aanvangen en metterdaad in het werk stellen! Het bestaat hierin, mijn vrienden! dat wij allen gezamenlijk iedereen voor zijn hoofd:

(1) Een rechte pijn komen te gevoelen van Gods slaande en verterende hand. Dat wij van ganser hart daarover smartelijk bedroeven en berouw hebben, dat wij de Heere onze God, door onze zonden, zolang en zo schrikkelijk vertoornd hebben, enz.

(2) Dat wij niet langer weigeren de tucht aan te nemen en Gods straffen, dreigementen, vermaningen, wetten en geboden, niet langer verachten en verwerpen. Maar dat wij ons in alle vreze en ootmoed, daaronder neerleggen en ons van de Heere gewillig laten tuchtigen.

(3) Dat wij ons onbeschaamd hoerenvoorhoofd, ons hard en stenen hart, geheel van ons wegwerpen en in haar plaats een week, gebroken, nederig en vleses hart aannemen. Dat wij ons, in ware schaamte en ootmoed over onze zonden voor God verootmoedigen.

(4) Dat wij ons in was oprechtheid, zonder langer vertoeven, van alle onze zonden, tot God bekeren. Dit laatste stuk is breder voorgesteld in mijn leerrede over Ezechiël 33: 11, *Bekeert u! bekeert u, van uw boze wegen! want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls? Amen.*

6. BIDDACSPREDICATIE, OPENBARING 3: 15, 16.

Vers 15. ***Ik weet uw werken, dat gij noch koud zijt, noch heet. Och, of gij koud waart, of heet!***

Vers 16. ***Zo dan, omdat gij lauw zijt en noch koud, noch heet, Ik zal u uit Mijn mond spuwen.***

Om de woorden, die wij uw aandacht tot onze tekst hebben voorgelezen, met des te meer verstand te overwegen en te verhandelen en dan vervolgens tot ons gebruik en nuttigheid onder des Heeren genadige zegen over te brengen, is het nodig dat wij vooraf, van haar gelegenheid en oogmerk, waarbij en waartoe ze gesproken zijn, wat nader onderricht worden. Het was dan zo, dat in de eerste verkondiging van het Evangelie der zaligheid, na de dood van Christus, door Zijn Apostelen en Discipelen, velen uit Joden en heidenen waren bekeerd geworden. En hier en daar, in de steden der Heidenen, bloeiende Christen gemeenten waren opgericht. Maar dat de Satan, die toch een bitter vijand en tegenkanter van Gods Koninkrijk is, niet lang rustte, om deze gezegende voortgang van het Evangelie, op allerlei wijzen te stuiten, als zijnde voor zijn rijk der duisternis, ten hoogste nadelig. Hiertoe bediende hij zich van deze list, dat hij de eerste ijver der bekering, door de prediking van het Evangelie, in de wereld veroorzaakt, een weinig liet bedaren, al van langzamerhand, in de vers bekeerde gemeenten van Christus, begon in te kruipen en zijn zaad van lauwheid, zorgeloosheid en wereldsgezindheid te zaaien. Hierdoor veroorzaakte hij, dat er in de meeste nieuwbekeerde gemeenten, zich al aanstonds een groot verval in de ijver van geloof, liefde en Godzaligheid, begon te ontdekken! De geestelijkheid raakte uit de Kerk weg. De vleselijkheid nam de overhand. En alles begon in sleur en uitwendige gedaante van Godzaligheid te veranderen. Langs deze weg begon de satan zijn troon, allerwege weer op te richten en de troon van Christus omver te werpen. In de ene gemeente was dit droevig verval groter dan in de andere. Maar nergens was het erger gesteld, dan in de gemeente van Laodicéa. Hier was Geest, vuur en leven bijna geheel uit de Kerk geweken. En zorgeloosheid, lauwheid, sleurheid enz, hadden de overhand gekregen, over leraars en gemeenten. De Kerk was daar in een zeer dodige en geesteloze toestand. Weinig kracht, ijver en Godzaligheid, werd er in die ellendige gemeente gevonden; men berustte daar meest in de uiterlijke sleur en plichten en weinigen waren er, (zo nog maar weinigen) die God in de Geest dienden. Zodat het er voorstond, dat het ware Christendom, daar eerlang zou te gronde gaan.

Dit bewoog de goedertieren en aanbiddelijke Zoon van God de Heere Jezus, volgens Zijn liefdedragend hart, voor der mensen zaligheid en eeuwige behoud, een zeer ernstige brief, door de pen van de ziener Johannes, aan die lauwe en zorgeloze gemeente van Laodicéa en aan hun engel of opzieners te schrijven. Waarin Hij hun deze hun vervallen staat, voor ogen stelt, hen daar ernstig over bestraft, hen met Zijn oordelen bedreigt en hen tot bekering vermaant. Zo beval Hij aan de ziener Johannes, wanneer Hij hem in het eiland Patmos, in de Geest had opgetrokken vers 14: *en schrijft aan de Engel van de gemeente der Laodicensen, enz.*

Wat moest Johannes schrijven?

Hij moest tot een inleiding, vooraan in de brief stellen: *dit zegt de Amen, enz.* Hieruit kregen de Laodicensen een klaar bericht, wie de Persoon was, die deze brief aan hun schreef en afzond. Te weten, de geduchte en aanbiddelijke Zoon van God, de Heere Jezus Christus die Zich hier met zulke luisterrijke eertitels omschrijft, teneinde daardoor de vereiste hoogachting voor Zich in het gemoed van de Laodicensen te

verwekken.

Daarop beveelt Hij Johannes nu verder, zijn mening zo aan de Laodicensen voor te stellen: *Ik weet uw werken*, enz. Woorden geliefden, die ons een klare en naakte vertoning geven, eerst van de vervallen en beklaaglijke toestand van de Kerk en gemeente te Laodicéa en van de oordelen Gods, die over hun komen zouden, zo ze zich niet haastig van hun verval herstelden en ze zich daarvan niet bekeerden. Maar dan ook vervolgens van de droevige en zeer vervallen Staat der Kerk hier in Nederland, die tegenwoordig geheel aan die van het oude Laodicéa gelijk is en ook een schrikkelijk oordeel Gods, te verwachten heeft, zo ze zich niet haastig komt te bekeren, tot de Heere, van Wien ze afgeweken is.

Het is op bevel onzer aanzienlijke en gebiedende Overheden, dat wij thans hier, bij elkaar zijn vergaderd en dat deze dag is afgezonderd tot een algemeen dank- vast- en bededag, over ons gehele land, teneinde ons gezamenlijk voor de Heere te verootmoedigen. Hem voor Zijn oneindige goedertierenheid, ons en ons land tot nog toe bewezen hartgrondig te danken, van onze zonden, snode boosheid en ongerechtigheid, voor Hem een ware en ongeveinsde belijdenis te doen. Daarover, op het diepste in heilige schaamte, droefheid en berouw, vernederd te zijn. Hem om genade te smeken, om vergeving Hem vurig aan te lopen en onszelf oprecht, van onze zonden te bekeren; en daar op Gods genadige zegen over ons, ons land en de Protestantse Kerk ootmoedig en vurig af te bidden.

O, wat zijn het grote en heilzame zaken, die hier van ons geëist worden! Gelukkig waren wij, gelukkig was ons land met haar inwoners, indien het zo mocht geschieden, als onze Overheden bevelen! Maar, het is te vrezen, dat ook deze bededag gelijk zoveel voorgaande, wegens de algemene lauwheid, onbekeerlijkheid en verstoktheid, die er onder ons is, in een blote sleurgodsdienst zal eindigen, ten ware het de Heere behaagde, nog wonderen van genade onder ons te doen.

Och! dat dan nog maar des Heeren volk op deze dag een hart mocht ontvangen, om zich in ware ootmoed voor de Allerhoogste God te vernederen. De droevige toestand van land en Kerk aan Hem voor te dragen en bij Hem om zegen, genade en verzoening vurig aan te houden!

Ja, mocht ik ellendige, ook nog verwaardigd en bekwaam gemaakt worden, om nog heden op deze dag, een vruchtbaar en gezegend woord aan deze plaats te spreken!

Heere God, laat daartoe Uw Geest toch, op dit zwakke werktuig gelegd en Uw hemelse genade, in dit holle en ledige vat gestort worden! Open toch de lippen van Uw knecht en maak hem bekwaam tot alles, waartoe Gij hem gebruiken wilt! Amen.

Wij zullen de voorgelezen tekst eerst kort verhandelen geliefden en die dan naar tijds gelegenheid, wat nader op onszelf toepasselijk maken.

In de woorden ontmoeten wij drie onderscheiden hoofdzaken:

- I. De droevige toestand van de Laodicesche kerk, die voor de Heere Jezus geenszins verborgen was, vervat in de woorden: *Ik weet uw werken, dat gij noch koud zijt, noch heet.*
- II. En vervolgens, *omdat gij lauw zijt.* Het ongenoegen dat de Heiland over hun staat had getoond, in deze woorden: *och! of gij koud waart*, enz.
- III. En dan het verschrikkelijk wraak oordeel, dat Hij aan hun zou uitvoeren, ingeval ze zich niet kwamen te bekeren: *Hij zou hun uit Zijn mond uitspuwen.*

De Persoon dan die hier spreekt, is de aanbiddelijke Zoon van God, de Heere Jezus

Christus, zittende verheerlijkt aan Zijns Vaders rechterhand. Maar zijnde met Zijn Voorzienigheid, Geest en genade, nochtans overal bij Zijn gelovige kerk, hier op aarde en daar wandelende tussen de gouden kandelaren. Degene die aangesproken worden, is de gemeente van Laodicéa en bijzonder hun Engel of opzieners, die het herder en leraarsambt daar in die gemeente bediende. Want aan deze opzieners te Laodicéa, wordt deze brief bijzonder en allereerst geschreven, teneinde zij de inhoud daarvan aan het volk, of de gemeente, aan hun opzicht toevertrouwd, zouden meedelen. En niet nalaten al hun vermogen aan te wenden, teneinde des Heeren Jezus oogmerk, door een algemene bekering van het volk, werd genoeg gedaan. Want daartoe zijn de herders en opzieners in de gemeenten gesteld; namelijk, als dienaars en afgezanten van Christus, om de bevelen huns Heeren aan het volk bekend te maken en hen op allerlei wijzen, tot gehoorzaamheid te bewerken.

I. Aan deze Opzieners der Laodicesche gemeente laat de Heiland hier nu schrijven, door Johannes de Apostel: ***Ik weet uw werken***, enz.

De Zaligmaker gewaagt van *der Laodicenzen werken*. Daardoor verstaande, hun gedrag, handel en wandel, hun doen en laten, zo inwendig als uitwendig. Want een mens heeft tweeërlei werkzaamheden, waarvan deze verborgen en gene openbaar zijn. De verborgen werken des mensen geschieden van hen inwendig, met zijn ziel of gemoed en ook met zijn lichaam, in het eenzame en afgetrokkene, buiten het oog en gezicht van de wereld. Hierin bestaat het verborgen leven van een Christen en het dienen van God in de Geest, door middel van inwendige onderhandelingen, die de ziel met God heeft. Want de Heere ziet toch voornamelijk op het hart en wil van de mens, in Geest en waarheid gezocht, geloofd, bemind, gediend en geëerd worden.

Behalve deze verborgene, bedrijft de mens ook uitwendige werken, die zich aan hem, naar buiten vertonen en die geheel van de gesteldheid en bewegingen van zijn ziel afhangen. Uit deze werken, moet een Christen zijn inwendig geloof aan de wereld vertonen en zijn licht laten schijnen voor de mensen, enz. Matth. 5: 16. Beide deze inwendige en uitwendige werken der Laodicesche gemeente, bedoelt de Heere Jezus hier nu en wel voornamelijk die van de leraars, Engelen en Opzieners. En vervolgens ook van de gemeente in het algemeen. Want Hij heeft hier het oog algemeen op de gehele Kerk van Laodicéa. Voor deze nu betuigt Hij, dat Hij hun werken wist, *Ik weet uw werken*, enz.

Dat de Heere Jezus alwetend is, als zijnde met de Vader en de Heilige Geest, de ware God, is bekend. Petrus sprak daarom tot Hem op de aarde: *Heere! Gij weet alle dingen*, Joh. XXI: 17. Bijzonder gaat Zijn oog over Zijn Kerk en over alles wat daarin geschiedt; want daar is geen schepsel onzichtbaar voor Hem. Maar alle dingen zijn naakt en geopend voor het oog desgenen, met Wie wij te doen hebben, Hebr. 4: 13. Hij ziet tot op de grond en bodem van een ieders hart en Hij weet alles wat daartoe en omgaat. Hierom vertoonde Hij Zich aan onze Johannes met ogen gelijk een vlam van vuur, hoofdstuk I: 14. Hij is het, die een ieders werken weegt in de weegschaal van Zijn heiligdom en voor Wie een ieders werk, ten jongsten dage, openbaar zal worden. Al wat er geschiedt, of in het hart omgaat, ziet de Heere Jezus niet alleen, maar Hij oordeelt het. Hetzelve prijzende, of verwerpende. Waarop Paulus ziet 2 Cor. 10: 18, *want niet die zichzelf prijst, maar die de Heere prijst, die is beproefd*. Dit veroorzaakt nu het teer en omzichtig wandelen van een Christen. Want hij weet dat hij wandelt voor het alwetend oog van zijn Heiland en dat die al zijn daden, zo inwendig als uitwendig, op het nauwkeurigst wikt, weegt en oordeelt.

Nu, als zo'n alwetend God en Opperste Rechter, vertoont Hij hier zichzelf ook aan de

Engel van Laodicéa, getuigende *dat Hij hun werken wist*. Dat is: dat al hun doen en laten Hem zeer wel bekend was. Dat, hoe weinig ze Hem ook in erkenning en voor ogen hielden, Hij echter zeer nauw acht op hun sloeg en hun staat zeer van nabij kende, zoals Hij tot een bewijs daarvan, hun dan ook naar waarheid voor ogen stelt; getuigende ***dat ze noch koud, noch heet waren***.

Onder al de zeven Aziatische gemeenten, was die van Laodicéa een der aller-slechtste. Want in de andere zes gemeenten, werd nog iets goeds gevonden dat de Heere Jezus in hun prijst, voornamelijk in de gemeente van Smyrna en Philadelphia, daar niets in berispt wordt. Maar in deze, van Laodicéa wordt niets met al geprezen dat goed in hen was. Hier was het verval in Godzaligheid en de ijverloosheid bijna algemeen; en was al vroeg begonnen. Want Paulus liet Archippus, een Leraar en Opziener te Laodicéa, in zijn tijd al vermanen, dat hij de bediening, die hij aangenomen had, in de Heere ook zou vervullen. Koll. 4: 17. Tot een teken dat de leraars, toen al nodig hadden vermaand te worden.

Er zullen buiten twijfel nog wel enige Godzaligen in Laodicéa zijn geweest. Maar hun getal zal zo klein geweest zijn en de algemene lauwheid zal ook deze zo bevangen hebben, dat het niet de moeite waardig was, van hen hier enige uitzondering te maken. De Heiland richt hier dan Zijn reden in het algemeen, tot de gehele Kerk van Laodicéa en getuigt van hun dat *ze noch koud, noch heet waren*. Maar kauw. Drieërlei gestalte ontmoeten wij hier, uitgedrukt door koud, heet en kauw. Het zijn zinnebeeldige spreekwijzen, ontleend, zoals iedereen licht zien kan, van het water. Wij zullen ze alle drie maar eens kort ontleden. Er wordt hier van de Laodicéa getuigd, ontkennenderwijze, wat ze niet waren. En dan bevestigenderwijze, wat ze wèl waren.

1. *Ze waren niet koud, noch heet*. Door koud wordt hier verstaan zodanigen. staat, waarin men geheel vervreemd is, beide van het in en uitwendig Christendom en dus geheel buiten de Christelijke Kerk leeft, zonder enig kat allerminste licht, van kennis of warmte van genade. Hoedanig de staat is van het heidendom en van andere opzettelijke vijanden der waarheid en van de leer van het Evangelie al dezen buiten de Christelijke Kerk en haar in en uitwendige gemeenschap, worden terecht *koud* genoemd, om dat zij geen de allerminste kennis hebben, door de prediking van het Woord van Christus, of van de waarheden van het Christendom, maar in de allerdiepste onkunde daarvan leven en dus in hun duistere onwetendheid, verstoktheid en goddeloosheid, als geheel verstijfd en bevroren liggen, zijnde het aller-verst van Christus, de Zon der gerechtigheid af en wonend in het duistere en ijskoude Noorden, daar niet de minste stralen van de kennis en genade van Christus, op hun zielen kunnen vallen, om die enigszins te ontsteken en te verwarmen. Zie, zó verstaat de Heiland hier door koud, dan alle openbare vijanden der waarheid, die buiten de Kerk zijn. Over wie het Evangelische licht nimmer geschenen had. Maar die in het koude heidendom, of in het barre Jodendom leefden, zijnde dus een volk dat nog geheel woonde in de duisternis en schaduw des doods, vervreemd van alle genade en bekeringsmiddelen, geheel onbekommerd, over hun rampzalige toestand en dus geheel en al vreemdelingen van de verbonden der belofte.

Zie, dat is hier bij de Heiland *koud*.

Hier tegen stelt Hij nu een gestalte over, die geheel het tegendeel te kennen geeft, namelijk *heet*. 'Heet' wordt hier genomen voor een omschrijving van het ware en geestelijke Christendom, dat heet of warm genoemd wordt wegens de geestelijke hitte of warmte van de genade van Christus, daar het inwendig door aangestoken en gevoelig ontvonkt wordt. Van nature is een mens geheel koud en dood door de zonde. Maar in

de bekering, wordt zijn koud hart als het ware, in het vuur van de liefde Gods gelegd en op de aller-zoetste en liefelijkste wijze, door de hitte en kracht van de Heilige Geest ontstoken en verwarmd. Ja geheel gloeiende, vurig en brandende gemaakt. Christus komt, als de Zon der gerechtigheid, met de dierbare stralen van Zijn kennis en genade, in de bekering, de ziel beschijnen. Hier op ontdooit dat ijskoude en bevroren hart. Het wordt warm, ja heet; er komt een vurig geloof in de ziel, waardoor ze zich zelf op het allerhartelijkste, aan God en Christus overgeeft. Zijn oneindige genade en barmhartigheid aangrijpt en zich geheel van Hem laat innemen en bestralen. De ziel wordt geheel vervuld en ontstoken, door een brandend vuur van Goddelijke liefde, waardoor de innigste begeerten van het hart, vurig naar de Heere en Zijn genade uitgaan en niet anders dan met Hem voldaan worden. Evenals er getuigd wordt van de bruidkerk, Hooglied 8: 6, *dat haar liefde voor haar Hemelse Bruidegom, sterk was als de dood. Haar ijver hard als het graf. Dat haar kolen waren vurige kolen, vlammen des Heeren, die veel wateren niet konden uitblussen.*

Alle de begeerten en genegenheden van de ziel worden hier tegelijk, door de liefde van God en Christus ontvonkt. Wat dan niet anders dan een vurige en brandende ijver van Godzaligheid veroorzaakt, waardoor de ziel zich alleszins aan de dienst van God overgeeft, zich op de vurigste wijze oefent in alle geestelijke deugden en plichten van heiligheid, zo in als uitwendig. En tot zodanige ijver in geloof, liefde en Godzaligheid, wordt Gods volk overal in de Heilige Schrift ernstig vermaand. Als Rom. 12: 11, *zijt niet traag in het benaarstigen! zijt vurig van geest!* En Gal. 4: 14 schrijft Paulus dat in het goede, altijd te ijveren, goed is. Zo vinden wij het van Apollos aangetekend, dat hij vurig van Geest was, Hand. 18: 25. En dat vuur van geestelijke ijver verwekt nu de Heilige Geest in Gods kinderen. Die is een gewillige Geest en doet hun harten ook in alle gewilligheid en ijver, voor God en Zijn dienst ontbranden. Zoals de harten der Emmaüsgangers brandden, toen Christus met hun sprak op de weg. En zo'n brandende en heilige ijver vinden wij, dat er in die heiligen en Godzaligen geweest is, daar het woord van spreekt. Zodat ze in navolging van hun Heere en Zaligmaker Psalm 69: 10, konden zeggen: *de ijver van Uw huis heeft mij verteerd*, enz. Deze vurige en brandende ijver is het zout, toehoorders, van alle Godsdiensten van een Christen, zonder die ze alle samen laf, walgelijk en onsmakelijk zijn voor de Heere. Hieruit blijkt dan nu wat de Zaligmaker hier ter plaatse door *heet* verstaat. En zo zien wij hier dan twee uiterste einden, namelijk: *koud en heet*.

Hier omtrent nu getuigt de Heiland, dat die van Laodicéa nóch het een, noch het ander waren, maar iets tussen beide, te weten: ***lauw. Zo dan, omdat gij lauw zijt.***

Lauw is hier een omschrijving van uiterlijke mondbelijders of van Godzaligen, die in ijver van geloof, liefde en Godzaligheid zeer verminderd en verflauwd zijn en dus hun eerste liefde hebben verlaten. De uiterlijke mondbelijders, worden met recht lauw genoemd wegens hun zorgeloosheid en vleesgezinde gerustheid, waardoor ze zich maar alleen aan de uitwendige Godsdienstplichten vergapen en in haar uiterlijke oefening of waarneming blijven berusten, zijnde geheel verstoken van het inwendig geloof en de hartelijke liefde Gods. Daar is in hen geen het minste vuur van heilige ijver. Hun harten zijn hier niet inwendig bestraald van de Zon der gerechtigheid, noch worden niet verwarmd door de hemelse kennis van God en van Christus' heerlijkheid; al hun doen bestaat maar in sleur en uiterlijkheid en komt alleen uit, op een uiterlijke gedaante van Godzaligheid. Maar Geest en leven, kracht en vuur, ontbreken hun. Ze liggen in een diepe slaap van zorgeloosheid gedompeld. En behalve de uiterlijke mondbelijdenis en de oefening van de algemene plichten van het Christendom, wordt er niets meer in hun gevonden. In zo'n staat leeft de mens gerust en te enenmale lui en

vadsig. Hij droomt niet, dan van geluk. Hij ziet geen gebrek in zichzelf. Hij kent geen ellende. Hij is rijk en verrijkt, in zijn ogen en zo gaat hij vrolijk en vergenoegd, naar zijn eeuwig verderf, zich nochtans niet anders verbeeldende, dan dat hij gelukkig zal zijn.

Zie, uit zulke lauw en zorgeloze mondbelijders, uit zulke koele mond- en naamchristenen, bestond nu voor het grootste gedeelte, de Laodicesche gemeente. Zodanigen waren de Opzieners. Zodanigen waren de mindere leden, enige weinige Godzalige Christenen uitgezonderd, die thans al ook in groot verval en afzakking gekomen waren en hun eersten ijver, voor een groot deel hadden verloren. En zo getuigt de Heiland hier dan nu met recht, *dat de Laodicéa, noch koud, noch heet waren*. Ze waren niet geheel koud. Want ze waren nog mondbelijders. Ze hingen het Evangelie van Christus uiterlijk aan. Ze gaven zich voor Christenen uit. Ze omhelsden de Christelijke Leer met de mond en leefden in de uiterlijke gemeenschap, met de Christenkerk, maar niettemin waren ze ook niet heet. Want ze hadden geen oprecht, noch inwendig geloof; geen vurige liefde voor God en Christus; geen heilige ijver van Godzaligheid. Ze waren ontbloot van genade, Geest en leven, eveneens als houten beelden, die door kunst van raderen, maar niet, door een Geest des levens bewogen worden. In één woord, ze hadden wel de naam, dat ze leefden. Maar ze waren dood; al hun plichten en Godsdienstige werken, waren dode werken en plichten. Want daar ontbraken het vuur van Goddelijke liefde en de Geest des levens aan. Zodat de Laodicesche Kerk was als dat dal van doodsbeenderen, zoals bij Ezechiël; die wel beroerd werden, maar zonder Geest en leven.

Een aller-rampzaligste staat geliefden, ten hoogste deerniswaardig! Want, onder alle toestanden is er geen zo gevaarlijk en beklaglijk, dan die lauwe sleurgodsdienst. Dat is een droevige slaapziekte die, wanneer ze in een gemeente de overhand neemt het onvermijdelijk verderf, van zo'n gemeente naar zich sleept. Hoort, hoezeer de Heiland hier zich tegen die zorgeloosheid en lauwheid van Laodicéa aankant en hoe ten hoogste afkerig Hij van hun toestand is: och! zegt Hij, ***of gij koud waart of heet!***

De Zaligmaker van de wereld, hebbende de Laodicensen hun lauwe en zorgeloze toestand voor ogen gesteld, betuigt nu verder Zijn innige haat en afkeer van hen, roepende: *och of gij koud waart of heet!* Dit is een menselijke manier van spreken, waarmee de Heiland wil te kennen geven, dat het beter zou zijn voor de Laodicensen, dat zij, óf geheel koud, óf geheel heet waren, dan zo tussen beiden, lauw en ijverloos te zijn. Het wenselijkste en allerbeste was, dat ze heet bevonden werden. Dat ze genade en Geest hadden en een volk waren, ijverig in goede werken, dienende de Heere met een vurig geloof; met een hartelijke liefde en brandende Godzaligheid. Dat alle sleur, koelheid, lauwheid en zorgeloosheid, geheel van hun geweken waren. O, dat zonde een aller-gewenste staat zijn. Dan zou de Heiland een bijzonder welgevallen in hun hebben! Maar, als het immers niet zijn kon, dat ze dus heet waren, zo was het dan nog beter, dat ze geheel koud waren, dan zo lauw gelijk nu.

Dat is: het was dan beter, dat ze geheel ongelovige heidenen waren en openbare vijanden en tegenstanders van het Evangelie, dan dat ze zulke lauwe mondbelijders waren en uitwendige naam-Christenen. En dat is zeker! Een ongelovige heiden is beter, dan een geveinsd en lauw Christen, die het maar om de uiterlijke sleur, van het Christendom te doen is. Het is beter met Paulus (tevorens Saulus) de gemeenten van Christus, openlijk te vervolgen, dan met Judas, Christus' heimelijk te verraden. Daar is geen staat slimmer toehoorders, dan hier zo tussen beide te staan en zo te hinken op twee gedachten. Men moet, óf geheel koud, óf geheel heet zijn. Men moet Christus, óf openlijk haten en verloochenen, óf Hem vurig en van ganser harten, beminnen en

aanhangen. Maar dat tussen beiden, dat lauwe, flauwe Christendom, Christus niet te kennen en Hem nochtans uiterlijk te belijden, is het schadelijkste en gevaarlijkste van allen. Want,

(1) De openbare vijanden en ongelovigen doen minder schade aan de Kerk van Christus, dan die lauwe en uiterlijke mondbelijders. De eersten kent men en men kan zich voor hun wachten, maar voor de laatsten zo niet, omdat ze zich binnen in de Kerk ophouden en door hun lauwe en zorgeloos leven, er velen aftrekken en eindelijk Geest en leven geheel uit de Kerk bannen. Die lauwe sleurchristenen, die uiterlijke mondbelijders, doen van binnen in de boezem der Kerk met hun gedaante van Godzaligheid, veel meer kwaad, dan de vijanden van buiten, met al hun geweld en goddeloosheid.

(2). Zulke lauwe mondbelijders, zijn veel groter en verstokter zondaren, dan de koude vijanden der waarheid buiten. Want ze zondigen tegen zoveel groter licht, tegen alle middelen van zaligheid en bekering aan, tegen duizend, duizenden vermaningen en bestraffingen, die hun over hun lauwheid en zorgeloosheid gedaan worden en tegen de aller-ernstigste en aanhoudendste smekingen van Christus, om hen tot vurigheid van geesten tot een ware Godzaligheid en geloof te bewegen; en zo hebben ze dan ook een veel zwaarder oordeel te verwachten, dan degenen die buiten zijn. Het zal eens ten dage, Joden, heidenen, Turken en Barbaren veel, ja oneindig verdragelijker vallen, dan die lauwe mondbelijders en zorgeloze naamchristenen; de heetste hel zal gestookt worden voor de lauwe en geveinsde Christenen. Ik wilde nog duizend maal liever met een Turk of heiden sterven die nooit van God, noch Zijn gebod gehoord heeft, dan met een lauwe Gereformeerd naamchristen, hoe schone gedaante van Godzaligheid, hij ook vertoond heeft.

(3) Eindelijk, deze lauwe mondbelijders, zijn ook veel bezwaarlijker te overtuigen en te bekeren, dan de openlijke vijanden der waarheid en de goddelozen. Want ze menen, al bekeerd en goede Christenen te zijn. Ze zijn rijk en verrijkt in hun ogen, ze hebben geen bekommering over hun werken, ze menen dat alles goed met hun is en zo zitten ze dan op veel gevaarlijker en vaster droggrond, dan of ze geheel koud en ongelovig waren. De Heeren en de tollenaars, zullen zulken voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Matth. 21: 31, 32. Terecht dan, roept de Zoon van God hier zo ernstig uit, van de lauwe Kerk van Laodicéa: *och! of gij koud waart of heet!*

Maar hiermee nog niet vergenoegd, gaat Hij verder verder en bedreigt aan die lauwe kerk en gemeente, zijn vreselijke straffen en wraakoordeel, in geval ze zich niet bekeerden, zeggende: ***zo dan omdat gij noch koud, noch heet zijt, zal Ik u uit Mijn mond spuwen.*** De zinspeling is hier op lauwe water, dat ingedronken zijnde, een walging veroorzaakt in de maag en uit de mond weer uitgespogen wordt. En zo geeft het dan te kennen: de haat, afkeer en walging, die de Heiland van de lauwe Laodicensen had. Hoe Hij hun niet langer in Zijn Kerk verdragen kon. Maar hoe Hij hen om hun lauwheid zou komen bezoeken en door een streng oordeel, geheel van Zich zou afzonderen, buiten werpen en gelijk als uitspuwen.

Een land wordt, in de Heilige Schrift gezegd, zijn goddeloze inwoners uit te spuwen, wanneer het, die niet langer kan verdragen noch dulden. Maar zich door het een of ander schrikkelijk oordeel Gods, van die ontlast. Nu, zo zou de Heere Jezus, de geduchte Zoon van God, zich ook van deze lauwe Laodicesche gemeente, van dit zorgeloze volk ontlasten en hun buiten Zijn Kerk werpen. Tot nog toe had Hij hun verdragen, op hoop dat ze zich zouden bekeren en hun lauwheid, in een heilige ijver, van geloof, liefde en Godzaligheid zou veranderen. Maar dat nu niet geschiedende,

alle bekerings- en genademiddelen vruchteloos zijnde en blijven, zo kreeg des Heilands ziel nu een walging van hen. En zou hun nu zeker voor altijd uitspuwen en wegwerpen, *zo ze zich niet haastig bekeerden*. En zo geeft dit uitspuwen dan eigenlijk twee dingen te kennen:

(1) Dat Christus deze lauwe gemeente van Laodicéa, als een vuil uitbraaksel zou wegwerpen buiten Zijn Kerk. Zijn kandelaar van hun wegnemen, hen beroven van de middelen der genade en hen overgeven aan hun blindheid, lauwheid en verstoktheid. Ja, dat Hij die lauwe gemeente geheel zou omkeren, verwoesten en aan het verderf overgeven en also een voleinding met hun maken; zich dus voor altijd van hun ontlastende, evenals de maag zich ontlast van enig walgelijk en overtollig vocht, dat ze uit de mond werpt.

(2) Geeft het te kennen, dat Christus deze lauwe gemeente dus voor altijd zou uitwerpen en haar nooit weer in genade zou aannemen. Want iets dat men met de mond uitspuwt, drinkt of neemt men nooit weer in. Dat is het werk van onreine honden, weer te keren tot zijn uitbraaksel. Nee, de Heere Jezus zou de lauwe Laodicensen voor eeuwig uit Zijn mond spuwen en hun geheel aan het oordeel van verstoktheid en verharding overgeven. Hij zou met Zijn Geest en genade voor altijd van hun wijken. Hier op de wereld zou Hij hun reeds als verrotte leden van Zijn Kerk en gemeente afsnijden en hierna zou Hij hun voor eeuwig werpen in de poel die brandt van vuur en sulfer. En zo zou het dan van hun waar zijn, wat wij lezen Jeremia 6: 31, *men noemt ze een verworpen zilver. Want de Heere heeft ze verworpen*.

O, schrikkelijk en vreselijk oordeel! maar ten hoogste billijk en rechtvaardig. Want de Heere Jezus laat zich van zondige en nietige aardwormen niet bespotten. Maar zo genadig en barmhartig Hij is voor boetvaardige zondaren, die zich tot Hem bekeren, zo'n grimmig en vertoornd wreker is Hij voor hardnekkige zondaren die naar Zijn vermaningen en bestraffingen niet horen, maar die moedwillig blijven verachten en in de wind slaan.

De Laodicensen hadden zich dan van hun lauwheid en zorgeloosheid, ***haastig te bekeren***, of ze hadden dit oordeel van Christus onvermijdelijk te verwachten, zoals ze het wegens hun snode onbekeerlijkheid dan ook hebben moeten ondergaan. Want toen ze door deze vermaning van de Heere Jezus niet gebeterd werden, maar in hun lauwheid en zorgeloosheid bleven volharden, week de Heere eerst van hen met Zijn Geest en genade, waardoor het met die gemeente dan van kwaad tot erger werd. Totdat Hij eindelijk de Kandelaar van Zijn Evangelie van daar geheel wegnam, de kerk daar geheel en al verwoestte en de stad Laodicéa, door een verschrikkelijke aardbeving omkeerde. Zodat er heden ten dage niet anders, dan een deel woeste puinhopen van overig zijn, onder de macht der Turken, strekkende tot woningen van wolven, vossen en ander verslindend ongedierte. Terwijl haar ongelovige inwoners, zich nu reeds in de hel bevinden, geklonken aan ketenen van eeuwige duisternis.

Toepassing

Ziedaar geliefden, zo hebben wij u dan nu voor ogen gesteld, de bedroefde en rampzalige toestand der oude Laodicesche kerk en het vreselijk oordeel van de Heere Jezus aan hen, indien ze zich niet bekeerden, bedreigd. Is er nu ooit een gemeente geweest, die de kerk van ons Nederland en haar tegenwoordige toestand allerlevendigst heeft afgebeeld, het is deze van Laodicéa. Waarom er dan ook Godgeleerden zijn, die menen dat de Heere Jezus met en door hun, onze kerk zou bedoeld en in het oog zou gehad hebben. Maar wat hier van zij, dat ons Nederland, thans een ander Laodicéa geworden is, is helaas, voor allen die ogen in het hoofd

hebben, maar al te blijkbaar. Hetzelfde dat de Heere Jezus schreef aan de kerk van Laodicéa, dat mag Hij ook met reden schrijven aan onze kerk van Nederland. Hij mag haar ook wel toeroepen en Hij doet het ook, *dat Hij haar werken weet. Dat ze noch koud noch heet is.* Zo wij de kerk van ons Nederland in haar tegenwoordige toestand, eens komen te vergelijken, bij hetgeen ze voor deze was, toen ze vers van de Heere geplant was. Och! mijn toehoorders, het zou dezelfde kerk niet meer zijn. Ze zou geheel verbasterd en ontaard bevonden worden, van de eerste moederkerk, die haar gebaard heeft. Maar waar zouden wij beginnen? Waar zouden wij eindigen, wilden wij ons hier in breedvoerig uitlaten? Godvruchtige mannen hebben van de bedroefde en vervallen staat onzer Nederlandse kerk, gehele boeken geschreven en dat geschiedt nog dagelijks. Gave God! dat het maar iets helpen mocht!

Welke liefhebber des Heeren, welke Godvrezende ziel is er, die als hij op ons Nederlands Sion ziet en op de Hervormde kerk hier te lande, niet in bittere droefheid moet wegzinken, over de algemene lauwheid en onbekeerlijkheid, die erin heerst? Mijn Toehoorders, we zijn thans zo ketelachtig van gehoor geworden, dat ze geen vermaningen noch bestraffingen meer verdragen kunnen. Maar, door de genade en de bijstand Gods, wens ik heden op deze bededag, getrouw te zijn en niet te vrezen, al stonden ze ook allen openlijk tegen mij op. Want zo wij zwijgen, zo zullen de stenen spreken.

Het is thans zodanig met deze gemeente en met de gehele Nederlandse kerk gelegen, dat het schijnt alsof God, met Zijn Geest hoe langer hoe meer van haar begint te wijken en besloten heeft haar over te geven aan het oordeel van een gehele blindheid, verstoktheid en lauw zorgeloosheid. Al van tijd tot tijd is het verval in ijver, geloof en Godzaligheid, onder ons toegenomen, maar nimmer is het zo groot en zo algemeen geweest dan tegenwoordig. Wij beleven nu zulke lauwe en geesteloze tijden, dat de getrouwe en Godzaligen in den Lande, nacht en dag niet genoeg daar over in eenzame plaatsen kunnen treuren. Het verval en de lauwheid is niet bij deze of geen in het bijzonder, maar in het algemeen, het gehele land, de gehele kerk door, grote en kleinen, armen en rijken, jongen en ouden, overheden en onderdanen, leraars en gemeenten, allen staan ze er aan schuldig; allen zijn ze afgeweken; samen zijn ze stinkende geworden; er is bijkans niemand onder ons die goed doet of de Heere vreest. Geloof, ijver, liefde Gods, ware Godzaligheid en alles wat tot het wezen en de ziel van het Christendom behoort, schijnt bijna uit onze kerk geweken te zijn. Terwijl men niet dan goddeloosheid, blindheid, verstoktheid, onbekeerlijkheid, lauwheid, zorgeloosheid, enz. onder allerlei slag en soort van mensen gewaar wordt.

Wat is er thans onder ons

(1) Een schrikkelijke lauwheid en verval gekomen in en omtrent het ware geloof! Dat nochtans het enige middel is, om de mens te behouden en zalig te maken! Dat geloof zo algemeen en zo bekend onder de eerste Christenen, is thans ter tijd, als een vreemde zaak en verborgenheid onder ons geworden, waaraan, God weet het, het honderdste gedeelte naam-Christenen en mondbelijders, nauwelijks kennis heeft. Men heeft nu in haar plaats, een vals en vervloekt schijngeloof uitgevonden, dat niet inwendig in het hart, maar alleen in 's mensen uiterlijke verstand en inbeelding zijn zitplaats heeft, waardoor men aan alle uiterlijke mondbelijders, als ze maar op een wel geschikte, burgerlijke wijze, komen te leven en zich maar houden aan de uiterlijke Godsdiensten, de zaligheid vrij toeëigent, ofschoon ze niet het minste weten, wat zaligheid is.

Dat heilloos en zielverdervend schijngeloof, dat op z'n Remonstrants, een algemene genade invoert en de allerheiligste verborgenheden van het Christendom, geheel de bodem inslaat, heeft thans zodanig de overhand gekregen, in onze kerk, dat het als een

algemene leer geworden is, tegen die aan te gaan, voor scheurmakerij en afzondering gehouden wordt. En zo God het niet genadig verhoedt, zal er langs deze weg haast niets anders dan dit vervloekte en valse schijn geloof, in Nederlands kerk te vinden zijn. Het is de duivel, die dit geloof eerst verzonnen heeft en die alle macht in het werk stelt, om het tot uitbreiding van zijn rampzalig rijk der duisternis algemeen te maken. Dit is de bron toehoorders, daar al het verval van ons Christendom zijn oorsprong uit heeft.

(2) Daarbij, wat is er niet een beklaglijk en algemeen verval en lauwheid van de liefde Gods en Christus onder ons! Men vindt er maar zeer weinigen die God en Christus kennen op een geestelijke wijze en wiens hart vervuld zijn met de liefde Gods. Buiten deze leeft al de rest zonder God en Christus in de wereld. Hoeveel men ook van God hoort spreken en hoeveel werk men ook hier in Nederland van Zijn dienst schijnt te maken, zo is het met de grootste hoop toch maar loutere geveinsdheid. Het zijn maar liefkozingen met de mond, maar het hart wijkt ver van de Heere af. Onze lauw mondbelijders leven maar naar hun eigen zin en lust en betonen in al hun gedrag en wandel, dat ze van binnen omtrent de liefde Gods, geheel koud zijn. Ja, dat ze haters van God zijn en buiten Zijn gemeenschap in de wereld en in de zonden leven. Want de liefde Gods verwekt ijver en ontsteekt in 's mensen ziel, een brandende lust en genegenheid tot God en tot alles wat Gods is. Maar hoe weinig die thans onder de mensen gevonden wordt, bevindt men helaas, maar al te zeer in de omgang die men met allerlei slag van mensen dagelijks heeft.

Waar is hier in Nederland en bij onze naamChristenen de heilige ijver voor God, Zijn dienst, eer en volk, enz. Die werd wel gevonden in, de Christelijke kerk en ten dage onzer voorvaderen. Maar thans moet men die in ons lauw Christendom niet zoeken, dat vuur is nu in der mensen zielen uitgedoofd, de harten zijn nu geheel koud. Daar brandt nog wel vuur op de altaar. Maar het is vreemd vuur, van eigen zelfsliefde, wereldliefde, liefde der zonde, enz.

(3) Wat een onbeschrijfelijke lauwheid en verval is er ook niet onder ons, in de ware en geestelijke Godzaligheid! O toehoorders, met bittere droefheid moeten wij zeggen, dat de ware Godzaligheid, die uit een oprecht geloof voortkomt, thans ter tijd, een over-zeldzame zaak onder ons geworden is. En dat ze nimmer, zoveel vijanden en vervolgers gehad heeft, dan tegenwoordig. Degenen, die van God gesteld zijn en geroepen om de Godzaligheid voor te staan en er de mensen toe te bewegen, doen nu hun best, om ze met alle macht tegen te gaan en uit de kerk te weren en zijn er de slimste haters en vervolgers van. Alle Godzaligheid bestaat tegenwoordig, bij de grootste hoop van onze mondbelijders maar in uitwendige schijn en gedaante en in sleurplichten van Godsdienstigheid. Als iemand in deze tijd, maar burgerlijk en wel geschikt leeft. Als hij maar enigszins naarstig ter kerk en ten Avondmaal gaat. Zich voor grove zonden wacht en nog een deel andere uiterlijke Christenplichten, op zijn gemak waarneemt, dan is hij tegenwoordig, al een goed, gelovig en Godzalig Christen; al heeft hij geen aasje rechte kennis, geloof en liefde Gods in zijn ziel; dat komt er thans niet op aan. Het is genoeg, als men maar met de mond zegt, dat men in Christus gelooft, hoewel men in het minst niet weet, wat men zegt. O, de ware en hemelse ijver, waarmee al de werken van een Christen, moeten gezouten zijn, zullen ze de Heere kunnen behagen, waar wordt die toch tegenwoordig in onze kerken gevonden?

Het is waar, de plechtige Godsdiensten, worden hier in Nederland waargenomen; God wordt er immers openlijk gediend. Maar toehoorders, wat helpt dat? Al deze openlijke

Godsdienstigheid, is maar een walgelijke stank, in de heilige neusgaten des Heeren, omdat ze uit geen inwendig geloof geschiedt, noch met hartelijke liefde en heilige ijver, bij de grote hoop der mensen, vergezeld gaat. Alle Godsdienstplichten hier te lande, zijn maar kanonnen, musketten, kruid en kogels, zonder vuur. Het zijn maar slappe, flauw weerlichten, die wat schitteren, maar niet branden. De brandoffers, onder het Oude Testament, konden de Heere niet behagen, als ze niet van het vuur werden aangestoken en verteerd. Maar zo kunnen al de plechtige en uiterlijke Godsdienstplichten van Nederland, de Heere ook niet behagen. Want daar is geen vuur van liefde en heilige ijver, daar ze door ontstoken worden. O, alles is even koud en lauw!

De leraars, wat zijn ze niet meest overal lauw en ijverloos! Hoe weinig Geest en leven, wordt er bij hun gevonden! Hoe zijn niet de meesten, van een wereldsgezinde wandel! Hoe zijn ze in hun leven en gedrag, niet ontaard van Christus en de Apostelen! Hoe weinigen zijn er die het Evangelie, dat ze verkondigen, recht verstaan! Hoe lauw, koud en geesteloos, zijn hun prediciën! Er is immers, noch geest, noch leven in! Al wat velen verkondigen, is maar een windrig gezwets, van wereldse wijsheid en welsprekendheid, bloempjes die wel wat rieken. Maar die de ziel niet het minste voeden. Onkundig van de waren weg der zaligheid, prediken ze de mensen tot zorgeloosheid. Ze pleisteren met loze kalk en leggen kussentjes, onder alle okselen. En och! hoe velen onder hen zijn openlijke vijanden, van de ware Godzaligheid. Die met de was vroomheid, de spot drijven. En Gods volk, zoveel bij hen is, smaden en vervolgen ze; evenals was het dienen van God in de geest, maar femelarij en huichelarij is! Daar nu onze kerk zulke voorgangers heeft, die niet hetgeen van Christus is, maar alleen het hunne zoeken, wat wonder, dat de gemeenten dan ook, door hun misleid, tot zo'n droevige zorgeloosheid en lauwheid, komen te vervallen, stellende alle Godzaligheid maar in uitwendige plichten!

En och! was het volk nog maar ijverig, in de plichten! Maar ook hierin heeft de lauwheid en ijverloosheid, zodanig de overhand onder ons, dat wij ons sterk maken, om voor geheel de wereld, middagklaar te kunnen bewijzen, dat het Christenvolk, hier te lande, in het stuk van de uitwendige Godsdienst, van Joden, Turken en heidenen, wordt beschaamd gemaakt. Het bidden, het lezen van de Heilige Schrift, het horen van het Woord in prediciën, catechisaties, de bijzondere huis-Godsdienstoefeningen, Godvruchtige samenspraken, heilige gezangen en wat verder, tot het uitwendige van het Christendom behoort, zijn dingen die thans in onze Nederlandse kerk, zo in verval gekomen zijn, dat het niet om uit te spreken is. En dat er nog al van geschiedt, is maar uit sleur, zonder Geest en liefde en om daardoor de zaligheid te verdienen.

Kortom, mijn Toehoorders wanneer men onze Nederlandse kerk thans aanziet - en men zondert er enige weinigen, hier en daar uit, welker lust het evenwel zou zijn, de Heere in de Geest te dienen, hoewel ze ook ten hoogste schuldig zijn aan lauwheid, ijverloosheid en verval, in tere Godzaligheid, - zo moet men van onze kerk, naar waarheid getuigen, zoals Jesaja getuigde van de Joodse kerk, in zijn tijd, Jesaja 1: 5, 6, *het ganse hoofd is krank en het gehele hart is mat; van de voetzool af, tot het hoofd toe, is er niets geheels aan hetzelve, enz.*

Ach! wat is het niet een nare en aller-droevigste staat, in zo'n tijd, in zo'n kerk te leven! Hoeveel beter was het, geheel koud, dan zo lauw, zo ijverloos, te zijn! O, hoe walgt de ziel Gods, van zo'n geesteloze en lauwe kerk! De Heere geeft er ons overvloedige blijken van dat Hij van ons en van alle onze geveinsde Godsdiensten, een gruwel en walging heeft. Och! dat het maar eens kon gezien en bemerkt worden!

Hij straft ons van jaar tot jaar, met nieuwe oordelen, plagen en bezoeken. Zijn Geest, licht, liefde en genade, neemt Hij hoe langer hoe meer van ons weg. De kostelijkste genademiddelen, die eertijds zoveel vrucht deden, blijven nu vruchteloos. De Heere zendt onder ons, hoe langer hoe meer een Geest van blindheid, verstoktheid, lauwheid, zorgeloosheid en onbekeerlijkheid, enz. Het kwaad groeit van jaar tot jaar aan en wordt hoe langer hoe ongeneeslijker. De getrouwen in het land verminderen en die er nog zijn, hebben bijna de gehele Kerk tegen zich. De onbekeerlijkheid en zorgeloosheid, krijgen zodanig de overhand, dat alle vrees voor God, voor hel, verdoemenis, eeuwigheid enz., uit der mensen zielen weg raakt. Men haat nu overal in de poorten, degene die bestraft, enz. Vrome en Godzalige leraars en rechtvaardigen, zijn hedendaags tot een spot en tot een spreekwoord geworden en worden veracht en gehaat, als het slijk der straten.

O, wat zijn dit allen samen, niet klare tekenen dat Gods ziel een walging, van de lauwe Nederlandse Kerk krijgt! En dat Hij voorgenomen heeft, haar eens uit Zijn mond te spuwen, zo er niet een haastige en algemene bekering, tussenbeide komt! Want het is onmogelijk, dat God zo'n land en Kerk, altijd zou kunnen dragen. Ach nee, de weg wordt al gebaad, tot onze ondergang. Als de Heere met Zijn Geest begint te wijken van een land, zoals Hij hier bij ons, zo ogenschijnlijk en van jaar tot jaar meer en meer doet, dan heeft hij wat wonderlijks, met zo'n volk en land voor, dan maakt Hij voorbereidselen om te vertrekken, Zijn kandelaar van daar weg te nemen en zo'n land te maken tot een land der duisternis en een schaduw des doods. O, daar is niets anders te verwachten, dan dat de Heere Nederland haastig uit Zijn mond zal spuwen en dat Hij met een zo lauw verstokt en zorgeloos volk, dat naar geen oordelen bestraffingen en vermaningen, ja, naar geen hel, noch hemel, dood of leven, ziel noch zaligheid meer vraagt, een verschrikkelijke voleinding zal maken. Zo heeft Hij voor dezen, met honderd van Zijn Kerken en gemeenten gedaan en zou Hij dan ons verschonen, daar wij het nog gruwelijker verderven dan deze?

Nee, nee, de Heere zal eens tonen dat Hij een rechtvaardig God is, als de uur van Nederlands verderf vervuld is. Dan zal de Heere het door een schrikkelijk oordeel uitspuwen en dat voor altijd! En wee, wee dan onzer, als die grote en verschrikkelijke dag van verwoesting zal gekomen zijn. En hoewel wij dit algemeen verderf, in onze dagen al niet beleefden, zullen wij toch daarom Gods bijzonder wraakoordeel niet ontvlieden. Maar wij zullen een voor een van Hem uitgespogen worden in de hel en in de eeuwige rampzaligheid, ten ware dan dat wij onszelf nog haastig bekeerden. En door een gelovige boete, berouw en vernedering, de gerechtigheid en sterkte van de Heere Jezus kwamen aan te grijpen en zo vrede met God te maken.

Wartoe wij in het namiddaguur een woord van ernstige vermaning bij opwekking hopen te spreken.

Gaat dan nu heen naar uw huizen! Vernedert u daar in ware ootmoed voor de Heere! Belijdt voor Hem al uwe en 's lands zonden! Stort voor Hem tranen van ware droefheid en boetvaardigheid! bidt vurig om genade. Om de Geest des geloofs en der bekering. En dat God Zijn zegen geve over de genade middelen van deze dag! Brengt zo de tijd door in vasten en bidden! Of de Heere nog eens in genade op u wilde neerzien. *O, Allerhoogste God! maak Gij daartoe de mensen bekwaam! Amen.*

7. BIDDAGSPEDICATIE, HANDELINGEN 17: 30. Middagdienst

God dan de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom, dat ze zich bekeren.

Onder de klaarste en levendigste blijken, van Gods oneindige liefde en zucht voor het behoud en zaligheid van het menselijk geslacht, is inzonderheid deze, dat Hij niet aflat de mensen, hoe goddeloos en zondig ze ook mogen zijn, nochtans geheel ernstig en onophoudelijk, tot bekering aan te zoeken en te vermanen. Zeker! hierin betoont de aller-goedertierendste God, dat Hij geen lust heeft in de dood van een enige zondaar, zo Hij aan alle zondaren een weg van leven en zaligheid voorschrijft en hun vermaant zich van hun verkeerde en verderfelijke wegen af te wenden en op die weg Zijn gemeenschap en verzoening te zoeken. God, de Heere zou de zondaar aanstonds in de verdoemenis kunnen werpen en voor eeuwig van zich verstoten in de hel. Maar Zijn deugden van goedheid, liefde, genade en barmhartigheid, dulden dat niet. O nee, de Heere roept allen, ook de grootste en gruwelijkste zondaren tot bekering, belooft hun vergeving van al hun zonden, eeuwige vrede, zaligheid en genade, als ze nog maar van de zonden en van hun goddeloze wegen willen afstand doen en in ware boetvaardigheid door het geloof in Zijn Zoon tot Hem willen terugkeren. Zodat er dan geen zondaar verloren gaat, of het is door zijn moedwillige ongehoorzaamheid. En omdat hij volstandig geweigerd heeft, de aangebodene genade, in het bloed des Middelaars aan te nemen en zich daardoor tot God te bekeren.

Dat dit nu werkelijk zo is, mijn toehoorders, dat God de Heere zo zonder onderscheid alle zondaars ernstig roept en nodigt tot bekering, wordt ons duidelijk geleerd, hier in de woorden van onze voorgelezen tekst, daar de Apostel Paulus getuigt aan de heidenen te Athene, *God dan de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom, dat ze zich bekeren.*

Wanneer de Zaligmaker van deze aarde ten hemel voer, gaf Hij aan Zijn apostelen en Discipelen bevel, dat ze zouden heengaan door de gehele wereld en Zijn Evangelie der zaligheid en der genade overal, aan alle creaturen zouden verkondigen, teneinde hun te bewegen, dat Evangelie aan te nemen en zich in Zijn bloed te laten zaligen en met God verzoenen. Dit is na 's Heilands hemelvaart, van de Apostelen en Discipelen ook zo geschied. Paulus een geroepen Apostel van Jezus Christus, heeft zich van deze last van de Heiland bijzonder gekweten. Hij is de wereld doorgegaan, predikende van Jeruzalem af tot aan Illyricum toe, overal het Evangelie van Christus en dat met grote zegen en voorspoed, meest overal waar hij kwam. Want de Heere was met hem.

Onder andere steden en plaatsen, waar hij het Evangelie der zaligheid verkondigde, was ook de beroemde heidense stad Athene, daar al de wijsheid van Griekenland als bijeen vergaderd was en haar zetel gevestigd had. Hier openbaarde die heilige Apostel ook de zalige verborgenheid van Christus' Evangelie en verkondigde die openlijk in de volkrijkste plaatsen van de stad, zoals in het vorige van dit hoofdstuk kan worden nagelezen.

Hij vertoonde het Atheense volk, de valsheid en verfoeilijkheid van hun vuile afgodsdienst en zocht hen de waren God des hemels te openbaren en bekend te maken, in Zijn aanbiddelijke luister, heerlijkheid, algenoegzaamheid en in Zijn ondoorgrondelijke goedertierenheid, van die hij een aller-klaarst bewijs opgeeft, hier in de woorden van onze tekst, getuigende dat

God dan de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom, dat ze zich bekeren.

Een dierbaar en zeer kostelijk woord Geliefden, waarin wij van de raad en wil Gods aangaande des mensen eeuwige gelukzaligheid en behoud onderwezen worden. De grote God van hemel en van aarde, die wegens Zijn oneindige gelukzaligheid, niet nodig heeft, van mensen handen gediend te worden, vertoont zich hier aan ons in Zijn toegenegen en liefderijk hart, voor het behoud van het rampzalige en zondige mensdom, roepende en vermanende, zonder onderscheid alle zondaren, dat ze zich toch tot Hem zouden wenden en zich van hun zondige wegen bekeren!

Een stof zeer gepast op deze tegenwoordige tijdsomstandigheid. Want zo immer roept God de Heere nu nog tot ons en tot geheel Nederland en vermaant ons en geheel Nederland tot geloof en bekering, als het enigste middel om Zijn geduchte toorn te ontgaan en het rampzalig verderf, dat ons anders gewis zal overkomen, te ontvlieden. Och! Dat wij deze roepende stem des Heeren dan heden eens mochten horen! Dat die eens tot binnen in onze zielen mocht doordringen! Dat wij eens ogen mochten ontvangen, om onze verkeerde en verderfelijke wegen te zien en een hart om die te verfoeien en met een heilige schaamte, droefheid en berouw, ons tot het dierbaar borgbloed van Jezus te wenden en ons daarin te laten wassen en reinigen; kerende door deze versen en levendigen weg tot de Heere onze God, van Wien wij geheel door onze zonden zijn afgeweken, weer terug.

Och! toehoorders, dit is het enige middel, van onze behoud! Konden wij het maar geloven, wij worden er van de Heere zelf alle samen toe geroepen en ernstig toe vermaand, aandachtigen.

O Heere! geduchte en grote God! geef dat wij Uw stem mogen horen! Bekeert ons! en wij zullen bekeerd zijn. Amen!

Twee duigen worden hier in onze tekst van God de Heere getuigd.

- I. Dat Hij, de tijden der onwetendheid overgezien had.
- II. Dat Hij dat gedaan hebbende, nu verkondigde alle mensen dat ze zich zouden bekeren.
Van beiden zullen wij, met alle mogelijke korthed de zakenlijke zin en inhoud, voor uw aandacht openleggen.

I. Het eerste dan, Paulus getuigt, hier van God de Heere, aan de mannen van Athene, dat Hij de ***tijden der onwetendheid overgezien hebbende***, enz.

Door de tijden der onwetendheid, verstaat hij hier die vorige tijden, van duisternis en aller-diepste onkunde, in welken die van Athene, met al de andere heidenen van de wereld, tot nog toe geleefd hadden, als zijnde geheel beroofd geweest en verstoken; van alle ware kennis van God en van de weg der zaligheid en der verzoening. Want immers, het is bekend, dat God gedurende het Oude Testament, de heidenen geheel buiten Zijn verbond en Kerk gesloten heeft en hun heeft laten wandelen in hun wegen, zonder hun buiten het duistere schemer licht der verdorven natuurlijke rede, die nog na de val, in 's mensen ziel overgebleven is enige andere openbaring van Zichzelf en van de weg der zaligheid ook te delen. Dit wordt ons klaar geleerd, Psalm 47: 19, 20 daar van God de Heere getuigd wordt: *Hij maakt Jakob, enz. Zo heeft Hij geen volk gedaan en Zijn rechten die kennen ze niet. Hierdoor werd veroorzaakt, dat de heidenen, in een schrikkelijke duisternis en onwetendheid, al die tijd, dat ze zo*

afgescheiden en verstoken waren, hebben geleefd zonder met al hun vleselijke wijsheid, God en Zijn raad, ooit hebben kunnen kennen. *Ze werden verijdelde in hun overleggingen. En hun onverstandig hart werd verduisterd.* Rom. I: 21. En op een andere plaats getuigt Paulus van hen, dat ze verduisterd waren, in hun verstand, Eféze 4: 18. Ja hij noemt hun *duisternis* zelf. Eféze 5: 8. Bij de profeten komen ons de heidenen daarom ook doorgaans voor, als een volk dat in de duisternis wandelt en zit in het land van de schaduw des doods. Ja, ze worden wegens hun blinde onwetendheid, daar meermalen beesten en wild gedierte des velds genoemd. Zodat de heidenen dan gedurende al die tijd, zonder God en Christus in de wereld hebben geleefd en rampzalig in hun blinde onwetendheid, zijn verloren gegaan zijnde daarin een levendig afbeeldsel, van alle onbegenadigde onbekeerde en onwedergeboren mensen, onder ons, die ook in dezelfde geestelijke duisternis en onwetendheid zoveel het wezen der zaak betreft leven. Want wij zijn allen, heidenen van nature en worden niet eerder Christenen, voor dat wij door het geloof met God in Christus verenigd en uit water en Geest, wedergeboren worden. Dit oordeel van God, over de heidenen was wel schrikkelijk en vreselijk. Maar nochtans geheel rechtvaardig. Want het was hun schuld dat ze God niet kenden, omdat ze zich door hun zonden, deze rampzalige blindheid en duisternis, op de hals hadden gehaald. En dat ze het kennelijke Gods, dat in hun nog overig was, niet aanlegden en besteedden, tot verkrijging van betere en meerdere Goddelijke kennis, maar het verwaarloosden en tegengingen; God zelfs, volgens hun licht, niet in erkentenis houdende. Waarom de Heere hun dan, niet alleen overgaf in een verkeerde zin, om te doen dingen, die niet betamen Rom. I. Maar hun ook het licht, van een nadere Goddelijke openbaring, dat ze nodig hadden om God, als een God van zaligheid, voor zondaren te kennen, rechtvaardig onthield.

Daar en boven, hadden de eerste vaders der heidenen, voor en na de zondvloed, zowel als andere, door de onderwijzing van hun vaders, de rechte kennis van God en de weg der verzoening ontvangen, maar ze hadden die verwaarloosd en moedwillig verworpen en zo zichzelf en hun nakomelingen, tot hun aller eeuwig verderf, in die rampzalige duisternis en blindheid gestort. Zodat God de Heere hun dan rechtvaardig aan zichzelf overgaf en hen in de wegen huns harten, naar hun eigen begeerte, zin en lust liet wandelen.

Op deze rampzalige tijden, van duisternis en onwetendheid, waarin al de heidenen, zoveel eeuwen lang geleefd hadden en waarin ze allen zonder onderscheid waren verloren gegaan, ziet de Apostel hier nu en daarvan getuigt hij, ***dat God die tijden, enz. had overzien.***

Het woord in de grondtekst, heeft een tweeërlei betekenis. Het zegt, aan de ene kant, iets overzien, of voorbijzien. Wat geschiedt, als men van een zaak afziet. Die zaak als het was laat passeren of voorbij gaan, die uit de gedachten stelt, alsof ze er nooit geweest was, enz. Aan de andere kant betekent het woord, iets versmaden, verachten, ergens geen genoegen of welgevallen in hebben en het daarom voorbij zien, enz. In beide deze betekenissen, kan het woord hier opgevat worden. En dan levert het aan weerskanten een goede zin uit.

- Nemen wij het in de eerste betekenis, voor voorbijzien, over het hoofd zien, enz., dan geeft het te kennen dat God de Heere nu geen gedachtenis meer wilde houden, van die vorige tijden, der heidense duisternis en onwetendheid, in welke Hij, vergramd en vertoornd op de heidenen, hen door een rechtvaardig oordeel, in hun wegen had laten wandelen; dat die nare rampzalige tijden er nu geweest waren, dat de Heere die nu voorbij en over het hoofd zag, alsof ze er nimmer geweest waren en nu Zichzelf, ook tot de blinde

heidenen wilde wenden. Hen van Zijn toorn en vloek, daar ze tot nogtoe, onder gelegen hadden ontslaan en hun nu ook, in Zijn verbond wilde aannemen. Hen de geestelijke zegeningen Abrahams, in het ware zaad van Abraham doen beërven.

- Nemen wij het woord in de andere betekenis voor *versmaden verachten*, enz. dan levert het deze zin, die in het hoofdzakelijke dezelfde is, met de voorgaande: dat God de Heere, de vorige tijden der onwetendheid, in welke Hij de heidenen had laten wandelen, in hun wegen, nu die versmaadde en verachtte. Dat Zijn raad hier nu volbracht en uitgediend zijnde, Hij in die rampzalige tijden van onwetendheid, waarin Hij, van een zo grote menigte van mensen niet gekend, gediend, bemind, noch verheerlijkt was geworden, geen lust noch behagen meer schepte, maar dat Zijn lust, wil en genegenheid nu was, om Zich ook aan de heidenen te openbaren, hen van hun vorige blindheid en rampzalige duisternis te verlossen en Zijn Zoon Christus nu ook te geven tot een licht der heidenen. O, zalig besluit en voornemen Gods! Gelukkige heidenen! Hier valt nu de scheidsmuur, die tot zo lang het volk Gods afzonderde, omver. Hier wil God u nu, o wonderbare goedertierenheid en genade! Hen met Zijn volk tot één lichaam in Christus vergaderen! Zijn ingewanden rommelen hier nu ook van liefde en barmhartigheid. Hij kan u niet langer in uw rampzalige duisternis laten. O nee, al Zijn berouw wordt hier tezamen, over u ontstoken. *Hij wil nu verslinden het bewindsel des aangezichts, waarmee al de volkeren bewonden waren en het deksel waarmee alle natiën bedekt waren.* Jesaja 25: 7.

Zo gaat het nu nog toehoorders, met de roeping en bekering van elk zondaar. Het is een zeer levendige schilderij en afbeelding van, wanneer God een zondaar onder ons krachtdadig wil komen bekeren, wederbaren en veranderen, dan heeft Hij ook geen behagen meer in de rampzalige onwetendheid, waarin de zondaar tot nog toe buiten Hem geleefd heeft, maar dan komt Hij hem daaruit verlossen en roept hem uit de duisternis, tot Zijn wonderbaar licht. 1 Petrus 2: 9. Op deze wijze dan, had God nu omtrent de arme ellendige heidenen, *de tijden der onwetendheid overzien*.

En wat deed Hij nu? Hij verkondigde nu, zegt Paulus, ***allen mensen overal dat ze zich bekeren.*** Het woord in de grondtekst, door de onzen, door verkondigen overgezet, betekent ook twee dingen, aan de ene kant zegt het, iets aankondigen, bekendmaken, boodschappen, enz. Aan de andere kant zegt het, iets belasten, bevelen, enz.

Beide deze betekenissen hebben hier nu weer plaats. God verkondigde en maakte bekend. En God beval en belastte nu, aan allen, enz. Op drie dingen hebben wij hier wat nader met elkaar te letten en acht te geven:

- (1) op de zaak die God hier overal verkondigde en belastte, zijnde *de bekering*;
- (2) op de personen, aan die Hij deze bekering verkondigde en belastte, zijnde zonder onderscheid, *alle mensen*;
- (3) op de tijds omstandigheid, wanneer Hij dat deed, aangewezen door het woordje *nu*.

(1) Het eerste dat ons nu hier te overwegen staat, is de zaak, die God hier, de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, nu aan alle mensen zonder onderscheid, liet verkondigen en bevelen, namelijk: *dat ze zich zouden bekeren*. Verwacht hier mijn toehoorders, geen breedvoerige behandeling, van de leer der bekering. Want de kortheid en gelegenheid des tijds, zou ons dat niet toelaten. Wij zullen er nu maar, het hoofdzakelijke van voorstellen, zoveel er nodig is, om de mensen, enig recht verstand

van de bekering te geven. Of het de Heere liefde, er hen eens bij te bepalen en er hun in te verlichten!

Weet dan, dat alle mensen, door de zonde, geheel en al van God zijn afgeweken en uit Zijn zalige gemeenschap, daar de eerste mens in geschapen was, geheel zijn vervallen. Hebbende uit hun zielen verloren, het beeld van God, dat bestond in rechte kennis en heiligheid. Zonder welk beeld, de mens te enenmale onbekwaam is, om met God gemeenschap te kunnen houden. Want hij kent God niet. Zijn verstand is geheel verduisterd geworden en vleselijk. Zijn wil is, door die duisterheid van zijn verstand, ook te enenmale boos en verdorven. Zodat hij God, noch iets dat Godes is, kan bekeren, noch beminnen. Maar integendeel, dat hij geheel in vijandschap tegen God uitgaat en geheel overgegeven is, aan zonde en onheiligheid. Hierdoor is de mens dan nu, van nature, geheel van God afgeweken en is een vijand van God, een slaaf der zonde en een vriend en kind des satans geworden. Zo'n afgeweken, zondig en verdorven mens, die zo geheel in haat en vijandschap tegen God, Zijn goedertieren Schepper uitgaat, kan God, die geheel heilig en rechtvaardig is, nu ook niet beminnen, noch genade bewijzen. Maar Hij moet hem ook haten en Hem stellen, tot het voorwerp van Zijn toorn en vloek. Om hem tijdelijk en eeuwig, op het verschrikkelijkste te straffen. Zodat de zondige mens dan nu, van nature ligt, onder de eeuwige vloek en toorn Gods, in de macht der zonde, des satans, der hel en der verdoemenis.

Zie, op deze wijze is het nu met alle vlees, na de val van Adam gelegen! Zo was het met de heidenen. Zo is het met alle mensen en bijgevolg ook met ons, niemand uitgezonderd; allen zijn ze dus van God afgeweken, door de zonde. En hebben zichzelf, van Zijn zalige gemeenschap, tijdelijk en eeuwig beroofd. Hier moet nu een van beiden plaats hebben: óf die afgeweken zondige mens, moet eens tot God terugkeren en Hem weer, als tevoren kennen en beminnen. Óf hij moet voor eeuwig van God en Zijn gemeenschap gescheiden blijven en onder Zijn toorn, vloek en in de macht des satans en der zonde blijven liggen. Hier is geen middenweg. De zondaar moet tot God, van Wie hij, door de zonde afgeweken is, weer terugkeren. Of hij moet eeuwig van Hem gescheiden blijven.

Maar zal nu de zondaar, tot God terugkeren, daar moet noodzakelijk een weg zijn, die tot Gods gemeenschap leidt; langs welke de zondaar tot God gaan en terugkeren kan. Deze weg kan de zondaar zichzelf niet banen, noch bereiden. Om dat hij geheel dood ligt in de zonde en de zonde hem alle toegang tot God, geheel en voor eeuwig heeft afgesneden. Maar God heeft hier naar Zijn onbegrijpelijke mensenliefde en goedertierenheid en om Zichzelf, in de verlossing van de zondaar te verheerlijken, voor die zondaar zelf een weg tot Zijn gemeenschap bereid en gebaad; en hem die weg in het Evangelie der zaligheid, geopenbaard en bekend gemaakt, zijnde het geloof, in Zijn Zoon Jezus Christus. Hier is voor de zondaar de weg gebaad langs en door welken Hij nu weer uit de staat der zonde, in de gemeenschap Gods kan komen, tot God terugkeren en van zijn afdwaling voor eeuwig genezen worden.

En die weg wordt nu, van de gelovige zondaar, zo ingeslagen en bewandeld: God komt hem, door Zijn Woord en Geest ontdekken aan zichzelf. En doet hem Zijn rampzalige en verloren zondestaat zien. Hoe hij, door de zonden, geheel van de Heere is afgeweken en nu dood ligt in de zonden, onder de vloek en toorn van God; in de macht des satans en der verdoemenis; geen hoop hebbende en zonder God in de wereld. Ja, de Heere ontdekt de zondaar hier ook van zijn gehele onmacht, om zichzelf uit zo grote dood te kunnen verlossen. Hij doet Hem zien, dat al zijn gerechtigheden zijn als een wegwerpelijke kleed. En dat hij daarmee voor God, in het minste niet bestaan kan. Hierbij openbaart hem God nu ook door Zijn Woord en Geest

de raad van Zijn genade. Hij ontdekt hem Christus, Zijn Zoon, als de weg tot der zondaren zaligheid, in de volheid van Zijn genade, algenoegzaamheid en bereidwilligheid en doet de zondaar hartelijke zin en lust, in die weg van genade en zaligheid krijgen. Hij buigt de wil van de zondaar en zijn genegenheid ertoe over. Zodat hij toestemming en hartelijke goedkeuring, aan die weg van zaligheid geeft. En door geen andere dan door deze weg, tot God en Zijn gemeenschap wil terugkeren.

Op die wijze werkt God nu, op een krachtdadige wijze, in van de zondaar hart het geloof, waardoor hij, als een alleszins goddeloos, onheilig, verdoemelijk en onmachtig zondaar, geheel uit zichzelf gaat. Zichzelf, met al zijn eigen sterkte en gerechtigheid, geheel verloochent en zijn toevlucht neemt tot Christus en Zijn aangeboden genade. Gevende zichzelf, als een verloren zondaar, geheel onbepaald, vrijwillig en voor eeuwig aan Christus over, om door Hem weer met God verzoend en van de zonden geheiligd en verlost te worden.

En niet zo spoedig heeft de zondaar zich zo, door het geloof gewend tot Christus en zich aan Hem overgegeven, of hij wordt aanstonds in Hem, met God weer verzoend. En ontvangt van Christus de Heilige Geest. Waardoor hij nu in zijn verstand verlicht en in zijn wil geheel vernieuwd, veranderd en wedergeboren wordt. Hier ziet zo een nu, zijn voorgaande verkeerde en verdoemelijke wegen. En ziet zijn zonden en dwaasheid, van zó van God afgeweken te zijn en zich zo aan de satan te hebben overgegeven. Daar is hij nu beschaamd, bedroefd en verlegen over. Daar heeft hij nu een hartelijk berouw en leedwezen over. Dat hij God, door zijn zonden, zo verlaten, zo onteerd en zo vertoornd heeft. Hier doet hij nu in alle ootmoed, belijdenis van voor de Heere. En neemt die aangeboden vergeving en verzoening, in het bloed van Christus, Zijn Zoon, met hartelijke begeerte en gewilligheid aan. Hij haat en verfoeit nu zijn vorige zondewegen. En is er nu geheel tegen gekant. Zijn zin, lust en genegenheid is nu, in de kennis Gods en in was heiligheid. Hij geeft zichzelf nu, aan de Heere geheel over en vindt zich opgewekt en genegen, om in Zijn wegen te wandelen en Hem in en door Christus, voor eeuwig te dienen en te verheerlijken. Zo sterft zo een, hier dan nu de zonden af en wordt een dienstknecht der gerechtigheid, hebbende lust in alle deugd en heiligheid. Ziedaar Geliefden, op deze wijze bekeert zich een zondaar, tot de Heere! Zo wordt hij weer wijs, volgens de kracht en betekenis van het Griekse grondwoord.

En deze is nu die bekering die overal in het Woord Gods, de zondaren voorgeschreven en ernstig bevolen wordt, als het enige middel, om eeuwig behouden te worden. Want zonder deze bekering of wederkering tot God en herstelling in Zijn gemeenschap, door middel van Christus, als de Weg, blijft de zondaar eeuwig liggen, onder de toorn van God in de macht des satans, der zonde en der verdoemenis. Het was hierom, het eerste woord van Christus' prediking, hier op de wereld. Want zo tekent Mattheüs van Hem aan, hoofdstuk 4: 17, *Van toen aan, heeft Jezus begonnen te prediken en te zeggen: bekeert u! want het Honingrijk der hemelen is nabij gekomen.*

En het was ook Zijn laatste woord, dat Hij scheidende van deze aarde om ten hemel te varen, tot Zijn discipelen sprak. Want zo verhaalt ons Lukas, hoofdstuk 24: 47, dat de Heiland, het laatste afscheid van Zijn discipelen nemende, tot hun zei: *dat in Zijn Naam gepredikt zou worden, bekering en vergeving der zonden, enz.*

Uit dit verhandelde blijkt dan nu, wat eigenlijk de bekering van de zondaar is. En hoe die met het geloof vergezeld gaat. Want tussen geloof en bekering, is een onafscheidelijk verband. Het een kan niet bestaan noch begrepen worden, zonder het andere. De Heilige Schrift paart die dan ook hand aan hand samen. Paulus getuigt Hand. 20: 21, aan de Ouderlingen van Eféze, *dat hij beide Joden en Grieken betuigd had, de bekering tot God en het geloof in onze Heere Jezus Christus.* En zo predikte

de Zaligmaker zelf: *bekeert u en gelooft het Evangelie!* Markus 1: 15.

Deze bekering nu getuigt Paulus hier in onze tekst, aan de mannen van Athene, dat God nu aan allen verkondigde, zeggende: ***God dan de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom dat ze zich bekeren.*** Hij wil hiermee dan niet anders te kennen geven, dan dat God de Heere, door middel van Zijn Woord en Evangelie en van Zijn apostelen en Discipelen, nu overal de mensen tot bekering liet roepen en nodigen. Dat Hij hun Zijn voornemen van genade in Christus en dat ze zich tot Hem bekeren zouden, niet alleen uiterlijk liet verkondigen en bekend maken. Maar het hun ook wel ernstig kwam te bevelen en te belasten, hun bevelende dat ze de verzoening in het bloed Zijns Zoons zouden aannemen en zich met hun gehele hart tot Hem zouden bekeren; verlatende hun vorige verkeerde en rampzalige zondewegen. En zich in ootmoed, schaamte, berouw en hartelijk leedwezen tot Hem wendende, ontvangende uit genade door Christus vergeving der zonden.

Wel! heeft de mens (zal iemand mogelijk zeggen) dit dan zo in zijn macht, om uit zichzelf, zich op Gods bevel, zo te kunnen bekeren en zichzelf, zo'n nieuw hart en een nieuw Geest te kunnen maken?

Nee toehoorders, geheel niet! De mens kan hier zichzelf zo weinig tot God bekeren, als een dode zichzelf kan levendig maken. Maar nochtans heeft God recht en macht, om die bekering van de mens te eisen, omdat de mens moedwillig van God door de zonde is afgeweken en daarom gehouden en verplicht is, tot Hem terug te keren, zo hij niet tijdelijk en eeuwig van God gestraft wil worden. Maar hierin blijkt nu de onbegrijpelijke genade en goedertierenheid van God de Heere, dat Hij de zondaar zelf bekeren wil en hem tot Christus Zijn Zoon brengen, om in en door Hem, uit de dood der zonden levendig gemaakt, vernieuwd en bekeerd te worden. Gods bevel in Zijn Evangelie, aan de zondaar dat hij zich bekeren moet zo hij leven wil, dient nu maar om de zondaar in zijn zondige onmacht, aan zichzelf te ontdekken hem te overtuigen, dat hij geheel van God vervreemd en afgeweken is. Dat hij op een verkeerde zondenweg wandelt. Dat hij tot God moet terugkeren, wil hij zichzelf niet in het eeuwig verderf storten. Opdat de zondaar hierdoor met ernst verlegen en bekommerd zou worden, uit de slaap der zorgeloosheid ontwaken. Zich in ootmoed voor de Heere vernederen en bij Hem de genade der bekering zou zoeken, roepende: *bekeert mij Heere! en trekt mij!*, enz. Ja, opdat hij met ernst, al de middelen der bekering zou gebruiken; uitzien naar Christus en niet rustende, voor dat hij met Hem verenigd, door Zijn Geest vernieuwd, bekeerd en wedergeboren is geworden.

Zie, zo wil de Heere zelf hier dan, door Zijn Woord en Geest de bekering in de zondaar werken. En daartoe laat Hij nu Zijn Evangelie, onder de mensen prediken en roept hun allen tot bekering. Zo deed Hij destijds, volgens Paulus getuigenis. Hij *verkondigde en belastte nu, aan alle mensen dat*, enz.

Aan alle mensen dat is, zonder onderscheid, aan heidenen zowel als aan Joden; aan alle zondaren, zo grote als kleinen, armen als rijken, jongen als ouden, zonder aanzien van personen, of meerder of minder openbare goddelozen. God, de Heere gebruikte hier niet, het allermiste onderscheid. Hij zonderde hier niemand uit. Zijn bevel was algemeen, aan alle mensen, dat ze hun zondige wegen verlaten en zich tot hem bekeren zouden. Het was hier: *komt allen tot Mij!*, enz. *Wendt u naar Mij toe!*, enz. Hiertoe zond nu de Heere overal, door de gehele wereld, Zijn apostelen en dienaren uit en deed door hun de zaligheid aan alle mensen zonder onderscheid aanbieden, op voorwaarde van geloof en bekering. Christus had Zijn apostelen bevolen: *gaat heen door de gehele wereld*, enz. Markus 16. Dit deden de Apostelen en Discipelen. Overal,

door de gehele wereld maakten ze dit Evangelie bekend en predikten aan alle mensen, dat God nu in Christus de wereld was met zichzelf verzoenende. Zodat nu niemand verloren kon gaan, dan die moedwillig, aan het Evangelie der zaligheid ongehoorzaam was en weigerde op de voorwaarde van geloof en bekering, de aangeboden genade des levens te ontvangen.

En zo is het nu nog. God, de Heere biedt Zijn genade aan zonder onderscheid aan alle mensen, wanneer ze maar in Zijn Zoon willen geloven en zich tot Hem bekeren. Maar de mensen sluiten zichzelf vrijwillig buiten Gods genade. Omdat ze die alzo, zoals God hun laat aanbieden, niet willen aannemen noch ontvangen. Maar liever onbekeerd willen blijven en buiten Christus in de zonden leven. Want de zonde is hun te zoet, ze kunnen die niet verlaten. Maar aan de zijde van God, o, wat blinkt hier Zijn onbegrijpelijke genade, goedertierenheid en mensenliefde in uit, dat Hij zo overal aan alle mensen verkondigt, enz. Daar niemand van de mensen enige gedachte had, om God eerst te zoeken of tot Hem terug te keren. Daar komt die grote, die heerlijke en in zichzelf, volzalige God. Die maakt hier eerst gedachten des vredes, die keert hier eerst tot de mensen weer en zoekt hun allen samen ernstig aan. Ja, baant hun de weg en biedt hun de hand, opdat ze ook tot Hem zouden terugkeren en hun vorige wegen des doods en des verderfs zouden verlaten. O, wel terecht mag de Heere zeggen en luide roepen tot alle zondaren, bij Ezech. 33: 11, - och! mijn toehoorders, hoort, hoort het toch eens! - *Zo waar als Ik leef, spreekt de Heere, Heere; zo Ik lust heb in de dood des goddelozen. Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u! bekeert u, van uw boze wegen. Want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?* Wel is het waar, dat Petrus schrijft, 2 Petrus 3: 9, *de Heere vertraagt de belofte niet, maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enige verloren gaan, maar dat ze allen tot bekering komen.* Zie, geen een mens gaat er verloren, of het is zijn eigen moedwillige schuld. Want God de Heere wil het niet. Hij wil dat alle mensen bekeerd en zalig zullen worden.

Zo dan terecht predikt Paulus voor de mannen van Athene, dat *God nu alle mensen verkondigt*, enz. Geeft wel acht op het woordje *nu*. Nu riep God alle mensen dus tot bekering, nu was het de dag en de uur van genade. Nu, heden! Heden bood God Zijn genade alle mensen aan en dus ook aan de inwoners van Athene; nu was het de tijd, des welbehagens en de dag des heils. Nu wilde Hij hun verhoren en daarom die van Athene en alle mensen moesten zich nu tot de Heere bekeren en hun oude zondewegen verlaten. Na deze tijd zou er in alle eeuwigheid geen tijd meer zijn, het werk moest dus niet verschoven, noch uitgesteld worden. Nee, terwijl de Heere Zijn genade aanbood, moest ze worden aangenomen. De Heere wachtte maar naar bekering. En daarom, *wee! wee hun!* die deze dag en uur van zaligheid, kwamen te verachten en weigerden, zich tot Hem te bekeren. Het zou de inwoners van Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn, in die dag, dan henlieden. Zo dan, terecht getuigt onze Apostel, *dat God nu allen mensen verkondigt dat ze zich bekeren.*

Toepassing

Ziedaar toehoorders, zo hebben wij de zin dezer woorden, voor uw aandacht nu open gelegd en verhandeld. In deze prediking van Paulus, vinden wij nu levendig vervuld en bewaarheid, al die voorzeggingen der profeten van het Oude Testament, die van de wijd uitgestrekte genade des Evangelies, aan alle mensen, zonder onderscheid aangeboden handelen. Maar er is nu geen gelegenheid, om hier verder in te treden. De tijds omstandigheid eist, dat wij het verhandelde wat nader, tot onszelf overbrengen. Wij hebben hier maar de personen te veranderen en voor die heidenen van Athene, daar Paulus hier, het Woord voor predikte, onszelf te stellen. En dan zal hij hier voor

ons prediken en voor ons Nederland. Dan zal de Apostel ons vermanen, ons zondig en goddeloos Nederland, lauw en ijverloos Rijnzaterwoude: "Gij zijt van de Heere afgeweken en hebt u gekeerd tot de zonde, tot zorgeloosheid, tot verstoktheid; nu laat de Allerhoogste God, heden verkondigen, belasten en bevelen, dat het zondige volk van Nederland en het lauwe, ongevoelige en zorgeloze volk, van deze plaats, zich tot Hem, zonder langer uitstel, zal hebben te bekeren. Omdat Hij de tijden der onwetendheid heeft overgezien en niet wil, noch begeert, dat ze langer, op die rampzalige zondewegen, daar niet dan duisterheid op gevonden wordt en welker einden, het eeuwig verderf zijn zal, zullen wandelen. Maar dat ze allen gezamenlijk, hoofd voor hoofd, van de kleinsten, tot de grootsten toe, zullen terugkeren tot die God, van welken ze zo moedwillig, zo schandelijk, zo langdurig, zijn afgeweken; slaande al zijn geboden en vermaningen, in de wind. En zich, tegen al de middelen aan verhardende."

O, de Heere roept tegenwoordig luid van de hemel tot dit Rijnzaterwoude en tot geheel Nederland en alle haar zondige inwoners, gelijk er staat Jeremia 3: 22, *Keert weder, gij afkerige kinderen! Ik zal uw afkeringen genezen.* Och! mocht het zondige en afgeweken volk, hierop eens antwoorden, zoals in die tekst geschiedt: *ziet hier zijn wij. Wij komen tot U! want Gij zijt de Heere onze God.*

Hoezeer wij van de Heere zijn afgeweken, is in het morgenuur getoond. Toen zagen wij dat Nederland en deze plaats, een ander Laodicéa geworden is. Hoe, alles met blindheid, lauwheid, ijverloosheid, zorgeloosheid, verstoktheid, enz. vervuld is. Hoe God niet meer gekend, gezocht; gediend, bemind noch gevreesd wordt; in zover, dat de Heere klare toebereidsels heeft beginnen te maken, om dit land en deze plaats te verlaten. En Zijn Geest en kandelaar geheel weg te nemen. En eindelijk Nederlands lauw en verbasterde Kerk, voor altijd uit Zijn mond te spuwen en aan het eeuwig verderf over te geven, indien er niet spoedig een algemene bekering komt onder de inwoners en Nederland haar afwijkingen ziende met een hartelijke droefheid, schaamte en berouw, tot de Heere hun God wederkeert.

Daar is dan geen ander middel toehoorders, om ons en van het land eeuwig verderf voor te komen en onze kostelijke en onsterfelijke zielen voor de helse verdoemenis te bewaren, dan dat wij ons haastig, ja heden, heden op deze dag, zonder langer uitstel tot de Heere bekeren. Daar is hier maar voor ons te kiezen toehoorders, ons te bekeren, of te sterven. Tot God de Heere terug te keren, of eeuwig van Hem en Zijn zalige gemeenschap gescheiden te zijn. Hier is geen weg tussen beide. Zo wij ons niet bekeren, moeten wij vergaan. Wij moeten hier niet langer blijven hinken op twee gedachten. Wij moeten God dienen, of wij moeten de duivel dienen. En er moet een besluit genomen worden, van ieder mens voor zichzelf of hij zijn zondige wegen wil afstaan en zich geheel tot God bekeren, zonder langer uitstel; aannemende de aangeboden genade en verzoening in het bloed van Christus, op voorwaarde van geloof en bekering. Dan, of hij zijn zondige wegen wil blijven volgen en God zoor eeuwig wil laten varen. Het is hier maar: *bekeert u! of gaat verloren!*

Maar welke bekering eist God hier nu van ons?

Geen andere dan een ware, oprechte en hartelijke bekering, waardoor wij ons tot Hem bekeren met ons ganse hart, ons geheel en voor altijd van onze zondige weg afkerende en ons geheel naar de Heere toewendende; een bekering die met een waar, oprecht geloof, in de Heere Jezus vergezeld gaat. Want immers zo'n bekering vordert God van de zondaar. Nu dan, zegt Hij Joël 2: 12, *Bekeert u tot Mij, met uw gehele kart! en dat met vasten en met geweene en met rouwklage. En scheurt uw harten en niet uw klederen en bekeert u tot de Heere uw God!* Zullen wij ons zo met ons gehele hart tot de Heere bekeren, wij moeten dan voor alle dingen onszelf schuldig kennen. Wij

moeten zien, dat wij van onze jeugd, ja van onze geboorte af aan, schandelijk en moedwillig van God de Heere door onze zonden zijn afgeweken dat wij uit Zijn gemeenschap gevallen zijn; in die van de satan. Dat wij onszelf in een jammerpoel, van ongeneeslijke blindheid, verkeerdheid, verdorvenheid en machteloosheid, gestort hebben, op ons ladende al de vloeken van Gods Wet. Dat wij niet een enig gebod van die Wet ooit hebben gehoorzaamd. Ja, in alle eeuwigheid niet kunnen gehoorzamen, wegens onze zondige onmacht en verdorvenheid. Dat wij dood liggen in de zonde. Dat wij vijanden Gods zijn en snode slaven des duivels en der hel. Dat er niets goeds in ons gevonden wordt. Dat wij zo ver door onze zonden van God zijn afgeweken dat wij in eeuwigheid uit onszelf tot God niet kunnen weer keren. Ja, dat wij daartoe niet een enige begeerte in onszelf hebben, noch verwekken kunnen. Dat God rechtvaardig op ons vertoornd is en recht heeft om ons voor eeuwig van zich te verstoten en te werpen in de hel. Ja, om nooit meer naar ons om te zien, noch enige aanzoek tot bekering bij ons te doen. Wij moeten zien, hoe langdurig en hoe hardnekkig wij die goedertieren God hebben tegengestaan. En Zijn aangeboden verzoening, zaligheid en genade hebben veracht, al Zijn raad, bestraffingen en vermaningen smadelijk verworpen en noch zijn zegeningen, noch Zijn oordelen, noch Zijn bedreigingen hebben in acht genomen, maar geheel gewandeld hebben naar het goeddenken van onze harten, spottende met God, met Zijn Woord, met zijn dienstknechten, ja met al de middelen van genade en bekering ons tot nog toe, zo rijkelijk verleend.

Zie toehoorders, dit alles moeten wij klaar en levendig zien. Hiervan moeten wij overreed en overtuigd zijn; al deze onze snode ongerechtigheden, moeten wij kennen. Daar moeten wij een levendig gevoel en smartelijke droefheid over hebben in ons binnenste. Daar moeten onze verstokte harten, over verbroken en verslagen worden. Dit moet ons, in bittere tranen, van berouw en leedwezen, doen uitroepen: *o wee! wee onzer! Dat wij zo gezondigd hebben en zo van God afgeweken zijn.* Hierover moeten wij onszelf verfoeien, van onszelf gruwen, schrikken en walgen, roepende. *O, wat monsters, wat snode en lelijke helwichten zijn wij!* O, wat zijn wij gruwelijk, ongehoorzaam en tot alle goed werk ondeugend! Hoe is het mogelijk, dat die grote en heilige God, zolang verdraagzaamheid, met ons heeft kunnen oefenen en ons niet reeds lang, in de hel en eeuwige verdoemenis geworpen heeft? Hoe is het mogelijk, dat Hij onze goddeloosheid en boze gruwelen zolang heeft kunnen aanzien en ons niet heeft omgekeerd, als Sodom en Gomorra!

Dit alles moet ons brengen, tot ware ootmoed en vernedering. Zodat wij ons, zo schuldig en verdoemelijk, tot God wenden. Ons voor Zijn voeten neerwerpen en voor Hem, deze hartelijke belijdenis doen, die wij vinden, Dan. 9: 11. Hier op moeten wij nu staan en vurig uitzien, naar verzoening met God, in het bloed van Christus, roepende, zoals ons het vervolg van Daniëls gebed voorgaat, vers 15-19. In dit gebed en smeking, om verzoening in Christus bloed, moeten wij vurig aanhouden. Dat bloed moeten wij in de geloof aangrijpen. Daar moeten wij, de aangeboden vergeving, van alle onze zonden, op begeren en aannemen. Wij moeten Christus hier gebruiken en omhelzen, als de Weg om door Hem weer in verzoening en gemeenschap met God te komen. Wij moeten, afziende van alle eigen krachten en eigengerechtigheden en sterkten, onszelf zuiver, geheel en onbepaald, aan Christus overgeven en van Hem ontvangen een nieuw hart en een nieuwe geest, waardoor wij onze vorige zondewegen, voor eeuwig verfoeien en verlaten; met God nauw verbonden zijn en in een nieuw Godzalig leven wandelen. De Heere kennende, beminnende, vrezende, dienende tot in eeuwigheid.

Ziedaar mensen! Zo'n bekering, eist de allerhoogste God van ons en van geheel Nederland! Zo belast en beveelt Hij ons, dat wij ons zullen bekeren. Hij laat het niet aan onze keuze, om het naar ons believen, te doen of te laten. Maar, het is Zijn onherroepelijk bevel, dat wij het moeten doen, of dat Hij ons, met de eeuwige verdoemenis zal straffen. Het is een inzetting van de Heere, die Hij niet kan, noch wil overtreden, dat geen zondaar anders, dan door geloof en bekering zal leven en zalig worden. Hoewel God vol van genade en barmhartigheid is, als de zon van licht, nochtans wil Hij de zondaar geen aasje genade, noch barmhartigheid bewijzen. Tenzij hij gelooft en zich bekere. Deze bekering, eist God niet van deze of geen grote zondaar of goddelozen, onder ons. Maar Hij eist die van ons allen samen. Hij vordert die van elk onzer, hoofd voor hoofd. En Hij zweert dat Hij niemand onder ons, in alle eeuwigheid, zonder die bekering, genade zal bewijzen, of dat Christus, één druppel bloed voor hem zal storten. De openbare zondaars en onhandige goddelozen onder ons, dronkaards, hoereerders, overspelers, ontuchtigen, dieven, vloekers, zweerders, dobbelaars, lasteraars, leugenaars, mensen die zelden of ooit in de kerk komen, of Gods Woord lezen. Maar die als onreine honden en zwijnen, zich wentelen in de draf van allerlei gruwelen en goddeloosheid. God de Heere, roept ze allen samen tot bekering, zonder acht te slaan, van die Godsdienst of gezindheid, ze ook zouden mogen zijn; Papisten, Remonstranten, Lutheranen, Gereformeerden. Ja, zelfs diegenen, die voor zichzelf, geen de minste Godsdienst hebben, maar die enkel de duivel en hun wellusten dienen; allen, allen zonder onderscheid, roept God nu tot bekering. En Hij biedt hun de zaligheid, de genade en de vergeving van al hun zonden aan, hoe groot en hoe menigvuldig die ook zijn mogen, als ze maar in Christus, Zijn Zoon, nog heden willen geloven en zich van hun zondige wegen tot de Heere, hun God bekeren. Ja, Hij roept hun allen toe, gelijk er geschreven staat, Jesaja 1: 16, *wast u! reinigt u! Doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg, enz. Komt dan en laat ons samen richten, enz.*

Gij onwetende mensen, die de minste kennis van God, noch van Zijn gebod niet hebt, u roept de Heere nu ook tot bekering, al kunt u niet lezen, noch schrijven; al bent u zo dom en onverstandig, als de beesten des velds. Ja, al beschamen u de ossen en de ezels. God wil, verkondigt en belast u nochtans, dat gij u zult bekeren! Hij heeft de tijden der onwetenschap nu overgezien. Zijn ziel walgt ervan, dat u langer in die verdoemelijke onkunde leeft. Hij wil dat die tijden, van nu af aan, zullen ophouden en dat u Hem zult leren kennen en tot zaligheid wijs worden.

Gij stille, burgerlijke mensen! Die waant rechtvaardig te zijn, in uw eigen ogen; gij zorgeloze, lauw en geruste Sionieten! God belast u, dat u wakker zult worden; uw dwaze inbeelding en schijnrechtigheid zien; uw schuld en zonden zult kennen en U vurig tot Hem zult bekeren!

Gij geveinsden en huichelaars! God laat u verkondigen, dat Hij uw vervloekte huichelarij en geveinsdheid weet. Dat gij Hem niet zult bedriegen. Dat Hij u eens naakt zal uitschudden. En daarom, dat gij uw leugens en heilloze bedriegerijen, zult zien en u oprecht tot Hem zult bekeren, met uw gehele hart.

Gij overtuigden! Die in een gezicht van zonden leeft en nochtans, niet van de zonden afstaat en tot Christus gaat. Maar de hemel, met uw zuchten en tranen meent te verdienen en het leven uwer hand te vinden; God laat u ernstig, tot geloof en bekering roepen en biedt u nog, genade en verzoening, in Christus aan. Maar als u ze langer wilt weigeren te ontvangen, bedreigt u de Heere, dat Hij zijn hand van u zal aftrekken en u aan de verstoktheid van uw hart zal overgeven, u verwerpende als een koek die niet omgekeerd is.

Gij gelovige kinderen van God! ook u laat de Heere verkondigen, dat Hij zeer veel dingen tegen u heeft. Dat gij in uzelf zult keren en zien, hoe ver gij uw eerste liefde hebt verlaten. Hoe weinig vruchten, van geloof en bekering, u hebt voortgebracht, hoe schuldig u aan alle kanten voor de Heere staat. Hierover vermaant u de Heere uw God, dat gij er u ernstig over, voor Hem zult vernederen en verootmoedigen! Uw trouweloosheden voor Hem zult belijden, u in Christus weer herstellen en met uw gehele hart, tot Hem zult terugkeren! Of anders laat de Heere u betuigen, dat Zijn ziel over u verdrietig zal worden en dat Hij u ook met mensenplagen, zal komen bezoeken; alhoewel Hij nochtans, om Zijn eed en verbond en om Christus' wil, u nooit aan het verderf zal overgeven. Maar Hij zal aan Zijn kant getrouw blijven.

Kortom vrienden! God roept ons van de hemel allen samen tot bekering.

Gij oude lieden! God laat u zeggen, dat zo gij u niet bekeert, niet haastig, niet heden, heden. dat Hij na korte dagen, uw lamp zal uitblussen, in eeuwige duisternis. Want dat de kaars bij u reeds in de pijp brandt en dat gij met uw grauwe haren, ter hel zult dalen en het zwaarste oordeel zult hebben. Omdat gij het langste gezondigd en u het langste tegen de Heere verhard hebt.

Gij mannen en vrouw! Die in de sterkte en in de kracht van uw leven zijt; God laat u bekend maken, dat als gij u niet bekeert, Hij u op de droesem uwer ongerechtigheid, zo zal verharden, dat wanneer u zult zoeken in te gaan, u niet zult kunnen, omdat u de genade Gods veracht hebt, die u tot bekering moest leiden.

Gij jonge lieden! God laat u vermanen, dat gij u in uw vroege jeugd, van stonde aan bekeren zult en u vroeg in Zijn dienst zult begeven of dat hij u vroeg in de hel zal werpen en u Zijn Geest en genade zal onttrekken. Zodat u, al oud en bejaard geworden zijnde, u niet zult kunnen bekeren.

Kleine kinderen! Ik zeg u, dat God ook u tot bekering roept. Hij wil dat ge u ook van de zonde zult onthouden, alle dartelheid en weelde zult verfoeien; u voor Hem verootmoedigen en Hem zult vrezen en liefhebben; en bidden, dat Christus u van de zonden verlosse en u zalig make. Of anders wil God u, voor eeuwig buiten de hemel sluiten en u, met alle goddeloze kinderen in de hel smijten.

Overheden, onderdanen, leraren en gemeenten, ze worden ook allen tot bekering geroepen. Het is maar tot alle man hier te lande, bekeert u, bekeert u! want waarom zoudt gij sterven? En dat wel, nu, *nu verkondigt God aan alle mensen*, enz. Heden, heden op deze dag, zonder langer uitstel. Daar is zolang aan de Heere bekering beloofd, maar daar wordt slechts de spot ook gestoken. Daar komt niet van. En daarom, God de Heere wil nu niet langer wachten.

Mensen, gij moet u nu bekeren, of u nimmer bekeren; gij hebt geen grond, noch verlof, om één dag, ja een uur of ogenblik te wachten. Het verderf is voor u allen bereid, zo u des Heeren vermaningen langer veracht en in de wind slaat. Wij hebben geen andere last, van de Heere. Dan u dit te bevelen, dat gij u gezamenlijk van uw zondige wegen, oprecht van stonden aan, tot Hem bekeren moet. Dat de Heere met minder niet tevreden is, dan met een oprecht geloof en bekering. Hier valt niet tegen in te leggen, noch af te dingen.

En daarom, och, mijn toehoorders, neemt het toch ter harte! Dat bidden wij u, om de liefde Gods en die van uw onsterfelijke zielen. O, houdt u niet langer op met zorgeloosheid, met valse inbeelding, of ijdele hoop. Want zo waar als God leeft, zo gij u niet bekeert, gij zult allen vergaan. Laat er toch geen ding meer zijn, dat u van de bekering afhoudt, wat het ook zou mogen wezen. Zelfs niet uw onmacht om uzelf te kunnen bekeren. Want met dit ding bedekken velen uwer hun schandelijke zorgeloosheid en moedwillige onbekeerlijkheid en verstoktheid. Maar God weet dat ze de bekering niet zoeken, maar dat ze met dit deksel der schande, hun gruwelen en

onwilligheid, voor Hem zoeken te verbergen. Bent u werkelijk onmachtig, om uzelf, tot God te kunnen bekeren, zoals u gewis zijt. Wel, ziet en erkent daaruit dan, dat gij verdoemelijke zondaars en goddelozen zijt, die uzelf deze rampzalige onmacht, door uw zonden, moedwillig op de hals hebt gehaald! Erkent dan, dat u in een allergevaarlijkste en rampzaligste staat zijt en dat gij Christus nodig hebt, om u te bekeren, van deze macht des satans! Legt dan uw vorige zorgeloosheid af! Houdt het niet langer, stout, onbeschaamd en vermetel tegen God, tegen Christus, tegen Zijn Woord en dienaren uit! Maar laat u gevangen leggen en overtuigen, bij de Wet van God, dat u een verstokt adderengebroed en een onbekeerlijk volk zijt.

Wordt hierdoor dan, voor de Heere verootmoedigd! Leert hier uw schuld en zonden kennen! Wendt u dan in vurige en aanhoudende gebeden en smekingen tot God! Roept dag en nacht: *bekeert mij o God! Dan zal ik bekeerd zijn. Brengt mij tot Christus! Want ik, verdoemelijk, onmachtig, ellendig zondaar, kan er zelf niet komen.* Wij weten, noch kunnen daar niet meer van zeggen toehoorders, dan hetgeen wij nu, al zo dikwijls gezegd hebben.

Gij Nederlanders! gij Rijnzaterwouders! zijt van God schandelijk afgeweken en gij moet van stonden aan tot Hem terugkeren. En op voorwaarde van geloof en bekering, vergeving van al uw misdaden ontvangen, óf gij zult allen, zonder onderscheid de dood sterven en eeuwig verloren gaan. *Want God de tijden der onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu alle mensen alom. dat ze zich bekeren. Amen!*

8. BIDDAGSPREDICATIE, SPREUKEN 1:24-28

Vers 24. Omdat Ik geroepen heb en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb en daar niemand was die opmerkte;

Vers 25. En hebt al Mijn raad verworpen, en Mijn bestraffing niet gewild.

Vers 26. Zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen. Ik zal spotten, wanneer uw vreze komt;

Vers 27. Wanneer uw vreze komt, zoals een verwoesting en uw verderf aankomt gelijk een wervelwind. Wanneer u benauwdheid en angst overkomt;

Vers 28. Dan zullen ze tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden. Ze zullen Mij vroeg zoeken, maar ze zullen Mij niet vinden.

Het zijn geheel merkwaardige woorden, die wij vinden bij de profeet Nahum hoofdstuk I: 3, waar hij zegt: *de Heere is lankmoedig, doch van grote kracht. En Hij houdt de schuldigen, geenszins onschuldig.* Nahum voegt hier twee grote en voorname deugden in God, de Heere samen en vertoont Hem aan ons als, aan de ene kant zeer lankmoedig en barmhartig. En aan de andere kant, zeer rechtvaardig en heilig. Beide deugden die in God, de Heere, op de aller-volmaakste wijze gevonden worden. En waardoor Hij zich, in alle tijden, zeer aan de mensen heeft bekend gemaakt. En zich van hun heeft doen eerbiedigen.

Zijn lankmoedigheid betreffende, daar is niemand, die God kent, en die Hem niet erkent, voor een zeer lankmoedig en goedertieren God. Immers, Zijn lankmoedigheid, straalt bijzonder hier in door, dat Hij de zondige mens, zolang verdraagt en met de uiterste goedertierenheid behandelt. In plaats van een zondaar aanstonds naar verdiensten te straffen, zoals Hij zou kunnen doen, oefent God omtrent zo een, eerst menigvuldige blijken, van Zijn lankmoedigheid. Hij brengt geen schielijk of haastig oordeel over hem, maar Hij verleent hem eerst alle middelen van bekering en genade. Dit hebben zelfs de heidenen, bij het geringe schemerlicht der reden, gesterkt door de ondervinding, zeer gemakkelijk kunnen zien en bekennen, lerende van het Goddelijk Opperwezen, dat het Zijn toorn en gramschap niet dan zeer langzaam gewoon is te doen komen en over de kwaaddoeners uit te storten. Van die waarheid doet de Heilige Schrift nochtans, veel duidelijker openbaring ons overal met woorden en voorbeelden lerende, dat God de Heere gewoonlijk in al Zijn oordelen zeer langzaam te werk gaat en die niet uitvoert, dan na eerst menigvuldige en velerlei blijken, van Zijn lankmoedigheid te hebben gegeven, in de zondaars te verdragen en allerlei middelen tot hun bekering in het werk te stellen.

Maar hoe lankmoedig God ook is, in de zondaars en goddelozen voor een tijd te verdragen en hun langs alle wegen, tot bekering te roepen. Zo is Hij, aan de andere kant, naar het getuigenis van Nahum, *ook een God van grote kracht, die de schuldigen geenszins onschuldig houdt.* Hiermee doet de profeet ons een beschrijving, van Gods alvermogene sterkte en rechtvaardigheid, die van Hem geoefend worden in het straffen van zondaars en goddelozen, die Hij enige tijd tevergeefs in Zijn lankmoedigheid heeft gedragen en langs alle wegen tot bekering vermaand en geroepen. Wanneer deze niettemin, in hun goddeloosheid en onbekeerlijkheid blijven volharden en de rijkdom van des Heeren lankmoedige genade blijven versmaden en verachten, dan is het dat Gods lankmoedigheid eensklaps wordt omgekeerd, in rechtvaardige toorn en grimmigheid. Dan trekt de Allerhoogste God Zijn sterkte aan en toont dat Hij een God is van grote kracht en mogendheid, in het straffen van hardnekkige en onbekeerlijke zondaars. Ja, dan betoont Hij zich een rechtvaardig God

te zijn, die de schuldigen geenszins onschuldig houdt, maar die hem vergeldt naar Zijn werken. Zo groot en luisterrijk tevoren Zijn lankmoedigheid was, zo luisterrijk en groot is nu ook weer Zijn grimmig en rechtvaardig oordeel. Dan komt de Heere en Hij verbreekt de zondaar, die Hij zo dikwijls vermaand had, zeer schielijk. Zodat er geen herstelling, noch genezing aan is.

Wij zouden u deze handelwijze des Heeren, met menigvuldige voorbeelden kunnen bevestigen. Maar wij houden het tegenwoordig voor genoeg, uw aandacht slechts te wijzen, tot het luisterrijke voorbeeld van onze tekst. Daar is het dat ons Gods Zoon ontmoet, onder het zinnebeeld van de Opperste Wijsheid, vertonende aan de zondaars en goddelozen, aan de ene kant Zijn grote lankmoedigheid en verdraagzaamheid, die Hij omtrent hun gebruikt had, met hun op allerlei wijzen, een geruime tijd tot bekering te roepen en te nodigen; aan de andere kant Zijn rechtvaardigheid en het rampzalig wraakoordeel, dat Hij nu over hun zonde uitstorten zal, nadat Hij hun zo lange tijd tevergeefs verdragen en tot bekering aangezocht had. Hoort Hem te dien einde zelf spreken, geliefden: ***Omdat Ik geroepen heb en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb en daar niemand was die opmerkte;*** enz.

Wij hebben reeds gezegd dat deze de woorden zijn van de Zoon van God, de Heere Christus. Die wordt ons hier van Salomo verbeeld, als de Opperste Wijsheid, die nu reeds hier op de aarde in het vlees verschenen was, om alle zondaars en zondaresen, tot Haar gemeenschap te nodigen, teneinde ze toch met haar in een verbond zouden komen en haar door het geloof aannemen en omhelzen, met verlating van de slechtigheden van de wereld en der zonde, als door die ze voor eeuwig ten hoogste ongelukkig en rampzalig zouden worden. Leest tot dat einde de vorige 20 en volgende verzen. Daar schrijft Salomo: *De Opperste Wijsheid roept overluid*, enz. Zie, zo wordt ons Gods Zoon hier dan nu vertoond, als op de ernstigste en vriendelijkste wijze, alle zondaren en zondaresen die nog onbekeerd en geheel van Hem vervreemd waren, vermanende en tot Zijn zalige gemeenschap nodigende.

Maar, had deze nodiging van de Opperste Wijsheid, de Zoon van God, nu omtrent alle degenen, aan die die geschiedde een gewenste uitslag?

Nee, geheel griet geliefde! het was er wel ver vandaan; verreweg de grootste hoop was hier weigerend die roepende nodiging te horen, maar sloeg die geheel in de wind, versmadende en verachtende dus deze rijkdom van de Opperste Wijsheid en de goedertieren genade, die hen tot bekering had moeten leiden. Waarom deze dan nu genoodzaakt was, haar tot zolang tevergeefs gebruikte lankmoedigheid, in toorn en rechtvaardige verbolgenheid te veranderen en al die versmaders van haar gunst en genade, streng te straffen, zonder die enigszins te verschonen, of met hun verder enig medelijden te hebben. En dat is nu wat ons hier in onze tekst wordt voorgehouden.

Hier ontmoet ons de Zoon van God in deze zeer ernstige redevoering, tot de zondaars en goddelozen, die Hem in Zijn lankmoedige genade, dus lang hadden veracht en in de wind geslagen, hun aankondigende, dat Hij hun nu daarom, met Zijn oordelen niet slechts zou komen bezoeken, maar zelfs de deur van Zijn genade, geheel voor hun zou toesluiten, *spottende met hun vreze, verderf en ondergang*.

Zodat onze tekstwoorden dan niet anders in zich behelzen, dan een zeer levendige vertoning van des Oppersten Wijsheid onverbiddelijke toorn en verbolgen gramschap, over alle zondaars en goddelozen, die haar lankmoedige genade en de rijkdom van haar goedertierenheid, waardoor ze tot bekering moesten geleid worden, hadden verworpen en veracht en naar haar uitnodigende vermaning geenszins willen luisteren. Een stof, mijn broeders en zusters, die ons is voorgekomen, als zeer toepasselijk op onszelf en de gelegenheid des tijds, in die wij heden tot u moeten spreken. Als zijnde

door een uitdrukkelijk bevel, van onze hoge Overheid, tegelijk met alle inwoners van het land, op deze dag samengeroepen. Niet alleen om God de Heere voor Zijn lankmoedige genade tot nog toe aan ons en aan ons land bewezen, van ganser hart te loven en te danken. Maar ook om onszelf in ware ootmoed en diepe boetvaardigheid voor Hem te vernederen, wegens onze en 's lands hooggaande zonden en ongerechtigheden. En Zijn rechtvaardige toorn, vurig af te smeken.

Ik bidde God ernstig, dat hij er ons en al de inwoners van ons land, toch eens zelf toebereiden wil! Dat Hij op deze dag, Nederlands volk de ogen eens wil openen en geven dat ze nog eens bekennen mogen, wat tot hun vrede en behoud dient! En zo de Heere dat niet mocht believen te doen, is nochtans onze vurige smeking tot Hem, dat Hij evenwel genade wil oefenen en verlenen, aan het geringe overblijfsel van Zijn volk, dat Hij nog onder ons heeft, teneinde deze zich heden bijzonder voor Zijn heilig aangezicht, in stof en as mogen vernederen.

De Heere en Zijn Geest, make ze daartoe op deze tijd overal, in de gemeenten van Nederland werkzaam en sterke Zijn volk en Zijn knechten, die Zijn Naam vrezen en voor de woorden des Gods van Israël beven! Amen.

In onze tekstwoorden, die wij heden, slechts als ter loops zullen overwegen en beschouwen, ontmoeten wij twee bijzondere stukken ter verhandeling.

- I. Worden wij daar gewaar de onbekeerlijkheid en hardnekkigheid der goddelozen en zondaren, die de stem van de Zoon van God, de Opperste Wijsheid, hadden veracht en verworpen en geweigerd naar die te horen, vers 24 en 25.
- II. En dan het verschrikkelijk wraakoordeel en de straf die hen daarover genakende was, vers 26-28.

I. De Opperste Wijsheid stelt ons hier dan eerst voor ogen, haar arbeid en moeite, die ze reeds gedurende een lange tijd had aangewend, tot der zondaren zaligheid en bekering. Maar, met een geheel vergeefse uitslag.

Ze noemt en haalt bijzonder op vier stukken, waarin deze haar arbeidzame poging, om zondaars en goddelozen, tot bekering te brengen bestaan had. (1) ze had geroepen; (2) ze had haar hand uitgestrekt; (3) ze had raad gegeven; (4) ze had bestraft.

(1) Het eerste werk van de Zoon van God, de Opperste Wijsheid, was, *dat ze de zondaars had geroepen*. Een woord, dat zo veel betekent als, samen roepen, nodigen, prediken, enz. Weet mijn toehoorders, dat er eigenlijk aan de zijde Gods, een tweeërlei roeping van zondaren is; een die geschiedt uiterlijk, door het Woord en haar verkondiging. En een die geschiedt inwendig, door de Heilige Geest.

Maar de Opperste Wijsheid, heeft hier maar alleen het oog op een uitwendige roeping waardoor ze lange tijd de zondaars tot haar gemeenschap en tot bekering had geroepen en genodigd. Dit had ze gedaan zelf in Persoon, wanneer ze hier op de wereld als de Opperste Wijsheid verschenen was, toen had ze zelf haar stem overal, op de straten verheft en zondaars en zondaressen, tot zich geroepen, om van haar de rechte wijsheid te leren. Daarbij had ze ook geroepen door haar dienstmaagden, die ze tot dat einde overal, tot de zondaars had uitgezonden, om aan hen haar woord te prediken en hun door die prediking te nodigen en te roepen, om toch naar haar stem te horen. Zie op deze wijze had de Opperste Wijsheid dan persoonlijk én door haar uitgezonden dienstmaagden, zijnde de Apostelen, Discipelen, herders en leraars, alle zondaars en zondaressen, geroepen tot geloof en bekering.

(2) Maar, dit was het alleen niet, ze had daarbij, volgens hetgeen ze hier getuigt, *haar hand tot die zondaars ook uitgestrekt*. De spreekwijs van de hand uit te strekken, betekent meer dan een zaak. Maar hier geeft het te kennen, de hand uit te strekken, om met dat teken het volk tot stilstand en aandachtig gehoor te brengen, zoals wij dat zo vinden, Hand. 12: 17, daar verhaald wordt van de Apostel Petrus, dat hij in het huis van Maria gekomen zijnde, de Discipelen die daar in menigte vergaderd waren om te bidden, met de hand wenkte dat ze zwijgen zouden. En hen toen een verhaal van zijn wedervaren deed. En op die wijze, zal de Opperste Wijsheid, hier dan eigenlijk dit willen getuigen, dat ze niet alleen uiterlijk tot de zondaars geroepen had. Maar dat ze ook haar hand had uitgestrekt. Dat is, dat ze alle mogelijke middelen had in het werk gesteld, om de zondaars tot aandacht en gehoor naar haar geroep te bewegen, teneinde ze het zelf toch niet zouden verwaarlozen, noch in de wind slaan. Dat ze daartoe haar hand had uitgestrekt, in menigvuldige tekens en wonderwerken, om dus haar geroep, daardoor aan te dringen en te bekrachtigen; niet anders dan, zoals wij dit lezen Jesaja 65: 2, daar God de Heere ook getuigt, dat Hij Zijn hand de hele dag uitgebreid had, tot een weerstrevig volk.

(3) Maar hierbij had de Opperste Wijsheid, het nu nog niet gelaten. Nee, ze getuigt nog daar en boven, dat ze de zondaars ook *had geraden of raadgegeven*. Dat is het eigen werk van de Zoon van God, dat Hij de onbekeerde zondaars raad geeft, hoe ze het eeuwig verderf kunnen ontvlieden en in Zijn gemeenschap, het leven en de zaligheid vinden. Hij is die grote Raadsman van de zondaar, wiens Naam daarom zelf Raad is, volgens Jesaja 9: 5. Op Hem rust niet alleen de Geest der wijsheid. Maar ook de Geest des raads. Jesaja 11: 2. En Hij getuigt zelf hier Spreuken, Raad en het Wezen zijn Mijne. Als zodanig had de Opperste Wijsheid de zondaars niet slechts geroepen en haar hand tot hen uitgestrekt. Maar hen ook van haar wijze en heilzame raad gediend, hun zowel persoonlijk en door haar dienstmaagden, die ze overal uitgezonden had, deze raad gevende: van toch met verlating van de slechtigheden van de wereld en der zonde, zich naar haar te wenden en haar door geloof en bekering, om de Opperste Wijsheid en de fontein alles heils aan te nemen en te omhelzen.

(4) En al was dit alles nog niet genoeg, had ze er daarbij nog een vierde poging, om de zondaars toch tot inkeer te brengen bijgevoegd, *zijnde de bestraffing, die ze hun gedaan had*. Het woord betekent niet slechts een bestraffing, die geschiedt met woorden. Maar ook een dadelijke kastijding, waardoor iemand van God wordt bestraft, met de roede van Zijn oordelen en allerlei ziels- en lichaamsbezoeken. Zoals het in die zin gebruikt wordt van de vrome man Asaf, Ps. 73, *daar hij zucht, om dat hij de gansen dag geplaagd werd en er zijn bestraffing alle morgen was*. Zo een bestraffing had de Opperste Wijsheid aan de zondaars en goddelozen, als een krachtig middel tot hun bekering, al ook te koste gelegd, zich niet te vrede stellende, met hun te roepen, de hand tot hen uit te strekken en hen wijze en heilzame raad te geven, - zo had ze die zondaars nu daarboven, ook nog dikwijls zeer ernstig bestraft; niet alleen met woorden, maar ook met daden, hun als dwaze lieden slaande en tuchtigende, met de roede van allerlei plagen en oordelen, of ze hen daardoor, ook mogelijk had kunnen wijs maken en tot inkeer brengen.

Zie, zo had de Opperste Wijsheid hier dan niets verzuimd, noch onbeproefd gelaten. Maar alle middelen van bekering, omtrent deze zondaars, in het werk gesteld. Zodat ze teneinde daarvan billijke reden had, om te kunnen zeggen, zoals God de Heere spreekt. Jesaja 5: 3, 4 *Nu dan, gij inwoners van Jeruzalem en gij mannen van Juda! oordeelt toch tussen Mij en tussen Mijn wijngaard! Wat is er meer te doen aan Mijn*

wijngaard, wat Ik aan hem niet gedaan heb?

Maar laten wij nu eens gaan bezien, wat uitslag al deze pogingen van de Opperste Wijsheid gehad hadden! Helaas, die waren zeer ongelukkig. Ze klaagt hier over de vruchteloosheid, van al deze haar aangewende moeite en arbeid. En vertoont ons dat, van ieder stuk afzonderlijk.

Van haar geroep getuigt zij, dat ze dat te enenmale vruchteloos en tevergeefs had in het werk gesteld, omdat de zondaars geweigerd hadden. Het uitstrekken van haar hand was ook tevergeefs geweest. Want niemand was er onder de zondaren, die het opgemerkt had; haar raad hadden ze verworpen en haar bestraffing hadden ze niet gewild.

- (1) Het eerste dan, waarmee de Opperste Wijsheid hier de onbekeerde zondaars en goddelozen beschuldigt is, *dat ze omtrent haar uitnodigende roeping geweigerd hadden*. Het grondwoord betekent niet slechts, iets uiterlijks van de hand te wijzen en af te slaan. Maar het geeft te kennen, een hardnekkige weigering, die vergezeld gaat, met de uiterste verstoktheid en schaamteloosheid; en wordt daarom doorgaans gebruikt, van onbeschaamde en hardnekkige zondaars, die naar geen vermaningen noch bestraffingen willen luisteren. Maar die alle tucht geheel verwerpen en met een vereeld gemoed in het zondigen voortgaan. Gelijk wij zo van het Joodse volk lezen Jeremia 3: 3, *dat ze een hoeren voorhoofd hadden en weigerden schaamrood te worden*. Hetzelfde klaagt Gods Zoon hier nu ook, dat de zondaars, op Zijn ernstig en aanhoudend geroep, hardnekkig en schaamteloos hadden geweigerd, Hem en Zijn roepende stem te horen. Dat ze hun oren daarvoor hadden toegestopt. Zodat, hoezeer en hoe langdurig Hij én zelf in Persoon én door Zijn uitgezonden dienstknechten ook geroepen had, ze nochtans ronduit geweigerd hadden, tot Hem te komen, of Hem te horen. Maar dat ze bij deze, hun halsstarrige weigering, tot het einde toe, onverzettelijk waren gebleven.
- (2) Niet beter uitslag had de Opperste Wijsheid, omtrent het uitstrekken van haar hand gehad. Want naar haar getuigenis, was er niemand geweest, die opgemerkt had. Dit is wat, men met het uitstrekken van de hand, zoals wij gezien hebben, voor heeft om daardoor het volk tot aandacht, opmerking en gehoor te brengen. Maar tevergeefs had ook de Opperste Wijsheid, dit middel tot der zondaren bekering bezocht. Daar was niemand geweest onder hen, die op dit uitstrekken van haar hand had acht gegeven, of dat had opgemerkt; integendeel, wat middelen ze ook had in het werk gesteld. Wat verbazende tekenen en wonderen, ze ook had gedaan, om de zondaren tot stilstand, tot gehoor en tot opmerking te brengen, het was alles in de wind geslagen; gezamenlijk waren zij, geestelijker wijze, geheel blind en doof geweest; niemand had het uitstrekken van de hand der Opperste Wijsheid gezien, noch opgemerkt. Ze hadden haar, alle samen, de nek en niet het aangezicht toegekeerd. En zo was het hier dan, zoals er geschreven staat Jesaja 26: 11, *Heere! is Uw hand verhoogd, ze zien het niet*.
- (3) Betreffende nu de heilzame raad van de Opperste Wijsheid, die ze aan de zondaars gegeven had, die had geen beter uitslag gehad. Want zo getuigt ze hier, *dat de zondaars die verworpen hadden*. Verwerpen betekent hier zoveel als verlaten, verstoelen, enz. en is dus het tegengestelde, van iets aan te nemen en te omhelzen. Zo vinden wij het hier, Spreuken 8: 33, daar Gods Zoon de dwaze zondaars vermaant, dat ze de tucht zouden horen of aannemen en die niet verwerpen. Zodat iemands raad te verwerpen, dan zoveel is, als die niet te

willen volgen, horen of aannemen. Maar die integendeel, in de wind te slaan, te verachten en te versmaden. En zo hadden de zondaars en goddelozen, hier nu ook, omtrent deze heilzame raad, van de Opperste Wijsheid gedaan. Hoewel daar in het leven en de eeuwige gelukzaligheid lag opgesloten, niettemin hadden ze die nochtans, schaamteloos en halsstarrig verworpen, volgende hun eigen, zondige raad, die hun tot het verderf bracht, Gods Zoon, die grote Raadsman, op Wie de Geest des raads rustte, had dan, met Zijn allerheilzaamste raad, in het minst niet kunnen uitvoeren. De zondaars hadden die moedwillig versmaad en hardnekkig verworpen, zeggende openlijk tot Hem: wijkt van ons want, enz.

- (4) Nu schoot er nog een laatste poging, van de Opperste Wijsheid over, die ze ook omtrent deze zondaars, tot hun bekering had in het werk gesteld, zijnde haar bestraffing; niet alleen met woorden, maar ook met daden en gevoelige plagen en oordelen. Maar dit anders krachtige middel, was hier ook al ook geheel tevergeefs geweest. Ze getuigt hier, *dat de zondaars haar bestraffing niet gewild hadden*. Hiermee geeft de Opperste Wijsheid te kennen, de vruchteloosheid van haar bestraffingen, kastijdingen en bezoeken. Hoe de zondaars die, zowel als Zijn raad, ten enenmale hadden verworpen en veracht. Hoe ze zich, tegen zijn plagen en oordelen, als hadden aangekant en zich door die geenszins, hadden willen laten tuchtigen. Maar er integendeel, hoe langer hoe meer, door waren verhard geworden; in zover, dat hoe meer ze geslagen waren geworden, hoe ze hun afval en onbekeerlijkheid, dies te groter gemaakt hadden. Zodat Gods Zoon hier met. recht kon zeggen uit Jeremia 2:30, *tevergeefs heb Ik uw kinderen geslagen*. Want ze hebben de tucht niet aangenomen. En uit Psalm 50: 16, 17, *wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen en mijn verbond te nemen in uw mond. Omdat gij mijn kastijdingen haat en mijn woorden achter u heen werpt*.

Ziehier dan nu geliefden, de geheel vruchteloze poging en arbeid, van de Opperste Wijsheid, om zondaars en zondaressen, te brengen tot bekering. Ziehier de onbekeerlijkheid der goddelozen! en hoe een mens, zich tegen alle middelen, van genade en bekering kan aankanten en verharden. O, schrikkelijke boosheid en verstoktheid! Wat moet de zonde niet een machtige heerschappij en dwingelandij voeren, over de rampzalige zondaar, zodat zij hem zodanig vast, aan haar helse keten kan sluiten, dat er voor hem geen los komen aan is, maar hij geheel en al aan haar verbonden en verslaafd blijft. O, aller-rampzaligste zondaar! Wat moet, wat kan u anders genakende zijn, dan een eeuwig, eindeloos verderf, beide van ziel en lichaam? Hoort! Wat er de Opperste Wijsheid nu verder van zegt! *omdat Ik zegt zij, geroepen heb en gij niet gehord hebt, enz. Zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen, enz.*

II. Hebbende dan nu beschouwend, de vruchteloze poging en arbeid, van de Opperste Wijsheid, om zondaars en zondaressen te bekeren, zo staat ons nu verder het einde of gevolg daarvan te overwegen.

Dit zou zijn een geheel verschrikkelijk en rampzalig oordeel, dat over die hardnekkige zondaars en schaamteloze boosdoeners eens zeker komen zou. En dat ze geenszins zouden kunnen ontvlieden. Lees maar het vervolg van der Opperste Wijsheid geheel nadrukkelijke reden! Omdat, zegt zij, *Ik geroepen heb, enz., zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen, enz.* Het is de gewone handelwijs van God, de Heere, als Hij een zondaar lang genoeg, op allerlei wijzen, tot bekering vermaand heeft. En de bestemde tijd hieromtrent, nu vervuld is, dan Zijn lankmoedigheid eensklaps af te breken en die

in toorn en verbolgenheid te veranderen, met zodanige zondaar dan geheel, aan het verderf over te geven en zich, met Zijn aller-dierbaarste genade, hem voor eeuwig te onttrekken. En eveneens zou het hier, met deze halsstarrige zondaars en goddelozen, nu ook gaan. Wanneer ze de Opperste Wijsheid, in de rijkdom van haar grote genade en goedertierenheid, nu lang genoeg versmaad en veracht hadden, zou die genadedeur nu ook voor eeuwig, voor hen worden toegesloten. *Ik zal*, zo spreekt Gods Zoon, tot de zondaars en goddelozen, die Hem en de rijkdom van Zijn genade, zo halsstarrig verworpen en versmaad hadden, *ook in ulieder verderf lachen*, enz.

In deze bedreiging worden ons uitdrukkelijk aangewezen, al de kwade en droevige ellenden, die de versmaders en verachters, van de Opperste Wijsheid en de rijkdom van haar genade, eens zeker zouden overkomen. Hoedanige zouden zijn: een verderf evenals een wervelwind; een vreze, als een verwoesting. En dan eindelijk, benauwdheid en angst. Verschrikkelijke oordelen geliefden, doch. Die nog vreselijker zouden zijn, omdat er in eeuwigheid geen verlossing van zou zijn. Want de Opperste Wijsheid doet hier omtrent deze openlijke getuigenis, dat ze lachen en spotten. Er zou dan de halsstarrige zondaar en goddelozen, omdat ze ten enenmale geweigerd hadden, op de aanzoeken van de Zoon van God, zich te bekeren,

(1) *hen een verderf overkomen, als een wervelwind*. Hier ook wordt in het algemeen verstaan, de gehele ondergang en uitroeiing van de verstokte zondaars en goddelozen, beide tijdelijk en eeuwig; allerlei plagen, oordelen en bezoeken van God, waarmee Hij de goddelozen, niet alleen hier, op deze wereld, in opzicht van hun lichamelijke welstand, geheel komt te verderven en uit te roeien. Hoedanig zijn: honger, zwaard, pestilentie; in één woord, alle lichamelijke plagen en oordelen. Maar wel voornamelijk wordt hier, door dit verderf verstaan, het eeuwig verderf, de eeuwige rampzaligheid en verdoemenis, beide van ziel en lichaam, wanneer God, der Goddelozen levenslamp, in en door de tijdelijke dood komt uit te blussen. En hen zo aan een eindeloos, aller rampzaligst verderf, geheel overgeeft. Dit verderf wordt ons hier in haar verschrikkelijkheid, nader afgemaald en omschreven, als een wervelwind, die niet alleen zeer schielijk komt en ontstaat. Maar die ook zeer krachtig en geweldig is, alles vernielende en omverwerpende. Zodat hier dan ook wordt aangeduid: aan de ene kant de schielijkheid van dit rampzalig verderf der goddelozen; het zou hun zeer haastig en onverwacht overkomen, evenals een draai- of wervelwind. Zodat van hen zou kunnen gezegd worden uit Psalm 73, hoe worden ze, als in een ogenblik tot verwoesting; nemen een einde, wordende te niet van verschrikking.

Aan de andere kant, de kracht van dat verderf, als het wat hun zodanig zou aangrijpen, dat ze het geenszins zouden kunnen ontkomen, noch het enige wederstand bieden; al zo weinig, als iemand een geweldige wervelwind weerstaan kan, die bomen, huizen, torens en alles, in een ogenblik geheel omverwerpt. Zodat hun ondergang en verderf dan zeer haastig en schrikkelijk zou zijn en van hen geenszins zou kunnen ontvloeden worden. Op dezelfde wijze, als David eens bad over zijn vijanden, Psalm 83: 16 *mijn God! maak ze als een wervel, als stoppelen voor de wind; vervolg ze als met Uw onweer en verschrik ze met Uw draaiwind*.

(2) Maar het zou hierbij nog niet blijven. Nee, de Opperste Wijsheid vermeldt hier ook van vreze, die haar versmaders en verachters, dan ook zou overkomen, *zoals een verwoesting*. Het grondwoord betekent niet slechts uiterlijk vreze. Maar het geeft te kennen, een geweldige verschrikking en uiterste benauwdheid, die iemand overkomt, waardoor Hem de haren ten berge rijzen en al zijn leden sidderen en beven. Dit blijkt nader, omdat deze vreze hier wordt vergeleken, bij een verwoesting. Dat is, bij een

schielijke en geweldige omkering of verwoesting die met groot geraas en gedruis, iemand overkomt, als in zware aardbevingen, die gehele landen en steden zeer schielijk te onderste boven keren en geheel verwoesten. Zo'n verwoesting, is nu ten uiterste vreselijk en verschrikkelijk; alleen op het horen van die en het uiterlijke verhaal daarvan, kan iemand sidderen en beven. En dus betekent een vreze, als een verwoesting een aller-ijsselijkste en verschrikkelijkste vreze, die iemand zodanig op plotseling aangrijpt en overvalt, dat zijn ziel met doodsbenauwdheden vervuld wordt en hij, wegens weedom des harten, schreeuwt en gilt, rijzende hem de haren te berge. Zo'n geheel geweldige en verschrikkelijke vreze, bedreigt hier nu de Opperste Wijsheid, aan de halsstarrige zondaars, dat hun eens op zijn tijd zou overkomen, als een rechtvaardig oordeel, over hun hardnekkigheid en verachting van haar lankmoedige genade. Want, dit is toch het deel van verstokte zondaars en zondaressen dat, tegelijk met het verderf, hen een aller-verschrikkelijkste vreze en benauwdheid overkomt en aangrijpt, soms zelfs reeds hier op aarde. Maar wel voornamelijk, in de uur des doods en hierna eeuwig in de hel. Zodra geeft God zo'n zondaar, niet aan de straf en het verderf over, of Hij stort een zeer verschrikkelijke vreze en benauwdheid in hun zielen. Zodat ze door de naaste angst, van alle kanten omringd worden. En die vreze is verschrikkelijker dan de dood zelf. Ja, dan alle plagen en bezoeken. Zoals wij dat levendig kunnen zien in die rampzalige Kaïn, Saul en Judas, die door een zo'n vreze en ijsselijke verschrikking werden aangegrepen, dat hun hemel en aarde te bang vielen en ze het leven haatten. Het gaat toch met de goddelozen, evenals Job er van schrijft, hoofdstuk 15: 20, enz. *ten allen dage doet de goddeloze, zichzelf weedom aan. Het geluid der verschrikkingen, is in zijn oren; in de vrede zelfs, komt de verwoester hem over; angst en benauwdheid verschrikken hem.* Ze overweldigt hem, zoals een koning bereid ten strijde. En zo is deze vreze der goddelozen dan, het aller-naarste en verschrikkelijkste oordeel, dat er op de wereld zijn kan en dat wij, op het duizendste deel na, uw aandacht in haar rechte waarde met geen woorden kunnen afmalen. Weet dit maar geliefden, dat God, volgens het zeggen van Nahum, *een God van grote kracht is.* Ja, van een eindeloos vermogen. En dat Zijn toorn en verbolgenheid diensvolgens, de zondaars en goddelozen, een oneindige schrik en vreze moet aanjagen, die onbegrijpelijk is voor allen, die dat rampzalig oordeel, niet zelf smaken en ondervinden.

(3) Hierom voegt de Opperste Wijsheid nog verder, *bij deze verwoestende vreze, benauwdheid en angst, die de goddelozen dan ook zou overkomen, zijnde onvermijdelijke gevolgen, van grote vreze en verschrikking.* Zodat wij hier dan, als een aaneenschakeling van de aller-zwaarste en verschrikkelijkste ellenden vinden, verderf, vreze, benauwdheid, angst. Deze zijn immers de rechte plagen der goddelozen die hun aanvankelijk hier op aarde en hierna eeuwig, ten deel vallen; deze is de loon van hun ongerechtigheid. Dit is het rampzalige erfdeel van alle verachters van Gods lankmoedige genade. O, schrikkelijk oordeel! Wat een aller-naarste toestand, moet dat zijn, mijn vrienden! zo voor eeuwig te vallen, in de vreselijk handen van de levendigen God! Want wat deze rampzaligheid en ellende, onuitsprekelijk en aller-verschrikkelijkst maakt is, dat er in eeuwigheid voor zulke rampzalige, geen de minste genade, hulp noch verlossing, aan de zijde van God te wachten is. Want zo getuigt de Opperste Wijsheid hier dat, wanneer dit rechtvaardig wraakoordeel, de zondaars en goddelozen, die haar genade zo lange tijd met voeten getreden en smadelijk veracht hadden, overkomt, dat zij dan in plaats van hun de behulpzame hand te bieden, integendeel *met hun zou lachen en spotten.* Want, zo luidt haar vreselijk bedreiging: ***zo zal ik ook in ulieder verderf lachen. Ik zal spotten wanneer uw vreze komt.***

Dit wordt hier, op een menselijke wijze van de Zoon van God getuigd. Maar het moet op een Gode betamelijke wijze, van Hem verstaan worden. Als iemand in zijn droefheid en diensten, van andere uitgelachen en bespot wordt, dan worden zijn ellenden daardoor, niet weinig opgehoopt en verzwaaard. Dan geeft dat klaar te kennen, dat hij bij niemand enige hulp, medelijden noch ontferming vindt. En hoe hard dat aan ellendigen moet vallen, kan iemand zich zeer licht verbeelden, dat ze iemand als dood steken in het hart en hem als dol en razend maakt, als hij ziet dat hij in zijn zware benauwdheid, droefheid en ellende, niet alleen bij niemand enig medelijden vindt, maar zelfs van iedereen in zijn rampzaligheid, uitgelachen en bespot wordt.

En zo wil Gods Zoon hiermee, dan nu eigenlijk getuigen, dat Hij met de zondaars en goddelozen, als hun dat vreselijk oordeel en verderf zou overkomen, als ze nu in die aller-naarste schrik, vreze en benauwdheid zouden zijn, niet alleen geen het minste medelijden of ontferming zou hebben. Maar dat hij integendeel, dan met hen als zou lachen en de spot drijven. Dat Hij zich, in hun rampzalig verderf en ondergang, grotelijks zou verheugen, dat het Hem tot vermaak zou strekken, hun in de uiterste wanhoop, vreze en benauwdheid te zien. O, aller-naarst oordeel! Als God de Heere zelf, Zijn vreugd en vermaak, in de ondergang en verderf van een zondaar vindt. Als Hij alle bewegingen van medelijden geheel en al uitschudt en Zich van al de ingewanden van Zijn rommelende barmhartigheid en ontferming geheel ontdoet. Ja, als Hij met de ellenden van die rampzalige zondaar, als lacht en de spot drijft, dan is er immers, in alle eeuwigheid, geen de allerminste hulp, noch verlossing te verwachten. Dan is de deur van genade, eindeloos dicht gegrendeld en gesloten. Want, hoort het nog verder, uit de mond der Opperste Wijsheid zelf! *Dan zullen ze tot Mij roepen, zegt zij, maar Ik zal niet antwoorden.*

Dat is nog de enige troost en verkwikking, voor rampzalige en ellendigen, dat ze in hun nare angst, vreze en benauwdheid, nog tot God, de Heere kunnen roepen en op Zijn hulp en ontferming wachten. Maar wee alle zondaars, voor wie God eindeloos, de oren van Zijn genadige hulp gesloten heeft. Die, hoezeer ze huilen, schreeuw en roepen, nochtans in eeuwigheid geen gehoor vinden. Maar voor wie God zich in Zijn rechtvaardige toorn, ten enenmale verbergt; naarder noch rampzaliger toestand, kan men zich met zijn gedachten niet verbeelden. En nochtans, zou dit het lot zijn, van alle zondaars en goddelozen, die de lankmoedige genade van de Zoon van God, teneinde toe hadden versmaad en verworpen. Deze zouden niet slechts, in het verschrikkelijkste verderf komen en in de aller-uiterste benauwdheid, angst en vreze. Maar ze zouden, hoezeer ze dan ook om hulp riepen en schreeuwden, in eeuwigheid bij Gods Zoon, geen gehoor vinden. Hij zou ten enenmale doof zijn, voor al hun geroep, gehuil en gekrijt. Hij zou zich zodanig voor hen, met Zijn lieflijk aangezicht verbergen, dat ze Hem in alle eeuwigheid niet zouden vinden. Kortom, als Hij hun eens recht aan het verderf had overgegeven, zou Hij geheel onverbiddelijk voor hun zijn. En al riepen ze tot Hem, in hun ijselijke ellenden en benauwdheid, van de ene eeuwigheid tot de andere eeuwigheid, Hij zou eer ophouden een Heilig God te zijn, eer Hij hun zou horen of helpen. Want als dat oordeel, van een eeuwige ellende en verderf, eens is uitgesproken over een zondaar geliefden, blijft het aan Gods zijde vast besloten en verzegeld, tot in alle eeuwigheid. Wij vinden het in de Heilige Schrift zeer levendig afgebeeld, in de gelijkenis van de rijke man, die in de hel liggende, met al zijn kermen en roepen om maar een enige druppel water tot verkoeling van zijn tong, in de helse vlam, dat nochtans van God de Heere niet kon verkrijgen. Ook in die gelijkenis van de dwaze maagden, die de tijd der genade verzuimd hebbende, wanneer de bruiloftsmaal gesloten was, tevergeefs riepen, *doet ons open!* omdat ze geen gehoor kregen.

Ziedaar dan nu, aan de ene kant de misdaad en de onbekeerlijkheid van de zondaren en goddelozen en hun versmading van de rijkdom der Goddelijke genade; aan de andere kant, het aller-verschrikkelijkste en vreselijk oordeel, dat hun daarover eens zeer schielijk en onverwacht, zou overkomen en dat ze geenszins zouden kunnen ontvlieden, beide met alle mogelijke korthed, uw aandacht voorgehouden.

Dat is nu in de eerste plaats zo bewaarheid en vervuld geworden, in het rampzalige Joodse volk, nadat ze de Heere Jezus die als de Opperste Wijsheid, hen hier op de aarde tot Zijn gemeenschap had komen roepen en nodigen, ten enenmale versmaad en verworpen hadden. En dat wordt nog dagelijks op die wijze vervuld, in alle onbekeerlijke zondaars en goddelozen, die de rijkdom van Gods genade, hardnekkig blijven verachten en alle vermaningen, raadgevingen, bestraffingen, in één woord, alle bekeringsmiddelen, die de lankmoedige God hun in der tijd verleent, ten einde toe, in hun verstoktheid blijven verwerpen, wandelende geheel naar huns harten goeddunken. Deze allen komt dat vreselijk oordeel des verderfs over; is het niet hier in dit aardse leven, het is dan in de eeuwigheid, als ze door de tijdelijke dood, uit het land der levendigen worden weggerukt.

Toepassing

Och! Dat ik ellendig man nu des Heeren licht en ondersteuning genieten mocht, om dit verhandelde, droevige en verschrikkelijke woord van beschuldiging en bedreiging, in de Naam van de Heere Jezus Christus, Wiens onwaardige knecht en gezant ik voor ulieden ben, op onszelf en op geheel Nederland met kracht en waarheid, trouw toe te passen! Och! mocht ik er een recht gebruik van kunnen maken, om beide, onze onuitsprekelijke zondesschuld en het allerheiligst en vreselijkst wraakoordeel van de hoge God, dat gewis over ons komen zal en gereed voor onze deur ligt, u allen levendig en krachtig voor ogen te stellen! Och! mocht ik het doen met heilige tranen en met een week, bewogen en beroerd hart! Dat het als mijn laatste testament mocht strekken voor ulieden en voor het verloren gaande volk en land! En dat het de Heere mocht zegenen en bevestigen, tot in alle eeuwigheid!

A Onze zonden en schuld, moet ik onuitsprekelijk noemen. Want ze reikt tot aan de hemel toe. Ze is dieper dan de hel en wijder dan de zee. O, niemand dan de Alwetende God, kan ze tellen of overzien! De plaats die ze beslaat, in het gedenkbok dat voor Zijn aangezicht is, is breder dan de gehele wereld. En toch brengt de Heere die, hier in de tekst, tot vier hoofdpunten, waar die gehele schuld in samenloopt en waarin ze afgedeeld wordt. En die Goddelijke orde en verdeling moeten wij ook volgen.

1. De eerste hoofdpunt van Nederlands en van onze aller zonden en schuld is, *dat de Heere tot ons heeft geroepen en dat wij geweigerd hebben.*

Ach, wie kan van die roeping van Christus uit de hemel tot ons en ons land, enige rechte beschrijving maken? Tot welk volk op de aarde heeft Hij toch krachtiger, langduriger en overvloediger geroepen, dan tot ons? Al langer dan twee eeuw heeft Hij

(1) Zijn kandelaar, in dit land opgericht en helder ontstoken en ons geroepen uit de duisternis, van het Anti-Christendom en heeft ons Zijn allerheiligst Woord en de zuivere Evangelieleer geschonken. En dat dierbare licht van de hemel al helderder doen opgaan en zijn reine waarheid, onder ons bevestigd. En Zijn heiligdom en Kerk, hier opgebouwd en vastgesteld, op een wijze, zoals Hij aan geen ander volk in de wereld gedaan heeft.

(2) O, wat al Goddelijke stemmen en heilige monden heeft de Zoon van God hier al gebruikt, vroeg en laat, om Nederland Zijn Woord te doen horen en luid van de hemel tot ons te roepen! Wat al getrouw dienaars en gezanten heeft Hij ons gezonden, die ons Zijn Woord gepredikt en aan de bekering van het volk met zoveel ijver en kracht gearbeid hebben. En die ons zulke dierbare, wijze en Godvruchtige schriften hebben achter gelaten, waarmee ze uit hun graven nu nog in Christus naam overal spreken, leren en roepen, tot alle inwoners van het land.

(3) Wat een overvloed van dierbare genade en bekeringsmiddelen, heeft ons de Heere hier in het land ook geschonken waarin en waardoor Hij zolang en menigvuldig tot ons geroepen heeft en Zijn Goddelijke stem ons heeft doen horen? Zijn Heilig Woord is immers bij ons in alle huizen; en wij hebben haar rechte inhoud en verklaring in onze Formulieren van enigheid? In alle plaatsen zijn leraars en Kerken, om dat Goddelijk Woord zuiver en rechtzinnig te prediken en de gemeenten daarin te onderwijzen en daar naar te besturen en op te bouwen. Daar is immers nauwelijks een plaats in ons land, waarin de Heere Zijn dienst en de prediking van Zijn Woord niet heeft gegeven en vastgesteld, opdat Zijn roepende stem overal, van al het volk, zonder ophouden zou gehoord worden. O, hoe mag de Heere Jezus dan tot Nederland ook niet zeggen: *omdat Ik geroepen heb!*

(4) Maar een droevig ding moeten wij hierbij ook aanmerken, dat voor onze ogen helaas, zeer diep verborgen is en dat ons nochtans tot een Goddelijke waarschuwing en zeker bewijs moet strekken, dat Christus roepende stem, zeer haast en onverwacht bij ons zal ophouden. Ik zal u die verborgenheid zeggen, met een ontzaggeijk woord van God, Ezech. 24: 12, *met ijdelheid, zegt Hij, heeft ze mij moede gemaakt.* Moede, om langer tot haar te roepen of haar langer te verdragen. O, hoe krachtig riep de Heere van de hemel, in 't begin van onze Reformatie en midden onder de wrede antichristelijke vervolgingen, toen Zijn dienstknechten en getrouwe belijders, levendig aan staken verbrand werden. En toen het licht der geweldige vlammen zelfs door de glazen scheen, in der Christen vergaderplaatsen en er de Leraar echter ongestoord doorheen predikte en ze er samen vurig doorheen baden, zoals dat zo binnen Antwerpen op zekere tijd geschied is.

O, mijn vrienden! al het prediken en verhandelen van Gods Woord, is geen eigenlijk, wezenlijk geroep van Christus, hoewel het zo die naam mag dragen, bij het blinde, ijdele volk. Maar als het zuivere Evangeliewoord, rein en geestelijk gepredikt wordt, dan roept Christus. Dan is het Zijn Goddelijk Woord en stem, die Zijn schapen kennen en volgen. Maar anders zijn het de mensen, die spreken en roepen; en de ijdele wereld hoort hun en houdt het alles voor Christus' Woord. Och! hadden wij hier eens licht in! En konden wij het prediken der Leraren, dat wij nu horen, eens recht onderscheiden, of ze ons het Woord van Christus, of van Belial prediken! Dan helaas, hier is Nederlands volk nu geworden, als een botte duive, zonder hart! Met hun ijdelheid, hebben ze Christus, nu allang moede gemaakt, dat Hij nu slechts, met een flauw geluid en als met een bezwijkende stem tot Nederland roept en spreekt. En dat Zijn waar Goddelijk Woord, zeldzaam levendig en krachtig en in die oude eenvoudigheid en zuiverheid des geestes, meer van de predikstoelen gehoord wordt. Maar, dit is de dodelijke donkerheid, die er vooraf moet gaan, voor de gehele ondergang en het schrikkelijk verderf van leer en Waarheid en van land en Kerk. Och! of God ons, in dit stuk, eens ogen gawe om te zien en om bittere tranen te storten!

5. Maar nu doet de Opperste Wijsheid des Vaders deze bittere klacht ook, over het volk van Nederland, *dat het geweigerd heeft, om naar Zijn roepen te horen en daaraan te gehoorzamen.* Vroeg en laat, hebben Christus' getrouwe Gezanten, hierover geweend en geklaagd, met mond en pen, dat deze de grote zonde van

Nederland was, naar des Heeren Woord en roepende stem niet te horen. Maar hun oren daarvan af te wenden. Maar nu is die verderfelijke en gruwelijke weerspanning geheel algemeen geworden en tot een schrikkelijke hoogte opgeklommen. O, nu moet ook van ons gezegd worden: *dit is het volk, dat naar de stem des Heeren, Zijns Gods niet hoort, en de tucht niet aanneemt!* De waarheid is ondergegaan, en uitgeroeid van hun mond. Jeremia VII: 28. En ziet dit is nu de ware bronader, van die heilloze, verdorvenheid, atheïsterij, goddeloosheid, lauwheid en geveinsdheid, die het gehele land, als een zondvloed, aller wegen overstroomt. En waarin wij allen, die hier bijeen zijn, van onze jeugd af aan, ook diep zijn ingewikkeld. Dit is onze grote zonde en voorname schuld voor de Heere en de oorsprong van alle onze droevige dienden, dat wij Zijn Woord verachten en weigeren, naar de stem van een roepende Christus te horen.

Och! Mocht ik, door Gods almachtige genade, uw blinde zielen, hier nog eens van overtuigen! Strekt niet al het roepen van de Heere Jezus en de gehele prediking van Zijn Heilig Evangelie, alleen daartoe, om de zondaars te bewegen tot een *ware boete, geloof en bekering*? Loopt niet de gehele leer en waarheid van Gods Woord hierop uit? En is dit niet de enige weg die de Heere Jezus ons geopenbaard heeft, waar langs de verloren zondaars moeten behouden en zalig worden? Dan helaas, waar worden die drie Goddelijke dingen in der mensen harten bij ons nu meer gevonden? Waar zijn ze toch die de roepende stem van Christus hier in horen en gehoorzamen?

(a) Omtrent het stuk der ware boete; waar vindt men in deze geesteloze dagen elders oprechte boetvaardigen, die wegens hun zondeschuld, voor de Hoge God diep vernederd zijn? Weten wij niet en doen wij allen geen belijdenis van die Goddelijke waarheid, dat de Heere onze God zo oneindig heilig en zo geducht en vlekkeloos rechtvaardig is, dat Hij zelfs de minste zonde met de vloek en met de eeuwige dood en verdoemenis wil straffen? Maar, wat waar geloof wordt er van die heilige waarheid bij ons nu meer gevonden? Wie kent God in deze zijn hoogheid en vreselijk Majesteit? Wie kent de zonde in haar verdoemelijkheid en strafschild. En dat ze de schrikkelijke toorn van God, tijdelijk en eeuwig over de zondaar brengt? O, laat ons hier maar eens iedereen in zichzelf gaan en onszelf nauw doorzoeken! Wat geloven wij toch praktisch en wezenlijk van deze waarheid in onze harten? Wie onzer heeft er in zijn zware en onuitsprekelijke zondeschuld toch nu meer met God te doen? Wie licht er voor de Heere toch gewond en verslagen in het stof? Wie belijdt en beweent er zijn zonden, met een bittere harte-droefheid en berouw? Wie schaamt er zich over, walgt van zichzelf, verfoeit en verdoemt zichzelf en roept uit met Ezra hoofdstuk 9: 6, *mijn God! ik ben beschaamd*, enz. Mijn vrienden! ik beroep mij in dezen, voor de hoge, Alwetende God, op uw eigen consciënties: laten die oordelen!

(b) Indien nu bij ons de ware boete ontbreekt, welk *oprecht geloof*, kan er dan toch bij ons gevonden worden in en aan het eeuwig Evangelie, van de genade Gods in Christus? O, al roept de Heere nu ook met duizend, duizend prediciën en middelen van genade, tot het volk van Nederland: *bekeert u en geloof het Evangelie*, Markus I: 15; *geloof in de Heere Jezus Christus! En gij zult zalig worden*. Hand. 16: 31. Wie hoort er die roepende stem? Wie komt er nu als een dood schuldig zondaar tot Christus en de genade, met een oprecht gelovig vertrouwen, zoals de Heilige Geest door het Evangelie, in de verslagen harten der ware boetvaardigen werkt? Wie verzaakt geheel zichzelf en alles en laat zich door de enige zoenofferande van de Heere Jezus, nu met God

verzoend? O, wie zinkt er geheel neer in de geopende fontein van Zijn bloed. En laat zich daarin, uit loutere genade, van al zijn zonden voor eeuwig wassen en reinigen. En wie leeft en wandelt nu met God als een verzoend Vader en zoekt en begeert niets meer, dan om Christus slechts te kennen en geheel in Hem gevonden te worden? Fil. 3.

Och! mijn vrienden! Wij hebben wel gedurig de namen en de woorden van dit alles in de mond en spreken ervan. Maar ik beroep mij hier weer op de geduchte Alwetendheid van de Heere en op uw consciënties: waar is daarvan nu de levendige, krachtige en geestelijke praktijk in onze harten? Waar zijn bij ons de oprechte gelovigen, die dagelijks ernstig arbeiden, dat Christus in hun leve en ze in Hem leven. En die Zijn bloed veel meer achten, dan duizend werelden?

(c) Maar, indien ons nu helaas, de ware Goddelijke boete inwendig ontbreekt en dat oprecht en levendig geloof. Wat ware bekering van de zonden, wat *heiligmaking*, wat geestelijk leven kunnen wij dan toch hebben en geestelijk praktisch voor God beoefenen? Blijven wij dan niet onveranderlijk, altijd dezelfde, zonder de wereldse ijdelheid te verzaken, ons zondig vlees te kruisigen, onze verdorvenheden en inklevende boezemzonden te overwinnen en in de genade en kennis van de Heere Jezus op te wassen? 2 Petrus 3. Wat wil het nu alles zijn, waarin wij ons ophouden en waarbij wij leven? Of wij nu al voor Christenen gaan en zodanigen heten en onszelf daarvoor houden en in de uitwendige kennis en belijdenis en in de algemene plichten wandelen en ons voor de ergernis wachten. O, Christus' Woord roept en vermaant ons, tot een hartgrondige boete, berouw en vernedering over onze zonden. Tot een ongeveinsd en levendig vertrouwen des geloofs, op Zijn algenoegzame dood en zoenofferande en om een onverzoonlijke vijandschap en haat, in onze harten te dragen, tegen alle zonden. En ons dagelijks door Zijn genade, te reinigen van alle besmettingen van vlees en de geest en als een heilig volk van God te wandelen en als lichten in de wereld te schijnen, enz. O, indien wij dit nu weigeren en met onze harten onboetvaardig, ongelovig en blind, verhard, weerspannig en onbekeerlijk blijven. Wat kan ons gehele leven en wandel, dan nu toch anders zijn, dan een loutere geveinsdheid, eigengerechtigheid en verdoemelijke ongehoorzaamheid tegen Christus; wat wij in de ogen van de blinde wereld, ook anders mogen schijnen? Och! of de ontfermende God, onze blinde ogen hier, door Zijn Geest, eens zelf opende! Dan zouden wij spoedig in diepe angst en verslagenheid gewaar worden, dat wij dat oude volk van Sardis zijn gelijk geworden, waar de Heere Jezus nu ook toe roept: *Ik weet uw werken, dat gij de Naam hebt, dat gij leeft en gij zijt dood*. Openb. 3:1.

O, het gehele volk van Nederland, licht nu in een diepe doodslaap, omdat ze de levendmakende stem van de Zoon van God, de Zaligmaker van de wereld, weigeren te horen! Het is nu alles als een vallei van zeer dorre beenderen. Wat beweging er in het godsdienstig werk en in het aardse ook gemaakt wordt, daar is toch geen Geest in hun Ezech. 37. De band der verbondsvereniging, tussen Christus en ons land, licht daar nu geheel verbroken aan onze zijde. Want met onverzettelijk zo te weigeren, naar zijn roepende Stem, Woord, Wet en Evangelie meer te horen en naar ons eigen goeddunken nu te wandelen, zo scheuren wij Zijn touw en banden in stukken en schudden zijn Juk van onze halzen af en leggen alle vreze en ontzag, voor Zijn geduchte hoogheid, aan een zijde. En willen nu als een heidens en boos atheïstisch volk, hier in het land zo leven, zonder God en zonder Christus. En met Zijn Heilig Woord en dienst, nu

maar de spot steken en ons geveinsdelijk aan Hem onderwerpen.

2. En dit heeft nu de schrikkelijkste blindheid over ons gebracht, waardoor wij verhinderd worden, om op te merken, hoezeer de Heere zijn ontzaggenlijke hand ook tot en over ons uitstrekt! Want dit is ook de rechtvaardige klacht en beschuldiging van de Opperste Wijsheid, over het volk van Nederland: *dewijl Ik mijn hand heb uitgestrekt en daar niemand was die opmerkte*. Noch jong, noch oud, noch groot noch klein, noch geestelijken noch wereldlijken. O, mijn vrienden! Dit was van oude dagen af, altijd de schrikkelijke blindheid en zware zondesschuld van ons Land: *hij ziet de hoogheid des Heeren niet aan; Heere! is uw hand verhoogd, ze zien het niet*. Jesaja 26: 10, 11. Wat heeft de Almachtige God Zijn geduchte hand, in de voorgaande tijden, niet dikwijls tot ons en voor onze ogen uitgestrekt!

(1) In grote zegeningen en wonderlijke verlossingen als wij in de hoogste nood waren.

(2) In strenge straffen en oordelen, waardoor wij op de oever van onze ondergang en verderf gebracht werden en geen mensenhand of hulp, ons kon redden.

(3) Ja, in geduchte tekenen en wonderen van de hemel, waarvan iedereen aanschouwer, toen met ontzetting schrik en verbaasdheid moest zeggen en uitroepen: *dit is de hand en vinger van de Heere, de Heere der heirscharen!* Dan helaas, dit is toen zo geschied en in onze gedenboeken aangetekend. Maar is nu bij het verbasterde nageslacht, de rebellerende kinderen, al geheel vergeten. En wordt genoegzaam nu, van niemand meer recht gedacht, opgemerkt, noch ter hart genomen, om er de hoogheid van de Heere nog uit te leren kennen en voor Zijn macht en grimmige toorn te vrezen. O, het moet nu ook heten: *zij vergaten God, hun Heiland, die grote dingen gedaan had in Egypte. Wonderen in het land van Cham; vreselijk dingen aan de schelfzee*. Psalm 106: 21, 22.

Maar wat wil ik spreken van de vorige dingen? Heeft niet de Heere, Zijn geduchte hand ook uitgestrekt voor onzer aller ogen, nog zo onlangs geleden? Hoe strekte Hij Zijn hand uit in die zware brand, hier in onze nabuurschap, toen het te vrezen stond, dat het vuur, aangeblazen en voortgedreven, door de geweldige wind, alles zou verslonden en de vlammen ons hier ook zouden verteerd hebben? Dan, wie heeft het opgemerkt? Wat vrucht heeft dat gestrenge oordeel van God toch uitgewerkt, zo bij ons, als bij onze naburen?

Maar ik moet van een nog veel groter en vreselijker werk, van de Almachtige God, tot u spreken dat nog zo kort geleden is, dat het ons nog wel in het geheugen zal gebleven zijn. O, hoe strekte de Heere der heirscharen, de Heilige Israëls, Zijn genadige en vreselijk hand, toch over ons en over ons gehele land uit, in die schrikkelijke nacht, van de 14 en 15 November laatstleden, toen de Almachtige daar zo geducht, op de vleugelen des winds wandelde en zat over de watervloed? O, mijn vrienden! ik onwaardig, blind, ellendig man, moet u allen zeggen, dat ik niet weet, dat ik in al wat ik beleefd heb, zo'n gezicht nog gehad heb, van des Heeren macht, grimmige toorn en oneindige barmhartigheid en lankmoedigheid, als op die tijd, toen ik hier op de volgende rustdag dat gewichtige woord verhandelde uit Job 36: 18, *omdat er grimmigheid is, wacht u! Dat Hij u misschien, niet met een klopp wegstote. Zodat u een groot rantsoen, daar niet zou afbrengen*. O, hoe strekte de Heere Zijn hand toen uit en toonde ons

- (a) Zijn vreselijke macht, in de wateren der zee en van de rivieren, zo geheel onverwacht, in weinige uren, tot een zo ontzaggenlijke hoogte, te doen oprijzen, dat ze allerwegen in het land, over de dijken geweldig heenstroomden en die, als in een ogenblik, op veel plaatsen vaneen scheurden?

- (b) Hoe toonde Hij ons toen ook, Zijn grimmige toorn en verbolgenheid, die tegen ons rechtvaardig ontstoken is. Zodat Hij het gehele land, in het uiterste gevaar stelde en dreigde, om er de zee van buiten en de rivieren van binnen, tegelijk geweldig in te storten en een zondvloed over ons te brengen, als over de eerste wereld en zo land en volk, onherstelbaar te verderven en te verwoesten.
- (c) Maar, hoe toonde ons de Heere, daarbij en daaronder, toen ook Zijn oneindige lankmoedigheid en grondeloze barmhartigheid. En dat Hij ons ditmaal, nog niet wilde verderven? O, hiertoe strekte Hij zijn hand toen bijzonder uit, in drie genadige en aanbiddelijke Voorzienigheden, tot onze redding en behoud;
- (1) in dat geduchte werk en oordeel zo te besturen, dat het juist voorviel, omtrent de kwartier maan, als de wateren het laagste zijn. Want zo God het, in dezelfde kracht en omstandigheden, zo had willen bestellen en uitvoeren, een dag 8 of 9 later, op de springvloed van de nieuwe maan, als de wateren doorgaans en natuurlijk, zoveel hoger gerezen zijn, dan had alles moeten overstroomd worden en er had geen mensenhulp of kracht, tegen kunnen bestaan.
- (2) Gods tweede genadige Voorzienigheid, was daarin gelegen, dat Hij midden in de hoogste nood, de wind grotendeels deed liggen en de wateren deed zakken.
- (3) Waar nog een derde genadige Voorzienigheid bijkwam, dat God hier en allerwegen, de menselijke arbeid en middelen zegende, in het houden en herstellen der dijken én sluizen. Zonder welke genadige zegen van God, het anders alles had verloren geweest, in die een droevige nacht.
- O, ik moet dat nooit vergeten, zolang ik hier nog zal leven, hoe de Heere in de nood, mij zelfs kwam gebieden en mij opwekte, met licht in mijn gemoed, om Hem ditmaal nog, voor deze plaats voor het gehele land, om verschonende genade te smeken. En hoe Hij mij daarin staande hield, tegen al de droevige geruchten, die er in kwamen, van de gewisse doorbraak, van de IJsseldijk, in onze nabuurschap, als anderszins. Want Hij, de Heere toonde mij toen en deed mij geloven, dat Hij als nog het land, niet zou verderven. Dat Hij het nu, (en zoals het mij voorkwam, voor het laatst) nog in Zijn grondeloze barmhartigheid en lankmoedigheid zou verschonen, bewaren en redden. Dat dit grote, ontzaggenlijke werk ditmaal, slechts zou strekken tot een geduchte, algemene en luide waarschuwing, aan het hard slapend volk van Nederland, wat Hij, de Heere, eens haast en onverwachts aan hun doen zou. En wat een schrikkelijk oordeel van verwoesting en verderf, Hij over hun gewis zou brengen, indien ze Hem nog langer weigerden te vrezen en in hun atheïstische blindheid en boosheid, zo wilden voortleven. Nu was alles nog maar een bedreiging. Maar dan zou God het oordeel zelf, over ons uitvoeren. En dat zou Hij op het onverwachts doen, als alles in ijdele weelde en zorgeloosheid diep begraven en verzonken lag. En dit zou Hij doen, zo waar als Hij leefde.
- Maar o, mijn vrienden! Wie van ons, of van al het volk van het land, heeft deze uitgestrekte hand des Heeren, toch recht opgemerkt? Wie heeft deze aller-geduchtste Goddelijke waarschuwing, die zoveel miljoenen schade, aan ons land en haar inwoners, heeft toegebracht, toch behoorlijk ter harte genomen? Wie heeft zich daardoor, van de Heere laten tuchtigen; voor Zijn schrikkelijke toorn en macht gevreesd. En zich door Zijn onuitsprekelijke

lankmoedigheid en verdraagzaamheid, tot ongeveinsde boetvaardigheid en bekering laten bewegen? Helaas, de Heere Jezus Christus roept, nu heden, van de hemel ook luid tot geheel Nederland, *dat Hij zijn hand zo heeft uitgestrekt. Maar dat er niemand is die het heeft opgemerkt.*

3. En daar voegt Hij dan ook nog, die zware beschuldiging bij: *en hebt al Mijn raad verworpen.*

Zouden wij dit omstandig, in de bijzonderheden aanwijzen, wij vonden geen einde. O, hoe dikwijls en hoe lang heeft die Goddelijke Raadsman, die Opperste Wijsheid, de heilzaamste raad gegeven, aan alle orden en staten van mensen, roepende in duizend wegen en middelen van onderwijzing: *hoort toch naar Mijn stem! Ik zal u raad geven, Mijn oog zal op u zijn*, Psalm 32. Ik zal u onderwijzen, wat tot uw vrede dient!

(1) de Overheden en al de ambtenaren, in de staat heeft Hij geraten dat, wilden ze God met Zijn zegen in het land behouden, ze dan met alle ernst en ijver, aanhoudend moesten waken en zorg dragen, tot wering en uitroeiing, van alle ongebonden weelde en ijdelheid en openbare schennis en verachting, van Gods allerheiligste wetten en geboden.

(2) De leraars en Predikers van het Evangelie, heeft Hij geraten dat, indien ze zichzelf wilden behouden en de genen, die hun horen, ze dan moesten zorgen, door de genade van de Heilige Geest, om een diep ontzag voor de hoogheid van God en voor de heiligheid van Zijn Woord en dienst, in hun harten te dragen en het met geen bloot hersenwerk, woordmakerij en uitwendige vertoning van Godzaligheid, moesten denken goed te maken.

(3) Allen opzieners en kerken dienaars, zonder onderscheid, heeft Hij geraten dat, wilden ze niet dat de Heere Zijn Woord en Geest en Zijn kandelaar, eindelijk van dit land geheel wegnam, zij dan langs alle bekwame middelen en wegen, in hun Consistories, Classen en Synoden, ijverig moesten arbeiden tot voorstaan van de waarheid en tot oprichting en herstel van wat door verloop van tijd en door schandelijk verzuim, overal in de kerk en in de gemeenten, zo dodelijk vervallen ligt.

(4) Hoofden der huisgezinnen, door het gehele land, heeft Hij zolang geraten dat, wilden zij, in en over hun huizen, zegen en voorspoed hebben en dat het hen en hun kinderen wel ging, ze dan alles moesten aanwenden en alle Christelijke middelen in het werk stellen dat God met Zijn Geest toch in het midden van hun woonde.

(5) Alle inwoners van het land, zonder onderscheid, heeft Hij die kostelijke, heilzame raad gegeven, om met allen ootmoedige ernst, daar naar toch te staan, dat ze de Heere mochten kennen, in al hun wegen, wanneer Hij hun paden dan ook recht zou maken. Spreuk. 3: 6.

(6) De ouden en jongen, de rijken en armen, de grote en kleinen, de vrijen en dienstbaren, de vromen en onvromen, enz., heeft Hij geraten, dat ze hun weg wel zouden aanstellen, houden Gods Wet en Evangelie altijd voor ogen, en die dragen, vastgebonden op hun harten, hen verzekerende. Dat Hij hun dan ook Gods heil zou doen zien Psalm 50: 23. In één woord, de gehele Heilige Schrift is vervuld met alle wijze raadgevingen van Christus, aan alle mensen, in alle staten en gevallen, noden en verlegenheden, enz. Wilden zij, door genade die raad maar aannemen, trouw opvolgen en wandelen in denzelve; dan traden en gingen ze op de weg, waarin zelfs de dwazen niet zullen dwalen. Jesaja 45. Dan zou hun vrede zijn als een rivier en hun gerechtigheid als de golven der zee: Jesaja 48. En dan zou het goede en de weldadigheid hen volgen al de dagen huns levens. Psalm 23: 6.

Maar helaas, dit is de grote verderfelijke zonde, van het gehele volk van Nederland, dat ze allen raad des Heeren verworpen hebben en daar hardnekkig in blijven

voortgaan en zichzelf weiden zonder vreze, Judas vers 12. In het staatsbestuur volgt men immers, helaas in veel dingen maar te veel de politieke raad van wereldwijsheid, die altijd een dodelijke vijandin van het Christendom geweest is. In de Kerk volgt men ook niet zelden de raad van vleselijke hoogmoed en zegge: *zijn wij dan ook blind?* Joh. 9: 40. En al het volk wandelt naar hun eigen goeddunken des harten. Een ieder doet wat goed is in zijn ogen. Maar niemand hoort er meer naar de raad van Christus, des Vaders Opperste Wijsheid, aan Wie al de macht gegeven is in hemel en op aarde. Die roept hier uit, tot onzer aller beschuldiging: *en hebt al Mijn raad verworpen* en hebt u geheel weerspanning en ongehoorzaam tegen Mij gedragen.

4. En hier voegt Hij dan nog ten laatste bij: *gij hebt Mijn bestraffingen niet gewild*, maar zijt daar altijd ten uiterste afkerig van geweest.

(1) Dit is waarheid van Christus' mondelinge bestraffingen, waar Zijn Woord zo vol van is. En die zo menigvuldig en aanhoudend aan ons geschied zijn, bijzonder in die dagen, toen er mannen van Goddelijke kracht, op de predikstoelen stonden en de Heere duizend vrome en wijze leraars gebruikte, om de zonden van het land scherp te bestraffen en ons die zware oordelen te bedreigen, die nu over ons gekomen zijn. En dat wee van Gods verlating, met die verschrikkelijker vloek die ons land verteert. En nog houdt de Heere met Zijn bestraffingen onder ons niet op, dat Zijn Woord en haar prediking nog onder ons gebleven is. Hoezeer het helaas en nogmaals helaas, anders ook wel voorzeker waar is, hetgeen in het Evangelie geschreven staat, Matth: 5: 13, *gij zijt het zout der aarde; indien nu het zout smakeloos wordt, waarmee zal het gezouten worden? het deugt nergens meer, toe dan om buiten geworpen en van de mensen vertreden te worden.*

(2) Dan, de Allerhoogste God brengt nu nog andere bestraffingen op ons en ons land, dadelijke bestraffingen, ontelbare bezoeken en zware drukkende oordelen, waarover wij u, op de vorige boet- en biddagen omstandig onderhouden hebben. O, Zijn slaande hand blijft nog hoog over ons opgeheven! De Heere gaat verder met Nederland, om de algemene onbekeerlijkheid van het volk te tuchtigen en te verderven. Er moge al, sinds wij laatst op de biddag van Gods grimmig ontstoken toorn en oordelen tot u spraken, in het een en ander, enige verlichting of verademing gekomen zijn, - want God gedenkt in het midden van Zijn toorn, nog altijd des ontfermens en mengt zegeningen onder Zijn kastijdingen. *Wijsheid zonder eind of paal zijn Zijn wegen al te maal.* - Toch blijven er duizend bezoeken en oordelen van de Heere op ons rusten, waardoor land en Kerk te gronde gaat en allengs bereid wordt, voor het schrikkelijk verderf, dat eens over ons komen zal, als de maat van Nederlands ongerechtigheid vol zal zijn. *Ook is de grauwigheid op ons verspreid en wij merken het niet.* Hoséa 7: 9. Wij zijn toch als een toringachtig lichaam, dat ongevoelig uitteert en naar de dood gaat, wat vleselijke hulpmiddelen wij ook al mogen gebruiken; de Heere blaast toch in alles. En hoewel wij nu van geleerde sociëteiten, of maatschappijen en van allerlei uitvindingen overvloeien, die onze vaders niet gekend hebben, blijft toch op het voorhoofd van Nederlands volk, deze schandelijke naam geschreven: *Ziet! ze hebben des Heeren Woord verworpen, wat wijsheid zouden ze dan hebben?* Jeremia 8: 9; *en uw wijsheid en uw wetenschap heeft u afkerig gemaakt.* Jesaja 47: 10.

Meer zal ik nu van des Heeren oordelen en bestraffingen niet spreken. Dan alleen, dat Hij ons luid van de Hemel nu ook toeroept en beschuldigt, dat wij niet gewild hebben. En hoewel er duizenden openlijke bewijzen van zijn in het gedrag van al het volk en in hun ongevoeligheid en nog steeds toenemende onbekeerlijkheid, zal ik voor de Heere, nu slechts dit enige bewijs maar voortbrengen, dat ons beste werk daarin

gelegen is, dat wij al Gods rechtvaardige straffen en oordelen, slechts zoeken af te bidden, zonder daar enige vrucht mee te doen. In plaats, dat wij er ons ootmoedig onder buigen en vernederen zouden en zeggen: *ik zal des Heeren gramschap dragen. Want ik heb tegen de Heere gezondigd.* Micha 7: 9. *En dat ons onbesneden hart, zou gebogen worden en wij aan de straf onzer ongerechtigheid, een welgevallen zouden hebben.* Lev. 26: 41. *En eenzaam zitten en stilzwijgen, omdat Hij het ons opgelegd heeft.* Klaagl. 3: 28; en wij, ons van de Heere, onze God zouden laten tuchtigen. *Opdat zijn ziel van ons niet afgetrokken worde* Jeremia 6: 8. Doch in plaats van zo'n oprechte vernedering en zielsboetvaardigheid, zo willen wij enkel maar van Gods oordelen bevrijd en verlost zijn. Wij willen maar ongestoord in onze zonden voortleven en willen niet dat God ons daarover zal straffen en oordelen.

O, wat droeviger bewijs kan er toch zijn, dat wij Gods kastijdingen haten en Zijn jok maar geheel zoeken af te schudden, om onverhinderd in de zonden te leven? Dit is het was doelwit, van al die afbedding, van Gods drukkende straffen en heilige oordelen.

O, mijn vrienden! hier hebben wij nu de vier voornamen stukken of posten van Nederlands onuitdrukkelijke en onoverzienlijke zonden schuld waar de onze ook in begrepen is, al gelijk samen en ineen uitgetrokken som voor onze blinde ogen. Och! hoort toch eens gij dove en schouwt aan gij blinde om te zien! Die schrikkelijke zondes Schuld brengt de Heere hier nu zo in, tot onze last en zendt ons die rekening thuis, als een onbetaalde en openstaande schuld en roept nog heden luid van de hemel, met Zijn geduchte stem en Woord, tot het gehele land, tot onze profeten, hoofden en zieners en al het rebellerend volk: *Omdat Ik geroepen heb en gijlieden geweigerd hebt,* enz.

En helaas, niet alleen roept de Heere hier also onze schuld uit, maar ook ons vonnis en de schrikkelijke straf, die Hij als de Almachtige en als de Rechter der ganse aarde over zo'n snood, weerspannig en atheïstisch volk, eens zeker wil brengen, indien wij onze nek zo tegen Hem blijven verhard en in onze zorgeloosheid blijven voortleven *Och! land, land, land! hoort hier toch nu des Heeren Woord!* Omdat gij dan zo'n ongehoorzaam en weerspannig volk zijt, zegt de Heere, en van uwer Vaderen dagen af geweest zijt en gij Mijn Hoogheid niet wilt vrezen en Mijn stem niet wilt horen, ziet zo kondig Ik u dan aan en maak u intijds bekend, (gelijk Hij zo menigwerf reeds gedaan heb en nog ben doende) en Mijn Woord aan u ook zeker zal bevestigen: *Ik zal in uw verderf lachen,* enz.

- (1) Ik zal zegt de Heilige Israëls, over u, o ongehoorzaam, rebellerend volk van Nederland, dat Mij zolang veracht, verbitterd en getergd hebt, in Mijn Aangezicht en Mijn Woord niet hebt willen horen, maar erger hebt gedaan, dan de blinde heidenen en dan Sodom en Gomorra, Ik zal in de dag der wraak en van Mijn grimmige verbolgenheid, een aller-verschrikkelijkst verwoestend verderf over u brengen, waaruit gij geenszins zult kunnen ontkomen. Mijn grimmigheid, zal Ik dan over u uitstorten als vuur. En de hardste rotsstenen zal Ik dan vermorzelen. Nahum I: 6. Dan zal Ik een haastig, geweldig en alles vernielend verderf, over u brengen, dat u zal treffen en aankomen, als een wervelwind. Een wervelwind, die uw Staat, vrijheid, Godsdienst, al uw have en bezitting, ja uw lichaam en leven en zaligheid en alles, onherstelbaar zal vernielen en verderven en ter neerslaan. Ik zal al Mijn boze gerichten dan over u zenden en u samen verderven, door vuur en water, zoals Ik u, in die schrikkelijke nacht getoond heb. En zal uw ontkomenen, door het zwaard, de honger en de pestilentie, dan ook verteren, totdat Ik uw naam, van onder de hemel mijner Heiligheid, geheel uitgedelgd zal hebben, dat gij geen volk meer

zijn zult.

- (2) Hoort dit! o alle gij trotsen van hart en gij God vergeters! Die zegt: *de Heere doet geen goed. De Heere doet geen kwaad.* Ik zal, zegt Christus, de Heere der heirscharen, in die dag Mijner wrake, een vreze over Nederlands inwoners brengen, die over hun komen zal, als een verwoesting van de Almachtige. Schrikkelijke angst en benauwdheid zullen hun dan overkomen; al de pijlen, van mijn heet brandende toorn en grimmigheid, zal Ik dan op hun verschieten. Ik zal de mannen met de verpletterende wapenen, in hun handen dan door geheel Nederland uitzenden en hun gebieden: *Gaat door en slaat! ulieder oog verschone niet en spare niet! Doodt ouden, jongelingen en maagden en de kinderen en de vrouwen, tot verdervens toe. Maar genaakt aan niemand, op welke het teken is. En begint van Mijn heiligdom.* Ezech. 9: 5, 6. En wanneer Ik, zegt de Heere Heere, die verschrikkelijke mannen, iedereen met zijn verpletterend wapen in de hand, zo in Nederland zal uitgezonden hebben, dan zal Ik, met Mijn Almachtige hand, de band van alle lendenen losmaken. Zodat schrik, angst en benauwdheid, verderf en verwoesting, dit boze volk, dat zolang geweigerd heeft Mijn woorden te horen, zal omringen van rondom, zodat ze daarin zullen bezwijken en roepen tot de bergen: *valt op ons! en tot de heuvelen: bedekt ons!* Luk. 23: 30. *Gewis, dan zal de mensen het hart bezwijken, van vreze en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen. Want de krachten der hemelen zullen bewogen worden.* Luk. 21: 26. O, die dag, die dag van schrik en duisternis, van verwoesting en verderf, nadert nu reeds tot ons met sterke schreden. Hij komt brandende als een oven. *Dan zullen alle hoogmoedige en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heere der heirscharen, die hun noch wortel, noch tak laten zal.* Mal. 4: 1.

- (3) Want hoort toch, o mijn vrienden, in het uiterste van dit oordeel en het volle laatste besluit, van dit schrikkelijk dreigement van Christus, over het onbekeerlijke volk van Nederland! *Dan zal Ik, zegt Hij, ook in ulieder verderf lachen. Ik zal spotten wanneer uw vreze komt.* O, had de Heere dat alleen maar willen doen, in die laatste watervloed, dan was het gehele land voorzeker in een zee veranderd geworden.

En nochtans bedreigt de Heere dit uiterste van al Zijn schrikkelijke straffen en verdervende wraakoordelen, hier aan ons en aan ons land, dat Hij, indien wij weigeren ons te bekeren, én de mate onzer ongerechtigheid willen vol zondigen en atheïstisch, blind en verstokt van hart blijven en Zijn hoogheid teneinde toe willen verachten, dat Hij, de Heere, die hemel en aarde bezit en die met een enkel woord alles in een tijdelijk en eeuwig verderf kan storten, dan Zijn hart geheel van ons zal aftrekken en ons, in een grimmige vijand zal veranderen en al Zijn medelijden en ontferming over ons zal afleggen. En dat Hij dan zal lachen en spotten in ons verderf en zich zal verblijden en verheerlijken, in de eeuwige verwoesting, die Hij over ons zal brengen.

O, die dag zal Hem, een vrolijke dag zijn, wanneer Hij, zonder enige verschoning, dat snode volk van Nederland in het vuur van Zijn ijver zal verteren en hen van rondom zal in vlam zetten en het geheel uitroeien en het tot een geducht voorbeeld stellen voor alle andere zondige volken en natiën, om zich daaraan te spiegelen, opdat ze in hetzelfde verwoestende oordeel niet vallen.

O, mijn vrienden! Omdat de mond des Heeren dit gesproken heeft, zal het ook zeker zo geschieden. Want onze Heere Jezus Christus is geen man dat Hij

liegen zou, enz.

Wie er nu onder ulieden zo blind en verstokt van hart mocht zijn, dat hij dit alles niet zou willen aannemen en geloven en voor die Goddelijke waarschuwingen en bedreigingen, in 't geheel niet vrezen tot die hebben wij dan niets meer te zeggen; die kan dan heengaan en wandelen zo 't hem goeddunkt en zich voor gewaarschuwd houden en zo in zijn zonden sterven.

En ik, arm, ellendig man, hoop ook eens heen te gaan, zodra mijn Verlosser zal gekomen zijn, met dit getuigenis van Zijn genade in mijn gemoed, dat ik, als een getrouw wachter van de Heere, u allen samen die hier zijt, van het verderf heb gewaarschuwd. En dat ik u allen, ook leven en dood, zegen en vloek heb voor ogen gesteld.

Och! mijn lieve vrienden! kiest, kiest dan toch het leven, opdat gij leven moogt en behouden mag worden in de dag des toorns des Heeren, die zeker over ons komen zal. Ja, opdat gij leven moogt, gij en uw zaad.

En komt dan allen, die voor de woorden des Heeren wilt beven, in de namiddag hier terug voor Zijn heilig aangezicht, om te horen en te bekennen, wat tot uw vrede dient. En hoe u het verderf, door Zijn almachtige wondergenade zult ontvlieden. *Dat geve en verlene ulieden de Heere, Die is, Die was en Die komen zal! Amen.*

9. BIDDAGPREDICATIE, EZECHIËL 33: 11.

Bekeert u! Bekeert u! van uw boze wegen! Want, waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?

Wanneer ik eens een korte en rechte beschrijving zal geven, van de ware staat en toestand van geheel Nederlands volk en van ons allen samen, in deze tijd, weet ik dat niet gepaster te doen, dan met de woorden van de profeet Jesaja, hfd. I:5, 6. *Wartoe zoudt gij meer geslagen worden? Gij zoudt des afvals des te meer maken. Het ganse hoofd is krank*, enz. Wij zijn in de burgerlijke, maar vooral in de Godsdienstige, of geestelijke zin, tegenwoordig niet anders, dan een uitgeteerd, vermagerd en verrot lichaam, dat van wonden, striemen, etterbuilen en allerlei vuile en stinkende kwalen, van de zonde en de goddeloosheid, als aaneen hangt. Zodat indien wij nog langer zo blijven en niet haastig door Gods ontfermende genade genezen worden, er niet anders, dan een aller-rampzaligste dood en een verschrikkelijk verderf en ondergang, voor ons te wachten is. In deze onze wanhopende staat, is er nog maar een enig, onfeilbaar geneesmiddel, voor ons allen samen in het algemeen en voor iedereen onzer in het bijzonder overgebleven, wat, - zo wij dit door de genade Gods niet haastig en zonder langer vertoeven, met alle ernst en oprechtheid in het werk gaan stellen, - is eerlang ons land, onze vrijheid, Godsdienst, goed en leven, onze ziel en alles verloren.

En dat middel wordt ons hier in de tekst ontdekt en van God onze grote en enige Heelmeester, zo voorgeschreven: *bekeert u*, enz. Omdat dit dan het enigste middel, van onze genezing en behoud is geliefden en dat al het andere buiten dat, ten enenmale vruchteloos en tevergeefs is, hebben wij voorgenomen met Gods genadige hulp en bijstand, ulieden allen, benevens onszelf, nu dat enige onfeilbare geneesmiddel, met alle ernst en nadruk aan te bevelen. Of het de Heere nog eens mocht behagen, het gebruik daarvan door Zijn Geest, aan iemand te leren! En zo niet, dat wij dan evenwel nog voor onszelf, onze zielen mochten bevrijden en door de genade des Heeren, die ruimte en vertroosting mogen hebben in ons gemoed, dat wij niet verzuimd hebben, ieder mens trouw te waarschuwen en te vermanen, voor zijn eeuwig verderf. Veeleer, dat wij hem de rechte weg, tot zijn zaligheid en behoud, wel duidelijk en ernstig hebben voorgesteld.

Ook is dit het voornaamste gedeelte, van de Godvruchtigen last, of het bevel, van onze hoge Overheden, dat wij leraars in onze predicatiën, op deze dag, het daarop zullen toeleggen om het volk allerwegen, met kracht en ernst, hen hun zware zonden en menigvuldige ongerechtigheden voor ogen te stellen, ook Gods plagen en oordelen. En het groot gevaar van ons land. En dat wij u op de nadrukkelijkste wijze, tot oprechte boete, berouw en bekering, zullen vermanen, of de Heere God, zodanig middel nog eens, uit onverdiende genade, mocht believen te zegenen, tot onze tijdelijk en eeuwig behoud.

Dat schenke en verlene ons, de ontfermende God, door Zijn Heilige Geest, om de verdiensten Zijns Zoons, Jezus Christus' wil, Amen!

Van de profetie van Ezechiël in het algemeen en van het verband van onze tekst woorden, met de vorige verzen in het bijzonder, zullen wij maar met weinig woorden iets zeggen. De Heere God heeft de profeet Ezechiël verwekt en als een zeer nuttig werktuig in Zijn hand gebruikt, om te profeteren tegen het goddeloze Joodse volk, dat

in deze tijd, niet alleen in alle boosheid en goddeloosheid, als verzopen lag en van de dienst van de ware God, alleszins was afgeweken, maar dat zich ook reeds in een zeer beklaglijke staat bevond, onder Gods slaande hand en oordelen. De koning van Babel, Nebukadnézar welke vijand, God de Heere gebruikte, om Zijn straffen en oordelen aan het Joodse volk uit te voeren, had reeds een grote verwoesting in het Joodse land aangericht. De stad Jeruzalem, met een machtig heirleger ingenomen; veel Joden gedood met de zwaard. De tempel, van zijn gouden en zilveren vaten en van ander kostelijk, heilig huisraad, dat tot de dienst des Heeren gestrekt had, beroofd. En dat alles, met een gedeelte van het Joodse volk, met zich gevoerd naar Babel. Onder deze gevangenen was ook de profeet Ezechiël, die deze zijn profetieën in Babel, door ingeving van Gods Geest, heeft voortgebracht en die vandaar in geschrift, tot de Joden in Jeruzalem heeft gezonden.

Want hoewel Nebukadnézar, zo het Joodse land overweldigd en veel volk met zich gevangen naar Babel had gevoerd, zo deed hij nochtans, op die tijd anders niet. Hij liet het overige Joodse volk, in hun land blijven. Hij liet de stad Jeruzalem en de tempel, toen nog staan en stelde een koning over de Joden die hem onderworpen en cijsbaar was. Zo had hij het Joodse land en volk, dan nu wel onder zijn macht gebracht en hen van hun vrijheid beroofd. Maar voor het overige, liet hij hun nog in wezen blijven en heeft hun eerst enige jaren daarna, toen ze tegen hem ongehoorzaam werden, geheel met stad en tempel verwoest.

Nu, in deze tussen tijd heeft Ezechiël, in Babel gevangen zittende geprofeteerd en zond zijn profetieën naar Jeruzalem, waarin hij de Joden, in Gods Naam al hun zonden en gruwelen, zeer vrijmoedig, onder de ogen stelt. Hen daarover, grote en. kleinen, geestelijke en wereldlijken, scherp bestraft. Hen tot berouw en bekering aanhoudend vermaant. En hen met Gods aanstaande, verschrikkelijke oordelen en hun gehele verwoesting, door de koning van Babel, als een zekere zaak bedreigt. Ook lopen deze zijn profetieën daarheen, om de weinige Godzaligen, die er nog onder de Joden overgebleven waren en die zeer zuchten over al de gruwelen van het land in deze nare en algemene ellende van 's Heerenwege te troosten en hen tot lijdzaamheid, standvastheid en trouw aan de Heere, ernstig te vermanen.

Wat nu dit, ons tekst hoofdstuk, in het bijzonder betreft, daarin vinden wij een nieuwe roeping en een herhaalde last des Heeren aan Ezechiël, tot een getrouwe waarneming en tot een standvastige en onbevreesde uitvoering van zijn profetisch ambt. De Heere stelt hem eerst, vers 25, het ambt en de plicht voor, van een getrouw wachter in Zijn dienst.

Daarna stelt Hij hem vers 6 ook voor, het voorbeeld van een kwade en ontrouw wachter. Dit brengt de Heere vers 7 nader tot onze profeet zelf over en beveelt hem, zo'n goede en getrouw wachter, voor het Joodse volk te zijn, zeggend vers 7: *Gij nu, o, mensen kind, Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israëls.* Dit verklaart nu de Heere de profeet nader en dringt het sterk aan, op zijn gemoed; eerst door een ernstige waarschuwing en bedreiging, als hij zich niet, als een getrouw wachter gedroeg vers 8. Daarna, met een troostrijke belofte, indien hij getrouw voor de Heere bevonden werd vers 9. Hierop, na zo'n voorafgaande en gepaste voorbereiding, gaat de Heere nu verder aan Ezechiël voorhouden, wat de inhoud moest zijn, van zijn prediking tot de Joden en hoe hij voor hun moest profeteren, in des Heeren Naam. Allereerst wil de Heere, dat hij zich zou bevljigten, om uit de gemoed van de Joden te zoeken weg te nemen, de wanhopige gedachten, die hun tot moedeloosheid brachten en alsof hun staat, wegens hun zwaar verval in de zonden, al zodanig was, dat daar, in het geheel geen herstel, behoud noch bekering meer was te hopen. Want, zo vermaant

de Heere de profeet: *Daarom gij mensen kind, zegt tot het huis Israëls: gij spreekt alzo, zeggende: omdat onze overtredingen en onze zonden op, ons zijn en wij in dezelve versmachten, hoe zouden wij dan leven?* Zie, de Joden zagen hun staat, zó diep verdorven. En zichzelf zo jammerlijk in de modderpoel der zonden verzonken. Het stond aan alle kanten zo naar en ellendig met hen, dat ze het, als geheel wanhopig en onherstelbaar opgaven. Ze versmachtten en bezweken, in hun ongerechtigheden. En zonken daarin geheel weg. En werden van de zondenvloed geheel, als overstroomd. Dit maakte hun te laatste geheel hopeloos en moedeloos. Ze dachten, hun staat was nu zo wanhopig bedorven en ellendig, dat daar geen helpen meer aan was. Hun zondesschuld was te groot. Hun verval te zwaar en te algemeen. En God was te zeer op hun vertoornd en te ver van hun geweken, dan dat er voor hun nog hoop van genade en leven, van herstelling en behoud, zou overig zijn.

Dit is een zeer naar en droevig geval geliefden, als de staat van een zondaar, zo diep vervallen is en de zonde zo geheel en al de overhand genomen heeft, dat de zondaar zelf de moed verloren gaat geven, van ooit weer terecht te zullen komen, of behouden te kunnen worden. Dan werpt hij zichzelf wanhopig daarheen in de zonden en denkt: het is voortaan al evenveel, wat ik doe. Het mag mij niet baten. Ik ben toch verloren. Er is niets gevaarlijker, niets bedroefder; niets doet de zondaar meer van God aflopen; niets stuit en verhindert de bekering meer, dan zulke zondige wanhoop en moedeloosheid van de zondaar. Daarom wilde de Heere God, dat de profeet Ezechiël, zich voor alles, daar tegen zou verzetten. En dat hij de Joden, met alle macht zou prediken en hun ernstig en zonder ophouden, in Zijn Naam, zou betuigen dat, hoe grotelijks ze ook schuldig waren en zich voor Hem schuldig gemaakt hadden, door hun langdurige en menigvuldige goddeloosheid. En hoe jammerlijk bedorven en diep vervallen ook hun staat ware, het nochtans met hun zaken, zo wanhopig niet verlopen was. En dat de deur der genade en bekering, heden nog voor hun open stond. En dat de Heere God, nog gans op hun behoud en zaligheid bedacht was. En hun met een heilige en dure eed dat komt te bevestigen. Dat Hij niet hun dood en ondergang, maar alleen hun leven, bekering en zaligheid, oprecht begeerde. Want, zo belast de Heere de profeet vers 11,

Bekeert u! bekeert u! van uw boze wegen; want waarom zoudt gij sterven. o huis Israëls!

Zodat wij hier dan, in onze tekst een aller-klaarste en levendigste blijk vinden, van de ondoorgrondige genade en onbegrijpelijke barmhartigheid des Heeren onzes Gods, waardoor Hij nog zoveel moeite wil aanwenden, om ook zelfs de aller-ellendigste en wanhopendste zondaars tot bekering aan te zoeken. Opdat zij door Zijn Goddelijke genade, nog in het leven behouden en van de eeuwige dood der zonde verlost worden. Wij zullen deze leerzame stof

- I. Eerst, met alle mogelijke korthed en klaarheid, wat nader zien open te leggen.
- II. En die dan voorts op onszelf en op geheel Nederlands volk, trachten toe te passen.

De Heere wil ons daar in ondersteunen en verlichten, met Zijn Heilige Geest, om Zijns Naams wil! Amen.

Merkt hier dan voornamelijk twee dingen aan,

- A. de personen tot wie des Heeren ernstige vermaning gericht is, het is het huis Israëls;
 B. Des Heeren vermaning zelf, *bekeert u!* enz.

A. Door het huis Israëls verstaat de Heere God hier het Joodse Volk, zowel dat gedeelte, dat destijds door Nebukadnézar gevankelijk naar Babel was weggevoerd en daar in veel droefenissen en ellenden, verstoken van de openbare Godsdienst zich bevond; als ook dat gedeelte dat nog in Jeruzalem en in het Joodse land gebleven was en die nog enigermate de openbare Godsdienst mochten genieten. Ze worden hier samen *Israëls huis* genoemd, omdat ze het geslacht, of de nakomelingschap waren, van de vromen Patriarch Jakob, die ook Israël genoemd werd. Niet zonder reden of inzicht, noemt de Heere hier het Joodse volk, met die beminnelijke naam van het huis Israëls. Hij had hun die naam mogen weigeren. Wegens hun verschrikkelijke zonden en goddeloosheid, waardoor ze nu in hun aard, ten enenmale verbasterd waren, van hun vrome en Godvruchtige Vader Israël, naar wiens gezegende naam, ze daarom niet waardig waren genoemd te worden. Maar de Heere God wil hier nu nog, in alle liefde en barmhartigheid en in alle ontferming, met het Joodse volk handelen en nog een laatste poging doen, tot hun bekering. Of Hij met Zijn barmhartigheid er nog enige in het hart mocht treffen. Hij wil hun die zondige wanhoop en moedeloosheid, geheel benemen, alsof er geen genade, geen herstel, noch bekering meer voor hun over was. Daarom ontmoet Hij hun hier nu zo zacht en vriendelijk en Hij komt hun voor, als hun aller-genadigst God en Vader, die een eeuwig verbond met Israël en Zijn huis had opgericht en hun alle heil, genade en zaligheid had beloofd. En zo is het dan, als wilde de Heere tot het Joodse volk zeggen:

"O huis Israëls! gij zijt dat volk, dat ik opgetogen heb uit Egypteland. Dat met Mij in een verbond getreden zijt en Mij tot uw God en Heere hebt aangenomen. Dat Ik heb uitverkoren, uit al de volkeren onder de hemel, om Mij tot een eigen volk tot zonen en dochteren te zijn. Daar Ik de grootste weldaden aan bewezen heb. De heerlijkste zegeningen en voorrechten aan heb geschonken en de dierbaarste beloften aan gedaan heb. O, huis Israëls! Die zozeer van Mij, uw God en Vader zijt afgeweken en Mij zo verschrikkelijk door uw zonden en goddeloosheid onteerd hebt. En die, hoezeer Ik u ook geroepen en vermaand hebbe, evenwel tot nog toe, niet naar Mij hebt willen horen, noch tot Mij terugkeren. O, hoe gruwelijk gij het ook tegen Mij bedorven hebt en hoe ver gij ook vervallen zijt, van Mij en Mijn dienst. Hoort! hoort nochtans naar Mij, uw God en Vader! keert u toch niet van Mij af, met een eeuwige af kering. Opdat Ik u in Mijn toorn niet geheel verderve en voor eeuwig ten onderbreng. Nee, keert weder gij afkerige kinderen! en Ik zal uw afkeringen genezen. Ik zal u Mijn verbond houden, zoals Ik u beloofd heb. Want Ik ben een genadig en barmhartig God. Ik zweer u, zo waar als Ik leef, dat Ik in uw dood en in uw verderf geen lust heb. Maar dat Ik wil en verlang, dat gij u tot Mij weder bekeert met uw ganse hart. Zo zal Ik mij uwer ontfermen. Ei! Doet het dan toch! Bekeert u! Bekeert u van uw boze wegen!"

Zie eens hoe oneindig groot, de Heere onze God is, in goedertierenheid, in verdraagzaamheid, in genade en barmhartigheid, jegens een aller-zondigst, gruwelijkst en goddeloos volk, dat Hij reeds voor lange tijd in Zijn toorn en grimmigheid had kunnen verdelen, als Hij met hen in rechtvaardigheid had willen handelen! O, de Heere wist, dat dit volk zo diep verstokt, boos en afkerig van Hem was. Dat, zo Hij hun nu met harde bestraffing wilde behandelen, zoals ze waardig waren, Hij hun dan geheel zou verderven en tomeloos aan het hollen doen slaan, totdat ze in hun eeuwig verderf storten. Daarom wendt de Heere zich hier tot hen, alleen met Zijn vriendelijkheid, zachtmoedigheid en grondeloze barmhartigheid, als het hoogste en laatste hulpmiddel,

om het wanhopige Joodse volk, indien mogelijk, nog aan het hart te raken, te beroeren en tot inkeer te brengen, om nog enigen uit hen te behouden.

B. Hij vermaant hen met grote ernst tot bekering, roepende: *Bekeert u! bekeert u van uw boze wegen*, enz.

Let hier eerst

- (1) Op de zaak of plicht, die de Heere van hun vordert.
- (2) En dan op de bewegelijke aandrang, die Hij neemt van hun tijdelijk en eeuwige behoud.

(1) Wat de Heere van hun vordert is, dat ze zich moesten bekeren, van hun boze wegen. Door hun boze wegen verstaat de Heere hier de zware zonden en goddeloosheid van het Joodse volk; al hun gruwelen en ongerechtigheden, waarin ze nu zo diep verzonken waren. En waarin ze nu, zo lange tijd geleefd en gewandeld hadden. En dat zo onboetvaardig en verstokt, dat het verschrikkelijk was, om aan te zien. Hun afgoderijen, beeldendienst, onderdrukkingen, meinedigheden, Sabbat-schendingen, verachting van de dienst Gods, versmading van al Zijn heilige geboden en inzettingen. Kortom, hun algemene goddeloosheid, losbandigheid en verwerping van alle vreze Gods, uit hun harten.

O, geliefden, het is met geen woorden uit te drukken, hoe wanhopend boos, zondig, gruwelijk, hatelijk en onverdraaglijk, het Joodse volk in deze tijd geworden was. Hoezeer de waarheid, de Godzaligheid en de dienst Gods onder hun vervallen waren. En hoezeer alle ketterijen, bedriegerijen en boosheden in Jeruzalem en het gehele Joodse land, de overhand genomen hadden. Ze hadden de maat van hun goddeloosheid nu vervuld. Ze konden daar niet meer toedoen. De besmetting en verdorvenheid was algemeen, onder allerlei standen van mensen. Overheden en onderdanen, geestelijke en wereldlijken, ouden en jongen, armen en rijken. O, alle vlees had hier geheel Zijn weg bedorven, voor het aangezicht des Heeren! God en Godsdienst en alle heilige dingen waren tot een smaad en spot. Kortom, het was hier met het Joodse volk, zoals de profeet Jesaja het ons beschrijft, hoofdstuk I, *het gehele hoofd is krank*, enz. Alleen waren er nog maar enige weinige vrome en Godzalige mensen, door Gods ontfermende genade, in het midden van hun overgebleven en deze waren mensen waarvan gemeld wordt, Ezech. 9: 4, *die zuchtten en uitriepen, over al die gruwelen, die in het midden van Jeruzalem gedaan werden*. En die de Heere om hun te verschonen, wilde laten tekenen, met een teken aan hun voorhoofden.

Maar, buiten dit kleine hoopje van Godzaligen, was Jeruzalem en al het Joodse volk, geheel bedorven en lag verzopen in een stinkende modderpoel, van alle goddeloosheid, waarin ze eeuwig stonden te verzinken. O, nare en rampzalige staat! O, deerniswaardig verval! Zie, dat zijn de boze wegen, daar de Heere hier van spreekt. Hij noemt ze dus, met de naam van *boze wegen*,

(a) om aan te duiden, de hatelijkheid, de snoodheid en verfoeilijkheid, van der Joden goddeloosheid. Want er is geen bozer, noch verfoeilijker ding in de ogen des Heeren, dan de zonde. Hij kan ze niet verdragen. Hij moet ze straffen. Hij moet de zondaars, om hun boosheid verdelen, als ze zich niet willen bekeren, zoals er staat Psalm 94: 23, *de Heere, onze God zal ze verdelen*.

(b) Nog eens, de Heere noemt het *boze wegen*, om aan te wijzen, de moedwilligheid, van der Joden goddeloosheid en hun verschrikkelijke verstoktheid daarin. Zodat ze daar niet af te brengen waren, wat krachtige middelen de Heere daartoe, veel jaren achtereen, ook had aangewend! Ze zondigden niet uit zwakheid, noch met tegenzin en beklag van hun gemoed;

nee, maar de Joden zondigden tegen de Heere met opzettelijke boosheid en met een geheel verstokt en vijandig gemoed; met een volkomen lust en behagen in de zonden. Dus waren hun wegen, dan boze wegen. Het was met Jeruzalem en met het Joodse volk, evenals er gezegd wordt, Jeremia 6: 7 *gelijk een bornput zijn water opgeeft, zo geeft ze haar boosheid op*. Daarom noemt de Heere hun een boos geslacht, Jeremia 8: 3; een boos volk Jeremia 13: 10. En Hij vergelijkt hen, bij een korf, waarin zeer boze vijgen waren, Jeremia 24: 2.

(3) Eindelijk, de Heere noemt hier de wegen van de Joden, *boze wegen*, om aan te wijzen de uitnemende schadelijkheid en verderfelijkheid, van hun langdurige goddeloosheid. Want een boos ding, is altijd ook een schadelijk ding, daar niet dan kwaad, ellende en droefenis van te wachten is. Door deze boze wegen, hadden de Joden ook alle boze plagen, nare rampen en ellenden, over zich en hun Staat gehaald. Ze hadden daarmee de ogen des Heeren verbitterd en Hem tot grimmigheid en toorn verwekt. Ze hadden Hem zolang, met hun boosheid getergd, totdat Hij over hen en hun land, al die verschrikkelijke oordelen gebracht had, die wij gezien hebben. van daar was het gekomen, dat hun Staat nu, zo geheel rampzalig en wanhopend stond. Dat ze zelf reeds uitriepen, vers 10, *omdat onze overtredingen en onze zonden op ons zijn en wij in die versmachten, hoe zouden we dan leven?* Zie, dit alles kwam van hun boze wegen, daar ze nu zolang in gewandeld hadden. Daarom zei de Heere ook tot hen, Jeremia 4: 18, *uw weg en uw handelingen, hebben u deze dingen gedaan. Dit is uw boosheid, dat het zo bitter is, dat het tot aan uw hart raakt*.

Nu, ziet eens! hoe onbegrijpelijk barmhartig en genadig de Heere is jegens dit boze en zondige volk dat Hem zolang in Zijn aangezicht getergd, versmaad en verworpen had; nochtans komt Hij hun hier voor, met de duurste betuigingen en verzekeringen! Hij komt hun nochtans Zijn genade aanbieden. En doet nog alle welmenende pogingen, tot hun tijdelijke en eeuwige behoud! Hij vermaant hun met alle ernst: ze wilden zich toch van hun boze wegen bekeren. Opdat Hij hun mocht goedgunstig en genadig zijn, Want, zo zegt Hij tot hun door de mond van onze profeet, *bekeert u! bekeert u!*

Van de bekering, wordt bij andere gelegenheden, meermalen de uitleg gedaan, wat die is en waarin die eigenlijk bestaat. Wat er al toe behoort, als ze in der waarheid, oprecht en hartelijk zal zijn. Het is een zaak die wij allen, recht en grondig behoorden te kennen en te verstaan, omdat niemand zonder die kennis, kan behouden worden. Ik zal daar nu niet breed van spreken, maar alleen kort aanwijzen, wat de Heere hier al van de Joden vordert, als Hij hun vermaant, *dat ze zich van hun boze wegen zullen bekeren*. Dan wil Hij

1. Dat zij, door Zijn Goddelijke genade zullen komen tot een recht gezicht en erkenning van hun boze wegen en van hun diep verval, zonden en goddeloosheid. Dat ze die ten enenmale, met goede ernst en goed verstand zullen inzien en daar, voor Zijn heilig aangezicht, een oprechte belijdenis van doen, bekennende voor Hem, hun uiterste schuld en snoodheid, walgelijkheid, doemwaardigheid, enz. Hoe ver ze in de zonden vervallen waren. Hoezeer ze Hem onteerd, beledigd, getergd en vertoornd hadden. O, dit wil de Heere dat ze doen, met hun gehele hart en uit volle overtuiging van hun gemoed. Dat elk hier zal gaan staan in zijn schuld, zonder langer zijn zonden te bedekken, te verbloemen, of enigszins te verschonen. Want, zo luidt het Woord des Heeren, Spreuken 28: 13, *die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn*.

Maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid verkrijgen.

2. Ook wil en vordert de Heere hier, dat het Joodse volk, over hun boze en zondige wegen, een oprecht berouw en leedwezen zal dragen! Dat ze daarover, in ware boetvaardigheid, voor het aangezicht van Zijn heilige barmhartigheid, diep zullen vernederen. Dat ze hun diep en schandelijk verval in de zonden, met bittere tranen zullen beschreien. Dat ze zich daarover, voor Hem schamen. En met een gebroken hart en verslagen geest, zullen neervallen en zich alle straffen, plagen en oordelen des Heeren, zullen waardig achten en uitroepen: *O, wee onzer, dat wij zo gezondigd hebben.* enz.

3. Dan wil de Heere ook, dat zij, oprecht en van ganser hart zullen erkennen: aan de ene kant, hun aller-diepste ellendigheid en machteloosheid. Hoe geheel hulpeloos, hopeloos en radeloos hun staat was en hoe ze geheel en al gezonken lagen in een afgrond, van uiterste ellende en rampzaligheid, waaruit ze zichzelf, in het minste niet konden redden. Aan de andere kant, dat ze daarbij ook zullen erkennen, des Heeren Gods oneindige genade en barmhartigheid, die hun nu nog zo ernstig werd aangeboden en dat ze zich van ganser hart, tot die zouden wenden; nemende die dierbare genade des Heeren aan en zich neerwerpen in een waar en oprecht geloof, aan des Heeren voeten, Hem vurig bidden en smeken, dat Hij hun, om de verdiensten van Christus, Zijn Zoons wil, de beloofde Heiland en Verlosser, al hun zonden genadig wil vergeven. En dat Hij Zich weer met hen geheel wilde verzoenen en vrede maken. Dat Hij hun harten, door Zijn Heilige Geest, ook geheel wilde veranderen en bekeren en hen genezen van hun boosheid en goddeloosheid. Opdat ze Hem voortaan, als Zijn gehoorzame kinderen, mochten beminnen, dienen en vrezen. En met een volkomen hart, in Zijn wegen mochten wandelen,

4. Eindelijk wil de Heere, dat het zondige Joodse volk, door Zijn genade, Hem met een waar geloof aan nemen, en hun vorige boze wegen, ook geheel zouden haten en verfoeien en zich daarvan afwenden. Dat ze alles wat bedorven was, in het burgerlijk bestuur, in de Kerk, in de huisgezinnen en in hun eigen personen, aanstonds met alle ernst en ijver, zouden gaan herstellen en verbeteren en naar des Heeren wet reformeren. Dat ze zich in waarheid en oprechtheid, tot de Heere hun God zouden bekeren en een volkomen lust en behagen zouden nemen, in Zijn heilige dienst. Dat zij, aangaande de vorige wandelingen, de oude mens der zonde zouden afleggen en een nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid. Dat ze voortaan alle ontzag, vreze en liefde, voor de Heere hun God en voor al Zijn heilige geboden zouden dragen in hun harten. En dat ze zich, door de genade van Zijn Heilige Geest, met alle ernst en ijver zouden bevlíjten, om naar al Zijn heilige geboden, rechten en inzettingen, als een gehoorzaam bondvolk te leven en te wandelen, dienende en vrezende de Heere hun God. Hem beminnen en aanhangen. Op Hem al hun vertrouwen stellen en bij Hem, al hun hulp en troost zoeken, enz.

Ziedaar geliefden, in dit alles is de ware bekering gelegen. Dat alles behoort daartoe. En zo'n oprechte bekering des harten, des levens en wandel vordert de Heere hier nu van het goddeloze Jodendom en roept hun toe: *bekeert u! bekeert u!*

De herhaling van de zaak, of het tweemaal noemen ervan geeft te kennen de grote ernst en beweging, die de Heere hier aanwendt, om het gewicht van Zijn vermaning op der Joden hart te drukken. Het is, *bekeert u! bekeert u!* Alsof de Heere zei: "O, huis Israëls! o, zondig en bedorven volk! bekering, bekering is de zaak daar het hier geheel

op aankomt. Ik wil het u met herhaling noemen, opdat gij het ten enenmale recht verstaan zoudt; gij moet u, zonder langer uitstel, in ware oprechtheid bekeren, van uw boze wegen; en Mijn genade omhelzen. Of, zo gij dat wilt weigeren te doen en aan uw boze wegen wilt blijven vasthouden, dan zult ge zeker in die moeten omkomen en voor eeuwig vergaan en sterven. Want, zo voegt er de Heere bij, tot een reden van aandrang: bekeert u, bekeert u! ***Want waarom zoudt gij sterven?***"

Wij zullen u over deze zaak, maar een korte uitleg geven. Door het woord *sterven*, verstaat de Heere hier, alle kwade rampen en ellenden, die uit de zonden voortkomen en eindelijk, een geheel verderf en ondergang der mensen, tijdelijk en eeuwig. Daar is niets algemener in des Heeren Woord, dan der mensen welvaart en behoud, onder de benaming van het *leven* voor te stellen. En hun ellende en verderf, een dood en *sterven* te noemen. Zo zei Mozes, in zijn laatste reden, tot de kinderen Israëls, Deut. 30: 19, *het leven en de dood heb ik u voorgesteld*, enz. En zo bad hij, voor de stam Ruben, Deut. 33: 6, *dat Ruben leve en niet sterve!*

Wanneer de Heere hier dan zegt tot het Joodse volk. *Want waarom zoudt gij sterven?* Dan is de zin: "Waarom zou gij, o huis Israëls! moedwillig in uw tijdelijk en eeuwig verderf lopen, dat u zeker zal overkomen, indien gij u niet tot Mij bekeert. Waarom zou gij uzelf, zo ten hoogste ongelukkig maken en voor eeuwig rampzalig. En u, door uw zonden in de verschrikkelijkste ellenden storten, daar u nooit, in eeuwigheid weer, uit geholpen en gered zult kunnen worden? O, mijn volk! Waarom zou u zo handelen, dat u het leven en de zegen zou verwerpen en moedwillig de vloek, de dood en het eeuwig verderf kiezen?"

De Heere zo sprekende, geeft hier dan al dit volgende zeer duidelijk ook te kennen:

(1) Dat het een aller-verschrikkelijkste dwaasheid en uitzinnigheid is en zonden zijn, van het Joodse volk, als ze weigerden zich te bekeren en naar zijn ernstige en heilzame vermaning, niet te willen horen. Maar liever zichzelf, in een eindeloos en aller-rampzaligst verderf te storten. Zodat het is, alsof de Heere zeide: "O, Mijn volk! Waarom zou u zo schrikkelijk dwaas en onzinnig zijn en zo razend verzet op de zonden, dat gij uw leven en zaligheid, uw tijdelijk en eeuwig welvaren, zo schandelijk met voeten zou treden en uzelf werpen in zo'n grondeloze afgrond, van eeuwige ellenden en allerhoogste rampzaligheid? O, wees toch wijzer! Bedenkt uzelf toch! Wilt uzelf beter beraden! Doet uzelf en uw arme kinderen, toch zo'n groot geweld en onrechtvaardigheid niet aan! Maar behoudt, behoudt toch uzelf en uw zaad en bekeert u tot Mij! Ppdat Ik u allen het leven schenke en de vrede."

(2) Ook geeft de Heere hier, een bijzondere blijk, van Zijn grote ontferming, medelijden, goedertierenheid en barmhartigheid, waarmee Zijn hart was bezet en ingenomen, jegens het Joodse volk. O, hoe langdurig en snood, ze ook tegen de Heere gezondigd en hoe verschrikkelijk ze Hem ook getergd en vertoornd hadden. Zodat ze geheel geen genade, noch medelijden waardig waren; nochtans, omdat ze Israëls huis waren en des Heeren bondvolk, die Hij altijd zozeer bemind en gezegend had, kon de Heere Zijn hart nog zo niet van hun los krijgen. Hij kon niet verdragen, dat dit Zijn volk zichzelf zo geheel in het verderf zou storten. O nee, zijn hart was nog te teer, te liefdedragend, te medelijdend over hun. Hij wilde hun nog zo graag behouden en van hun boze wegen afbrengen. Daarom roept Hij: *want waarom zoudt gij sterven?* Alsof Hij zei: "Ik kan het niet verdragen, o Mijn volk! Ik kan het niet inschikken, dat gij uzelf, door uw boze wegen, zo moedwillig zou gaan bederven en dat u zou vallen in de handen van Mijn grimmige toorn. O, bekeert u toch! bekeert u! verlaat uw boze wegen en hoort naar de stem des Heeren, uws Gods, dan zult gij voorzeker leven en

niet sterven." O, wie onzer, moet er niet over verwonderd en versteld staan, als hij de Allerhoogsten en Allerheiligste God, een aller-gruwelijkst, boos en zondigst volk, zo ziet achterna lopen, om het te behouden en van de dood te bevrijden! Maar zo oneindig groot, is Zijn trouw, barmhartigheid en goedertierenheid. Zozeer vloeit Zijn hart over van medelijden en ontferming, dat Hij ze niet kan verderven, voordat het eerst gekomen is, tot het aller-uiteerste en dat alle wegen van genade, geheel tevergeefs zijn.

(3) Voorts wil de Heere hier ook, aan het Joodse volk leren en hun verzekeren, dat de deur der genade, heden nog wijd voor hun open stond. Dat er nog vergeving en barmhartigheid, voor hun te vinden was. Dat de Heere hun die veel liever wilde schenken, dan dat Hij zijn handen wilde uitstrekken, om hen in Zijn rechtvaardige toorn, vanwege hun boze wegen, te vernielen en te verderven. Het mocht dan zo verschrikkelijk, zo ellendig en wanhopend, met hun staan als het wilde. Ze mochten ook zelf al in hun zonden en overtredingen versmachten. Maar de Heere, de getrouwe en ware God verzekert hun hier, met Zijn eigen Goddelijke mond, het tegendeel. Want, als Hij zo bewegelijk tot hun roept: *want waarom zoudt gij sterven* enz, dan wil Hij tot hun zeggen dat ze niet behoeften te sterven en verloren te gaan; indien ze zich maar oprecht, tot Hem wilden bekeren, konden ze nog behouden worden en hun zielen nog bevrijden, van een gewis verderf. Want de Heere heeft het hun, zelfs met een heilige eed, tevoren zo sterk bevestigd. Het is dan al verder alsof de Heere zei: "O huis Israëls! nu, nu kunt u nog leven en de dood ontgaan, zo u zelf maar wilt. Ik bied u Mijn gunst, genade en barmhartigheid nog aan, indien gij u maar wilt bekeren van uw boze wegen; u zult zeker behouden worden; u zult gewis leven en niet sterven, gij en uw zaad, tot in eeuwigheid. Och! Waarom zou u dan willen sterven, daar gij door Mijn Goddelijke genade, nog kunt leven en behouden worden?"

(4) Maar niet minder duidelijk leert de Heere God hier aan het Joodse volk en betuigt en verzekert hun, dat het enige middel, van hun behoud, alleen in de bekering bestond. Bekering, bekering moest er wezen. En dat wel een op rechte, ongeveinsde en hartelijke bekering; ja, een spoedige en haastige bekering, zonder langer uitstel. Hieraan hing het allemaal. Wat de Joden anders ook al hadden, als ze geen oprechte bekering hadden, kon het hun niets helpen. Belofte van bekering, preparaties tot bekering en al diergelijks, kon hun niets baten. Nee, daar moest een ware en dadelijke bekering zelf zijn. Alle aanbiedingen van Gods genade gaan, om zo te spreken, altijd op voorwaarde van bekering. Zonder dat, kan God de zondaar niet genadig zijn. Het is hier altijd, voor en na: *de goddeloze verlate Zijn weg. En bekere zich, zo zal Hij Hem van Zijn ontfermen*, enz. Jesaja 55: 7

(5) Eindelijk, in dit woord des Heeren, *waarom zoudt gij sterven*, enz. licht ook een gewisse en ernstige bedreiging des Heeren voor de Joden opgesloten, dat, indien ze zich niet oprecht van hun boze wegen wilden bekeren, ze zeker sterven zouden en allen samen rampzalig, in hun zonden vergaan zouden; evenals de Zaligmaker zo eens sprak en de Joden bedreigde, Luk. 13: 3, *Maar, indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan*. Zie, het is dan al weer, alsof de Heere zei: o, huis Israëls! o Mijn volk! hoe genadig en barmhartig, Ik ook over u ben. En hoezeer Ik ook zoek u te behouden. Weet nochtans voorzeker, dat Ik u niet zal kunnen behouden. Zo gij u niet van ganser hart, tot Mij bekeert, dan behoeft gij u geenszins te vleien met Mijn genade; o nee, gij moet u bekeren, of gij moet gewis sterven." Ziedaar geliefden, deze tekst genoegzaam verhandeld.

Toepassing

Het wordt tijd dat wij wat nader tot onszelf komen. Al wat wij daar nu gehoord hebben, is ook geheel toepasselijk op ons en op het gehele volk van Nederland. De Heere voert ook heden, dezelfde taal tot ons en roept luid voor onze oren: *bekeert u!* Ja, de Heere roept zo tot ieder van ons, in het bijzonder. Hij staat met dit woord, *bekeert u! bekeert u!* nog heden te kloppen aan de deuren van ons aller gemoed. Wij moeten het daarvoor houden, dat dit ernstige Woord des Heeren, tot elk onzer in het bijzonder en tot geheel Nederland in in het algemeen, nu heden nog geschiedt. Wat is deze plechtige dank-, vast- en bededag toch anders, dan een nieuw ernstige poging van de Heere, de Allerhoogste God, aan al de inwoners van Nederland, om hen allen gezamenlijk te vermanen, tot een oprechte boete en bekering, van hun boze wegen? Zo menige predicatie als er op deze dag, overal in Nederland geschiedt, zo menige uitroep en vermaning, doet de Heere God allerwegen tot het volk, dat ze zich toch zullen bekeren, van hun goddeloosheid, opdat ze mochten leven en niet sterven. En voorwaar, er is voor ons en voor geheel Nederland geen minder reden om ons te bekeren tot de Heere, dan er oudtijds was voor het Joodse volk. Zo wij onze staat met de hunne eens gaan vergelijken en recht bezien, zullen wij bevinden, dat er tussen hun en ons werkelijk een zeer grote overeenkomst is.

1. Waren zij een zeer zondig en goddeloos volk, die verschrikkelijk tegen de Heere overtreden hadden. Was alles onder hun in die tijd, evenzeer bedorven en door de zonden vervallen en ontsteld. O, wie die ogen heeft bemerkt niet klaar, dat het thans ook eveneens met Nederlands volk en met ons allen gezamenlijk gelegen is. Wie kan de zonden van Nederland en haar diep vervallen en bedorven staat recht afmeten? Wij hebben, in de ochtendstond uw aandacht, daar van enige opening zoeken te geven. Maar o, het was maar zeer weinig. Het register van Nederlands zonden en ongerechtigheden is zo groot, dat wij er maar een klein stukske van hebben kunnen oplezen. Och! of God, de Heere ons maar eens ogen gawe, om onze diep vervallen en rampzalige staat te kunnen zien! Maar helaas, onze blindheid, onze blindheid bederft het alles.

2. Lag het Joodse volk zo geheel neergeslagen in de zonden, dat ze daaronder als versmachtten en ze zelf oordeelden dat hun staat onherstelbaar en ongeneeslijk was, waarom zij dus ook hun zaken, als wanhopend en moedeloos lieten lopen en naar geen bekering omzagen. Och! mijn vrienden! of Nederlands volk ook niet reeds tot zo'n wanhopige moedeloosheid en versmachtig onder de last van hun ongerechtigheden vervallen ware! Hoe menig een denkt ook bij zichzelf: "O, het land heeft al zoveel jaren lang gezondigd. Het verval in Burger- en Kerkstaat is reeds zo groot, zo verouderd, zo algemeen, dat het tevergeefs is, om reformatie en bekering nu te denken. Het getij is reeds te ver verlopen. De vloed der zonden is te groot. Het is tevoren al dikwijls beproefd om Kerk en Staat, enigszins te reformeren naar Gods Woord. Maar daarvan is niets gekomen. Het heeft niet willen gelukken. De zonden en ongerechtigheden zijn, tegen alle middelen van reformatie, meer toegenomen en aangewassen. Wat raad dan nu? Wie zal het werk eerst aanvangen? Waar zal men het eerst beginnen? Alle handen zijn slap."

Ja, mogelijk zijn er hier ook wel velen onder ons die, wanneer ze horen dat ze vermaand worden, tot hun bekering in het bijzonder, dan denken: "O, mijn staat is veel te ellendig en te wanhopend, dan dat ik zou kunnen hopen, ooit recht in de grond te zullen bekeerd worden; mijn hart is zo verwilderd, zo verstokt, zo blind, zo

ongevoelig. En het heeft reeds zo lange tijd met mij geduurd, dat ik er geen raad meer toe zie. Ik ben in vorige tijden nog wel eens ernstig geweest en heb gezocht mij te bekeren. Ik was week. Ik kon mijn zonden belijden en tranen storten, enz. Ook dacht ik, dat ik al wat was en dat ik mijn zaken zo op een goede voet gebracht had. Maar nu verneem ik, dat het alles nog niet met al is. Dat ik nog ongelukkig ben. Wat zal ik dan nu nog meer doen? Ik zie daar geen raad, noch uitkomst meer in. Ik moet het zo laten gaan."

3. Het Joodse volk lag in die tijd, om hun zware zonden en goddeloosheid zeer onder de bezoekende hand des Heeren; plaag op plaag. Oordeel op oordeel, werd hun toegezonden. En nochtans bekeerden ze zich niet. Maar o, is het ook niet zo in deze tijd, met ons en met ons land? Hoe heeft de Heere Nederland sinds enige tijd, om haar zonden en aanwassende goddeloosheid niet zwaar bezocht, met allerlei oordelen, zo geestelijke als lichamelijke. Deze hier op te halen, ons nu niet wel doenlijk is, omdat daar veel tijd toe nodig zou zijn. Immers er zijn geen straffen van de Heere, die Hij goddeloze landen en volkeren toezendt, of wij hebben ze gesmaakt en smaken ze jaar op jaar opnieuw. Wat wonder, dat ons land van al die zware slagen en rechtvaardige bezoeken Gods, tegenwoordig overal zo jammerlijk kwijnt en treurt, evenals een teringachtige zieke. En dat onze zegen, voorspoed en welvaart, zo tijdelijk als geestelijk, hoe langer hoe meer van ons wijkt, tot een klaar teken, dat de Allerhoogste God zeer op ons vertoornd is, wegens alle onze zonden, aanhoudende verstoktheid en onbekeerlijkheid.

4. Maar stonden er nog veel zwaarder oordelen en plagen bij het Joodse volk voor de deur. Had God de Heere besloten, hun allen samen, haast geheel te verderven en uit te roeien, indien ze zich van deze boze wegen, niet eindelijk eens, in oprechtheid kwamen te bekeren. O, mijn toehoorders, wij moeten van onze en van de toestand van ons land ook geen andere gedachten maken, indien wij ons niet jammerlijk bedrogen zien, noch willen zien, dan dat er hier bij ons zware oordelen Gods, voor de deur staan, die zeker binnenkort over ons zullen komen. Ja, dat Nederlands gehele verderf en ondergang en het verlies van onze kostelijke vrijheid en Godsdienst, gewis in Gods raad besloten zijn en ons haastig zullen overkomen, indien Nederlands volk langer uitstelt, zich in alle oprechtheid tot de Heere hun God te bekeren en al het boze uit het midden van hun weg te doen; eenparig.

Och! of wij aan deze zaken eens geloof mochten slaan, door Gods genade. En dat wij eens mochten ophouden, de boze dag verre van ons af te stellen! Want gewis alles begint tegenwoordig met ons nu op het einde te lopen; alles schikt zich zo, als er geen spoedige, oprechte en algemene bekering komt, tot een algemeen verderf en ondergang. Onze Overheden hebben, in de uitschrijving van deze bededag, met ons gehandeld, als getrouwe Vaders des Vaderlands. Ze hebben de slechte, kommervolle en hoogst gevaarlijke staat van ons land voor ons niet willen verbergen. Ze hebben nodig geacht ons openlijk bekend te maken en te vermanen, dat hun het gevaar dat de Staat schijnt boven het hoofd te hangen, tegenwoordig zwaarder voorkomt, dan ooit voorheen. Wat wil dat anders zeggen geliefden, dan dat onze Overheden het land, nooit tevoren in zo'n groot ogenschijnlijk gevaar, van verderf en ondergang gezien hebben, dan nu tegenwoordig? Onze Overheden kennen naar hun grote wijsheid, allerbest de staat van ons land, zo binnen als buiten; en zullen zulke hoge uitdrukkingen, tot bekommering en verslagenheid, van 's lands ingezetenen niet licht gebruiken, indien hun de toestand van het land in deze tijd, niet werkelijk aller-bekommerlijkst en

aller-gevaarlijkst voorkomt.

Ook leggen hun Hoog Mogenden ons enige redenen, van hun grote verlegenheid en bekommering voor. Ze geven ons te kennen, hoe zij niet zonder grote redenen, ten uiterste beducht zijn voor een zware en geduchte oorlog, die thans in zoveel landen en plaatsen reeds ontstoken is. Dat ze zich reeds meer dan gewoonlijk tot hun verzekerdheid en defensie, in geval van nood, hebben moeten wapenen, aangezien genoegzaam alle Mogendheden van Europa, zich in deze tijd, sterk geformeerd hebben en er een groot getal van vreemde troepen geplaatst is, nabij de frontieren van onze Staat. Voorts getuigen onze hoge Machten hun rechtmatige vreze, dat de Heere God wel het kwade over dit land mocht besloten hebben. En dat Hij, ter oorzaak van 's lands aanhoudende en aanwassende zonden en ongerechtigheden, Zijn ontfermende en behulpzame hand, wel van deze Staat mocht aftrekken en er Zijn oordelen over uitstorten.

Zijn dan onze Hoge Overheden, wegens de Staat van het land, zo grotelijks beducht. O, mijn toehoorders, denkt vrij dat het er ook werkelijk, al zeer gevaarlijk en bekommerend met ons uit ziet! En hoewel deze gevreesde donkere wolken, weer door Gods ontfermende genade en barmhartigheid, zonder merkbare schade en onweer, over ons hoofd mochten voorbijrijden. O, wij zullen daarmee nochtans geenszins geholpen zijn! Ons verderf en van het land moge van God, de Heere nog al enige jaren uitgesteld worden, maar het zal toch evenwel, gewis komen, indien wij blijven uitstellen en weigeren, ons met ons gehele hart tot de Heere te bekeren. Ja, ieders bijzonder eeuwig verderf staat voor de deur, indien hij zich niet haastig gaat bekeren, van al zijn zonden. Want God is waar, heilig en rechtvaardig. Hij kan zich van de zondaars niet altijd laten smaden, tergen en bespotten. O nee; en daarom geliefden, dit is nu de laatste zaak, daar wij nog van moeten spreken, bekering, bekering geliefden, moet er wezen. Dat is hier het enige nodige, voor ons allen samen en voor geheel Nederland. Zonder dat is alles verloren.

5. Dit was het, daar de Heere God het Joodse volk zo ernstig en beweeglijk toe vermaant, zoals wij gezien hebben. Maar, zo doet Hij nu ook aan ons nog. Hij roept ons allen toe: *bekeert u!* De Heere heeft ons zo lange tijd tot bekering vermaand en zolang geduld met ons geoefend. Maar nu doet Hij het aller-krachtigst. Want de tijd van Zijn barmhartigheid, loopt geheel teneinde. Hij zal ons na dezen niet langer kunnen, noch willen verschonen, des Heeren zaak met ons begint nu, zoals men zegt, te staan in de hoogste crisis. Het moet nu buigen of barsten. Onder of boven met ons. Nederland moet zich haastig bekeren, of God moet Nederland haastig verderven. Hiertoe is het nu gekomen; God doet ons nu de laatste insinuaties of vermaningen. Hij geeft ons nu de keuze, of wij ons willen bekeren of sterven, of wij ons geheel willen beteren, of geheel vernield worden.

O mensen! hoort, hoort toch de stem van God! Zijn hand is nu opgeheven! U moet kiezen, zonder langer uitstel; u moet op deze dag zeggen, wat u doen wilt. Of u met de Allerhoogste God vrede of oorlog wilt hebben; of dat u wilt leven of sterven!

Ik sta hier als des Heeren Gods gezant en dienstknecht. Ik bezweer u allen die hier zijt, jong en oud, bij de levendige God, dat u van stonde aan, u gans, door Zijn ontfermende genade moet gaan schikken tot ware boete en berouw en u gevangen geven aan de prediking van Gods Heilig Woord, die ik u verder, zo de Heere wil, in Zijn Naam doen zal, zonder daar meer een woord tegen in te leggen. Ik bezweer u, dat u moet besluiten, zonder langer uitstel, met uw gehele hart te bukken, te buigen en uw stijve consciënties te verbreken. De wapens tegen de Almachtige God, de Heere der gehele aarde, ten enenmale neer te leggen, zonder die weer op te vatten en uw zondige

en boze wegen, geheel en voor altijd te laten varen.

Of, zo u dit alles langer blijft weigeren te doen, dan verkondig ik u allen in de Naam des Heeren der heirscharen, des eeuwig levenden Gods, dat uw tijdelijk en eeuwig verderf, uw ondergang, in Zijn raad, onveranderlijk vast besloten is en dat u het geenszins zult kunnen ontvlieden. Hij, die de zon gebiedt en ze gaat niet op en verzegelt de sterren, Job 9: 7, heeft ook uw aller verderf besloten en verzegeld, indien gij u niet bekeert.

Och vrienden! neemt toch deze mijn woorden in acht! Want ik spreek tot u in de Naam des Heeren, opdat de hittigheid van des Heeren toorn, niet over u kome. En u door het geblaas van Zijn neus niet allen samen, haastig verslonden wordt.

(1) Er moet een algemene bekering komen, door de Geest van de Allerhoogste, hier in Nederland, onder allerlei Staats- en standspersonen; allen, allen moeten ze voor de vertoornden en nochtans oneindig barmhartige God, hun zonden belijden; allen moeten ze oprecht berouw hebben en boete doen, en hun lenden omgorden met zakken en as op hun hoofden strooien; allen moeten ze de genade Gods, in het heilig bloed Christus, van ganser hart zoeken, begeren en aannemen. Opdat ze mogen hebben vrede met God en vergeving van al hun zonden. Ja, allen moeten ze door Gods genade, met goede ernst en welmenendheid, gaan reformeren en verbeteren, wat bedorven is en niet deugt.

De Overheden moeten met verenigde krachten, het land gaan reformeren, om er al het kwade, immers zoveel doenlijk, onder Gods zegen uit te werpen; alle zondige gewoonten, misbruiken, toelatingen en vergunningen, van hoe oude datum die ook zijn mogen moeten afgeschaft worden; alle zondige stukken en wanbedrijven, die tegen God en Zijn Woord zijn, moeten zonder aanzien van personen gestraft worden. Kortom, onze gehele Staat moet naar Gods Heilig Woord gereformeerd en geregeerd worden. En daartoe moeten alle regenten, hoge en lage, de handen ineen slaan en met alle ernst en ijver arbeiden.

Eveneens moeten ook de leraars, Diakenen, Schoolmeesters, enz. Handelen met de zaken van de Kerk, hier moet ook alles, wat bedorven, ontsteld en vervallen is, weer zoveel doenlijk, naar Gods Heilig Woord gereformeerd en verbeterd worden. Duizend en meer zondige misbruiken, moeten uit de Kerk geweerd worden.

Op diergelijke wijze, moeten alle Christelijke huisvaders en huismoeders, hun huisgenoten gaan reformeren en met allen ernst zoeken die in zodanige staat te stellen, als Gods Heilige Wet en Woord beveelt; alle zonden en goddeloosheid, alle plichtverzuim, moet er uitgeworpen worden en alle Godzaligheid en vreze Gods, moet er ingebracht en in hersteld worden.

In een woord, alle inwoners van Nederland, vromen en onvromen, grote en kleinen, geestelijken en wereldlijken, jongen en ouden, rijken en armen, vrijen en dienstbaren, elk moet in zijn ambt, stand en roeping, door Gods genade, trage handen en slappe knieën opwekken, om al wat kwaad en zondig is, verre van zich weg te doen en alles in te richten en te verbeteren, naar Gods Heilig Woord. Zie, zo moet Nederlands volk zich bekeren van hun boze wegen.

(2) En die bekering moet alleszins oprecht zijn; elk moet zoeken en arbeiden, om door de genade Gods, voor alle dingen ook zijn hart verbeterd en veranderd te krijgen. Want de Heere is een God der waarheid, die hier tot Nederland zegt: *Mijn zoon geeft mij uw hart!* En uit Jeremia 4: 14, *wast uw hart van boosheid, o Jeruzalem! o Nederland! opdat gij behouden wordt.*

(3) Ook moet deze bekering algemeen zijn. Ze moet gaan over alle zonden, kleine en grote, verborgene en openbare; al het boze moet worden weggedaan; al het goede moet ingevoerd en in beoefening gebracht worden. Wij moeten niet één zonde, met onze wil onverbeterd laten. Want wij hebben te doen met een heilig God, die alle goddeloosheid en ongerechtigheid haat.

(4) Ja, deze onze bekering, moet ook spoedig en haastig zijn. Daar moet niet ook gewacht, noch getalmd worden. Want de Heere God, is moede geworden, ons langer te dragen. De dingen zijn nu op het einde. Het is nu, *bekeert u! bekeert u!* God wil niet langer wachten. Zijn geduld is teneinde. Hij kan Zijn toorn en grimmigheid niet langer bedwingen. Wij hebben overvloedig tijd gehad en langer toegeving, zal ons maar kwader maken.

Ziet vrienden! zo moet Nederland, zo moeten wij allen samen, ons nu van stonden aan bekeren van onze boze wegen. Hier tegen mag niets gedaan, noch ingebracht worden.

(a) Niemand moet zeggen: O, de zaak, die gevorderd wordt, is te groot! Het is onmogelijk, om zo'n bekering uit te voeren. Want, dat bij de mensen onmogelijk is, dat is bij God mogelijk. Vinden wij onszelf, er ten enenmaal verlegen en onbekwaam toe. O, de Heere zal ons helpen. Hij zal ons Zijn Heilige Geest en Goddelijke genade niet weigeren, als wij er Hem maar oprecht, ootmoedig en verstandig om aanroepen. Die weg is hier dan in te slaan. Als wij maar van hart willig en genegen zijn, om de zaak aan te vangen en ons zo, tot de Heere onze God, geheel te bekeren, dan is alles wel. Dan moeten wij Hem maar zonder ophouden, vurig en gelovig, om Zijn Geest smeken. En al ons betrouwen alleen op Hem stellen. En het werk der reformatie, maar aanstonds aanvangen, in Zijn Goddelijke Mogendheid en onder verwachting van Zijn goedertieren zegen, hulp en almachtige genade. Zie, als het zo maar aangegrepen en begonnen werd, dan zou alles wel gaan. Daar is anders in alle eeuwigheid, geen bekering of reformatie onder ons te wachten, als het in dier voege niet geschiedt. Zo begon Nehémia, met de oversten en de priesters, het Joodse volk, na hun wederkering uit Babel, te reformeren, zeggende als men hun de onmogelijkheid voorwierp, van een zó grote zaak: *God van den hemel, die zal het ons doen gelukken en wij, Zijn knechten, zullen ons opmaken en, bouwen.* Nehémia 2: 20.

(b) Ook is Nederlands staat, niet te wanhopend vervallen en bedorven, of daar is, met Gods genade, nog hoop genoeg voor ons, van bekering en behoud; al wat die aangaande, in de tekst gezegd wordt tot de Joden dat alles is ook zo toe te passen op ons en ons land. Willen wij door Gods genade, de bekering maar oprecht aanvangen, iedereen voor zijn eigen hoofd, o, daar is dan nog hoop genoeg, voor een goede uitslag. Wij worden daartoe aangemoedigd:

- Door Gods ontfermende goedertierenheid, verdraagzaamheid en barmhartigheid, tot hiertoe aan ons en aan ons land bewezen.
- Door Gods eigen gebod en vermaning, dat wij ons moeten bekeren.
- Door zijn troostrijke beloften, dat Hij ons zal helpen en bijstaan, met Zijn Heilige Geest. En ons genadig zal zijn en ons, alle onze zonden en goddeloosheden, om Christus wil, zal vergeven. En dat wij eeuwig zullen leven en niet sterven, indien wij ons maar, in waarheid en oprechtheid, met ons gehele hart tot Hem willen bekeren.
- Door Zijn gewisse bedreiging, dat alles met ons, tijdelijk en eeuwig, gedaan en verloren is, zo wij langer blijven weigeren, deze weg in te

slaan.

Och! of de Allerhoogste en ontfermende God, het nu voorts voor mij, Zijn arme en ellendige knecht, mocht willen voleindigen! Ik heb op deze dag, maar zeer weinig voor mijn Meester kunnen doen; en dat alles zeer gebrekkig; nochtans heb ik al mijn krachten heden uitgeput. O, mocht het niet geheel zonder zegen zijn!

Dus zal ik nu sluiten en afbreken, met het woord van Mozes, tot de kinderen Israëls, Deut. 30: 19, *Ik neem heden tegen ulieden tot getuigen, de hemel en de aarde. Het leven en de dood heb ik u voorgesteld. De zegen en de vloek; kiest dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw zaad! Amen.*

10. BIDDAGSPREDICATIE, JEREMIA 2: 13

Want Mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de Springader des levendigen waters, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden.

Maar de afvalligen, zegt de profeet David, wonen in het dorre, Psalm. 68: 7. Het is een woord van een gewisse en algemene waarheid, hoe het ook al mag genomen en toegepast worden. De afvalligen zijn zulken, die van God, de Heere afvallen, door Hem en Zijn genade, Zijn gemeenschap en dienst te verlaten en zich met hun harten te keren tot de wereld en de zonde; en dat, nadat ze allen eerst God en Zijn dienst beleden en zich voor een volk Gods, in de wereld uitgegeven hebben. Deze zijn afvalligen, snode verlaters van God en Zijn heilige wegen. Hetzij dan dat een geheel volk en kerk, of slechts bijzondere personen, zich aan deze verschrikkelijke zonde van afval, komen schuldig te maken. Hetzij deze afval schielijker of langzamer, geheel of slechts stukswijze mogen volbrengen; van alle zulke afvalligen, wordt hier nu getuigd, dat ze wonen in het dorre. Dat is in een staat van allerlei geestelijk en lichamelijk gebrek, ellende, droefenis, onvruchtbaarheid, toorn, vloek en eindelijk ook van eeuwige rampzaligheid en verdoemenis; indien zij, tot de einde toe, onberouwelijk en onbekeerlijk, in deze hun afval blijven volharden.

De reden hiervan is, voor een verlicht en geestelijk toehoorder, zeer klaar om te verstaan. Want omdat de Heere God de enige en onuitputtelijke Springader van alle zegeningen is, geestelijke en lichamelijke, van Wiens algenoegzaamheid, al het gewenste goed, dat wij nodig hebben, beide naar ziel en lichaam, voor tijd en eeuwigheid, alleen moet voortkomen en zonder Wiens genade en hulp, wij de ellendigste zijn van alle schepsels. Zo kan het dan niet anders zijn, indien wij die God gaan verlaten, met onze harten van Hem afvallen, Zijn dienst verachten en wij ons niet ontzien, op allerlei wijzen, tegen Hem te zondigen en Hem te vertoornen. Het kan niet anders wezen, zeg ik, of wij moeten dan noodzakelijk, niet alleen in een zeer dorre staat komen, van allerlei geestelijke en lichamelijke ellende, zoals met geen pen te beschrijven, noch met geen tong uit te spreken is.

Maar wij moeten, zoals de Psalmist zegt, dan ook *in het dorre wonen*; bestendig en geduurzaam, in zo'n ellende blijven, totdat wij ernstig besluiten met de verloren zoon, om tot God, onze Vader, terug te keren, van Wie wij afgeweken en afgefallen zijn. Of wij moeten anders voor eeuwig in het dorre van de aller-verschrikkelijkste ellende en rampzaligheid blijven wonen, onder Gods vloek en toorn, zonder enige de minste hoop van verlossing.

(1) Hetzij dan, dat een geheel volk of kerk, allengskens komt van God af te wijken en af te vallen, Zijn dienst, verbond en heilige Wet te verlaten en in hun afval, tegen alle Gods roepingen, waarschuwingen en bestraffingen, hardnekkig blijft volharden, dan vertrekt de Heere dan ook eindelijk, van zo'n volk en kerk. Hij gaat met Zijn Geest, genade, hulp en zegen van hun weg; laat hun nu wonen in het dorre en zendt hen Zijn oordelen, van tijd tot tijd thuis, als gewisse blijken van Zijn toorn en ongenoegen over hen. Waardoor dan alles, in hun geestelijke en wereldlijke staat, allengskens grotelijks komt te vervallen; alle voorspoed van hun wijkt en een droevige dorheid, magerheid en onvruchtbaarheid komt te ontstaan, in al hun gewenste dingen of genietingen. En

wanneer zo'n volk, dan nochtans, in hun afval van de Heere, onverbeterlijk blijft volharden, dan wordt deze hun dorheid, dan ten laatsten door Gods toorn veranderd, in hun geheel verderf en ondergang. Eveneens, zoals een hovenier een dorre boom, eindelijk geheel afhout en uitroeit.

(2) Indien het anders bijzondere personen zijn, die zo voor zichzelf van de Heere komen af te vallen, al is het ook maar alleen een verval in de zonde en een overslaan tot losbandigheid, wereldsgezindheid, of enige andere soort van zondig leven. Zo geraken zulken daardoor dan ook allengskens, tot een zeer dorre bedroefde en geesteloze staat verliezende hun vorige teerheid en vruchtbaarheid en komende soms ook onder Gods zware bezoeken en oordelen. Zodat, hoe men het ook nemen of begrijpen mag, het blijft altijd een waarheid, dat de afvalligen zullen wonen in het dorre, waar niet dan nare geesteloosheid, tegenspoed, ellende en onvruchtbaarheid, voor hun gevonden wordt. Helaas, of dit niet de grote en algemene zonde, van al het volk van Nederland was. Ja, van iedereen onzer, die hier bijeen zijn! Ach, dat dit nare brandmerk thans niet gedrukt stonde op onzer aller voorhoofden, *de afvalligen wonen in het dorre!*

En dit was ook de grote beschuldiging, die de Heere oudtijds had tegen het Joodse volk, dat ze Hem verlaten hadden en algemeen van Hem waren afgefallen en daardoor nu zichzelf in een zeer dorre en rampzalige staat gebracht hadden, zoals hij dat hier in de tekst, zo openlijk en met grote beweging, door de profeet, ten hun laste inbrengt, uitroepende: *Want Mijn volk heeft twee boosheden gedaan.*

Deze woorden hebben wij gedacht, dat ons in deze ure, een zeer gepaste stof zouden opleveren, voor het grote werk van deze dag. Waarom wij die, met des Heeren hulp en bijstand, dan eerst wat nader zouden openleggen, om er dan verder het nodige gebruik van te maken. Maar zodanig, dat wij voor ditmaal, alleen maar het zakelijke van de zin des Geestes, zouden voordragen, zonder de dingen in het brede te verklaren, als zijnde het enkel leren en onderwijzen, van enige waarheid uit het Woord, nu zozeer het voornaamste oogmerk, van onze tegenwoordige bijeenkomst.

Onze tekstwoorden komen voor in de eerste profetie of predicatie van Jeremia, die hij op Gods bevel gedaan heeft voor het Joodse volk, in de dagen van de Godvruchtige Koning Josia, voordat nog het wetboek, dat lange tijd verloren was geweest weer gevonden was. In die tijd was het Joodse volk, uitermate zeer bedorven, hetgeen alleen uit deze twee dingen, genoegzaam af te nemen is:

(1) Dat het Goddelijke Wetboek, door de snode achteloosheid der priesters, geheel verloren was. Zodat het Woord Gods een lange tijd, niet meer onder hun gezien, gelezen noch gehoord werd, niet meer dan onder de heidense volken die rondom hen gelegen waren. Wat moet er dan nu niet een onbeschrijfelijke onwetendheid en onkunde van God en van al de zaken van Zijn dienst en van de weg der zaligheid, algemeen onder hun geheerst hebben, zo slim als onder de heidenen!

(2) Dat de Godsdienst allengskens onder hun verschrikkelijk bedorven was en zij de afgoderij openlijk ingevoerd hadden, zoekende overal door het gehele land de heidense drekgoden en zich voor die neerbuigende, zoals iedereen dat kan nalezen 2 Kon. 22 en 23. Deze twee zaken kunnen ons genoeg doen bemerken, hoe onbeschrijfelijk groot de bedorvenheid van het Joodse volk was in deze tijd, eer nog de Koning Josia land en Kerk heeft begonnen te reformeren.

Nu, in die tijd zond de Heere, de profeet Jeremia tot hun, als een bestraffende man, om in Zijn Naam, met hun te handelen over hun uiterste verdorvenheid en goddeloosheid en hen het verschrikkelijk oordeel, van hun naderende verwoesting en gevangenis bekend te maken; en te beproeven, of hij ook nog iets door ernstige bestraffing,

vermaningen, bedreigingen aanbiedingen van genade als anderszins, tot van het volk bekering en tot verzachting van Gods toorn, kon teweeg brengen. Tenminste of er nog enig overblijfsel van hen, daardoor mocht kunnen gewonnen, versterkt en behouden worden.

Tot een zodanig einde vangt de profeet, (wiens Goddelijke roepingen aanstelling tot dit heilig ambt, in het vorige eerste hoofdstuk beschreven is) nu in dit tekstkapittel, zijn eerste prediking of Profetie tot de Joden aan. Waarin hij, zoals doorgaans, in de Naam des Heeren de God der heirscharen handelt, met het gehele volk, zonder onderscheid van staat of orde van mensen; want des Heeren Woord, hield of was gericht tot hun allen gezamenlijk.

- (1) Stelt hij hun Gods bevel voor ogen, wat hij, tot deze prediking aan hun, van Hem had ontvangen, opdat ze moesten weten, wiens woord hij tot hun sprak en op wiens bevel en gezag hij met hun handelde, vers 1 en 2 in het begin.
- (2) Daarop stelt hij hun dan des Heeren zaak of Woord, nu zelf voor, hetwelk eerst behelst, een levendig vertoog van de grote weldaden Gods, in de aanvang aan hun bewezen. En hoe Hij hen met een machtige hand verhoogd en tot zo'n groot en heerlijk volk gemaakt had. En daarbij hun gruwelijke ondankbaarheid tegen de Heere vers 28. Dit zo tot een grond vooraf gelegd hebbende, gaat hij nu een groot register opmaken, van de verschrikkelijke boosheden van het Joodse volk, die uit een zo snode ondankbaarheid tegen de Heere, met der tijd al verder gesproten waren.
- (3) En eerst laat hij vers 9, bij wijze van voorrede, een bedreiging van God voorafgaan, hoe Hij hun en hun nakomelingen, om deze hun ondankbaarheid, zwaar straffen zou en hoe die de oorzaak was van al Zijn twisten met hun, zeggende: *Daarom zal ik nog met ulieden twisten*, enz.
- (4) Daarop gaat hij dan tot der Joden verschrikkelijke boosheden zelf over, ondernemende om die in de Naam des Heeren, hun helder te bewijzen en allerevidentelijkst voor ogen te stellen. Zoals hij hiertoe dan vers 10-14 zijn eerste bewijs neemt, uit vergelijking van hun met de heidense volken, die in de andere landen van de wereld woonden; aantonende, dat der Joden boosheid en goddeloosheid, die der heidenen, zeer ver in grootheid en gruwelijkheid overtrof. En dat hun afgoderij en het verlaten van de Heere en Zijn dienst die onder hun was ingesteld, die van al de heidenen ver te boven ging. Hij wijst hun dan eerst tot de heidenen vers 10. *Want gaat over*, enz. Hij stelt hun vers 11 eerste gedeelte, de zaak voor die ze bij deze heidense volken moesten nasporen en onderzoeken, *heeft ook een volk de goden veranderd?* enz. Als willende leren, dat de heidenen hun afgoden, die ze verkozen en aangenomen hadden, om als Godheden te eren en te dienen, die dan altijd getrouw en standvastig bleven aanhangen, zonder die ooit weer te veranderen of te verwerpen en in haar plaats, andere afgoden aan te nemen, om die te dienen. Nee, zulke trouweloosheid hadden de heidenen hun nietige drekgoden nimmer aangedaan. Maar ze hadden die altijd, hoe nietig ze ook wezen mochten, in waarde gehouden en zo onveranderlijk aangekleefd. Maar zodanig een trouw, had het goddeloze volk der Joden, de Heere hun God, die de ware en allerhoogste God was en die alleen, alle eer en heerlijkheid, tot in der eeuwigheid waardig was, niet aangedaan. Maar ze hadden Hem schandelijk en trouweloos verlaten. En in zijn plaats hadden ze nietige en vervloekte drekgoden opgericht zo de profeet dat hier betuigt, in des Heeren Naam vers 11, tweede gedeelte: *nochtans heeft Mijn volk zijn Eer veranderd in wat dat geen nut doet*. Dit was een zo'n bovenmatige gruwel en aller-verschrikkelijkste

boosheid, bij die al de goddeloosheden der heidenen, niet eens te pas kwam. Zodat de profeet daar over in des Heeren Naam zo uitroept, met de hoogste ontzetting en beroering vers 12; *Ontzet u hierover gij hemelen*, enz., waarna hij de zaak dan zelf noemt en die hun duidelijk voor ogen stelt, wat het eigenlijk was, zeggende in onze tekst:

Want Mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de Springader des levendigen waters, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden.

De Heere zelf verdeelt deze tekst voor ons,

- I. Sprekende van twee boosheden, die Zijn volk gedaan had;
- II. En dan die beide boosheden nader noemende en aan de dag brengende, waarin die bestonden, enz.

I. ***Mijn volk heeft twee boosheden gedaan***, enz. Hij spreekt van Zijn volk, verstaande daardoor het Joodse volk, wat *Zijn* volk was,

(1) Omdat ze kinderen waren van Abraham, Izak en Jakob, hun vaders, met wie en met hun zaad, de Heere Zijn verbond voor eeuwig had opgericht.

(2) Omdat Hij ook Zelf met hen dit Zijn verbond weer plechtig had opgericht en vernieuwd, op Sinai in de woestijn en hun van al de volkeren van de aarde alleen tot Zijn volk had afgezonderd en aangenomen, latende al de heidenen, wandelen op hun wegen.

(3) Omdat Hij hun Zijn Heilig Woord en Wet en de ordonnantiën of bevelen, van de zuivere Godsdienst had gegeven en die zelfs onder hun had vastgesteld en al de beloften der zaligheid, in de Messias, aan hun gedaan had.

(4) Omdat Hij hun uit Egypte, door de grote woestijn, in het land Kanaän gevoerd had, een der beste en vruchtbaarste landen van de aarde, waar Hij hun tot zo'n groot en voortreffelijk volk gemaakt en hun tot hiertoe nog zo genadig bewaard en beschermd had.

Dat God zo'n gruwelijk volk, over welks boosheid de hemelen, zich moesten ontzetten en zeer woest worden, nochtans hier *Zijn volk* noemt en hun daarvoor blijft erkennen, zowel als toen ze voor dezen, in hun beste en bloeiendste staat waren, dit moet ons ook met een heilige ontzetting, deze drie dingen doen zien en geheel aandachtig doen opmerken.

(1) Gods onveranderlijk wezen, liefde en trouw voor de Zijnen, wie Hij eens tot Zijn volk heeft aangenomen. Hij houdt hun daar nog voor, ook zelfs als ze geen schaduw van een volk Gods meer hebben, maar duizendmaal erger en slimmer zijn, dan de allerergste heidenen. Dit is het, wat de Heere onszelf wilde zeggen Mal. 3: 6. *Want Ik, de Heere word niet veranderd*, enz.

(2) De grootheid van der Joden ondankbaarheid en verschrikkelijke trouweloosheid, jegens de Heere, door Hem zo van hun zijde te verlaten en geheel van Hem af te vallen.

(3) Hoe nochtans de Heere daarmee, de deur van genade en bekering, wijd voor hun openzet. Dat Hij hun, in deze hun uiterste boosheid en goddeloosheid, nochtans voor Zijn volk blijft erkennen en niet anders dan als zodanig, achtereenvolgens Zijn verbond met hun wil handelen. En daarom ook nu nog geenszins hun verderf, maar alleen hun behoud kwam te zoeken, zoals wij dat, bij een andere gelegenheid, voor

dezen uw aandacht breder verklaard hebben.

Wat was er nu, van dit Zijn volk? Het had, zegt de Heere, *twee boosheden gedaan*. Hij spreekt

1. van twee boosheden en
2. legt Hij die Zijn volk te laste, dat ze die gedaan hebben.

1. De Heere noemt het *boosheden*,

(1) omdat hetgeen kleine of geringe zonden, maar aller-zwaarste en gruwelijkste misdaden waren, die niet zwaarder noch verschrikkelijker konden bedreven worden, van een volk, dat Gods volk was.

(2) Omdat ze die niet uit zwakheid en tegen hun zin en wil, maar met een volkomen besluit en opzet, uit enkele boze vijandschap, tegen de Heere hun God bedreven.

(3) Om dat ze met een boos en verstokt gemoed, in de zelf bleven volharden en tegen al de middelen, die God zolang gebruikt had, om hun daarvan af te brengen.

(4) Eindelijk, om de boze gevolgen en verschrikkelijke straffen en oordelen, die deze gruwelijke zonden, noodzakelijk met zich sleepten, evenals een dodelijk vergif, of een boze pestilentie, die alles aansteekt en vernielt, daar het maar bij, of omtrent komt. Als de zonden zo uitgebreid zijn en van een zo gruwelijke hoedanigheid, dan noemt de Heere die doorgaans boosheden Hij beschuldigt hen, dat ze twee zulke boosheden gedaan hadden; niet, alsof ze in 't geheel, maar aan deze twee boosheden alleen schuldig stonden. Want hun gruwelen en boosheden waren ontelbaar. Het was als een berg, die aan de hemel reikte. Ziet Jeremia 6: 7 en hoofdstuk 9: 3; één enkel register van hun boosheden, had hun gehele land wel kunnen bedekken. Maar omdat deze twee boosheden

(a) de voornaamste en gruwelijkste van allen waren en van een alles overklimmende verfoeilijkheid.

(b) Omdat ze de twee grote fonteinen en Springaders waren, van al hun andere boosheden en gruwelijke zonden. Ja, van hun gehele goddeloosheid en verdorvenheid, die uit al dat schandelijk verlaten van de Heere en uit hun aller-snoodste afgoderij voortkwamen. Zodat deze dan *hun* twee hoofdboosheden waren.

2. Daarmee beschuldigt hun nu de Heere, dat ze die gedaan hadden, zeggende: Mijn volk heeft twee boosheden gedaan. Ze hadden die gedaan

- (1) Zeer lange tijd en menigvuldig en zonder ophouden, vele jaren achter elkaar.
- (2) met toeneming, gaande daarin steeds voort, van erger tot erger,
- (3) geheel onbeschaamd en openbaar, zonder deze, hun gruwelijke boosheid, in het minste meer te bedekken of te bewimpelen,
- (4) Zeer stout en hardnekkig, tegen alle Gods vermaningen, bestraffingen en waarschuwingen, door de profeten, die Hij van tijd tot tijd tot hun gezonden had; ja, tegen alle kastijdingen, straffen en oordelen, enz.; ze bleven daar geheel in volharden,
- (5) en eindelijk algemeen. Het gehele volk stond aan die twee verschrikkelijke boosheden schuldig: de overheden en de voornaamste lieden, in de burgerstaat. De priesters, de geestelijke in de kerk waren de voorgangers. En het andere volk, jong en oud, arm en rijk, volgden hun in die boosheden na. Ook zelfs de weinige vromen en Godzaligen in Juda, waren door de sterken stroom en vloed, der algemene verdorvenheid, verre weg gesleept, in de snode afwijking van de Heere. Zodat het een algemene beschuldiging is, die de Heere hier algemeen inbrengt, tegen het gehele volk. *Mijn volk*, zonder iemand uit te zonderen, heeft twee boosheden gedaan, enz.

En, indien ze durfden onderstaan, de Heere af te vragen, die twee boosheden het waren, daar ze aan schuldig stonden, is Hij gereed het hun te zeggen en die beiden duidelijk te noemen.

A. De eerste boosheid was, ***Mij, de Springader des levendigen waters, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden.***

De Heere willende de grootheid van der Joden boosheid aanwijzen, in Hem moedwillig te verlaten, noemt Zichzelf hier, *de Springader des levendigen waters*. Een naam, daar zeer veel van te zeggen zou zijn, om die in haar heerlijkheid en uitgebreide betekenis nader te verklaren. Wij moeten er nu slechts, alleen de zin kort van aanwijzen. Deze Naam geeft hier eigenlijk te kennen, Gods heerlijkheid en algenoegzaamheid en is in een zinnebeeldige uitdrukking hetzelfde, dat de Heere eens tot Abraham zeide: Ik ben God de Almachtige, of de Algenoegzame, die alles heb. Die alles werkt. Die alles kan. Die alles doet en geeft, aan alle schepsels. Ja, die alles ben, in allen. *Wandelt daarom voor mijn aangezicht en zijt oprecht!* Gen. 17: 1, dat is, "Hangt Mij onafscheidelijk aan; leeft gedurig in Mijn tegenwoordigheid; verlaat Mij nooit. Maar dient Mij altijd oprecht." Zo ook hier.

"Dit is een grote en gruwelijke boosheid van Mijn volk, wil de Heere zeggen, dat ze Mij geheel verlaten hebben, die alleen ben, de Springader des levendigen waters. Dat is de algenoegzame Werkmeester van alle geestelijk heil en genade; van alle leven en zaligheid; van alle goed en zegen; van alle hulp en troost; kortom, van alles wat Mijn volk, naar ziel en lichaam, in tijd en eeuwigheid, alleen gelukkig kan maken. Ik ben de Springader des levendigen waters. Ik kan hen door Mijn macht en algenoegzaamheid, alleen helpen, zegenen bevochtigen, verkwikken, ondersteunen en bewaren; voorspoedig en vruchtbaar maken, door middel van Mijn Woord; door Mijn Geest, door Mijn voorzienigheid; kortom, Ik ben voor hun de Fontein des levens, Psalm 36: 10. Ze kunnen Mijn hulp en genade, geen ogenblik ontberen: noch in hun uitwendige, noch in hun inwendige staat. Ik verlos hun van kwaad en Ik geef hen alle goed en dat doe Ik zonder ophouden. Ik ben de Springader des levendigen waters," enz.

Ziet dit alles geeft deze zinnebeeldige beschrijving van God, hier tegelijk te kennen.

(1) Zijn grondeloze macht en algenoegzaamheid voor Zijn volk. Hoe Hij alles, alles voor hen is en voor hen overvloedig.

(2) Zijn onuitputbaarheid voor hen. Hoe ze bij Hem nooit het minste gebrek zullen vinden, van iets dat ze nodig hebben.

(3) Zijn oneindige goedertierenheid en barmhartigheid voor hun. Hoe zijn algenoegzaamheid, nimmer voor hun gesloten is, maar altijd voor hun wijd open staat, om hun te helpen en te zegenen.

(4) Zijn bestendigheid en aanhoudendheid, in hun te zegenen. Hoe Hij nooit daarin ophoudt, noch in het minste stille staat, indien ze Hem, door hun zonden, maar niet vertoornen.

(5) Zijn volstrekte noodzakelijkheid voor hun, hoe ze Hem, geen ogenblik konden ontberen, omdat al hun voorspoed en gelukzaligheid, in Zijn hand was, zoals alle bloei en vruchtbaarheid van een hof, afhangt van een waterrijke fontein of springader die deze steeds bevochtigt.

(6) Kortom, het geeft te kennen de onuitsprekelijke gelukzaligheid van een volk, dat God onder zich mag hebben en genieten; en het uiterste gebrek, ellende en rampzaligheid van een volk, dat van Hem afvalt en Hem moet missen.

Dit ze thans genoeg gezegd, van deze heerlijke eertitel daar God Zichzelf, hierdoor

beschrijft, hoewel er wel duizend boeken over konden beschreven worden, om die enigszins, naar waarde te verklaren.

A. Ziehier nu, de ontzettende en verschrikkelijke boosheid, van het Joodse volk! Deze algenoegzame Heere en grote God; **deze Springader des levendigen waters, hadden zij verlaten.** Dat is, ze hadden zichzelf geheel van Hem afgescheiden en hadden Hem en zijn dienst verlaten. Ze hadden Hem, uit het midden van hun uitgeworpen en hadden de vuile afgoden en alle ijdele toevluchten en vleselijke genietingen, in zijn plaats gesteld. Ze waren geheel een afgodisch, atheïstisch, afvallig en God verlatend volk geworden. Ze hadden Hem de Heere, hun God verlaten,

(1) Met hun verstand, verliezend alle kennis van hem, van Zijn Verbond, van Zijn weldaden, geboden en inzettingen en waren tot een uiterste hoogte van onwetendheid gekomen.

(2) Ze hadden Hem verlaten, met hun hart en gengenheden. Hun liefde, geheel van Hem afgetrokken en die alleen aan de zonde, de wereld en de afgoden gevende.

(3) Ze hadden Hem verlaten, met hun vreze, eerbied en vertrouwen, enz. door Hem dat alles geheel te onttrekken en alleen aan hun drekgoden op te offeren, die aan te kleven en aan te hangen.

(4) Ze hadden Zijn Woord en Wet verlaten en dat geheel laten verloren gaan. Zodat ze nu, als een heidens volk, geheel zonder Woord en Wet leefden.

(5) Ze hadden Zijn dienst verlaten en waren daar grotelijks van afgegaan, behoudende slechts enige weinige lege en geestelijke Ceremoniën, meer uit een ingewortelde gewoonte, dan uit enige vreze Gods, die zij door hun schandelijke afgoderij, zelfs nog grotelijks bevleekten en bedierven. Ze baden de Heere niet meer aan; zij dienden noch vreesden Hem niet meer. Ze wachtten niet meer op Hem, maar ze wandelden hun drekgoden na, alsof ze nooit iets uitstaande, met de Heere gehad hadden.

(6) En dit alles deden zij, zoals reeds gezegd is,

(a) geheel boos en moedwillig.

(b) Hardnekkig, tegen alle bestraffingen vermaningen, zegeningen en oordelen.

(c) Geheel onberouwelijk en onbekeerlijk. Ja, daarin dagelijks van erger tot erger voortgaande.

(d) En dat algemeen; al het volk, geen uitgezonderd, stond daaraan schuldig. O, welk een verbaasde en verschrikkelijke boosheid! Mocht de Heere daarvan wel uitroepen: *ontzet u hierover!*, enz. Ziet eens! tot welk een hoogte, een zichtbare kerk, of een volk van God allengskens met der tijd kan vervallen, als ze eens begonnen heeft, van de Heere af te wijken en tot Hem niet wil terugkeren. Laten toch al de volken en kerken, daar voor schrikken! Dit was dan hun éne boosheid.

B. De andere was, dat ze de Heere zó verlaten hadden, en bovendien **zichzelf bakken uit gehouwen hadden**, enz. Dit is een spreekwijs, die waarschijnlijk ontleend is van het gebruik in de dorre en droge landen van het Oosten, daar men tot gerief voor mensen en beesten, vele putten, bakken en groeven, in de velden maakte en ook langs de wegen, voor de voorbijgaande reizigers, die men dan met water vulde, opdat men daaruit drinken kon. Maar dat die bakken of putten dikwijls door ouderdom als anderszins, gescheurd en gebroken werden. Zodat ze het water niet meer houden konden, wat dan, door de scheuren en gaten, telkens in de grond wegliep en zo die groeven en bakken dan ledig en zonder water liet. Zodat niemand, mens noch beest, daarvan in zijn gebrek, enig nut kon hebben. Bij zulke *gebroken bakken, die geen water houden*, vergelijkt de Heere hier nu, al de ijdele en ellendige toevluchten van

het Joodse volk, die ze zichzelf verkoren hadden, met verlating van Hem, die hun een zo algenoegzame fontein en springbron van levendig water was. Hoedanige daar waren:

(1) Hun nietige afgoden en drekgoden, die ze nu dienden in de plaats van de ware God. Dezen, wat eer en hoogachting ze ervoor ook mochten hebben, waren nochtans slechts, als een gebroken bak of vat, ledig en zonder water. Ze konden hen niet het minste heil aanbrengen. Ze konden in het minst niet helpen, niet zegenen, niet heiligen, niet bewaren noch beschermen; niet verlossen uit ellenden en benauwdheden. O nee, dat alles was zo weinig, bij deze drekgoden te vinden, als er water gevonden wordt, voor een dorstig mens of beest, in een gebroken bak, of doorboorde put.

(2) Ook betekenen deze gebroken en waterloze bakken ook al die ijdele steunsels en toevluchten van het Joodse volk, daar ze zich nu op vertrouwden en in hun verlegenheden gewoon waren zich te wenden, met verlating van de Heere hun God, die hun alleen helpen, beschermen en verlossen kon. Zodanig waren de Egyptenaars en de Assyriërs, waarmee ze verbonden maakten en daar ze door een verdorven Staatskonde, buiten de Heere. Hun hulp en voorspoed alleen van dezen verwachtende waren, zoals een volk, dat de ware God verlaat, altijd gewoon is te doen, hangende geheel, aan de nietige hulp der mensen, enz. Ziet hoe de Heere hen daarvan, uitdrukkelijk beschuldigt vers 16-18. Machtige Potentaten, volkeren en bondgenoten zijn, wanneer God op een volk vertoornd is en tegen hen, ten gericht komt, maar gebroken bakken, enz.

(3) Ook mogen deze gebroken bakken die geen water houden, hier ook betekenen, der Joden andere steunsels en ijdele toevluchten buiten de Heere, daar ze zich nu op vertrouwden en hun heil en hulp van verwachtende waren, zoals hun eigen macht, rijkdom, wijze staatkunde, sterke steden en vestingen, machtige legers, koningen, helden en alles, waarop een zondig volk, buiten de Heere kan vertrouwen. Maar wat de Heere te Zijner tijd in Zijn toorn, alles in stukken slaat en een volk doet ondervinden, dat het maar ijdele steunsels zijn en gebroken bakken.

(4) Ja, deze gebroken bakken, betekenen hier ook zonder onderscheid, alle andere genietingen van het Joodse volk buiten God. Alle dingen van de wereld, waarin ze zich nu vermaakten en verlustigden. Daar ze hun hart en genegenheden geheel aan overgaven. Wat ze tot hun hoogste goed en deel stelden en waarop ze vertrouwden: hun wijsheid, hun gezondheid, rijkdom, eer en hoogheid, vrede en voorspoed, enz. Ja, ook zelfs hun zonden en goddeloosheden, waarin ze allen leefden en dagelijks hun vermaak in zochten, waarin ze zich verlustigden als hun weelde en dartelheid, ijdelheid en zorgeloosheid; pracht en hovaardij. Hun onrechtvaardigheid; kortom alles, waarin ze hun genoegen vonden buiten God en waarop ze vertrouwden. Het waren allemaal gebroken bakken voor hun, die geen water hielden en dit zou de Heere hun, op Zijn tijd, tot hun schande en verderf doen ondervinden.

(5) Eindelijk, deze gebroken bakken, zijn ook hun uitwendige en bedorven godsdiensten en die geesteloze ceremoniën, die ze nog bleven waarnemen, nevens en onder hun afgoderijen, als: dat ze een tempel hadden, offerhanden offerden, veel priesters onder zich hielden. Dat ze een volk Gods waren; kinderen Abrahams; verheven en verkoren boven alle andere volken van de aarde en die andere uiterlijke voorrechten, ze al verder genieten mochten. Ze mochten op deze ijdele dingen ook hun vertrouwen al stellen, zoveel ze wilden, maar de Heere verklaart die hier, allen samen, maar gebroken bakken te zijn, enz. En dat zouden ze in een uur van ellende en benauwdheid, metterdaad ook zo bevinden.

Maar, hoe kwamen de Joden nu, aan zulke gebroken bakken, enz.? Hoe hadden ze die zichzelf verkregen? Daarvan beschuldigt hen de Heere hier en zegt, *dat dit hun andere boosheid was, dat ze die zichzelf hadden uitgehouwen en gemaakt*. En dat ze even, om dat al te doen, Hem, de Springader des levendigen waters, zo trouweloos verlaten hadden. Ze hadden zichzelf, al deze gebroken bakken uitgehouwen:

(1) met grote arbeid en ijver. Zoals men niet zonder grote moeite en arbeid, waterbakken en putten, in de grond uithouwt, zo hadden ze onvermoeid, aan dit boze werk gearbeid, om zich van God, hun Springader geheel los te maken en zich zulke rampzalige en waterloze bakken uit te houwen.

(2) Ze hadden het ook gedaan met grote kosten, als waterwellen, putten of bakken in de grond uit te houwen, een kostbaar werk is. Niet alleen hadden ze de Heere, de Springader, met al Zijn genade en algenoegzaamheid er geheel voor overgegeven en met verlies van Hem, hun deze ijdele en gebroken bakken verkregen. Maar ze hingen veel van hun tijdelijke bezittingen en rijkdom, aan de dienst van hun afgoden en aan de hulp, vriendschap en verbonden, van uitheemse koningen, die ze tot hun bijstand, als om loon huurden. En ze ontzagen verder geen kosten, aan hun andere zondige genietingen van weelde, pracht, hovaardij en andere goddeloosheden.

(3) Ze hadden zich zulke gebroken bakken, ook diep uitgehouwen, zoals men de waterbakken doorgaans diep in de grond uithouwt. Ze hadden zich in deze hun boosheid, diep ingewikkeld en er zich zo geheel aan overgegeven, dat ze er niet van af te brengen waren. Hun waterloze bakken, lagen zeer diep en vast in de grond van hun hart, Hoséa 9: 9, *ze hebben zich zeer diep verdorven. als in de dagen van Gibeá*.

(4) Eindelijk, ze hadden zich deze bakken uitgehouwen, door lengte van tijd, totdat het met hun boosheid nu eindelijk was gekomen, tot een zodanige hoogte, dat de hemelen er zich over moesten ontzetten en zeer woest worden. Zie, dit geeft dit uithouwen van zulke gebroken bakken, voor zichzelf te kennen.

En dit was nu hun andere of tweede boosheid, waaraan ze zich hadden schuldig gemaakt en die de Heere hun hier te laste legt, als een onderscheiden boosheid van de voorgaande. Hetzij wij die hier aanmerken, als een onvermijdelijk gevolg, van die eerste boosheid, dat ze God, de Springader des levendigen waters verlaten hadden, als wanneer het niet anders zijn kon, of ze moesten zichzelf keren tot allerlei goddeloosheid, ijdele steunsels, toevluchten en zondige genietingen, buiten de Heere en zichzelf deze gebroken bakken uithouwen. Hetzij dat wij het anders nemen, als een voorbedacht voornemen van dit volk, dat ze daarom van de Heere afgegaan waren en Hem geheel hadden verlaten, opdat ze zo vrijheid en gelegenheid mochten hebben, om zichzelf, zulke gebroken bakken uit te houwen en geheel losbandig, buiten en zonder God, in alle goddeloosheid en afgoderij te leven. Hoe het zij, de Heere stelt het een en ander, met recht neer, als twee zeer schrikkelijke en verfoeilijke boosheden, die Zijn volk gedaan had en daarover het nog geheel onberouwelijk en onbekeerlijk, op deze tijd in vond liggen.

En ziet deze twee verschrikkelijke boosheden waren nu de rampzalige springaders

(1) van al hun andere zonden en goddeloosheden, waarvan ze in deze profetie van Jeremia, nog verder zo overvloedig beschuldigd en waarover ze zo zwaar bestraft en bedreigd worden. Door deze twee, wijd geopende deuren of sluizen, was er een verschrikkelijke zondvloed van bederf en allerlei goddeloosheid in gekomen, die nu het gehele land, allerwege overstroomde.

(2) Het waren ook de springaders, van al die kwade straffen en oordelen, die hun nu zozeer drukten en waardoor hun Staat nu al gekomen was tot op de uiterste oever van zijn verderf en ondergang. Zoals dit ook verder uit deze profetie te zien is.

(3) En het waren eindelijk de springaders van dat verschrikkelijk en vreselijk verderf, dat hun kort daarna is overgekomen, door Nebucadnezar, de Koning van Babel, die de scherpe roede en gesel in Gods hand was, om dit gruwelijke kwaad en volk te straffen, zoals ook klaar genoeg te zien is in deze profetie.

Toepassing

Nadat wij zo de droevige en geheel rampzalige staat van het oude Joodse volk volgens onze tekst, beschouwd hebben, moeten wij ons nu helaas, begeven tot een ander volk, dat wij in de grond weinig beter voor God zullen bevinden, indien wij maar ogen mochten hebben, om dat zelf recht te bezien. Ik meen, het ongelukkig en rampzalig volk van Nederland, waar onder wij allen ook behoren. Hierom roept de Allerhoogste God nu, op deze dag, ook luid uit voor onze oren en tot de hemelen opdat die zich daarover ook ontzetten en zeer woest zouden worden: *Mijn volk, het volk van Nederland, heeft twee boosheden gedaan*. Hij erkent Nederlands volk en ons allen samen, nog heden voor Zijn volk, niettegenstaande onze verschrikkelijke boosheid en afval van Hem. En dat wij onszelf nu ook bakken hebben uitgehouwen, enz.

Mijn volk zegt Hij van ons

(1) Omdat Hij ons wel eer tot Zijn volk, op een bijzondere wijze en op grond van het algemeen verbond der zaligheid, onder het Nieuw Testament opgericht, met de gehele wereld heeft aangenomen.

(2) Ons uit het rampzalige Anti-Christendom en uit de hete oven der Spaanse dienstbaarheid en verdrukking, zo wonderlijk heeft uitgeleid.

(3) Omdat Hij ons Zijn heilige dienst, Woord en zuivere ordonnantiën geschonken heeft boven zeer veel andere volkeren van de aarde. Ook zelfs die het Christendom belijden, maar die Hij in het afgodisch papendom heeft gelaten. Onder de macht der Anti-Christische duisternis.

(4) Omdat Hij ons zo geholpen, gezegend en verhoogd heeft, dat wij een zeer gelukkig en aanzienlijk volk, op de aarde geworden zijn, tot die de rijke schatten, van Oosten en Westen en van alle kanten zijn toegevloeid.

(5) En omdat Hij ons, tot hertoe, nog zo genadig bewaard en beschermd heeft en ons uit zo menigvuldige gevaren, telkens geholpen en verlost heeft. Zie, uit hoofde van dit alles, blijft ons de Heere in Zijn onveranderlijke genade en getrouwheid, nog heden *Zijn volk* noemen en ons als zodanig houden en erkennen, niettegenstaande wij helaas, nu van onze kant, geen gedaante meer van een waar volk Gods vertonen.

Mijn volk, zegt nochtans de Heere nu nog van Nederland en van ons allen, die hier samen bijeen zijn!

Och! of de Heere onze God, nu ook nog wat goeds van ons te zeggen had! Maar helaas, het is al heel wat anders. Hij beschuldigt ons hiermee, zoals Hij oudtijds het Joodse volk deed, roepende: *Mijn volk, het volk van Nederland, heeft twee boosheden gedaan*; niet, dat wij maar alleen, aan twee enkele boosheden schuldig staan. Want ons land is nu geheel vol van goddeloosheden en boosheden, evenals een kooi vol is, van onreine vogels. Maar Nederland staat nu ook voor de Heere schuldig, aan twee zeer grote, voornamelijk en verschrikkelijke boosheden, die de springaders zijn van alle onze andere zonden, bederf, rampen en ellenden, die reeds als geheel ongeneeslijk voorkomen.

Onze ene grote boosheid is mede, zoals het was met het Jodendom, *dat wij de Heere onze God, de Springader enz., verlaten hebben*. O, dit is de grote hoofdzonde van het volk van Nederland en van ons allen samen: klein en groot, jong en oud enz. *Zij hebben Mij, de Springader enz., zegt de Heere, verlaten*. Ze zijn van Mij afgevallen.

Ze hebben Mij de nek toegekeerd en Ik ben geheel bij hen in verachting gekomen. Tenzij wij allen, op deze dag van deze verschrikkelijke boosheid, voor de Heere, een ware en rechte, ootmoedige belijdenis doen. En tenzij dat geschiede van een aanmerkbaar gedeelte, van 's lands inwoners, kleinen en groten, zal deze bededag, geen meer vrucht doen, dan al de voorgaanden tot hiertoe, onder ons gedaan hebben. Nochtans vrees ik grotelijks, dat, wat uitwendige vertoning van boete en godsvrucht, wij nu ook op deze dag door het gehele land mogen maken, dat, noch Regenten, noch kerkelijken, noch de andere inwoners van het land zullen willen, om dit met ware gebrokenheid voor de Heere te belijden, *dat wij Hem de Springader* enz. werkelijk verlaten hebben. Want, zal bijkans iedereen hier, bij zichzelf zeggen: wij mogen ook al aan veel zonden tegen de Heere schuldig staan, zoals er toch geen volk zonder zonden op de aarde leeft; maar dat wij nu de Heere geheel verlaten hebben en geheel van Hem afgeweken zijn, dat blijkt anders uit de ware Godsdienst, recht en gerechtigheid en veel andere goede dingen, die wij immers tot hiertoe nog onder ons behouden hebben, met verwerping en uitsluiting van openbare afgoderij en andere dwalende religiën.

Zie, deze dingen zijn te deze dage, nog als een voorhangsel voor de ogen van al het volk, dat ze hun schandelijke afval en verlating van God, niet kunnen zien, noch bekennen; en daarom zal het nu ons werk moeten zijn, daar elk onzer in het bijzonder, in des Heeren Gods Naam en op Zijn uitdrukkelijk bevel nader van te overtuigen. Want de Heere staat daar met deze zware beschuldiging, nu voor onze deur en roept op deze dag uit, van geheel Nederland: *Mij, de Springader hebben ze verlaten*. En dit wil Hij ons en al het blinde volk van het land, nu zelf nader bewijzen.

Och! of wij dan nu maar eens allen samen, wilden horen naar de Heere, onze God, en nog heden door Zijn Woord en dienaren, tot ons spreekt en met ons handelt. Of Hij ons, onze schuld en boosheid, ook nog mocht doen zien, teneinde wij op heden nog eens geheel verstomd en beschaamd, voor Hem staan mochten!

1. Gij Regenten en Overheden van dit land, gij hoofden en aanzienlijken van het volk, gijlieden hebt de Heere, onze God, al sinds lang beginnen te verlaten;

(1) Omdat gij niet, naar behoren gepast, gewaakt en gezorgd hebt, voor Zijn heilige eer, Woord, wetten en dienst, hier in dit land. En wanneer wij Gods wetten en eer en dienst verlaten, door daar niet behoorlijk de hand aan te houden, dan verlaten wij God zelf, die van Zijn heilige wetten, eer en dienst, nooit wil gescheiden zijn. Dit is dan een der grootste zonden, van onze Regenten en Overheden, waar in zij de Allerhoogste God verlaten hebben. Ze hebben, door hun verzuim en uit gebrek van genoegzame vreze Gods, Zijn heilige wetten en dienst, onder het volk allengskens in grote verachting laten komen. Ze hebben aangezien en toegelaten, dat het volk zeer verschrikkelijk heeft beginnen te zondigen tegen de beide tafels van de wet, in dronkenschap, vloeken, zweren, lasteren, sabbatschenden, hoererij, openlijke afgoden en beeldendienst en allerlei Godlasterende ketterijen. Ja, in duizend andere zonden en goddeloosheden, die nu als een zondvloed in dit land zijn ingebroken en het allerwege als overstroomd hebben, omdat onze Overheden, tegen dit alles niet vroom, als Gods ambtslieden en stedehouders hebben gezorgd, gewaakt en gearbeid, door allerlei heilzame middelen; maar de zonden van het land slechts zo hebben aanzien. Daarom staan ze nu op deze dag schuldig aan een snood verlaten van God, de Springader des levendigen waters, die dit land alleen slechts met heil en zegen kan bevochtigen.

(2) Ten andere, hebben ook onze Overheden, de Heere verlaten, met hun eigen persoonlijk voorbeeld, verlatende Zijn heilige wegen en zich begevende tot een zeer zondige, ijdele en bedorven wandel, levende de meesten van hen in een grote

ongodsdienstigheid, weelde, darterheid, schrikkelijke pracht en hovaardij en verder in allerlei zonden, tegen de beide tafels van de Wet. Hierdoor hebben zij met hun ergerlijk voorbeeld, niet weinig geholpen, om het volk achter zich, van de Heere en Zijn heilige geboden af te leiden en tot verlaten van God te brengen, volgens het gemene spreekwoord, *zo de meester is, zo is de knecht. Zoals de koning is, zo is de onderdaan.* Daar de Overheden, als Gods stedehouders verplicht zijn hun onderdanen, met een vrome en heilige wandel, in alle dingen voor te gaan en hen zo tot de ware vreze Gods gedurig op te wekken. Het is niet om te zeggen, hoezeer de Regenten, het volk van het land in de vreze Gods kunnen houden, wanneer ze trouw voor de wetten, de eer en de dienst Gods willen waken en met hun eigen voorbeeld, vroom voor de ogen van het volk wandelen. Maar, omdat Nederlands Overheden dit, tot op deze dag toe, in de hoogste graad verzuimd hebben te doen en hun schandelijk verzuim allengskens meer en meer is toegenomen en allengskens tot een zo'n hoogte is opgeklommen, roept de Heere nu luid van hen uit in de eerste plaats, dat ze deze grote boosheid gedaan hebben van Hem, de Springader, enz. te verlaten.

2. In de tweede plaats, staan hier ook grotelijks aan deze boosheid schuldig, de leraars, de priesters en de geestelijke voorgangers en bestuurders in Nederlands kerk. O, hoezeer hebben deze nu ook God, de Springader, enz. verlaten!

(1) Door hun schrikkelijk verzuimen en bederven van alle zaken van des Heeren heilige dienst. Ze staan hier aller-schuldigst voor God, dat onder hun handen, het gehele kerkelijke wezen in het land, bijna nu is vervallen tot een enkele ceremonie en geesteloze sleur godsdienst, die in de grond niet anders is, dan een openlijke verlaten van God en Zijn dienst en een omkering ervan in enkele geveinsdheid en vervloekte huichelarij; in duizend dingen en meer, zijn de kerkdienaars en leraars nu, van God en Zijn heilig woord en wet afgeweken. En door hun schandelijk verzuim, ongodsdienstigheid, ongodvruchtigheid en afwijking van de Heere, zijn de sluizen als het ware wijd opengezet, waardoor alle bederf en goddeloosheid en een geheel werelds wezen, in de kerk van God met kracht is ingeslopen en al de heilige dingen nu tegelijk, als overstroomd zijn.

(2) Ook hebben onze geestelijken God verlaten met hun wandel. Ze laten Gods heilige wetten liggen en hebben die alleen slechts in de mond. Maar ze schenden en overtreden die dagelijks, in duizend, duizend dingen; men heeft maar alleen de wandel in te zien van Nederlands predikanten, Ouderlingen, Diakenen, Schoolmeesters, om er van uit te roepen: *de vreze Gods is niet voor hun ogen.* Maar ze zijn verlaters des Heeren; vergeters van de berg van Gods heiligheid! Zij hebben hun overtredingen tegen de Heere zeer veel gemaakt! O, er was wel een groot boek te schrijven, alleen van de zonden van de leraars. En van de geestelijken van onze tijd, waarop men wel, met grote letters mocht schrijven: *Nederlands kerkelijken hebben God, de Springader enz. verlaten.*

3. Daar het helaas, zo gesteld is met de hoofden en de voorgangers, in de Burgerstaat en in de Kerk, wat kan men daar toch van het andere volk van het land, anders verwachten, dan dat het ook een geheel bedorven, goddeloos en Godverlatend volk moet zijn, dat op het voetspoor, van hun kwade leidlieden ook van de Heere geheel afwijkt. O, dit is heden Nederlands grote zonde en boosheid, dat het God, Zijn Springader heeft verlaten! Dit doet al het volk in 't algemeen en elk in het bijzonder!

(1) Wij hebben de Heere verlaten met ons verstand; verachtende Zijn Woord en waarheid, waardoor er een verschrikkelijke onkunde van God en een beestachtige onwetendheid, onder de mensen gekomen is, niettegenstaande wij als bedekt zijn,

onder een wolk van dode letterkennis.

(2) Wij hebben God verlaten met ons hart en genegenheden, daardoor is de grootste losbandigheid, bedorvenheid, geveinsdheid, ijdelheid en schennis der Wet, onder ons gekomen, die met geen pen te beschrijven, noch met geen tong uit te spreken is; al de inwoners van het land, tot de kleinste kinderen toe hebben hun weg nu schrikkelijk voor de Heere bedorven en leven naar de wijze der heidenen, onder een schijn en gedaante van het Christendom.

(3) Wij hebben Gods Geest verlaten, de Springader enz, daar al ons waar goed van moet voortkomen. Hierdoor zijn wij nu geworden een ten uiterste dood, geesteloos, goddeloos, zorgeloos ongevoelig en onbekeerlijk volk, wiens gehele Godsdienst maar in enkele sleur en geveinsdheid is en aan die geen middelen van genade, hoe krachtig en menigvuldig die ook zijn mogen, in het minst meer kunnen helpen.

(4) Kortom, wij hebben het gehele wezen van het Christendom en al wat heilig en Goddelijk is nu verlaten. Daarmee heeft Nederlands volk nu alle vreze Gods als verworpen en afgelegd; iedereen leeft naar zijn eigen zin en lust en zondicht onbeschroomd, zoveel en zo weinig, als hij dat begeerte doen; alleen de algemene banden, van geweten en eerlijkheid, houden er nog velen, van openbare laster en ergernis terug. Maar de ware vreze Gods, het hartelijk berouw over de zonden, het oprechte geloof in de Heere Jezus en een tere Godzaligheid en ware heiligheid in hart en wandel, zijn met God zelf, de Springader reeds uit dit land geweken. O mijn vrienden! Wat wij ook al hebben mogen, wij hebben *God* niet meer met ons. Hij is reeds ver van ons geweken. Wij hebben zelf de Springader verlaten. Dit is onze schrikkelijke boosheid, die ook algemeen is op deze dag. Daar over roept God nu luid, dat verschrikkelijke wee, van de hemel uit, over ons gehele land en over alle haar inwoners, klein en groot, jong en oud arm en rijk, wee! *De het zondige volk!* enz. Jesaja I vers 4.

4. Maar wij hebben het bij deze ene boosheid nog geenszins gelaten. Nee, maar wij hebben ook *twee* boosheden gedaan. Wij hebben onszelf hierbij ook bakken uitgehouwen, enz. Nu wij God helaas, zo schandelijk verlaten hebben, hebben wij ons gehele land vervuld en doorgraven, met ledige springaders en met gebroken bakken, daar wij nu buiten God, ons heil en zegen, hulp en verlossing, troost en genoegten in zoeken. Nederlands volk heeft zich nu bijzonder deze drie gebroken bakken uitgehouwen, nu ze God, hun Springader verlaten hebben:

(1) De gebroken bak van allerlei ijdele toevluchten, daar ze in plaats van op God de Heere hun vertrouwen stellen, namelijk hun uitwendige macht en voorspoed. De sterkte van hun land en steden. Hun legers en krijshelden en hun schepen ter zee. Hun verbonden met uitheemse koningen en vorsten. Hun Regenten en Overheden. Hun religie of Godsdienst, hoe verschrikkelijk bedorven en verbroken die ook zijn moge. Alsook Gods hulp en verlossing in vorige tijden aan ons bewezen. En dan nog een menigte van andere dingen, die elk in zijn eigen hart, in de plaats van God opricht, tot gronden van een vals en bedrieglijk vertrouwen. Ziet op alle deze gebroken bakken en ledige springaders, steunt en raast Nederlands domme volk nu. Daarvan verwachten ze het heil van het land en van hun eigen zielen. Maar de Heere God is en blijft bij hen in verlating en vergetelheid, hoewel Hij alleen de Springader is des levendigen waters.

(2) De tweede gebroken bak van het volk van Nederland is de wereld met haar ijdelheid. De wereld is nu de God, of liever de afgod, van al het volk geworden, sinds het de Heere, de ware God zo schandelijk verlaten heeft. Het zijn nu allen aardse

mensen welker goed en deel in dit leven is. Het volk en wij allen samen, dienen nu maar de wereld en de schepsels; een hoger goed wordt er niet gekend noch begeerd. Hier vandaan al dat jagen naar wereldse eer en hoogheid, goederen en bezittingen. En dagelijkse plezieren en vermaken buiten God, waaraan al het volk geheel is overgegeven. Maar God en de dingen van de hemel helaas, daar naar wordt haast van niemand ernstig gezocht; nooit is het werelds wezen en de aardsgezindheid, tot zo'n verschrikkelijke hoogte, onder de mensen opgeklommen, dan in deze tijd. Niemand heeft zich bijna met ernst over God en zijn eeuwige zaligheid bekommerd.

(3) De derde gebroken bak van Nederlands volk is, de inbeelding van een eigen gerechtigheid. O, hierop steunt meest al het volk; hierop rusten en vertrouwen zij, midden in al hun goddeloosheid, dat ze het tegen God, nog zo niet verderven, dat er een wezenlijk gevaar, van hel en verdoemenis voor hun zonden zijn. Zij beelden zich in dat ze vroomheid genoeg bezitten, als ze maar niet geheel losbandig, in alle openbare zonden leven en nog een burgerlijke eerlijkheid en enig gebruik of oefening van Godsdienst aan de hand hebben, hiermee stellen de mensen zich tevreden en willen van hun zonden en ellenden en van Gods toorn en van het gevaar van hun ziel niet horen. Daarom haten zij, alle trouwe en ernstige prediking, of blijven er altijd geheel onverschillig en zorgeloos onder. De bekering tot God, is bij hun een lichte en gemakkelijke zaak, die haast wel genoeg gedaan is, op een doodbed, of door enige uiterlijke werken, die ze goed noemen. En dit is zo de gesteldheid, van meest al het volk in deze tijd. Daarom doet de prediking van Gods Woord, ook bijna nergens enig nut. Want in al onze gemeenten, is het volk bij zichzelf rechtvaardig en heeft de bekering niet nodig. En dit maakt dat alles wat er is, altijd zorgeloos in zijn zonden blijft leven en in het minst geen acht geeft, op alle vermaningen, bestraffingen en bedreigingen, van des Heeren Woord, dat nu slechts, als een dood ding is geworden, in de mond der leraren.

Ziedaar! Deze twee verschrikkelijke boosheden, heeft Nederland nu gedaan en heeft die gebracht tot een zo'n hoogte in deze tijd, als nooit voorheen meer gezien noch gehoord werd; en daarin gaan ze helaas, van jaar tot jaar maar verder en worden er hoe langer hoe verstokter en onbekeerlijker onder. Zodat er als geen hoop van enige beterschap, meer schijnt overgebleven te zijn. En er is niet één inwoner in het gehele land, die aan deze twee boosheden, niet minder of meerder, voor de Heere schuldig staat. Zelfs het beste volk dat er is, het volk des Heeren, het wedergeboren en bekeerde Christenvolk in Nederland, o, hoe grotelijks hebben ze de Heere hun God, de Springader ook verlaten en zichzelf bakken uitgehouwen, enz. Ik geloof niet, dat er ooit een lauwer, dodiger, zorgelozer, blinder en slordiger Christendom elders geweest is dan nu, bij het tegenwoordige, geesteloze en vervallen Christendom van Nederland. O, wie is machtig, om het uit te spreken, hoe ver zelfs de ware Godzaligen nu, in deze tijd van God zijn vervreemd en afgeweken en de enige Rotssteen en Springader van al hun heil verlaten hebben en dit heilige volk helaas, zich nu zich behelpt met die ledige Springaders en gebroken bakken. Ach! zij moeten in het minste geen ogen hebben, die er niet iets van zien kunnen. Maar wanneer zouden wij eindigen, als wij ons hierover verder in bijzonderheden wilden uitlaten? Het is toch de gedurige stof van des Heeren bestraffing, bijna in elke predicatie.

En ziet deze twee verschrikkelijke boosheden van Nederlands volk, zijn nu tevens ook de twee bronnen en springaders van Gods vreselijke toorn en van al die droevige oordelen en ellenden waarmee ons land tegenwoordig, van alle kanten zo zwaar gedrukt en van tijd tot tijd geslagen en bezocht wordt; en die niet anders dan een

haastig verderf en ondergang voor het gehele land en voor alle haar goddeloze inwoners voorspellen, zoals wij dat in het namiddaguur, met Gods bijstand nader hopen voor te dragen. Want, waar de Heere God, van een volk ooit verlaten, wordt, met een blijvende en zelfs meer en meer toenemende verlating en daar een volk tot God niet wil terugkeren, maar zich onverzettelijk houdt aan hun gebroken bakken die ze zichzelf uitgehouwen hebben, daar moet de Heere God noodzakelijk tonen, dat ze Hem, de Springader van alle heil en voorspoed en van het levendige water, verloren en verlaten hebben. En dat hun eigen springaders en bakken, die ze zichzelf uitgehouwen hebben, alleen maar gebroken bakken zijn die geen water houden. En hieruit spruit dan een gehele zondvloed van straffen en oordelen, voor een dusdanig volk voort; die, indien ze hun tot God, hun Springader, niet kunnen doen terugkeren, maar ze integendeel daar onder ongevoelig blijven en nadat ze meer geslagen worden, de afval ook te meerder maken, dan noodzakelijk de droevige voorboden moeten worden, van hun gewis verderf en nadende ondergang. Want, of een volk dat God heeft verlaten en alleen tot gebroken bakken gegaan is, moet noodzakelijk onder Zijn oordelen, óf getuchtigd en gebeterd, óf anders eindelijk geheel verteerd en verdorven worden.

O, mijn vrienden! laat ik nu eindelijk mij gaan begeven, om mijn redevoering en deze grote en gewichtige stof voor u te sluiten.

Wij zijn hier nu allen gezamenlijk voor de hoge en Heilige God op deze dag bijeen, tot een werk van buitengewone boete en bekering, of er ook nog mogelijk enige verlenging van onze vrede, of enige genade Gods voor ons te bekomen was. Maar gaat nu ieder hier eens, in uw eigen geweten en schudt eens de boezem van uw hart voor de Alwetende God uit! U hebt nu des Heeren twist en zware beschuldigingen tegen ons allen gehoord; *Mijn volk zegt Hij, het volk van Nederland heeft twee boosheden gedaan.* En Hij heeft ons deze boosheden nader en uitgebreid voor ogen gesteld, waarin die toch bestaan.

Och! zegt mij nu toch eens, kunt gij nu die belijdenis eerst allen samen, voor u eigen zelf daarvan doen, voor de Heere? Kunt gij nu ook

(1) Zeggen ik ben de man of vrouw, het kind of de jongeling, die deze twee verschrikkelijke boosheden, tegen God de Heere, werkelijk gedaan heb? Ik ben het die Hem, de Springader, enz. verlaten heb en die mijzelf tot hiertoe, alleen bakken heb uitgehouwen, die geen water houden. O, wie is er toch hier onder ons, die nu heden bereid is, zo'n belijdenis, oprecht voor de Heere te doen en dat eerst en voor alles van zichzelf in het bijzonder. Want ik kan u in des Heeren Heilige Naam verzekeren, dat indien gij nu, op deze dag, tot zo'n belijdenis, met uw gehele hart niet wilt of kunt komen, gij deze plechtige vast- en bededag dan, door uw onboetvaardigheid, gans zult ontheiligen en dat gij er uw schuld voor God, op het hoogst ook zult verzwaren. Indien Nederlands volk op deze dag, niet voor God staat, in zo'n oprechte belijdenis, zo zal die dag niet anders wezen, dan een algemene gruweldag waarover de Heilige en Almachtige God, welhaast Zijn toorn van de hemel zal komen openbaren.

(2) Maar mijn vrienden! indien u nu dan meent, heden van uzelf, zo'n belijdenis voor de hoge God te doen. Och! wees dan toch wel bedacht, om daarmee niet te spotten! Antwoordt mij totdat einde nog eens verder; kunt u die boete en vernedering over deze twee boosheden doen, of bent u genegen die te doen voor God, die u zo zwaar beledigd hebt? Want, de hemelen moeten zich, over deze boosheden ontzetten en zeer woest worden, zoals de Heere hun gebiedt, omdat het zonden en boosheden zijn van een aller-verschrikkelijkste aard. Wat, meent u dat de Heere daarover een kale, droge

en harteloze belijdenis, van onze hand zou aannemen? Wees verzekerd, dat Hij ze niet voor aangenaam zal opnemen, tenzij wij van de gruwelijkheid onzer boosheden overtuigd, daarover werkelijk beschaamd staan voor de Heere, met een innig berouw en droefheid des geestes en onder een heilige verslagenheid en neerbuiging, onder Zijn rechtvaardige straffen en oordelen. Evenals een vrouw zou gesteld zijn, die haar eigen en wettige man verlaten en met veel boeleerders, lang achtereen geboeleerd hebbende, nu tot haar man ten laatste wederkeert en haar verschrikkelijke misdaden, voor hem komt te belijden.

En daarom u allen die op deze dag, een belijdenis van uw boosheden, voor de Heere zou willen doen. O, onderzoekt toch wel terdege, die hartelijke schaamte en berouw daar over; die vernedering en verslagenheid, voor de hoge en heilige God, die u zo aller-schrikkelijkst beledigd hebt; die nederbuiging des harten, onder de rechtvaardige straffen en oordelen, die Hij u tot kastijding en beproeving zal opleggen. En een waar verlangen in u gevoelt naar Zijn verzoening en genade in Christus en die oprechte begeerte en lust, tot een ongeveinsde bekering, tot op deze dag! Och, of gij nu ook werkelijk voornemens zijt, met Zijn genade, om zonder enig onderscheid, al uw gebroken bakken geheel te verlaten en de Heere uw God, weer alleen, voor uw Springader te omhelzen en Hem altijd bestendig, voortaan daarvoor te houden.

O vrienden! gaat daarop nu allen samen heen en onderzoekt en beproeft uzelf hartgrondig over deze dingen! Ach! Dat de Heere daartoe, aan ieder Zijn genade verlene, dat wij allen onze twee grote boosheden, eens zodanig bij het licht van Zijn Geest mochten kennen, dat wij daarvan een zo goede en ware belijdenis mochten doen, als met de plicht van deze grote dag overeenkomt. Amen.

11. BIDDAGSPREDICATIE, OPENBARING 2:5.

Gedenkt dan, waarvan gij uitgevallen zijt en bekeert u en doet de eerste werken en zo niet, Ik zal u haastelijk bijkomen en zal uw kandelaar, van zijn plaats weren, indien gij u niet bekeert.

Wij hebben deze tekst van de kerk te Eféze - waarin de Heere Jezus haar zeer ernstig bestraft, vermaant en scherp bedreigt, - niet zozeer genomen, als een gelijkluidend voorbeeld voor ons, zoals wij vanmorgen, die tekst genomen hebben, van het Joodse volk. Maar veeleer, als een voorbeeld tot beschaming en overtuiging van ons. Opdat wij mochten zien, hoe Christus al aanstonds een kerk wil bijkomen en die in korte tijd geheel uitroeien, die mogelijk aan de honderdste part van de goddeloosheid, niet heeft schuldig gestaan, daar Nederlands kerk nu, voor God aan schuldig staat. Ze hadden:

1. Maar kleine beginselen van dat verval, dat nu tot een verschrikkelijke hoogte, onder ons gekomen is.
2. Ze hadden onder zich, nog zeer veel goeds, daar wij niets van hebben onder ons.
3. Daar was tussen hun en ons, in 't geheel geen gelijkenis. Ze waren nog een zeer heilige en geestelijke kerk, in vergelijking van onze rampzalige en dode kerk.
4. En nochtans wilde de Heere Jezus haar haastig bijkomen en haar geheel uitroeien, indien ze het vervallene, door Zijn genade, niet haastig beterden en herstelden. O, wat hebben wij dan niet te wachten!

Laat ons dan de staat dezer gemeente, eens wat nader gaan bezien en letten dan:

- I. Op het woord van vermaning en dan
- II. Op het woord van bedreiging.

I. Van vermaning. ***Gedenkt, vanwaar gij uitgevallen zijt!*** Hierin wordt hun droevige schuld kort begrepen. Waar omtrent twee dingen zijn te overwegen: waarvan en hoe ze uitgevallen waren.

A. *Waarvan ze waren uitgevallen.* Niet (1) uit hun arbeid en werkzaamheid, in de uitwendige betrachting der Godsdienstplichten; (2) niet uit de lijdzaamheid, in 't verdragen van veel vervolgingen en verdrukkingen; (3) noch uit hun trouw en vrijmoedigheid, in de belijdenis van de Evangeliewaarheid; (4) noch uit hun waakzaamheid en voorstand ervan tegen de inkruipende dwalingen en valse leraars; (5) noch uit de getrouwe oefening van de kerkelijke tucht of discipline (6) en in één woord, niet uit een vrome, Christelijke wandel, zoveel het uiterlijke aangaat.

Nee, dit alles behielden ze nog, getrouw volstandig. En legden het zelfs ook nog toe, op een gedurige, uitwendige reformatie of verbetering, van hetgeen onder hun vervallen was; daarom werden ze dan ook nog uitdrukkelijk en overvloedig geprezen van de Zaligmaker.

Maar ze waren alleen uitgevallen *van hun inwendige eerste liefde*, waarmee ze voor dezen, in het eerste begin van hun bekering en roeping tot Christus, waren bezielde door de Goddelijke genade. Dit moet hier van ons met Gods bijstand en inlichting wat nader geopend worden.

Het gehele leven van het Christendom, de gehele Godzaligheid, die de Heilige Geest in ons werkt, bestaat in de drie genadens, die de Apostel ons aanwijst, 1 Cor. 13: 13. *En nu blijft geloof, hoop en liefde; deze drie. Maar de meeste van die is de liefde.* Deze is de ziel en het leven, van het gehele Christendom. Ze is dat Goddelijke en

hemels vuur, waar alle licht, leven, beweging, warmte, kracht en werking, van Godzaligheid en geloof, in onze harten en wandel, door verwekt, bestuurd en gaande gehouden moet worden. Laat alleen die Goddelijke en Geestelijke liefde ontbreken, dan ontbreekt ook aanstonds alle ware inwendig geloof, Godzaligheid en geestelijk leven. En dan blijven er anders niet over, dan een koude en onvruchtbare kennis en bedrieglijk waangeloof, loutere geveinsdheid en geesteloosheid, hoe ijverig, formeel en nauwgezet, de mensen dan ook mogen zijn, in hun belijdenis, uitwendige deugden en godsdienstplichten. *De liefde is de vervulling der Wet.* Rom. 13: 13. En het geloof is door de liefde werkende. Gal. 5: 6. *En het einde des geloofs is liefde, uit een rein hart en uit een goede consciëntie en uit een ongeveinsd geloof.* 1 Tim. 1 vers 5. Die hebbende, dan hebben wij alles. Maar die missende, zo missen wij alles, want God is liefde. *En die in de liefde blijft, die blijft in God en God in hem.* 1 Joh. 4 vers 16. En meer hebben wij niet nodig, dan dat God met Zijn liefde in ons blijft en dat wij met onze liefde in God blijven. Dit zal nader blijken, als wij eens aandachtig op de eigenlijke werking der liefde acht geven. Ze is zonder ophouden werkzaam:

(1) Jegens God en de Heere Jezus Christus. Ziet Matth. 22: 37, *Gij zult lief hebben, de Heere uw God*, enz. O, zalige liefde! Dan hangt de ziel de Heere aan en is één Geest met Hem, 1 Cor. 6: 17; God is dan gedurig in haar gedachten. Ze stelt dan de Heere gedurig voor zich, Psalm 16 en haar ogen zijn gedurig op de Heere, Psalm 25. Ze aanschouwt Hem dan gedurig met de diepste verwondering, over Zijn onbegrijpelijke heerlijkheid en goedertierenheid die Hij haar doet genieten. O, hoe smaakt ze dat de Heere goed is en wordt ze gedrenkt uit de beker van Zijn wellusten, Psalm 36. Al haar verlustiging en vreugde is alleen in God, al haar roem en vertrouwen is in de Heere alleen; al haar gesprek is dan van God. Zijn verheffingen zijn in haar keel, Psalm 149: 6. Haar mond is dan gedurig vol van Zijn, lof. De hele dag van Zijn heerlijkheid; ja dan is ze vol van kracht, van de Geest des Heeren. Dan is haar hart en wandel bij God in de hemel terwijl haar lichaam nog op aarde leeft en wandelt. O zalig liefdeleven!

(2) Dan kan ze niet verdragen, van God afgezonderd te zijn. Want liefde zoekt vereniging. Ze moet bij haar God wezen en met Hem wandelen, Gen. 5. *Ik zal dan gedurig bij U zijn. En het is mij goed nabij God te wezen*, Psalm 73. Als de Heere eens geweken is, dan treurt die Godlievende ziel en bekommert zich grotelijks om Hem te zoeken. Ziet Psalm 63: 2, *o God! Gij zijt mijn God*, enz. Ze rust niet voordat ze Hem weer gevonden heeft, enz.

(3) Ze acht God maar alleen. En laat alles varen buiten Hem. Ziet Psalm 73, wien heb ik nevens U, enz.

(4) Ze vreest de Heere, uit zuivere Goddelijke liefde en zoekt Hem in alles welbehaaglijk te zijn. En wacht zich voor alles, waarmee ze Hem vertoornen of misnoegen mocht geven, beproevende gedurig, wat de Heere welbehaaglijk zij. Ef. 5: 10.

(5) Ze zoekt God in alles groot te maken en te verheerlijken. Ziet 1 Cor. 6, *Gij zijt duur gekocht*, enz.

(6) Ze is bereid alle kruis en tegenspoed, voor Hem te ondergaan en geduldig te verdragen en zich door niets van Hem te laten scheiden. Ja, ook niet door de dood. *Want deze liefde is sterker dan de dood*, enz. Hooglied 8: 6, 7.

(7) Hoe hangt die Godlievende ziel ook vast, aan Gods eniggeboren Zoon, de Heere Jezus Christus. O, hoe dierbaar is Hij haar! Ze wilde liever duizend doden sterven, dan van Hem gescheiden te worden. Ze zegt met de Apostel, Filipp. I: 21, *het leven is mij Christus*, enz. En de liefde van Christus dringt haar, 2 Cor. 5 en maakt haar tot alles bekwaam en brengt haar over alles heen. O, wat is Zijn bloed en genade haar

kostelijk! En alles wat aan Hem is, is haar geheel begeerlijk. Ze leeft in Hem. Wandelt in Hem. Wast in Hem op; sterft in Hem en verlangt, om eeuwig met Hem te wezen, in de hemel Fil. 1.

(8) En uit die zuivere, geestelijke liefde tot God, in Christus, vloeit nu ook gedurig, de brandende en tere liefde tot Gods Woord en waarheid, waarin en waardoor Hij zichzelf, aan ons openbaart, enz. Zie Jeremia 15 *als Uw woorden gevonden zijn heb ik ze opgegeten de ziel leeft daarbij*, Matth. IV en niets kan deze liefde uitblussen, enz. Hoogt. 8.

(9) Ook in Gods wet en geboden, Ziet Psalm 119, *hoe lief heb ik Uw wet!*, enz. O, wat is de ziel dan verliefd, op ware heiligheid. En hoe haat ze dan alle, ja zelfs ook de kleinste zonden, ook de liefste boezemzonden! Ze heeft een vermaak in de wet Gods, enz. Rom. 7. Ze treurt over de minste zonde, enz.

(10). Ook is die Goddelijke liefde werkzaam en wel gedurig, jegens alle instellingen en ordonnantiën van Godsdienst, zo openbare als bijzondere. O, daar leeft een Godlievende ziel in, om die zo nauwkeurig en geestelijk als haar doenlijk is te onderhouden. En om daarmee vrucht tot heiligmaking te doen en de Heere, in Zijn eigen instellingen, gedurig te zoeken, enz.

(11) En eindelijk, is die liefde ook werkzaam, jegens de naasten, volgens de tweede tafel der wet; en wel eerst, jegens al de heiligen, die ze bemint, met een tere broederlijke liefde. Voorts ook jegens alle mensen, in allerlei standen en betrekkingen, gelegenheden en plichten, enz. Zoals God bevolen heeft. En eindelijk ook, jegens de vijanden, volgens des Zaligmakers vermaning, Matth. 5, ziet zo is de Goddelijke liefde dan, het gehele leven en de Godzaligheid van een Christen. Zo wandelt hij in de liefde, Ef. 5: 2 en bekomt hij de wasdom, tot zijns zelfs opbouwning, in de liefde, Ef. 4: 16.

(12) En die zalige liefde, is geheel een vrucht en werk, van de Heilige Geest, in de harten van Gods volk; naardat de Geest met Zijn hemelse invloeden in hun krachtdadig is en ze door Hem leven en wandelen. Daarna is die liefde ook overvloedig en krachtdadig, bestendig en toenemend, in hun hart en wandel. Zo leert de Apostel Rom. 5, *dat de liefde Gods, in onze harten is uitgestort, door de Heilige Geest*, enz. En hij noemt het de liefde van de Geest. Rom. 15: 30 en vermaant ons, dat de vrucht van de Geest is liefde, Gal. 5: 22.

Paulus vermaant ons dat de Geest van ons wijkt wanneer wij Hem, door onze zonden wederstaan, bedroeven of uitblussen. Zo wijkt ook die Goddelijke liefde van ons. En wij verliezen met de Geest, dat hemels vuur, dat alle licht, leven en warmte van genade, in ons moet onderhouden. O, droevig verlies! Dan sterven wij en worden lauw, koud en geesteloos en vervreemd van God in Christus en van Zijn zalige gemeenschap, enz.

Hierom is het dan geenszins genoeg, dat wij die Goddelijke liefde eens bezitten, in het begin van onze bekering. Maar al ons geestelijk heil, is daarin gelegen, dat wij die hemelse genade van de Geest, in onze harten getrouw bewaren en die meer en meer zoeken aan te kweken. Wij moeten alle waakzaamheid en naarstigheid, gedurig aanwenden, om dat Goddelijk vuur op de haard van onze harten, brandende te houden en al meer aan te stoken. Wat leggen hiertoe, niet al ernstige vermaningen, in het Woord, om in die liefde van God en de Heere Jezus, toch te blijven, Joh. 15. 1 Joh. 4: 16. Om onszelf, in de liefde Gods te bewaren, Judas vers 21. Om daar in te wandelen, Ef. 3: 17, om daarin geworteld en gegrond te zijn, Ef. 3: 17. Om daarnaar gedurig te jagen en te arbeiden, dat die liefde in ons, overvloedig worde, Filipp. I: 9, enz.

Al dit verhandelde, zal ons nu een klaar licht geven, in de eigenlijke schuld, van de

Engel en gemeente van Eféze en waarvan ze uitgevallen. waren. Niet geheel uit de Goddelijke liefde zelf, of uit de grond van die genade. Want het tegendeel blijkt overvloedig, uit de prijzing van de Heere Jezus, wegens de genade, of het goede, dat ze nog behielden. Maar ze waren uitgevallen, uit hun eerste liefde, die ze weleer zo zuiver en Goddelijk, zo levendig en werkzaam. Zo vol en overvloedig en zo toenemend, voor een tijd bezeten hadden en waarover de Apostel hun zo prijst, Ef. I: 15 schrijvende, dat hij gehoord had, van het geloof in de Heere Jezus, dat onder hun was en de liefde tot al de heiligen. En daarom niet ophield voor hun te danken, enz.

Dan helaas, in plaats van daarin te vorderen en toe te nemen door de Heilige Geest, waren ze daarin nu wel grotelijks verachterd en hadden deze hun vorige eerste liefde, nu verlaten en waren ze dan nu uitgevallen, om het maar eens kort te noemen

- (1) Van die zuiverheid en geestelijkheid der liefde, die ze tevoren bezeten hadden.
- (2) Van die levendige kracht en werkzaamheid der zelf, waarmee ze eertijds bezielde waren en die haar invloed toen had, in al hun verrichtingen.
- (3) Van die overvloed en volheid der liefde, waarmee ze toen als vervuld waren.
- (4) En van die aanwas en toeneming der liefde, die ze voor een tijd gehad hadden. Zie, hiervan waren ze nu helaas, uitgevallen en allengskens ongevoelig, al meer en meer. De Zaligmaker waarschuwt Zijn discipelen getrouw, voor dit groot en droevig gebrek, in het Christendom, Matth. 24: dat er haast een tijd zou komen, waarin de liefde van velen zou verkouden. En ach, dit was nu der Efeziërs beklaglijke toestand: hun eerste vurige en brandende liefde, was nu grotelijks verkoud en vervallen. Zowel bij de Engel, of de leraars en Opzieners, als bij de gemeente en al de ledematen; ze lagen nu allen gevallen, in een droevige geesteloosheid. En zo is dan nu genoeg aangewezen, waarvan ze uitgevallen waren. Nu volgt

B. Hoe ze zo uitgevallen waren.

- (1) Eerst met een gering en klein beginsel, waar ze geen, of weinig acht op gegeven hadden. Evenals een ziekte, die begint met een lichte onpasselijkheid, die men dan verzuimt, totdat ze zwaarder wordt.
- (2) Bij toeneming en gedurige voortgang: want de zonde staat niet stil, maar neemt hand over hand toe, als er niet getrouw tegen gewaakt en door de Goddelijke genade, aanhoudend tegen gestreden en gearbeid wordt.
- (3) En eindelijk was hun verval nu, tot zo'n hoogte gekomen dat, als er niet eindelijk in voorzien werd, het op het laatst, tot een gehele uit- of afval zeker stond te komen. Hierop legde de listige satan het toe en hier liep het als vanzelf naar toe. Zoals een toenemende ziekte, waar geen goede geneesmiddelen, tegen aangewend worden, dan eindelijk in de dood uitloopt. Want ziet beide de Engel en de gemeente, bleven in dit droevige verval, nu maar zo zorgeloos neerliggen en opdat bed gerust slapen.
 - (a) Ze waren niet meer gezet, op een tere gemeenschap met God, maar ze hadden nu, het afzwerven lief gekregen, waarover de Heere een wee uitroep Hoséa 7: 13.
 - (b) Ze hingen niet meer aan het bloed van Christus, tot een dagelijkse besprenging op hun zielen, waardoor hun verdorvenheden, dan inwendig steeds toenamen.
 - (c) En de Geest was bij hun ook niet meer levendig en krachtig werkzaam, in de raderen van hun harten. Maar ze werden van binnen, hoe langer hoe dodiger en geestelozer. Zowel van de Drieënige God en van een gezette gemeenschapsoefening met Hem; in de Geest nu zo afzwervende en verstoken blijvend en daarover niet gevoelig en smartelijk treurende, enz. Nu nam het

droevige kwaad van allerlei zondige verdorvenheden van hoogmoed, eigenliefde, aardsgezindheid, geveinsdheid, blindheid, ongeloof enz, inwendig in de harten, dagelijks meer de overhand.

(d) En het droevigste en beklaaglijkste van alles was, dat ze hun groot verval, niet recht kenden en daar zo bijzonder niet ook te doen hadden. Want, ze waren verblind door al de uitwendige goede dingen van het Christendom, die ze nog onder zich behielden. Daar lieten ze het alles zo op voorstaan en hadden hierdoor veel inbeelding, van de goedheid van hun staat en waren in deze al vrij gelijk aan die van Laodicéa, die dachten en zeiden, dat ze rijk en verrijkt waren, enz. Openb. 3. En zo waren ze dan nu, met Efraïm geworden, als een botte duif, zonder hart. Hoséa 7. En als sommigen van dit groot verval, al iets meer zagen en gewaar werden, ijverden zij, door gebrek van de Geest, daar toch maar flauw tegen; evenals zieke mensen, die geen kracht hebben om te arbeiden, enz., terwijl ondertussen het verval inwendig, al meer en meer toeneemt. Waarom de getrouw Heere Jezus, om deze gemeente niet verloren te laten gaan, maar die te behouden en te herstellen. Dan nu door de dienst van Johannes, deze ernstige poging bij hun kwam doen, door hun zo te bestraffen, te vermanen en te bedreigen. Zijn vermaning behelst, drie grote en voorname plichten:

(1) een rechte kennisneming, van hun droevig verval;

(2) hun bekering van hetzelve;

(3) En hun herstelling, tot hun vorige staat en tot hun eerste werken.

En om deze noodzakelijke plichten met te meer kracht en gewicht, op hun aller harten te leggen, dringt Hij die bij hun aan, met een zo zware en verschrikkelijke bedreiging, dat indien ze die plichten wilden verzuimen, *Hij hun dan haastig bij zou komen en de kandelaar wegnemen. Enz.*

Hun eerste plicht: ***Dit nu moesten ze gedenken***, enz. Het woordje gedenken, bevat het noodzakelijke van alle plichten en werkzaamheden. in de Godsdienst. En komt meer-malen voor, onder andere Pred. 12: 1, *gedenkt aan uw Schepper*, enz. Hier geeft het te kennen:

1. Een gezette kennisneming van de zaak, zoals de dichter eens zei: *nochtans heb ik gedacht, om dit te mogen verstaan*, Psalm 73: 16. Zo moesten ze ook gedenken, om te weten en te verstaan, waarvan ze uitgevallen waren. Dit was voor hun, een zeer noodzakelijke kennis, die moest de grond leggen tot het gehele werk van hun boete en bekering. De zonde moet altijd eerst recht gezien en gekend worden. En door het gedenken, aan ons verstand komen. Zo zei David Psalm 51. *Ik ken mijn overtredingen*. Hij had er zoveel aangedacht, dat hij ze kende.

Hiertoe moesten ze het woord lezen. Hun vorig voorbeeld en staat, aandachtig inzien en Christus vurig en ernstig om het licht van Zijn Geest bidden en zichzelf nauw doorzoeken Zef. 2: 1. En bijzonder hun inwendige staat, door een ernstige overweging, van de geestelijkheid van de Wet en van de heiligheid en alwetendheid van God, die de harten en nieren beproeft. Ze moesten hun harten zetten op hun wegen, Hagg. 1: 5. En dit ernstig bedenken en onderzoeken, zoals David zo van zich getuigt Psalm 119: 59, *Ik heb mijn wegen bedacht en heb mijn voeten gekeerd, tot Uw getuigenissen*. Hij had dit werk zo getrouw en ernstig en aanhoudend gedaan, dat het hem een aanleidende grond en sterk beweegmiddel geworden was, om tot de Heere en Zijn getuigenissen, waarvan hij afgeweken was, terug te keren. Eveneens, moesten de Efeziërs, hier nu ook doen, met de Goddelijke hulp en genade.

2. Een aandachtige overweging en dikwijls overlegging van die zaak in hun harten. Zo voegt David die beide samen, Psalm 143: 5. *Ik gedenk aan de dagen vanouds ik overleg al Uw daden; ik spreek bij mij zelf, van de werken Uwer handen.* Zo moesten ze hun verval ook ernstig overdenken. Daar bij stilstaan. Dat gedurig weer en weer inzien, overleggen, om er al meer en meer gezicht en gevoelige overtuiging van te bekomen. Zij moesten zich daarover meest en voor alles bekommeren en andere dingen geheel uit hun gedachten stellen.

3. Een diepe indruk en smartelijke aandoening van berouw en schaamte daarover voor de Heere. Want dit is altijd de vrucht van een recht gedenken, van onze zonden en afwijkingen van de Heere. Daarom staat er Ezech. 16, dan zult gij uw wegen gedenken en beschaamd zijn. Ziet ook hoofdstuk 36: 31. Nooit wordt er aan de zonde recht gedacht, als er geen ware boete, berouw en vernedering voor God uit geboren wordt. Dus moesten deze dan ook, zo aandachtig, ernstig en gedurig aan hun verval gedenken, totdat ze daarover, tot een hartelijke droefheid, verslagenheid, schaamte en walging, van zichzelf gebracht waren.

4. Eindelijk geeft het ook te kennen, dat ze al de hulpmiddelen moesten gebruiken en in het werk stellen, zonder ophouden, waaronder dit werk kon gezegend en bevorderd worden. De leraars moesten, in al hun predicaties van dit verval handelen en de gemeente daarover, uit Gods Woord onderwijzen, vermanen, bestraffen en bedreigen, zonder te vrezen, van daardoor het volk moedeloos en onbekeerlijk te maken en het alles uit de hand te slaan. Dit volk had religie en plichten genoeg aan de hand. Daar scheelde het niet aan. Het ontbrak hun allen aan liefde en oprechtheid. Op dit kwaad moest er dan steeds, met alle macht gearbeid worden. Want de mensen wilden zich daartegen verzetten, daar moedeloos, verdrietig en balorig onder worden. Hun religie en plichten verlaten, liever dan zich te bekeren. Dat moesten ze voor de Heere laten, die over de zonde, op Zijn tijd wel met dit volk wist te handelen. De bedreiging die er achter aan komt, zal hun dat genoegzaam leren. Ook moesten ze hierover, bij alle gelegenheid, onder elkaar meest en alleen van spreken en daarover samen zuchten en bidden. En die daartoe noch lust, noch hart, noch verstand hadden, moesten het laten. *Gedenkt gij het maar te doen!* zegt de Heere tot de Zijnen; praat gij daar met elkaar niet overheen! maar wat u doet en waar gij zijt, in het eenzame of bij elkaar; gedenkt altijd, legt en draagt het altijd op uw hart, waarvan gij uitgevallen zijt. Ziet dit behelst hun eerste plicht.

Hun tweede plicht is: *en bekeert u!*

Dit is ook nu het grote werk voor ons en voor geheel Nederland, op deze dag. Maar zo de Heere nu Zijn genade niet tien malen aan ons verdubbelt, dan ben ik maar al te wel bij mijzelf bewust, dat er helaas, niets van vallen zal. Bekereren is, te haten het kwade en te doen het goede. En dat alleen en geheel door een oprecht geloof in Christus, die tot beide deze delen der bekering, indien ze oprecht zijn zal Zijn genade moet schenken. Dus moesten deze zich dan ook bekeren.

(1). Door te haten hun zonden en zichzelf. En door zich, met Gods genade, van hun zonden geheel af te keren. Hun zonden was een uitval of verval, van hun eerste liefde. Dit moesten ze nu van ganser hart haten en verlaten, wanneer ze daaraan eerst wel gedacht en recht grondig van overtuigd geworden waren. Wat dan bestond in terdege het snode, schandelijke, schadelijke en Godonterende van hun kwaad te zien, waar het van afbracht en waar het hun naar toebracht. Welk een snode zaak het is Zijn genade,

zijn eerste treden en levendige liefde voor de Heere te verliezen. En te vervallen tot een dodige, geesteloze, zorgeloze en geveinsde staat. Wat, met alle uiterlijke werken van Godsdienst, van belijdenis en van devotie, niet kan worden goed gemaakt, noch verholpen. De mensen mogen het in zo'n geveinsden weg, van uiterlijke plicht, dan nog een tijd lang uithouden. Maar God zal hun daarin, ook weldra vinden en openbaar maken, dat ze niet zijn wat ze vertonen willen.

(2) Ze moesten zich over hun groot verval, ook diep voor de Heere verootmoedigen. O ze moesten hier met de hoge en heilige God te doen krijgen, met ootmoedige belijdenis van hun zonden en zich schuldig te kennen aan Zijn toorn en straffen, met een gehele verslagenheid en onderwerping, aan Zijn rechtvaardige oordelen en kastijdingen. En met belijdenis van hun uiterste onmacht en radeloosheid, om zichzelf te kunnen helpen, enz.

(3) Ze moesten om de Goddelijke genade en vergeving van hun zware schuld, in het bloed van Christus, zeer vurig, gelovig en aanhoudend smeken, met David Psalm 51, enz.

(4) Ook, om de hulp van Zijn Geest, tot hun herstel en weer oprichting. Ze moesten hun bekering, niet aanhoudend, ootmoedig smeken bij de Heere zoeken, enz.

(5) Ook bestaat dit eerste deel der bekering, ook in het gekende kwaad, nu ook met het hart te haten. En zo moesten ze dan, een op rechte haat, tegen hun zonden, zoeken te bekomen: een verfoeiing, innerlijke walging en afkeer ervan totdat ze die niet langer meer, bij zich dulden of verdragen konden. Want zolang wij de zonden, nog bij ons onthaal of huisvesting geven, hebben wij die nog niet recht verfoeid, veroordeeld en gehaat.

(6) Eindelijk bestaat dit deel der bekering ook in een dadelijk af keren, ophouden en verlaten van de zonde. Zo moesten deze dan door de genade Gods, ook metterdaad ophouden van meer in dit hun verval, geesteloosheid en uitwendige plichten te blijven leven. Ze moesten met alle ernst, daartegen nu gaan strijden en arbeiden; geweld doen op het Koninkrijk der hemelen, teneinde ze van hun dodigheid, lauwheid, geesteloosheid en geveinsdheid, met de daad en geheel afstand deden en daar niet langer in voortgingen en toenamen.

Ziet dit was het eerste stuk van hun bekering, die hier van hun gevorderd werd.

Het andere of tweede stuk, stelt de Heere hier in het bijzonder neer, als hun derde plicht, zeggende: **En doet de eerste werken**. Dit ziet op het toekomende. Want het gedenken raakt het verledene. Het bekeren, het tegenwoordige en het doen der eerste werken, het toekomende.

Hun eerste werken bestonden in twee dingen:

- (1) In een meerdere overvloed en vruchtbaarheid, van goede werken eertijds, dan ze nu deden, zowel van uitwendige werken, als bijzonder van verborgen en inwendige werken. Ze waren toen werkzamer voor de Heere in het verborgen gebed; in het aandachtig lezen en horen, van het Woord; in het overdenken of stil meditatieën; in de onderlinge samenspreking en heilige gemeenschaps-oefening; in het strijden tegen de zonden; in het lijden van verdrukking, om de Naam van Jezus; in de hemelsgezindheid en het zoeken van de dingen, die boven zijn; in vasten en vernedering; aalmoezen en in andere heilige plichten. Nu hadden ze nog wel iets van dit alles, in hun beoefening of praktijk overgehouden. Ja, ze namen uiterlijk veel plichten, van de Godsdienst nog al met gezetheid waar, als stellende daarin het voornamen wezen en leven van het Christendom. Maar uithoofde van hun dodigheid en geesteloosheid, waren zij in al hun werken van Godzaligheid nu zo vruchtbaar en overvloedig niet meer,

als voor deze in hun eerste liefde. Daarom vermaant hun de Heere nu, *dat ze hun eerste werken weer zullen doen*. Dat is, dat ze door Zijn genade, zouden arbeiden, om weer tot hun vorige gezetheid, vruchtbaarheid en overvloedigheid en de werken der Godzaligheid te komen, als een vruchtbare boom, die een menigte van goede vruchten voortbrengt.

- (2) Ten andere bestonden hun eerste werken ook, in een meerdere geestelijkheid, oprechtheid, geloof en heiligheid des harten, waaruit en waarmee ze die deden. Hun zielen waren toen vol licht, liefde, genade, ijver en hemelsgezindheid en vol Geest en geloof. Zodat hun eerste werken, dan zeer geestelijke, oprechte en heilige werken waren, die stoffelijk, - om het zo eens te noemen - veel beter en kostelijker voor God, van hun geschiedden, dan diezelfde werken, nu formeel en uiterlijk van hun gedaan werden. Dus vermaant hun de Heere dan nu ook, dat ze de eerste werken weer zullen doen. Dat is, dat ze zullen arbeiden om die door Zijn genade, weer zo heilig, zo geestelijk, zo gelovig en met zoveel liefde, ijver en hartelijkheid te doen, als voor dezen. En dat ze daarom zouden arbeiden, om tot hun vorige geestelijke stand en tot hun eerste liefde, waaruit ze gevallen waren, door hun verzuim en achteloosheid, spoedig terug te keren en weer zouden arbeiden, recht geestelijke, tere, ijverige, gelovige en hemelsgezinde Christenen te worden. En dit was dan het andere stuk, van hun bekering en hun derde plicht, daar de Heere hun hier toe komt opwekken en vermanen.

(1) En zie, deze vermaning is algemeen, voor de gehele gemeente van Eféze, omdat het verval onder hen, algemeen was. Ze raakte al de Christenen, zonder onderscheid en behoorde ook, tot alle belijders, die op hun wijze, hun eerste liefde verlaten hadden en tot groot verval en zorgeloosheid gekomen waren; nochtans luidt de vermaning aan de Engel, of de hoofden en opzieners der gemeente. Om dat deze, de voornaamste schuld, in dit droevig verval hadden en daarom hun ook eerst en meest te bekeren en deze vermaning in acht te nemen hadden; en met hun eigen bekering, de andere moesten voorgaan, om de gemeente zo op te wekken. Ook, omdat deze, het grootste werk van deze bekering in de gemeente te bezorgen hadden. Want Christus had hun het opzicht en de bezorging der gemeente toevertrouwd, opdat ze waken zouden voor al de zielen, als die daarvan rekenschap zouden geven, enz. Dus moesten ze dan, op dit werk, de nodige orde stellen; alle verordende middelen daartoe, zonder verzuim gebruiken; veel met ernst, voor de gemeente bidden, enz. En zo wil Christus ook de eer van het kerkelijk Ministerie, daardoor in waarde houden, als zijnde Zijn eigen, heilige ordonnantie; hoezeer de zaken anders ook, al vervallen waren. Hij volgt en bevestigt hier, zijn eigen ordonnantie, hetgeen Hij de gemeente van Eféze te zeggen, te vermanen, te bestraffen en te bedreigen heeft, dat maakt Hij eerst, aan de Opzieners bekend. En doet het dan, door middel van dezen, verder aan de gehele gemeente en aan ieder bijzonder lid van die; gelijk Hij dat heden nog doet. En die zich dan, tegen de prediking der leraars en het kerkelijk ministerie aankant, als dezen, volgens Christus Woord en bevel handelen, die bezondigen zich hoogst zwaar tegen, de Heere. En als hij daarin hardnekkig, met zijn wijs of dwaas hoofd, in verder gaat, wordt hij van Christus verklaard, voor een heiden en tollenaar, die geen deel in Gods Koninkrijk zal hebben.

(2) Ten andere, indien ze deze vermaning van Christus verstaande, mochten spreken van hun onmacht, tot dit grote werk der bekering, zoals ons volk, dat graag in hun zonden blijft leven daar telkens veel van praat. Zo moeten ze maar letten op het hoofd,

of de inleiding van de brief, die hun leerde, dat de vermaning van Hem kwam, die de zeven sterren, in Zijn rechterhand houdt en hun dagelijks licht genoeg zou geven, door die sterren, indien ze Zijn leraars maar horen en niet wijzer dan zij, wilden wezen, om hun gedurig, over alle zaken te bekibbelen of te berispen en door het licht, van hun armhartige wijsheid, het licht en schijnsel van die sterren van Christus, voor zichzelf uit te doven. Ja, ze moesten weten, dat deze vermaning van Hem kwam, Die in het midden der zeven gouden kandelaars wandelt en die altijd gereed en nabij genoeg was, om hun ootmoedige en ernstige gebeden tot Hem te horen en hun geen genade, die ze nodig hadden en maar gelovig van Hem verzochten, ooit te weigeren. Die twee dingen waren overvloedig genoeg, voor een ieders onmacht en onbekwaamheid, tot het werk van hun plicht.

II. Nu laat Christus, om deze vermaning gewicht en kracht bij te zetten, opdat die van niemand enigszins veracht werd, daar een ernstig en scherp dreigement achtervolgen, zeggende: **en zo niet, Ik zal u haastig bijkomen en zal uw kandelaar van Zijn plaats weren, indien gij u niet bekeert.**

Een oordeel geliefden, dat de Heere, zoals Hij gewoon is te handelen, zou uitvoeren, langs drie bijzondere, ontzagelijke wegen, van Zijn toorn. (1) Door verdonkering; (2) door afbreking. En (3) door een gehele verderving of uitroeiing, van de kandelaar te van die plaats.

1. Door verdonkering. Dat is, door het wegnemen van Zijn licht, van die gemeente of kandelaar. Te weten het licht (1) Van Zijn Geest. (2) Van Zijn Woord en waarheid. (3) Van heiligheid en Godzaligheid. (4) Van blijdschap en voorspoed.

(1) Het licht van Zijn Geest. De Geest Gods is de Werkmeester van alle waar, Goddelijk licht in de ziel. En daarom *de Geest der wijsheid, des verstands en der kennis*, Jesaja 11. *De Geest der wijsheid en der openbaring in de kennis Gods*, Ef. I: 17. Als de opzieners en de lidmaten der gemeente, onder levendige invloeden en bewerkingen van Gods Geest leven, dan wandelen ze gedurig in het licht, van des Heeren aangezicht. En dan schijnt en licht die kandelaar, inwendig zeer zuiver en helder. Maar, als door een oordeel Gods, die Geest van een gemeente wordt weggenomen, dan wordt dat Goddelijke, hemelse licht, inwendig uitgeblust en dan komt er een droevige duisternis, blindheid en geesteloosheid, binnen in de harten van de leraars en van het volk. Waartegen de Zaligmaker, de Zijnen zo waarschuwt, Joh. 12, *nog een kleinen tijd is het licht bij ulieden*, enz. Wat was David, om zijn zonden wil, hier voor bevreesd! Hoe bidt en smeekt hij tegen dit droevig oordeel! Psalm 51, *neemt uw Heilige Geest niet van mij!* En dit bedreigt de Heere hier dat Hij Zijn Geest van hun zou wegnemen en zo hun kandelaar zou verdonkeren en hun van dat zalig licht van de Geest beroven. Het was nu met hen, als voorheen met het Joodse volk, Ezech. 10, de Geest of de Heerlijkheid des Heeren, stond reeds op de dorpel van het huis en gereed om te vertrekken, maar zou van de dorpel, naar buiten treden en geheel weggaan en van hun wijken. En dan zouden ze eerlang worden, als een vallei van dorre beenderen, Ezech. 37.

(2) Met de Geest, zou de Heere dan ook van hun Zijn Woord en het licht der Evangelische waarheid wegnemen, dat nu nog, op hun kandelaar bleef schijnen.

(a) Door een noodwendig gevolg, van het gemis en vertrek van Zijn Geest, waardoor de harten van de mensen dan inwendig verblind en verduisterd worden en niet meer door de Geest in alle waarheid ingeleid worden, Joh. 16: 13. Zodat ze nu maar natuurlijke, vleselijke en valse begrippen, van de waarheid des Geestes maken. Hetwelk dan de eigenlijke bron en fontein is van

alle dwalingen en ketterijen, enz.

(b) Door de satan toe te laten, om de harten en de zinnen, van de leraars en het volk te verblinden, *opdat hun niet bestrale de verlichting van het Evangelie*, enz. 2 Cor. 4: 4. Dan verzinken ze allengskens in een afgrond van dwalingen en verliezen de waarheid van het Evangelie uit hun hart. Ze haten en verwerpen die nu en staan ze met alle macht tegen. Zoals de Heere, dit droevig oordeel, aan de geesteloze gemeenten zo bedreigd heeft. 2 Thess. 2: 10, 11; *daarvoor dat ze de liefde der waarheid, niet aangenomen hebben, om zalig te worden, daarom zal God hun zenden; een kracht der dwaling, dat ze de leugen zouden geloven.*

(c) Door valse leraars onder hun te zenden, om de dwalingen en ketterijen met kracht verder te planten en er velen te verleiden. Zoals Paulus, toen hij van Eféze, voor altijd vertrok, hun dit zwaar oordeel Gods, zo zeker bedreigt, Hand. 20: 29. Want dit weet ik, dat na mijn vertrek, zware wolven tot u komen zullen die de kudde niet sparen. En zo struikelt de waarheid dan op de straten. Jesaja 59: 14 en wordt dan zelfs van haar belijders, met voeten getreden. En die dan nog, voor de waarheid willen spreken, die stellen zich tot een roof en bloot voor de algemene haat en vervolging.

(3) En met de Geest en de Evangelie-waarheid, zou de Heere dan ook wegnemen, het licht van heiligheid en ware Godzaligheid. Dit moet noodwendig volgen. Omdat zonder de Geest. En de waarheid, geen Godzaligheid kan bestaan. Dus zouden dan

(a) Alle zonden en verdorvenheden, weldra geweldig inbreken en de overhand nemen. De satan zou de harten nu beheersen. En de Heere zou met Zijn Woord en Geest nu van hun geweken zijn. Hoséa 9. Wie kan er een beschrijving van geven, van het atheïstisch en gruwelijk zondewezen, dat er dan noodzakelijk moet komen?

(b) En hetgeen zo'n volk, dan nog aan de hand blijft houden, van de ingestelde Godsdienst, dat is dan anders niet, dan een vervloekte geveinsdheid of huichelarij; een dode sleur en slenter, enz. Dat is die lauwheid, die bij de Heere, zo walgelijk en verfoeilijk is, dat Hij ze daarom uit Zijn mond wil spuwen.

(4) En bij dit alles zou de Heere dan ook het licht, van blijdschap en voorspoed, van hun wegnemen. Want, welke ware vreugde, troost, heil en voorspoed enz., kunnen er toch zijn zonder de Geest, zonder de ware leer en de oprechte Godzaligheid? O, God zou dan in Zijn grimmige toorn, allerlei straffen, oordelen en ellenden over hun brengen. En al hun zegeningen en gewenste dingen vervloeken. Daar zou nu, een oordeel Gods op alles liggen en de vloek zou hun verteren Jesaja 24: 6. En alles zou tot hun verderf en eeuwige verdoemenis uitlopen. Want, dat is *het wee*, dat de hoge God, over een volk heeft uitgesproken, waar Hij van geweken zou zijn, Hoséa 9.

Zie, zo zou de Heere hun kandelaar verdonkeren en Zijn licht daarvan wegnemen. Dit is het verschrikkelijk oordeel, dat de Zaligmaker ook de Joden bedreigde, Matth. 21: 43, *daarom zeg ik ulieden, dat het koninkrijk Gods, van u zal weggenomen worden en een volk gegeven, dat zijn vruchten voortbrengt.* En dat heeft Hij ook aan hun uitgevoerd wanneer Hij Zijn Geest, Evangelie, leraars en alles, eindelijk van hun weggenomen en tot de heidenen gezonden heeft; die dit alles blij en met dankbaarheid

ontvangen hebben. Zie, zo zou de Heere het hier te Eféze, indien ze weigerden zich te bekeren, dan alles eerlang, geheel donker en duister maken, volgens Jeremia 13: 16; *geeft eer de Heere, uw God, eer dat Hij het duister make.*

2. Bedreigt Christus hier de Engel, in de gemeente van Eféze, niet alleen de verdonkering, maar ook *de afbreking en verderving, van hun kandelaar.*

Hij zou die allengskens komen afbreken, zoals er gezegd wordt, Job 12: 14, *ziet Hij breekt af en het zal niet herbouwd worden.* Ook dit, is een bedreigd oordeel van de Heere aan onbekeerlijke zondaars, Num. 14: 34 *en gij zult gewaar worden Mijn afbreking.* O, droevige gewaarwording! Want wie zal dan meer opbouwen, als God alles in Zijn toorn verderft en afbreekt? En dit verschrikkelijk oordeel, voert de Heere, aan een gemeente uit om haar zonden

(1) Als Hij de Gods dienst en al de heilige ordonnantiën en instellingen, die zonder de Geest en de waarheid, onmogelijk bestaan kunnen, nu allengskens laat vervallen, tot een dode en geveinsde sleurdienst en bijgelovigheid, waarmee de mensen nu alleen, van God afwijken en hun zielen, hoe langer hoe meer verderven.

(2) Als Hij de heiningmuren of beschutsels van Zijn Kerk, van dag tot dag laat vervallen en meer en meer omverwerpt en zo hun nu doet open en bloot leggen, voor de satan en zijn heilloze werktuigen, enz. Dit is dat droevig oordeel, dat de Heere de Joden bedreigt. Jesaja 5.

(3) Als Hij de meest getrouw leraars, herders en Opzieners, uit de gemeenten dan ook wegneemt. Deze zijn de lichtende sterren, die Christus in Zijn rechterhand heeft, vers 1. Ze zijn het licht van de wereld en zijn gezet als kaarsen, op de kandelaar, om te schijnen, allen die in het huis zijn. Matth. 5. 14, 15. Deze lichten neemt de Heere dan weg. Of door verplaatsing en wegvoering, naar andere kerken en gemeenten, om daar met meerder vrucht te schijnen en te lichten. Zodat hun leraars, als met vleugelen wegvliegen en hun ogen die niet meer zien. Jes. 30: 20. Óf door de dood, zoals God zei Zach. 11: 11 *en Ik heb drie herders, in een maand afgesneden.* Óf door hun onbekwaam te maken tot Zijn dienst, door ziekten, zwakheden of andere toevallen. Zodat de gemeente geen nut, noch voordeel van hun kan trekken, wanneer het al ook moet heten: Ik zal de Herder slaan en de schapen van zijn kudde, zullen verstrooid worden. Matth. 26: 31.

(4) Als hij de beste Christenen en de wijste en vroomste leden van de gemeente, de helderste lichten van de kandelaar, Ef. 5, dan ook wegneemt. Hetzij door de dood, latende de Godzaligen allengskens uitsterven en die een voor een Thuis halende, zoals wij dat lezen Jesaja 58: 1, *de rechtvaardige komt om en daar is niemand, die het ter hart neemt. Ent de weldadige mensen worden weggeraapt, zonder dat er iemand op let, dat de rechtvaardige weggeraapt wordt, voor het kwaad.* Zie, zo verdonkert de Heere dan de kandelaar en breekt die ongevoelig af.

3. Waarop dan eindelijk, ook het derde stuk, van deze verschrikkelijke bedreiging moet volgen, zijnde *de gehele verdelging en uitroeiing van de kandelaar.*

Want, de kandelaar zo verdonkerd en allengskens verdorven en afgebroken zijnde, door de almachtige hand van een vertoornde Zaligmaker, kan nu onmogelijk langer bestaan, of behouden worden. Als Christus zulke dodelijke slagen aan een zondige Kerk of gemeente, reeds heeft toegebracht, in Zijn grimmige toorn, dan kan ze nu niet langer, een Kerk of gemeente van Hem blijven. Maar ze moet dan ook geheel van Hem verdorven, ontkerkt en uitgeroeid worden. En dit voert de Heere, dan ook eindelijk uit;

(1) door zo'n volk of gemeente, nu eindelijk geheel te verlaten en haar een

scheidbrief te geven. Jeremia 3: 8. Dan wil de Heere met haar niet meer te doen hebben en geen onderhandeling of gemeenschap meer met haar houden. Maar zegt: noemt haar naam Loammi. *Want gijlieden zijt Mijn volk niet, zo zal Ik ook de uwe niet zijn.* Hoséa I: 9. Dan vernietigt Hij, Zijn verbond met haar, en verbreekt de stok liefelijkheid en samenbinders en wil haar nu niet langer weiden en beschermen. Zach. 11.

(2) En daarop volgt dan nu helaas, een gehele zondvloed van Gods oordelen, over zo'n trouweloos, verlaten en onbekeerlijk volk, om het geheel te verderven en uit te roeien. O, wie kan daarvan een beschrijving geven?

(3) Dan verstrooit haar de Heere en drijft ze weg, als kaf in de wind.

(4) Dan geeft Hij haar over in de handen van hun vijanden en der ongelovigen, die hun dan wredelijk vervolgen, verdrukken, beroven en tenonder brengen. Dan verwoest de Heere haar huizen en kerken en doet hun vergaan en omkomen, in duizend ellenden.

(5) En het overblijfsel van zo'n gemeente, laat Hij dan weer geheel vervallen, tot een heidense staat, zoals ze tevoren geweest waren, eer ze het licht van het Evangelie ontvingen.

En hiermee is zo'n kandelaar, dan nu verdonkerd, afgebroken en uitgeroeid. En dan is zo'n gemeente of kandelaar, nu geweerd, of bewogen van haar plaats. En de Heere heeft, in die plaats nu geen Kerk, of gemeente, of kandelaar meer.

Ziedaar, mijn vrienden! ontzet u daarover! Dit is het verschrikkelijk wraakoordeel, dat de Heere hier, aan de Engel en het volk van Eféze, door Johannes laat bedreigen, indien ze zich niet wilden bekeren, maar Zijn vermaning verachten en verwerpen.

Een voorname lering voor ons, uit deze tekst, is dat, indien Christus om een enkel verval van de eerste liefde, daar nochtans enige genade en liefde, in de grond over blijft en enig waar wezen van een Christendom, ja, daar nog veel goede werken aan de hand gehouden en de plichten van het Christendom, dagelijks nog geoefend worden. Daar alle dingen nog, met goede orde en geregeldheid toegaan. En daar, door een getrouw Kerkucht of discipline, nog ernstig gewaakt wordt, tegen de dwaling in, de Leer en alle ergernissen in de wandel. Zodat daar nog veel dingen, in haar moeten geroemd en geprezen worden. En daar maar één enkele zaak te bestraffen valt, namelijk, *het verlaten van de eerste liefde*; - indien, zeg ik, Christus de Heere, alleen om zo'n enkele fout, zodanig een, anders goede gemeente, al aanstonds streng bedreigt, dat Hij haar haastig zal komen uitroeien, op een verschrikkelijke wijze en haar te enenmale zal ontkerken, dat ze in der eeuwigheid, geen Kerk of gemeente meer zijn zal. En indien Hij dat Zelf ook metterdaad zo gedaan heeft; - hoe grotelijks zullen al die Kerken en gemeenten, dan wel voor Christus toorn te vrezen en te beven hebben, die mogelijk duizendmaal erger of slimmer zijn, dan dusdanige gemeente, die aanstonds ontkerkt en geheel uitgeroeid wordt!

Och! of wij dat allen samen, eens met ernst bedachten! Opdat wij daar uit leerden

(1) Hoe geheel heilig en verschrikkelijk de Heere Jezus is, wanneer Hij maar over één enig ding, zo'n ongenoegen neemt. Hoe Hij dan haastig en als in een ogenblik kan komen en roeien een volk en gemeente uit en de kandelaar weren, hoe helder hij anders ook moge schijnen, geheel van zijn plaats en de sterren, die daar schijnen, uit zijn hand wegwerpen. Of die elders plaatsen, daar haar licht met meer vrucht kan schijnen.

(2) Ook, dat er niet te spotten is, met Christus aanhoudend geduld en lankmoedigheid, omdat Hij ons haastig kan bijkomen en Zijn lankmoedigheid in een ogenblik van ons wegnemen. Daarom wordt er zo ernstig vermaand, Psalm 2, *kus de Zoon!* Dat is,

veracht Hem niet langer, maar omhels Hem, met een oprecht geloof, liefde, vreze en gehoorzaamheid. *Opdat Hij niet toorne.*

(3) Hoe diegenen, de zwaarste toorn van Christus te wachten hebben, die zich meest, tegen Zijn wil en vermaning stellen. Die de leraars daarom haten en gedurig tegen spreken, beknibbelen en bedroeven en de schuld van 's volks onbekeerlijkheid, op hun willen leggen, om dat ze Christus' last, getrouw zoeken uit te voeren, op het algemeen verval, geesteloosheid en geveinsdheid van allen, zonder onderscheid, bij alle gelegenheden, met ernst werken, als de enige weg, om al het volk, door Gods genade, tot hun diep verval en schuld te brengen en tot die plicht die hier allereerst geboden wordt en vooraan staat: *gedenkt van waar gij uitgevallen zijt!* Evenals was zodanig prediken op de duur, de rechte weg om het volk tot moedeloosheid te brengen en alles uit de hand te slaan. Gewis, al dezen hebben grote reden, om te sidderen en te beven voor Christus, om dat ze Zijn gebod en vermaning, niet willen laten gelden, Zijn sterren, die Hij in zijn hand houdt, niet willen laten schijnen. Zichzelf niet willen bekeren en ook andere niet langs Christus' weg, willen laten bekeren. Helaas, Christus zal Zijn eer van al dezen op Zijn tijd wel zoeken. Maar Hij geeft hen deze dag nog, tot ware boete en bekering. Och, of Hij hun daarbij, ook Zijn Geest en Zijn genade mocht schenken!

Toepassing

Mochten wij nu nog verder, van deze tekst ons nodig gebruik maken, overeenkomstig onze jammerlijke staat en droevige gelegenheid. Want ziet ditzelfde woord, roept de Heere Jezus Christus nu tot ons en tot geheel Nederland en zegt: *o, volk van Nederland! gedenkt toch nog eenmaal waarvan gij uitgevallen zijt. Gedenkt het allen in 't algemeen en elk in het bijzonder, voor zijn eigen ziel!*

Helaas, hierin ligt onze jammerlijke zonde en schuld voor God wel allermeeest

(1) Dat wij dit tot hiertoe nog niet hebben willen gedenken en dat bijna niemand zich dit wil aantrekken en de grote zaak van zijn eigen en van het hele land, aller-droevigste ellende en verval, ooit eens recht ter harte nemen.

(2) Hier staat meest al het volk ten uiterste blind, ongevoelig en zorgeloos. Ze weten niet, vanwaar ze uitgevallen zijn. Ze begeren het ook niet te weten; integendeel, al wat er nog steeds van het rampzalige verval van land en Christendom, geschreven, geleerd en op Gods bevel gepredikt wordt, dat wordt alles niet aangenomen of geloofd. Maar, óf ongevoelig en onverschillig aangehoord; óf anders met een boze wrevelmoedigheid, tegengegaan en geheel verworpen. Daar moeten Gods arme dienaars al de dag om gesmaad, om gehaat, om gelasterd en tegen gegaan worden. En velen maken er thans hun werk van, om hen bij alle gelegenheden te beknibbelen en hun dienst maar allerwegen onnut te maken. Want ze kunnen het niet verdragen, dat er gedurig met ernst aangedrongen wordt, waarvan zichzelf en het gehele volk en ook het gehele Christendom, nu allen gezamenlijk, door de zonden uitgevallen zijn.

Och! mijn vrienden, wilde ik het zwijgen, op deze dag, de Heere zou het luid roepen en voor ons uitspreken.

(3) Het is zover vandaan, dat wij naar Christus' vermaning, eens eenmaal zouden gedenken, waarvan wij uitgevallen zijn. Dat wij nu integendeel, nog opgezwollen zijn, van die Laodicese inbeelding, dat wij rijk en verrijkt zijn, enz. Hoewel het meeste volk zo koud in de liefde Gods en in de ijver der Godzaligheid is, als de dood zelf. En wij nauwelijks, enige schaduw of gedaante meer van een recht Christendom vertonen. Dat kan niet helpen, het moet evenwel een evengoed en deugdzaam Christendom zijn.

Het ga dan zo het ga; al wordt er nooit een boetvaardige traan, over de zonde gezien; al ziet men honderd duizend zonden en zware zonden, tegen de Wet Gods nu bedrijven, daar nimmermeer belijdenis voor God, of voor de mensen van gedaan wordt. De staat van het volk, moet evenwel goed zijn. Het moeten evenwel Christenen, lieve kinderen wezen; al zouden Christus' arme kinderen en dienaren, zich over zulken verschrikkelijke onbekeerlijkheid en verstoktheid, zich ook dood zuchten en treuren. Helaas, wat zijn dat nu droevige en bittere tijden. En wat hebben die leraars en de Christenen, die het dagelijks zien en behandelen moeten voor de Heere, nu niet een hard lot! Wat is dat niet ver af, van een gedenken waarvan wij uitgevallen zijn! Wat zal het dan zijn van hoop op een ware bekering? Nochtans is Nederlands volk nu niet meer, slechts uitgevallen en vervallen, van hun eerste liefde. Maar hun verval is zeer nabij gekomen, aan een gehele afval. Het is nu niet meer, dit heb ik tegen u! Dat gij uw eerste liefde hebt verlaten, zoals het met die, van Eféze was. Maar, zoals wij deze morgen zagen, *Mijn volk heeft twee boosheden gedaan*. O, hoe zijn wij nu uitgevallen, uit die eerste liefde onzer voorvaderen! Welk een verbastering en ontaarding, is er niet, onder hun nakomelingen! Wat verschilt de Kerk van Nederland nu van hetgeen ze eertijds was!

Hoe zijn wij uitgevallen!

- (1) Van de liefde Gods en van de Heere Jezus;
- (2) Uit de liefde des Woords en de heilige waarheid.
- (3) Uit de liefde van Gods wetten en geboden.
- (4) Van de Godsdienst en van de zuivere instellingen en ordonnantiën van het Evangelie.
- (5) Uit de liefde tot de getrouwe leraars en Gods was vrome volk.
- (6) Uit de liefde, tot de Godzaligheid en tot een heilig, nederig en ijverig Christendom.
- (7) Kortom, hoe zijn wij nu uitgevallen, uit al het goede en uit het geloof, dat door de liefde werkende is. En tot welk een uiterste verval en snode afval van God. Tot welk een verschrikkelijke geveinsdheid, hoogmoed, goddeloosheid, geesteloosheid en onvruchtbaarheid, zijn wij thans niet gekomen! En tot welk een ongeneeslijkheid en onbekeerlijkheid, onder al de genade middelen! En hoe is dit verval nu algemeen doorgedrongen, onder alle orden en staten of standen van mensen! Wie toch is er vrij van gebleven? Zelfs niet de weinige ware vromen. Die zijn ook al tot de uiterste geesteloosheid vervallen en hebben bijna geen gedaante meer van een volk Gods. En zitten onder de geveinsden en wereldse kinderen nu verward, zoals de goede tarwe, op een woest land, onder het onkruid. Helaas, de dingen kunnen onmogelijk, zo gezegd en genoemd worden, zoals die werkelijk zijn. De Heere zal zelf, in een ieders hart, met Zijn overtuigende Geest, moeten komen werken, indien er iets van gezien zal kunnen worden, op een rechte wijze.

Ondertussen moeten wij ons allen, ten hoogste verwonderen, over Gods lankmoedige verdraagzaamheid en oneindige barmhartigheid, over ons en het gehele land.

- (1) Dat Hij ons, tot heden toe, niet heeft uitgeroeid en te ondergebracht.
- (2) Dat Hij Zijn Woord, zijn ordonnantiën en Zijn Kandelaar of Kerk, nog niet, uit het midden van ons heeft weggenomen.
- (3) Dat Hij met Zijn Geest en genade, nog niet geheel van ons geweken is.
- (4) Dat Hij, met Zijn oordelen tot hiertoe, nog maar langzaam tot ons gekomen is. En nog niet al de fiolen van Zijn gramschap, tegelijk over ons heeft uitgegoten.
- (5) Dat wij, tot op deze dag toe, elk nog mogen wonen in zijn plaats in vrijheid, onder

een Christelijke overheid, die ons, bij onze goederen, Godsdienst, leven en alles, nog blijft beschermen. Kortom,

(6) dat wij nog duizend zegeningen en barmhartigheden, dagelijks van Hem mogen genieten en nog zoveel zichtbare blijken, van Zijn genadige verschoning over ons, waarvan deze twee geenszins van de minste zijn:

Ten eerste, dat Hij de oorlog, tot hiertoe nog geweerd heeft van het grondgebied van onze staat en aan de vijandelijke legers, nog geen bevel gegeven heeft, om in ons land te treden en het overal, te vuur en te zwaard te verdelgen.

Vervolgens, dat Hij ons met Zijn genadige en machtige hand, in deze dagen heeft bewaard; voor de overstroming van het water. En dat geheel Holland, zoals zeer licht had kunnen gebeuren, niet in een zee of zoutplas is veranderd. O, dit zijn allemaal, nog des Heeren grondeloze barmhartigheden over ons, waardoor Hij nog beproeven wil, of wij ons ook nog tot Hem zullen bekeren en ophouden met verder van Hem af te wijken, enz. Geloofd, geloofd, zij de Heere onze God op deze dag, voor al deze Zijn grote barmhartigheden en liefde, aan ons bewezen! O, Hij handelt ons niet, naar onze zonden. Hij vergeldt ons niet, naar onze ongerechtigheden. Maar het zijn nog alleen de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn, enz.

O, mijn vrienden! laten wij deze grote barmhartigheden en Zijn genadige en liefderijke verschoningen over ons, toch nu door snode ondankbaarheid niet verachten, of in de wind slaan. Dat wij daardoor,

(1) Te minder voor God en Zijn rechtvaardige toorn zouden vrezen.

(2) Noch in onze zonden en onbekeerlijkheid, te meer volharden.

(3) En Hem zo noodzaken zouden, om ook eindelijk Zijn genade en barmhartigheid, geheel van ons weg te nemen. En eindelijk het gehele verderf, over ons te brengen, waartoe Hij alreeds begonnen heeft, een menigte van droevige voorbereidselen te maken.

O, laat ons toch eens opmerken, op de grimmige en slaande hand des Heeren, die thans tegen ons, om onze zonden en goddeloosheden, meer dan ooit tevoren, is uitgestrekt, in veel oordelen en zware bezoeken!

1. De Heere heeft al verscheiden jaren, tegen ons getwist, met het zwaard des oorlogs. Hoewel wij zelf, als eigenlijk of principale partij, tot hiertoe nog niet, in de oorlog zijn ingewikkeld; nochtans is die reeds een zeer zwaar oordeel voor ons land tot hiertoe, door het wegnemen van onze barrière, in de Oosterse Nederlanden; door het vergieten van zoveel bloed, van onze landgenoten, enz. En door de schade en het nadeel van zulke grote onkosten, enz. Alsook, door het gevaar, daar wij nu in gekomen zijn.

2. Hij twist tegen ons, sedert enige jaren, door een zo zware. sterfte, van het rund vee. Wat is dat ook voor ons land, niet een zwaar oordeel! Wat een onnoemelijk getal, kostelijke beesten, zijn er niet door weggerukt! En wat een grote schade voor het land en de ingezetenen! Hoe menigeen wordt er bedorven en tot armoede gebracht! Wat ontstaat daaruit niet een verval in de landerijen, die de middelen zijn van der ingezetenen bestaan! Ja, wat een gebrek en duurte in de levensmiddelen! En nog houdt dat oordeel niet op!

3. Hij twist tegen ons, met verval en armoede, binnen 's lands, als: verloop en verval van neringen en koopmanschappen; verval van onze financiën of de geldmiddelen van de Staat, waarmee het nog nooit zo droevig als nu is gesteld geweest. Het land is reeds met onnoemelijke schulden bezwaard en moet nog dagelijks met nieuw belast worden.

Zware schattingen en lasten, die van jaar tot jaar, meer toenemen. Tot veler hoogste ongemak en verarming. Ja, een vermindering onzer goederen en inkomsten en een toenemend verval in alles.

4. Hij twist tegen ons met watervloeden; getuigen daarvan zijn deze laatste jaren. Het jaar 1740 en dit tegenwoordig jaar. De oorzaak is, een groot verloop en bederf van onze rivieren. Vandaar een ogenschijnlijk gevaar alle jaren, dat niet dan door zware onkosten, in deze benauwde tijd, zal kunnen geholpen worden.

5. Dit zijn Gods oordelen die thans nog zeer zwaar op ons rusten. Maar in korte jaren tevoren, heeft Hij ons, van jaar tot jaar, ook met Zijn slaande hand bezocht. Dan met harde winters en onvruchtbare zomers. Dan met duurte van alle levensmiddelen; dan met veldmuizen, die onze landerijen hebben verwoest. Dan met zeewormen, die een zeer grote schade deden aan onze zeedijken. Dan met andere mindere oordelen: ziekte onder de mensen; verliezen van schepen ter zee. Zware stormwinden en een menigte van andere bezoeken. Door al die droevige en opeen volgende rechtvaardige kastijdingen des Heeren is ons land, van tijd tot tijd zodanig onderdrukt, geslagen en verzwakt wordt, dat het niet anders nodig heeft, om allengskens tot zijn verderf en gehele ondergang gebracht te worden. Het land moet zo vanzelf te gronde gaan, indien de Heere zo verder gaat, om van jaar tot jaar, in Zijn toorn, ons met dergelijke oordelen te bezoeken, enz.

6. En deze al zijn nog maar allen lichamelijke oordelen en bezoeken des Heeren. Maar, indien wij ook eens, Zijn Geestelijke oordelen mochten inzien en daar eens aandachtig bij stil staan. O, hoe ligt nu Zijn bezoekende hand ook geslagen, aan onze kandelaar, aan de kerk van Nederland! Hoe schudt en beeft die kandelaar nu reeds door jammerlijk gemis van Gods Geest; door een overmaat van verval en verdorvenheid, die in alle heilige dingen, nu zijn ingeslopen en door een geesteloos, werelds wezen, dat onze kerk als overstroomd heeft; door onvruchtbaarheid van alle middelen en ordonnantiën; door verduistering der heilige waarheid en groot verval in de leer; door twisten en onderlinge verdeeldheden; door dwaling en ketterijen. De aanwas van het papendom, enz.; door het jammerlijk verval en de wereldsgezindheid der Leraren en andere kerkelijke personen; door zwaar verval en nare geesteloosheid, van het ware Christendom. En door de algemene goddeloosheid van al 's lands inwoners, die dagelijks meer en meer toeneemt.

1. Wat zijn dat alles nare voorboden, dat de Heere reeds optrekt en op de weg is, om onze kandelaar uit te roeien en van zijn plaats te weren! Want al die dingen lopen daar, als toebereidsels heen. O, wie dit alles, met aandacht opmerkt, kan daaruit anders, bij zichzelf oordelen, dan dat zo ooit nu dit verschrikkelijk dreigement van de tekst, door Christus uit de hemel, aan ons allen ernstig gedaan wordt. Dat, als wij nog langer weigeren ons te bekeren, Hij ons dan haastig zal bijkomen, enz.
2. Hij zal ons haastig bijkomen. Dat is, schielijk en onverwacht, als wij er het minst aan denken, maar zorgeloos zijn, enz. Hij zal het doen of door de oorlog, of door water, of door andere middelen, daar wij het minst door verwachten.
3. Zijn geduld met ons, is nu haast teneinde. Hij geeft ons nog maar een kort uitstel. Hij zal het zeker doen. Het is geen ijdele bedreiging wij mogen er wel staat op maken.

Hij zal onze kandelaar van zijn plaats weren. Dat is, de Heere zal Nederlands Kerk ontkerken, dat zij, Zijn Kerk niet meer zijn zal.

(1) Hij zal het licht der leer en van zijn waarheid, van ons komen wegnemen, ons

beroven van onze ordonnantiën, enz.

(2) Hij zal ons brengen onder een paapse macht, die ons niet zal toelaten, onze Godsdienst hier meer vrij uit te oefenen.

(3) Hij zal ons brengen, onder zware vervolgingen der afgodendienaars, die er velen, om de religie zullen doden, in gevangenis werpen. Het land doen ontvluchten en hun dagen, in ballingschap doen eindigen.

(4) Duizenden belijders, die de hitte der vervolging, niet zullen kunnen uitstaan, zullen afvallen tot het Pausdom, met hun kinderen, enz. Dan zal Nederlands Kerk, geen Kerk, geen Kandelaar van Christus meer zijn, maar een anti-christische Kerk; men zal dan deze onze Kerk veranderd zien, in afgodische tempelen, daar de Mis-God, in zal gediend worden en daar het zuivere Woord Gods, dan niet meer in zal gehoord worden, enz. En dit zal dan het einde zijn van onze Godsdienst, vrijheid, geruste bezittingen en mogelijk ook van ons leven.

Zo heeft de Heere, met afgefallen en onvruchtbare Kerken, die zich niet bekeren wilden, altijd gehandeld. Zie de zeven Kerken van Aziën, daar deze brieven aan geschreven zijn; met veel andere Kerken vroeg en laat. Met de Kerken in Turkije, in Duitsland, in Frankrijk, Hongarije, Bohemen, Polen en andere landen. Ze zijn allen uitgeroeid, ontkerkt geworden en gebleven, tot op deze dag, enz. ons ten voorbeeld. Wij moeten niet denken, dat God met Zijn bedreigingen zal spotten. Hij is geen man dat Hij liegen zou. Of dat Hij ons meer zal verschonen, dan andere Kerken en volken. Wij hebben geen voorrecht, om boven andere tegen God te mogen zondigen, enz. God zal geen Engel uit de hemel zenden, om ons te waarschuwen. Hij doet het, door de gewone weg van woord en dienaren, daar moeten wij naar horen.

Weet ook dat, als Gods oordeel, al in onze dagen niet komt, dat ons niet helpen zal. Want

(1) wij zullen evenwel moeten sterven. Hij zal ons haastig bijkomen. Hij heeft duizend middelen, daartoe gereed. Hij komt tot de zorgeloze zondaars, als een dief in de nacht.

(2) Dan zal Hij evenwel ook de kandelaar van ons wegnemen, om uit de Kerk uit te roeien, alle verrotte leden.

(3) En waar zullen onze zielen dan blijven? Och! of iedereen dat eens ernstig wilde overdenken! Wat zal het vreselijk zijn, onbekeerd te sterven, onder Gods toorn en te vallen in Zijn handen!, enz. O, wat een nare eeuwigheid staat er dan voor de deur! Wat zal het verschrikkelijk in de hel wezen!

O, mijn vrienden! Dit alles kunnen wij met Gods genade, nu nog voorkomen, indien wij naar des Heeren ernstige raad en vermaning, heden maar ernstig willen luisteren, die opvolgen en gehoorzamen. Och! of het de ontfermende God behaagde ons allen door Zijn Geest daarvan eens een rechte indruk te geven, op deze dag! Indien wij willen weten, wat onze grote plicht is, waartoe wij nu allen van de Heere ernstig vermaand worden; en bij verzuim en nalaten van die plicht wij en het gehele land, onmogelijk met God kunnen verzoend worden; noch de uitvoering voorkomen van zijn zware bedreiging, dat Hij ons haastig zal komen uitroeien en ontkerken. - Zo staat dat hier in de tekst voor onze ogen daar geschreven en wordt ons luid van Christus uit de hemel toegeroepen. Het is ook, gedenkt! ***Gedenkt waarvan gij uitgevallen zijt!***

Hier moet elk, in het bijzonder gaan beginnen, gedenkende, waarvan hij zelf uitgevallen is. Te weten, uit Gods gemeenschap; uit Zijn liefde; uit Zijn wet en geboden, enz. Tot dat einde moeten wij

(1) Een recht onderzoek doen, op Gods heilige Wet, kennis nemen van haar heilige geboden en van haar geestelijke kracht. Hoe Hij eist de liefde van het hart, in alle

plichten en werken, enz. Die Wet moet ernstig van ons overdacht en dagelijks bestudeerd worden, met ernstige gebeden tot God, om haar recht verstand, zoals David, *verlicht mijn ogen, opdat ik aanschouwen de wonderen Uwer wet.*

(2) Bij die Wet Gods, moeten wij dan onszelf, ons hart, leven en wandel, nauwkeurig neer leggen doorzoeken dat alles tot wij een gezicht krijgen, van Wie wij afgeweken en uitgevallen zijn. O, dat zal ons de Heere in die spiegel van Zijn heilige Wet, klaar ontdekken. Daarom moeten de leraars die Wet, bij het Evangelie, scherp prediken. En met haar vloeken en bedreigingen, op der mensen geweten met kracht aandringen, enz.

(3) Zie, zo moeten wij gedenken. Daar moeten wij bij stil staan en ons gehele hart er aan overgeven, om dat te overleggen. Dit moet ons voorname werk en bezigheid zijn. Dit moet de voorrang hebben, voor al het andere werk.

(4) Dit moeten wij zo ernstig en aanhoudend doen, totdat wij onze afwijkingen van God, nu klaar zien en uitgebreid over ons gehele leven, zo in als uitwendig, totdat wij enenmale voor de hoge en heilige God, geheel in onze schuld staan en neervallen voor Zijn aangezicht, met een diepe schaamte, berouw en verfoeiing, walging en veroordeling van onszelf.

(5) Van dit werk der boetvaardigheid moeten wij dagelijks meer en meer zoeken verder te zetten en te bevorderen, langs alle geordineerde wegen en middelen. Daartoe moet er een dagelijks gedenken zijn, waarvan wij zijn uitgevallen. Wij moeten de leraars vrijheid geven, om ons bij alle gelegenheid, ons diep verval en zonde voor ogen te stellen. Wij moeten hun zelfs daartoe vermanen en opwekken. Wij moeten ons hiertoe begeven, onder de ernstige leraars, die ons dit gedurig voorhouden en in gedachtenis brengen. Wij moeten, bij alle gelegenheden, onder elkaar daarvan handelen en spreken; kortom, dit gedenken moet voortaan, onze grootste studie en werk zijn, dagelijks op de aarde.

Verder luidt onze plicht: **en bekeert u!** Wij moeten ijverig met Gods genade, aan het grote werk onzer bekering arbeiden. En dat dagelijks

(1) Aan onze eigen bekering, om alle kwade dingen en zonden, die in ons zijn en waardoor wij uit de liefde Gods vallen, zeer hartelijk te haten en te verfoeien. Daarvan een innige afkeer te hebben. Daartegen gelovig te bidden, te strijden, te arbeiden, te worstelen en die af te leggen. Zo lief als ons, ons leven en behoud is, zo lief moet ons de bekering zijn. Want zonder deze, is er geen behoud te wachten. Wij moeten ons wenden in de geloof, tot de Heere Jezus, om genade, om verzoening, om Zijn Geest, enz. Hij kan ons helpen. Hij wil ons helpen. Hij zal ons zeker helpen. Als wij Hem maar recht gelovig en zonder ophouden aanroepen.

(2) Ook moeten wij verder ijverig arbeiden, aan de bekering van de onzen, daar wij naast aan verbonden zijn, enz.

(3) Ook aan die, van onze naasten in 't algemeen; elk in zijn beroep en standplaats. Dit grote werk der bekering, is het tweede stuk van onze plicht, enz.

Eindelijk, wij moeten **de eerste werken doen.**

(1) Wij moeten alleszins, door genade arbeiden om te bekomen een teer, heilig, geestelijk, gelovig en Godzalig leven, zoals het geweest is, met de eerste Christenen en met de eerste Kerk van Nederland.

(2) Wij moeten overvloed van goede werken zoeken te bekomen en in alle plichten der Godzaligheid, als een recht Christenvolk, wandelende waardiglijk den Heere, tot alle behaaglijkheid, enz. O, hiertoe moeten wij de Heere Jezus, maar eens recht in de geloof omhelzen, als de Fontein van geestelijk leven en Hem dagelijks gebruiken, enz.

Ziet! Dit, dit zou de rechte weg zijn, om onszelf en ons land, met God weer verzoend, geholpen en bevrijd te krijgen, indien het volk hiertoe eens, met Gods genade kon besluiten. O, hoe spoedig zou de Heere dan Zijn toorn en oordelen, van ons afwenden, met Zijn genade en vorige goedertierenheid, tot ons terugkeren!

Hoe goed zou het ons en ons land dan weer gaan! Ja, indien maar iemand, voor zichzelf in het bijzonder, dit werk ernstig, met Christus hulp, wilde gaan beginnen en volbrengen. Ziet zo iemand zou zeker zijn eigen ziel, voor een eeuwig verderf behouden. En het land met zijn bekering, grotelijks helpen. Want God wil soms om de bekering van weinigen, een geheel land en volk sparen. En indien nochtans de toorn Gods dit land rechtvaardig mocht verderven, dan zou er nochtans in de benauwdheid, voor zo een nog ontkoming zijn. En Hij zou een genadig God hebben, die de Zijnen beschermt en bewaart als Zijn oogappel. O, dit moest ons allen dan immers nu, tot deze grote plicht opwekken, enz.

12. BIDDAGSPREDICATIE, HOSEA 7: 8-11.

Vers 8. Efraïm is een koek, die niet is omgekeerd.

Vers 9. Vreemden verteren zijn kracht en hij merkt het niet. Ook is de grauwigheid op hem verspreid en hij merkt het niet:

Vers 10. Dies zal de hovaardij Israëls in zijn aangezicht getuigen, omdat ze zich niet bekeren, tot de Heere hun God, noch Hem zoeken in allen dezen.

Vers 11. Want Efraïm is als een botte duif zonder hart.

Het is een opmerkelijk woord van David Psalm 89: 18, waar hij tot God zegt: *Gij zijt de heerlijkheid van hun sterkte*. Hij wil te kennen geven dat God de heerlijkheid en de sterkte van Zijn volk is en dat ze die hoge en algenoegzame Heere in het midden van zich hebben en nauw met Hem verenigd zijnde, dan alle genade, zegen, voorspoed en heerlijkheid, wijsheid en sterkte, zeer overvloedig genieten en dan een gelukkig volk zijn. Waaruit dan ook noodwendig volgt dat, wanneer een volk, de Heere hun God, trouweloos verlaat en Hem ook noodzaakt, door hun zonden en goddeloosheden, van Hem te wijken, ze dan terstond al hun heerlijkheid en sterkte, wijsheid, Godzaligheid, vrede en voorspoed en alles wat hun gezegend en gelukkig kan doen zijn, geheel moeten verliezen en een zeer veracht en rampzalig volk moeten worden.

O, als wij God alleen verliezen, dan verliezen wij alles en dan verzinkt een Staat of kerk in een droevige zondevlod, van allerlei onuitsprekelijke ellenden. Zie dat hier, in het volk van Israël, in Efraïm, dat de Heere hun God, door hun zonden zo snood verlaten en Hem ook genoodzaakt had, om van hen te wijken. Welk een naar en deerniswaardig getuigenis, geeft de profeet nu van hen, zeggende: *Efraïm is een koek, die niet is omgekeerd*, enz.

Men kan aan het hoofd van Hoséa's Profetie afnemen, wanneer en onder welke koningen van Juda en Israël hij geprofeteerd heeft. Hij heeft des Heeren dienst waargenomen, gelijktijdig met de profeten Jesaja, Micha en Amos. En hij is bijzonder gezonden geweest, aan het volk Israëls of de Tien Stammen, die zich na de dood van Salomo van de twee stammen Juda en Benjamin, hadden afgezonderd. Waarom hij in zijn profetie, dan ook maar weinig melding maakt van Juda en zich in het bijzonder ophoudt met Israël.

De zakelijke inhoud van zijn profetie is, dit volk, in des Heeren Naam zeer zwaar te bestraffen, over hun gruwelijke zonden en goddeloosheden en hun snode afval van de Heere. En dat ze de vuile afgodendienst der heidenen hadden ingevoerd, wie ze onverzettelijk bleven aanhangen, enz. Hij roept en vermaant hun zeer ernstig tot bekering en bedreigt hen anders, hun uiterste ondergang en verderf, door de Assyriërs, die hun ook kort daaraan, zelfs nog bij het leven van de profeet, is overgekomen. En hij vertroost het kleine overblijfsel van vromen en Godzaligen onder hen, met de dierbare beloften van Gods verlossing, bescherming en van de onveranderlijke trouw van Zijn verbond, waarmee hij hen, in zo'n boze en droevige tijd, nog zoekt te versterken en op te wekken, om door het geloof, aan de Heere en aan Zijn verbond vast te houden en al hun hoop en vertrouwen, alleen op Hem te stellen.

Hier in ons teksthoofdstuk, is Hoséa een bestraffend man, die van Israëls God een verschrikkelijk register menigvuldige zware zonden die onder hun in zwang gingen, zo bij de Grote aan het Hof, als het gehele land door. Waarmee hij dan nader wil aanwijzen en bevestigen, wat hij had voorgesteld, in het vorige hoofdstuk, namelijk dat hun geval dodelijk was. En dat ze nu niet anders, dan het verderf te verwachten

hadden. Hebbende in de vorige verzen van dit hoofdstuk, reeds veel van hun heilloze gruwelen en boosheden genoemd, die de wanhopende verdorvenheid en ongeneeslijkheid van hun Staat aanwezen, laat hij er, in onze afgelezen tekst, nog al meer andere opvolgen, die wij tot vijf bijzondere hoofddelen kunnen brengen en die wij nu kort, eerst wat nader in het licht zullen zoeken te stellen, tot een levendige schilderij, van de dodelijke verdorvenheid, waarin wij allen samen helaas, met het gehele volk van Nederland, nu gekomen zijn, door onze hand over hand aanwassende zonden en goddeloosheden; die ons ook niet anders, dan een verschrikkelijk verderf des Heeren, eerlang kunnen doen verwachten. Och! of de ontfermende God wilde geven, dat wij het alles met verslagen en boetvaardige harten, nu nog konden aanhoren en overwegen!

De profeet stelt de zaken gedeeltelijk voor, met zinnebeeldige figuren of gelijkenissen, zoals in 's Geestes taal veel gebruikelijk is.

- I. Spreekt hij van de snode huichelarij of geveinsdheid, der Israëlieten, hun vergelijkende, *bij een koek, die niet is omgekeerd.*
- II. Van hun dodelijke ongevoeligheid onder alle Gods verdervende oordelen, waaronder ze lagen en dagelijks onder te gronde gingen, zeggende: *dat de vreemden hun kracht verteerden en dat de grauwigheid op hun verspreid was, maar dat ze het niet merkten*, of ter harte namen.
- III. Meldt hij hun hovaardij en verschrikkelijke hoogmoed. *Die in hun aangezicht moest getuigen.*
- IV. Hun onbekeerlijkheid en verstoktheid, *waardoor ze zich niet wilden bekeren tot de Heere hun God, noch Hem zoeken in allen dezen.*
- V. En eindelijk bestraft hij hun uiterste blindheid en domme onkunde dat ze *waren als een botte duif, zonder hart.*

Zie, een gehele lijst van de dodelijke zonden, goddeloosheden en verdorvenheden, die hun eerlang in het uiterste verderf zou storten, stelt de profeet aan het volk voor ogen. Laten wij die dan nut, een voor een, eens kort wat nader inzien!

1. Bestraft de profeet hier van hun gruwelijke huichelarij, zeggende: ***Efraïm is een koek, die niet is omgekeerd.***

(1) Efraïm is hier het volk Israëls, der Tien Stammen, die veel in de Heilige Schrift, zo geheten worden naar Efraïm, de jongste zoon van Jozef. Deze werd, met zijn ouder broeder Manasse, van Jakob in Egypte aangenomen en gesteld, nevens zijn andere elf zonen, in gelijke graad, om niet als achterkinderen van Jakob, maar als waren ze ook zijn eigen kinderen, ieder voor hun hoofd, een gelijk erfdeel te krijgen in het land Kanaän. Want zo zei Jakob tot Jozef, Gen. 48: 5, *nu dan, uw twee zonen, die u in Egypteland geboren zijn, eer ik tot u in Egypte gekomen ben, zijn mijne: Efraïm en Manasse zullen mijne zijn, als Ruben en Simeon.* En dit was het nog alleen niet, dat Jozefs twee zonen, Efraïm en Manasse, hier zo gelijk gesteld werden, met de zonen van Jakob, als waren ze ook onmiddellijk, uit Jakobs lenden gesproten. Maar die heilige aartsvader heeft door de besturing en ingeving van Gods Geest, ook gewild, dat zijn oudste en eerstgeboren zoon Ruben, omdat hij die gruwelijke misdaad had bedreven, van zijns vaders bed beklommen te hebben, daar door voor altijd, van zijn eerstgeboorterecht, onder de kinderen Israëls, zou verstoken zijn en dat het zou overgaan op de twee zonen Jozefs, Efraïm en Manasse, die zo het eerstgeboorterecht, van geheel Israël, in Rubens plaats, onveranderlijk zouden bezitten. Zoals wij dat duidelijk zo aangetekend vinden. 1 Kron. 5: 1. En omdat nu Efraïm de jongste,

nochtans van Jakob gesteld en gezegend werd boven zijn oudere broeder Manasse, zo is hierdoor, die eerstgeboorte van geheel Israël, dan nu ook op hem en op zijn nakomelingschap alleen gekomen. En hier vandaan is het geslacht, of de stam Efraïm, dan nu de eerste en voornaamste geworden, onder al de stammen, van de kinderen Israëls. En uit die hoofde worden de Tien Stammen, die nu een bijzonder volk en koninkrijk uitmaakten, dan ook naar Efraïms naam genoemd. Dit is de grond van die benaming: dán heten zij Israël, dán Efraïm. Het is het zelfde volk der Tien Stammen, onderscheiden van de twee stammen Juda en Benjamin, die doorgaans Juda geheten worden.

Maar Efraïm, betekent niet slechts het gehele volk Israël. Maar ook in het bijzonder, het Koninklijke huis en de grootsten en voornaamsten van Israël in onderscheiding van het gewone volk, omdat de eerste Koning van Israël Jerobeam en meer andere koningen na hem uit de stam van Efraïm geweest zijn. Deze stam werd dan de Koninklijke stam, onder Israël was, zoals het daar ook voorgehouden wordt, dat hun Koninklijke hoofdstad Samaria, in de stam van Efraïm gelegen was.

Zo is Efraïm hier dan, in de tekst, in het algemeen, het gehele volk van Israël en in het bijzonder, hun Koninklijke stam. Óf hun Regenten de voornaamsten en aanzienlijksten van het volk, enz. In welke zin de profeet hen ook onderscheiden heeft, hoofdstuk 5: 3, noemende eerst hun hoofden en Regenten, met de naam van Efraïm. En het gros van het volk, met die van Israël.

En daarom moeten wij al deze zware beschuldigingen van onze tekst, hier dan ook zo opnemen en verstaan, als ziende eerst op hun Regenten en Overheden, die hun voorgangers en aanvoerders waren, in al die verschrikkelijke goddeloosheden. En vervolgens ook op het gehele volk, in het algemeen.

(2) Hetgeen dan nu hier eerst tot Efraïms beschuldiging wordt ingebracht is, *dat hij was als een koek, die niet is omgekeerd*. Wij weten dat een koek die van meelbloem gebakken wordt, een gewone spijs is die men eet. En wie de ouden veel gebruikten eer er zo'n overdaad van spijzen in de wereld gevonden werd. Zoals wij dan reeds van Abraham en van andere heiligen in het woord aangetekend vinden, dat ze die gereede en eenvoudige spijs, van gebakken meelkoeken, plegen te eten met vlees, dat ze slachtten en waarop Abraham ook de Engelen Gods onthaald heeft, Gen. 18: 6. Nu weten wij, dat een koek, die niet is omgekeerd, eigenlijk een koek is, die nog maar half gaar gebakken is; aan de ene kant hard en gaar. Maar aan de andere kant rauw. En dus onbekwaam om gegeten te kunnen worden. Met zodanige aardige gelijkenissen wil de profeet hier nu afbeelden, Efraïms snode huichelarij en geveinsdheid. Hoe ze de afgoderij en de ware Godsdienst, als ondereen gemengd hadden. Maar dat ze meest nochtans, aan de afgoderij der heidenen hingen en die vurig nawandelden. Want aan die zijde waren zij, als hard en gaar gebakken, naar aan de andere zijde van de ware Godsdienst, waren ze nog als rauw. Nochtans hingen ze deze ook aan en voegden die nauw bij hun heidense afgoderij. In de grond waren ze vurige en ijverige afgodendienaars. Maar de ingestelde en heilige Godsdienst van de Heere lag bij hen als bovenop en ze hadden daar nog zo het uiterlijke aanzien en de vertoning van. Maar ze waren aan die kant slechts als half gaar gebakken. Ze hadden geen hete en oprechte liefde voor de Godsdienst, zoals ze voor de afgoderij hadden, op die zijde ze heet en gaar gebakken waren. Maar ze waren omtrent de waren Godsdienst, geheel lauw, harteloos en ernstloos: noch koud, noch heet. Openb. 3: 15; in één woord ze waren snode afgodendienaars en daarin heet en gaar. Maar ze hielden naar buiten, nog een flauw en sleurachtige gedaante, van de ware Godsdienst. Dit wil de gelijkenis hier zeggen. En zo hinkten ze hier dan op twee gedachten, God en de

Baal tegelijk dienende, zoals de Profeet Elia, hun reeds zozeer bestraft had. 1. Kon. 18: 21. Of, zoals het duidelijk genoemd wordt, *ze vreesden de Heere en dienden, ook hun goden, naar de wijzen der volken, van wie ze die weggevoerd hadden*, 2 Kon. 17: 33. Deze was hun snode en gruwelijke huichelarij, waarmee zij de hoge God, verschrikkelijk tergden en bespotten.

2. Hierop laat de profeet nu volgen, hun uiterste ongevoeligheid en verstoktheid onder Gods verdervende oordelen, die hij zo voorstelt:

(1) ***dat de vreemden zijn kracht verteerden***. Dit geschiedde eensdeels, door de vreemde volkeren, waarmee ze dikwijls moesten strijden en oorlogen. Waardoor hun krachten zeer werden uitgeput en hun landen en steden verwoest. Want de oorlog is een verslindend ondiep, waardoor landen en staten in de grond verdorven worden en hun kracht en welvaart verliezen, als de Heere die, tot een gesel voor die wil gebruiken. En anderdeels werden der Israëlieten krachten en rijkdommen, ook zeer droevig verteerd door die vreemde volkeren, waar ze hun hulp bij zochten. Waaronder bijzonder de Assyriërs waren, welker vriendschap en bondgenootschap zij, met zware schattingen en belastingen moesten kopen en afbedelen. Wat hun dan geweldig moest kreuken en ten uiterste zwaar en schadelijk vallen. Men heeft om hier een nader bericht van te ontvangen, slechts aandachtig na te zien de geschiedenissen van het Israëlitisch volk, 2 Koningen van het 13 tot aan het 17 hoofdstuk, waar wij genoeg vinden, om te bemerken hoe, door de beide gevallen van vrienden en vijanden, de krachten van dit volk van de vreemden verteerd werden.

(2) Het andere stuk van Gods oordeel, dat steeds op hun rustte, was ***dat de grauwigheid op hem, te weten op Efraïm verspreid was***. Hier gebruikt de profeet een zinnebeeld of gelijkenis van de ouderdom van mensen, die allengskens aankomt met een grauwigheid of grijsheid, die zich openbaart aan het lichaam en die een gewisse voorbode is van 's mensen naderende dood en ondergang. Als die grauwigheid daar nu zo begint te verschijnen, dan gaat de mens zijn krachten verliezen. Dan neemt zijn leven allengskens af en dan staat zijn einde voor de deur. En daar is geen raad of hulpmiddel om die grijze grauwigheid van de aankomende ouderdom te verdrijven. Hierop zag de man Gods David, in zijn gebed, *daarom ook terwijl de ouderdom en grijzigheid daar is, verlaat mij niet o God!* Psalm 71: 18. Zo kwam er nu een grauwigheid die verspreid werd op Efraïms Staat. Door Gods verborgen oordeel, nam hun staat en voorspoed hoe langer hoe meer af en er kwam op hen een algemeen en dodelijk verderf. Op alles werd als een grauwigheid verspreid, die stil, allengskens over dit volk kwam en hoe langer hoe meer de overhand nam. Ze werden in de grond der zaak langzaam verteerd, verzwakt en uitgemergd. En alles liep nu daar op uit, dat hun rampzalig verderf en ondergang voor de deur stond. O, als er zo'n grauwigheid over een volk komt, zo'n dodelijk bederf en verval op alles, dan is dat een gewis voorteken, dat de Heere nu haast een verschrikkelijke voleinding met hun zal maken. En dat hun verdorvenheid dodelijk en ongeneeslijk is.

(3) Dan, helaas, het droevigste van allen was, dat de rampzalige en geveinsde Efraïm, in een diepe doodslaap van de uiterste ongevoeligheid en zorgeloosheid, daaronder gedompeld lag en bleef liggen. Want zo zegt de profeet hier, tot twee bijzondere keren: dat hij niets bemerkte, van het een of ander. En ***hij merkt het niet***. Dat is: het volk van Israël werd daar niets van gewaar, ze bekommerden zich daarover niet, ze namen het geenszins ter harte dat de heilige en rechtvaardige God, zo in tegenwoordig, met hun wandelde. En dat Hij de vreemden zo hun krachten en welvaart liet verteren. En zo'n dodelijke grauwigheid en verderf over hun verspreidde. En dat alles nu, zo te post of haastig, naar het einde liep. Dat Gods almogende wraakoordeel, hun

staat en hen allen eerlang, zo verschrikkelijk zou komen verwoesten en verdelgen, door de Assyriërs, dat ze geen volk meer zijn zouden.

O, hoe klaar deze dingen ook konden gezien worden en hoezeer des Heeren profeten, hun ook bleven bestraffen, vermanen, bedreigen enz., het mocht toch alles in het minst niet helpen! God had Zijn Geest van dit volk weggenomen. En ze hadden Hem geheel verlaten; dus waren ze dan aan zichzelf overgelaten. O, nare en ververschrikkelijke gesteldheid! En daarom hadden ze nu geen ogen, om hun dodelijke ellenden en aannaderend verderf te zien, of te bemerken. Maar ze lagen allen, grote en kleinen, rijken en armen, ouden en jongen, geestelijke en wereldlijken, in de diepste ongevoeligheid en in de uiterste zorgeloosheid. En zo was hun staat of gesteldheid dan nu met allen zeer rampzalig en ongeneeslijk. Zie, dit komt er van, als een volk de ware Godsdienst, nu maar uiterlijk, voor een sleur en slenter, nog wil aan de hand houden, maar met hun harten, de Heere hun God verlaten. Dan zal er wel spoedig een dodelijke grauwigheid over hun komen, maar die ze niet zullen bemerken. En die grauwigheid zal hun dan ook bijblijven en in alles aankleven. En zal eindelijk, van jaar tot jaar, bij een geheel verderf en ondergang meer en meer toenemen, totdat ze eindelijk in een verschrikkelijk verderf neerstorten.

3. Op hun geveinsdheid en ongevoeligheid, laat de profeet nu, hun gruwelijke hovaardij volgen, zeggende: ***dies zal de hovaardij Israëls in zijn aangezicht getuigen.*** Tevoren hoofdstuk 5: 5, had hij een dergelijke klacht van hun hoogmoed gedaan.

(1) Daar heerste een verschrikkelijke trotsheid en hovaardij, in de harten van dit volk, niettegenstaande God hen, door Zijn scherpe roeden, tot ootmoed en vernedering zocht te brengen. Deze hovaardij was algemeen in geheel Israël. Ze begon van de Koning en de Groten en aanzienlijken, die onverdraaglijk trots, stout, wellustig en hoogmoedig waren; waarop dat woord zag, bij de profeet Jesaja hoofdstuk 28: 1, *Wee! De hovaardige kroon, der dronkenen van Efraim! Welker heerlijk sieraad is, een afvallende bloem*, enz. En van daar verspreidde zich deze gruwelijke hovaardij, door het gehele volk, bij geestelijken en wereldlijken. Want, zodra de grote voorgaan, volgen de kleinen doorgaans na. En hun hovaardij was zodanig openbaar, dat de profeet daarvan zegt;

(2) ***dat die, in hun aangezicht zal getuigen.*** Zodat ze geen andere getuigen tegen zich zouden nodig hebben, dan zichzelf. Ze betoonden die snode hovaardij,

(a) in hun gruwelijke weelde, wellust, dartelheid en brooddronkenheid. En in die verkwisting die ze aanrichtten in klederen, in huizen en in hun tafelen, waarin ieder, evenzeer zocht uit te steken. Hoewel de grijzigheid nu reeds zozeer op dit volk verspreid lag en hun aller verderf zo nabij was, scheen toch hun land van weelde en voorspoed, als over te vloeien. Want daar was geen einde aan pronken, praal, pracht en hovaardij, waardoor ze hun ondergang, als met geweld wilden verhaasten.

(b) Ook bleek Israëls hovaardij in hun verheffing, boven hun broederen, de stammen Juda en Benjamin, waar ze zich van afgescheiden hadden. Ze achtten zichzelf, een veel machtiger, aanzienlijker en gelukkiger volk te zijn dan deze. En ze hielden hun hoofdstad Samaria, veel heerlijker en bloeiender te zijn, dan Jeruzalem en de tempel. Waarom ze ook, met de heidense volken, tegen Juda en Jeruzalem aanspanden en tegen die wredelijk oorloogden, om hun geheel te onder te brengen, enz.

(c) Maar bijzonder bleek de hovaardij van Israël, in hun grootse, trotse en hoogmoedige gedragingen, tegen de Heere hun God. De Springader, die hun gegenereerd had. Wiens Hoogheid en geduchte Majesteit en heilige dienst,

Woord en profeten, ze geheel verachtten en zeer onwaardig behandelden. Zoals de profeet hier als een klaar bewijs, van hun verderfelijke en verfoeilijke hovaardij nader aanwijst, door hun ook te beschuldigen, van de uiterste ongehoorzaamheid, onboetvaardigheid en onbekeerlijkheid, tegen de Heere. Als hij daar bijvoegt,

4. omdat ze zich niet bekeren, tot de Heere hun God, noch Hem zoeken, in allen dezen.

(1) De bekering van een zondig en goddeloos volk, tot de Heere hun God, van Wie ze afgeweken zijn en wiens verschrikkelijke toorn, ze tegen zich ontstoken hebben, is het enige middel, van hun herstel en behoud, indien die werkelijk oprecht en hartgrondig is, door de genade Gods. Waarin die bestaat, hebben wij bij andere gelegenheden de gemeente dikwijls voorgehouden. Waarom wij ons daar nu niet, bijzonder zullen uitlaten. Dit zullen wij alleen maar zeggen, dat de Heere God niet opgehouden had, door Zijn profeten dit rampzalig vol, gedurig aan te zoeken, dat ze zich toch tot de Heere zouden bekeren. Dat ze toch een hartelijk berouw en leedwezen wilden dragen, van hun verschrikkelijke zonden en goddeloosheden en zich daarover vernederen, voor Zijn heilig aangezicht en zich wenden, met een oprecht geloof, tot de troon van Zijn genade, verlatende hun gruwelijke afgoderij en snode zonden. En terugkeren in de weg van Zijn verbond en tot de ware Godsdienst, die ze zo schandelijk verlaten hadden; met belofte, dat Hij hun dan ook weer in genade zou aannemen; en Zijn toorn van hun afwenden. Hen hun zonden vergeven. Hun vervallen staat weer oprichten en herstellen. En dat Hij hen Zijn Heilige Geest en vorige goedertierenheden, terug zou geven. En hun zo helpen en behouden zou.

Leest maar slechts het vorige zesde hoofdstuk, daar de profeet hun zo de weg der bekering aanwijst en wijd open stelt: *Komt, laat ons wederkeren tot de Heere!* En hiertoe strekten al die zware bestraffingen, bedreigingen en oordelen van de Heere, over dit volk. Het geschiedde alles, om hun tot een oprechte boetvaardigheid en bekering nog te brengen en hun zo nog voor hun bederf te behouden. Maar ach, dit volk was nu zodanig trots en onhandelbaar geworden en ze waren zover van de Heere afgeweken. En zo diep verhard en verstokt in hun zonden, dat ze zich tot de Heere hun God niet bekeerden. Maar ze sloegen al Zijn vermaningen, beloften, bestraffingen en oordelen, geheel in de wind. En ze namen nog steeds toe, in meerder afval en goddeloosheid, enz. Daarom riep de profeet uit hoofdstuk 6: 4, *ze stellen hun handelingen niet aan, om zich tot hun God te bekeren. Want de geest der hoererij, is in het midden van hun en de Heere kennen ze niet.*

(2) Dit breidt de Profeet hier nader uit, met er bij te voegen, ***dat ze de Heere ook niet zochten, in allen dezen.*** Het eerste dat een zondig volk behoort te doen, als ze onder Gods toorn gevallen zijn en als hun staat nu te gronde gaat is, dat ze dan alle middelen en ernst moeten aanwenden, om de Heere hun God weer te zoeken, Wien zij door hun zonden, verloren hebben. Hierom wordt dit zoeken van de Heere, zo dikwijls in de Heilige Schrift de zondaren vermaand, als de rechte weg tot hun bekering. En het enige middel, tot hun behoud. Het is daar: *zoekt de Heere, terwijl Hij te vinden is! roept Hem aan, terwijl Hij nabij is! De goddeloze verlate Zijn weg,* enz. Jesaja 55:6, 7. Maar, al die vermaningen, geschieden tevergeefs, aan het zondige Israël. Ze namen die in het minste niet ter harte. Ze lieten de Heere geheel varen en versmaadden de Rotssteen, die hun geformeerd had. Zij zochten Hem niet, in allen deze. Dat is, in alle de droevige en zware oordelen, waaronder ze nu lagen. En hoewel hun uiterste verderf zo nabij, voor de deur stond. O, dat mocht niet helpen! Ze waren en bleven even blind, verhard en onboetvaardig en zorgeloos. Ze zagen niet eens om, naar Gods gunst en

genade. Ze deden niets, om hun verderf en verwoesting voor te komen. Maar ze leefden alle samen, in de dodelijkste onbekeerlijkheid, die immer bedacht kan worden. En ze lieten het zo geheel staan, op een geveinsde sleurgodsdienst, die zij bij hun vuile afgoderij, ook nog aan de hand hielden. Waardoor ze de Heere, dan maar te meer tergden en vertoonden. Ziet dit was hun dodelijke onboetvaardigheid en onbekeerlijkheid.

5. Daarop laat de profeet hier in de tekst, nu eindelijk volgen, hun blindheid en domme onvernunftigheid: **Efraïm is als een botte duif, zonder hart.** De gelijkenis is van de onnozele duiven ontleend, die men acht de eenvoudigsten te zijn, onder het gevogelte; waarop de Zaligmaker ziet in Zijn vermaning: *zijt dan voorzichtig, zoals de slangen. En oprecht, zoals de duiven!* Matth. 10: 16. Omdat de duiven niet listig zijn, zoals andere vogelen. En ook niet zo schuw en schichtig, zo worden ze dan gemakkelijk, in de netten en strikken die men hun spant, gevangen en gedood. En zo was het nu, met Efraïm ook; er was geen wijze staatkunde meer bij dit volk. En geen geestelijke wijsheid. Maar ze waren, als een botte duif zonder hart. Zonder verstand, noch voorzichtigheid; noch kennis, noch goed overleg in hun zaken. Ze waren een volk, dat God van wijsheid ontbloot had. En daarom vlogen ze nu maar los en onbedachtzaam toe, in de strikken die hun van de volkeren gespannen werden. Deze bedierven hun en verteerden hun krachten. Maar ze bemerkten daar niets van. Ze waren zou dwaas, dat in plaats van zich te bekeren, tot de Heere hun God en bij Hem hun hulp te zoeken, ze integendeel, op een vleselijke arm steunden en zichzelf uitmergelden en bedierven, in verbonden te maken met heidense volkeren, die het toch maar toelagden op hun verderf. Zoals dat naderhand ook maar al te zeer gebleken is, wanneer ze van dezelfde Assyriërs zijn verwoest geworden, van wie ze hun hulp en bescherming verwacht hadden.

O, als de Heere van een volk geweken is, dat nu in de zonde verhard is geworden, dan nemen ze alle maatregelen geheel verkeerd. En dan worden zij door hun dwaasheid de ellendige werktuigen van hun eigen verderf. Dan vliegen de onnozele duiven zo bot niet toe, in de gespannen strikken en netten van de vogelvangsters, als ze bot en onvoorzichtig lopen, in het verderf. Dan heet het, als de Heere een zondig volk laat bedreigen: *Daarom ziet Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk. Wonderlijk en wonderbaarlijk. Want de wijsheid van zijn wijzen zal vergaan. En het verstand van zijn verstandigen zal zich verbergen.* Jes. 29: 14. Dan stort God in Zijn toorn een geest van onbedachtzaamheid, van blindheid, van dwaling en van verwarring, over zo'n volk uit; en over haar Hoofden en leidslieden, in het burgerlijke en kerkelijke. En dan vervalt alles, wat er is, hoe langer hoe meer door de dodelijke dwaasheid en verkeerdheid, waar de Heere zo'n volk, dat Hij straffen en verderven wil, nu aan overgeeft. Ieder ziet dan maar op zijn eigen belang en grootheid, weelde en wellust en om goede dagen te hebben. Maar met het belang van land en Kerk, bekommeren ze zich niet het minste. Het eigen is dan bij allen de wet, waar het algemeen zich naar moet richten en buigen. En op zo'n heilloze en domme staatkunde, worden land en Kerk, dan nu geregeerd. Of liever, alleszins naar het verderf gestuurd. En het gewone volk schikt zich naar het voorbeeld van hun hoofden en leidslieden. En dat doet in hun mindere zaken ook also. Dat is dan op grootsheid, weelde en wellust, geheel verzet! En dat is het alleen, waarover alle man zich nu bekommert. En wanneer er dan nog al enige wijzen en Godvruchtigen, hier en daar gevonden worden, die het dodelijk verderf, van land en Kerk zien en betreuren, die zijn zeer weinigen en van geen gezag of aanzien. Die vinden geen gehoor en kunnen niets uitvoeren. Kortom, het gehele volk is dan diep bedorven en vleselijk. En de ware Godsdienst hangt er dan maar bij,

als een sleur en slenter. En zo is het dan, evenals een botte duif, zonder hart.

Want ziet de Heere geeft wijsheid, uit Zijn mond komt kennis en verstand. Spreuken 2: 6. Van die hoge en heerlijke Zon, moet alle licht en leven, heil en voorspoed, over een volk komen. Als die Zon eenmaal ondergaat, dan gaat ook alles onder. Wanneer God vertrekt uit een land, o, dan neemt Hij alles mede. En dan blijft er niet anders over, dan hetgeen de profeet, tevoren uitgeroepen heeft, hoofdstuk 4: 6, *Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is; dewijl gij de kennis verworpen hebt, heb Ik u ook verworpen.* En vers 14, *het volk dan, dat geen verstand heeft, zal omgekeerd worden.* O, nare en verschrikkelijke staat! Wel mag de profeet daarover nogmaals uitroepen: *want ook wee hen! als Ik van hen zal geweken zijn.* Hoofdstuk 9: 12. Mijn God zal ze verwerpen, omdat zij naar Hem niet horen. En ze zullen omzwervende zijn, onder de heidenen. Vers 17.

Ziet dit is het droevig besluit van de zaak. Dit is het einde van de onverbeterlijke goddeloosheid en van het heilloos verlaten en afhoereren van de Heere, dat kan op het laatst, nooit anders dan dodelijk zijn voor een zondaar of voor een geheel volk.

Och! of de ontfermende God, ons licht en genade schonk om het op te merken! Hier ziet u dan de zware en verschrikkelijke beschuldigingen, die de profeet in Gods heilige twist, tegen het volk van Israël en tegen hun hoofden en leidslieden, hier inbrengt. Zulke vijf gruwelijke misdaden, legt hij hier tot hun last neer! Zo'n vervloekte huichelarij, uiterste ongevoeligheid en verstoktheid, verschrikkelijke hovaardij; dodelijke onbekeerlijkheid en ongeneeslijke blindheid en onvernunftigheid. En deze zijn nu de rampzalige wegen geweest, van hun aller-verschrikkelijkste verwoesting en ondergang, tot op deze huidige dag; die hun kort hierna is overgekomen, door de hand der Assyriërs, die de Heere God, tot verdelging van de Tien Stammen, van voor Zijn aangezicht, heet willen gebruiken. En waarmee ze zo hadden gehoereerd en die hun, alvorens eerst zo bedorven en uitgemergeld hadden.

Want het is waarschijnlijk, dat Hoséa dit verderf van Israël, nog zelf heeft gezien, omdat hij zeer lang heeft geprofeteerd, tot onder de regering van Hiskia de Koning van Juda; in wiens zesde jaar van zijn regering, de stad Samaria is ingenomen, na een zware belegering van drie jaren, door Salmanasser, de Koning van Assyrië, die toen Efraïm, of de Tien Stammen, gevankelijk heeft weggevoerd. En Gods oordeel over hun uitgevoerd en volbracht heeft. Zoals wij dat allemaal zo aangetekend vinden 2 Koningen 15.

Toepassing

Ziedaar mijn vrienden! een korte opening van de tekstwoorden. Daar hebt gij nu een levendige schilderij, voor uw ogen van het volk Israëls, in de vorige tijd, wat alles tot onze lering en vermaning zo beschreven is, op wie de einden der eeuw gekomen zijn. Och! of wij daar nu, onze eigen staat en die van geheel Nederland, eens recht bij mochten neerleggen! En dat de Heere ons dan ogen mocht geven, om die nauwe overeenkomst te mogen zien, die er helaas tussen dat oude Israël en tussen ons nu gevonden wordt. Wij hebben dan anders niet te doen, dan maar de vijf hoofddelen, van Israëls droevige beschuldiging, van nabij in het oog te houden en daar dan onze staat of gesteldheid bij te stellen. Dan zal onze deerniswaardige bedorvenheid en ellende, hier in Gods ontdekkend licht, wel klaar te voorschijn komen.

O, wij die allen ook inwoners, van het ongelukkige Nederland zijn, dat reeds begonnen is rijp te worden, voor Gods verdervende wraakoordelen; mochten wij heden, door Zijn ontfermende genade nog eens een dag hebben, van ware boete en vernedering over onze zonden! Want wij hebben allen ons deel, aan de algemene zonden. En het verderf van het land, waarvan wij dan, voor alle dingen, eerst een

rechte kennis behoren te nemen, indien wij daar een oprechte boetvaardige belijdenis van doen zouden, voor de Heere, onze God. Want hiertoe zijn wij immers, door onze Overheden nu ook samen geroepen, opdat wij belijdenis doen zouden, van onze zonden, in Gods ontzagelijke tegenwoordigheid. De ongerechtigheden van een zondig volk, te weten van ons eigen volk, zouden betreuren. En opdat wij nu de hoge God, met ootmoed, in de Naam van Christus, om vergeving zouden bidden, en om de bijstand van Zijn genade, tot onzer verandering en bekering.

Hoe zouden wij van dat alles toch iets, in ware oprechtheid kunnen verrichten, zonder onze eigen en van 's lands gruwelijke zonden en overtredingen eerst recht te kennen. Wij zullen heden slechts een verdoemelijke en heilloze vast- en biddag houden, indien wij hier nu ook niet in waarheid kunnen zeggen, door Gods genade, zoals er staat, in de boetvaardige belijdenis van Gods volk Jesaja 59: 12. *Want onze overtredingen zijn velen voor U en onze zonden getuigen tegen ons. Want onze overtredingen zijn bij ons en onze ongerechtigheden kennen wij.* Ach! Dat de Heere dit, immers nog aan enige onzer, door een wonder van Zijn alvermogende genade, liefde te geven!

1. Onze eerste ongerechtigheid, waarvan wij nu hier, in Gods ontzagelijke tegenwoordigheid, een ware belijdenis behoren te doen, is die gruwelijke geveinsdheid of huichelarij, waarin wij zolang gewandeld en waardoor wij zo zwaar tegen de Heere gezondigd hebben. Het moet nu ook heten: **Nederland is een koek, die niet is omgekeerd.** Wel is waar, dat wij tot hiertoe met Efraïm, tot de grove afgoderij en beeldendienst der heidenen, nog niet vervallen zijn. Maar, ach! Wat mag ons dit toch helpen, daar de wereld, met haar zondige ijdelheid, nu de grote afgod van het land geworden is, waar al het Volk, zonder onderscheid zich nu geheel voor neerbuigt? Wij hebben de Heere en de ware geestelijke Godsdienst des harten nu verlaten. En wij hebben ons diep ingewikkeld in de snode afgoderij van de wereld. De harten, de zinnen, de gedachten en genegenheden, van al het volk, zijn na geheel aards en vleselijk en leggen, als gaar gebakken, in de vurigste liefde der vergankelijke ijdelheden. O, nooit was de aards en wereldsgezindheid zo algemeen en zo sterk doorgebroken, als tegenwoordig! En nooit was de Geest en de liefde tot God en de Hemelse dingen, uit de harten van de mensen zover geweken! En toch houden wij ons, aan de buitenste kant, ook nog veeltijds op met de Godsdienst en met een gedaante van Godzaligheid. Daar is nu een fijnheid of vroomheid, onder ons ingekropen, die zelfs van dag tot dag, de overhand neemt, waardoor men die twee: God en de wereld, zeer kunstig weet samen te voegen. Het schijnt, dat de fijnheid nu zelfs, als een mode van het land geworden is. Maar, het is slechts een half gebakken Godzaligheid, wij zijn, noch koud, noch heet; maar lauw. O, het is een walgelijke Godzaligheid, zoals er nu onder ons begint te heersen! Men houdt de wereld en haar begeerlijkheden, heimelijk aan de hand. Zonder die ooit werkelijk, voor de Heere te belijden en die te willen verzaken, zoals het rechtschapen Christendom van de Geest, dat vereist. En ondertussen, men praat vroom en men gaat voor vroom door. En men woelt zo heen, in een schijn van Godzaligheid, waarmee duizenden in ons land, nu zeer listig, de huichelaar weten te spelen. Die toch in de grondslag, de aller-bitterste vijanden en tegenstanders zijn, van al wat naar een ware Godzaligheid, bekering of vroomheid lijkt. Zie, dit is nu de algemene, gruwelijke zonde, van Nederland geworden! Een Godzaligheid, die maar halfgaar gebakken is! Een walgelijke geveinsdheid, welke, benevens de openbare goddeloosheid en een doden sleur godsdienst, het gehele land nu helaas als een zondvloed zeer droevig overstroomd heeft. En wie is er onder ons, die hier met waarheid zal kunnen zeggen: *ik heb mijn hart gezuiverd. Ik ben rein van mijn zonden?* Mocht Gods licht op deze dag, eens in onze harten schijnen! Hoe

zouden de beste Godzaligen ook zelfs, dan met schaamte bekennen moeten, hoe heet en gaar ze nog liggen, op de grond van de wereld. En hoe lauw en dodig ze zijn voor de Heere en voor het leven van Zijn Geest?

2. Onze tweede grote zonde, waarvan wij allen, op deze dag, een oprechte, boetvaardige belijdenis, behoren te doen is *onze dodelijke ongevoeligheid*, onder Gods verdervende oordelen, waardoor ons land en Kerk, nu dagelijks te gronde gaat.

(1) Er moet ook van ons gezegd worden: ***vreemden verteren zijn kracht***.

(a) Wij zijn uitgeput en uitgemergeld, door de zware en langdurige oorlogen, die wij hebben moeten voeren met de buitenlandse natiën en bijzonder met Frankrijk. Onze staat is daardoor tot zinken toe, nog zwaar met schulden beladen, waaruit wij ons nooit zullen kunnen redden, en die onze krachten ongevoelig, als verteren en doen uit drogen.

(b) Wij zijn en worden ook nog dagelijks uitgeput en uitgemergeld, door de vreemde volken, waarmee wij dagelijks in verbonden of allianties staan. Deze vriendschap, macht en bijstand, moeten wij met zware onkosten, als afkopen. En de troepen of krijgsvolken, die ze altijd, tot onze dienst gereed moeten houden, voeren jaarlijks een groot deel, van onze rijkdommen en gerede inkomsten uit het land. Waardoor dan onze krachten grotendeels verteerd worden.

(c) Ja, vreemden verteren ook onze krachten, door het onbeschrijflijk nadeel, dat ze ons doen, aan meest al de takken van onze koophandel, die nu reeds naar andere landen en volken toe vloeien, door de ijver, waarmee deze zich nu ook op de negotie, te water en te land, dagelijks toeleggen. Hierdoor is die beroemde koophandel van Nederland, nu geheel vervallen en afgenomen. En onze inlandse manufacturen, neringen en handwerken, zijn nu allerwegen, door het gehele land, in een dodelijke kwijning gestort. En de Heere weet, of die ooit, door enige menselijke middelen, daar men nu zo bezig is aan te werken, weer enigszins kunnen opgericht en hersteld worden.

(d) Hier komt bij, dat de vreemde werklieden en andere, jaarlijks ook veel geld het land uitvoeren, door der inwoners luiheid, weelde en grootsheid.

(2) En kortom, dit is nu ook, ons droevig oordeel, dat de grauwigheid bij ons, op alles verspreid is. Wij kunnen onze ogen nergens heenslaan, of wij moeten, hoe blind wij dan ook zijn, toch bekennen, dat er een verderf en slaande hand van God, op alle dingen rust en dat kerk en burgerstaat beide te gronde gaan. O, die grauwigheid heeft reeds lang, zo op Nederland gelegen, maar nooit zo geweldig als nu. Alles gaat ten achteren; alles vervalt en verzinkt, in een dodelijk verderf. De mot van Gods toorn doorknaagt ons land en Kerk, tot in de grond; alles staat op losse schroeven en schudt en waggelt, als een oud vervallen huis, dat bij de minste storm, die er opkomt, eens deerlijk schijnt te zullen instorten. Zodat er geen helpen, noch oprichten meer aan zijn zal. En de Heere bezoekt ons, van jaar tot jaar, met nieuwe plagen en oordelen, waardoor die nare grauwigheid, al meer op ons verspreid wordt. Zo'n aanhoudende pestilentie of sterfte, onder ons rundvee. Zulke droevige inundaties of watervloeden, bijna in elke winter, door een dodelijk verval, van onze rivieren en zeedijken, bijzonder aan de Hoek van Holland. Zodat het zeer te duchten staat, dat nog eens schielijk en onverwacht, ons gehele land, in een openbare zee zal veranderd worden. Wij zwijgen van zoveel andere oordelen des Heeren, die ons ongevoelig als verteren en tot een geheel verderf bereiden.

(3) Maar ach! Nederlands volk bemerkt het niet. Zo weinig, als Efraïm oudtijds.

Hoezeer heeft de Heere nu niet, een geest des diepe slaaps, over al de inwoners uitgegoten en ook onze Hoofden en zieners verblind. Zodat al het volk, in een dodelijke zorgeloosheid en ongevoeligheid, daar neerligt en zich nauwelijks iemand recht bekommert, over het naderend verderf van land en Kerk! De grote menigte ziet, noch bemerkt er niets van. En die er nog al iets van zien, praten er eens met elkaar over. Zuchten daar eens flauw onder en verder trekken ze het zich geenszins aan; men staat er niet werkelijk stil bij; men draagt de dodelijke ellende en het hoge gevaar van land en Kerk, niet gebonden op zijn hart; men ziet er Gods heilige en rechtvaardige hand niet in; men vernedert zich niet hartgrondig, voor de Heere. Wie toch van ons, is een ernstig voorbidder voor het Land? Wie staat er nacht en dag in de bres dat de Heere het toch niet moge verderven? Ieder houdt zich maar op met zijn eigen zaken en aangelegenheden in de wereld. Maar land en Kerk laten wij drijven. Alle man is gerust en roept maar alleen: vrede en zonder gevaar! En zo gaan wij helaas, al slapende en zoetvoerig, naar ons verderf toe. O, wat is dat niet een zwaar en verschrikkelijk oordeel van de Heere en een klaar bewijs, dat Hij Zijn Geest nu van ons heeft weggenomen. En dat ons geval nu reeds dodelijk en ongeneeslijk is.

3. Efraïms derde zware zonde, was *hun verschrikkelijke hovaardij*. Maar ach! Dit is immers ook, de grote ongerechtigheid van Nederland, waaraan wij allen ook zeer schuldig staan. Hoogmoed en zatheid van brood, heeft ons tegen de Heere, onze God, geweldig doen achteruit slaan en de verschrikkelijkste ondankbaarheid doen begaan.

(a) Daar is een geestelijke hovaardij, waarin al het volk nu verzonken ligt. Een dodelijke inbeelding en opgeblazenheid des harten, hoe schuldig en rampzalig wij ook zijn mogen. En hoewel er nauwelijks een gedaante van een geestelijk Christendom bij ons is overgebleven, steunen wij toch trots op onze eigengerechtigheid en verheffen ons tegen de Heere. Wij zijn de Laodicese kerk gelijk geworden, die zeiden: *ik ben rijk en verrijkt geworden en ik heb geens dings gebrek*, enz. Openb. 3: 17. Dit is onze gruwelijke blindheid, dat wij onszelf nu zodanig verheffen op een deel dode Godsdienstplichten, waarover wij ons tot de hel toe, schamen en vernederen zouden, indien wij alle waar, ontdekkend licht van Gods Geest, niet reeds ten enenmale veracht en verworpen hadden. Welk een verdoemelijke hoogmoed is dit niet, voor de Heere! En toch, al het volk van Nederland wandelt daar nu in. Deze is de vrucht, van die nieuwmodische Godzaligheid, die men nu heeft uitgevonden, waardoor men weldra op een Pelagiaanse wijze of fatsoen, zonder hartgrondige boete of vernedering over de zonden, over de vloek en de toorn Gods, waaronder wij liggen en zonder enig recht gebruik van de spiegel der Wet te maken, zeer spoedig grote en heilige Christenen kunnen worden, opgeblazen van eigen inbeelding.

(b) Hierbij komt dan ook, een uitwendige hovaardij, die nooit verschrikkelijker, noch verdoemelijker in ons land heeft geregeerd, dan nu in deze tijd. Wie toch zou er in staat zijn, om recht te kunnen beschrijven, die ongebonden weelde, pracht, snoods ijdelheid en grootsheid, waaraan Nederlands inwoners, zich thans geheel hebben overgegeven? De grote en vermogende mensen, gaan hier voor. De minderen volgen na. Ieder trekt het zeil zo hoog in de top als hij immer kan. Daar is geen einde aan de dartelheid, verkwisting en hovaardij. De geestelijkheid staat hier, zo schuldig als het andere volk. O, die trotse weelde en ijdelheid, is een dodelijke plaag waarmee God ons land nu slaat, om het daardoor te spoediger, tot zijn verderf en ondergang te brengen. Want zo is het ook, eveneens gegaan met Israël en met alle zondige volken, vroeg en laat: hun hovaardij en ijdelheid namen dagelijks toe en werden meest onverdraaglijk, hoe nader ze aan hun verderf kwamen. *Goddeloosheid, huichelarij en hovaardij*, zijn de drie voorname land verdervende gruwelzonden. En

daardoor zal Nederland ook eens te gronde gaan.

4. Want daar komt ten vierde ook nog bij, die zware zonden van verschrikkelijke onboetvaardigheid en onbekeerlijkheid van al het volk, die het alles, ten enenmale wanhopend en ongeneeslijk maakt. Helaas, het moet met ons nu ook heten: **omdat ze zich niet bekeren, tot de Heere. Hun God, noch Hem zoeken, in allen dezen.** De Geest der ware boete en bekering schijnt nu, als uit ons land geheel geweken te zijn. De goddeloze weten van geen bekering. Maar gaan onbesuisd voort in hun zonden en leven als openbare Atheïsten, die zich nergens over bekommeren. De zorgeloze sleur en naam-Christenen, denken aan geen andere bekering, als op een zedig en burgerlijk leven en dat ze vrij mogen zijn, van grove en schandelijke goddeloosheden. En daarop laten ze het alles berusten. De geveinsden zoeken geen bekering, dan slechts een uitwendige, om gelijk te zijn aan de gepleisterde graven. De Overheden doen niets, met rechte ernst, om het land van zoveel heersende gruwelen en goddeloosheden te bekeren. De leraars prediken wel van bekering. Maar het is en blijft een dode letter. Maar aan de zaak zelf slaan zij, noch iemand van hun toehoorders, ooit enigszins de hand. Zelfs de leer van de ware bekering tot God, is reeds zozeer vervalst en verbasterd, dat men thans veel meer, over de bekering en het geloof, heeft beginnen te twisten of te disputeren, dan dat men die beide door Gods genade, recht zou beoefenen en in het werk stellen.

O, nooit beleefden wij, zo'n Babel van verwarring, als te dezer tijd. Nooit werden de heilige zaken van het Christendom ruwer, oneerbiediger en ongodelijker behandeld. Sinds die wilde en vreemde beroeringen, in onze kerken, zo zijn ingeslopen, door Gods verborgen oordeel, zijn de heiligste waarheden van de bekering, veel meer gelasterd en bespot geworden. En die nu meest van de bekering spreken en roem dragen, zijn doorgaans de aller-bitterste vijanden, van een rechtscha pene, bijbelsche bekering en Godzaligheid.

O Nederland! u zult uzelf, met dit soort van bekering, die maar half gaar gebakken is, voor de verschrikkelijke toorn Gods en voor uw aankomend verderf en ondergang, geenszins kunnen bewaren. De Heere zal u, om al dat gewoel en bekeringwerk en om uw geveinsde bekering en vroomheid, geenszins verschonen. Maar u zult uw verwoesting daardoor, slechts te meer verhaasten. Och! of er ook nog mochten gevonden worden, ouder ons die er een recht, zielvernederend, Goddelijk gezicht van mochten hebben!

5. Maar helaas, Nederlands Efraïm, is nu ook geworden, **als een botte duif, zonder hart.** En deze is hun vijfde grote zonde, tegen de Heere. Er licht nu een geest van blindheid, van dwaling en van domme ongerechtigheid en onvernuftigheid op het land. Die rust op het gehele volk: op het hoofd en op het gehele lichaam. Waar is onder ons de wijze? waar is de profeet? Waar zijn de lippen der priesters, die de wetenschap bewaren? *Ziet ze hebben des Heeren woord verworpen, wat wijsheid zouden ze dan hebben?* Jeremia 8: 9. Daar is geen kennis Gods meer in het land. Maar alles onder ons, riekt nu naar een verrotte, vleselijke wijsheid. Het gewone volk leeft, in de domste onwetendheid. En de besten hebben slechts een gedaante der kennis en der waarheid, in de Wet. Rom. 2: 20; ze knabbelen samen, aan een dode letter van het Evangelie, waarvan ze niets recht verstaan. Men heeft maar een weinig te weten, van de regering van onze staat en van de kerk. En van het leven van de burger, om veel klaarder te bemerken, hoe waar Nederlands volk, nu geworden is, als een botte duif, zonder hart, dan men dat wel met woorden kan benoemen of uitdrukken. O, nu Gods Geest, die ook een Geest der Wijsheid en der kennis Gods is, Jes. 11, zover van ons

geweken en vertrokken is, wat was wijsheid of kennis zou er nu dan toch, bij ons overgebleven zijn?

Helaas, wij vliegen nu als een botte duif, haastig naar ons tijdelijk en eeuwig verderf! En toch is er bijna niemand, die er iets recht van zien of bemerken kan. De Heere heeft genoeg gedaan om ons te waarschuwen. Maar wij horen naar Hem niet meer; alle middelen zijn tevergeefs. Want wij hebben geen ogen om te zien; geen oren om te horen; noch geen hart om te verstaan, tot op deze huidigen dag. *Een os kent zijn bezitter. En een ezel de kribbe zijns heren. Maar Israël heeft geen kennis, Mijn volk verstaat niet.* Jes. 1: 3. Zo roept de Heere nu ook uit van dit ellendige volk van Nederland. En daarom is het te vrezen, dat ons geval, nu ook reeds dodelijk en ongeneeslijk is, zoals het was met Efraïm. En dat de Heere het verderf, nu vast over ons besloten heeft.

Ach! mijn vrienden! indien wij hier nu tegenwoordig bijeen gekomen zijn, om belijdenis van onze zonden te doen in Gods ontzagelijke tegenwoordigheid en om daarover ware boete en berouw te betonen. De Heere ootmoedig, om vergeving en om de genade der bekering te bidden en indien dat, door het gehele land, nu zo zou geschieden. Ziedaar dan, zware en gruwelijke zonden. Waaraan wij allen samen, met geheel Nederland, voor de hoge God schuldig staan.

Komt! laat ons hier dan nu, onze harten eens onderzoeken en doorzoeken! Laat ieder die oprecht wil handelen, zijn hand hier nu eens steken in zijn eigen boezem! Wij zijn hier nu allen, in de ontzagelijke tegenwoordigheid, van de geduchte God, de Heere der heirscharen! Zijn heilig oog ziet op ons allen neer, hoe Hij ons nu voor Zijn aangezicht zal vinden die waarachtige kennis, inwendige droefheid en schaamte er nu toch is, in onze harten van al deze snode zonden en goddeloosheden.

Wie onzer is nu die boetvaardige tollenaar, die van ver staande op zijn benauwde borst slaat en de ogen niet durft opheffen naar de hemel? Wie betreurt nu hartgrondig zijn eigen en des hele lands, gruwelijke zonden voor de Heere? Wie belijdt met een gebroken en verslagen geel, die snode geveinsdheid? Die uiterste ongevoeligheid en verstoktheid. Die verschrikkelijke hovaardij, die onbekeerlijkheid, die dodelijke blindheid en domme onvernunftigheid, waarin wij zolang zorgeloos geleefd en gewandeld hebben? Ik vrees maar te zeer dat er weinig of geen ware boetvaardigheid over allen dezen, in onze harten zal gevonden worden.

Maar wat zal er nu toch heden zijn, van deze plechtige vast- en bededag? Wat vrucht of zegen, kunnen wij daarvan verwachten? O, mijn vrienden! zagen wij ook nog eens, onze diepe ellende! mocht de ontfermende God, Zijn Geest nog eens weder in het midden van ons, genadig uitstorten! Ach, ziet toch

(1) hoe groot, Zijn verdraagzaamheid en Zijn barmhartigheid, nu nog over ons is! In Zijn toorn, gedenkt Hij nog des ontfermens.

(2) Hij schenkt aan ons allen nu nog tijd, middelen en gelegenheid, tot bekering. Hij laat er ons nu nog, ernstig toe roepen en vermanen, enz.

(3) Hij biedt ons Zijn genade, Geest, hulp daartoe ook aan. Hij wil zelfs onze blinde ogen openen en onze verstokte harten vermurwen en week maken: want niemand werd ooit, werkelijk boetvaardig, zonder Zijn genade en Geest.

(4) Zie dan toch, o volk van Nederland! hoe ver gij ook afgeweken en vervreemd zijt van de Heere, de Rotssteen uws heils en in die dodelijke ellenden, gij uzelf nu gestort hebt! En hoe de ontfermende God, nu nog laat arbeiden, aan uw bekering! O Land! Land! Land! hoort nu toch eens des Heeren Woord!

Zou u dan willen doen, zoals Israël deed en het onverzettelijk in uw onbekeerlijkheid, tegen de Heere uithouden? Zou ge u willen afkeren en weigeren weder te keren? Zou

u al Gods aanzoeken, beloften, bedreigingen, vermaningen en bestraffingen, dan zo halsstarrig willen versmaden en verachten? Zou ge u dan zo trots, hoogmoedig en onhandelbaar willen aanstellen, tegen de hoge en heilige God, die Zich zo laag voor u vernedert, van door Zijn gezanten tot u te komen en met u te handelen, over de weg van uw verzoening, bekering, tijdelijke en eeuwige behoud? Waartoe is deze vast- en bededag, van de Heere toch nu geordineerd? Is het niet, dat Hij Zijn handen nu nog in genade tot ons uitbreidt. En dat Hij ons allen nog luid, door Zijn Woord als van de hemel laat toeroepen: *bekeert u! bekeert u! Want waarom zoudt gij, sterven, o huis van Nederland?*

6. En genomen of verondersteld, het volk van het land, bleef nu al eens weigeren, naar de Heere te horen. Dat niemand zich tot de Heere wilde bekeren. Maar dat ze wilden onboetvaardig blijven liggen, als een koek, die niet is omgekeerd, op de grond van hun geveinsdheid, ongevoeligheid, hoogmoed, onbekeerlijkheid en blindheid. Dat ze nu zo wilden verder wandelen, als een botte duif, zonder hart. - Zo zal immers hier nog een volk des Heeren zijn; nog een overblijfsel, naar de verkiezing van Zijn genade, dat Hij in deze boze tijd, nog als een steunsel voor het land, heeft overgelaten? En wij vertrouwen, dat er zulke in andere plaatsen en vergaderingen ook nog zullen zijn. O, gij treurige Sions kinderen! En allen, die u bij dat arme en ellendige volk begeert te voegen! laat ik nu nog een kort woord van vermaning tot u doen!

(1) Overweegt de jammerlijke en bedroefde staat van land en Kerk, die de Heere u, nu door ons heeft laten voor ogen stellen; staat er samen stil bij. En zoekt het toch recht, op uw harten gedrukt te krijgen! enz.

(2) Betreurt toch uw blindheid, onboetvaardigheid en ongevoeligheid voor de Heere! Doet er voor Hem een ootmoedige belijdenis over! Want dat komt van uw snode afwijkingen van Hem en dat u Zijn Geest zolang bedroefd hebt.

(3) O, zucht toch om de genade, van een recht vernederd en verootmoedigd hart! Legt uzelf, zo ellendig als u werkelijk bent, toch neer voor de Troon der genade en zegt met Micha, de profeet ook, met een hartgrondig voornemen des geloofs: *Maar ik zal uitzien naar de Heere. Ik zal wachten op de God mijns heils; mijn God zal mij horen.*

(4) O, wekt uw kleine genade nu toch op! De Heere wil u helpen. Hij is uw Zon en Schild. Zoekt Hem nu toch, in alle dezen!

(5) Komt mijn vrienden! laten wij de Heere nu nog tezamen zoeken, terwijl Hij te vinden is! Amen.

13. BIDDAGSPREDCATIE, JESAJA 64:1-9.

Vers 1. Och! dat Gij de hemelen seheidet! dat Gij nederkwaamt! dat de bergen, van Uw aangezicht vervloten:

Vers 2. Zoals een smeltvuur brandt en het vuur de wateren doet opbobbelen. Om Uw Naam Uw wederpartijders bekend te maken! Laat zo de heidenen van Uw aangezicht beven.

Vers 3. Toen gij vreselijk dingen deed, die wij niet en verwachtten: Gij kwaamt neer, van Uw aangezicht vervloten, de bergen.

Vers 4. Ja, vanouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, noch geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God, wat Hij doen zal dien die op hem wacht.

Vers 5. Gij ontmoet de vrolijke en die gerechtigheid doet, degenen die Uwer gedenken op Uw wegen. Zie, Gij waart verbolgen, om dat wij gezondigd hebben; in dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden werden.

Vers 6. Maar wij allen zijn als een onreine en alle onze ongerechtigheden zijn als een wegwerpelijke kled; en wij alle vallen af, als een blad en onze misdaden voeren ons heen weg, als een wind.

Vers 7. En daar is niemand, die Uw Name aanroept, die zich opwekt, dat hij U aangrijpe: want gij verbergt Uw aangezicht voor ons en Gij doet ons smelten, door het middel van onze ongerechtigheden.

Vers 8. Maar nu Heere, Gij zijt onze Vader; wij zijn leem en Gij zijt onze Pottenbakker en wij alle zijn Uwer handen werk.

Vers 9. Heere, wees niet zozeer verbolgen en gedenkt niet eeuwig der ongerechtigheid. Zie, aanschouw toch; wij allen zijn Uw volk.

Omdat het grote werk en de plicht van deze dag, van ons allen vordert, dat wij ons op het diepste, voor de hoge God, de Heere der gehele aarde verootmoedigen, om

(1) Hem, onze beklaaglijke en ellendige staat, voor ogen te stellen.

(2) Om onze zonden, als de ware oorzaken daarvan, met hartelijk berouw en droefheid, voor Hem te belijden.

(3) Om ons daarvan heden, oprecht te bekeren, tot de Heere onze God.

(4) En om Hem vurig, om Zijn genade en verlossing te smeken. Omdat dit, zeg ik, nu zo heden, onze aller-grootste plicht en werk is, hebben wij gedacht, om ons heden daartoe tot bestuur, opwekking en behulpzaamheid te bedienen van enige voorschriften of modellen, van krachtige en ootmoedige gebeden, van wie oudtijds het volk Gods in dergelijke ellenden en zwarigheden, met vrucht placht gebruik te maken en die ons, totdat zelfde einde, in het Heilig Woord zijn nagelaten. Wat wij voor dit morgenuur, best gevoegelijk oordeelden ontmoeten wij hier in de woorden van de tekst. Wat wij dan, met de bijstand des Heeren, eerst wat nader, maar slechts kort en hoofdzakelijk, tot een ieders onderwijzing, zullen verklaren en er dan ook voor onszelf, een goed gebruik van zullen zoeken te maken, naar de gelegenheid des tijds.

In het algemeen moeten wij u zeggen, tot opening van dit voorkomend gebed van des Heeren volk, dat de Profeet Jesaja, die een geruime tijd voor de wegvoering van het Joodse volk, naar de Babylonische gevangenis, onder hun geleefd heeft, nochtans als een profeet des Heeren, dit droevig onheil reeds lang tevoren in de Geest voorzien en hun wel duidelijk bij voortgang van hun zonden, in Gods Naam bedreigd en voorzegd heeft. En dat hij de zware en droevige ellenden, van het volk Gods als toen en ook in

latere tijden, tegemoet ziende, die hen om hun zonden wil, zeker zouden overkomen, dan reeds vooraf, in zijn prediciën door de Profetische Geest, ook een model of voorschrift, van een zeer krachtig en ootmoedig gebed voor hen heeft opgesteld, waarvan het volk Gods in hun droevige tegenspoeden en zwaarigheden, zo in Babel als daarna, in latere tijden, tot aan het einde van de wereld, zich telkens kon bedienen, om zich daar ook plechtig, voor de Heere hun God te vernederen en hun verlossing bij Hem te zoeken. Wanneer men de zaken, die in dit en in het voorgaande hoofdstuk, worden voorgesteld, alzo begrijpt en opvat, dan worden die voor een algemeen nuttigheid en gebruik. En dan behoeft men, met onze hedendaagse uitleggers, niet lang en breed te twisten, op welke tijden en zwaarigheden men de inhoud, van dit hoofdstuk volgens het oogmerk van de profeet en het verband van zijn zaken, zo bepaald zal toepassen.

Wij zullen dit gebed van onze tekst, als best geschikt tot ons oogmerk, volgens die algemeen uitlegregel, liefst nemen en toepassen, op de bedroefde en jammerlijke staat van het Joodse volk, in de Babylonische gevangenis, wanneer hun land, van de Chaldeeën overheerst en verwoest, hun stad en tempel geplunderd en met vuur verbrand was. Hun Vorsten en Overheden wreed gedood en zij in de ellendigste slavernij en ballingschap naar Babel gevoerd werden. Waar ze zaten in de hoogste smaad, jammer en verdrukking; beroofd van al hun gewenste genietingen; belast met Gods toorn en met de schuld van hun zonden, ziende nergens enige ontkoming, noch verlossing voor hun, dan enkel in de macht, getrouwheid, wijsheid en onveranderlijke barmhartigheid van de Heere hun God, voor Wie ze zich, in hun hoogste ellende, dan nu ook zeer ootmoedig vernederden en Hem om Zijn Goddelijke bijstand, genade en verlossing, zeer vurig smeken en aanroepen. Zoals wij dit in hun gebed dan nu eens wat nader zullen gaan inzien.

Daar in komen ons verscheiden stukken of zaken voor, die een zeer bekwame stof van een gebed, in zo dringende en zware nood uitmaken.

- I. Stellen ze hun smekingen en begeerten de Heere hoofdzakelijk voor vers 1, 2.
- II. Dan dringen ze die op Gods gemoed aan, door verscheiden krachtige beweeg- of drangreden vers 3-5.
- III. Hier op doen ze een hartelijke en ootmoedige belijdenis van al hun zonden, voor de Heere, als die de eigenlijke oorzaken waren, van al hun droevige ellenden vers 6, 7.
- IV. Dan stellen ze Gods toorn en oordeel zich daarover voor vers 7.
- V. En dan gaan ze na dit alles, weer opnieuw, aan het smeken en pleiten, voor de Heere, dat Hij hen onwaardigen, uit hoofde van Zijn onveranderlijk verbond, toch wilde helpen en genadig zijn en Zijn toorn van hun afwenden vers 8, 9.

I. Betreffende dan eerst hun begeerte en smeking, die stellen ze met grote ernst en beweging des harten de Heere voor: *Och, dat gij de hemelen scheurdet!*

Het woordje *och!* Waarmee ze hun gebed beginnen, is doorgaans van grote kracht en nadruk in de zaken, daar het in gebruikt wordt. En daarom komt het zo dikwijls voor, in de gebeden der heiligen. Hier ter plaats gebruikt het Gods volk, als een woord van klacht en geschrei, om uit te drukken.

(1) Het smartelijk gevoel dat ze hebben, van hun zwaarigheden en dienden, die zo groot en menigvuldig waren, dat ze er bitter over klagende, in de benauwdheid van hun harten, er zo klagend over moesten uitroepen: *och!* evenals Amos 5: 16, in alle straten

zal rouwklage zijn en in alle wijken zullen ze zeggen: *och! och!*

(2) Als een beroering en hartsbeweging, om uit te drukken hoezeer hun aller gemoed, hier voor de Heere, aangedaan en bewogen was in het gebed. Zodat ze het niet konden inhouden, maar luidkeels met een *och!* moesten uitroepen. Niet anders, dan Daniel ook deed in zijn gebed hoofdstuk 9: 4, *och Heere! Gij grote en ververschrikkelijke God!*

(3) Eindelijk, ze gebruiken het ook om aan het hoofd van hun gebed, als een woord van ernst en vurig verlangen, om al zo de oprechtheid van hun begeerte, voor de Heere uit te drukken en hoezeer ze verlangden, om van Hem verhoord en geholpen te worden. Niet anders dan David, Psalm 119: 5, Och, dat mijn wegen gericht werden, om Uw inzettingen te bewaren. En Psalm 14: 7. Och, dat Israëls verlossing kwame uit Sion! Dit *och!* Drukt de ziel en de kracht van het gebed uit en behoorde daarom ook in waarheid, in onze gebeden, zo gevonden te worden.

Hun gebed zelf, behelst deze bijzondere zaken, die alle tot een einde uitlopen, om van God geholpen en uit de hand van hun vijanden, genadig verlost en in hun vorige staat, weer hersteld te worden.

1. ***Smeken ze dat God de hemelen mocht scheuren en dat Hij nederkwam.*** Ze merken God, de Heere aan, niet alleen als Die in het algemeen in de hemel woonde en daar de troon van Zijn geduchte Majesteit gesteld heeft. Maar ook in het bijzonder, als Die zich daar in de hemel, voor hun als besloten en lange tijd zodanig verborgen gehouden had, alsof Hij hun nu geheel en voor altijd had verlaten. Evenals iemand, die zich binnen in zijn huis opsluit en zelfs daar niet uitgaat, noch iemand bij zich laat komen. Zo was het ook voor dit ellendig volk eveneens, alsof de Heere al de deuren en grendelen van de hemel, Zijn huis en Paleis, voor hun, zeer vast had toegesloten. Zodat zij, nóch met hun gebeden, daar tot Hem konden komen; nóch Hij vandaar, met Zijn macht en hulp, meer tot hen wilde komen. De hemel scheen als een vaste muur van scheiding te maken, tussen God en hun. Daarom smeken ze hier dan zo, dat de Heere toch de hemelen zelf wilde scheuren en die, als wilde openen, om van daar met Zijn hulp, macht en genade, tot hun neer te komen, om hun te verlossen, uit deze hun grote verdrukking en benauwdheid. Dat Hij dat wilde doen, in Zijn grote ijver, grimmigheid en toorn, tegen Zijn en hun vijanden. Zoals men in toorn verbreekt en verscheurt wat ons in de weg staat. Want dat ze het zo verstaan, dat blijkt uit wat er volgt in hun gebed.

2. ***Dat de bergen mochten vervlieten van Zijn aangezicht.*** Wij kunnen dit beide naar de letter en oneigenlijk verstaan.

(1) Eerst naar de letter. En dan willen ze God bidden, dat Hij tot hun hulp en verlossing, toch van de hemel wilde neerdalen, met Zijn grimmige toorn en macht, die zo ververschrikkelijk zijn, dat ook zelfs de hoge en vaste bergen der aarde, daarvoor niet bestaan kunnen, maar daar voor beven en wegsmelten en als water vervlieten moeten, Zoals oudtijds gebleken is, toen de Heere, met Zijn ververschrikkelijke tegenwoordigheid neerkwam, op de berg Sinaï Exod. 19. En gelijk ook geschied is, in vreselijk aardbevingen, wanneer God de bergen verzet, dat ze het niet gewaar worden, en ze omkeert in Zijn toorn, Job 9: 5.

(2) Oneigenlijk betekenen de bergen, in Gods Woord, grote en onoverkomelijke zwarigheden; machtige volken en vijandige koninkrijken, die Gods volk als hemelhoge bergen in de weg staan van hun voorspoed en verlossing. Zulke bergen nu waren de Chaldeeën, een zeer groot, machtig volk en Koninkrijk, in welker wreed geweld en slavernij, de Heere hen rechtvaardig had overgegeven. Ook, al hun andere

machtige vijanden; behalve al die grote hinderpalen en bergen van onoverkomelijke zwarigheden, daar ze van alle kanten, geheel van bezet en omringd waren. Hierover riepen ze nu de Heere zo vurig en ernstig aan, dat Hij met Zijn Almachtige toorn en grimmigheid, zodanig voor hen van de hemel wilde neerkomen, dat al die bergen, tegelijk mochten vervlieten en daarheen als verdreven worden van Zijn aangezicht. En Zijn arm en ellendig volk zo eindelijk uit hun grote benauwdheid en verdrukking, mocht verlost worden. Want daartoe kenden ze niemand anders machtig, dan alleen de Heere, hun God.

3. Zij helderen vervolgens deze zaak nader op, door een zoete figuur of gelijkenis, zeggende: ***gelijk een smeltvuur brandt en het vuur de wateren doet opborrelen***. Welk een geweldige kracht het vuur heeft, om de vaste metalen te smelten en het water te doen koken en opborrelen, dat weten wij. Zo bidden zij, dat Gods ververschrikkelijke toorn ook, als een vuur, zeer geweldig en hard mocht branden, tegen hun vijanden. Dat die, met al hun macht en wreedheid, daar door mochten vergaan en versmelten. En gelijk als het water beroerd worden en opborrelen. En dat de Heere langs die weg van grimmigheid en wraak, Zijn grote Naam aan die goddeloze vijanden, luisterrijk maakte en verheerlijkte.

Want zo voegen ze daarbij: ***om Uw Naam Uw wederpartijders bekend te maken***. Alsof ze zeiden: doet het o Heere! kom neer van de hemel en verschijnt met Uw grimmigheid en vreselijk macht, tegen Uw en onze vijanden en wederpartijders, die Uw heilige Naam en volk, zozeer haten en tegenstaan. Laten ze door het vuur, van Uw brandende toorn, zo versmelten, beroerd en verteerd worden, opdat ze mogen ondervinden wat een oneindig groot, almachtig en ververschrikkelijk God Gij zijt. En dat Uw heerlijke Naam zo aan hun bekend gemaakt worden. Het zijn de allerkrachtigste argumenten, om een zaak voor God te bepleiten, die ontleend zijn van de eer Zijns grote Naams, daar de Heere alles om doen wil.

4. Ze drukken deze hun begeerte nog nader uit, met te zeggen: ***laat zo de heidenen, voor Uw aangezicht beven***. De heidenen is hier een hatelijke naam; een naam van de uiterste smaad en verachting. Alsof ze zeiden: o Heere! Dat vuile en onreine zaad der slangen. Die verworpen en verbondeloze heidenen. Die gruwelijke afgoden dienaars, die Uw naam niet kennen. Maar die U geheel haten en verachten. En die Uw volk met zoveel boosheid en wreedheid verdrukken. O, laten ze eens, van Uw aangezicht beven en als was versmelten, voor het vuur van Uw verschrikkelijke toorn, opdat ze mogen weten, wat een machtig en vreselijk God Gij zijt en hoe Gij de volkeren verslaan kunt, ten dage Uws toorns. Zodat, ook zelfs de machtigste koninkrijken voor Uw aangezicht niet bestaan kunnen, enz. Och! Dat Gij zo eens, de hemelen voor ons scheurde en wilde neerkomen, enz.

II. Dit hun gebed gaan ze nu hier, bij de Heere hun God aandringen met verscheiden, zeer gepaste en krachtige pleit- of beweegreden, als:

1. Van zijn zeer vreselijk en machtige daden tot hun verlossing, in de dagen vanouds, zeggende: ***toen Gij vreselijk dingen deedt, die wij niet verwachtten; Gij kwaamt neder; van Uw aangezicht vervloten de bergen***. Het volk Gods, heeft hier bijzonder het oog,

(1) op hetgeen de Heere, oudtijds voor hen gedaan had in hun verlossing, uit Egypteland, wanneer Hij hun droogvoets voerde door de Rode Zee. En Farao, die hun najaagde met al zijn heir, daar zo vreselijk en schielijk voor hun aangezicht deed omkomen en vergaan. Exod. 14.

(2) Ook zien ze hier op de Wetgeving op Sinaï, wanneer de Heere zo vreselijk en zo doorluchtig, van de hemel neerkwam, dat de berg Sinaï daarvan beefde en daverde Exod. 19.

(3) En eindelijk zien ze hier ook in het algemeen, op zoveel andere heerlijke en vreselijk verschijningen des Heeren vroeg en laat, tot hulp en verlossing van Zijn volk, uit hun hoogste ellenden en benauwdheden, die veel malen zo groot en heerlijk geweest waren en hun zo schielijk waren ontmoet en voorgekomen, dat ze dergelijke en heerlijke verlossingen en verdelgingen van hun vijanden, geenszins hadden kunnen verwachten noch hopen. Dit brengen ze de Heere hun God hier nu, als het ware, in gedachten en houden Hem dat voor, met vertrouwen dat Hij nog, die zelfde hoge, machtige, vreselijk en barmhartige God was. Dat gelijk Hij voor hun, in vorige tijden gedaan had, Hij nu dat ook weer doen wilde. En dat Hij met Zijn geduchte en vreselijk macht, tot hun verlossing weer wilde verschijnen, zelfs boven hun verwachting, zoals Hij in oude tijden pleegde te doen.

2. In die hoop richten ze zichzelf, nu al verder op om hun vertrouwen alleszins op des Heeren ondoorgrondelijke macht en barmhartigheid vast te maken, zeggende: ***Ja, vanouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, noch geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! Wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht.*** Ze willen zeggen dat, wat grote en vreselijk werken, de Heere in vorige dagen en tijden, ook al gedaan had, tot verlossing van Zijn volk en tot verdelging van hun vijanden; dat echter alles nog maar weinig was, bij wat Hij nog verder kon, wilde en ook zou doen, voor dit Zijn arm en ellendig volk, indien ze maar, met ootmoedige en stil, lijdzaamheid en met een vast vertrouwen op Hem, hun almachtige en getrouwe Verbonds-God, voortaan bleven wachten en gelovig uitzien. Het vorige geslacht had vanouds, zeer grote en vreselijke dingen van Gods almacht en trouw voor Zijn volk gezien en gehoord. Maar ze hadden nog geenszins alles daarvan gezien en vernomen, wat de Heere al verder kon en zou doen tot verlossing van Zijn volk, uit hun diepe ellende en benauwdheid, daar ze nu in waren, als ze op Hem maar bleven wachten. Niemand dan Hij, de Heere zelf, kende de oneindige grootheid van Zijn macht en trouw voor de Zijnen. Geen schepsel kon daarvan iets recht begrijpen, hoeveel hij daar vanouds ook van gezien of gehoord mocht hebben. De Heere hun God was nog oneindig groter dan alles wat Hij tot hiertoe, van Zichzelf aan de wereld ook had vertoond. En hoewel hun ellenden daar ze destijds in zaten, mochten zijn zoals ze wilden. En daar mocht voor hun nu in eeuwigheid geen verlossing of uitkomst meer aan schijnen te komen; zo waren er bij de Heere, Heere, nochtans overvloedige uitkomsten en reddingen voor hen tegen de dood; aangemerkt Zijn onbegrijpelijke macht en trouw voor Zijn volk, dat op Hem wachtte. Dit verkiezen ze nu te doen. Ze wilden met stil geduld en lijdzaamheid voortaan blijven hopen en vertrouwen op hun God. Die zou nog eens helpen en verlossen, boven al hun vertrouwen, begrip en verwachting.

3. En hiertoe wekken en ondersteunen ze zichzelf nu al verder op, zeggende: ***Gij ontmoet de vrolijken en die gerechtigheid doet; degenen, die Uwer gedenken, op Uw wegen.*** De vrolijken, dat is, die midden in hun hoogste ellenden, droefheden en zwarigheden, wanneer ze van aller schepsels troost verstoken zijn, zich nochtans in de Heere hun God versterken en vertroosten. En zich in Zijn genade en algenoezaamheid verlustigen. Hun heil alleen van Hem verwachten en in Hem van vreugde opspringen, wanneer de vijgenboom, van uiterlijke voorspoed niet bloeit. Zoals wij dat zien in de profeet Habakuk, hfd. 3: 11 enz.

En die gerechtigheid doet. Dat is, die in alle tegenspoeden en ellenden, aan de Heere

en zijn geboden zoeken vast te houden, de zonden en Goddeloosheden haten. En als een volk Gods, vroom wandelen. Die maar in alles op God en hun plicht zoeken te passen, het ga dan uiterlijk met hun, zo het ga!

Ja, die de Heere ook gedenken op Zijn wegen. Die, hoedanige wegen God ook in Zijn wijsheid en rechtvaardigheid goedvond met hun te houden. En die bedelingen van Zijn heilige voorzienigheid, Hij ook over hun geliefde te brengen, Hem nochtans maar altijd begeren te gedenken, te vrezen en voor ogen te houden. En zich maar aan Hem, in al Zijn wegen, kinderlijk begeren te onderwerpen en zich ootmoedig voor Hem aan te stellen zonder tegen Hem en Zijn bestraffingen en kastijdingen te twisten of te murmureren. En dit is dan alzo een beschrijving van de rechte gedraging van des Heeren volk, in al hun ellenden en zwarigheden, die hen als rechtvaardige straffen om hun zonden zijn overgekomen. En daarop mogen ze dan ook de genade en barmhartigheid, van de Heere hun God, gerust verwachten.

Want Hij ontmoet de zodanigen. Hij komt hen op die weg eindelijk tegen, met Zijn hulp en goedertierenheid en met Zijn wonderlijke macht, om hen te redden en te verlossen, ook boven al hun hoop en verwachting.

4. Met de grote genade en barmhartigheid des Heeren over Zijn volk, vertroosten ze zichzelf, dan nu en wekken zichzelf op, tot hun plicht, om niettegenstaande ze Hem, door hun zonden, zo zwaar vertoornd hadden, dat Hij hen in al deze ellenden had moeten brengen; nochtans evenwel hun verlossing, behoud, ootmoedig van Hem te verwachten. Want zo pleiten ze al verder voor de Heere. ***Ziet Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben; in dezelve is de eeuwigheid. opdat wij behouden werden.***

(1) Ze erkennen dat God wel terecht op hun verbolgen en vertoornd was geweest, om dat ze zo zwaar en zo langdurig, tegen Hem gezondigd hadden. Dat Hij hun billijk en rechtvaardig zo zwaar gestraft had, met een gehele omkering, van hun staat, uitwerping uit hun land en door hun zo over te geven in de macht der heidenen, onder wiens wreed geweld en slavernij, ze nu moesten buigen. In dit alles deed de Heere niets hards, noch onrechtvaardigs; hun gruwelijke zonden hadden Hem tot zulke harde straffen en kastijdingen genoodzaakt. Zij hadden dat niet aan de Heere, maar alleen zichzelf te wijten.

(2) Nochtans willen ze daarom niet wanhopen, aan de onveranderlijke trouw en goedertierenheid des Heeren, om hun daaruit eens weer genadig te verlossen. Want zo belijden zij: *dat in dezelve*, te weten, in deze wegen, van des Heeren macht, wijsheid, rechtvaardigheid, waarheid en goedertierenheid, die Hij houdt omtrent Zijn volk, *een eeuwigheid was, opdat ze behouden werden.* Dat is, een eeuwige macht, een eeuwige wijsheid, een standvastige trouw en een onveranderlijke barmhartigheid en goedertierenheid, om hen niet alleen tot nog toe te behouden en in het leven te sparen; zodat ze nog niet vernield en uitgeroeid waren, zoals er van gezegd wordt Klaagl. 3: 22. Maar ook, om hun nog verder te behouden en hun uit deze diepe kuil der ellenden, nog eindelijk genadig te verlossen. Hiertoe was er voor hen een eeuwigheid, bij de Heere. Dat is, Hij was voor hun de eeuwige en de onveranderlijke God, die Zijn trouw en verbond, aan hun bezworen had tot in eeuwigheid; en die tot hun gezegd had: *Want bergen zullen wijken*, enz. Jesaja 54: 10. En daarom wilden ze zich in het midden van al hun ellenden, ook eeuwig en onveranderlijk, aan deze hun God vasthouden, Hem niet verlaten, maar Hem ootmoedig vrezen en op Hem alleen al hun hoop en verwachting stellen, totdat Hij de hemelen scheurde en van daar neerkwam, met Zijn vreselijk macht om hen te helpen en te verlossen.

III. Maar hebbende aangevangen te spreken van hun zonden, die de oorzaken waren, van al hun ellenden. Zo achten ze het niet genoeg die slechts met een woord te melden. Maar ze gaan er gelijk het wel betaamde, nu een nadere en uitvoerige belijdenis van doen voor de Heere hun God. En zich met een diepe schaamte en hartelijk berouw daarover voor Hem vernederen: **maar wij allen zijn als een onreine**, enz.

Nu staat ons verder kort te horen hoe Gods volk hier hun zonden en onwaarde voor Hem belijdt. En met welke hartelijke droefheid en schaamte zij zich daarover, voor de Heere vernederen. Maar *wij allen, zeggen zij, zijn als een onreine*, enz. Maar, is hier een woord van onderscheiding en van tegenstelling. Ze hadden eerst van de Heere en van Zijn ondoorgrondelijke macht en hoogheid, trouw en barmhartigheid gesproken; nu gaan en komen ze tot zichzelf, om ook te spreken van hun zonden en rampzaligheid. En hoe geheel snood, onrein, gruwelijk en strafwaardig, ze voor Hem waren.

Wij allen, zeggen zij. Dat is: wij allen, zonder onderscheid van staat, van sekse, van ouderdom, het gehele volk, de beste niet uitgezonderd, zijn als een onreine. Ze willen zeggen, dat er niets dan snode zonden, goddeloosheid, gruwelijkheid en onreinheid aan hun gevonden werd. Zodat ze een walging en verfoeiing van zichzelf moesten hebben en zich moesten schamen, voor de Hoge en Heilige God, in wiens ogen ze zo geheel onrein en stinkende waren, dat Hij hun allen, als gruwelijke zondaars van Zijn aangezicht, voor eeuwig mocht verstoten en wegwerpen, indien Hij hen naar verdiensten wilde behandelen. Dus hadden ze dan een oprecht mishagen, aan zichzelf en ze hadden geen de minste verdiensten bij God, waarom Hij hun zou aanzien.

Zoals ze dat verder belijden, met er bij te

voegen: **en alle onze gerechtigheden, zijn als een wegwerpelijk kleed**. Ze willen zeggen, dat ook zelfs hun beste werken, hun deugden, Godsdienstplichten en alles wat hun nog als gerechtigheden zou mogen dienen, zodanig diep ellendig, geesteloos en met zonden besmet en geheel verontreinigd waren. Dat ze daarin, niet het minste behagen vinden, of er het minste vertrouwen op stellen. Maar het alles, als een vuil, gescheurd, geheel versleten en bedorven kleed, moesten aanzien, dat nergens toe nuttig was maar alleen verdiende om veracht en uit het oog weggeworpen te worden. Daar moet het met alle zondaars, zonder onderscheid toe komen, die voorwerpen voor Gods hulp en vrije genade zijn, dat zij, van het allerbeste dat in hen is, ook zelf een walging moeten hebben en niets dan zonde, schuld en onreinheid, in zichzelf vinden.

Zij gaan al verder in hun ootmoedige belijdenis voor de Heere en doen daarbij en **wij allen**, ze maken al weder, geen de minste uitzondering, **vallen af als een blad en onze misdaden voeren ons heen weg, als een wind**. Hoe de dorre en lichte bladeren in de herfst van de bomen afvallen en door de wind, allerwege weggevoerd worden, dat is genoeg bekend. Nu, zo belijdt het volk Gods hier ook van zichzelf.

(1) Dat ze wegens hun zonden en diepe verdorvenheden, als zulke dorre bladeren waren geworden, geheel zondig, uitgeteerd en geesteloos. Die alle groenheid en kleur en alle sappen van geestelijk leven, verloren hadden en zodanig verdroogd en verwelkerd, dat ze aan alle kanten afvielen van God, van Zijn Woord en dienst; van Zijn Geest en genade en van alle ware Godzaligheid, zonder dat zij, aan iets van dat alles, meer een steunsel of vastheid behielden.

(2) Ja, dat hun misdaden hen allerwegen, als dorre bladeren en als lichte ijdelheid wegdreven. Dat die een felle wind van toorn en oordelen Gods, die ze tegen hun ontstoken hadden, die hun allerwegen heendreef en wegvoerde zelfs wijd en zijd uit hun land, tot hier in Babel, daar ze zelfs nog geen rust hadden. Maar door allerlei

zwarigheden en verdrukkingen, heen en weer weggedreven werden. O, nare en jammerlijke staat, van een volk Gods, dat voor dezen zoveel heerlijke voorrechten genoten had en het gelukkigste en gezegendste volk van de aarde geweest was! Helaas, welk een verschrikkelijke ellende en verwoesting kunnen de zonden en goddeloosheden niet aanrichten!

Maar laat ons verder, hun droevige belijdenis horen! ***En daar is niemand, die Uw Naam aanroept. Die zich opmaakt, dat Hij U aangrijpe.*** Hiermee geven ze te kennen, de algemene diepe zorgeloosheid, verstoktheid, ongelovigheid, onboetvaardigheid en onbekeerlijkheid, van al het volk; van vromen en van onvromen. Hoe er niemand was, dat is, weinigen of genen, die in zulke u hoge zwarigheden en ellenden, de Naam des Heeren, met gelovige smekingen en in ware boetvaardigheid, in Zijn genade en hulp aanriepen, of er zich met rechte ernst toe opwekten, en zich toeleghden om Hem als hun machtige Verlosser en grote Verbonds God, aan te grijpen. Hem als zodanig aan te hangen en vast te houden. Maar hoe al het volk Hem liet varen en

(1) óf geheel zorgeloos en onboetvaardig, daarheen leefden en zich over Zijn toorn, over hun zonden en droevige ellenden, niet het minste bekommerden;

(2) óf die hun hoop en vertrouwen, alleen stelden, op ijdele uitvluchten, buiten de Heere;

(3) óf, die anders Hem wel baden en aanriepen, maar zonder ware boetvaardigheid en geloof. En zonder een hartelijke begeerte, naar Zijn genade en om zich oprecht van hun zonden te bekeren.

(4) Ja, dat er velen zeer ellendig en verdrietig waren, over de rampen en zwarigheden, die hun drukten. En dat die niet anders deden, dan slechts vruchteloos daar onder te klagen en te murmureren, zonder bij de oorzaken, van dit hun harde lot stil te staan.

(5) Terwijl ook zelfs de vromen en Godzaligen onder hen, zeer diep moedeloos, daar onder neerzaten, vol ongeloof, vol verdriet, vol duisternis, vol wanhoop, vol flauwhartigheid en geesteloosheid. Zodat het er dan nu alleszins ten uiterste naar en beklagelijk met hen uitzag en daar niets dan ellende en schrik, van rondom te zien was. Ja, hun staat was nu geheel en al radeloos en hopeloos en zonder enige uitkomst, indien de Heere, hun God de hemelen niet scheurde en tot hun verlossing van daar neerkwam.

IV. Want hoort verder onder welk een aller-droevigst oordeel Gods zij, vanwege hun verschrikkelijke en langdurige zonden gekomen waren. Want, zeggen ze al voorts, ***Gij verbergt Uw aangezicht voor ons.*** Dat is, Gij houdt voor ons in, dat dierbaar licht, van Uw vriendelijk aangezicht, daar Uw volk zich voor tijds, zo in pleegde te verheugen, wanneer ze met U wandelden, in de weg der gerechtigheid. Gij neemt rechtvaardig van ons weg Uw Geest en alle licht en troost; alle vrede en blijdschap, alle liefde en genade; alle geestelijke verkering, gemeenschap en onderhandeling met U; Gij doet ons, o Heere! hier nu omzwerven, als een hoop amechtige en ellendigen, die geheel van U verstoten en verlaten zijn. Daar is niets dan droefheid, ellende, duisternis en benauwdheid, schrik en vreze, grimmigheid en toorn, dat wij van U ontmoeten. Daar door vergaan wij, hoe langer hoe meer. Want omdat Gij nu, Uw Goddelijk aangezicht, zo geheel en zo langdurig voor ons verborgen houdt, kunnen wij onmogelijk langer, voor U bestaan, noch ons leven behouden.

Maar Gij doet ons smelten, door het middel van onze ongerechtigheden. Ze willen zegen

(1) Onze ongerechtig heden nemen nog dagelijks, hand over hand, grotelijks toe,

omdat Gij Uw aangezicht zo voor ons verbergt en ons aan onszelf overgeeft; nu krijgen onze verdorvenheden, zulke kracht over ons. En wij zijn zodanig ver van U afgeweken en vervreemd, dat wij dagelijks vergaan en als sneeuw voor de zon wegsmelten, door het middel van onze eigen ongerechtigheden. Geloof, hoop, liefde, ijver, licht en troost, alles vergaat en smelt in ons, door het hete vuur van onze eigen verdorvenheden en dagelijks aanwassende ongerechtigheden.

(2) Ten andere is dit ook verder de zin, dat hun zonden en ongerechtigheden een zodanig heet en brandend vuur van Gods toorn, tegen hun ontstoken hadden, daar ze onmogelijk langer voor bestaan konden, maar geheel door versmelten en verdelgd moesten worden, zoals de vaste metalen, wanneer ze lang in een vuur liggen, allengskens daarheen smelten en al hun vastheid verliezen.

V. Na deze ootmoedige belijdenis, van hun zonden en ellenden en van Gods rechtvaardige toorn onder hun, vatten ze hun smekende pleitreden, om een genadige verlossing, bij de Heere hun God nu weer op en zeggen: **Maar nu Heere! Gij zijt onze Vader!** Alsof ze zeiden: o Heere! grote en machtige God! hoe onwaardig, hoe ellendig en rampzalig, wij ook zijn mogen. En hoezeer wij U ook mogen vertoornd hebben; Gij zijt evenwel onze Vader die ons, niet slechts in het algemeen geschapen, maar ook uit alle volken van de aarde, tot uw kinderen hebt aangenomen. Die Uw verbond voor eeuwig, met onze Vader Abraham en met zijn zaad gemaakt hebt, zeggende: *Ik zal u tot een Vader zijn. En gij zult mij tot zonen en dochteren zijn.* 2 Cor. 6: 18. Hoezeer wij, Uw kinderen, nu ook van U afgeweken zijn en liggen mogen onder de roede van Uw harde kastijdingen, zal toch evenwel daardoor Uw verbond met ons, niet voor eeuwig vernietigd worden; Gij zijt en blijft toch onveranderlijk, onze Vader.

Want Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet; Gij, o Heere! zijt onze Vader. Onze Verlosser vanouds af is Uw Naam. Jesaja 63: 10. Dit breiden ze nog verder uit: **wij zijn leem en Gij zijt onze Pottenbakker en wij allen, zijn Uwer handen werk.** Ze willen de Heere

(1) daar ook voor ogen stellen, dat Hij van hun aller Maker en Formeerder was, die hun eveneens geformeerd had, als een Pottenbakker uit Zijn leem, de vaten formeert. Dat ze hun wezen en bestaan en alles van Hem hadden. Zoals de Heere zelf, dat ook zo aan hun betuigt Jesaja 43: 1, *maar nu, zo zegt de Heere, Uw Schepper o Jakob! en Uw Formeerder, o Israël! Ik hebbe U bij uw naam geroepen, gij zijt Mijne;* en vers 21, *dit volk heb Ik Mij geformeerd. Ze zullen Mijn lof vertellen.*

(2) Ja, ze willen hier ook mee uitdrukken, Gods Opperste macht of Soevereiniteit over hen. En dat Hij vrij met hen mocht doen, al wat Hem behaagde. Dat Hij hun kon maken, verbreken en behouden, zoals een pottenbakker kan doen, met zijn leem en vaten.

(3) Ook willen ze hier ook hun geringheid, nietigheid en onwaarde, voor de Heere belijden. Dat ze niet meer voor Hem waren, dan een slecht en verachtelijk leem in Zijn hand.

(4) Ja, ook hun ellendigheid, zwakheid, broosheid, hoe ze maar waren, als het broze werk en de zwakke vaten van een pottenbakker, die de Heere zeer gemakkelijk kon de vermorzelen en in stukken slaan, indien Hij Zijn harde en grimmige toorn nog langer op hun wilde laten rusten.

Op die gronden, werpt het arme volk Gods, zich hier nu neer en smeekt de Heere hun God zeer vurig, om Zijn genade en ontferming, roepende: *Heere! Wees niet zozeer verbolgen!* Laat Uw grimmigheid, willen ze zeggen, niet geheel op ons los. Maar matig toch Uw toorn met barmhartigheid en wend die eens genadig van ons af!

Handel ons toch niet, als wilde en vreemde heidenen! maar liever als Uw onwaardige kinderen en als Uw eigen leem en handen werk, dat door Uw toorn, geheel zal vergaan, indien Gij nog langer zozeer verbolgen, op ons wilt blijven. Ze doen daar bij: en gedenkt niet eeuwig der ongerechtigheid. De Heere had nu hun ongerechtigheid reeds lange tijd gedacht en die in Zijn toorn, zwaar aan hun gestraft en thuis gezocht. Zodat ze het nu niet langer uitstaan konden en daarom smeken ze nu zeer ernstig om genade en verzoening. Dat de Heere zich met de langdurige uitvoering van Zijn rechtvaardigheid en grimmige toorn wilde tevreden houden. Dat Hij de ongerechtigheid door hun begaan, toch nu eindelijk in zijn ondoorgrondelijke genade geheel wilde uitdelgen, vergeven en verzoenen. En die niet langer meer als een openstaande schuld, tegen hen wilde gedenken, enz. Integendeel, dat Hij eindelijk met Zijn genadige ontferming, tot Zijn arm en ellendig volk wilde terugkeren.

Zoals ze daar bij doen: **zie aanschouwt toch! Wij allen zijn Uw volk.** Dat is, ziet toch eens eindelijk o Heere onze God, op ons neer met een oog van genade, liefde en medelijden! aanschouwen ons toch, in onze diep ellendigen en bedrukten staat, wie zijn wij! Wij zijn immers allen Uw volk, Uw verkoren volk. Het volk Uws verbonds. Daar hebt Gij ons immers voor aangenomen en voor de gehele wereld, voor verklaard en ook altijd voor aangezien en voor gehouden? Och Heere, onze God! laten uw ingewanden, dan ook eens weer over ons allen rommelen van barmhartigheid! Maak U op! Gij grote en vreselijk God! Schouw uit de hemel en kom van daar neer, tot onze lang gewenste hulp en verlossing! Ruk ons uit dit Babel onzer ellenden en breng ons weer in ons land! Herstel ons in onze oude Staat, opdat wij U daar eens weer allen samen, als Uw volk, dienen en verheerlijken mogen.

Toepassing

Ziedaar geliefden, tot zover dit kostelijk gebed, van Gods oude volk, uw aandacht opengelegd en verklaard, met opzicht en toepassing, op hun gevangenis in Babel. Wat dunkt u ervan? Was het niet een grote goedertierenheid en barmhartigheid des Heeren. En een zeker onderpand van Zijn trouw en van hun verlossing, dat Hij al zolang tevoren, zo'n gebed, voor hun liet opstellen en beschrijven, door Zijn profeet, opdat ze het gebruiken zouden, als de nood daar was? Immers zo legde de Heere hen dan nu al deze woorden Zelf in de mond. En gaf hun al zo'n vaste hoop, dat Hij dit gebed op Zijn tijd ook zeker verhooren zou. En dat Hij hen in deze hun hoogste ellenden, niet zou verlaten, enz. Verder is dit gebed, tot gebruik van Gods Volk, nu ook altijd in de Kerk gebleven. En de Joodse Kerk heeft er zich niet alleen gedurig in al hun hoge noden en zwarigheden van mogen bedienen.

Maar het is ook een altijddurend gebed, voor de Christenkerk, die nu in de plaats van de Joodse Kerk, in het verbond Gods is aangenomen. Alle Christenvolken en gemeenten tot aan het einde van de wereld, mogen en moeten ditzelfde gebed nu ook gedurig gebruiken, bij de Heere hun God, zo dikwijls als zij om van hun zonden wil, in grote noden en zwarigheden zijn gekomen. Waaruit zij zonder Gods genadige en almachtige hand niet kunnen verlost worden. En zo hebben wij en al Gods volk in Nederland, ja, ook zonder onderscheid, al de inwoners van het land, nu niet alleen een volkomen vergunning en vrijheid, maar ook zelfs een uitdrukkelijk en last en bevel, van de hoge God, om heden alle samen, ons met ditzelfde gebed, voor Zijn aangezicht te vernederen. En daarmee oprecht, gelovig en boetvaardig, voor Zijn troon om genade te pleiten, om een goedertieren verlossing, van alle onze zonden en van de droevige ellenden en zwarigheden, daar wij helaas, nu in gekomen zijn; beide geestelijke en lichamelijke. Wel is waar, dat wij door de ondoorgrondelijke barmhartigheid en lankmoedigheid van onze God tot hiertoe, in zulke uiterste rampen en

ellenden nog niet gekomen zijn, als de Joden oudtijds in Babel. Wij wonen nog in ons land. Wij genieten onze vrije Godsdienst en wij zitten nog meestendeels, onder onze wijnstok en vijgenboom, uitgezonderd onze arme broederen en geloofsgenoten, die alreeds, onder het Franse juk en geweld zuchten, in onze overheerste contreien en frontiersteden. Ook zeer veel krijgsgevangen soldaten en officieren, die zeer ellendig, naar het Franse Babel, heengevoerd zijn. En die de Heere van daar nog niet heeft gelieven te verlossen. Welker droevige noden en ellenden wij dan nu, op deze dag ook als onze eigene, voor de troon Gods behoren te gedenken.

Maar niettemin zijn wij thans, om onzer zonden wil, echter in zo grote zwaarigheden en gevaren gekomen. En onze staat is aan alle kanten zo droevig ellendig en beklaaglijk, dat het nu meer dan tijd is, voor het volk Gods en voor al de inwoners van het land, om ons in ware boetvaardigheid, heden voor de hoge God, zeer diep te vernederen en met dit krachtige gebed, van het Joodse volk en met hun vurige smekingen, voor Zijn heilig aangezicht te komen. Och! of de Heere daartoe heden eens de Geest der genade en der gebeden over het volk van Nederland en over ons allen, die hier bijeen vergaderd zijn, wilde uitstorten! Want zonder die Geest zal niemand Hem heden oprecht kunnen zoeken. Verwacht niet geliefden, dat wij al de bijzonderheden van dit verhandelde gebed en dat in die orde als die hier voorkomen, zo op onze staat zullen gaan overbrengen en breedvoerig toepassen. Want dit zou ons de korte tijd niet toelaten. Wij zullen voor onszelf, daar alleen uitnemen zoveel als meest opwekkend en dienstig is, voor het grote werk, van deze dag.

1. De Joden waren het volk des Heeren, dat Hij in Zijn verbond had aangenomen. Hij was hun Vader en Formeerder vanouds af. En ze waren des Heeren volk en kinderen, Zijn handenwerk gelijk wij gezien hebben. Maar o, dit is ook zo waar van het volk van Nederland en bijzonder van het gereformeerde Christendom, bij wie de waarheid en de zuivere Godsdienst is en waartoe wij allen samen, door onze belijdenis ook behoren. Wat grote voorrechten de Joden ook gehad hebben als het volk Gods. Dit hebben wij in de grond der zaak nu onder het Nieuw Testament ook. Ja, nog veel meer dan, zij. Wij zijn allen uiterlijk, door de band des verbonds, ook aan de Heere onze God, zeer nauw verbonden; wij zijn, in Zijn Naam gedoopt in Zijn Kerk bijeen vergaderd en hebben het recht tot al de dierbare beloften van het verbond van het Evangelie, met de hand van het oprechte geloof te mogen aannemen. Onze vaders, waaruit wij gesproten zijn, zaten tevoren in de afgodische duisternis van het antichristelijk Papendom. Maar de Heere heeft ons met Zijn genadige hand daaruit verlost en heeft ons begiftigd met de kandelaar van Zijn Woord en met het reine en zuivere licht van het Evangelie. Indien wij dat Goddelijk licht maar niet verachten en versmaden en daaronder niet moedwillig ongelovig en onbekeerlijk van hart blijven leven. O, zo kunnen wij allen samen ook werkelijk deel hebben aan de Heere onze God en aan al de zalige goederen van Zijn verbond. Och! of dan maar tot op deze dag, in verre de meesten van ons en van 's lands inwoners, niet gevonden werd, een boos en ongelovig hart, om af te wijken van de levendige God. En om maar, als snode huichelaars of geveinsden, te aller tijd in Zijn Kerk te verkeren.

2. Was de Heere, om het Joodse volk uit de hand van hun machtige vijanden te verlossen, oudtijds met Zijn geduchte macht, van de hemel neergekomen. Had Hij zulke vreselijk dingen voor hun gedaan, die ze niet verwachtten. Had Hij hun vijanden, met, het verschrikkelijke vuur van Zijn grimmige toorn, verdelgd en uitgeroeid. En alle bergen, van onoverkomelijke zwaarigheden, voor hun, uit de weg geruimd. - O, hoe heeft Hij dat in oude tijden ook gedaan voor Nederland en voor Zijn

volk daarin! Wat heeft Hij al wonderen en vreselijk dingen voor ons gedaan van de Hemel, om ons uit de diepe afgrond der ellenden, waarin wij verzonken waren, uit te rukken en ons te verlossen! Hoe heeft Zijn machtige hand, onze wrede en machtige vijanden niet verslagen. Hoe heeft Hij de koninkrijken die tegen ons opstonden niet voor Zijn aangezicht doen beven! Hoe heeft Hij ze niet doen versmelten, in het vuur van Zijn ververschrikkelijke toorn! Wat ijselijke hoogten en bergen van zwaarigheden, van tegenspoeden en van gevaren, heeft Hij voor ons niet opgeruimd en hoe heeft de Heere er ons niet eindelijk zelf boven alle menselijke berekening en verwachting, doorheen geholpen en ten volle uitgered, ons geheel verlossende van alle onze vijanden! En ons hier in dit kostelijke land, dat overvloedig van melk en honig in volkomen ruimte, vrede en vrijheid doen wonen. En de hoorn van onze voor spoed, daar zozeer verhogende, dat wij het gelukkigste en gezegendste volk van de hele aarde geworden zijn! O, is dit alles niet geweest, een werk van des Heeren onbegrijpelijke macht en grondeloze barmhartigheid over ons? Dat Nederlands volk tot in eeuwigheid niet behoorde te vergeten, maar altijd met de diepste dankbaarheid, liefde, vreze en getrouwheid jegens hun God te erkennen.

3. Maar, heeft het Joodse volk in het vervolg geenszins beantwoord aan deze grote en genadige goedertierenheid welke de Heere zo luisterrijk aan hun bewezen had. Hebben ze het al spoedig met hun zonden en goddeloosheid zeer verschrikkelijk tegen de Heere, hun God gaan verderven. Zodat Hij op hun vertoornd en verbolgen werd, om zulke gestrenge oordelen en kastijdingen, over hun uit te voeren. Zoals wij gehoord hebben. - Helaas, of dit ook niet de eigen staat was van het volk van Nederland! Hoe spoedig hebben Nederlands inwoners, ook begonnen zeer zwaar tegen de Heere hun God te overtreden en te zondigen en Hem tot grimmige toorn en verbolgenheid, tegen Zich te verwekken! O, indien wij hier de zonden van Nederland, zoals die begonnen en van tijd tot tijd geweldig aangewassen zijn, ordelijk in al de bijzonderheden zouden nagaan; en u de zonden onzer Vaders allen opnoemen; wij zouden dan een werk moeten aanvatten, dat op geen enkele dag kon voleindigd worden. Daar blijft genoeg over voor ons te doen als wij nog maar een. weinig zullen spreken van de droevige zonden en ellenden, van het tegenwoordige geslacht, dat nu leeft en dat nu helaas, de mate, van hun Vaders zonden en goddeloosheid, tot overlopen toe, heeft beginnen te vervullen. Om van deze droevige stof dan ook nog iets te spreken, zoals het werk van deze dag vereist, zal ik daarin der Joden boetvaardige belijdenis van hun zonden, op de voet navolgen.

(a) Ze belijden, *dat ze allen zijn, als een onreine*. Maar ach! hoe zijn wij en alle inwoners van Nederland nu ook een geheel walgelijk, snood en onrein volk voor de Heere! Wat worden er niet al besmettingen, boosheden vuile en onreine gruwelen, onder ons gevonden, van onwetendheid, van goddeloosheid van afval van God, van verachting van Zijn Woord en dienst, van huichelarij, van onbekeerlijkheid en onboetvaardigheid! Wat is dit land niet vol onreinheden van vloeken zweren, dronken drinken, hoererij, overspel, allerlei onrechtvaardig heden, hoogmoed, ongebonden weelde en dartelheid! Van gruwelijke Sabbatschending, van bespottig en verachting van alle heilige dingen! Hoe vloeit dit land over van onreine leer en dwalingen en van valse Godsdiensten; van atheïsterij geestdrijverij, Papisterij, Socinianerij en dergelijke gruwelen! Hoe staan ook niet, zonder onderscheid alle inwoners van het land, aan de onreinheid van die zonden schuldig! De Overheden, de Rechters, de dienaars en ambtenaren, in de Politie. De leraars en andere kerkelijke dienaren en opzieners, het algemene volk zonder onderscheid van staat, van sekse, of van ouderdom! O, wat ligt

het tegenwoordig allemaal in de besmetting der zonde, van ijdelheid, onbekeerlijkheid en verachting van God en Zijn heilige geboden, uitermate diep ingewikkeld! Waar zijn ze toch nu, die de onreine besmettingen der zonde en van de wereld zoeken te ontvlieden? Die zichzelf afzonderen van de grote hoop, om zichzelf rein te bewaren en om alleen voor God te leven? Zelfs de vromen en Godzaligen, in de land helaas, hoe onrein en diep bedorven, zijn ze ook al voor de Heere! Wat zijn ze vermengd met de onreine huichelaars en nabij Christenen! Welk een ijdelheid en wereldsgezindheid, losheid, blindheid en verharding des harten. Wat een nare geesteloosheid, onbekeerlijkheid, verwaandheid, lauwheid en ernsteloosheid. Wat een kracht van verdorvenheid en wat een verval in alle genade en plichten van heiligheid en tere Godzaligheid. Wat wordt dit bij het volk Gods thans gevonden! Waar is de reinheid des harten, die heiligheid des levens, aan het Christendom van deze tijd te bespeuren?

Helaas, hoe is dat fijne goud thans niet jammerlijk verdonkerd! Wat een schuim van allerlei onreinheid, is er thans niet gekomen op Sions kinderen! Die kostelijke kinderen, weleer hier in Nederland, tegen fijn goud geschat! Hoe zijn ze nu niet, door hun diepe verdorvenheid en geesteloosheid, de aarden flessen, de slechte wereldskinderen, gelijk geworden. Het werk van de handen eens pottenbakkers! Men ziet geen glans, noch heerlijkheid, noch heiligheid meer liggen op Gods volk. Maar enkel vuile stof en onreine verdorvenheid! O, hoe waar is het dan nu ook van Nederlands volk, dat ze allen zijn, als een onreine, als een melaatse; en dat alle vlees nu onder ons Zijn weg voor de Heere, zeer jammerlijk verdorven heeft?

(b) Verder belijdt dit Joodse volk, *dat hun gerechtigheden zijn, als een wegwerpelijke klee*. Maar wat is er toch ook, van al de gerechtigheden van Nederlands volk?

(1) De Godsdienst is veranderd in enkele huichelarij, ceremonie. Harteloze sleurdienst; vol bedorvenheid en schadelijk bijgeloof.

(2) De prediking van het Woord is thans ellendig, lauw, geesteloos, dor en mager, zonder hemels vuur en Geestes kracht. En wordt doorgaans van het volk, ook maar gehoord, als slechts een sleur Godsdienst en uit gewoonte, zonder enige vrucht tot zaligheid.

(3) De sacramenten worden van de leraars, uitermate los en slordig, zonder de Geest bediend. En van het volk doorgaans ook zonder aandacht of eerbied en zonder geestelijke vrucht en stichting ontvangen; niet anders dan een ledige en dode ceremonie.

(4) Het bidden tot God in de openbare dienst en in de huizen, is maar een harteloze formulierdienst. De Geest der gebeden is uit het midden van Nederlands kerk geweken. Wij naderen maar alleen tot God met onze lippen en vleien Hem met de tong. Maar onze harten doen wij ver van Hem.

(5) Het lezen van het Woord, het Psalmgezag en al de andere plichten en instellingen van het Evangelie, geschieden al op dezelfde wijze, zonder hart en zonder Geest; niemand trekt er waar nut van, noch wordt er een aasje heiliger en Godzaliger door.

(6) De aalmoezen en werken der liefde, geschieden gewoonlijk van ons, met onreine handen en met ongelovige en onboetvaardige harten.

(7) Onze sabbatten, feestdagen, vast en bededagen, enz. zijn maar dagen, van dode Godsdienst; Christus met Zijn Geest is daar niet meer tegenwoordig in onze plechtige vergaderingen en bijeenkomsten.

(8) Onze afzonderlijke meditatieën zijn lauw en onaandachtig. Onze onderhandelingen met God zijn koud en zonder liefde. Onze samenkomsten en gesprekken, over zaken van het Evangelie, zijn gewoonlijk geheel harteloos en dodig. Daar is

doorgaans meer hitte van vreemd vuur en van snode zelfverheffing in, dan warme indrukken en aandoeningen van de Geest.

(9) Kortom, het weinige goed, dat er nog uiterlijk bij de mensen gezien en gevonden wordt in hun dagelijks verkeer en wandel, dat is in de grond niet anders dan slechts een deel heidense en natuurlijke deugden en eigengerechtigheden, daar ze op vertrouwen en rusten, met verachting van Christus en de genade. O, hoe waar is het dat alle onze gerechtigheden voor God, ook maar zijn als een wegwerpelij klee!

(c) In de belijdenis van het volk Gods, wordt al verder geklaagd, *dat ze allen afvielen, als een blad*. Maar hoe is het volk van Nederland nu ook als een blad afgevallen! Daar is een menigerlei afval hier bij ons.

(1) Hoe zijn wij niet afgevallen, van de zuivere waarheid van het Evangelie! Hoe struikelt de oude waarheid des geloofs, hier bij ons op de straten! Wat zijn er al dwalingen en schadelijke vonden, van mensen leringen, met er tijd bij ons ingeslopen! Men heeft maar de oude Gereformeerde prediciën van onze vaders bij de tegenwoordige, met aandacht te vergelijken. Dan zal men de jammerlijke afval en verdorvenheid in de leer met droefheid bemerken.

(2) Hoe zijn wij afgevallen, van onze eerste liefde en ijver voor God en Zijn dienst. O Nederland! roept de Heere nu ook uit, *Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten*. Openb. 2: vers 4.

(3) Hoe zijn wij afgevallen, van de oude teerheid en vroomheid!

(4) Van de oude eenvoudigheid, eerlijkheid en oprechtheid.

(5) Van de oude nederigheid en matigheid in de kleding, spijzen, huizen en huisraad, enz. Daar is een afval, van algemene verbastering in Nederland gekomen, in vergelijk wat het voor een eeuw geweest is. Het is thans een schuim, van een geheel ontaard en bedorven volk geworden. Indien onze vrome voorouders nu eens weer uit hun graven opstonden, ze zouden ons voor hun kinderen en nakomelingschap niet meer willen erkennen.

(6) Wij zijn ook niet minder afgevallen, van onze voorzichtigheid, dapperheid, strijdbaarheid, zeemanschap, macht en heerlijkheid en luisterrijk aanzien, bij de andere natieën van de wereld. Wij zijn een verwijfd, slaphartig en versmachtend volk geworden; bedorven door weelde, luiheid en ongeregeldheid. Onze krijgsbenden zijn meest alleen uit vreemdelingen bestaande, die met onnoemelijke kosten allerwegen, in andere landen moeten verzameld worden. Maar de Nederlanders zelf hebben geen hart noch moed, om in deze hoge nood, voor het land te strijden. Wat zwetsen en praten van het werk, dat is het al wat onze natie nu kan doen. Had het er zo lafhartig uitgezien, met onze voorouders, wat zou er van onze vrijheid en Godsdienst, van ons land geworden zijn?

(d) Nu volgt er in der Joden belijdenis, *dat hun misdaden hun heen weg voerden, als een wind*. Helaas, hoe waar is dat van ons ook!

(1) Wat is er een wind van oordelen, die niet ophoudt over ons land te waaien.

(2) Een wind van zonden en goddeloosheden, die hoe langer hoe meer ontsteekt.

(3) Een wind van dwalingen, twisten en verdeeldheden in de Kerk, waardoor wij nu, als de vloed bewogen en omgevoerd worden, met alle wind der leer Ef. 4: 14.

(4) Een wind van ijdelheid, van weelde en brooddronkenheid.

(5) Een wind van hoogmoed, trotsheid, opgeblazenheid, van ijdele eer en zelfzoeking, van inbeelding, van waanwijsheid, laatdunktenheid. Hoe wordt al het volk met deze schadelijke wind van hun misdaden heen weggedreven, zonder te weten

waar naar toe!

(6) Hoe stijf waait die wind overal door! In de politie en raadhuisen; in de Kerk en op de predikstoelen en allerwege door het gehele land; van huis tot huis! O, droevige en beklaglijke staat van een volk, daar de Heere van geweken is!

(e) Wat daar nog verder in deze belijdenis wordt bijgevoegd: *en daar is niemand, die Uw Naam aanroept, die zich opwekt, dat hij U aangrijpe*. O, mijn vrienden! hoe waar is dat thans ook van al het volk van Nederland?

(1) Wat is er thans een dodelijke zorgeloosheid, verstoktheid en diepe onbekeerlijkheid, bij al de inwoners! Wie neemt er de zonden en goddeloosheden, het algemeen verval, het gevaar, de ellenden en de oordelen, waarin wij gezonken liggen, toch met ernst ter hart? .Wie zucht en treurt daaronder? Wie vernedert zich in het gehele land toch, voor de Heere, met een ware boetvaardigheid en afstand van zonden? Wie roept die hoge God, met vurige gebeden aan? Zelfs de vromen en Godzaligen van het land, waar zijn zij, die zichzelf en andere, in deze nare tijd der ellenden opwekken, ó n de Heere aan te grijpen

(2) Waar zijn onder ons, de ernstige en getrouw voorbidders, voor het Land?. Mag de Heere nu, van ous ook niet wel zeggen, zoals Hij klaagt, bij de profeet Ezechiël, hoofdstuk XXII: 30, *Ik zocht nu een man uit hen, die de muur mocht toemuren en voor Mijn aangezicht in de bres staan, voor het land, opdat Ik het niet mocht verderven. Maar Ik vond niemand*. Helaas, iedereen laat het land maar varen en drijven en trekt zich haar ellenden en gevaar in het minst niet aan. Men mag er eens van spreken, van horen en over klagen en op een harteloze en sleurachtige wijze voor bidden. Maar dat is het al. Daar blijft het bij; niemand zoekt er meer aan te doen.

(3) De besten laten de handen slap hangen en zitten er flauwhartig, verdrietig en moedeloos bij neer, vol duisterheid, vertwijfeling, droefgeestigheid en bezwijking, ziende nergens enige uitkomst noch goed herstel voorhanden. Handelende in hun praktijk, naar dat woord bij Ezechiël hoofdstuk 33: 10, *omdat onze overtredingen en onze zonden op ons zijn en wij in die versmachten, hoe zouden wij dan leven?* Wat redding of uitkomst zou er toch nu voor ons zijn, daar de zouden nog dagelijks, aan alle kanten vermeerderen en toenemen en de genade middelen en al Gods oordelen, in het minst geen vrucht doen. Maar daar de Heere, hoe langer hoe meer, met Zijn Geest en zegen van ons wijkt, en onze toestand alle dagen erger wordt?

Maar, indien het dan nu, met Nederlands volk al zo droevig gesteld is, volgens deze belijdenis van onze tekst, wat wonder, dat de Heere nu ook zozeer op ons verbolgen is. Omdat wij alle samen, zo zwaar tegen Hem gezondigd hebben en er tot op deze dag, noch de minste boetvaardigheid, of waar berouw, of bekering bij niemand gevonden wordt? Wat wonder dat de Heere, bijzonder in deze laatste jaren, ons en ons land, met zoveel zware oordelen, van de hemel bezocht heeft, zoals wij u, van tijd tot tijd, dat bijzonder in onze wekelijkse bedestonden, - maar helaas, tot hier toe, met weinig vrucht - hebben voorgehouden. Ja, wat wonder, dat wij tegenwoordig, door Gods slaande hand, in zo'n uiterste gevaar zijn gekomen, dat onze Overheden, zich niet ontzien, om zelfs openlijk voor geheel de wereld, in hun Biddagbrief te stellen, dat onze staat thans als op de oever van haar ondergang gebracht is en in gevaar om alles, wat dierbaar is te verliezen, zo God almachtig het in Zijn lankmoedigheid niet komt te verhoeden. Heeft de Heere niet reeds onze gehele barrière of voormuur en de sterkste steden en grendelen van ons land, behalve een groot gedeelte van onze krijgsmacht en oorlogswapenen, in 's vijands handen overgegeven? En staat Hij niet alle dagen, met een vreselijk geweld, op het kleine overschot van onze macht en sterke

plaatsen die ons nog tot onze bescherming overgebleven zijn, aan te vallen? O, hoe spoedig en onverwacht, zou de Heere nu een voleindiging met ons kunnen maken en over ons dezelfde rampen en ellenden kunnen brengen, als die het Joodse volk zijn overgekomen in Babel! Laat ons toch niet voortgaan, mijn vrienden! De kwade dag verre van ons te stellen en maar verder zo geheel zorgeloos en onboetvaardig, tegen de Allerhoogste God te blijven zondigen, zoals wij met alle inwoners van het land helaas, tot hiertoe gedaan hebben! Want weet en neemt het toch ter hart!

(1) Dat het Joodse volk door even zulke wanhopige weg in die schrikkelijke tegenspoeden en diensten geraakt is, daar wij van gehoord hebben.

(2) Dat de maat van Nederlands ongerechtigheid al tot zo'n hoogte gekomen is. En dat wij, met onze langdurige onbekeerlijkheid, de Heere reeds zo zwaar vertoornd hebben dat, tenzij wij eenmaal met ernst willen besluiten, het hoofd in de schoot te leggen en ons oprecht te bekeren van onze zondige wegen, er niet anders dan een haastig en gewis verderf voor ons allen voor de deur staat.

(3) Bedenkt hoe lang de Heere God, onze kwade zeden nu al verdragen en Zijn barmhartigheid en lankmoedigheid, over ons te werk gesteld heeft. En dat het nu meer dan tijd geworden is, om Hem, in ware ootmoed en vernedering des harten te zoeken. En dat iedereen zijn zondige wegen, daar hij tot nog toe zo onbekeerlijk in gewandeld heeft, oprecht ga verlaten. En zich tot de Heere, zijn God beginne te bekeren, indien wij nog willen gered en behouden worden.

Deze dag is daartoe gesteld en openlijk, op Gods bevel uitgeroepen. Opdat geheel Nederland zich nu, in ware boete en belijdenis van zonden, voor de hoge God vernedere en Hem vurig om genade en bekering en om verlossing smeke. O, of de Heere daartoe de hemelen eens mocht scheuren en tot ons mocht neerkomen met de Geest der bekering! Dat Hij, die zo dikwerf vreselijk dingen gedaan heeft, die wij niet verwachtten, de arm van zijn Mogendheid eens weer mocht ontbloten, om Nederlands volk krachtdadig te bekeren. En die afvallige natie weer te brengen, tot Zijn verbond.

(1) O, mijn vrienden! dit moest op deze dag onze eerste en voornaamste smeking zijn, tot de Heere onze God, Zijn Geest van ware boete en bekering, in Zijn grondeloze barmhartigheid, toch eens wilde uitstorten over onze Regenten en Overheden. Over zijn Hoogheid Erf-Stadhouder. Over zijn Hoogst Vorstelijkheids Gemalin en gehele huis. Over de leraars, die Zijn Evangelie verkondigen en over alle andere kerkendienaars. En algemeen, over Nederlands volk en gemeente, over ons, onze families en huisgezinnen, enz. Hier moesten wij de Heere, vurig om bidden en smeken. Want zonder Zijn Geest, is er geen ware boetvaardigheid, noch bekering en bijgevolg ook geen behoud van ons allen te verwachten.

(2) Wij moesten heden ook onze en van het hele lands zonden en goddeloosheden, de Heere ootmoedig belijden en ons daarover voor Zijn heilig aangezicht met een waar en hartgrondig berouw geheel vernederen; niet slechts met onze mond en lippen. Maar onze harten en zielen moesten hier, met deze boetvaardige belijdenis van de tekst, voor des Heeren troon komen: *o Heere! onze God! Wij allen zijn cols een onreine*, enz. Och! of de Heere zelf, daartoe eens onze ogen opende en onze verstokte harten, door Zijn Geest wilde verbrijzelen!

(3) Wij moesten die hoge God ook ernstig en gelovig smeken, om genade, om vergeving en verzoening, van alle onze en van het lands zware zonden. Wij moesten tot Hem roepen met diepe verslagenheid onzer harten: *Heere! Weest niet zozeer verbolgen en gedenkt niet eeuwig der ongerechtigheid!* O, hier

moesten wij vooral geheel naar staan, dat de Heere toch Zijn rechtvaardige toorn niet verder tegen ons wilde laten ontbranden. Maar dat Hij die genadig van ons mocht afwenden en met Zijn vorige gunst en barmhartigheid tot ons mocht terugkeren.

(4) Wij moesten de Heere ook onze zonden, ellenden en zwarigheden voordragen;

(a) onder die droevige oordelen wij, door onze zonden gekomen zijn en dat rechtvaardig. Wat hoge bergen van tegenspoeden ons, aan alle kanten omringen. Met wat machtige, wrede en onrechtvaardige vijanden, wij te strijden hebben. En hoe ze ons als een roof, zoeken op te slokken en te verslinden.

(b) In welk een uiterst gevaar, ons land en volk nu gekomen zijn, van eerlang geheel te gronde te gaan, indien de Heere zich onzer niet ontferme, de breuken scheure en nederkome tot onze hulp en verlossing.

(c). Wij moesten zo onze nood aan Hem vertonen. Hoe geheel hulp- en radeloos, het er aan alle kanten in kerk en staat, binnen en buiten lands, met ons uitziет.

(d) Wij moesten bitter daarover verlegen en bedroefd zijn, dat de Heere Zijn aangezicht tot hiertoe, zozeer voor ons verbergt, dat er niet dan grimmigheid en toorn van Hem te zien is. En dat Hij ons nog dagelijks doet vergaan en smelten door het middel van onze ongerechtigheden. O, al deze onze droevige ellenden en zwarigheden moesten ons zeer gevoelig op het hart wegen. Wij moesten daarmee geheel verlegen en bedrukt, verschijnen voor de troon der Goddelijke genade en de Heere vurig bidden, om Zijn dierbare bijstand en verlossing.

(5) Wij moesten, om ene, genadige verhoring te verwerven bij God blijven worstelen en pleiten daarmee krachtige beweegredenen, als het Godzalige Joodse volk, pleitende

- op des Heeren grote macht en op de vreselijkheid, van Zijn toorn, waarmee Hij, al zijn wederpartijders, in een ogenblik kan verderven en vernielen en de Heidenen, voor Zijn aangezicht doen beven.
- Op zijn vorige goedertierenheid en machtige hulp en verlossing, aan ons en ons land bewezen, zelfs, boven alle onze hoop en verwachting. Op de onbegrijpelijkheid, van hetgeen Hij, de Heere doen kan, die op Hem wacht. En op de eeuwigheid en onveranderlijkheid, van Zijn trouw en barmhartigheid, om ons te behouden.
- Ja, ook voornamelijk op Zijn verbond met ons wat aan Zijn kant, onbeweeglijk staan blijft, niettegenstaande al onze zonden en trouwloosheden. *Hoe wij nog heden allen Zijn leem zijn, Zijn handenwerk en Zijn volk, dat Hij zich gemaakt en geformeerd heeft. En hoe Hij nog heden onze God en Vader is, enz.* Ziet dat verbond met onze God moesten wij allen samen, nu weer gelovig aangrijpen en ons op nieuw oprecht daarin begeven.
- Daartoe moest een iegelijk, zich dan nu ook, oprecht zoeken te bekeren van zijn zonden en goddeloosheden. O, wij moeten op deze dag, met Gods genade, ernstig voornemen afstand van de zonden te doen. Wij moeten in de kracht van Christus, nu een oprecht besluit nemen tegen alle zonden. En arbeiden van nu voortaan, om als een volk Gods, waardig voor Hem te wandelen en te leven.

(a) *Om te zijn die vrolijken, die ons alleen in God verblijden en*

een vermaak hebben, in zijn Wet. Rom. 7.

(b) Om van nu af aan, niet dan gerechtigheid te doen en in des Heeren rechten en inzettingen te wandelen.

(c) Ja ook, om de Heere te gedenken, op Zijn wegen. En Hem, in al ons doen en laten altijd voor ogen te houden en zo *Hem steeds gedenkende met vreze en een heilige beving*.

(d) En eindelijk, wij moesten zoeken altijd op de Heere, onze God te wachten, met een stil gebogenheid des harten, onder Zijn oordelen en kastijdingen. Wij moesten ons vertrouwen van alles altrekken en het alleen op de Heere stellen. En zo steeds zoeken te leven, in de praktijk van dat woord van de profeet Micha, 7: 7, *Maar ik zal uitzien, naar de Heere. Ik zal wachten op de God mijns heils; mijn God zal mij horen*.

Ziedaar mijn vrienden! Dit zou de enige en rechte weg zijn tot onzer aller tijdelijke en eeuwige behoud. Och! of de Heere hiertoe ons allen samen en het volk van Nederland, met Zijn Geest uit de Hoogte, heden mocht behulpzaam zijn! Dat Hij nu de hemelen wilde scheuren en tot ons met Zijn Geest mocht neerkomen. O, of wij Hem allen, ten besluit, daarom recht vurig en ootmoedig mochten bidden! Amen.

14. BIDDAGPEDICATIE, ROMEINEN 11:26.

Gelijk geschreven is, de Verlosser zal uit Sion komen en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.

Het is een wonderlijk woord, dat de Heere, onze God heeft gesproken tot Zijn volk en gelovige Kerk hier op aarde: *en Ik zal u Mij ondertrouw in eeuwigheid*. Hoséa 2: 18. Dat is: Ik zal een eeuwig trouw- of huwelijksverbond met u maken, dat onverbrekkelijk zal zijn en door alle eeuwen heen zal duren en nooit zal eindigen. Dit heeft onze gezegende en dierbare Zaligmaker nog nader bevestigd met Zijn eigen mond hier op de aarde, toen Hij afscheid nam, van zijn Kerk en geliefde bruid, bij Zijn glorierijke hemelvaart: *en ziet Ik ben met ulieden, al de dagen, tot de voleinding van de wereld*. Matth. 28: 20. Alsof Hij zei: Ik ga nu wel lichamelijk naar de hemel en zal daar voortaan ook altijd blijven, tot de grote dag, van de wederoprichting aller dingen; nochtans zal Ik daarom niet minder met Mijn Godheid, genade, Majesteit en Geest, altijd bij Mijn Kerk zijn, welke Ik hier laat op de wereld en zal bestendig aan haar verbonden blijven. Ik zal mijn gelovig volk, in eeuwigheid niet begeven noch verlaten. *Bergen zullen wijken, maar het Verbond Mijns vredes zal van u niet wijken, enz.* Jesaja 54: 10. O, wat is dat een wonderlijk dierbaar en troostrijk woord! Daarin alleen ligt toch al het heil van de Kerk Gods hier op aarde. Als ze slechts dit ene Goddelijke Woord, *Ik zal U mij ondertrouw in eeuwigheid*, kwijt was, dan was ze alles kwijt. En dan zou de satan wel spoedig zijn heerschappij weer over alles uitbreiden. De arme sterfelijke mensjes, richten ook trouwverbonden en huwelijksakkoorden of verbintenissen met elkaar op. En zie, dan zijn ze veeltijds zo verblijd, alsof ze nu voor altijd wel genoeg gelukkig waren. En toch, een weinig tijd daarna, dan komt de dood en breekt die vaste verbonden voor eeuwig aan stukken. Dan is al dat schone goed schielijk verdwenen, als een rook en damp, die haast voorbijgaat. Maar, wat is dat onverbreekelijke en onveranderlijke trouwverbond, van Christus met Zijn Kerk en met ieder oprecht gelovige, dan niet oneindig dierbaarder en zaliger! Want dat luidt alzo: *en Ik zal een verbond des vredes met hun maken. Het zal een eeuwig verbond met hun zijn. En ik zal Mijn heiligdom, in het midden van hun zetten, tot in eeuwigheid*. Ezech. 37: 26. De grond van deze zaak is Gods onveranderlijk Wezen en dat Hij tot ons zegt: *Ik, de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij, o kinderen Jakobs niet verteed*. Mal. 3: 6. En dat de Heere Jezus Christus ook over ons uitroept: *Ik ben dood geweest en ziet Ik ben levendig, in alle eeuwigheid*. Openb. I: 18. Dat de Kerk en alle ware gelovigen, nu getrouwd en vast verbonden zijn aan de eeuwige God en aan Zijn eeuwige Zoon Jezus Christus, *die gisteren en heden Dezelfde is en in der eeuwigheid*. Hebr. 13: 8, dat maakt hun alle samen eeuwig, Zijn bruid te zijn zonder ooit weer van Hem gescheiden te worden, volgens wat de Zaligmaker van hen allen gezegd heeft: *en een iegelijk die leeft en in mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid*. Joh. 11: 26

Nochtans neemt dit alles niet weg, dat de Heere aan enig gedeelte van Zijn volk en Kerk, om hun zonden en trouwloosheid, wel eens voor een tijd een scheidbrief zou geven; evenals een man, die zijn overspelige vrouw voor een tijd uit zijn huis zet; óf die haar elders opsluit zonder enige omgang noch gemeenschap met haar te houden, totdat ze een waar berouw krijgt, zich verbetert en haar vertoornd man te voet valt. Wanneer hij haar dan ook weer in genade ontvangt en aanneemt.

Dat de Heere, de allerhoogste God op diezelfde wijze ook wel handelt met Zijn Volk en Kerk hier op aarde, waaraan Hij zich door een eeuwig en onverbrekkelijk trouwverbond vastgemaakt en ook verenigd heeft, dat zal ons het Joodse volk zeer

klaar en levendig leren, door hun aller-ongelukkigst voorbeeld. Zoals wij dan, om tot een rechte en grondige verklaring van onze tekst te komen, dit hier eerst wat nader dienen aan te wijzen. Want van hun afsnijding en verwerping vanwege hun ongelovigheid en ongehoorzaamheid en van der heidenen opneming in hun plaats, zo ook van hun wederaanneming in de laatste tijd, als de volheid der heidenen eerst zal ingegaan zijn handelt de Apostel in dit uitmuntend teksthoofdstuk.

De Joden zijn het eerste en aloude volk des Heeren. Ze zijn eerst aan God plechtig getrouwd en verbonden op de berg Sinäi, in de woestijn van Arabië nadat de grondslag van dat eeuwige huwelijksverbond reeds lang tevoren al vast gelegd was, in dat verbond, dat God met hun vader Abraham en met zijn zaad had opgericht. Ja, al vroeger zelfs in het verbond met Noach en in het paradijsverbond met Adam en met de eerste stamvaders, van de heilige linie, of van het heilige Vrouwenzaad, dat van het onheilige slangenzaad werd afgescheiden én ook altijd geheel afgescheiden is gebleven tot op de dood, van onze Heere Jezus Christus, waardoor die middelmuur der afscheiding is omvergeworpen; zodat de Joden dan eigenlijk het ware volk van God zijn, dat aan Hem getrouwd geweest is, van het Paradijs af aan. Waarom ze dan ook de *getrouwde*, maar de heidenen *de eenzame* genoemd worden, die vóór de dood van Christus, geen deel of eigendom aan God hadden Jesaja 54: 1. Zie nu Gods ontzaggenlijke en heilige wegen met dit volk ook eens in! Wanneer ze de maat van hun zonden, (waarvan wij, in het voormiddaguur gehandeld hebben) eindelijk vervuld hadden, verwoestte en roeide de Heere, God der heirscharen eerst het koninkrijk van Israël uit door de Assyriërs en wierp daarna ook Juda, (of het Joodse volk) buiten Zijn huis, zond hun ver van Zich weg, in de Babylonische gevangenis, liet hun land en staat, hun stad en tempel en alles geheel deerlijk vernielen en verderven door de Chaldeeën.

Dit vreselijk wraakoordeel van God, vanaf Nebukadnézar eerste inneming van Jeruzalem gerekend heeft een tijd van zeventig jaren lang geduurd en de stad Jeruzalem heeft twee en vijftig jaren als een verwoeste stad, in haar puinhopen begraven gelegen. Door deze scherpe tuchtigingen, werden de trotse harten der Joden, eindelijk zodanig gebroken dat ze zich zeer diep voor de Heere hun God vernederden, bekennde hun zonden en verdiende straf, (en daarover berouw hebbende). Daarop heeft God gedachtig zijnde aan het eeuwig verbond, dat Hij met dit volk gemaakt had, hun genadig uit de gevangenis van Babel weer verlost, door de hand van Cores de Koning der Perzen. Heeft hun weer gezonden in hun land en heeft hun verwoeste staat, stad en tempel weer allemaal laten oprichten, onder het bestuur van Ezra, Nehemia, Zerubbabel en andere kloeke hoofden en leidslieden. Nu woonden ze weer als voorheen bij God in Zijn huis. Waren weer met Hem verzoend en hun staat is toen, tussen de 500 en 600 jaren, ook zo bevestigd gebleven.

Maar, omdat ze al spoedig weer tegen de Heere hun God begonnen te zondigen en dat gedurig opnieuw, zijn zij, gedurende die tijd, dan ook met menig zwaar en verschrikkelijk oordeel van Hem gestraft. Nochtans werd hun staat, door en onder de grond, steeds hoe langer hoe erger en slimmer. Zodat zij voor een nieuw en nog veel, zwaarder verderf en verwoesting, allengskens werden bereid. Ten laatsten vervulde de Heere God aan hun, Zijn grote belofte en zond hun de Messias in het vlees, onze gezegende Heere en Zaligmaker Christus. Die vond hen toen in het hoogste verval en verdorvenheid. Hij maakte Zich aan hun bekend, door Zijn Goddelijke leer en wonderwerken, dat Hij hun Heer, Messias en Verlosser en de eeuwige Zoon van God was. Hij arbeidde alleszins om hen in Hem te doen geloven. Maar ze waren nu zo diep blind en geheel bedorven, dat ze Hem niet hebben willen horen, noch aannemen. Maar

Hem, als een Verleider en valse Messias, hebben gekruist. Waarna ze ook Zijn Heilige Geest die Hij hun, van Zijn Hemel zond, met Zijn Evangelie hebben verworpen en bespot en zich met alle macht tegen de oprichting en uitbreiding van Zijn Koninkrijk in de wereld, vijandig hebben aangekant, enz.

Dit nu was de verschrikkelijke hoogte van der Joden goddeloosheid tegen de Heere, hun God, waardoor ze Zijn heilige toorn zozeer tegen zich ontstoken en brandende gemaakt hebben, dat die na het zwaarste oordeel, van langer dan zeventien eeuwen, (waaronder ze nu reeds gelegen hebben) nog geenszins is uitgeblust, noch enigszins verzoend worden. Van die tijd en uur af aan, dat ze de Heere der heerlijkheid, zo verworpen en gekruist hebben, enz., heeft God hun staat, omtrent 40 jaren zo nog gelaten, teneinde Hij inmiddels gelegenheid zou hebben, om dat overblijfsel, naar de verkiezing van Zijn genade hetgeen nog onder hun was, door de dienst der Apostelen, uit hun midden te roepen en te vergaderen, tot het Christelijke geloof. En hen, de Joden, tot één lichaam of kerk te verenigen met de heidenen.

Maar, zodra dit geschied was, heeft de Heere God, het ongehoorzame en ongelovige Joodse volk, evenals een ontrouw, overspelige vrouw, andermaal uit Zijn huis verstoten en heeft zich geheel van haar gescheiden, latende haar staat, stad en tempel, ten enenmale door de Romeinen verwoesten. Waarna Hij dit volk als ballingen van Zijn aangezicht heeft verstrooid en weggedreven, over de gehele aarde, om met Israël, of de Tien Stammen, die reeds lang tevoren verstrooid waren over de aarde en nooit weer in hun land hersteld zijn geworden, in de uiterste ellende en versmaadheid, nu voortaan te leven, onder de heidenen. En dat zonder God of ware Godsdienst.

Daarentegen heeft Hij de heidenen, die voor deze Zijn volk niet waren, maar die aan de duivel getrouwd waren, van die tijd af, in de plaats der Joden tot Zijn volk, aangenomen en heeft dat eeuwig trouwverbond, nu ook met hen opgericht en Zijn heiligdom, voor eeuwig onder hun gesteld. Onder hen heeft God nu, in de tijd van het Nieuwe Testament Zijn Kerk. Onder hun woont Hij nu in Geest en in waarheid, daar Hij toch onder de Joden, maar in de letter en in de schaduw, tevoren gewoond had. De heidenen zijn nu door de grote genade van het bloed en de Geest van Christus, in de heerlijke erfenis van het Evangelie ingetreden, die de Joden door hun ongelovigheid versmaad hebben. Ze hebben nu alles verkregen wat God beloofd had door de profeten onder het Oude Testament. En de Joden, die Gods natuurlijk en oude volk zijn, hebben helaas Christus, de Geest en de Vader, het heiligdom, de hemel en alles allemaal verloren, door hun ongelovigheid en ongehoorzaamheid.

En deze is de grote en heerlijke verborgenheid, mijn vrienden die Paulus hier de heidenen leert in dit teksthofdstuk, dat zeker een van de gewichtigste hofdstukken is, van de hele Bijbel.

Maar wat nu verdere de rampzalige Joden betreft, waaronder wij de verstrooide Israëlieten ook gedurig insluiten als gezamenlijk het oude en natuurlijke volk van God uitmakende, met hen zal Hij in het laatste der dagen Zijn verbond eens weer herstellen. Dit volk heeft nu reeds langer dan zeventien honderd jaren, zoals wij reeds gezegd hebben, onder dat geheel zwaar oordeel, van de Heilige God gelegen en nog blijft Zijn toorn tegen hun branden als een vuur; hoewel ze daarvan niet gans verteerd en verslonden worden, zo weinig als toen ze in de gloeiende oven van Egypte waren. Want dit is nog heden de grote en heilige verborgenheid van de brandende braambos, die God aan Mozes vertoond heelt, aan de berg Horeb. En wat is hiervan toch nu anders de reden, dan dat eeuwige trouwverbond, dat God met hun gemaakt heeft toen de heidenen nog Zijn volk niet waren? God draagt hun nu nog, in hun ellendige en verworpen staat, alleen door het woord van Zijn kracht, dat Hij in de oude dagen, tot

hun gesproken heeft zeggende: *en ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid*. Dit gezegend woord, houdt de ongelukkige Joodse natie, dan nu nog staande op de wereld en de Heere roept nog dagelijks tot hun, hoewel ze het nu geenszins horen. *Ik de Heere word niet veranderd, daarom zijt gij, o kinderen Jakobs! niet verteerd*.

Uit kracht van dit heilig woord blijven ze ook nog heden in hun verwoeste en verlaten staat onder de heidenen, als eens een getrouwd volk van God, het zaad van de uitverkoren Abraham. Hiervoor moeten ze door ons, heidenen, die nu in hun geestelijk erfdeel wonen, (alleen door Gods genade) ook zeker erkend en onveranderlijk altijd gehouden worden.

En ziet dit is het nog niet alles. Maar omdat de Joden nu nog Gods volk zijn en voor eeuwig blijven, zo zal hun droevige verstoting en verwerping, hoelang die reeds geduurd mocht hebben en ook nog verder duren mocht, toch eindelijk eens weer ophouden; Gods grimmige toorn zal niet eeuwig op hun rusten, maar slechts nog een bepaalde tijd, tot zolang namelijk, dat *de gehele volheid der heidenen* eerst zal in gegaan zijn. Hiernaar wacht hun genadige herstelling en verzoening met God, nu maar alleen. Het gehele uitverkoren heidendom moet eerst voor hun zijn ingegaan, om te wonen in Gods huis en binnen Zijn muren. Het Evangelie moet eerst over de gehele wereld verkondigd zijn en alle de heerscharen der heidenen, moeten eerst tot Christus hun Heiland bekeerd zijn en Hem, door het geloof aangenomen hebben.

En zie, zo aanstonds als de laatste heidenen zullen ingegaan zijn en er geen meer heidenen geroepen, noch bekeerd worden, dan zal de Heere niet langer wachten, om Zijn genadige en almachtige hand weer te leggen, aan de zalige bekering en herstelling, van Zijn oude Joodse volk. O, dan zal Jehovah God met grote en wonderlijke kracht, daaraan gaan werken, om Zijn oude Joodse overspelige vrouw, die nu zolang geheel van Hem vervreemd en gescheiden geweest is, eens weer te huis halen, op een heilige wijze, door Zijn Woord en Geest. En haar dan voor eeuwig bij Hem doen wonen zonder Zich ooit weer van haar te scheiden, of haar van Zich te laten scheiden.

Deze voorname waarheid, aan welker rechte kennis en geloof, de Christenkerk heel veel gelegen is, begint de Apostel hier te leren vers 23, *maar ook zij*, zegt hij daar van de ongelovige en verworpen Joden, *indien ze in het ongeloof niet blijven, zullen ingeënt worden. Want God is machtig, hun weer in te enten*. Ja, hij toont vers 24, dat die wederaanneming en bekering, van het Joodse volk op zijn tijd, voor de Almachtige God, veel minder moeite zal zijn, dan der heidenen bekering, de roeping tot het Evangelie wel geweest is, en nog is en blijft. Omdat de heidenen eerst moesten afgehouden worden uit de olijfboom, die van nature wild is. En dan nog verder tegen nature ingeënt worden in de goede olijfboom. Daar toch de Joden, die natuurlijke takken zijn, veelmeer en gemakkelijker, in hun eigen olijfboom weer zullen kunnen ingeënt worden.

Hierop gaat de Apostel deze waarheid, dan nog nader openleggen en bevestigen; niet slechts als een waarheid, die mogelijk en licht voor God is om te doen. Maar ook, als een waarheid, die gewis en zeker bij de Heere is; en ook vast bij Hem besloten. Want, zo spreekt hij vers 25 en in het begin van ons tekstvers: *Want ik wil niet broeders! Dat u deze verborgenheid onbekend zij. Opdat gij niet wijs zijt bij uzelf, dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn; en zo zal geheel Israël zalig worden*.

Een zo grote en hoogwichtige waarheid, bewijst de Apostel nu zeer klaar uit Gods eigen Woord en uit de gewisse en zekere beloften, van dat eeuwige trouwverbond, dat Hij met het Joodse volk gemaakt had, zeggende daartoe zelfs in onze tekst:

De Verlosser zal uit Sion komen en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.

Langs deze weg zal het ongelukkige Joodse Volk, in het laatste der dagen, na de volkomen ingang van al het heidense Volk, dan eens zeker en zonder enige twijfel tot de Heere hun God, weer bekeerd en *tegelijk met de heidenen*, in één Kerk en tot één lichaam vergaderd worden. De grote Heere de Messias, de getrouwe Heere en Bruidegom en de almachtige Verlosser van Zijn Kerk, zal dan in genade nog eens weder tot dit Zijn oude verlaten volk komen. En dat werk dan Zelf aan hen doen.

Maar, waartoe stelt de Apostel deze gehele waarheid van der Joden afsnijding en wederinenting hier zo aan de heidenen voor? Welk bijzonder doelwit of oogmerk heeft hij toch daarmee? Anders niet geliefden, wat de voorname hoofdzaak betreft dan om de heidenen, hoedanig wij ook allen, van nature zijn, wel degelijk in te scherpen, en met kracht op ieders gemoed te drukken dat, - omdat ze nu ook tot Gods heilig, gelovig en gehoorzaam volk, uit loutere genade waren aangenomen, in plaats van de Joden, - zij dan in alle geval, hadden te letten en toe te zien, dat ze zich als een zodanig heilig volk in een ware ootmoed en dankbaarheid, ook altijd voor de Heere mochten gedragen. En dat ze zich toch bijzonder mochten wachten, voor diezelfde zonde van ongeloof en ongehoorzaamheid, waarom God alleen de Joden verstoten en zo zwaar en verschrikkelijk gestraft had. Want indien de heilige God zo gestreng gehandeld had met de Joden, die Zijn natuurlijk volk waren, vanaf het Paradijs, hoeveel meer zal Hij dan niet gestreng handelen met de heidenen, die toch van nature Zijn volk niet waren, indien ze zich ook, aan diezelfde zonden en goddeloosheden van het Joodse volk schuldig maakten! En zo opent de Apostel hier dan de voorname grond, waarin de gehele verplichting van de tegenwoordige Christenkerk, die uit de heidenen verzameld is noodzakelijk vloeit en afkomt. Namelijk, dat ze geestelijk getrouwd en verbonden zijn aan een zo heilig en geduchte God, die Zijn eigen natuurlijke Vrouw en Volk, de Joden, waarmee Hij zelfs, bijna vier duizend jaren achtereen, huis gehouden en bij haar gewoond had, nochtans om haar zonden en ongehoorzaamheid, zó had verworpen en verstoten en nu in haar plaats de heidenen had gesteld, om een beter, geloviger en gehoorzamer volk aan hen te hebben.

O, dit alles raakt dan nu ook ons. Gave de Heere, dat het van ons allen, maar recht ingezien en verstaan mocht worden! Wat ging er dan op deze Bededag wel een helder licht van de Geest over ons op!

Inmiddels ligt er voor ons heidenen, ook nog een andere zeer gewichtige Goddelijke waarheid in het heilig woord van onze tekst opgesloten. Waarmee wij deze stof nu wel meest en voornamelijk tot onze overweging hebben moeten nemen, teneinde daaruit, enige opwekkende vermaningen en besturingen af te leiden; voor ieder van ons tot bevordering van dat grote werk van de ware boete en bekering, waartoe wij allen samen, van de hoge God zo plechtig op deze dag, geroepen en aangemaand worden. Maar, wij zullen nog eerst eens kort, deze drie zaken van de tekst overwegen;

- I. Hoe de heilige Apostel Paulus, die genadige bekering, en weder aanneming van het Joodse volk, in het laatste der dagen, hier neerstelt, als een gewisse waarheid die Hij afleidt uit Gods eigen Woord en onveranderlijke belofte: *Gelijk geschreven is.*
- II. De gezegenden auteur of Werkmeester van dit grote werk, die het zal uitvoeren: *de Verlosser zal uit Sion komen.*
- III. De wijze hoe dit werk van Hem zal uitgevoerd worden: *Hij zal de*

goddeloosheden afwenden van Jakob.

Wij zullen deze drie dingen maar alleen door een korte, zakelijke verklaring, een weinig nader ophelderen en er dan verder met Gods genadige zegen, er ons eigen nut en gebruik van trachten te maken.

I. De Apostel handelende, als een leraar der heidenen, acht het nodig tot meerdere versterking van hun geloof hen die grote waarheid, *van der Joden weder aanneming* en herstel in Gods verbond op het einde van de wereld, uit Gods eigen Woord en beloften klaar te bevestigen. Daarom, zodra heeft hij hen de waarheid zelf, *hoe geheel Israël dan zo zal zalig worden*, niet eerst genoemd en voorgesteld. Of zie, hij wijst hun dan ook aanstonds, tot de Heilige Schrift waarin God die waarheid, zo zelf geopenbaard en aan Israël beloofd heeft, als hij zegt: ***gelijk geschreven is.***

Te weten, door ingeving van de Heiligen Geest in de Schriften van het Oude Testament. Daarin, wil de Apostel zeggen, liggen deze Gods klare en uitdrukkelijke beloften, die Hij oudtijds door de Profeten, reeds gedaan heeft aan het Joodse Volk. Het staat in dat heilig woord der profeten wel duidelijk geschreven en wij kunnen het daaruit met onze eigen ogen zien en lezen. En dan laat hij daarop die Goddelijke waarheid zelf volgen; *gelijk geschreven is*. Alsof de Apostel hier slechts één enkele plaats uit het profetisch woord aanhaalde, waarin juist die waarheid, met dezelfde woorden, punctueel zo geschreven zou staan, zoals die hier worden voorgesteld?

Nee, maar dit is van de zaak: God heeft dezen aangaandedoor de mond van Zijn heilige profeten, menigvuldige toezeggingen en beloften gedaan aan het Joodse volk, dat Zijn verbond met hen een eeuwig en onveranderlijk verbond zou zijn en dat daarom hun Verlosser, de Messias eens weder tot hen zou komen, vóór het einde van de wereld, om hun van hun grote en langdurige afwijkingen eens genadig verder te bekeren en tot het verbond van hun vaders terug te brengen. En van al die gewisse, Goddelijke beloftenissen, stelt de Apostel nu hier de hoofdzakelijke inhoud en zin voor, maar die hij wel bijzonder haalt uit twee voorname beloften, die God aangaande deze zaak gedaan heeft door de profeet Jesaja en die woordelijk het naast overeen komen met de aanhaling, die de Apostel hier doet.

1. De eerste vinden wij hoofdstuk 59: 20 waar het uit het gehele verband van zaken, wel duidelijk blijkt, dat de profeet bepaald handelt, van die bekering der Joden, die eerst geschieden zou in het laatste der dagen en vóór het einde van de wereld. Daar doet God aan hen dan deze dierbare belofte: *en daar zal een Verlosser tot Sion komen; namelijk, voor hen, die zich bekeren van de overtreding in Jakob, spreekt de Heere*. Hier zien wij dan het eerste deel van de belofte te weten, de komst van de Verlosser tot Sion, of uit Sion, zo hier staat; dat toch in de grond en in het wezen der zaak het zelfde is, teneinde Jakob eens weer tot God te brengen en te bekeren.
2. De andere belofte komt voor hoofdstuk 27: 9 waar de Heere zegt: *Daarom zal daardoor de ongerechtigheid Jakobs verzoend worden. En dit is de ganse vrucht, dat Hij hun zonden zal wegdoen*. Dit komt hier voor als een vaste en altijddurende toezegging des Heeren, die staan zal blijven voor Jakob of het Joodse volk, in alle tijden en eeuwen van de wereld. En zo drukt dit woord, dan ook het andere deel van deze belofte, of Evangelie-waarheid uit, dat de Verlosser zo eens weer tot, of uit Sion komende, dan Jakobs zonden zal wegdoen, of de goddeloosheden afwenden van Jakob. Dat wezenlijk het zelfde is in de zaak, hoewel de woorden door de overbrenging van het Hebreeuws in het Grieks ook al een weinig mogen verschillen.

3. Waarbij men dan ook nog bijzonder kan voegen de belofte van dat nieuw en eeuwig verbond, dat God bij de profeet Jeremia belooft met het Joodse volk: Ná deze te zullen maken, ná de vernietiging van het gebroken schaduwachtige verbond van het Oude Testament. En in welk nieuw en beter verbond dit ook voorkomt, als een vaste en onveranderlijke conditie van Gods zijde *dat Hij hun ongerechtigheden zal vergeven en hun zonden niet meer gedenken* Jeremia 31: 34. Wat al weer het zelfde is, als de goddeloosheden af te wenden van Jakob, zoals het hier van de Apostel genoemd wordt.

Zo blijkt dan nu klaar, alleen uit deze weinige plaatsen, dat deze gewichtige waarheid van der Joden bekering, in het laatste der dagen, alleszins rust op het Goddelijk gezag of autoriteit van de profetische Schriften van het Oude Testament en van de onveranderlijke beloften van het Verbonds; op welke grond wij die dan ook, als een aller-zekerste waarheid van God, moeten geloven, zonder enige twijfeling. En die we met een ootmoedig verlangen van de Geest, steeds moeten tegemoet zien en God daarom ernstig, zonder ophouden moeten bidden.

II. Wat nu deze grote zaak zelf betreft,

1. Hierin ontmoeten wij eerst de Auteur of Werkmeester van dit gezegend werk, die het Zelf zal verrichten en uitvoeren. Deze zal geen mens of Engel uit de hemel zijn. Maar de Heere God zelf en wel in het bijzonder de Zoon van God, de Messias, onze Heere Jezus Christus. Want van Hem is het dat hier gezegd wordt, ***de Verlosser zal uit Sion komen***. Of, zoals het profetisch woord het uitdrukt, *tot Sion*. De eeuwige Vader heeft de Messias, Zijn Zoon, aan de uitverkoren kerk tot haar Verlosser geschonken, al aanstonds van het Paradijs af aan, bij de allereerste oprichting van Zijn verhoud, met onze voorouderen. Daar noemde Hij Hem het *Vrouwenzaad*. En daarna heeft Hij Hem, de Verlosser genoemd. Hij heeft de hele Persoon, het ambt en werk en de heerlijke deugden en hoedanigheden van Christus, allemaal zeer levendig en duidelijk afgebeeld, door de schaduwachtige wet, van de Goëls of Verlossers onder Israël; doch in die dingen wij ons, om de korthed van de tijd, nu niet kunnen inlaten.

Het moet ons hier maar alleen genoeg zijn het daar voor zeker te houden, dat de eeuwige Zoon van God, onze Heere Jezus Christus, door de aanstelling en verordining van Zijn Vader in de eeuwige Vrederaad en door de Goddelijke kracht en werking van Zijn Heilige Geest, de grote Verlosser en Heiland, Hoofd en Koning, Man en Bruidegom, van Zijn uitverkoren kerk is; en van ieder waar, gelovig lidmaat in het bijzonder en dat in alle tijden en eeuw van de wereld, van het begin tot aan het einde. Maar, wij moeten derhalve recht geloven én verstaan, dat Hij komt van de Vader en dat Hij werkt door de Heilige Geest, teneinde wij met ons geloof dan altijd mogen berusten, op de drie-enige God, die altijd woont in Christus, als onze Verlosser en Middelaar.

Wat konden hier nu al heerlijke dingen gezegd en aan gehaald worden, van deze gezegende Verlosser. En hoe wonderlijk Hij Zijn Kerk reeds behouden en verlost heeft, tot nu toe en haar ook nog verder zal blijven behouden en verlossen, tot het einde toe!

- (1) Hij heeft haar verlost, bij de eerste verbreking van het werkverbond, in het Paradijs en heeft haar staande gehouden en bewaard, tot de zondvloed toe.
- (2) Hij heeft haar verlost, in de Zondvloed zelfs, door middel van de Ark, toen de gehele wereld moest vergaan om haar goddeloosheid.
- (3) Hij heeft Abraham verlost, uit de afgoderij en heeft hem gesteld, tot een vader van veel volkeren.

(4) Hij heeft Zijn volk Israël, uit het diensthuis van Egypteland verlost, door Mozes en Aaron en heeft het vlak door de Rode Zee, eerst geleid in de woestijn en daarna in het land Kanaän, zoals Hij aan Abraham beloofd had.

(5) Hier heeft Hij hun ook dikwijls geholpen en verlost, uit de hand van hun vijanden en uit de grootste ellenden en zwarigheden.

(6) Ook heeft Hij hen verlost uit de Babylonische gevangenis en heeft hun weer, voor verscheiden eeuwen hersteld in hun land, zoals wij tevoren gezien hebben.

(7) Daarop heeft Hij eindelijk met Zijn komst in het vlees en door Zijn dood, Zijn gehele kerk verlost, uit de macht der zonde en van de toorn Gods; van de satan en de eeuwige verdoemenis; deze is de grote en voorname grond der verlossing geweest is, ten behoud van zijn gehele kerk.

(8) Toen heeft Hij de heidenen geroepen en verlost, uit het rijk van des duivels blindheid en afgoderij, zoals ook dat overblijfsel naar de verkiezing der genade, uit de Joden. En heeft zo Zijn Kerk toen opgericht, uit Joden en heidenen samen, die twee in een lichaam vergaderende, door het bloed Zijns kruises.

(9) Hierna heeft Hij Zijn Kerk verlost uit de tien zware heidense vervolgingen en heeft het licht van het Evangelie overal met kracht in de wereld doen opgaan.

(10) Eindelijk heeft Hij, door de gezegende Reformatie, die begonnen is vóór ruim 200 jaren, Zijn Kerk ook verlost, uit het antichristelijk Pausdom. En heeft deze tot nog toe, in de wereld bewaard en staande gehouden.

Zie, wat al grote en heerlijke verlossingen, de Zoon van God reeds gedaan heeft aan Zijn Kerk. die doorluchtige, Goddelijke wondertonelen zijn dit niet! Hoe mag hier van die allen te gelijk, dan ook zeker gezegd worden en daar op toegepast, hetgeen er staat hij de profeet: *In al hun benauwdheden, was Hij benauwd. De Engel Zijns aangezichts heeft ze behouden; door Zijn liefde en door Zijn genade heeft Hij ze verlost.* Jes. 63: 9. Ja, is het ook deze dierbare Zoon van God niet, die ieder arm gelovige in het bijzonder, bekeerd en verlost heeft, uit het rijk des satans en de eeuwige dood en van Wie wij daarom ook, met de Apostel moeten zeggen, *die ons uit zo grote dood verlost heeft en nog verlost. Op wie wij hopen, dat Hij ons ook nog verlossen zal.* 2 Cor. I: 10. O, van Hem heeft Job al uitgeroepen, en zo doet nog ieder waar gelovige, *ik weet mijn Verlosser leeft.* Job. 19: 26.

Nu die zelfde grote en almogende Verlosser zal Zijn Kerk altijd getrouw blijven, tot de einde toe. Hij zal haar niet begeven, noch verlaten. En zo zal Hij, in het laatste der dagen, na de ingang van de volheid der heidenen, ook nog eens weer gedenken aan Zijn verbond, met Zijn oude en verstoten Joodse volk. En zie, dan zal die Verlosser weer uit Sion komen en Zich met grote ontferming, over hun ontfermen. En, wat zal Hij dan toch aan hun doen? Dit wordt ons hier aangewezen:

III. **Dan zal Hij de goddeloosheden afwenden van Jakob.**

Dit wil niet anders zeggen, dan dat onze Heere Jezus Christus, de grote Koning en Verlosser van Zijn Kerk, in die laatste tijd, Jakob, het Joodse volk, met Zijn genadige en machtige hand, weer zal bekeren, in Zijn verbond en zalige gemeenschap zal herstellen en al hun zonden en snode goddeloosheden, van hun zal wegdoen, enz. Hiertoe zal die getrouw Verlosser, dan weer tot hen komen op een zeer genadige en heerlijke wijze, niet lichamelijk maar geestelijk.

1. Hij zal dan Zijn dienarer en gezanten tot hun zenden, die Hij met grote kracht begiftigen zal, om het Evangelie allerwegen op de wereld, voor de Joden te prediken.

2. Hierbij zal Hij hun dan ook, Zijn Heilige Geest weer schenken en door die Geest, de prediking van het Evangelie, alleszins onder hun zegenen en krachtdadig aan hun

harten komen werken, enz.

3. Ook zal Hij dan opstaan, met Zijn almachtige voorzienigheid en grote werken onder hun doen, die hun zullen overtuigen van Zijn Goddelijke macht en genade, zoals Hij doorgaans gewoon is te handelen, en in het bijzonder bij bekeringen van gehele volken of natiën. Want daar is toch voor de Heere Jezus niets te groot noch te wonderlijk. *Hem is alle macht gegeven, in hemel en op aarde.* Matth. 28.

En wat nu dat genadige en heerlijke werk zelf betreft, dat Hij dan aan Jakob doen zal. ***Dit zal hierin bestaan, dat Hij de goddeloosheden van hen zal afwenden.*** Waartoe Hij dan, al dit volgende aan hun zal doen en werken:

1. Hij zal dat blinde, dode en verstokte Joodse volk, door Zijn Geest en Woord dan overtuigen, van hun snode zonden en goddeloosheden, hoe ze Hem, de Heere der heerlijkheid, in hun ongelovigheid, hebben verworpen en gekruist. En nu zoveel eeuw lang, Zijn heilig verbond hebben versmaad en ten enenmale, geheel gruwelijk tegen Hem overtreden en gezondigd hebben. O, welk een levendige en gevoelige kennis, zullen ze dan van dit alles hebben!
2. Dan zal Hij hen, over deze hun goddeloosheden, ten diepste vernederen. Ze zullen daar dan het aller-diepste en hartgrondigste berouw van hebben. Want zie, dan zal die gezegende Godspraak, van de profeet Zacharia, in volle kracht en nadruk vervuld worden, hoofdstuk 12: 10, enz. *Maar, over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem, zal ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden en ze zullen mij aanschouwen, die ze doorstoken hebben; En ze zullen, over Hem rouwklagen,* enz.
3. Dan zal Hij, in de harten der kinderen Israëls, ook werken een levendig en waar geloof, waardoor ze Hem, voor hun Messias en Verlosser zullen aannemen en zij zich weer zullen begeven, onder de band van Zijn verbond, enz.
4. En zie, dan zal Hij met Zijn dierbaar bloed, Jakobs bloedschulden en al hun zonden en goddeloosheden, ook geheel afwassen en die van hun afwenden, door een genadige verzoening en rechtvaardigmaking. Hij zal die dan allemaal vergeven en voortaan niet meer gedenken.
5. Ja, dan zal Hij dit volk ook krachtdadig vernieuwen en wederbaren, heiligen en bekeren door Zijn Geest.
6. Hij zal hun staat, hun Godsdienst en alles, dan weer wonderbaar oprichten en herstellen en dan met Zijn heiligdom, weer in het midden van hun wonen. O, dan zullen Jakobs dorre beenderen weer levendig worden! Want, *indien der Joden verwerping, de verzoening van de wereld geweest is, wat zal dan hun aanneming wezen anders, dan het leven uit de doden?* Gelijk de Apostel het zo beschrijft vers I5.
7. Dit zal dan het grootste werk zijn en de heerlijkste verlossing der kerk, die nog ooit, op deze wereld gezien is. Dan zal Christus, Zijn genade en heerlijkheid, in Zijn Kerk laten schijnen, veel meer dan ooit voorheen; Joden en heidenen zullen dan samen, onder Zijn Rijks scepter buigen en Zijn Koningrijk zal dan in een zodanige, gezegende, voorspoedige en geestelijke Staat zijn, als het voorheen op deze aarde nog nimmer gezien is. En zo zullen al die uitmuntende Godsspraken der profeten, die van de laatste staat der kerk handelen, nu tegelijk, in haar volkomenste kracht vervuld worden. Maar waarover wij ons nu niet verder kunnen uitlaten.

(1) Daarmee achten wij deze tekst, nu genoeg geopend te zijn, waar uit wij dan mogen

zien, indien wij anders maar verlichte ogen des verstande mochten hebben, door Gods dierbare genade, Welk een groot machtig en heerlijk Verlosser van Zijn Kerk, onze gezegende Heere Jezus Christus is. O, welk een luisterrijk toneel van Zijn Goddelijke heerlijkheid, heeft Hij heden niet voor ons geopend! Als wij zo eens, een geestelijk gezicht mochten nemen, van de gehele besturing en regering van Zijn Kerk, van den beginne, tot aan het einde van de wereld! Wie kan die heerlijkheid van Christus, toch nagaan of uitspreken? Wie moet er niet geheel, in de diepste verwondering en aanbidding onder wegzinken en uitroepen al stamelende, met de Serafijnen: *heilig, heilig, heilig, is de Heere der heirscharen, de gehele aarde is van Zijn heerlijkheid vol.* Jesaja 6: 3,

(2) Maar o, welk een afgrond van de onveranderlijkheid en trouw van Christus, de Verlosser, opent zich hier ook niet voor onze ogen? Want daarheen wijst ons de Apostel nu ook aanstonds, vers 29 zeggende: *Want de genadegift en de roeping Gods, zijn onberouwelijk.* Daar zijn geen goddeloosheden, al hebben ze ook veel eeuwen lang geduurd; en al zijn ze ook, in menigte opgeklommen tot de hemel toe, die Christus getrouwe liefde voor Zijn volk en Kerk kunnen veranderen, of Zijn eeuwig zoutverbond, immermeer vernietigen. Dit zal dit arme, ellendige Jakobs volk, nog eenmaal ondervinden, in het laatste der dagen.

(3) Maar, niet alleen is Hij een zo machtig en getrouw Verlosser voor Zijn oude Joodse volk. Maar even zodanig is Hij ook voor ons, die van nature heidenen zijn. Want, indien Hij Zijn volk, dat zo vast aan Hem getrouwd is, wegens hun goddeloosheden heeft verstoten, enkel opdat Hij ons, heidenen zou aannemen, dan is het dan immers zeker, dat Zijn liefde en trouw voor ons, niet minder is, dan voor hen. En daarom al die macht en genade die deze grote Verlosser eens zal aanleggen, aan de bekering van het Joodse volk, in het laatste der dagen, wil Hij ook nog gedurig, aan ons besteden, tot onze bekering en zaligheid. Deze is de voornamelijkste les, die wij uit het verhandelde te leren hebben, dat de Heere Jezus Christus, de eeuwige Zoon van God, die Zijn volk en Kerk, zo dikwijls verlost heeft, als zi, door hun zonden in het hoogste verval en ellenden gekomen waren, ook onze enige, grootmachtige Helper en genadig en getrouwe Verlosser is, om onze Kerk in het algemeen en ieders ziel in het bijzonder, van de zonden en van alle ellenden en zwarigheden, te redden en te verlossen. En dat er buiten Hem, nergens enige hulp noch verlossing, voor ons te vinden is.

Toepassing

O, mijn vrienden! het is nu hoog tijd geworden, dat onze gezegende Verlosser van Sion, nog eens eenmaal van ons allen, recht gelovig gekend worde. En dat wij Hem en Zijn Goddelijke hulp en genade, toch niet langer meer blijven versmaden en verachten.

1. Zien wij op onze Kerk in het algemeen, helaas, er was immers nooit een tijd, waarin wij deze grote Verlosser, meer nodig gehad hebben, dan nu tegenwoordig, daar alles zo dodelijk vervallen en verdorven is onder ons, zoals wij in het voormiddaguur gezien hebben? O Nederlands Jakob is nu reeds in navolging van het trouwloze Jodendom, zover van God afgeweken dat, buiten een uitwendige vervallen gedaante van Godsdienst, wij thans naar geen waar volk van God meer gelijken.

2. Wij hebben ons grotelijks schuldig gemaakt, aan die zelfde snode zonden en

goddeloosheden, waarom God het Joodse volk heeft verstoten en nu zoveel eeuwen lang, uit Zijn huis en heiligdom verbannen heeft, alsof ze Zijn volk niet meer waren. Als, daar zijn: gruwelijke blindheid, onboetvaardigheid, ongelovigheid, verstoktheid, onbekeerlijkheid, met een gehele wereld, van allerlei verdorvenheden en goddeloosheden, die daarmee vergezeld gaan. Helaas, deze zijn nu ook, onze heersende zonden allerwege door het gehele land geworden! Zowel als het voorheen, de algemene zonden van de Joden zijn geweest.

3. Ja, wij zondigen nu ook tegen zo menigvuldige bestraffingen, bedreigingen, vermaningen en zware oordelen van God, zoals ook zij gedaan hebben. Zij waren en bleven in hun zonden, geheel hardnekkig en maakten het hoe langer hoe erger. Maar zo doet Nederlands volk nu ook. Wat de hoge God ook al moge doen, tot onze verbetering en bekering, het helpt in het minste niet. Wij wijken hoe langer hoe verder van Hem af en onze zonden en goddeloosheden, nemen van jaar tot jaar meer toe. De Heere roept nu ook van Nederlands volk uit, zoals oudtijds van het Joodse volk: *wee dat zondige volk! Het volk van zware ongerechtigheid. Het zaad der boosdoeners. Die verdervende kinderen! Zij hebben de Heere verlaten. Ze hebben de Heiligen Israëls gelasterd. Ze hebben zich vervreemd, wijkende achterwaarts.* Jes I: 4.

4. En hoe maakt dit onze zonden en goddeloosheid, niet van een verschrikkelijke aard! En zelfs veel zwaarder voor God, dan die der Joden, omdat wij, die heidenen waren, in hun plaats van Hem zijn aangenomen tot Zijn volk en wij hun zonden en verschrikkelijke straffen tot een exempel, zo levendig voor onze ogen hebben liggen. Ach! of dit eens recht kon ingezien worden!

5. Maar, indien nu de Heilige en Hoge God, de Joden die de natuurlijke takken waren, en Zijn eigen volk, van het Paradijs af aan, nochtans niet in het minste gespaard, maar zo zwaar gestraft heeft - en nog heden met diezelfde gestrengheid blijft straffen, alhoewel ze nu al meer dan zeventien honderd jaren onder Zijn verschrikkelijke toorn en vloek gelegen hebben. - O, wat staat er dan toch, van ons heidenen te verwachten, indien wij die vreselijk Majesteit zo met onze goddeloosheid en aanhoudende onbekeerlijkheid, zullen blijven tergen, tot eindelijk ook eens Zijn geduchte toorn, als een brandend vuur tegen ons ontsteken zal? Wat zal er dan van ons land en staat, volk en kerk en van alles worden, als die ontzagelijke God, ook eens moede zal geworden zijn om onze goddeloosheden en vervloekte geveinsdheid, de lautheid en ongehoorzaamheid, langer meer te dragen? En helaas, onze ondergang en verderf, staan nu reeds voor de deur; alles schikt en richt zich daar nu toe; zoals wij u, op deze dag, zo duidelijk, van des Heeren wege, hebben voor ogen gesteld.

Wij leven nu in de laatste ure, van Gods ontfermende verdraagzaamheid. O, nog maar een weinig tijd en dan zal de Heere niet de goddeloosheden, maar Zijn Geest en zegen. Zijn genade en lankmoedigheid, van Nederlands Jakob afwenden en dit zondig en onbekeerlijk volk ontbloten, ja geheel ontbloten, tot de fondamente toe. Hij heeft Zijn wan nu reeds in Zijn hand en Hij schudt velen van onze gemeenten, nu reeds zodanig om en om, door vreemde en ontzagelijke bewegingen en beroeringen, dat ze nu wel haast, als kaf in de wind, verstrooid zullen worden.

6. En ach! als de Heere de kerk van Nederland, ook eens zal verwerpen en verstrooien, zoals het Joodse volk, dan zullen wij, zo'n vaste en zekere belofte van God niet hebben, als zij hebben *dat Hij ons, na vele dagen nog eens weer zal bekeren en aannemen en de goddeloosheden van ons afwenden.* Want de kerk uit de heidenen

heeft wel in het algemeen, dezelfde beloften als de Joodse kerk. Maar ieder bijzonder deel daarvan, heeft zo'n beloften niet. God heeft een grote menigte Christenkerken op de wereld, die uit de heidenen vergaderd waren, en om haar goddeloosheid en onbekeerlijkheid, geheel uitgeroeid, die Hij nooit weer zal herstellen, zoals hij de Joodse natie nog eens doen zal. Het lichaam der heidense Kerk, zal Christus op de wereld, wel altijd bewaren en verlossen. Want daar heeft Hij ook Zijn eeuwig trouw verbond, ook opgericht. Maar alle verrotte en slechte leden, zal Hij daar geheel van afsnijden en die voor altijd wegwerpen, zonder hun ooit weer aan te nemen.

7. Wat behoorde, in een zo geheel droevige tijd van algemeen verval en goddeloosheid, waarin de Heere niet als een Verlosser, maar als een streng Wreker en Verderver van ons allen, eerlang staat te komen uit Sion, dan nu iedereen van ons hier voor het behoud en de genadige verschoning van zijn eigen ziel in het bijzonder, nog ernstig te zorgen en te waken, teneinde wij die, uit het algemeen verderf, als een buit mochten wegdragen, zoals Loth zijn ziel oudtijds droeg, uit het verschrikkelijk verderf van Sodom.

O, mijn vrienden! Deze behoudenis is heden de grote zaak, van des Heeren last, waarop wij nog wat nader moeten aandringen, als het bijzonder oogmerk, van deze plechtige dag.

U hebt gehoord van het Joodse volk dat, eer God hun verstiet en hun geheel liet verderven, door de Romeinen, Hij nog een klein overblijfsel onder hun had, naar de verkiezing der genade, dat Hij eerst nog wilde bekeren en vergaderen, door de dienst der Apostelen en het zonderen liet van het andere ongelovige en ongehoorzame volk, dat Hij wilde verderven en als kaf verstrooien in de vier winden van de aarde. En daarom heeft Hij het Joodse volk, nog omtrent een tijd van veertig jaren na de dood van Christus verdragen en verschoond, eer Hij een voleinding met hen en hun staat maakte. Maar zie, zo heeft de Heere hier nu in Nederland ook nog een klein overblijfsel van uitverkorenen, die Hij niet wil vernielen of bederven, met het andere goddeloze en verworpene volk. Deze weinige uitverkorenen wil de Heere, de Verlosser van Jakob, nu nog eerst roepen en bekeren, door Zijn Woord en Geest, eer Hij Zijn heiligdom in Nederland, geheel wil verwoesten; Zijn kandelaar daar wegnemen en een voleindiging, met Zijn genade rijke inwoning onder ons, wil maken. En zie, hiertoe, is de almogende en barmhartige Verlosser! onze Heere Jezus Christus, nu nog met kracht arbeidende en werkzaam. Daartoe worden nu die sterke schuddingen en bewegingen, in veel gemeenten van Zijn Goddelijke hand verwekt, om het dood en hardslapend volk wakker te maken. Daartoe dienen ook nog al die zuivere en ernstige genademiddelen, die de Heere nog onder ons laat blijven en waardoor Hij nog werkt aan de bekering van het volk. Dat weinig uitverkoren zaad, dat er in Nederlands diep vervallen en bedorven kerk nog overgebleven is, wil de Heere daar nog eerst uitdorsen, om het met het andere koorn in Zijn schuur te vergaderen, eer dat Hij het kaf en de ledige stoppelen en stro, met onuitbluslijk vuur zal gaan verbranden.

O, om die weinige zaadjes en korentjes, van uitverkoren zielen, die hier in deze vergadering ook nog mogen gevonden worden, wil de Heere nu nog een woord van vermaning door ons, voordat wij Zijn last besluiten, gesproken hebben.

Ten eerste. Helaas, mijn vrienden! Werden er dan nog eens sommigen hier geraakt en bewogen in het hart. Die uitriepen: "Ach! mocht ik, ik toch, een van die weinige, gelukkige uitverkoren zijn, die de grote en barmhartige Verlosser, de Heere Jezus, nog eerst met kracht, wil komen trekken en bekeren en hun goddeloosheden van hun wil

afwenden, eer Hij met de kerk en het volk van Nederland, een gehele voleindiging zal maken! O, mocht Hij er mijn arme, ongelukkige ziel, dan immers eerst nog krachtdadig uitschudden en uitdorsen, opdat ik met de grote hoop niet mocht verloren gaan, en ook op het vuur geworpen wordend. Al zou des Heeren hand dan ook nog zulke harde en gevoelige slagen op mij doen; al zou de weg der bekering voor mij, ook nog zo bitter en smartelijk vallen, als ik arm zondaar of zondares, toch maar mocht behouden worden."

O, gij onbekeerde mensen! u die onder het geveinsde kleed van een Christenreligie, toch in de grond maar heidenen zijt en met de banden van uw zonden en goddeloosheden, nog vastgebonden ligt. Die dat eeuwige trouwverbond van Christus, van uw jeugd en geboorte af aan, door uw snoodheid, ongelovigheid, blindheid en onbekeerlijkheid, zonde- en wereldliefde, altijd hebt versmaad en nog blijft versmaden, achtende het genoeg te zijn, om behouden en zalig te worden, indien gij maar uiterlijke belijders zijt, in Christus' kerk en juist niet leeft als andere in openbare goddeloosheden.

O, wij moeten u nu heden aanzeggen, dat de Heere weldra een einde zal maken, met het werk van der zondaren roeping en bekering, hier in Nederland! U hebt nog maar een ogenblik tijd om u ernstig te beraden, of u een was verlost en bevrijde des Heeren wilt worden en uzelf daartoe ten enenmale overgeven, met een waar geloof aan Hem die nog heden tot u roept: *Ik, Ik ben het, o zondaar! Die, machtig ben u te verlossen!* Dan, of gij wilt verenigd blijven met de wereld, met de geveinsden en goddeloze en zo samen, met de grote menigte van de Heere, voor eeuwig wilt verworpen en verlaten worden. U moet er in deze laatste ure van Gods verdraagzaamheid, nog eens werkelijk en krachtdadig, uit geroepen, bekeerd en geheel van afgezonderd worden; of u moet anders onder dat volk blijven, waarvan nu wel haast gezegd zal worden: *zij zijn een verworpen zilver. Want de Heere heeft ze verworpen.*

O, gij mensen die nog te enenmale gerust en zorgeloos leeft, in de zondige genieting van de wereld, van u, roept de Heere op deze dag: *Wee, de gerusten te Sion!*, enz. Och! ontwaakt, ontwaakt toch nog heden, eer het eeuwig voor u te laat zal zijn! De grote Verlosser uit Sion, staat daar nog voor uw deuren en Hij klopt nog luid voor uw oren, om u nog in tijds wakker te maken. En om u in ernstige beroering en beweging te brengen. Maar, Hij zal wel haast ophouden en van u heengaan, indien gij, na deze dag, nog langer in uw zonden en op uw bed van werelds gemak en zorgeloosheid, zo slaperig wilt blijven neerliggen. *Ontwaakt dan, gij die slaapt! staat op uit de doden en Christus zal over u lichten.* Anders zal het met ulieden gaan, naar de gewisse bedreiging des Heeren, zoals zij zullen zeggen: *vrede, vrede en zonder gevaar*, dan zal een haastig verderf hun overkomen, enz. De dood en de hel staan voor uw deur om haastig in te treden, tot uw eeuwig verderf! Daarom, o hardslappende zielen! of gij mensen, dan nog eens bekende, ook nog in deze uw dag, wat tot uw vrede dient.

Ten tweede. Gij, mensen van eigen gerechtigheid! Die altijd pleistert met loze kalk, van uw godsdienstige werken en bedrijven en uzelf spinnenwebben weeft van uitwendige godsdienst. En bakken uithouwt, gebroken bakken, die geen water houden, gij, die enkel rust, op de verrotte fondamenten van het oude werkverbond; en uw huis bouwt op een zandgrond, van ongelovige, wettische woelingen, geesteloze gebeden, bedrieglijke tranen en blinde plichten en godsdiensten, daar gij toch vijanden zijt en blijft van Christus en van het waar licht van Zijn Geest en van een rechtschapen werk van boete, geloof en hartgrondige bekering. O, wij moeten u zeggen, van des Heeren wege, dat de dag nabij gekomen is, waarin Hij u zal doen ondervinden, dat u al deze

werken, geen nut zullen doen. Maar dat dit kleed voor u te kort en dit bed voor u te smal zal zijn. Weet voorzeker! Dat uw vertrouwen zal zijn een huis der spinnenkoppen. En dat als God u wegen zal in de weegschaal Zijns heiligdoms, gij dan met alle uw werken en schone religie nog lichter dan kaf zult bevonden worden. Helaas, of u dan nog intijds mocht ontwaken uit deze strik, des duivels! Dat ge uw ijdele en verrotte steunsels eens mocht wegwerpen en uw zielen in een waar geloof, eens mocht wenden, tot de grote Verlosser, de Heere Jezus, om door Hem behouden te worden, eer Hij de deur van Zijn genade voor eeuwig voor u zal toesluiten. Dat u wel zult zoeken in te gaan, maar niet zult kunnen.

Ten derde. En gij geveinsden, half bekeerden en bijna Christenen! Die wel de naam hebt, dat gij leeft. Maar die nog dood zijt! *O, doorzoekt u zelf nauw! ja, doorzoekt naduw, gij volk, dat met geen lust bevangen wordt, eer het besluit baren zal.* De Heere is moede geworden, om uw lauwheid en geveinsdheid, langer te dragen. Hij zal haast tot u komen en met u ten gericht gaan, om uw huichelarij te openbaren en om u naakt uit te schudden. U zult niet altijd, dat getrouw en zielontdekkend woord van God, zo versmaden en verachten en daar zo moede van worden en zeggen: *dit woord doet toch geen vrucht onder ons. Het is toch maar een smakeloos man.* Want zie, de Heere heeft nu reeds begonnen, Nederlands Jeruzalem, met lantaarnen te doorzoeken. Dat woord van de profeet, wordt nu al vervuld, in sommigen onzer gemeenten: *De zondaren te Sion zijn versrokken; beving heeft de huichelaren aangegrepen.* Ze zeggen, ja ze roepen en schreeuw nu al luid uit, tot beroering van Kerk en Godsdienst: *wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons die bij een eeuwige gloed wonen kan?* Jes. 33: 14. En zouden dan de ogen des Heeren hier bij ons, ook niet naar waarheid zien? Zou Gods aller-heiligste dienst en Woord, hier dan in een eeuwigdurende smaadheid en tot een aanstoot onder dit volk zijn? Zouden zij, met dat ongetemde en hardnekkige Israël, altijd blijven hunkeren naar die vleespotten van Egypte? O, ik zeg u, dat de Heere Zijn grote en vreselijke Naam hier nog eens zal heiligen. En dat Hij het lauwe volk uit Zijn mond zal uitspouwen. *Ach, bekeert u dan toch, tot de Heere uw God! eer hij het duister voor u maakt, en dat uw voeten zich zullen stoten, aan de schemerende bergen.* Want weet voorzeker, dat de Heere al uw twistingen en murmureringen reeds lang gehoord heeft en dat Zijn toorn zeer tegen u ontstoken is. *Nog zegt gij: de weg des Heeren is niet recht. Hoort nu, o huis van Kralingen! is Mijn weg niet recht? Zijn niet uw wegen onrecht?* Ezech. 18: 25. Zijt gij niet een lauw en een onbekeerlijk volk, tot op deze dag toe? Waarom is dan de weg des Heeren niet recht? Omdat gij daarop niet wandelen wilt, maar liever wilt wandelen, naar uws harten goeddunken. O, gij dwaas en onzinnig volk! Hoort dan toch nog heden des Heeren woord.

Ten vierde. En gij verlegen en bekommerde zielen, die treurt over uw gemis van de Heere Jezus en dagelijks nog leeft, onder de vreze des doods. Die niet weet wat gij doen moet, om bekeerd en zalig te worden. O, wacht uw arme zielen toch, voor die zoetvoerig en verleidende middelen, van sommige mensen, die arbeiden om dergelijke beroeringen en bewegingen, onder het volk maar gaande te maken en te ontsteken, zoals er nu in andere plaatsen zijn; even alsof deze zo de rechte wind van de Geest ware, die er moest waaien om u te bekeren! Helaas, hier schuilt een listig bedrog des Satans onder om de arme mensen veel meer, op zo'n werk van beroering te doen starogen. O, waagt er toch op de aangebodene genade en hulp van de grote Verlosser Christus in Zijn Woord. Denkt toch niet, dat deze zulke dierbare en recht geschikte middelen zijn, om u te bekeren; even daarom omdat ze kunstig aangelegd en ingericht

worden, om de hartstochten van een gehele vergadering wakker en in beroering te brengen! Daar liggen werkelijk diepten van des duivels bedrog en arglistigheid in een zodanig werk. Het loopt toch alles subtiel of heimelijk, in een geestdrijvers kanaal. Het is het vreemde vuur van Nadab en Abihu dat God verboden had te brengen op Zijn altaar. En zie, dit woord des Heeren, past op zulk een werk: *ziet gij allen, die een vuur aansteekt, die u met wijnranken omgordt. Wandelt in de vlam van uw vuur en in de spranken, die gij ontsteken hebt. Dit geschiedt u van mijn hand, in smarten zult gij nederliggen*; Jes. 50: 11.

O, mijn vrienden! Wij moeten u in de Naam des Heeren, ernstig vermanen, dat gij u voor alle onbedaarde beroeringen der hartstochten en voor allerlei luidruchtig werk, waardoor de Satan in deze dagen, zoveel blinde zielen ellendig verleidt, met Gods genade, zorgvuldig hebt te hoeden en te wachten! *Ziet, nabij u is het woord, in uw mond. Dit is het woord des geloofs, dat wij prediken*. Met dat woord van de levendige God moet gij stil, bedaard, verstandig en gelovig leren handelen! Hierdoor spreekt de Heere zelf tot u van de hemel en openbaart u Zijn genadige raad en wil, dat er nu reeds tot ons heidenen, een Verlosser gekomen is uit Sion, om de goddeloosheden van ons af te wenden. Dit is het woord des geloofs. Dat moet maar alleen met een waar geloof, van u aangenomen en ontvangen worden, door de genade van de Heilige Geest. Een aasje waar, oprecht en hartgrondig geloof aan dit dierbaar woord van het Evangelie is voor God wel duizendmaal aangenamer, dan al die onbedaarde beroeringen, vreze, angsten, enz. waar de geveinsden en verworpenen, zoals de Koning Achab, dikwijls de beste en luidruchtigste rollen in kunnen spelen.

O, mijn vrienden! zoekt toch alleen maar in deze nare tijden, naar een stil, bedaard, ootmoedig en op recht geloof, aan de heilige Evangeliewaarheid! Arbeidt toch maar, dat u de Heere zelf door de werking van Zijn Geest, daaraan eens recht gelovig wil maken. dat het Zijn eigen, Goddelijk Woord is, dat Gij dagelijks leest en in uw handen hebt en dat gij in de gemeente hoort prediken. Dat de Heere Jezus Christus, de ware, enige, almachtige en genadige Verlosser, voor uw arme zielen is. En dat alles in Hem te vinden is, wat gij tot uw zaligheid van node hebt.

Die dierbare Heiland en Verlosser wordt u heden nog aangeboden! Hij staat nog te kloppen aan uw deur. Hij werkt nog om u te verlossen en zalig te maken. Och! komt dan toch eens, oprecht gelovig tot Hem! Laat varen, al dat ijdel hunkeren, naar een zo beroerende wind van de Geest, als men u nu zo kunstig aan het hoofd wil praten! O, Mijn volk! Die u zo leiden, die verleiden u! *Maar wij hebben niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruist*. Hier hebben wij nog de Bijbel voor ons liggen. Dat is Gods eeuwig blijvend Woord. Daar roept de grote Verlosser u allen tot Hem. En daar verzekert Hij u, dat Hij niemand zal uitwerpen, die maar oprecht gelovig tot Hem komt. *Hij zal de goddeloosheden afwenden van Jakob*. En Hij zal ook de uwe afwenden. O, arme verlegen zondaren! Als gij maar tot Hem wilt komen en Hem wilt omhelzen en aannemen voor de Heere, uw Verlosser. Hij zal u, uw goddeloosheden ontdekken en bekend maken. Hij zal er u geheel over vernederen. Hij zal u door Zijn bloed verzoenen. Hij zal er u ook van heiligen en bekeren.

Dit is dan nu maar de grote zaak. U moet maar eerst van alle, van alle andere dingen afzien en als verlorene zielen, tot uw getrouwe en dierbare Verlosser, de Heere Jezus komen. U hebt maar een hand des waren geloofs nodig, dan zult u voor eeuwig zalig zijn. En ook Hij, wil zelfs u, zo'n hand des geloofs geven. Want Hij heeft beloofd dat, als Hij verhoogd zal zijn, *Hij ze dan allen tot Hem trekken zal*. Och! zoekt dan maar de Heere alleen, terwijl Hij te vinden is. En roept Hem toch aan, terwijl Hij nu nog nabij is. Gebruik hiertoe naarstig de dienst van Zijn getrouwe knechten en laat ze geheel varen, die toch maar met loze kalk, aan uw ellendige blinde zielen pleisteren en

die u niet terstond naar Christus en het geloof leiden.

Ten vijfde. En wat voor het laatst ulieden belangt, o, gij bekeerd volk van God, verlost des Heeren, met een enkel woord, hebben wij u maar te zeggen, dat aan het recht geloven en gebruiken van deze verhandelde waarheid, uw gehele plicht, troost en zaligheid, ten enenmale afhangt: *De Verlosser zal uit Sion komen en zal afwenden de goddeloosheden van Jakob*. O, dit is de grond van het Christengeloof.

1. Gelooft alleen aan en in deze getrouwe, machtige en eeuwige Verlosser.
2. Erkent Hem voor die grote en enige Verlosser van Zijn Kerk, van al Zijn gelovigen en van uw eigen zielen.
3. Arbeidt om Hem door Zijn Woord en Geest, toch meer te leren kennen en u in geloof steeds nauwer met Hem te verenigen.
4. Och, legt toch nu voor Hem neer: land, Kerk, Bijbel, Godsdienst, het onbekeerde heidendom, het verlaten Jodendom, enz. En daarbij ook uzelf, uw huisgezin en familie; uw volk, uw vrienden en bekenden. Werpt het alles allemaal toch nu in geloof neer, op deze Rotssteen der eeuwen, Wiens werk volkomen is! Hangt en kleeft geheel aan die belofte van het eeuwige trouwverbond; leeft en sterft daarin, met Jakob: dat de Verlosser zal komen uit Sion en dat Hij de goddeloosheden zal afwenden van Jakob.

Ik, arm man, zal mijn geringe dienst op deze dag nu eindigen, zoals Gods Geest de bijbel ook eindigt Openbaring 22: 16-21. *Ik, Jezus heb Mijn Engel gezonden, om u mensen deze dingen te getuigen, in de gemeenten. Ik ben de Wortel en het Geslacht Davids, de blinkende Morgenster. En de Geest en de Bruid zeggen, komt. En die het hoort, zegge komt. En die dorst heeft kome. En die wil neme het water des eeuwigen levens om niet. Want ik betuig aan een iegelijk die de woorden der Profetie dezes boeks hoort: Indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn. En indien iemand afdoet van de woorden dezer Profetie, God zal Zijn deel afdoen uit het boek des levens en uit de heilige stad en uit hetgeen in dit boek geschreven is. Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastig, Amen. Ja komt Heere Jezus! De Genade van onze Heere Jezus Christus ze met U allen. Amen.*